

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
11/D/1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
11/D/1

Early European Books. Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
11/D/1

De egritudinibus capitis.

2

Clarissimi et toto orbe terrarum medici Celeberrimi Plinii Libri primi. De medella egritudinum me-
broz aialium et spualiu Tractatus primus. De egritudinibus Capitis feliciter incipit.

Ad dolorem capitis.

CAP. .I.

Dolorem capitis

viridem et Laudanum cum aceto tritum fronti inducito: curat mirifice. Et cui caput a dolore scindi videtur: facies succum ex folijs Hedere et admisce oleum et acetum: vnges nares et statim dolor sedabitur. Et Hedere nigre succum cum oleo rosaceo et vino mixto tepera et fronti illini sanat cito. Et aduersus omnes dolores capitis vel nea sole doleat. Hedere folia mollissima tera ex aceto oleo rosaceo fronti illinitur. Et item biddinis nidi aqua diluti lutum fronti et tympani illinitum dolore capitis sedat. Et si ex frigore caput doluerit laurinum oleum aut laurinum cum myrra calidum capiti illinitum et lana tincta supposita mire sanat. Et mali terre radice coteris et comisceas cum oleo rosaceo et ex eo caput et tympana perungas: continuo dolor releuabit. Et Metastri folia in cibo sumpta et in aqua decocta et ea potui data: dolore capitis sedare manifestum est. Et os de capite vulturis eruitur et ex vino potui datum statim dolore sedat. Et ad dolore capitis et insania. Quam plurime cause sint dolores capitis que faciunt: tam si solacerimus caput percussit: subito mens auferet: et velut infans efficitur homo: aliena loquens: et nullum agnosces: quod cum videris: statim eum in obscuro loco collocari et comprimere facies. Vinum is vel puscā: nec ipse odor est: nec qui ei ministrat: bibat. Post hec facies excoqui anetum in aqua et ex ipsa calida caput ei fovebis septies in die: et ter in nocte. Lumen vero nec die videat nec igne. At ubi cepit resipiscere offeres ei lumen lucerne. Postea oleum rosaceum calidum impones ei in cerebrum cum lana: et ligas ei die ac nocte sepius mutabis. cum iam ceperit conalescere: tunc eum produces ad lumen: et diluti vinum bibat: sed ante oximel in aqua calida accipiat. Postea rosatum: et sic vinum hoc modo quasi de morte suscitabis hominem. Res enim est saluberrima et experta. Et confectio vngueta ad capitis dolorem: siue ad hemigranum. Eusorbij. 3. j. acris in mortario addis cere tres. olei optimi libram. j. facis cerotum lini igne solutum. et inde permisceas eusorbium. Et item ad capitis dolorem. Porri sectiui succum coctum alio duo melle permixtum: mitte in nares. Et item aloetritum cum oleo fronti allines. Hedera quocumque tides in oleo et exprimes per linteam et ex eo frontem inunges et tempora et nares: quod vero superauerit cerebro impones. Et item ad dolorem

capitis si de sole contingit Cypressi folia contrita imponunt: et hedere folia mollissima ex aceto teris et fronti illinis. Et item panacis radicem in oleo teris et caput perungis. Et item pigantum ex aceto et oleo tritum emigrance illigas. Et item ex alio et stercore caprino pillulas in aceto resolues fronti et illinis. Et similiter papauer ex oleo tritum ut cerotum fronti illinis. Et item ad grauedinem capitis cum dormitum vadis: Hedere succum in nares illinito. Et item hedere folia ex aceto teres et cum albo oui crudo frontem illinas. Et item vriticam minorem ex aceto et oleo coques et baccas lauri tres ita ut acetum non sapiat colabis: caput et nares vnges. Et item veteres dolores ac vertigines bete nigre succo tibus illinito emendant. Et vtilissimum est in dolore caput vngi succo intubi cum rosaceo aut myrrino aut acetum fronti imponitur aut ruta ex vino bibat et trite succus instillat capiti cum aceto aut rosaceo. rosacea etiam corona et de puleio prodest imposita pollinem filiginis admixto albo oui: simul et quidam salis albi conspergi oportet: fronti et illini: et super fasciam pedalem alligas anetum uti de horto sublatum est: decoquitur ex oleo: et succo eius dolor vngitur. Et Serpillum quoque decoctum in aceto illinitur fronti et temporibus et si difficilis somnus sit: amigdalino oleum caput perungi oportet. Et tempora in dolore alio elixi illinitur. Et Nuclearumque perfici farina cum melle et aceto capiti illinitur. Et Nuclei etiam amigdalini triti fronti vtiliter imponuntur etiam in febre. Et Bacche quoque lauri impari numero in oleo contrite capiti instillantur. Et Ceretrum in rosaceo decoctum et contritum capiti instillatur. Et Verbaque in capite statim nascitur collecta in alicuius vestis panno: et lino raso illigato confestim dolorem sedat: et ossa de capite vulturis sub collo alligare prodest. Et Galinaceus quoque pullus inclusus abstinet die ac nocte: sed et is qui languet deinde eiusdem gallinacei vel plume vel criste alligant collo doletis. Et Surculus nihilominus ex nido milui puluino subdit nesciente egro. Et Murenarum pellium cinis ex aceto fronti illinitur. Et Coclee matutino se pasceti caput harundine percudit: et in linteo licio alligat colloque suspendit. Et fracto capiti tela aranea imposita ex oleo et aceto non recedit nisi dolore sanet. Et Aqua potata que supfluit de bonis aut asini potione remedia prestat si ter potetur. Et item ceruini cornu cinis ex aceto et rosaceo illinitur prodest. Et item ad dolore capitis Cerebellum porcinum et cedria permisceas et fronde fricabis: ex quo cilia apprehedis. Ex tardo dolore capitis totum aut dimidium sit dolor quem greci grotasim vocant.

Ad Cephalargia. CAP. .II.
Cephalargia: Cerebellum vulturis coctum dimidium ex vino bibat: quod si bibere non patietur ipsum tritum cum oleo vetustissimo et modico cedrie commixtum exinde
Medicina Plinii.

frontem vnges: et in nares mittes. Si quis autem cedrie odorem non substat balsamum pro ea mittet. Est enim res saluberrima et experimētata. Et ad dolorem māmillarū que de cancro dolet cuius signa hec sunt. Si dolor de humero exit facies lintheolū latum digitis quattuor vtab humero vsq; ad māmillā vbi dolet ptingat: et iduces medicamentum quod pficitur sic. Almoniaci. ℥. iij. adipis anseris vñā. therebēthine quattuor. butyri decem. libani duas. olei vete ris decē. succi velini semine. x. addis et vitellos ouoz numero octo: vt cum necesse fuerit vteris. Quod si necesse uerit securse pficies medicamentū hoc quod secamētū nō sentiat strigio. ℥. j. succi camie vñā. succi mādragore vñā. croci vñam. policis vñā torpedis sanguie vñā. turturis marine sanguie vñā. figatū pdicis cū selle aut certe d vultu re totū isimul cū alijs spēs facies iductorū et vteris quousq; velis vt nō sentiat: et ita accedis ad curam.

Ad Hemigraneā: et tēpoz dolorē. CAP. III.

Ad dolorem Emigranei siue tempoz. La ser cum lacte mulieris resolutum: et in altera parte auris qua dolet infusum tepe facium: vt in ipsa pte incumbat: et in ea que dolet agitet mādibulam: emigranei dolore carebit. Et minute coclec trite et frōti illinite emēdāt. Cornus quoq; ceruini cinis cūz aceto rosaceo mixtus ac fronti impositus magnifice vitia corrigit. Et item viridis rute folia cypbum plenū cum granis sinapis coclear plenū teris. addis alborū ouorum tantundem: vt spissum sit non satio: et exinde linis pēna: vel mellis: sed nō ea parte que dolet. hoc cum feceris remediabis. Et item sinapis semē coclear plenū. bacchas lauri. j. in pulcre redigis et teris cum lumbricis terrenis adiecto aceti acri tantū spissitudinem habeat mellis: et inducis fronti in emigraneo. Et item succum de radicibus bete purpuree admisceas cum modico lasere: et in modū trium guttarum mittes in eam partem que dolet et statim sanabitur. Et item allū elixum tritum temporibus in dolore impositū illinis siue in oleo stritum. si ex eo oleo pungis emēdat. Et item opij deñ: dimidiū. Croci denariū dimidiū. colophonie deñ. dimidiū. insgami et isopl semis deñ. vñū. aneti semis deñ. dimidiū. croci vñō seorsuz tūdis et i mortario simul cōteris diutis time ex aceto optio pspergis et formabis collyria. Cū vñō opus fuerit i cute cūz aceto pteris et spissus frōti vñ tēpoz iducis. Lauri quoq; bacchas tritas ex aceto adiecto oleo illinis frōti vel tēpozib⁹. Et item pfectio anacolina. Adipis castorij. ℥. j. amyrrē. j. thuris masculi semitūc. opij semitūc. lauri bacchas. xj. hedere bacchas. xv. hec oīa diligēter teres et d aceto tēperabis acerrimo. Et item ad emigraneū. Vrticā vnipectiā teres ex aceto acri et ouū frāgis et p mixta frōti illinies. Et item clīnicā i mortario minutis sime pteris et ouo crudo ouicabis et fronte illinies. Et item tria grana allij et x. gna pipis i frōte linis vel

i ea pte q̄ dolet. Et item balsamo isundes lanā de q̄ vtraq; aure inculcas. Et item tria grana allij tūdes et ipso suo isundes lanam et in vtraq; aure claudes. Et item ad dolorem emigranei vel cerebri mūda allū et tere diligēter et fac ex eo pastillos et in cerebro seu emigraneo supligabis donec vsulet in vesicā facie quā actu aperies vt humor deurrat. Et item ad emigraneā. Rute sumes deñ. vñ. facies exinde succū et in pte naris mitis q̄ nō dolet ceterū si nō posset sufferre lintheolū tūgis in succo et i ponis sup emigraneū sepius. Et item puluerē bacche lauri tēperabis cū vino et illinies. Et item acarie puluerē cū ouū albo pmisceas et vteris. Castoreū itē et oleū rosaceū et acetū et nitru teres et illinies. Et item ad emigraneū Lasere gēma in aqua solues et in aures eius pris q̄ dolet tres guttas de digito expmis ipsa tū hora granabit caput et in ppetuo sanus erit. Et item ad facie vlcere purgandā. Nitru cū bubulo lacte et aceto vsq; ad mellis crassitudinē coques et illinies. Et item pera cōfracta et cōtūsa idē prestat. Et item sel capre et nitru siccu sulphur vinū spōgie combuste cinis equis portionibus illiniuntur.

Ad pyrias porrigines et pruritus. CAP. IIII.

Ad pyrias porrigines et pruritus q̄ se plerūq; in pncipē solēt vertere sūma cura succurrēdū ē. Perungunt bulbis tritis ex vino et sulphure illinit is allū cū aceto et nitro. farina quoq; feniculi cū vino et nitro porrigines purgat et fursures. Idēq; pstat radix veretri i oleo decocta et trita ac suffusa. Prodest et. Iopum et oleo tritū et instillatū qd et capitis pyria si medet et pruritus. Quia et vinū et oleū cedrinū et cedria ex scabie pruritu tollūt. Porrigines discentūt. et fesse ouū cū creta necant. et lauatiōe aque marine necant. si illinias et samia terra cū nitro et oleo alumine admixto porrigines sanat. Et item ad fursures capitis. Aque vbi bete fuerint decocte cū aphronitro caput lauibis. Et sero cū dormitum vadis ex earum succo mixto rosaceo caput pūges. Et item ad porrigines et fursures. Semen nasturtij cū adipe anseris tritus et mixtū abluit. et fursures capitis eiecit. Et item bete viridis succo caput qd porriginosum lonū frequenter in balneo celeriter emendat. Et item maluc agrestis hoc est euisci manipulū i aque marine sextarijs sex ad tertias decoques et vteris. Et item calchātum sulphur vñū aphronitrum equis pōderibus cūz vino veteri teris et vteris. Et item elebori albi. ℥. iij. sulphuris vñū. ij. calchanti. iij. compone et vteris.

Ad vlcera in capite manantia. CAP. V.

Ad vlcera in capite manantia tanquā prius morbus precipue infantibus nascentur. Sed et viros et mulieres si cooperint grauiter infestant. que selle aurino efficacissime sanant. Et item selle vitulino cū aceto tepefacto illiniunt. Seuq; vituli cū sale vitissime adiuuant. et testaz muricū vel purpurarum cinere

De egritudinibus capitis.

3

cinere ex melle illiniuntur. **A**lliu cū sua veste com-
burit et cinis ei ex oleo imponit. **M**eta cōtrita et
apposita siccatur. **O**leū amigdalīnū cū vino mīxtū
expurgat. **G**albanū cū melle illinit: et folia rubi i
q̄ mora nascūtur p̄trita iponant. **V**aluā erratica
in vrina trita humana valde exsiccat. **I**te capitis
vulnera cū purgata sūt incūdis sine ad cicatrices:
pducit hoc cerotū. **S**pume argēti tūse et cribrate
librā. j. ceruse optie librā. j. et cere albe tantūdem ex
olei rosati librā. j. remittis. et dimittis refrigerare. de
inde radit et misceat cū spuma et cerusa. adijciuntur
quorū quattuor: lutea et cruda. **I**te resine pituine
i. pini libe sex. cere albe yncie sex i. oleo decoquū-
tur ita vt pistillo misceatur et ocopi modo pūgant.
Ite ad tineas. **S**tercus porcinū combures sup
resam mūdissimā cui trito admisceas acerrimū ace-
tum: et facto medicamēto lanas prius caput substi-
nentis ex vino. **P**ost hec super lineas: quo si vltus
fueris frequēter capilli ei vt sano nascūtur. **I**te
ad tineas capitis vel vulnera. nuces rancidas vstu-
latis cū coricibus distēperas cū aceto: et imponis.
Similiterq; stercus anseris. **I**te ad eos qui ca-
put humidū habēt. **P**icis. 3. xl. resine sicce. 3. xl. ce-
re. 3. xl. striptirie hūide. 3. xx. aceti cocile. 3. j. **I**te
cōsecio catartici. **P**iperis denarios decem et octo.
Scamonece optime cādide cocte. 3. j. et semis. **A**lmei
denarios decem et octo. **S**eniculi seminis denarios
quindēcim. **A**ppij seminis denarios octo. **A**gai-
denarios nouem. **E**pythymi denarios octo. **A**ga-
ri denarios nouem. dabis vero in potione dena-
rios sex. teris species singulas et cribras et colligis
in hemina mellis despumati soluis autem potio-
nem istam in calide aque coclearibus duobus. et
addis coclear vnum liquaminis et aliud acetiz ita
dabis. **R**eficiat qui accipit buccellam panis in su-
sam in vino puro. **I**te pessus liuianus qua vte-
bas **L**iuia **R**egina faciens ad secūdas et tumores
et duritias et inflatiōes: et quibus de loco mouetur
matrix: et ad omnes passiones matricis. **A**dipis **A**ni-
serini. 3. iiii. **A**neti semis. 3. iiii. **A**sopi et cerodie. iiii.
gallacie. iiii. **A**dipis leonini. iiii. **A**rsini. iiii. strutionis
i. j. medulle ceruine. iiii. butyri recētis quattuor. sa-
gapemi quattuor. myrrē et stactis quattuor. folij. iiii.
silini. iiii. coconidij. iiii. terebynthine. iiii. dymini. iiii.
mastice. iiii. olei amareccini. iiii. **A**ldipē autē soluens
igni lento cerā admisceas et vteris.

CAP. VI.

Lopitē magnam seditatē asserunt et pro-
pter hāc seruorū precia diminuūtur ne-
cessariūq; ē eas q̄q; emēdare. **I**taq;
cinere pellium viperarū sparso celerrime emēdant.
Itemq; nasturtio cum sinapi trito et imposito.
Ite citonia cocta ex vino et cū cera trita et illinita
capillos restituūt. **R**oboris quoq; pilule cum adi-
pe vrsino trite emēdant. **G**landis item fagine ci-
nis cum melle et oleo cedrino illiniuntur. **S**imi nibilo-

minus pecudis cinis vngularum mule vel muli ex
oleo myrtino. **I**te cinis muricū sparsum. **I**te
cinis hermatij recens cū pice liquida. **I**teq; gal-
linacij sinus illinit replet. **I**te sandaraca ex ace-
to fluentes capillos cōtegit. **I**teq; leporinus ci-
nis cū oleo myrtino. **I**te fel taurinū cū alumine
egyptio tepesactū illinit. **I**tem ad ipē anserinū ex
melle pteris et vt supra mōstrauī vteris. **I**te epy-
thyma diapysicon. **S**eminis seniculi. 3. iiii. olei vete-
ris libras. iiii. ceruse. ij. aque sextariū. j. ea oīa cū be-
ne trita fuerint precipue litargirū sic mittis in aqua
et omnia simul permisceas vt vñ corpus perficiat:
et ita mittes in caccabuz vbi oleū miseris et coques
ad moto lento igni. et ita addes in caccabo cere albe
lib. ij. colophonie lib. ij. thebenthine. ij. **C**oquas-
q; modice et bene pmisceas. **P**ost hec sup mittis pi-
nicellos debuccellatos quos cōficias ita buccellati
optimi bene cōditi tumsi et cribrati farine lib. iiii. cō-
misceas cū succo quē conficias sic. **E**ulsci. 3. sex. camo-
mille sicce. 3. iiii. melliloti. 3. ij. senugreci. 3. vj. da-
ptilozū purgatorū pond. ij. **H**ec oīa infundis in vi-
no siculo siue adriano siue sabiniēse sexta. vj. p. dies
tres: ita coques quonq; remaneāt sextarij. ij. **H**oc
ergo apozima cōspergi facies buccellati farina: et sic
facies vt dixi punicellos latos et subiles. ac si nouis
siue cerodariū resoluīs diligētissime. cumq; solutū
fuerit resundes in mortario: et diligentissime teres:
et sic facies mandalia: et repones. facit hoc epaticis
splenicis et ad duritiā stomachi. et ad febres et ad
pect̄ cōtritu et ad podagrā q̄ nō nimis calida fuerit.

CAP. VII.

Ostet videri superuacū inter reme-
dia corporis ponere ea que ad decorem
ptinet: sed quosdā pudet aut ipsos ru-
beos esse: aut in tantū luxurie indulgēt
vt dilite eoz inter se dissentiat volētū
in pueris rufos capillos: in viris recusantiū. **Q**uem
admodū ergo denigrētur dmostrabim? **Q**uoz
coruinū in eneo vase oleo pmisceatur: deinde raso
capite in ymbra illiniunt. **H**abere autē debet in ore
oleuz is qui curabitur donec siccet out ne ei de-
tes nigrescāt et quarto die ablūat. **I**te sextarius
sanguisugarū in duobus sextarijs aceti diebus. xl.
macerat ex oleo tritus. de rasoq; capite in ymbra il-
liniit dū siccet: et sicut supius pdixim? i ore oleuz
tenēdū est. **I**te silique eruce cū suis folijs et cau-
libus cōterent: et capite raso illinient. **I**tem cy-
pressi folia trita ex aceto efficiūt vt capilli nigri re-
nascantur: sed spodilio puncti crispī sūt. **O**peprecū
est his q̄ erubescūt senes esse succurrere: et si canos
suos ihicere volūt tāq; ānos dtracturi sint hoc noīe
etati vermiū terrenoz cinerem adijciunt.

CAP. VIII.

Ad morbū comitalē. **L**ium elixū subinde i cibū et in potio-
ne sumat. **I**teq; fel agninū cū melle vel
cocleari vel ligula sumat. **L**ini semē
Medicina **P**linij. **A** 3

z vrtice ex melle illinitū sanat. **C**oagulus quoq;
vituli marini bibitur cū lacte egno aut malo punico
sicco aut mulla aut aceto. **C**Itē his qui sepius ca-
dunt clystere sfundunt hec. Castorij. 3.ij. mellis he-
mina. j. aloē. j. aque sexta. si superatio erit vnguētum
facies. **R.** crocū z thūs masculum z myrrā gallas al-
bas acatia nigra helyotropia que appellantur corium
mali punici centauriā olosatri semē: equis ponderi
bus teres oīa ex vino z vteris dabisq; potionē bibe-
re ei qui patit̃ z abstineat a balneo z si vltus exegerit
lauet. **C**Itē testiculi vrsini in cibo psumt. **C**Item
q; testes aprini crudi triti ex aqua bibuntur cū primū
quis cecidit i eo loco quo caput eius fuit clauus fer-
reus figurat nō repetit. **C**Datur itē carnes edēde
bestie occise eo ferramento quo homo ante occisus
est. **C**Itēq; hyrundinis sanguis cū thure vel eius-
dē cor recēs decozatur. **C**Lapillus itidē hyrundi-
nis e nido alligatur ad collū iacētē recreat z ab hoc
periculo tutū prestat. **C**Itē tenētes in manu anctū
comitiali morbo nō appetit. **C**Testiculi itidem
arietini inueterātur z ex his dimidiij den. pōdus da-
tur in hemina aque triti. Abstinētia vero vtēdū est
vini diebus. v. z ante z totidē postea. **C**Itēq; san-
guis pecudis vel vituli ter bibitur: sed z humanus
sanguis hoc vitio liberat. **C**Catulus itē lactens ab
sciso capite z pedibus erectis interaneis ex vino z
aceto coctus editur. **C**Vinaria quoq; sumpta in ci-
bo pdest. **C**Coctearum cinis addito lini semine z
vrtice ex melle illinit̃ ex sale. **C**Itecur itidē vultur-
is tritum cū suo sanguine ppinatur ter. vij. diebus
meliusq; pdest si ea avis cum occidit̃ saturā sit hu-
mano caduere. **C**Itēq; sel testudinis naribus illi-
nitū iacētē erigit. **C**Castorij itē in aceti mulla cya-
this tribus ieiunis datur. **M**ustele quoq; iecur
marine in cibo bene sumitur. **C**Carne etiā capri-
ne in rogo hoīs coste hūc depellūt morbum. **C**La-
prini similiter vlt̃ ceruini cornus vsti nidor adhibet̃.
CAd lythargicos. **CAP. IX.**

E quibus lythargicum deprehēdis ex
febre acuta cum sensus oppressione aut
vt difficulter aut nihil sentiat pulsu ma-
gno raro z inani. Unde lythargia dicta
est: ab obliuione mētis atq; corporis vagatiōe. Gre-
ci enī lythen obliuione: argiā vagationem vocaue-
rūt. **D**os itaq; tali ordine curabis ferulā accēsz na-
ribus admovento fumigatione facta si repente eger-
hunc morbum inciderit sicut alijs visum est celerit̃
ter emēdabit. **C**Itē nepete succus ex aceti pte vna
mixtus z capiti fronti q; illinitus lythargycos dor-
miētes excitat. **C**Itemq; euforbiū cū castoreo sus-
fumigatū excitat. **C**Calchanta itē cum aceto tritū
z naribus illinitum dormire nō sinit. **C**Euforbiū
quoq; ex aceto tritum z naribus cōfricatū excitat.
CCapilli itidē mulieris incēsi susfumigatiōe sua li-
berāt dormiētes. **C**Saturcia ē cū aceto capiti fre-
quēter iussū excitat. **C**Caprina silr pellis vel cornu ei

z bustū idē facit. **C**Itēq; sanguis testudinis frōtū
linitus. **C**Itē peucedanū cum oleo rosato z aceto
tritū z icocū naribus idit̃: z iā videbis dolores ca-
pitis emēdare. **C**Ruta itē ex aceto odorat̃. **C**Uls
ibuius quoq; capiti ex aceto sfundit̃. **C**Urtica etiā
fronti z pedibus illinit̃. **C**Itēq; cimices sepiē triti
in aque cyatho vno dātur si vir sit. Si puer in eodē
modo aque cimices quattuor. **C**Spōditū itidē
capiti sfillat̃. **C**Mustele quoq; iecur exurit ad ol-
faciēdū. **C**Itē pulmo pecudis calidus circa caput
alligat̃. **C**Palūbi itē. iij. putrefacti lythargū exci-
tāt odore. **C**Tolles itidē vulturis neruos z eos cir-
ca manus laborātis ligabis. **C**Itēq; apofolici ro-
tūdū cū adipe vulturino teres z ex eo manū fricabis.
CAd somnum prouocādum. **CAP. X.**

E pium in modū fabe cū oleo rosato mu-
tus narib; illinit̃. **C**Loiadi quoq; se-
mē tritū colatūq; z ex aqua calida potui-
datum pdest. **C**Itē ad eos qui nō dor-
miūt. Syracis. 3. iij. glycirice tres. croci vna. opij
tres. castorij vna. lycij idici duas. spice nardi duas.
mellis pōdera duo. **H**ec oīa trita cōmiscbis z nar-
ibus frōtiq; illinico. **C**Itēq; glycirice. 3. iij. stracis
duas. croci vna. opij duas. castorij duas. lycij du-
as gingiberis. j. pipi s lōgi vna. spice nardi vna. mel-
lis pōdera duo. spice z vteris vt supra. **C**Itē cō-
fectio diacodion ad hec z ad febres. **C**odias. j. ca-
pita papaueris numero. xxx. sfundes i aque sexta. tri-
bus p triduius. postea ad tertias decoques addeles
in aquā ipsorū mellis pte dimidiā hoc est sextarium
vni z semis. dehinc coques ad carbonēs vel ignēs
sine fumo: donec in mellis pinguitudinē redigatur.
z ex hoc dabis ad noctē glutiedū singula vel bina
coctaria. **C**Itē papauer ex aqua elixatū ad tertias
bibas statim somnū adducit. **C**Itē ad somnū salua-
bis egrū sic. **O**pj den. iij. myrrē. croci thuris ana.
den. j. cū cera mixtis pastillos scipulares facies z p-
calefactos vmbilico ipones: que res tā somnū cōli-
trē mollit. **C**Itē antidotū anctinū ad somnū cōli-
cis expū. **R.** anisi. 3. ij. apij seminis vna. iusquiami
duas. opij seminū. mellis quatū sufficit dabisq; ad
nerfus virtutē patiēns itēgrā potionē ad magnitu-
dinē fabe egyptiace cū aqua calida. **C**Itē hyminio-
ticū ad somnū. **R.** bidellij. 3. iij. galbani. quattuor. ro-
se sicce qttuor. myrrē vero duas. croci duas. casto-
rij vna. que cū oleo rosato teres ad spissitudinē mel-
lis z iduces in nares in frontē z in aures.

CAd freneticos. **CAP. XI.**
E q; signis freneticis deprehēdis ex fe-
bre acuta cū mētis alienatiōe z manū
vano errore vt aliqd suis digitis opphē-
dat: que ita curabis. **S**uccū rute ex aceto
to tritū z tēporib; sfillat̃ mire pdest. **C**Castorij
z peucedao ex rosaceo cocpūcto capite sonū acce-
dit. **C**Ullū q; elixū edit̃. **C**Itēq; susfumigatio
lane succide pdest. **C**Hyeme et oleo anetio caput
infundit̃.

De egritudinibus nervorum.

4

infundit. **C** Itē ad freneticos siue ad eos q̄ vīginē patiunt. **V**edere ramū cū suis folijs teres adijciēs oleū cūq̄ cerebro sup̄fundes. ⁊ tēpora vnges. **C** Itēq̄ ro sacco ⁊ castorio ac peucedano simul mixtis caput pūges ⁊ somnus sequit̄. **C** Itē ad veriginē capitis. Rosā in aceto fricabis spissāq̄ capiti spones. **C** Itē ad insanos ⁊ mēte motos ⁊ si q̄ alia vītā in capite habuerint. **H**erbā tūmāllū capre lactarie solū manducare dabis postero die mulge ⁊ lac eius ieiuno da bibere q̄ vexas. nā cordialū sine moza emendat. **C** Itē grills adipe frōtē linī ⁊ dormit. **P**ellem de lepore albo nesciētis sub capite pones. **C** Itēq̄ lauri folia trita nesciētis capiti supponas ⁊ dormit. **S**emen itē lactuce ac papayēris cū daptilis tribus in aqua coques ad tertias dabisq̄ bibere ⁊ ante expectatum dormit.

C Ad cpylenticos. **CAP. XII.**

Agbus cpylētici dephēdis ex accessiōe q̄ cū t̄s quēq̄ ita curabis. **V**ulturis ce rebellū teres cū oleo vetustissimo ⁊ post illd cetrē vel balsamo ac repōes ⁊ ex hoc in modū grani fabē cū potiōe vini veteris potui dabis p̄ dies septē aut nouē. **B**alsamū aut tūc mutes p̄ cetrā si odorē nō fert. **C** Itē herbā suinam dabis triduo i. 3. aq̄. iij. **M**ustelle enī epar sine felis assum dabis bibere cū aq̄. 3. iij. hocq̄ cū biberit si intra septē dies nō fuerit veratus scias illū sanum eē. **C**erebellū quoq̄ agni assum dabis ad mādu cādum. **C** Itēq̄ medulla camellī cū oleo rosato teres ⁊ frōtē stomachūq̄ pūges. **C** Itē apoflegmatismus. **R**. Maslagric. 3. iij. salis amoniaci. j. pīretri duas sinapis. iij. eride factū puluerē diuides i par tes tres ⁊ cum mastica per triduum mastice vnam partem in die.

De egritudinibus nervorum. Trac. .II.

C Ad hūeros cubitos brachia ⁊ manus. **CAP. I.**

Ernus vulturis de alis apponit ⁊ statim dolor sedat. hos autē nervos vulturis ⁊ de pedib⁹ eius diligētē seruare d̄bes q̄ oēm hoīem curāt nō inquinant vsu nec p̄cūt semp̄ seruari p̄nt. ⁊ cūz necesse fuerit semp̄ aponi. **C** Itē ad eadē mēbra si nimia p̄fricatiōe indoluerint de calastico. venditiā in balneo siue cum dormitiū vadis loca dolētia fortiter cōfricabis ⁊ statim senties curā. **C** Itē ad humeros lana succida ex oleo calido sponit̄ melius vero ex anxungia veteri. **C** Itēq̄ vellere suffumigato vino sulphure efficaciter calefaciūt. **A**lq̄ itē mustelle cinis cū ovo lintheo grosso illinitus ⁊ ex aqua seruētē calefactus imponitur. **C** Itē cymini ethyopici deñ. iij. aneti. iij. rute turgiones ad deñ. ii. myrrē. j. piperis. j. hec omnia trita ex aqua ⁊ collecta ⁊ ad deñ. ii. potui data dolorē statim tollunt. **C** Itēq̄ sal in sacco ex aqua seruētē calefactus ⁊ adhibitus.

C Ad nervos ⁊ scapulas ⁊ omnia. **CAP. II.**

Ascapulas ⁊ ad oīa. **I**sopi ceroti. 3. ij. therebyntine. j. resine. frīxe. vj. galbani semini. adīpis anserini siue fāsiani. ij. nardi lib. j. butyri. 3. ij. cere. lib. j. hec oīa simul mittes ⁊ solues. ⁊ dū fuerit necesse lintheo vel alude mollissime sup̄induces ⁊ spones. **C** Itē si ex humore vel frigore aut sanguine scapule a dolore graui fuerint oppressē. **A**itru teres ⁊ in puluere rediges. **P**uleij mastice ⁊ thuris masculi puluerē equis ponderibus simul miscebis deinde oleo scapulas cōfricabis ⁊ de p̄dicto puluere asperges ⁊ chartā purā desup pones ⁊ stricte fasciabis donec oēm humore vel sanguinē siccet p̄ dies. iij. ant. v. in balneo chartā tollat ⁊ vngat oleo ⁊ sic lauet. atq̄ ita potes curari vt nec sanguis fugas ponas nec carnificē medici patiaris. **L**enes enī cure si fideliter fiant possunt dare perpetuā sanitatē. **C** Itē ad dolorem scapule vel cuiuscūq̄ mēbroz locū melle pūges ⁊ farinā fabē sup̄sparges ⁊ folia hedere sup̄pones.

C Ad paralyticos. **CAP. III.**

Alasticū ad paralyt̄s. **R**. euisci. 3. iij. ty sane. iij. lini semis. iij. fenugreci. iij. meliori. iij. q̄ coques in aq̄ fontana donec nāt spissa exprimes ⁊ mittes succi lib. j. olei cōis. j. cere. j. seu taurini. 3. vj. resine frīxe. vj. resine therebyntine. v. isopi medicaminis. ij. galbani. j. ⁊ semis: coques primū oleū cū succo lento igni donec excoquat pars dimidia succi ⁊ colabis: dehinc mittes reliqua infra scripta vt simul miscebis atq̄ soluas. **C** Itē vinctio ad paralyticos. **R**. baccharū lauri tritarū ⁊ cribatarum. 3. j. cymini tūsi ⁊ cribrati. j. satureie nō tūse. vj. cū surculis rute sicce tribus: q̄ infundes in vini veteris sexta. v. p̄ tridū po stea miscebis olei anetini nō flores sexta. octo ⁊ semis coques lēto igne agitās indefinētē. **C**ū autēz vinū cōsumptū fuerit colabis illud ⁊ expressis herbis ex eo oleo vnges mane ⁊ sero cū q̄ patit̄. **L**ino aut nō vras nec in lecto: hoc ē oleo in balneo vti d̄s qū sine febre ē. **A**bstinere vero op̄z a bubula ⁊ porcina carne pisce ⁊ caulibus ⁊ malui ⁊ vras pipione molli ac reliquis oleribus: si aquā calidā bibere nō possit vinū accipiat aquaticū: q̄ si hyems fuerit aut infirmitas grauior vel senectus: addes hic oleo balsamū p̄mi. 3. iij. piperis. j. **C** Itē acopū ad paralyt̄s ⁊ nervorū tensionē ⁊ dolorē ⁊ ad oēm perfractiōē **R**. nardi. lib. j. olei hyrini vnam. laurini vnam. cypri ni vnam. styracini sex. panacis vnam. castorij vnam. euforbij semini. adarcis similiter piperis similiter amoniaci similiter medulle ceruine. 3. iij. galbani. ij. ppolci. j. butyri tres. isopi ceroti. ij. cere lib. j. olei sanfucini. 3. sex cucumeratij sex. resine therebyntine. ix. **C**onficio vero sic. **E**uforbij ⁊ adarcam amoniacum: piper: castorium infundes ⁊ cribabis galbanum ⁊ propoleiū malaxabis contra focum ceram ⁊ medullam cūz omni oleo resolues

et admiscbis puluerē debinc panace tritū cū modi
co aceto. postea galbanū et propoleiū. **E**tem ad
paraliticos et ad omne neruorū cām seu contractio-
nē siue stuporem. **R.** farine fabe lib. iij. picis frice.
iij. pulueris vitri. ij. piperis duas aceti qđ sufficit.
Hec pariter coques et i modū cataplasmi linte-
o grosso induces et locis dolentibus seu cōtractis im-
pones et calabazicis ligabis bis in die per tridnum.
et intermisso vno die iterū repetes per tridnū: post
hec vteris vnguēto ista scripto. **E**nguētū ad pa-
ralysim et ad omnes neruorū causas. **R.** cere. **℥.** .vj.
therebintine. iij. i. sopi ceroti. j. amoniaci. iij. pipe-
ris. j. et semis. nitri. vij. piretri semis. galbani vna et se-
mis. mellis similiter. olei veteris lib. j. euforbij. **℥.**
iij. cyperi. iij. olei hyrini. j. et deū. xvij. vini veteris
cyatos. ij. amoniaci aut in vino teres et cū tritū sue-
rit addes piper et nitru in puluerē redacta. piretru
euforbij et cyperū silt i puluerē redacta pmiscebis
et resolutis ceteris spēbus supfundes in mortario et
pariter teres et cū opus fuerit vteris fricabisq; vehe-
menter bis in die et lanis inuolues et calabazicabis.

De egritudinibus oculorū. Trac. .III.

Ad oculorū dolorē vel si qđ capitis sit. CAP. I.

Ate oīa si bene fuerit purgatū caput et
veter oculi nullam possunt inualitudi-
nem substinere: tū si indoluerint vteris
cataplasmate hoc quod sine folio passo
cretico infundis. **M**elliloti seminū. daptilos pin-
gues anapaticos numero. v. et seorsum infundis in
passo. opij drachmas. ij. croci. ij. simul teris et bñ cō-
mises. melilotum et daptilos cocta simul ad carbo-
nes et trita mittis et olei rosati coclearia. ij. et vitellos
ouorū. ij. **P**ostea vō qđ in vnu oīa cōmiscueris im-
pones vt supra dixi. **S**ane si sic fecauerit. p tēpore
soluis cū vitello oui et modico passo: et sic vteris. **S**a-
cit autem nō solū ad dolorē: sed et ad tumorē et
emigranē. **E**tem ad dolorē et tumorē. **A**dipē
oui assū cum apio et croco et melle tritum: super im-
ponis. **E**temq; laurus ex vino cocta dolorē et tu-
morē releuat. **E**tem celidonia in aqua decog-
tur: et ex ea oculi dolentes fomentant. **E**temq; ad
oculorum tumorē. **D**aptilus tritus in modū ca-
taplasmi oculis nocte ipōit. **B**ordeacea itē sari-
na cū galla contusa abiecta aqua oculis imponit.
tumores dolorēq; sedat. **E**tem coriandrum viri-
dis ramēta trita et sup tumētē oculū ipōita tumorē
et dolorē emēdat. **E**tem caprinū simū cū simo spar-
sus aut cū aq tritū ad modū colyrj oculū circūlinē.
Etem ad epiforas oculorū et tumores. **P**astinacis
agrestis radices nō lotas ex aq decoques: et ex ea aq
oculos fonebis. **E**temq; cocleas sine putamine tri-
tas fronti illinire cū thure prodest. **E**tem tumores

oculorū sedat multa tepida in penicello sup oculos
ipōita. **E**tem corticis sepic farina in epiforis et la-
cte mulieris oculū circūlinē. **E**temq; beta alba tri-
ta fronti imponit: et eūde effectū habet bubli triti et
oculis ipōiti. **E**temq; apium viride tritū cū pu-
ne oculis imponit. **E**temq; itē ex vino opio tri-
tū oculis circūlinē. **E**temq; in polēta ruta cōtrita
et ipōita lenit. **E**tem et aneti radix ex vino trita illi-
nit. **E**tem Papaueris itē cauliculi ficci vel viridis cū
suo fructu triti ipōunt. **E**temq; lini semē cū thu-
re ex aq tūsum circūlinē. **S**iliginis itē grana in
ferro tosta et ex vino trita illinunt. **E**temq; lentici-
la cum cotonijs cocta et vna trita adiuvat. **E**temq;
lentisci tenera folia trita et fronti ipōita epiforas
supēdūt. **E**tem Panē itē ex vino tūori oculorū ipōi-
tur. **E**tem Mandragore radix tūsa cū rosaceo et
ex vino trita epiforas sanat: et tollit dolorē. **E**temq;
folia cicute trita et ipōita fronti epiforas et dolo-
rē et tumorē tollit. **E**tem lana carminata cū al-
bo oui et thuris polline fronti applicat. **E**temq;
oui albū infusum oculis epiforas curat: et vredines
mitigat. et facit refrigeratōes. **E**tem at cicatericos de
oculis tollas adipe anserino sepius inunges: cicatri-
ces tollit et fistulas. **E**temq; lutha ouorum cum
rosaceo et multa i lana sup oculos ipōunt. **E**tem
molli caseo caprino et seruētū aq supposito epifore
sedant. **E**tem simū caprinū cū melle illinē. **E**tem
emathices lapis in lacte mulieris tritus intrinsecus
primū inūgit. deinde sup epiforas sedat qđē sed cū
maximo cruciatu. et si cui sanguis supfundit singula-
riter purgat. **C**ataplasma ad oculos intumescen-
tes optimū. **C**astorij drachmas. ij. miconij. vij. croci.
j. iniquam cyfaisi. iij. ouorū assorū vitellos. v. mel-
lis qđ sufficit. tūdis oīa et teris oua: et vteris et i pa-
ipōnis si dolēt. **E**tem ad recētes maculas oculorū
siue caligines. **M**el atticū et albū oui hyridis equa-
lia: quod si vetus causa fuerit vitellū oui supradictū
cum melle attico et succo feniculi. oīa equalia teris.

Ad oculos suffusos sanguine. CAP. II.

Anguis colubinus instillat. **P**erdicia
vero et turturis sup ipōni dī. **L**ana suc-
cida ex oleo et vino. **E**tem hyridinis
pulli sanguis suffusioi oculorū effectū
vngi. pdest: et i ppetuo oculi si dolebūt. **E**temq; ro-
sa i vīo macerata: et ex eo vīo potui dato suffusos ex-
aliq cā oculos sanguie credis emēdare. **E**tem bi-
thumē sulphur et thus i vino misce. et oculi si pcuti-
si sanguine fuderit ex eo sumigant. **E**tem lacte ca-
prio tepefacto sero assidue oculi fonent. **E**temq;
verbene folia trita adiecto salis pusillo ipōita ac po-
stero die sublato expsum sanguinē de oculo expur-
gāt. **S**agapemū itē cū rute succo et amigdala ama-
ra pari pōdere trita et admixto melle inūges. **H**yp-
pocicef. i. suffusioes et caliginē tollit. **E**tem ugle
qđ i siluis morat et ē forme apissime sel cū melle aut
co mixtū et inunctū oculis suffusis et caliginē vtilissi-
mū est.

mū ē. **C** Itē ad suffusōes z albugies d oculis tol-
lendas. Fenugreci viridis succi coclearia. ij. mellis
cadidi sine fumo. iij. cōmīscēs z colas z decoques
diligēter suffundis ita vt gutte sup albugies cadāt.

C Ad lachrimas oculorū stringēdas. CAP. III.

Achrimātibus oculis sine sine reuma
suspēdūt z exicāt coclee sine putami-
ne rite diligētissime cū saria thuris ac
myrre z alboze oui mixtū fronti super

linies. **C** Itē anacolina ad idē myrre mastice cya-
thū. albū cui lūbrices terre cocleas aloē cū aceto te-
res z illinies. **C** Itē ricinos boui puto inter coras
tollas z frōti illinies z sine moza lachryme stringit.

C Enule itē radices tūse in puluerē z in aceto acri-
tūse cocte z trite capite raso nocte iponunt. z vbi
cūqz dolor fuerit z podagre reuma tollit. facit enī
vesicas aqua plenas: sed his cui sit dolorē subitiet.

C Itē ad lachrymosos oculos. ruta sicca z melle at-
tico quis pōderib? mixta oculos inūges certū est.

C Itē ad reuma oculorū. Lini fici solia de ligno in
ligno tūdis z ei? succū cū vīo veteri z pēna iunges.

C Ad lippitūdines oculorū vel ad eos qui cantos
ab humore contritos habent. CAP. II.

Eniculi radices ex aqua fontana z oleo
coques pari pōdere donec aqua psumat
tur z ex eo oleo inūges certū ē. **C** Itē
acacie deū. vi. encaufti sicci. xv. succi por-

ri. z. xix. **H**ec coques donec fiat spissitudinis mel-
lis z in pixidem mittes z vteris.

C Ad caligines oculorum. CAP. V.

Emus colerū anatymasī facit cui? acri-
tudo caliginē oculis pstat. **N**eci ergo
celidonie z seniculi z abrotani coclearia
singula tolles z cū mellis sine fumo stilla

lunt coclearibus. ij. cōmīscēs z exide pēna suffūdes
mane z post meridiē z sero: sed post digestionem
lac mulieris q puerū nutrit supinfundes. ppter acer-
bitatē medicamētū vt refrigeret. **H**oc ēt maculas tol-
let. z impetū reumatis refrigēt z oīa vitia abstergit.

C Itēqz balsamū cū melle stillatino egs pōderib?
mīscet: z exide oculos suffundis. **C** Itē fel vulturis
cū marrubij succo aut puluere z melle attico simul

mixtū cū pēna oculis infundes omnē caliginē ocu-
lorū aufert. s. z icipietis suffusōis nō patiet. **C** Itē
fel pōdis cū melle attico inūges oculos. **C** Itē vultu-
ris i linteis stili ligabis z tota die oculos abster-

ges nunq inualitudinē patient z si dolētes oculos
sepius absterferis. **C** Itēqz myrrā cū fenogreco pa-
ri pōdere in vino teres vt leue sit quasi collyriū z

inūges. **Q**uidā enī filiā suā sic curauit. **C** Itē ce-
lidonie succū q oculis plurimū suffragat cū colly-
rio siue aqua marina inungi oportet in vna vinctiōe

sanat z i aqua decocta dolētes oculi fouent. **M**eli?
si succus ei? artemysie z rutte succo pari pōdere z
melle z balsamo: mira enī facit. **C** Itē cēaurie mi-
noris succū adlecto melle equo pōdere pmīscēs z

inūges: acie extenuat z ipsa herba i aqua cocta ocu-
li fouent. **C** Itē vt caligātibus oculis claritas resti-
tuat z ne facile hoc piculū icidat. **C** Itē aurie herbe

manipulus in vini sextarijs. vi. cogē ac tritū macera-
tūqz eximis ide quotidie hemina mixto melle icui-
no ppinat. **C** Itē sal frictū tritū admixto melle atti-
co inūges z caliginē tollit. **C** Itēqz roris marini

cinis cū eius succo expressō z mello attico pari pō-
dere mixto inūges caliginē tollit. **C** Itē itē cau-
liū z rute collect? z inūctus caliginē tollit. **C** Itē te-
studis agrestis sanguis inūcto caligo tollit. **C** Itē

leporis fel cū mellis attici parte vna mixtū z sepius
inūctū caligines abstergit. **C** Itē mel z succū fe-
niculi ptes singulas fel pōdis semitūc. balsamū ad
mēsurā sellis mellis z succi. **A**lij oleū vetustissimū

ad mēsurā mellis. **A**lij eu forbiū modicū mītu nt.
Postq mixta fuerit oīa mittes in mortariū z teres
diligēter. trāspōnes in ampullā z suspēdes ad solē.

xl. diebus z tūc inūges frequēter. **C** Itēqz cepaz
cypriaz acerrimarū succū vel si cyprie nō fuerit ger-
manaz cū melle attico equis pōderib? simul teres

z mittes in ampullā signabis z in fumo suspēdes z
vteris. **C** Itē fenogrecū vt bibi solet: z aquā mul-
sas medietate paratā simul mīscēs addis rose quā-
tū sufficit z seniculi radices mūdās. coques oīa in

olla rudij: z cū fuerit spissūz colabis z repones in vi-
treo vase z vteris ita vt nec fumū nec aurā cōtigat.
C Itē itē verbenā tūsam cū anxyungia sup ocu-
los noctu ligas z postero die tollis z ocul? erit mū-
dus. **C** Itē ad caligines z oīa oculorū vitia. **H**yrū-

dinis pulli plena luna in nido suo excecant de acu
cypriana: notanturqz vt cognoscat restituta acie ca-
pita eoz vel ipsi itegri i olla noua vini cōburant in

cinerē: iterūqz i puluerē ex ligno ficulnee vel the-
rebynthino: cinisqz eoz cū selle canis latrantis die-
bus. vij. pibus duab? balsami z castorij pibus sin-

gulis tritus bñ inunctus plurimū facit. miraberisqz
iaz despatoz sanare. **C** Itē hydra ad caliginē vel al-
buginē vel vulnera. **B**allas alexādrinas nouas nō

pūtas. viij. tūdes z cribrabis subtilissime: z postea
mittes in mortariū thebaicū. **A**ddes croci denariū
cū dimidio: teres p tridnū diligēter: z mittes attici

mellis mūdī qtu sufficiat. z repōes i dolio z vteris.
C Itē ad caligines oculorū z ad vitia vetustissima
z ad scabritūdines z obscuritatē z ad eos q iaz pro-

pe nihil vident z quibus medicamentorūz pēsidia
nulla inueniri pōt. **H**oc remediū expertū visitabis
z efficies vt videant clarissime sine oī vetusto vitio.

Piperis albi deū. ij. croci. ij. balsami. ij. sellis vi-
tuli seu vulturis siue pulli pugnatio. ij. mellis atti-
ci. 3. ij. vini veteris boni cyatos. iij. succi seniculi. j.
z ita compones. **C** Itē piper z crocum teres diligen-

tissime z bene lene sit. deinde vinum admīscēs z suc-
cum seniculi per partes dimidias: z quicquid su-
perauerit iterū fundes: cum ita feceris iterum teris
bene. deinde si qd vini aut succi superauerit adicies z

repones ⁊ inde inunges p dies singulos vsq; ad sanitatē. **C** Itē ad maculas eruēdas facit betonica ⁊ senecion ⁊ celidōia q̄ in mortario teris ⁊ collyrij mō vteris. Sicuti autē subito leucomata se i oculis suffū derit semis ocimi. ij. aut. iij. gra. mites ⁊ clausa palpebra tenes donec coagulet humor ⁊ i grana se col ligat ⁊ post hec leuiter fordes q̄ emāserint frequen ter in die colliges: qd si senserit curam iterabis do nec ad sanitatem perducas.

C Ad pilos oculorum adulteros vt sublatis nō rena scantur.

CAP. VIII.

Ense Junio sanguifugas nūero ququa ginta mites i olā fictile nouā ⁊ coopies **E**x argilla circūlinies ⁊ mites in formacē p spaciū. vj. horaz deide cinerē sangui fugaz teres i mortario ⁊ quātū exide duob⁹ digitis apphēdi pōt mites i mortariū pūū cū. ij. vel. iij. gut tis acetisacerrimi ⁊ teres donec ficcū collyriū sit. tol lesq; a boxella pilū cū radice ⁊ in ipso tū punctū cū melle ipones de medicamēte supradicto ter aut qua ter in ipsa hora. **C** Itē hyrūdiniū pulloz cinis cū la cte titimali pmitus ⁊ euulsis pilis iposīt⁹ renasci eos nō sinit. **C** Itēq; caulū stirpiū aridoz cinis euz aceto laserato mirt⁹ ⁊ euulsis pilis iposīt⁹ emēdat. **C** Itē ex ligno caprifici ⁊ cerri ⁊ ilicis cinerē ⁊ liri uū factū attentiū accerrimū vt solēt saponarij facere coquat sine arūgia ⁊ oleo pfectū line loca q̄ voles ⁊ defluūt capilli vt ampli⁹ nō renascent. **C** Itē ad pilos oculoz suffodiēdos. **B**utta amoniaci albore oui mixta pilos illinitos statuit. **C** Itē ad pilos eradica dos. sellis vitulini deñ. j. castor. ij. j. gūmi. j. cū aq̄ ter ris ⁊ colligis reuerfata pri⁹ palpebra i loco euulsoz radicit⁹ piloz ⁊ i die iducis ⁊ cōtinebis donec sic ces ⁊ hoc tādū facies donec loca curent. **C** Item ad pilos oculoz ligādos. Resine frice. 3. j. aspalati. j. mastice. j. cere. j. pumicis. j. ⁊ semis **O**ia igni reso luta ⁊ cōmixta vteris fm p̄stetudine. **C** Itē ad pi los oculoz. yō. 3. j. sarcocolle. j. hyptirie. j. teres euz aceto ⁊ facies collyria ⁊ euulsis pilis luna decrescē te cilio reuerfato vteris.

C Ad caligines cecitates vel vt crassitudo absterga tur.

CAP. IX.

Eretrū ceruinū decoqs ⁊ ex ea aq̄ ocu los fouebis p dies. xv. ⁊ sanabit. **C** Itēq; fero ac lacte caprio calo p dies. xv. foue bis ⁊ statū sanabit. **C** Itē hedere succū cū melle stillatio sine sumo ⁊ vinū ter iacū i modū col lyrij tēpabis ⁊ inunges cetū ⁊ i loco tenebroso reclu deo ⁊ p dies. vij. paulatī apies fenestras ⁊ post alios dies. vij. pduces i lucē ⁊ p hos dies mollib⁹ cibis ⁊ dulcib⁹ vtaf. in quibus ēt p̄sumēdis diebus nō la bozet. **C** Itē p sexu duritia. Ammoniācum thymma tum in vino teriaco teres ⁊ oculos inunges.

C Ad maturādas egilopas. **CAP. X**
Ex maturandis egilopas. Frumētū can didū masticatum imponitur. Itemq; ad aperiendas eas ⁊ emendandas. stercus

colūbinum cū sapone gallico impones. **C** **V**alue itē hortiale siue agrestis folia purgata admixta salis preyna ⁊ trita ⁊ iposita curat. **C** Itēq; nucis p̄buste cinis iniect⁹ sanat. **C** Itē amoglossa herba cū modi co sale trita ⁊ apposita egilopas d̄struit. **C** **P**lātagi nis itē succ⁹ cū lana mūda mollissīma iposīt⁹ ⁊ p dies ix. sanat. **C** Itēq; vuc passe purgate sine grano acci tos. x. pipis grana. x. i lintheolo illita ipones vsq; dñi sanet. **C** **A**rīne itē lim⁹ spissus d̄ castris collect⁹ ⁊ i posīt⁹ mire purgat ⁊ claudit. **C** Itē vmicul⁹ q̄ vocat⁹ **A**tratrafrāgis p̄tūsus ⁊ cū sapone gallico pmixt⁹ ap ponit⁹ ⁊ sup medullā cāne appōes. **C** Itēq; nepetā p̄tūsam ipones mirifice sanat. Facit ⁊ ad syringiā. **C** Itē ad egilopas. Saponē gallicū ⁊ cymas oliue virides amigdalasq; amaras egli pōdē teres ⁊ vteris **C** **D**e egritudinibus aurium. **Trac. IIII.**

C Ad dolorē auricule vel aque igressum. **CAP. I.**

Roxia inibi vt cura auriū q̄ acutissimū dolorē iferūt simul vt passe sunt vel mi nimam offensam. Scio certe medicos q̄dā hui⁹ curatōis sibi summā sciāz vē dicasse ⁊ magnas mercedes poposcis se: cū aduersus morbos auriū vñū aut altez noscent remediū. Nos vō multa pferim⁹: vt cū res eregerit possim⁹ vti: cū ex his aliq̄ occurrerit. **E**ari excellētis cyath⁹. i. aceti cyath⁹. i. mellis cyath⁹ ⁊ dimidi⁹ calice nouo sensis decoquit. spuma subde alō p̄ia pēna tollitur: ⁊ cū spuma recesserit remouet⁹ ⁊ ex eo tepidus infundit ad omnes infusiones auricule sz mor cōquiliata lana obturāde sunt. **C** Itē ranaz adeps remissus ⁊ instillatus dolorē statim tollit. Si tumēt aures succo coriandri mitigande sunt. sed prius suc cus hedere tepidus cū vino instillat. **M**el cū rosā ceo indit. melq; cū rosaceo ⁊ māna thuris ad instar colearij adijciunt. hoc ⁊ vulnera sanat ⁊ humores ericcat. **P**ariū audientes: vt iliter acetū gargarizant. **A**uriculaz fracturis medent⁹ bulbi triti ⁊ appositi ⁊ quinto die soluti. soliozq; rubri in quo mora nascū tur succus tepidus instillat. sel pecudis cū melle au res purgat. **C**anini quoq; lactis instillatio sedat do lorē. **G**rauitates auriū adeps remissus cū absynthio trito cū oleo ⁊ infusus emendat. **M**uriū vero cinis cū melle instillatus inibet dolorem. Si aliqd ani mal intrauit precipiū est remedium muriū sel ace to dilutum instillare. Si aqua intrauerit anserinus adeps cum cepe succo illinitur. **D**eplorata autem vi tia aurium sic sanantur. **G**liri detrahatur pellis ⁊ in testina eius dē decoquit⁹ in vase nouo cū mellis emi nis trib⁹ vsq; ad tertias atq; ita seruat. ⁊ cū opus est strigili medicamētū tepēfactū infundit. **V**alde lau dant⁹ ⁊ terreni vermes cū āseris adipe coci ⁊ istilla ti. **V**erberatis aurib⁹ coclee q̄ inusti sunt cibi appo nūtur: trita cum myrra ⁊ thure. **C**oclee itēz minute ⁊ late trite fracturis auriū illiniuntur. **S**enectus ser pētis seruenti testa ysta ⁊ contrita instillatur ex oleo rosaceo contra aurium vitia omnia. sed precipue grauem olentiam. ⁊ si purulente sint aures: melius

als hortu lane.

ex aceto ⁊ selle caprio ⁊ bubulo. hec senect⁹ post an
nū vires nō hz. **De**brane ex vêtre gallinaceo q̄ p-
ijciunt ex vino trite ⁊ adipe gallinaz tapefacte isun-
dunt. **B**lacte ē sine capite ⁊ pedib⁹ ⁊ alio trite ⁊ il-
linite lintheolo ptunfis aurib⁹ iponunt. **A**itū ex vi-
no liquatū purulētis aurib⁹ medet. **S**onit⁹ quoqz
⁊ tinitus discutit nitrū tritū ⁊ siccū sparsū ex rosaceo
tepido ⁊ aurib⁹ imissū purulētis aurib⁹ infundit.
Sel tauricū porri sectiui succo: ⁊ si gravitas sit aurū
eodē selle cū lacte muliebre pluēde sunt. **E**gni fimi-
cinis rosaceo instillat. **S**euū vituli cū adipe anseris
⁊ ozimi succo sel taurinū vel caprinū cū rosaceo te-
pido aurib⁹ indit. **P**ibulqz q̄ imittunt tepidis vtē
dū est. **U**rina ē apz tepida infundit ⁊ ad hos vsus
seruat in vitro vase. **A**qua si intraverit in auriculā
dextra sinistro pede d̄sultare oportet capite ⁊ dextra
humex inclinato. **S**i sinistra ex diuerso. **S**i qd ani-
mal intraverit ⁊ inspuat in aurem exire creditur.

Ad dolorem aurium.

CAP. II.

Quādrī succus cū lacte mulieris imit⁹
⁊ auricule isusus dolorē mirifice tollit.
Lasarizqz grana modicus auri inicies ⁊
cessat. **C**ardamomi q̄qz succ⁹ aurib⁹ istil-
latus dolorē aurū ⁊ molarior dētiū sedat. **T**ez
ad acutissimos dolores aurū. **S**puma argēti ⁊ myr-
ra pari pōdere trita ex aq̄ ⁊ bene leuigata facies col-
lyria ⁊ cū vti volueris remittes ea in rosa ligda ⁊ te-
pefacta aurib⁹ infundes. **F**rigido quoqz si qz vtiat
eodē medicamēto idē facit. **T**ez porcinū sel porri
succo cōmixtū tepesactū aurib⁹ instillabis. **A**deps
quoqz gallinace⁹ solutus ad horā ⁊ pedus auri in su-
sus plurimū pdest. **R**ute ē succū si imittis curabit.
Tez ad dolorē aurū ⁊ p̄ctiones. **O**leū rosaceū
cū adipe anseris isunde ⁊ trāsit. **A**qua si in aurē in-
trauerit ⁊ dolorē exhibet. sol⁹ succus coriādrī i au-
rē expressus sine dubitatione liberat ⁊ sanat. **T**ez
rute tenere succ⁹ auricule instillat sine dubitatione
dolorē liberat ⁊ si i mali granatū cortice fuerit coct⁹
melius facit. **F**oliorū quoqz salicis succ⁹ cū rosa lig-
da in putamie mali punici calefact⁹ ⁊ inditus auri-
cule mire succurrit. **T**ez ad aurū vitia ⁊ repētina
ātiq̄sue dolores. **A**qua si igressa fuerit ⁊ statū sub-
lata facit ipostez graues causas. **E**xide. n. vētositas
⁊ abundātia reumatis in capite tinitus quoqz aurū
q̄ dū nō curant exide sūt surdi. **A**lijs vulnera in au-
re nascunt alijs fetescūt. **Q**uib⁹ rebus ita succuren-
dū est. **S**ūmi hedere cū bethe nigro succo tritū ⁊ te-
pefactū aurib⁹ infundis. ita tū vt ⁊ rubi teneri succū
miscas simulqz antiq̄a aquaz exiccat vētositatē ⁊
dolorē tollit. **T**ez trosciscus maxie necessari⁹ ad
dolorē auricule: calco. **F**. iij. ⁊ semis. **S**taflāgrīa. **J**. co-
conidio. **J**. sinape. **J**. careo. **J**. simo colūbino. **J**. aristolo-
gia longa. **J**. cymino. **J**. yo. **J**. ciprio. **J**. ozimi semine. **J**.
nitro. **J**. sale amōiaco. **J**. bacchis lauri. **J**. māne. **J**. thu-
ris. **V**. ⁊ semis. **P**ris. **V**. ⁊ semis. **A** ceti sextarios. **V**.
Hec ola tundis singillatiz ⁊ cribras ⁊ prius mittas

in mortariū puluerē chalci ⁊ pris ⁊ teris cū aceti ca-
lice pleno. que cū trita fuerint post dies tres mittas
reliquas spēs cū aceti acerrimi sextarijs duobus ⁊
teris. ⁊ cum resiccauerint addis paulatim sextarijs
donec compleat sextarios. **V**. terendo per dies. **E**lin
sole: at vbi bene tritū fuerit. facis trosciscos. facit au-
tem ⁊ ad vulnera. ita de ipso troscisco. **F**. i. teris i ac-
eto diligentissime. ⁊ facis seorsum cerotū sic. **D**ei ro-
sati. **F**. vi. cere tantūdem. resine frise. **F**. iij. facitqz ce-
rotum mittis in mortariū ac permisces ⁊ vteris sic.
Ad auris dolorem temperabis aquatius si vulnera
alicubi fuerint paulum spissus vt quasi pro emplā-
stro vtaris. **T**ez ad aurium dolorem. **S**ellis ca-
prini. **F**. iij. ⁊ mellis. **J**. conteris ⁊ in strigili calefactis
⁊ infundas ⁊ lana obcludas pdest ē si intrinsecus cā-
cerauerit auris. **I**tem oleum laurinum in strigili fer-
rea misum ⁊ tepesactum insusumqz auribus omne
dolorē tollit. **T**ez canabi succus ⁊ de solis
eius auribus instillatus vermes natos necat. etiam
si animali impresseris vermes interficit. **T**ez ad
aurium dolorem liquaminis coclearia. **J**. iij. ⁊ mellis
despumati. **J**. tolles ⁊ mittes in calicem mundum ⁊
cinerem chieri calido suppones atqz spumas tolles
⁊ cum tepidum fuerit auricule ad omnes dolores
infundes. **S**i putruerit aut vermiculos fecerit sel
taurinum ex melle despumatum equis mēsuris mit-
tes in testam rudem quaz suppones carbonibus vt
lento igne seruetur donec in vniū admisceat. **D**ocez
medicamē in vase vitreo colliges ⁊ cū necesse fue-
rit ad curam tepesactis in calice ⁊ mundata aure ex
lana medicamētū infundis. **T**ez mente succū
⁊ mel equis mēsuris cōmises ⁊ tepesactis ex quo
biduo aut triduo infundis auricule si senserit curā
bene ⁊ optime. **S**inalz addito acētū ⁊ modicū apbro-
nitrum ⁊ simili modo tepesactum infunde auricule.
Tez ad auris dolorem siue que vermes habet
Calamenti permisces cū cedria ⁊ infundis.

**Ad dolorem aurium antiquum fetorem ⁊ dolo-
rem.**

CAP. III.

Maioribus ergo nucibus nouellis tepo-
re suo plurimas colliges: ⁊ in optio oleo
vase vitreo conditas contra solē macera-
bis: ⁊ de ipso oleo mittes in testā mali granatū sicā ⁊
excavatā: ⁊ coques ad cinerē calidum: sed tepidum
aurib⁹ infundis omnia vulnera antiqua ⁊ fetorem ⁊
dolorē tollit. **T**ez in excavatū malū granatū mit-
tes mel ⁊ auripigmentū tritū ex gutta aceti. **T**ez
cepe succū cū melle qd i carbonib⁹ calefacies ⁊ auri-
cule isundis mire sanat. **T**ez foliorū porri virginis
succū i aurē mittes ⁊ cū crepuerit vulnus ipm cum
adipe gallinaceo infundes ⁊ sanabitur. **T**ez item ce-
pe aphre succus cum melle bene subacto instillatus
auriculas grauitatē audiētes emēdat. dolores sedat.
purulētis expurgat vermes necat. aquā euocat ⁊ cij-
cit. **T**ez rois marini succ⁹ cū oleo ro. ⁊ sapōe gal-
lico

De egritudinibus nasi.

7

lico simul resolutus et coctus repidusq; iusus ve-
tustissimū surdis et pus extrahit et auditū facile resti-
tuit. **¶** Itē bubulū lac cū felle caprio mixtū i fundis
auribus fetētib; atq; dolētibus. **¶** Itē ad vulnera
auriū que intrisecus nascunt. in calicē mali granati
mittes mellis coclearia duo et sup cinerē calētē po-
nis vt leni calore subbuliat donec sensiz decoctū re-
digat i vnu. et cū tepesactū fuerit auricule infundis.
¶ Colectio thymiamatis. **¶** Strace isaurice lib. j. styra-
ce calamī lib. j. mastice. j. vngelle idice maioris. c. iij.
rose viridis lib. j. et semis. amomi. 3. j. signanti. j. ca-
rioli. iij. carpobalsami semine. j. cassia semine. cro-
ci. 3. j. laudani. iij. bdellij semine. myrrē. j. balsami
iij. et de. iij. 3. balsami. ij. mittes cū puluere. et. ij. ser-
ues ad vngedū passillos. mellis. 3. vi. vini quātum
sufficit sextariū. j. cū rosa et styrace tūdis. **¶** Xromire
solia. 3. vi. amomi. vi. balsami. ij. styracis isaurice. vi.
ad semine. cariofli. 3. ij. spice nardi. iij. rose viri-
dis. vi. lib. oia facies i passillos. dū facti fuerit suffu-
migabis de styrace et mastice bis in die vel quin-
ques q; diu siccantur.

¶ Ad auriū imbecillitatē vel surdos et eos qui mi-
nus audiunt.

CAP. IIII.

¶ Edere succū mūdissimū? cū vino istillat
plurimū facit. **¶** Itē ad surdos. allū et
coplas cū adipe aseris colas et i fundis.
¶ Itē ad surdos et q; gūit audiūt ona
formicaz pūta surditatē auriū q; vetu-
tissima sic sanabūt. **¶** Capnū q; sel istillat gūit audi-
entib; pdest. ac bubulū lac cū felle caprio mixtū et
infusus auriculis graniter audietib; restituit audi-
tū. **¶** Itē parū audietib; vtile est acetū gargarizare.
¶ Bassice itē puluis in passio macerat et i lintheolo
infusus aurib; inijcit mireq; reddit auditū. **¶** Itē
rute succus tepidus istillat. **¶** Itē lactātis sel ad-
dito grano salis et mellis vno cocleari calefactū ane-
ti surculo istillabis i aurē ita vt mor aptus erit por-
cellus anteq; tāgat ipsū sel auferat. **¶** Itē Car-
damomū idē nasturtiū cū sicut tritū et auricule indi-
tū eis q; granit audiūt pdest. **¶** Itēq; bouis sel ad-
mixtū vine capre et tepesactū aurib; instillatū au-
ditū reddit. **¶** Itē ad surdos et q; granit audiunt.
vucis sel cū butyro et vrina ipsius ieiuni pari por-
tōe mixtū in aurē i fundis et surdos nō naturales q;
uis multos ānos nō audierit curat et alia eoz vulne-
ra sanat. **¶** Itē ad surdos multi tēporis expū. Ma-
ioris cāne viridis solia pūdes et p lintheū expūmis
succū. tepidūq; aurib; i fundis p dies. vij. vel. viij.
est enī res saluberrima. **¶** Itē ad surdos. succū cor-
ticis ligni nucis tepidū p tridū i fundes. **¶** Itē ser-
pētis tunica i vase nouo exoluis et sup cinerē cali-
dū fricas. ex eo oleo tepidū in aurē mittis. **¶** Hoc enī
ad grauitatē anriū et dolore pdest. **¶** Itē brassice
succus cū vino ego pūbus mixtus et tepidus instilla-
tus auribus parū audietibus auditū pstat et dolore
mitigat. **¶** Itē succū raphani eis qbus subito au-

ditus auferē et niri puluerē et aurē et acetū sup i fun-
des. **¶** De vino et de oleo rosato posteriā pte capi-
tis vngis; que vinctio etiā et ad dolore capitis facit.

De egritudinibus Nasi.

Trac. V.

¶ Ad Catarrum vel abundantiam humorū capitis.
Et quid sit catarrus.

CAP. I.

Portet diu pmanēte capitis dolore pci-
pue sine febre materiā detraberē p nares
vel p os que res et auribus vel dentib;
diutius dolētibus pdest. **¶** Brassice
succus naribus iusus caput purgat: doloreq; mit-
tigat. **¶** Itē bette nigre radices succum minus q;
dimidiū coclear: et mellis coclear mixtū in nares
infundis ita vt palatū trāseat et puita ois decurrit
et cū vis cessare: oleū i os accipiat. **¶** Itē trifoliū in
aqua decoctū: et ea aq; potui data puitas extrahet.

¶ Itē sinapis. 3. j. rape semis. 3. j. pipis gna. xx. na-
sturtij semis. eruce. origai. et appij semis tūdem ex
aceto et melle colliges: et ex aq; calida p dies. vij. gar-
garizabis. **¶** Itē origani vel isopi et herbā conilā i
mellitissima mulla triduo macerabis. **¶** Deinde coqui
facies et sereno celo tepidū ieiunus p tridū garga-
rizabis. **¶** Itē sinapis coclearia duo excoq; et mul-
se cyatū. j. admisce et calefacies: et i ore diutius cōti-
nebis tūc apto ore puita defluit. **¶** Itē malue se-
mē et vino nigro cōtritū gargarizas tepidū et pitui-
tā capitis extrahet. **¶** Itē mellis heminā. j. sepe he-
minā. j. aceti acerrimi sexta. j. sinapis. 3. j. isopi tonfi
et cribrati. 3. j. origani tōfi et cribrati. 3. j. simul oia
coqs: ita vt pīguedine aquatioris mellis accipiat: et
colatū diligēter gargarizabis ad solē q; diu potes.

¶ Itē isopi. 3. j. origai. j. chymi. j. stasifagrie. j. pu-
scij. j. sepie optime sexta. j. aceti heminā. j. oia iusula
tertia die coqs carbonib; lētis donec vnā pte de-
coquas et due remaneāt. **¶** Hic quartā pte ptra soles
hora tertia gargarizas: postea recētē teneas: sic hu-
moris abundātia restrigis et ieiunus vsq; ad horā no-
nā. **¶** Itē cretici isopi fasciculū. j. et saturcie sicce
fasciculū. j. mittes i ollā nouā adde aq; sōtane sexta.
j. et passi cretici. j. decoqsq; ad tertiā et calidū garga-
rizabis: ita vt purgato capite: os mellicrate tepido
tertio colluas: ac postea ita facies d aqua fontana.

¶ Itē isopi fasciculū et origani fasciculū in sapa op-
tia p tridū macerabis. hoc colatū vt potionē bo-
nā calidā ptra solē triduo gargarizabis. **¶** Hoc si p
singulos mēses seruaueris sanus eris non solū ca-
pite sed etiā pectore et stomacho. **¶** Item caput
si flegmate vel frigoribus plenum fuerit aut catar-
rus obtinuerit mittis in ollam rudem sape sexta. ij.
aceti sexta. j. isopi: origani: puleij: fasciculos singu-
los et coques ad tertiā et exide p tridū celo sere-
no tepidū gargarizabis: sed pridie radicē piretri cō-
tra solē mastices ieiunus vsq; ad horā diei sextam.

¶ Itē stasifagrie grana. xxv. cū paucio granis ma-

Medicina Plinij.

B

Caput-
purgū.

Gargaris-
mata.

Origani
species.

Alis sape.

Alis thimi.

sticis ꝓmasticabis ꝛ apto ore oē flegma capitis ꝓijci
es. **C** Itē bete rubee radix ꝓtūsa lintheolo tener ex
ꝓmīꝛ ꝛ succ^o narib⁹ trahit mirifice purgat. **C** Itē
bedere succus exstertur flore hic naribus infusus
acerrie purgat. **S**ꝫ ga vstulat oleo rosaceo ifundis
ꝛ statū lenit. **C** Itē staslagrie. **z**. j. ꝓiretri. j. ꝓuleij. j.
origani. ij. isopi. ij. aceti acris sexta. ij. sape sexta. j. hec
oīa ꝓdie ifusa aceto ꝛ sape die alia decoquūꝛ donec
vire⁹ herbaz excoquat postea colat ꝛ tū mel adijciꝛ
vt acetū tꝓet. **C** Itē alia ꝓiguior. origāi. **z**. j. isopi. j.
staslagrie. j. **C** Itē thimi seminū. iris seminū. ꝓire
tri semi. pullei. **z**. j. fenogreci. **z**. ij. caricas nūero. v.
sape sexta. j. aceti. sexta. ij. sinapis. **z**. j. **C** Itē cū pice
vginia pauca gna masticis tota die masticayt flegma
ꝓuoces altera die celo sereno gargariabis. **C** Itē
gargarism⁹ q ꝓficiꝛ sic. Grana sinapis. **z**. ij. maceras
toto die i aceto dulcorato. staslagrie acimos. xxx. co
maz isopi. **z**. ij. tolles ꝛ oīa simul teres addes mellis
ꝓꝓuati. **z**. vj. ꝛ ꝓeres cū aceto dulcurato sufficient
exide ꝓ triduū celo sereno gargariabis vterisqꝫ vīo
modico aqto ꝛ dulcib⁹ cibis. Res ē saluberrīa absti
nere ꝛ a vīo ꝛ a clāore balneis ꝛ vēto ꝛ fridīs ita tū
vt ꝓ ꝓaucos dies vētriget. **C** Itē purgatoriū capi
tis ad oēs hūores ꝓonēdos ꝓ toto corꝓe. isopi. **z**. j.
origāi. j. sinapis. **z**. ij. staslagrie. j. masticē. j. careni se
xta. ij. caricas ꝓigites nūero. xxx. **C** Itē ad purgā
caput. Radices bete rubee ꝓ gūulis ei⁹ suc^o coclear
j. olei rosacei miscebis coclear dimidiū ꝛ substinēs
iꝓlebit os suū oleo aut lacte. deide ifupīabīꝛ i scāno
ꝓ solē ita vt caput ei ꝓꝓēdat atqꝫ ad se ꝓꝫꝫ ꝛ trahat
donec iniecta res i nares cerebrū ꝓigat q ꝓ ꝓaululū
fleuat ꝫclinato capite sedeat vt ille hūor decurrē vale
at. **C** Itē purgatoriū capitis. manū plenā isopi i aq
sexta. ij. coqꝫ ad medietatē. deide mittes heminā
mellis ꝛ aceti cyathū dimidiū isopūqꝫ auferes ꝛ gar
garizabis ꝓ solē celo sereno. **C** Itē si plus purgare
volueris. Sinapis puluerē cū oximelle ꝓmises ꝛ ꝓ
solē gargariabis. **C** Itē purgatoriū capitis tꝓe est
i. sape. uo. ꝓꝫꝫ heminā aceti cyathū isopi cornā. Hec oīa
ꝓdie ifundes alio die i cacabo rudi feruere facies ꝛ
tepidū gargariabis ꝛ postea ꝓ vīo veteri austero te
pidū semel gargariabis ꝛ os laues. **C** Itē purgatoriū
capit⁹ hyeme. sinapis puluerē coclear. j. mellis coe
ar dimidiū mitte i calicē ꝛ eūde misce calidum post
hec cola cū lintheo ꝛ gargariza tepidū. postea aqua
mullā os lana ꝛ gargariza semel ꝛ ne raucescas oleo
frequēter post cura ꝛ gargariza. **C** Itē ad vūgines
captis. Alurgīa veterē excalectā ꝓponis vī ad vī
cē ꝓtra frōtē ꝛ cū fascīa caput ligabis vt ꝓrineat ad
miraberis. **C** Itē acetū excellēs potū post cenā ad
vūginē bñ facit. **C** Itē ad catarrū vel ad abūdātiā
humorū capitis. Alūm rubicūcū cū aceto acerrimo
teres diligēꝛ ꝛ iꝓle totā cutē capitis ꝓdie sero ꝛ ie
iun⁹ laua ꝫ aūt vesꝓe ꝛ mane iducito. deinde infu
sas vel die tertia tyllanas decoqꝫ vt succ^o ꝓꝫꝫ fiat
qꝫus additis oua recētiā nūero sex. vel. iij. ꝛ ꝓmixta

simul teꝓe facies vt caloze balnei ꝛ exide caput laua.
C Itē seruicij vncīā tūsa ꝛ cribratā ꝛ i lintheo sub
li ligatā ꝓtra solē narib⁹ admoueabis. **C** Itē in sole
fricari cutē balsamo vel pice ligda statū ꝓdest. Itē
ꝓiretro ꝛ costo. **C** Itē duab⁹ eqꝫ ꝓribus ꝓipis albi
ꝓtē dimidiā. staslagrie. **z**. j. origani. **z**. ij. antri. **z**. j. tun
des ꝛ cribrabis ꝓmises ꝛ dabis i nares ei q ꝓatur
vt ad seipsum ducat ꝛ statū liberabit sed ꝛ i ore com
ꝓꝫo mirabil⁹ humor ꝓtrahit. **C** Itē puluis ad reu
ma capitis. Sanluci. **z**. vj. sinonij feminis. vj. balu
stij. ij. galle alexādrīe. iij. spice celtice. j. galle curia
rie. ij. affōitri matrōalis ꝓbusti lib. j. Hec oīa tūde ꝛ
cribra ꝛ sic vtere. Caput vīo de aque rore decocto
lana. **C** Itē puluis ad catarrꝫ. Galle alexādrīe. **z**. j.
sinij. rose sicce. j. Hec oīa tūdas ꝛ cribras ꝛ sic mī
tis in caput. **C** Itē cyrino. **z**. ij. Spicione. ij. galle. ij.
croco. j. Alooe. j. spagno. ij. rosa sicca. vj. balaustio. ij.
hec tūsa ꝛ cribrata vteris. **C** Itē sape Cōstātinū
tri rubei affi. **z**. j. galle. ij. costi. iij. celtice laudani ꝓi
ce indice mirre iris poliaris myrti sicce folij croci
acacie afronitri vnicinap corticū malogranati sicci.
z. iij. cassie. j. sape gallice lib. v. ꝛ. **z**. ij. Omniū ꝓꝫ
rū puluis ex aqua lupinorū coctoz colligit de q ꝫ
cies pillulas quas cū vī volueris in vīo resoluēs.
C Itē balaustice. **z**. ij. mirre. ij. sandarace. j. alooe. iij.
cytini. iij. laudani. iij. folij. iij. costi. iij. rose sicce. iij.
spice nardi. ij. sarcocolle. ij. sape gallice lib. j. in vīo
stiptico sape solues. Deide collige q sunt sicca. facit
ad catarrꝫ ꝛ humores exiccādos. **C** Itē ꝓꝫꝫ tro
cisci ad humorē capitis exiccādū. Sytracē. **z**. iij. lau
dāi. iij. bedellij. iij. myrrē. iij. folij. iij. enule. iij. acacie
iij. cāne aromaticē. ij. amomi. ij. costi. ij. galle. d. cer
ro. ij. laudani vīo ꝛ mirā ꝛ sytracē ifundes in vīo
veteri ꝛ teres ꝛ admises alijs ꝓꝫꝫ ꝛ factos tro
ciscos sicabis in vmbra ꝛ vteris. Et ita vt trociscū
i puluerē fūdas ꝛ sic iter capillos spargas. **C** Itē
sape Cōstātinū simonij. **z**. ij. rose. j. cypri. j. ꝛ semis.
balausti. j. costi. j. cassie. j. libani. ij. opij. j. amomi. j. so
lij. j. spice. j. ꝛ semis. mirre. j. alooe. j. sandaracē semis
unē. agātē egypticē. ij. sape gallice lib. j. aqua ꝫ lupio.
C Itē ad catarrꝫ das beneficiū. myrrē. **z**. j. siracis.
z. iij. teris cū sape ꝛ facis catapucias. ad magnitudi
nē erui ꝛ dabis in lecto sedo siue tertio ꝛ cū accepe
rit sorbeat de ꝓso careno tꝓato coclearia quattuor.
C Est qdē Catarrus homoꝫ flūēs ad nares ad fau
ces ad ꝓulmones: vñ catarrus dictus est a fluore
Greci. n. hūc fluore dicit a qbusdā alijs ꝓꝫꝫ ꝛ
Ad fauces brāchus. Ad ꝓulmōes ꝓtylis. Ex qbus
deꝓhēdimus ad nares factū catarrū ꝛ grauedinem
ad os. Cōstrictōe nariū ꝛ frōtis ꝫungi fluori humo
res tenues aut crassos aut virides cū sternutacib⁹
ꝫinuīs ꝛ odoratis difficili sensu. Ad fauces ex ꝓu
ritu quodā fauciū cum titillatōe voce obscura aut
irata cum sensu ꝓrefocationis ꝛ transuorandi diffi
cultate cum tussicula. Ad ꝓulmones cum graue
dine

De egritudinibus oris et gingivarum.

s

dine thoracis cum tussicula vehementi: cum sputis
spumosis aut pinguibis aut purulentis.

Ad vlcera narium et omnia vulnera vetustissima.

CAP. II.

Ristologie pulueris. 3. xxx. galbani. xxiij.
cere. xx. manne. x. thebryntine. l. y. vij.
olei veteris. 3. lx. sicca humectes et misce
as vtatq; in omnibus vlceribus.

Ad fetorem narium vel polypuz.

CAP. III.

Ostium in pulcre redactum mittes et cum
melle mixtum pena induces. Et iteq; ca-
rice cotrite et in olla noua cum pulsa deco-
cte emedat fetores supse succus cum

infundes. Et item astrologie succus cum cypero vel
dracotee semie cum melle indit. Et item ad polypu
Examiniis rubei limature. 3. j. amoniaci. ij. alumis

ronidi aceti acri cotilas. vi. sicca bis: teresq; cum aceto
diligenter et mittes in pyride creta et agitabis de vir-
ga erea in sole vsq; du sicces. Beinde teres diligen-
ter in mortario. post hec repones in vase fictili. Qu

aut curabis mittes de puluere in pena vel in canam
subtile et inflabis in aures: ita tu vt os eius prius aq
frigida impleat. Mese vero decem: curare incipias
ita. Et per dies tres et vino et carnibus et frigidis

abstineat et quarta die non cenet. Quinta vero acci-
piat geram antagonis. Post dies autem tres purga
bis caput eius sic. Ieiunus per triduum mastice co-
masticet et cum iam expuere ceperit addes ei staphi-
sarie granu. j. et post modicum alterus. deinde tertium.

ad vltimum quartum. In die autem secunda incipies ab vno
per ordinem vsq; ad v. hoc quoque tertia die et quar-
ta facies. istis quoque diebus a carnibus et vino ab-
stineat. Quinta vero die rades ei caput et vnges a

media fronte totum caput medicamento hoc acacie. 3.
i. aluminis scilli seminum. niri alexadrini seminum.
cere seminum. mane thuris den. ix. Hec teres cum

aceto vsq; ad spissitudinem mellis et vnges caput et
post dies vero tres hoc ipsum facies et sic curare na-
res incipies. Et ite ad narium graue olentia. Braco-
tee succus cum melle infundit: que res et ceromata

sanat. Et item betonica in olla noua cocta naribus
inspatur: et ipsa herba trita parum alis adijciat: inde
quantum duobus digitis tollit colyrium formatum naribus
infundit. Et ite si quis agrimoniam maducauerit vt non
oleat aut aliqua alia olera: coriandri radices virides

sive succas masticet. Et itemq; pulci et apij semen
equalia commasticet.

CAP. IIII.

Aguine pellis cinis intritus naribus vel
emaroidis impositus sistit vel idem cinis
in aqua calida potat. Prodestq; sanguisu-
gis tribus suffumigare. Et itemq; teste

onoz vnde pulli exiit leuiter toste et in puluerem
redacte per triduum naribus infundant ac statim sanguinem
sistat. Et ite auris cera cludit ea parte qua sanguis

fluit et restringit. Et iteq; spongie combuste cineres
in ipsam nares mittes et stringit. Et stercoris item asi-
nini pulicinis naribus insufflatus: et idem porri sectiui

trita naribus opponunt. Et iteq; ruta ex aceto equi-
trita et penicula inducta naribus. Eodem modo vertice
radice vtridum est. Et iteq; succus vertice fronti illi-
nit: et lana succida in nares conijcit cum rosaceo et au-
ricule lana succida obturent. Et ite coagulum agni

nun mirum facit: subactum ex aqua et infusum. Et item
adeps anserinus cum butyro pari pondere pistillis in-
dit. Et coctas item cotritas illinire fronti prodest.
Et ite vetulas in vertice vel in epate apponi vitile

est. Et iteq; medulla nucis que nucleum diuidit combu-
rit: cuiusq; cinis naribus insufflat. Et item ad fluxum
narium simum equinum dum recens est. cum fimo coteres:
adiunges picem virginem et teres vt vnum corpus fiat. Po-

stea fronti illinies et in collum ac cernicem potes: mor clau-
dunt vene fluentes. Et ite fimi porcini. 3. j. thuris
masculi seminum. trita ex aceto fronte illinies et im-
petum oculorum prope sanat. Et iteq; narium gallinam ter-

res et puluerem eius per fistulam in nares insufflat. Et Lin-
theo item exusto nares claudis. Et ite rasani radi-
cis succum in aure mittes ex ea parte qua defluit et lana
claudis. Et item de porro virgine facies colyria et

in nares mittes. Et iteq; glutem taurinum liquabis cum
aceto et fronti illinies. Bicic. pdesse q hoc malo ve-
robit: vt osculet nares mularum. Accidit plerumq; vt
ex naribus is modus sanguinis pfluat q nisi repri-

mat affert mortem neq; alter exilit q; solet e vena per-
cussa erumpere. occurrere dicitur et itaq; tam variis modis ve-
locissimo piculo et magno impetu et subito sentienti.

Ad sanguinem de naribus eijciendum. CAP. V.

Epote succus naribus supino infundit.
Ad stillationem narium ex humore. CAP. VI.

Cimi semen tritum naribus infusum distil-
lationem minuit et sternutationem facit.
Et iteq; porri capitati folia cruda sine

pane edunt. Et ostree item cum testa sua
ita vt eiecte sunt in carbonibus assant et in cibo da-
tur. Et item oleum calidum eunti dormitum crebro infun-
dit et in nares mittitur.

De egritudinibus oris et gingivarum. Trac. VI.

CAP. I.

Epote ossa in cinere redacta et ori inspersa
vitia emedat. Et iteq; coclee vacue cine-
res cum myrra teres et sparges vitia oris
emedat. Et Sinapis item semen vel rasani

ex vino decoctum et obuli vnius potere datu emen-
dat. Et ite herba ciclamini trita trociscos facies:
et ex his cum opus est ex aceto ad crassitudinem mellis

allinitum reprimat et sanat. Et iteq; seuum bouis vel
vituli cum adipe anserino vel fissuras ligit. Affirmat
Medicina Plinij.

B :

alias an-
helitum.

Et qdā emēdari saporē oris murino cinere cū melle si fricent dētes: alig vero admiscēt marati radices. **M**ero quoz ante somnos colluere ora pp balitum fetidū vtile dicit. **E**t folia sagina cōmanducant aduersus gingiuaz et labioz vitia. **A**que et folia rubi in q̄ mora nascūtur. **E**iūsdē generis rubi teneri et pampini decoquūtur ex vino ad tertias idq̄ vinuz in ore continetur.

Ad vulnera oris.

CAP. II.

Alpin⁹ sim⁹ cū melle tri⁹ et illinit⁹ certe sanat. **E**t curcubite cruste puluerē piper et sal cādidi rude parū saturatam coriandri mētā crustā. similiter caput sardie cōbustū. **H**ec oīa in puluerem redacta cōmīscēs. deinde lauabis os cū vino veteri et sic ipones. **E**t q̄z plātaginis succus emēdat vel radix eius cōmasticata. **H**edere itē bacche cū cassia et myrra pari ponder. ex vino cōmanducate vlcera oris emēdat. **E**t murenari ex capite cinis cu3 melle illinit. **E**t mēbrana ex insquiamo cocto vel crudo detracta labioz fissuris medet. **S**i seruētia os intus excusserint cōtinuo sanat gargarizatiōe lactis canini. **E**t aduersus fetorē oris folia myrthi et lentisci pari pōdere et galle syriace dimidiū pōdus trita simul et aspersa vino vetusto matutino māduntur. **E**adē rōe vlcera oris emēdāt: hoc et stomacho optime facit: sed melius si cū moroz domesticoruz vel certe eoz q̄ in rubis nascūtur sexta. iij. leui vapore decoquant: vt ad spissitudinē mellis veniat: cum addit de myrra pōdus deū. et tantūde croci et vni totū teritur. et inde prout visum fuerit eger accipiat. **E**t succi moroz sextarij. iij. cū vino artici mellis decoquant. deinde stomachicus put visus fuerit accipiet. **E**t lepizini capitis cinis addito nardo mulcet grauem olentiam vlcera et rimas. **E**t amurca ex oliua nigra oris vitijs subuenit.

Ad vulnera oris siue tūorē gīgiuaz. CAP. III.

Brotanū viride teres et cū melle miscebis tāgesq̄ loca deintus q̄ dolēt: et desoris vbi tumor est appones: mirabiliter curat. **E**t ad oris vel gingiuaz vulnera **M**istū dulce recēs malū granatū siccū plenū mittes: et alterū viride cū cortice coques in stagnato ad carbōes. donec spissitudinē mellis accipiat. **D**einde lauabis de foco et addes myrrē et sypthirē et scistos puluerē tenuissimū et cōmīscēs et ex eo vulnera illinies. **E**t z antera ad os balauit. x. vj. scisti. xvij. croci. iij. cicinorie. x. rose floriz. x. cyperi. xxii. myrrē. viii. **E**t ad eos qbus subitū tumores fetore faciūt siue putredinē gīgiuaz ita vt dētes cadāt. yo. 3. i. cum mellis. 3. vi. coques et ita curabis. **A**d putredinem oris siue palati et gīgiuaz.

CAP. IIII.

Luminis scissi. 3. i. galle asine semiant. myrrē. 3. ij. piperis gna. xv. in mellis depumati. 3. ix. colliges et vteris. **E**t

ad vsturā oris ex humore crocus cū nucleo et aqua frigida tritus in ore teneat. qd si vulnera fecerit parū mellis addes. **E**t cui os ex tumore exarsit vel palatū. **C**antabū coques et ex eius aqua gargarizabis. q si ardo: fuerit cū ipa aqua croci tritū. **S**i aut humor habūdauerit rōsam siccā cū cantabro coques et ita gargarizabis. **E**t gera q̄ facit ad os cui reuma molestū ē et ad gīgiuaz reumatizantes siue ad vna: vel qbus exit de aurib⁹ et ad tpa dolentia cū hydromelle et ad syringiā cū vīo veteri et melle et ad vulnera q̄ intra nares generant. **P**reci. 3. j. myrrē. j. allumis scissi. vj. alumis humidi. vj. bec in puluerē redacta seruabis et vteris cū vino et melle pmixta. **E**t ad vlcera lingue folia oleē cū sulphure terūt et inde vlcera pficiant. **E**t q̄z lingue vlcera et labioz hyrundines in mulla cocte sanant. **A**deps itē anserinus aut gallinus vlcera emendat. **E**t ad vsturam oris aut anguiarū vel gīgiuaz. **S**uccū cū melle caulio gargarizabis. statim vlcera sanat. et cepe manducant que sanant. **E**t succi myrrē. 3. j. croci. i. alluminis scissi. 3. i. mellis sextariū. **H**ec omnia permīscēs donec crassitudinem mellis accipiant: et sic crocum et alumen mittes et bene permixta repones ac de hoc medicamento os et gīgiuaz tanges si sanguinē fundūt et hoc gīgiuaz sanat et dētibus prodest et vte. **M**ēse. **E**lugnū cōficiet ppter succi morē. **E**t ad putredinem oris aloē. 3. ij. myrrē. vj. calchanti. vj. croci. iij. vini et mellis quantum sufficiat.

Ad fetorem oris.

CAP. V.

Oleū et serpillū siccū vel origanū cum melle māducatū benefacit. **E**t dēte mitti vadēs aceto bono lauet: masticē qz et vino suau os colluat. **E**t q̄z arboris **P**runi folia cū vino coques succū ex eo mittra os tenebis. **E**t si balitus fetet cum dormitū radis cyati aceti boni p partes sorbeat: hoc et in cōtione facit. et si mane inde sorbeat pdest. **E**t q̄z radice quinqz folij ex aqua decoques: et subde collues: ita vt in ore aq̄ diu teneat. **E**t **S**erpillū itē herbā q̄ gallice dī Laurio scium⁹ diu cōmāduces. **A**d os saluosum et plippidū. CAP. VI.

Entisci fasciculū in vmbra siccātū tan-
des et cribabis et de cortice pini tantū
de tritū et cribatū miscebis: et dētes in
de fricabis. **O**rganū teres et tumo-
bis et exide dētes ac gīgiuaz fricabis. hoc et
re gīgiuaz tollit. **C**amomille herbe puluerem
vino admixto coques donec ad dimidiū veniat: ex
eo os collue statim medebitur.

Ad os et labia.

CAP. VII.

Salbū et tenez ne rugosus fiat. **S**arinas
cādidi lacte et oleo aspgito: et inde cum
dormitū ibis: labra subiūgito. **E**t la-
bia si fuerint rupta **P**uleiū et acētū mi-
sceb et maxie cū dormitū vadis exide tāges. **E**t ad

De egritudinibus dentium ⁊ vuc.

9

adeps anserin⁹ vel galline rimas labioꝝ emenda.

De egritudinibus gutturis ⁊ faucium ⁊ vuc.
Tractatus. VII.

Ad vñā distillatē ⁊ ad fauces tumētes. CAP. I.

Donium de nuce viridi tudes ⁊ exprimas succi 3. vj. mellis. j. ⁊ coques donec spisset ⁊ ex eo coclear. j. paties icinus gargarizet. **C** Item ad vñā. Cumulari olue fasciculū. j. coque in aqua fontana ad medietatē ⁊ gargariza. **C** Item ad reprimēdam vñam ⁊ gingivas tumētes. Betonicam i aceto decoques ⁊ in ore diu pñebis calidūq; gargarizabis. **C** Item ad vñā iacētē vel distillatē. Succo herbe absinthij subleuabis. **C** Itemq; testaz ostree cinere addito melle illinies. **C** Et item garum optimū cocleari subiicito. **C** Radicis itē brassice cinere tecta reprimis. **C** Itemq; sinape gargarizato cū aceto ⁊ melle. **C** Item rubi in quo mora nascitur d cauliculi decoquantur ex vino ⁊ ex ipso vino gargarizet. **C** Item q; succus vrtice gargarizet. **C** Heronis item cinis cum melle illinies. **C** Item puluere galles aluminis scissi ⁊ yris flore equaliter mixtis icinno vñā subleuabis. **C** Item cōfectio anthera que ad vñā subleuanda ⁊ ad omne reuma facit. **R**ecipit cyperi 3. iij. croci den. iij. oīa teres ⁊ cribzabis ⁊ i puluerē rediges. **C** Item aliter anthera. **R**ecipit den. j. yr cos. 3. j. florū rose. iij. costi den. j. Galle tātūdē. **C** Item aliter. **R**ecipit florū rose. 3. ij. croci magnati. ij. Aluminis scissi den. j. gallas numero. v. balaustij. 3. i. yris. i. sandarace den. j. ⁊ semis. **C** Item yricon antheron. **R**ecipit cyperi. 3. viij. myrre. ij. croci. j. balaustij. j. scisci. ij. florū rose. j. sandarace. v. yris. iij. **C** Item aliter. **R**ecipit cyperi. 3. ij. florū rose den. j. croci. j. Galle. j. myrre. ij. Sandarace. ij. Aluminis scissi. ij. yris. ij. **C** Item cōfectio anthera ad vñā leuādā. **R**ecipit yris semiuñc. sandarace semiuñc. iunci radicis semiuñc. myrre den. iij. florū rose. vj. galle. vj. styptice. vj. croci magnati. vj. **D**ia teres ⁊ cribzabis. **C** Item vñā ne molesta sit. Brassice foliū crudū leuissime tritū exprime ex co succo vñam tangito continuo subsilet. **C** Item ad vñam reprimēdam. **D**runi siluatici folia decoques ex vino austero ⁊ subide gargarizabis. **C** Ad sanguinem ex pñcisa vñā nimium defluētē.

CAP. II.

Accū ⁊ Tymulis Coriādi gargarizet.

Ad tolles ⁊ tonsillas reprimēdas. CAP. III.

Runa agrestia ex vino decocta gargari set. **C** Item ad tōsillas que iā vulneraue rūt. **R**ecipit florū rose. 3. iij. croci. j. balaustij. iij. nuclei pinei bene purgati. ij. **D**ia diligēter teres ⁊ melle addito tōsillas fricabis. **C** Item lac caprini cū myrra decoctū sale exiguo addito gargari set. **C** Itemq; licnē vulpis cū melle teres ⁊ illinies.

C Hyrdinis itē cinis ex melle ab iteriori pte tonsillis illinietur. **C** Item ad tonsillas ⁊ fauces. **D**runi folia ex vino decocta ⁊ gargarizata omnem dolorem tollent. **C** Item si quis sinum ouillum contriuerit manu sua tonsillis vel alienis medebitur. **C** Itemq; lini semen ⁊ anetū in oleo ⁊ aq; decoctū ipones ⁊ acetū gargarizabis. **C** Item rubi in quo mora nascunt caules tenerissimos tudes ⁊ succū ex his ex primes. quiq; in sole ad crassitudinē mellis decoct⁹ ⁊ illinitus ab inferiori pte mire pdest. **C** Itemq; herba q; nascit sup spineta rustica efficacissime bibes i aqua vbi decoct⁹ mus fuerit. **C** Et yeminacia ites herba imposita prodest. **C** Item caninuz corium ter collo circūdabis. **C** Itemq; sinum columbinum vinū ⁊ oleum in vñum trita vtiliter illinies.

Ad faucium dolorem. CAP. IIII.

Donū teres subtilissime ⁊ cū melle artocyperis. **C** Itemq; solii costū. alumē scissum spica nardi. crocū florē rose gallam. **D**ia equis pōderibus in puluerē mollis simū rediges: ⁊ cū melle despumato vteris. **S**i autē vulnera intra os quasi alba nata fuerint. **D**runum de vino veteri os collues ⁊ sic pulcrem impones. **C** Item lac ouillū gargarizati pdest. **C** Itemq; sinus colūbinus tritus ex passo gargarizatus pdest. **C** Item cortex maligranati trita ⁊ cribzatat. 3. iij. si militer rois marini. j. similiter fenotice granop qd de aphrica venit. i. gallaz asianaz cribzatat puluerē nūero. vi. piperis grana. xxiij. trita oīa simul miscebis cū melle despumato ⁊ primo digito deduces: d hinc pēna linies sed ⁊ de ipso puluere inflabis p cā nula in fauces: ⁊ hoc facies vel ter quater in die: q; optie curat. **C** Item emplastrū ad siuacē. **T**aurinus adipē ⁊ seuū vrsinū pari pondere cōficiēs ⁊ vteris. **C** Furfures itē filiginaceas i aqua multa decoqs ⁊ gargarizabis: ⁊ si istas ē sanguis d cernue extrahis.

Ad fauces limpidandas. CAP. V.

Raganti. 3. iij. vuc passe inuoleate. iij. nuclei. ii. croci. i. mellis despumati quātū sufficit accipies ⁊ ex eo mane ⁊ sero coclearia singula sumes. **C** Item lini semis frizi. nuclei cardamomi. yris. glycirize succum añ. 3. i. cū melle despumato miscebis. ⁊ accipies vt supra. **C** Item glycirize succū. 3. i. myrr den. ii. draganti den. i. croci. iij. mellis thymini quātū sufficit. dragantum autem in passo infundes ⁊ sic teres miscebisq; oīa cum melle ⁊ accipies vt supra.

Ad vsturā palati siue faucium. CAP. VI.

Res crocū ⁊ florē rose cū nucleolo ⁊ pinee granis. xii. diligenter ⁊ miscebis cum melle despumato ⁊ vteris.

Ad vulnera faucium aperta. CAP. VII.

Resina thecrebyntina iducta. optime facit.

Medicina pñij.

B 3

Ad synangem et ad oris vulnera et anginas.

CAP. VIII.

Mij semen statifragie gna. xij. laser pitii piperis. 3. ix. in cacabo rudi combures. Quas trita miscebis melle et penna vel digito induces. **E**t alumis spani tinctorij optimi. 3. j. et mellis despumati. ij. aut amplius coques in cacabo nono levis carbonibus agitas diuissime. Quas se vnu corpus effecerit: colabis sibeo et pena vel digito illinies faucibus. **E**t nuce maiores tadin in patella assabis donec in carbonem vertant. **P**ostea teres in mortario lasaris optimi pte bona diuissime et supmitte nucleos combustos. ij. manus plenas: et tadin simul teres: donec in modum croci mollissimi redigat: et ex hoc digito vel penna curas. **E**t cui fauces valde tumet. Galle lib. j. cotundes in mortario: mitte in vas lapideum vel murreum mudum cum aque fontane sextariis. xij. vbi per tri-dum infundat. quarta die coques agitas cum ferula: due ptes donec decoquant. postea colabis et addes mellis despumati pte media. et rursum coques ad carbonem agitando donec spissescit in modum mellis. inde leuabis et agitabis quas refrigerat et repones in dolio et vteris vsupra. **E**t puluis ad hec Gallas: folij costarum alumis scissum aloes: mastice singulas semuncie. coteres et tages. **E**t cinis pullos hyrundinis tritus in olla noua combusta spicaz nardi den. iij. costi. ij. croci. v. cassie fistule. v. cucurbitae sicce. v. mente sicce pulueris sex malue rustice pulueris sex. oia trita simul miscebis et vteris. **E**t lupini crudam farinam similiter et costi admixto succo herbe nasturtij teres in modum mellis: et dum opus fuerit vteris. **E**t ad sinace vel ad fauces cancro occupatas puluis. R. thuris masculi. 3. myrre trogoditice vnciam. floris rose vnciam. folij aromatici. 3. costi vncia. galle aphre vnciam. mastice vnciam. gal le alexadrine decoctate. 3. pris. 3. **H**ec oia tundes et cribrabis et in dolio vitreo repones et vteris: aut puluerem: aut si placuerit cum melle. **E**t aliud ad vulnera que in faucibus nascunt. Galle. 3. j. Isopi. j. floris rose. j. costi. j. myrre. i. folij semi. costi vo in cacabo fictili igni subiectum in carbonem vertes: et dum ad buccardet in mortario marmoreo tundes et teres. Si militer et de folio et de isopo puluerem facies: myrram vo et gallas et floris rose teres et cribrabis et sic miscebis et vteris puro puluere: vel si hies cum thebryntia. **E**t cataplasma ad sinace. Unges bni sartagine de antugia porcina et mitte simum anserinum tepelactum ac resolutum lintheo spones aliquoties in die quanto eni sepius imutaueris: tato magis pdest. **E**t emplastrum ad sinace. Tetanusium vinum cum antugia mixtum et appositum vtiliter medet. **E**t itaqz pulli hyrundinis vini combustis cinis cum myrra pari potere et melle p. mixtum mirabiliter curat. **E**t cera ite cum oleo rosato resoluta et emplastri modo apposita prodest. **E**t itaqz pullos hyrundinis cinerem et cassie puluerem cum thebe-

byntina et melle commiscebis et cum pena illinies fauces. **E**t emplastrum ad sinace. **R**ecipit pullos hyrundinis cineris et cassie semuncie. myrre trogoditice semuncie. aluminis scissi semuncie. nitri alexadrini semuncie. olei vo rosati et cere qtu sufficit mitte vt teneri sponatur. **S**i vero lactes et g patie abstineat nutrit eius ab o carne: et vino acrioribusqz cibis. nullam sane bibat. **A**ccipiat et ipsa nutritur potionem mane et sero myrre trogoditice scrippulos. ij. cum aq mulle vncijs tribus. **D**is quoqz g patie dum adhuc in thumore sint fauces vinum non bibat et a carnibus abstineat. **E**t ad sinace. Sulphur vinum cum meta viridi et melle teres et fricabis tumores faucium: quod si aggeris alumen humidum cotringes dentes. **E**t sal frictum cum aceto et oleo et melle vteris. **E**t si ceruix dolet et dia-chrismate calido opz ungere. **E**t sel quoqz taurinum et claterium resolutum cum aq gargarizet et diameron cum elaterio. **E**t mori siluatici cymas myrri daptilos cidonia folia cum sapa decocta et dragatum gargarizet. **Q**uam aut curat appones spogias in aq salsa calida calefactas: maducado bucellas mudas lataas cum melle sorbilia oua. **E**t huc morbum sub lingua sanguinem detrahi vel de brachio: ita vt alio die aposeris faciat his abstinendo vino carnibus ac liquamem gargarizari scipuo pmitto vinum cum melle cum vulneraue rit. an vulnera sapa pura frigida. **E**t itaqz furfures rosam daptilos in aq decocta simul aut et vetre subducit elystere agro loca salmatica eligi diffinitur p aerem. **E**t flebothomum vel aposeris secundum vires. **E**t gargarismata acra assidue ex thymoisopo: origano: caricis cum mellitate decocta. **E**t itaqz abrotano et absinthio cum mellitate vti. **E**t oleo calido cum lanis cataplasma frequenter non satis calidis vetofas poni in ceruice abstinendo balneo et ab escis frigidis. **E**t absinthium cum nitro et melle iunges. **E**t amoniacum resolutum cum melle. **C**onfectio dyameron que facit ad tumorem faucium et oris vulnera et anginas.

CAP. IX.

Drop succi sextarii vnu et semis. succi vne acre den. vj. croci. vj. aluminis scissi. xij. myrre. xij. mellis cotila. j. gliecos cotila. j. coques succum donec serueat. et ad des mel ac simul coques ad carbonem leuabis et agitabis vsqz dum frigidum fiat et sic miscebis species tritas. **E**t pfectio diameron. R. succi mororum sextarios. iij. mellis pondo. iij. myrre. 3. iij. aluminis scissi den. ij. croci. iij. myrre duos coques primo spcum sine fumo in vase stagnato vel fictili munda do diuissime. **P**ostea addes mel vt simul serueat leniter donec ad mellis spissitudinem redigatur. **P**ostq de foco tuleris: trita pigmenta adicies et diutius ferula agitabis: donec se vniuerfa commiscerant. **E**t diamerom. **R**ecipit mororum succi sextarios iij. mellis podo. iij. myrre. 3. iij. aluminis scissi galle asine. iij. croci. iij. coques succum vsqz ad medietatem et mitte in refrigerata tula pigmenta.

diameron

diameron ad os. Recipit moroz satiuoz succi sed melius eoz qui i rubo nascunt sexta. iij. leui vapore ad mellis crassitudine rediges. tunc addes myrre de narios tres. et tantumde croci. et i vnu totu teris. **¶** Item ad bec succi moroz sextarii vnu cum aceto et melle bemis singulis decoquit. **¶** Item perfectio diamero. Recipit myrre den. vj. aluminis scissi sex. croci tres moroz succi sextarios tres. mellis vnu. sepe beminā vna. onipbaciū quātum sufficit.

¶ Ad vngendum angnam.

CAP. X.

¶ Enarū salarū de capite cinis. i. salforū pisciū ex melle illini. **¶** Item lini semen et anetū in oleo aqua decoctū iponitur. **¶** Item itē et sal gargarizet. **¶** Item quo qz briciā cū melle illini. **¶** Item rubi in qd morā nascunt caules teneros tundes et ex eo succū expri mes et i sole ad crassitudine mellis coques. dehinc illines ab inferiori pte mire pdest. **¶** Item qz selle ca primo et anserino cū elaterio et melle addito āgine ce lerrime succurrit. **¶** Item sopū quoqz cū vino decoctū gargarizat. **¶** Item succū itē herbe quinqz solij cyathos. iij. gargarizes. **¶** Item qz allium tritū ex pulsta gargarizes. **¶** Item puluis byrundinis si fieri pōt ri pane si minus siluestris si neutru cius que i domi bus nidificat. deuoratas totū ānum securum ab an gina facit. **¶** Item qz pullos quidā strāgulāt et cōbu runc cinerēqz eoz i cibo dāt aut potōe. **¶** Item mel lepedas numero. xx. in vnu tritas i aque mulse be minā aut aceti melle addito decoques donec lente scat totum qd coquit et sic ipones. **¶** Item qz peuce danū cum coagulo vituli marini eqs pōderibz illi nes. **¶** Item qz caprinū aut vrsinum cū melle vti liter illini. **¶** Item qz hōis quacūqz ex pte sanguis emissus fuerit illinitus efficacissime pdest.

¶ Confectio arteriaca ad raucedinem vocis.

CAP. XI.

¶ Draganti den. ix. infundes in passo cretico seorsum et teres. Similr et croci. iij. seor sum et daptilos piques purgatos sepatim dragātumqz et daptilos minutatim infun des et sic teres. **¶** Item cymini den. xvij. teres et cri brabis et qd asperū fuerit seorsum infundes. myrre trogodite den. iij. et semis. piperis albi grana. xx. suc ci glycirise vel glycirise none den. vj. **¶** Item sigilla tim tūdes et cribrabis cū melle que trita sunt misce bis addito passo quātum ad formādū sufficiat et sic facies collipia arteriaca in modum lupini minoris. que cū in ymbra sicaueris tenebis cum lingua et re soluta cum salua paulatī gluties. **¶** Item alit. Alui li den. iij. glycirise succi. vj. croci. iij. dragātū. 3. j. in careno cretico infundes seorsum vō singulas spēs te res diligēter. **¶** Postea dragātū isusum et tritū cōm iscebis cū oibz his suprascriptis et facies arteriaca in modum lupini et vteris. **¶** Item arteriaca ad rauce dinē vocis. R. croci 3. j. yris. iij. dragātū sex. glyciri se succi semiuñc. vj. surculos glycirise ad vncias. iij.

¶ Dia tundes et cribrabis molliter. Dragantū autem infusum in aqua diligēter teres et reliqua simul rur sum teres bene et facies quasi lupinos et i ymbra sic cabis et de aqua draganti eisdē temperabis. **¶** Item ad raucedinem subitanēam vocis. **¶** Item spij. semē. cymi num syriacum. Feniculum. Anetum. Pulcium. co clearia singula plena simul terēdo in puluerē redi ges: ex eo vnum coclear mitte in calice cōmiscbis. et ter in die gargarizabis: hoc quoqz per triduum facies. **¶** Item Res enim est saluberrima et experta. **¶** Item ad rau cedine vocis subitanēam. olei florem tepidum gar garizet. **¶** Item arteriaca. Recipe croci. 3. iij. myrre. iij. libani. ij. spicenardi. ij. cassie. iij. therebynthine. ij. mellis vero quātum sufficit. **¶** Item arteriaca. R. draganti et myrre. 3. iij. thuris masculi. ij. croci ci licij. iij. spicenardi. ij. cinamomi. j. cassie. ij. resine the tebynthine. ij. mellis cotilas. iij. coques ea in vase argēteo in vapore. **¶** Item arteriaca. R. mellis opti mi cotilam vnam. therebynthine. 3. j. croci vna: myr re trogoditice. 3. v. piperis grana decem et septem. **¶** Item alia que facit ad peripleumonicos et ad ptyricos. R. gūmi. 3. octo: quas ita infundes vt aqua supernatet et addis mellis cotilam vnam. sape creti ce cotilam. myrre drachmam vnam. que omnia co ques ad spissitudinem et accipies mane et post pran dium.

¶ Ad gule et ceruicis dolorē.

CAP. XII.

¶ Calastico venditiam gulam confricabis hoc et ceruicis dolorē et neruo rum contractiones curat. **¶** Itemqz ceruicibus et his que mollienda sunt adeps anserinus siue gruinus inungitur vt emol liat. **¶** Farina item hordeacea cum sicu tunfa im ponitur. **¶** Leticula quoqz in aceto cocta. itemqz amo niacum cum melle impositum prodest. **¶** Folia ni bilominus allij ex aqua feruenti imponi prodest. **¶** Quorum etiam lutea ex adipe anserino et rosa ceo. sel quoqz caprinum illinitum cum butyro seu adipe vrsino emendant. **¶** Item opisthotonicis vri na capre auribus vtiliter infunditur. **¶** Simus ites ca prinus cum bulbis illinitur. **¶** Itemqz ex iecinore milui aridi. iij. obuli in tribus cyathis aque mulse bibendi dantur. **¶** Adeps similiter lupinus vtili ter illinitur. **¶** Sane in ceruicis dolore poplite vti liter fricantur et in dolore poplitum cernices vtili ter curantur. **¶** Item ad ceruicis dolorē et tumorē. Lini seminis farina addito nitro ex vino cali do ad malaginis modū imponitur.

De egritudinibus dentium. Trac. VIII.

Ad dentium dolorē.

CAP. I.

¶ Sparagi siluatici radices i vino decoqs ex hoc in ore contineat. dolorē sedat suc cusqz ei silr facit. **¶** Brassica itē cruda

als Acci-
pies.

comanducata dolorem facile discutit. **C**Itemqz radicem hedere coques ex vino quam i ore teneat et transit dolor. **C**Item succum hedere cum aceto et paruo sale indiuersa in nares mitte. **C**Itemqz thimum et ptretrum pari pondere tunsu dentib⁹ adijcies. **C**Piretri ite radix ex pusta et melle gargarizat et teneat in ea pte que dolet. **C**Itē trociscus ad dolorem dentium et ad laxationē eoz. **A**luminis scissi. **3**.ij. aluminis rotūdi. **ij**. castorij croci myrre galle aloē yo. ana. **3**.ij. sinopidis lib. **j**. vini styptici quā tū sufficit ad colligēdū hīc facis trociscos. **P**ostea cū opus fuerit resolues in vino styptico et i ore tenebis. **F**acit et ad dissentericos inieci. **C**Itē ad priore dēuū dolorem. **L**yphi pillulas i vino decoqz et idē vinū tepidū in ore tenebis bñ facit. **C**Itēqz cucurbite satine decocte succus dolorem minuit et mobiles stabiliet in ore ppressus. **C**Itē trociscus ad dolorem dentium. **cadmie**. **3**.ij. calceris cocte i carbonib⁹ semi unē. vtrūqz separati cū aceto acri in modū collyrii teres et pmisses et facies trociscū et in aceto solues et tepefactū in ore teneat. **C**Itē in squami radix cū aceto pmaficet. **C**Itēqz cyperi puluere dētes et gingiuas reple. **C**Deasili ite radix cū aceto aut vino decocta in ore ptimeat. **C**Itēqz gnuefoliū cū suā radice in aceto decoctū aut i vino dētib⁹ ptimea tur. **q**enī ptimeat ieiunus i ore ptimeat donec lique scat n̄ dolet vnqz. **C**Alpiciēs ite ad ollā acetū saturā et salē vt in vnū ferueat et in maxilla ptimeatur. **C**Itē feniculū viride masticet et succū cōtineat in ore ipsūqz feniculū i ore ptimeat. **C**Itē ad dētes g reuma patiunt. **L**ucernā aretinā nouā i plebis sale et claudes eius foramina et tādū in carbonibus viuis obzuta sit q̄dū ipsa lucerna similis sit carboni viuo. ac postmodū cū refrigererit mitte in mortario folij. **3**.ii. et cū ipso sale teres et frigabis dentes q̄ hora facie laueris et facit dētes cādidos et dolorem tollit. **C**Itē thus et bacche lauri in vino deferueat et in ore substineat q̄dū potuerit. **C**Itēqz ad dolorem dentium. **S**typtitē. **3**.ij. strutij. **j**. teres et vteris. **C**Itē millefolij radix pmaficet de pte qua dolet. **C**Itēqz oleū cū aceto tepidū i ore ptimeat. **C**Urtice ite minoris radix pmaficet. **E**t ite ad hec malū radix decocta i ore cōtineat. **C**Itēqz betonice succū cū vino veteri et aceto ad tertias decoques et postea in ore ptimeat. **C**Itē ad dēte canū lūbricos exultos ipsūqz cinerē ipone. **E**t ad hec ite gūmi hedere dēti ipones. **C**Itēqz ad hec plātaginis radix pmaficet. **E**t ite ad hec **M**alue radix decocta in ore ptimeat. **A**d hec ite brittonica herba pmaficet. **C**Itē cortice roboris coques cū aqua et sup quatriduū gargarizet mire facit. **C**Itē dēnifrigiū puluere de lana succida i lintheo ligabis et pones i testa et in carbonib⁹ vsulabis et duas de ipso puluere ptes et salis cōmunis tertiā partē teres et de ipso puluere fricabis dētes et gingiuas donec sanus sit et nō doleat dē. **C**Itē enula ab ieiunis pmađuca

ta dētes pfirmat. **C**Itē aliū canis dētib⁹ iponitur et aqua in qua coctū est gargarizat. **A**lteri ite si in ore ptimeat gingiuas stringit et dētes cōtinet. **E**t ite capisici radice ex vino decoques et ipsum vinū in ore ptimebis ipsūqz tritā maxille ipones aduersus dolorem ipsa aut radix p melle incidit et hec mittit succū aptissimū dolori. **C**Itē nucle⁹ galle pmađuca⁹ dolori medet. **C**Itēqz tebas pignes fastu lascō cides et in aceto decoques idqz acetū in ore ptimebis. **C**Itē aqua in qua lēiscus decoctus est mobiles dētes pfirmat. **C**Itē ruborū i qbus mora nascunt pampini decoquunt et austero vino et pmađuca⁹ aduersus mobilitatē. **C**Itēqz vinū in ore tenebis. **C**Isopo ite vtiliter collues. **C**Itē canis dētib⁹ cinis murini simi indit. **C**Itēqz vermes terreni decocti oleo et triti isundunt auricle ab ea pte qua dētes doleant. **E**ozūqz vermiū cinis ete sis dētib⁹ inieciis et ceteris cera obturatis pfacile eo cadere cogit. idēqz cinis iditis dolētib⁹ iuuat. **C**Itē pburī debēt harenule que i cornib⁹ coelara inueniunt in testa et canis dētib⁹ inditē cūtinuo finiūt dolorem. **C**Itēqz pstat finus cocti in lana aligatus inuolati aut pstant dētes si quotidie mane ieiunus sub ligna habebis granū salis donec liqueat. **C**Itē in dolore ceruini cornus farina colluatur vel fricant. **C**Itēqz albi bulbi cinis dētib⁹ fricant et ossa ex angulis suis pusta eūde vsum pstat. **C**Caprino ite lacte vtiliter colluunt. **C**Itēqz radice ex aceto decoque et diu in ore tene. **C**Itēqz folia de burzo et aneti ramusculos teres in ollā mitte cū aceto ad tertias decoque et tepefactū i ore tene. **C**Ad dentes laxatos.

CAP. II.

Ex humore capitis se laxauerit dētes si dolor fuerit infectus piretri radice pmaficet et in ore teneat omne decurrit reuma. **E**st quidē radix vehemēs sed postea dolorem sedat et refrigerat. **C**Itē puluis ad reuma diutius tium. **S**alis. **3**.ij. teres cum melle optimo diutius et colliges in ollam rudem quam gypsātam mitte in ignem vbi vero in modum ignis canduerit tolles eam et cum refrigerauerit iterum teres et facies puluerem et vteris. **C**Item ad confirmandos dentes. **M**arrubij fasciculos. **iiij**. cum aque sextario tribus decoques in olla noua ad tertias deinde gargarizabis tepidū mane et meridie p dies. **vij**. **N**ollet hec semen herbe galliculans quam alij dentalē alij symphoniacam dicunt mitte super carbones et per triuectorium totum sumum ore trahens omnes gingiuas exsiccat et humores malos perducit et dentes pfirmat. **C**Itē myrthy fasciculum. **i**. cūnotum rubi fasciculum. **i**. et corticis mali granati in aceto decoqz et inde os sepi⁹ collues. **C**Itē aristologiā tūsam in puluere dentibus laxatis iniicies confirmat. **C**Itē galle sinace. **3**.i. corticis maligni croci dēti. **iiij**. in puluere subtilē rediges et gingiuas ipones. **C**Itē puluere sine fumo lib. **j**. yris. **3**.vi. salis amōiaci. **iiij**. oia tūsa

De egritudinibus pectoris et pulmonis.

11

tunsa et cribrata per defricio habebis. Item dentifricium ad hec folij 3. j. y. mastice apbre. j. ostree testas numero. iij. punicio. j. 3. panis coibusti. j. cype. ri. j. Omnia in pulvere redacta comisce et ex aceto detes fricabis. Item pulvis ad humore detium. Farina de sigala. ij. manus plenas tolles ac salis tantum de facies pasta et coques ita ut in pulvere possis redigere. Item costi semine. folij semine. capitis sardene maioris coibusti semine anripigmentum semine. Hec omnia in pulvere redacta et comixta vteris sic tam ut prius de vino veteri os laues. Item ad defricium ad os quo omni tempore vteris lucernas salinestas tres implebis sale quarum foramina claudes de copasso hordaceo et mittes sub carbonibus in arula ita ut triduo iugiter carbonibus sint opte. Quas deinde tollis in pulvere molissimum rediges ad des folij semine. costi. j. mastice. j. oia trita et cribrata in vino miscebis et quotidie vteris. Item ad detium dolore. Quique folium in quo fraga nascuntur relue aqua marina idque in ore ptimebis. Quidam vero malum cinere eius detes fricare. Item violam siccam in vino coques idque calidum in ore conebebis. Item vinum piperis et miscebis et tepidum in ore tenebis. In detibus aut dolore qui ipse quoque maximis tormetis diuturnari potest. Vinum ex toto arcedum aceto quoque abstinentum deinde in modico melle vtedum ac nemo dentes irriter.

Ad detium molariu dolor. CAP. III.

Roserpine herbam quam alij camomillam dicunt succus in aure istillatus sedat dolore. Item agrestis lapathi quod alij rumicem dicunt radix comaducatur et succus in ore ptimeatur statimque dolor tollitur ac cum aceto cyathis. v. cocta in ore aceto tento idem facit. Item acopi calicis et oia valde summa. facit enim ad eas valitudines que diurne sunt ad paraliticos straticos et opisthocnicos sed et nervorum contractiones et articos et ad omnem dolorem totius corporis et turpitudinem valde predest. Recipit herbe brathes 3. xlvij. samfuci 3. cc. lxxvij. rute seminis. xlvij. Cardamomi 3. xlvij. Squinantij 3. xlvij. Sacrii. xlvij. baccharum lauri. xlvij. piretri. xlvij. cyperi. xlvij. meliloti 3. itj. Hec oia tundes et cribrabis grosso cr. bello et infundes in vino summo per dies tres. quarta die vero mittes oleum laurinum vel spanum et oia superscripta coques cum oleo diligenter molli igne. postea exprimes oia et in oleum mittes ceram et oia reliqua in oleum mitti debent. postea tolles myrre et stactis 3. xvj. cere rubee lib. iij. terebintine 3. vj. calami aromatici. iij. costi. iij. styracis. iij. y. oia. iij. piperis albi. iij. piperis communis. iij. sinapis 3. xlvij. spicanardi 3. iij. folij. i. afronitri. iij. opo balsami. vi. adipis vituli marini. vi. medulle ceruine. vi. gutte amoniace. iij. olei nardini lib. j. olei laurini veteris. ij. olei cyprini pondo. iij. olei herini. iij. olei laurini. iij. olei styracini lib. j. Ista sequentia aromatica tundes et cribrabis et comisce-

bis cum omnibus superscriptis et cum opus fuerit vteris et super maxillam imposita sanat detes molares.

Item apocum ad scyaticos et detes molares impositum. Galbani 3. j. opoponacio. ij. euforbij. ij. symyne. ij. adarcio. ij. sagapeni. ij. castorei. ij. cere. iij. anzungie veteris. ij. piperis. j. oia contundes et cribrabis. Postea vero miscebis cum galbano et opoponace et anzungia et vteris oia superscripta sed et detes molares sanat.

Ad dentes vitiosos aut cauos. CAP. II.

Illas alexandrinas. xx. folij quantum sufficit aduersus gallas mastice grana. l. croci parom. piperis grana. lx. balauftij cauliculos. v. flores rose quantum sufficit. Hec oia in pulvere redacta habebis et vteris. Item ad dentes cauos. Titimalli et caprifici lac cum galbano resolutum et cauis detibus inditum tollit dolorem ita ut ceram superponas ne lingua adurat.

Ad detium ad detes candidos faciedos. CAP. V.

Unice combusto et trito ad detium vteris. Itemque conchiliu marini testam sale plenam coibures et vteris. Den tesque inde fricabis. Sepie item testam tamquam cribrabis et candidi erunt et cum vino candido piperato dentes lauiabis.

Ad dentes molares vel omnes ut sint incorrupti. CAP. VI.

Is albe buttionis succi cotilas. ij. et mozi radicis radices coques ad tertias et in ore tenebis et dilues per dies septem et non dolebit detes et incorrupti stant.

Ad detionem quando stantes detium. CAP. VII.

Ecce caprino et leporis cerebro gigue perficant. Itemque delphini detium cinis cum melle gingiuis illinitur. Le rebru pecudis in cibo datur. Itemque folijs hedere prune ad sufficiendum supponuntur. Et ite butyrum cum melle reperatur et gingivas inunges. Item detes equi qui primo cadunt alligati facile detionem prestant ac melius si terra non attingant. Et ite canicule dete gigue taguntur cum deq effectum habet dentes delphini.

De egritudinibus pectoris et pulmonis. Trac. IX.

Ad pectoris dolorem. CAP. I.

Lurimis morbis obnoxium est pectori et im patientissimum frigoris quod cum veratur est non uno genere leuit sed sicut tussim et purulentas excretaones sanguis vomit. pty sim. suncace. quibus singulis quemadmodum placeat succuri explicari conabimur. Masturium itaque ex lacte caprino decoctum et in forbitore datum patenter pectoris dolorem emendat. Idem quoque prestat si in aqua coquantur et ipsa aqua bibatur. Itemque rita ex vino coquitur et si ipsum vinum bibitur tollit dolorem. Canapi item semine

Smyrne
i. myrte.

cōmāducatum similiter facit. **C**Item si quis circa cor vel pect^{us} dolet puleiū ieiunus māducat. **C**Itē ad pectoris siue thoracis dolorē si plenū fuerit flegmate vel pfrigerit aut tussis fuerit cū crasso flegmate coques in olla noua senogreci heminā i aque sextarijs. iij. **I**sopi falciculū. j. puleij seniculi origani et rozismarini tantundē donec succus ad vñū sextariū redigat: exinde potionē ieiunus et sero alteras bibes. hocq; p tridui facies: sed et in balneo dū sudas accipies potionē pectus quoq; tunde veditiaz calathico cōfricabis. Res enim est optima et stomachum curat.

CAd Tussim.

CAP. II.

Alctuce seminis deñ. xx. panacis radicū xxvj. castorij. xvj. myrrē. xij. croci. viij. opij. ij. cū melle cocta colliges dabisq; in modum nucis auellana. **C**Item panacis radicis deñ. xxvj. lactuce semis. xxx. rute. xiiij. myrrē. xiiij. lini seminis. xvj. opij. x. croci. vj. castorij. vj. **H**ec oia cum melle cocta colliges et dabis i modū nucis auellane et sanus erit. **C**Itē senogreci farina cū aqua decocta donec amaritudinē amittat adiecto melle iterū coques et deuorata tantū tussim sedat et pectoris vlcera expurgat. **C**Itēq; sepe aphrecum sinapi p triduum date tussim sedat. **C**Itēz salina herba tunsa in puluerē et cribrata cū viola rustica et bacche lauri sicce pari portione trite admixto pipere equali pte addito melle siue mulla: et sic potui data mor sanat. **C**Itē vitellum oui durū expasso tritū adiectis calide aque cyathis. ij. ante qd dormitū vadis: bibas nō solum eadē qua nocte tussim sentiebas sed et psonatus vitio molestissimo carebis. **C**Itēq; enule puluere lingula plena melle mixto et cocto vñā mane et alterā sero accipies. hoc tussim bullis medet et arterias lenit. **C**Itē senogrecum infundes in aqua fontana et alia die cū ipsa aqua coques in vase nouo et quātuz succi cocti erit tantum mellis adiungis sicuti nō despumati. ac rursum leniter coques ad carbonēs agitādo semp iāsciculo apuleij ānotini sine fumo i virga ligato: et vt scias quādo sit coctum guttā in marmore pones que si cito se struxerit leuabis exinde et mittes aliquātum piperis triti vel pro voluntate accipietūz vel teporis qualitatē. Cū vero accipe volueris calefacies leniter ad cineres et accipias mane coclear vñum. et cum dormitū vadas altep. et noli cum ipe tu vorare vt paulatim descēdat: et inferiora leniat. **C**Itē senogreci frixi in patella noua leniter et lētis alexadrine silr frixe equas portiones. Sabe quoq; solide similis frixe grana. x. teres diligēter. **I**nduleiū ē sine fumo mastici grana et costum. pipis albi grana. xxij. in melle miscebis et dabis sero et mane coclearia singula. **C**Itē ad tussim et si sanguinē emitte. Enule pulueris. 3. ij. seniculi seminis. ij. **I**nduleij sine fumo. ij. **P**iperis. j. **H**ec oia tundes et cribras: mitteq; in mel despumati et accipies mane co-

clear. j. et sero. j. **C**Item ad tussim. **T**huris masculi 3. j. mastice. j. resine frixe meliorisq; cyathum. **H**ec oia in puluerē redacta miscebis melle despumato poneq; in focū et agitabis et hic dabis tussitū mane coclearia. iij. et sero. iij. et nō cenet. **C**Itē sedat tussis. **S**aba fricta defecta eaq; saba i cibo vel ex melle sumpta tussicis expurletis excreationib; medetur. **C**Itē bacchas lauri. xxi. ac piperis seminiū. teres diligēter et adiecto melle despumato sufficiens dabis mane coclear plenū. et sero aliud. **C**Itē aduersus diuturnā tussim vinū phalernū vtiliter ieiunus sorbebis. **C**Itēq; ficus aride coquatur cū isopo et aqua et ex ea aqua tussitibus ppinaf. **C**Sūt item mēbzane in vētribus gallinaceoz que pxiunt quārū cinis portioni ispersus distillatōes et pectoris bu midas tusses siccat. **C**Itēq; testas crudas tritas cū aqua tepida cyathos tres sorbeat. **C**Itē seuū ouinum decoctū cū vino austero tussim medet. **C**Item q; oua cocta et in melle trita in cibo dant. **C**Qua itē cruda pmixta cū pari modo passi bibunt. **C**Sā daraca nibilomin; cū resina therebynthina ouo solubili fīda edif. **C**Dulmo itē ceruinus cū gula sua arefactus in furno. deinde tūsus ex melle quotidie edif. **C**Itē elecmadiū ad tussim expum. **L**ini seminis purgati ac frixi. 3. iij. cymini purgati et frixi. ij. nuclei frixi. iij. vñe passe inucleate. iij. piperis seminiū. mellis optimi quātū sufficiat dabisq; mane et sero coclearia singula. **C**Itē elegmadiū. **R**lini seminis purgati et frixi. 3. x. su. 3. j. yris deñ. vj. nucleos numero. xx. mellis optimi despumati quātū sufficiat. dabisq; i modū auellane sub lingua tenēdum et paulatim cū resolutū fuerit: glutiat. **C**Itē elegmadiū ad tussim. ad epar. ad splenē. et ad tēsurā venarū. **R**. Cardamomi fricti heminā. j. piperis albi. 3. vj. selij gallici. vj. mellis attici lib. j. rute viridis falciculū. coquesq; mel agitādū qd diu ferueat bis aut ter et pmiscebis sicca. iterpositoz die postea accipias mane. 3. j. et sero. j. **C**Itē elecmadiū ad tussim. **R**. Isopi. 3. j. puleij. j. therebynthine. ij. yris. j. piperis. iij. lini seminis frixi. iij. bacchas lauri numero. v. amaras amygdalas. xx. mel qd sufficiat. **C**Itē elecmadiū ad tussim. **R**. petrosilini. **I**sopi. yrcos. pegani. piperis. nuclei leniter frixi. erui rubei. puleij. mastici. ana. 3. j. mellis despumati qd sufficit. **C**Itē cataputic ad tussim sedādam. **R**. galbani deñ. tres. styracis tres. opij. j. tundes oia simul et cribras diligēter et facies cataputias. et i nocte accipiat vñā siccam sed nō cenet et postea non bibet. **C**Item cataputic ad tussim. **R**. opij. 3. j. myrrē trogodite. j. styracis cū lamite. j. galbani. j. **O**mnia hec in pila tūdes: donec fiant vt cera. et facies pillulas in modum pisi. **E**x quibus ternas cū aqua calida dormitum eunti dabis. **C**Item cataputic ad tussim. **R**. styracis et galbani. opij. ana deñ. iij. miscebisq; eas et facies cataputias. **C**Item grana piperis maioris dabis ad noctē tria vorāda. **C**Item cataputic que pstant ad tussim bu midam.

De egritudinibus pectoris et pulmonis.

12

midā. Galbani: styracis: yris: pini et ilicis. 3. j. omnia
q̄ ea trita in pulvere melle bene cocto colliges et facies
pillulas ad dimidias. dabisq; ad noctes ternas
vel quaternas. **C** Itē cataputie ad tussim. R. pipis
albigrañ. C. papaueris agrestis succi seminū. croci
den. ij. styracis duos. castorei tres. iusquiami semis
tres: que oīa teres et cribrabis miscebisq; et addito
melle itē teres et facies pillulas in magnitudine Ci
ceris maioris. dabisq; ieiuno tres et serosimilit: hoc
experimētū est. **C** Cataputie itē ad tussim siccas.
Myrrē. 3. j. piperis: castorei: galbanū: opii equali. pō
dere castoreū et piper tundes et cribrabis. Myrram
leniter tundes et cedris tūsis admiscebis. **C** bi om
niū yntas fuerit formabis pillulas scrupuli magni
tudine. dabisq; ternas vel quaternas ad noctē aqua
calida glutinēdas. **C** Itē cataputie ad tussim et anti
dotū saucium summū. 3. pipis seminis 3. vij. aneti se
minis octo. iusquiami den. v. opij spani 3. iij. omnia
colliges cū melle. **C** Itē ad tussim ei qui iā despe
ratus est. **C** omētum sabc: pulciū: sine fumo: 3. opū
et petrosilinū equaliter 3. j. tundes: spice indice tātū
dē miscebis melle despumato cū piperis triti gra
nis. xxv. et hoc dabis coclearia tria. **C** Itē hedere
gūmi resolutū vino et in sorbitione sumptū vetustis
sime tussim medetur. **C** Itēq; sape sex cū adipe porci
no pari pondere et modico salis cocta et potui data
veteres tusses sanat: et ceruicis dolori pdest. **C** Enu
le item puluis in vino potatus bullis et inflationib;
et arterijs medet. **C** Piperis nihilominus den. vj. nu
clei frixi 3. j. daptili tres. 3. opij cretici sex. mellis de
spumati hemina. j. marrubij. j. opij. j. gigeris den.
xij. mellis qd sufficit. **C** Itē antidotū ad tussim: qd
magnā habet virtutem. R. croci den. xv. spicenardi
3. j. eiusorbij. j. piperis den. ij. piperis albi 3. j. opij
thebaici. j. iusquiami albi tres. mellis atticī despu
mati quātū sufficit. **C** Opū autem cū melle teres. ce
tera quoq; teres et tundes et cribrabis et cū melle mi
scebis. indeq; in modum auellane in aqua resolutū
dabis ita vt qui accipit non cenet. **C** Itē ad tussim
et ad eos de quibus desperatur. **R**ecipe erui sexta
rium vniū yris 3. j. mellis discocti pond. j. hisq; om
nibus in se permixtis dabis ieiuno pillulas. iij. ex
melle inuolutas et vespere similiter. **C** Item myr
rā sub lingua teneat et in ipso momēto desinit tuss
is. **C** Itemq; ad tussim. **H**erbā marrubium et pipe
ris grana. xxv. sabam frizam tussam in vinum teres
et cribrabis adiecto melle commiscebis et vteris.
C Itē medicamentum ad tussim quod recipit san
dara et lybanū medullam ceruinā tūdes aut sanda
racā et lybanū et tēperabis cū medulla ceruina et sa
cies trociscos in modū oliue et mittes in testam cum
carbonib; et pones traiectoriū sup testā et cooperies
de mappa et os tenebis in traiectoriū et sic sumū tra
hes. **C** Itē baccharū lauri cū sinapi 3. j. pipis. j. nu
clei. j. amigdale amar. j. mellis li. j. cū dimidia dabis
cū succo fenogreci. **C** Itē cataputie ad tussim. veterē

que faciūt stō: steliacis: dissentericis: freneticis: epa
cticis: splenicis. **R**ecipiūt myrrā opii styracē et hec
equalia. **C** Itē cataputie ad tussim. R. dyastyracis
et opij. 3. vj. iusquiami. vj. myrrē. iij. colti. iij. croci.
iij. styracis itē. ij. et hec de aqua fungis ad magnitu
dinē opii maioris. dabisq; vij. aut. ix. **C** Itē beti
con pulci. 3. iij. i. opij. iij. piperis. iij. colligis cū mel
le et dabis coclearia. ij. vel. iij. facit et ad pthysicos.
beticos den. j. amei. 3. j. opij. den. iij. nuclei. iij. mel
lis cocti qd sufficit. **C** Itē nuclei frixi. 3. vj. cymini
frixi. j. piperis. j. et semis. yuue passe frixe. v. que oīa
colliges cū melle et vteris. **C** Itē ad tussim sedan
dā. **L**este coclee crude trite cū aque ciatis. iij. repi
de sorbenē. **C** Itēq; coclee cū testis suis trite adie
cto croco edunt. **C** Urinū quoq; sel pmixtū cum
melle. **C** Saline itē equi triduo potare ternis por
tionib; ex aqua calida sanant. **C** Itēq; sorbitiūculā
ex alica seno caprino perunctā dabis. **C** Picēq; li
quidam in ouo iecurq; lupi coctū esui dabis.
C Ad tussientium antiquas et diuturnas valitudi
nes.

CAP. III.

Herebyntine. 3. j. butyri. j. melis olei.
j. oīa simul cōmiscebis: et in vniū corpus
rediges primoq; accipies coclearia. ij.
dehic tria donec saneris. **C** Itē ad pty
sicos. **A**midalas purgatas nūero. xxi. piperis grana
xxi. sinapis coclearia. ij. tūdes et cribrabis. ad desq;
portionē mellis atticī et dabis mane et sero coclearia
singula. **C** Itē ad tussim cū multo defectu. **P**inias
refinatas p fractas nūero. iij. lini seminis lib. j. grami
nis viridis fasciculū. j. pulci tātū dē. coques in vini
sextarijs. iij. et aq celestis sextario. j. ad dimidias co
labis et adijcies mellis lib. et dabis coclearia tria.
C Orimel ad flegmata icidēda. **CAP. IIII.**

Quille i carduo. 3. j. pullei. j. opij. j. origa
ni. j. mittes in acetū et decoques et colabis:
ad desq; mellis duplū: et ad carbonēs len
tos itē coques agitādo diligenter donec
spissitudinē aquationis mellis sumat. **H**ūcq; dabis
ieiuno coclearia. ij. vel quantū volueris: et post cenā
similiter. **C** Itē ad flegmata icidēda salis cois lib.
j. salis amoniaci. ij. piperis cois. 3. iij. piperis albi.
iij. gigeris. iij. solij. ij. spice vō nardi semi. radices
lalaris semi. amei semi. thymi semi. opij semis semi.
petrosilini semi. anisi semi. i. opij semi. oxi
gani semi. eruce seminis semi. miconis semi
nis frixi semi. tūdes et cribrabis et vteris. **C** Itē
a pozima ad icidēda flegmata. **C** coques anetū sic
cum et radices apij in aqua cui aque ad modū po
tōis calide addes oximelis simplicis coclear. j. et bi
bes ieiunus per triduum et cum volueris. **C** Item
codiorobū ad purgāda flegmata. **P**iperis. 3. j. pe
trosilini. j. mastici den. j. erui rubei. 3. iij. yris. ij. opij
ii. nuclei. iij. solioz rute viridis. ij. mellis pōd. iij. da
bisq; ieiuno coclearia singula vel bia. p cā seu virib;
C Item ad flegmata icidēda. ysis semi. i. opij

alias ord
bi.
alias be
thion. i. sa
liua.

den. .vj. mellis cytarchi dimidium simul coques in aque sextario. .j. et semis. ita ut sextario remaneat postea collabis: et accipies mane et sero colearia singula. **E**t electua ad hec et ad ptyficos. Erui infusi et in umbra siccati tudes et cribrabis. **E**t. .ij. selame. .j. pris semine. mellis despumati quod sufficit. **E**t. .ij. oripori ad hec. Mellis hemina. .j. acetum quartarii. rute viridis fasciculū. .j. cimini colear vnum piperis grana. .xx. nitri den. .vj. **E**t electua ad pectoris flegmata resoluenda. Butyri. laryce. yrinū: medullas cervinā: lini semen: fenogrecū: cerā adipē anserinū. oia equis ponderibus mittes: adipē tantum duplum mittes. **E**t electua ad hec Butyri. .ij. adipis anserini. .ij. isopi. ceroti. .ij. olei anetini. .ij. medulle cervine. .ij. cere. .iiij. **E**t ad flegmata. **E**t. .ij. Pastina. ce seminis. .ij. melonū seminis. .ij. teres et cribrabis et cum melle despumato permiscebis: et dabis colear vnum vel duo. **E**t electua ad hec et ad ptyficos. Selame. .ij. erui. .ij. pris. .ij. mellis despumati quod sufficit. **E**t ad eos qui purulenta expuunt vel quod apostema habent. Larice. butyrum: erui et mel ad carbonēs vnum corpus efficio: et dabis colearia singula vel terna per catib. Quidā vero succū marrubij addūt qui flegma et pus in pulmonib. hñt et tussit. **E**t ad ptyficos.

Erui. .j.
orobi.

CAP. V.
Radix vtile esse ptyficis et longis languoribus morari in saltibus ubi pinus nascit. Aliqua vero et marina loca debent vitari. Prosumtque ptyficis canceri fluuiales in cibo et iure sumpti. Viridis item lactuca decocta in vini sextariis tribus ad cyathū vnum redeat. exindeque singula colearia dabis per singulos dies. donec conualecat. **E**t ad ptyficos poma capisilici numero. .xxj. cōbures et facies puluerē piperis grana. .xx. et vtrūque melle despumato commiscebis et dabis mane colear vnum et vespere aliud. **E**t. .ij. suis femine lardū manducat. herba paste adipis ite recetis. .ij. in vini clatis tribus decoquunt et melle addito glutunt. **E**t pulmo vulturis combustus super sarmeta et in puluerē redactus et cum florib. rose et croco equis partibus tritus commisceat et i modū dimidij colearis cum vini portione bibitur sero et media nocte et ante lucem. Si autem febriunt in aqua calida hocque et ad sanguinis reiectionem facit. **E**t item thus masculum teres bene et addes Sandarace tantundem: et teres postea medullam cervinam. Similiter ex his troiscos factos longos seruabis in charta et cum opus fuerit facies carbonēs de vite valida et extinguēs: et vnum carbonem excarnabis quantum possit recipere medicamenti. Dilulamque ut modum cicoris maioris formabis: et hūc rursum accendes: et pillulas suppones traiectionis operies circumdato litheo ut torum introducat. Cū vero respirat voluerit. ac tussit coopit digito claudat hocque ter faciat singulas pillulas singulis imponendo carbonibus: hoc et ad tussim et ad reiectionē san-

guinis facit. **E**t dragantū album tenerū eligēs infundes in careno optio biduo vel triduo postea teres diligēter. et addes mellis attici quātū sufficit post meridiē. **E**t ad ptyficos vel ad eos qui purulenta expuunt ad eruptionē sanguinis et tussim vterē hoc medicamentum bene facit. **E**t. .ij. denarius vnus aqua exigua diluit: et cum aluminis scissitū puluere sex misceat: et sunt globuli cicoris amplitudine. daturque ieiunio quaterni vel quini. **E**t. .ij. ad secādum remma ptyficorū teporalū. **E**t. .ij. apij seminis vna. petrosilini vna. myrre trogoditis denarios duodecim. piperis albi sex. spice nardi vnum mellis despumati quātū sufficit dabisque i modū auelane cū aqua calida. **E**t antidotum ptyficis incomparabile. **E**t. .ij. piperis den. tres. myrre vnus. opoponacis. .j. thuris masculi vnus. opij vnus gingiberis vnus. lasaris dimidiū. rute sicce. .ij. abrotanina. nascici vna. pulicij semina. mellis optimi despumati sextarius vnus. vini aminei quartarius. papaueris quoque triti et creocti hinc ptyficis ppinare perdesse memorat. **E**t antidotum ad ptyficos. **E**t. .ij. piperis albi. .ij. cardamomi vna. opij vna. iulquiam. .ij. myrre denariū vnum. clauici crecti denarios. .ij. croci tres. sulphuris viui semina. gēthane den. .ij. ex quib. que debet tundi tundant: et que teri terantur. et cribrata vniuersa cū melle attico quātū sufficit commiscebis. ita ut spissitudine in modū emplastris efficias. hoc denuo in mortario teres: et i vitro repones. Labis aut magnitudine Bacche lauri non plures ex aqua calida cū dormitū vaditne aliquem supsumat humore. **E**t ad ptyficos. Carnes alini ex iure resumpte ptyficis plunt. suis femine cineres ex passo ppinant. **E**t. .ij. Anueniq. iā desperatū ptyficum sanāt hoc modo. Radicis decoctio in punici mali cortice mixte ex aque cyatho. .j. et lactis mensura quorūdie sumptum data profuit.

CAP. VI.
Et ad synthefim.

Synthefis quoque nec periculo nec facie ptyfi dissimilis morbus est: cui sic merdes. Alice cyathi. .iiij. passū sextaria. et aqua sextariis. .vj. cōiiciuntur et sensim coquuntur: donec aqua cōsumat: tūc suffundit lactis ouilis ac caprini sextariū: quod seruefactū in vso sobitionis accipit quoque per primis diebus curationis vtitur. pcedētib. diebus et mel adijciunt et vltimū putat eos i aqua marina lauare. **E**t electua ad synthefim vel ad tussim quod cōficiuntur sic. **E**t. .ij. piperis re albo. .ij. gingibere. .ij. petrosilino. .ij. libistico. .ij. factū puluerē cum melle despumato per dies octo in sole teres: et hinc ieiunio colear vnum accipies.

CAP. VII.
Et ad sanguinē excreates et ptyficos effectos.

Sectini succū cum lacte mulieris si parū cyathos. .ij. ieiunio dabis tepescitū. **E**t ad emopticos. Seminis caulii den. .iiij. myrre. .ij. picis optime. .ij. teres

De egritudinibus pectoris et pulmonis.

13

terres diligenter et cribrabis dabis febricitanti cum aqua
sanis vero cum styptico vino coclear plenius. Sed diebus
ipsis cerebellum porcorum comedat et dactylos. **¶** Da
nema autem modicum micatum cum ipsis cerebellis accipiat.
¶ Item quatuor crudorum ouorum lutea et vini hemina pro
pinant. **¶** Prodest item aqua bibere in qua cytonia
decocta sunt. **¶** Item spiritus aphe cinis cum porri
sectui succo sorbetur. **¶** Sanguinem nihilominus excrea
tib⁹ herbe seneciois succum ad chyatū vni potui da
tus sanguine sistit. **¶** Item sanguinem excreantes mar
rubij prout in vini cyathis quatuor calice vni ieiuni
bibat. **¶** Item sanguinem per os g. iactat vel pus. **¶** Be
tonice den. noue. et lactis capri recetis cyathos tres
bibat per triduum et continuo san⁹ erit. **¶** Item ad emoptoi
cos. **¶** Porri sectui succi coclearia. ij. plantaginis ma
ioris succi. ij. succi reumice. ij. aceti acri coclearia. iij.
ola p. mixta per triduum dabis. **¶** Item ad eos qui pus
expuunt. Lini seminis den. ij. gummi veteris cyathos
sex. picis trite et cribrate den. iij. abrotani triti et cri
brati. ij. amigdalas amaras numero. xv. thuris masculi
den. x. resine therebintine. j. galbani. ij. mellis attici
per modo oīa simul p. miscebis donec ad crassitudi
nem veniat et dabis ad mādūcandū. **¶** Item ad emo
pticos. Fenogrecū purgabis diligenter et in cacabo
nouo seruere facies et primo seruire effundes sed
non totū. postea addes aqua et seruare vsq. dū exco
quat. **¶** Postea celabis et mittes marrubium album
nucis pineas pulcū. erui. et campebitū vt totū i se
serueat. diebusq. vi. bibedū dabis. **¶** Item troscisci
ad emopticos. **¶** P. pocisti balausti citini an. 3. j. om
phatij. 3. iij. gummi. i. aque celestis qd sufficit ad facie
dum trosciscos. **¶** Habeatq. trosciscus den. iij. febrici
tanti⁹ cum aqua calida: sanis vero cum vino. **¶** Item tro
sciscus diacates ad emopticos. **¶** Acatis. 3. vi. ypo
cisti. vi. lycij. indici. iij. opij. iij. balaustij. iij. myrre.
ij. reupōici. iij. accipit hic rosas aut myrtū coques
cum sapa omnia et facies trosciscos habentes. 3. j. et
dabis cum sapa cyathos. ij. **¶** Item trosciscus emo
ptois optimus. **¶** Libani rois syriaci ypoicisti: co
ralli ana. 3. j. tundes teres et cribabis omniaq. si
mul miscebis et facies trosciscos habentes. 3. j. da
bisq. cum oxirate.

¶ Ad sanguinem reicientes. **CAP. VIII.**

¶ Sgami seminis. 3. vi. lini seminis. ane
a seminis. syriaci. dauci cretici. croci
an. 3. iij. opij purgati et castorij ana. iij.
myrre. ij. mādragore. iij. pipis. viij. oīa
terres diligenter. addisq. mellis optimi qd sufficit si
mul miscebis et dabis. **¶** Item rubi i q. mora nascūt
caules teneri tūdunt et ex his succ⁹ expmif q. in sole
ad crassitudine mellis siccat. hic haustus sanguinez
efficacissime claudit. **¶** Item ruborū cauliculi ex vi
tio austero decocti edunt. idq. vinū sumit. **¶** Item
simphit. radicio nocte sub cinere rase et trite. 3. ij.
masticis aphe. j. nucleī pinei. j. pipis. gna. xxi. trita
melle spumato miscebis et superadicies betōice

herbe tise pulueris. 3. ij. et ex eo mane et sero dabis
coclearia. ij. **¶** Itemq. simū capriū tritū in puluerē
vel ipsū simū recetē in lacte capriū dabis bibere.
¶ Item herbe serpilli mōtane sice et tise puluis den.
xij. et cum vino potui datus sanguine sistit. **¶** Item ca
prifici folia siue radices i ctere redacta. et ad den. xij.
i vini cyathis trib⁹ potui data et et dissētericis faciūt.
¶ Item sulphuris viui den. iij. i ouo crudo sorbeat.
¶ Itemq. feniculi folia trita et cum aceto mixta pectori
appōas ac potui des mirifice inuāt. **¶** Pulmo itē
vularis in sarmēis vitis p. bustus et in puluerē re
ductus et cum florib⁹ rose et croco ego pōderib⁹ tritus
in modū dimidij coclearis cum vini potioe bibit. sero
et media nocte et ante lucē febricitantibusq. cum aq. ca
lida accipiat. hoc et ptyiscos mire sanat. **¶** Item san
guine reiciētib⁹ q. de alto ceciderūt. Verbasci radi
cis cortices i ligno tiso admixto vino dabis. bibe
re facitq. iumeto rupto ea potio p. comu dat. facitq.
ad eos q. aliquid interi⁹ ruperit. **¶** Itemq. ei q. ex alto
p. cipitat⁹ sanguine vomit. Millefoliū ex aceto bibē
dū dabis. **¶** Item ad reiectā sanguinis graui⁹ tussē
tib⁹. Erui farie feta. j. yris lib. j. anxiē veteris qd
sufficit ex vino teres et ieiuno dabis. **¶** Item cornus
ceruini cinis i vino veteri potui dat. **¶** Coagulu
aut ceruinū vel leporinū ex aceto bibit. Et si purulē
ta expuunt ouū crudū cum pari mēfura succi porri se
ctui sorbent. **¶** Itemq. coclee elixe tenit et ex aqua
bibunt. **¶** Itemq. coclee inlote ex aqua maria co
quunt et ita deuorant. Coclee rursus cum testis suis
trite addito croco edunt. **¶** Item porri capitati sue
cū cū saria thuris sorbebis. **¶** Farinā itē qua char
te glutinat calidā i modū sorbitōis sumes. **¶** Itemq.
aqua i qua rosa et ruta et isopū decocta sunt vino mi
scebis et ita potui propinabis. **¶** Marrubij quoq.
scopas cū pane decoqs. casq. ex aqua bibes. **¶** Item
vne i vinaceis seruare faciūt excreatib⁹ sanguinem.
¶ Oleastri itē folia decoquunt ex melle datūq. co
clearia. iij. palme qd thebaice comedunt. **¶** Itemq.
citonia matura cruda deuorant. **¶** Nuclei rursus
amigdalaz cum anulo als amilo et mentastro edun
tur. **¶** Item semen vrtice vel myrti contritum in vi
no bibes. **¶** Gummi item optimum cum vino resol
ues et dabis: ac si fieri potest gummi ex amigdalīs sit.
¶ Itemq. hedini sanguinis recentis tres cyathos
cum pari mēfura aceti seruatis potui dabis.
¶ Bubulinus quoq. sanguis cum modico ace
to sumptus inuāt.

¶ Ad eos qui sanguinem de stomacho vel vena sa
tis emittunt. **CAP. IX.**

¶ Gummi alexandrinū teres diligenter et fa
cies puluerē molissimū et ex hoc coclear
plenū mittes in pulcā meglitā et bibes
sed de ipso puluere mittes in oīzā siue
in simlam ex lacte coctaz et sic mādūcabis. **¶** Item
gummi optimū in ore soluas ac sic paulatim glutiat
multoq. melius si in amigdalinum fuerit.

Medicina p. lūnij.

Capri
cus. i. h.
c. agre
stis.

CAP. X.

Pulmones. Eniculi succi cyathus. j. potui dat? mi-
risce pulmoni facit. nullusq; inest peri-
culū ē si sebricitati dat. **C** Itēq; pēta-
solij herbe succus ad cyathos. iij. potui
datus vitia pulmonis emēdat. **C** Alceris itēz arbo-
ris succus ad. 3. iij. sepius sumptus pulmonū vlce-
ra sanat. **C** Itē cedrū integram decoques ⁊ ex ea
aqua in potum cyathos. ij. assidue dabis. Ea enim
pulmōibus vitiatīs teterrimū spūm emēdat. **C** Itē
lac cū herbe cētaurie tūse puluere quasi cataplas-
ma factū calidūq; pectori sinistro suppositū p dies
iij. vitia pulmonū sanat. Lac vero quotidie bibet
cum herbe suprascripte puluere ad deū. ij. **C** Itē
butyrum ex melle pari mēsurā decoques donec ru-
sum colorē trahat. reponesq; in pixide ⁊ ieiūno li-
gulam plenā dabis ei qui pulmones vlceratos ha-
bet. **C** Itēq; rafani succi cyathos. ij. passi cretici. iij.
bene pmixtos tepidos dabis bibere. pulmōes vitia-
tos sanat. **C** Itē ad pulmonū dolorē. Anctum sic-
cum vetus teres atq; cribabis. Refinā quoq; mi-
scebis cum adipe veteri. **C** Butyrū ē ⁊ mel equa-
li modo coquesq; vsq; dum rubeus color sit. repon-
es in pixide ⁊ inde mane ⁊ sero ligulā edat cui vl-
ceratus pulmo fuerit. idq; reddet eū sanū. **C** Itē
ad eos qui pulmonum causa tussunt vel flegmata
spissā cū sanguine mixta proiciunt. infundes pridie
dragatū in aqua. ⁊ coques cum melle despuma-
to ac supmities croci triti quātum necesse fuerit. ⁊
ex hoc dabis mane ⁊ sero coclear vñū. **C** Item ad
eos qui pulmonis vitio tussunt. Squille pōdo. v.
aceti optimi sexta. x. pineas. iij. puleij fasciculos. iij.
coques ad tertias ⁊ colabis. addeq; mellis despu-
mati sexta. ix. ⁊ iterū coqu es vsq; dum bene se com-
misceat. ⁊ accipies ad coclear. p viribus. **C** Itē cor-
ui. masculi. 3. j. eucinij spermatis. j. opoponacis. j.
citaperi. j. isopi. j. aristologie rotūde. j. mellis qd sus-
ficit cōmisceris. dabisq; in modū auellane maioris
cū aque cyathis. iij. **C** Itē ad vitia pulmonis. Co-
rij cedri exterioris lib. j. mellis. iij. vini aminei. j. pi-
peris. 3. j. gingiberis. ij. petrosilini. j. coques vero ce-
dria in vino vsq; dū virtutē amittat. ⁊ vinū ad dimi-
dias redigatur ⁊ ita mites mel ad spissitudinē mel-
lis ita vt agitando refrigescat ⁊ superinfundes in sic-
cum ⁊ terendo vñū corpus efficies ⁊ hoc facit ⁊
stomaticis.

CAP. XI.

Pulmones. Erbe saune deū. ij. butyri. mellis. 3.
ij. cōficiēs electauriū ⁊ ieiūno dabis.
C Itemq; rafani semē ⁊ sulphur vini
pari portione trita ⁊ mellis admixta ie-
iūno ad coclear dabis. aut radicis succum cū aqua
mulla bibat. **C** Item marrubiū cū suis radicibus
tundes ⁊ succum ex eo melle admixto equaliter co-
ques ⁊ ex eo singulis diebus coclearia. ij. sumes su-
spiriū aufert ⁊ concreta flegmata ex intimo pecto-

CAP. X.

re educit. **C** Itēq; prestat eadē herba sicca in aqua
decocta ⁊ similiter data. **C** Itemq; betonice herbe
pulueris denarios. ij. in nitro mellis vel oximellis
cyathis. iij. dati suspirationes auferunt ⁊ omnia in-
teriora flegmata sursum euocant. ⁊ stomachū pur-
gant ⁊ dolorem eius auferunt si quotidie bibitur.
C Idēq; facit eadē herba in aqua decocta ⁊ eadē
aqua in nitro mellis data. **C** Itē mel ⁊ butyrum si-
mul decoques donec soluantur. deinde adicies
aphronitru matronale ad dimidiū ⁊ vteris. **C** Itē
aristoloice rotunde radicis succum siue puluerē ad
ij. deū. in aque calide cyathis. ij. potui dabis suspi-
ria ⁊ singultus emēdant. **C** Itemq; super carbo-
nes sinum siccum carbonibus incensum pones ⁊
per trajectorium fumus eius ore ductus suspirium
tollit. **C** Rozis itē marini viridis fasciculum bonū
decoques in aqua cum. iij. caricis germanicis do-
nec fiat quasi carenum indeq; dabis matutino cali-
cē bonum. ⁊ si volueris similiter post cenā. **C** Itē
betonice sicce pulueris. 3. j. ex aque calide cyathis
ij. bibat. **C** Itē ad hoc ⁊ anhelitum. Cotomoriū suc-
ci cyathos. iij. ex melle equali siue vino decoques.
Sumpti enim suspirio laborantes releuāt ⁊ hydro-
picos ac spleneticos factos. **C** Cocta similiter co-
tonea ⁊ tunia ⁊ illinita vel in modum cataplasmi
posita emēdant. **C** Item sulphuris vini deū. iij. in
ouo sorbili accipiat ita vt frigidis abstineat. **C** Itē
q; aphronitri matronalis passillum. j. aut. ij. vel. iij.
cum mulla bibat. Herba enim que in arborum la-
cuminis canisq; corticibus consistit potata cito libe-
rat. **C** Fel quoq; vrsinum in aqua calida dilutū ie-
iūnus bibat donec sanetur quod celerrime ⁊ quile-
scit. **C** Item betonice deū. viij. in cyathis. iij. melle
ieiūno dabis cum dormitum vadit. **C** Item troci-
scus ad pomon hoc est ad suspirium. 3. amoniaci
triti. 3. viij. abrotani octo. castorij. iij. omnibulq; tri-
tis facies trociscos ⁊ dabis cum oximelle.

CAP. XII.

Pulmones. Erbe ⁊ iunci radicis fasciculi singuli
piperis albi grana. ix. trita in vini cy-
athis tribus ieiūno dabuntur. **C** Item
q; succū eruce viridis ad modū potio-
nis. vel sex grana piperis cū salis grano tepesfacta
bibes ⁊ transibit dolor. **C** Itē ad lateris ⁊ iecino-
ris dolorē. Tolles costi deū. xij. eupatorij. xij. alo-
ris petrosilini. x. baccharum lauri. x. senogreci quat-
tuor. piperis. xij. ⁊ hec omnia in puluerē rediges ⁊
dabis ex eo coclear plenū cum aqua calida ieiūno
⁊ iaceat in ipso latere. **C** Itē ad pleureticos qui in
periculo sunt melius facit. **C** Piperis. 3. j. myrre tro-
clitis deū. iij. mellis atti ci lib. j. mel vñ ⁊ piper co-
ques sup lētos carbones donec paululū spisset. po-
stea depones ⁊ sic mites tritā myrrā cum modico
melle diligenter ⁊ dabis vt glutiat coclearia duo.
C Item antidotum ad pleureticos quod mor do-
lorem minuit ad tortiones etiam que remanent ex
doloze

dolore colli specialiter et ad omnes dolores frequenter eo vitumur. *R.* castorij siccij denarios. xvij. dauci cretici seminis. xvij. panacis radices. xvij. insquiamij albi noue. opij thebaici noue. Nec omnia tundes et cribabis diligenter ac miscebis melle optio despumato et repones in vase stagnato: et ex eo dabis quatum est faba. cappadocie cum aqua calida portiones tres. *C.* Item epythima pleuriticon dyapercanum. *R.* cere. et nouem olei cypriini lib. j. opoponacis. et j. rute viridis sex. sulphuris vini duas. gutte amoniaci. iij. *C.* Panacem vero et guttam cum vino veteri teres et ruta trita comiscebis: et addes sulphur tritum. deinde facto ceroto pmiscebis. *C.* Item confectio pleuritica. *R.* isopi ceroti. et. vi. therebynthine sex. cere sex. solues autem ceram et therebynthinam isopum cerotum et sic admiscebis yreos tritum. *C.* Item epythima pleuriticon dyapercanum. *R.* cere libram vnam. therebynthine. j. olei cypriini vnam. opoponacis. et. j. rute viridis vnam sulphuris vini duas. *C.* Item ad lateris dolorem. Stercus capri num in silua inuictum resolutum in aqua et pcolatum ac potui datum celeriter et efficaciter quousque vebementissimum dolorem mitigat. *C.* Itemq; tritum apri sterus et ad motum lateris dolore sanare certissimum est. *C.* Item ad lateris dolore qui respirare non potest. Senugreci. et. j. piperis denarios quattuor. croci duos in puluere rediges et comiscebis: dabisq; coclear plenum in potio: si febricitat dabis ex mulsa cyathum vnum ex aqua calida. *C.* Itemq; coriandri semen teres et cribabis et cum melle coques donec spissum fiat: et exinde mane ac sero coclearia tria dabis. *C.* Itemq; rape denarios. xv. ex mulse cyathis quattuor dabis per diem. *C.* Item ad eos qui lateris dolorem patiuntur et sanguinem expuunt. Rapas tritas ex aqua: et lac caprinum dabis in die ieiunio et cum dormitum vadit. *C.* Item herbe ebulli radicum dumodo sine medulla sit ex aqua calida bibas: et lumbicos eiicit. *C.* Item emplastrum ad lateris dolorem. Marrubium et ceram et oleum in vnu conteres et panno illinies atq; impones.

De egritudinibus cordis.

Trac. X.

Ad cordis dolorem.

CAP. I.

R. Etonice herbe et puleij et nepete fasciculos singulos equali pondere cum salis modico in vino veteri decoques ad medias et ex eo cyathos. ij. potui dabis. *C.* Itemq; suprascriptarum herbarum pulueris des. i. in vini cyathis. ij. similiter bibat. *C.* In lacte item caprino nasturtium coques et ex eo dabis bibere. *C.* Item rubi folia trita pectori imponunt: et succus eorum bibit. *C.* Itemq; leporinus adeps cum vino resolutus bibit: et cor eius siccum in puluere tritum cum vino dat. *C.* Aluculas item piniviridis diligenter tectas cum vino optimo bibas. et postea pinguis abstineas et libe-

beraberis. *C.* Item ad cordis dolore potio mirabilissima. *R.* piperis albi grana. xxxvij. lauri bacchas. ix. nucleos. ix. rute sicce fasciculos. ix. testam cucurbitae siccam trita pensante lib. ij. Nec omnia simul tundes et cribabis et exinde dabis coclear. j. in aqua calida statim: enim liberat. Calculusq; hec potio mirifice curat. *C.* Itemq; ad cordis dolore siue pulsum. Tymianum ethyopici comanducabis et succum eius gluties. *C.* Ad cordis pulsum.

CAP. II.

C. Item panace et senugrecum quousque potio: tribus in puluere rediges: et cum melle atq; co repones comixtum: et cum opus fuerit coclear plenum ieiunus cum aqua calida bibas per triduum. *C.* Aristologia item rotunda in puluere rediges et ex eo des. iij. ex vino per triduum bibes. *C.* Item cataplasma ad cordis pulsum ac stomachi dolore siue iecoris et splenis. *R.* mastice tritum palmulas tritas ordi et frumenti farinam: vinus vetus quod sufficit quousque miscebis et tepesactis illinies pannum et loco qui dolet appones. *C.* Item reuponticum ex vino veteri tritum ieiunio potui dabis.

Ad pcoriorum dolorem.

CAP. III.

C. Aiuersum pcoria appellamus: que alig in plura diuiduntur vocabula. vocantur res motu stomachi. ubi in ea sit interdus iecur. interdum pcoria. Nec cum se grauerunt propter durissimum dolore velocissimam morte ingerunt. *C.* His itaq; caninus catulus lactens subinde apponit in que idem vitium transire constat: quo defuncto obrui moris est. *C.* Item porci sectui succum cum lacte mulieris pari portione in dolore ieiunus bibas. *C.* Scimmum item tritum et impositum pcorijs prodest. *C.* Item lini seminis sexta. j. et senugreci. j. in aqua mulse sextario. j. decoques et calida impones panno sepiusq; suppones. Sed alig addunt feniculi farinam cum pari mellis sicq; decocta imponit. *C.* Itemq; citonia cruda vel cocta ceroti modo panno illinunt et calefacta pcorijs supponunt. *C.* Radix item aceris tusa cum vino prodest. *C.* Item ad pcoriorum et iecoris dolore. Leporis epar tritum ex vino siue sicci puluis in aqua datus epatis simul dolore et fastidium aufert. *C.* Item antidotum ad hoc. *R.* costum giber senugrecum cyperum et piper pari portione: adiecto epatario cum melle despumato: quod in vitro vase repones. et exinde des. ij. dabis bibere in passo cretico cum careno. *C.* Item ad pcoriorum dolore Bulbi triti et illiniti tumore pcoriorum curant: et venter molliunt. *C.* Lini item semen des. pondere. feniculi quoq; tantundem ex aqua mulsa decoctum in panno dum adhuc calidum est pcorijs impones. *C.* Item ad coctiones. Isopum cum oximelle ieiunus vel post cenam bibat. *C.* Item lasaris vini modicum ex aqua frigide sex. iij. dilues: et dormitum cum dabis bibere. *C.* Item digestorium. quod recipit mellis attici pondus. j. betonice. et. iij. in vino hec pmiscebis et feruefacies. et cum refrigerit facies pastillos nucis auel-

Medicina Plinij.

C. 2

lane magnitudine et in cena manducabis. Si vero venter torquetur. Hec radices cum oleo coques et bibes. Et ad eos quos linquit animus aut mens et alienatur quibusque vertigines fiunt. Cocleas singulas cum sua testa tritas ex passis cyathis. iij. calefacta potione per dies novem dabis. Aliqui in eadem curatione dant per dies. v. in eadem passis mensura. prima die cocleam unam. sequenti duas. tertio tres. quarto duas. quinto. j. Eademque curatione suspiria tolluntur. In his languoribus si febris non sit: marina aqua lauari utile est. Et ieciori prodest in cibo vinaria porcelli modo massata stomachoque medetur. Et item si fieri potest coclee apbricane in cibo sumpte que coquuntur intacte ex aqua. deinde i primis torretur tunc ex vino et garo eduntur impari numero. sicque etiam stomachi dolori medetur. Et pro sunt item viue coclee ex aceto deuorate.

Et ad cardiacos.

CAP. III.

Uta ex aceto et melle cum farina ordeacea mixta et pectori imposita emendat. Et itemque vinum calefactum spongie in fusum et mame sinistre impositum iudorem sistit. Cornus item caprini et ceruini cinere oleo myrtino permiscebis: et ex hoc aduersus sudorem nimium corpus omne perungis. Lactuce item albe nomen est syris que trita et imposita mame sinistre magnifice sudorem minuit. Aqua quoque potui datur i qua cholera discocata sunt sale addito. Et rute fasciculus in rosaceo et aceto decoquitur et adiecta aloes. j. in olei punctione sudorem sistit. Radix item ferule ex oleo et aceto puncte sudorem minuit. Et myrti semine cum polenta ex vino mame sinistre imponitur. Et itemque folia rubi in quo mora nascuntur trita per se imponunt. Succus quoque mororum rubi potui datur. Puluis autem ex myrta folijs testis spersus sudorem sistit. Lapillus similiter quoque in ventriculo hyruidinis iuenitur. Et itemque eos quoque in infirmitate non sudant. Cucumeres siluaticos scides in oleum et in solem pones in vase vitreo forti ne crepet et exinde vnges ut sudet.

Libri secundi. De medella egritudinum membrorum naturalium: generatiuorum: et extremorum: Tractatus primus. De egritudinibus stomachi.

Et ad dolorem stomachi cum accidia et nausea et ad inflationem et deflectionem.

CAP. I.

Anice apbre absinthij potici succu. puluiscu sic cu pares portiones tritas i vase vitreo suabis et dñi opus fuerit stomachu nardo inunges et sic puluerem sparges et chartas pones et super charta lana et fascias. Et itemque i dolore et vitio stomachi. Galactico veridiani sepius stomachu perficit.

Et herbe betonice radicem fasciculam. j. verberne. j. agrimonie. j. coques in olla noua cum aqua ferarijs. ix. ad tertias et exinde ieiunus potione manervat et sero altera bibat per dies. vii. veratrum stomachu releuat. Et cofectio. Rute seminis coclear plenu. f. lis montani tantundem. sulphuris viui similiter. Hec omnia teres diligenter et cum vino miscebis ut singulas potiones per triduum ieiunus bibas. Et itemque teres malum coctum et tritum melle modico admixto coclear plenu ieiunus mādices accidia tollit. Et Camemitem vacinam cum aceto coctam et conditam oleo: sapienter porro: mādices per dies. vii. lassum stomachu subleuat. Et ad dolorem et fastidium stomachi qui nec cibum nec potum inuat ructus quoque amarus patitur. Cataurie. j. sellis terre coteret lib. j. ex aque calide catibis quattuor. dabisque ieiunus bibendum per triduum de seculis infirmitas. Et somenti ad dolorem stomachi. Absinthij fasciculam. j. aneti. j. mastice seminum nardi celtici seminum. storacis tantundem. olei pond. iij. melum vel citoniu viride vini veteris hemina. omnia hec infusa prius seruescias et postea fouebis. Et ad dolorem stomachi quoque in modum epytymi uti debeas. Citonij purgati crudi triti. j. iij. aloes triti. j. mastice apbre pulueris. j. daptilos pingues purgatos et tritos numero. v. His omnibus comitis facies cerotus de olei Camomillini. j. ser. et cere. iij. et in hac cerotum mittes suprascriptas spes et vteris. Et ad inflationem stomachi ex qua defectus et angustia nascitur bulbum crudum in pila tudes. huc i mortario in modum ceroti teres addeles pulueris aluminis scissi quantum ad substringendum sufficiat deinde panum ex eo illinitum et tepescit stomacho suppones. Et itemque ad inflationem stomachi. Rutam māducabis. Et potio ad vetositatem stomachi tollendam. Cedrazallium et lauri folia simul coques cum aqua et bibes ieiunus et post cenam. Et itemque enule pulueris coclear. j. ieiunus bibas in vino. Et itemque epibima ad vetositatem stomachi. Melliloti. j. iij. senugreci. iij. costi. cymini. j. apij seminis. ij. cere. iij. olei. iij. nardi. iij. daptylorum vino infusorum quantum sufficit. Et ad inflationem stomachi. Piperis den. ix. puluiscu ser. liqua: et dabis coclearia. iij. mane et sero. Et itemque totum apizanum ad stomachi inflationem facit et ad pleureticos cere lib. j. rute viridis. j. et seminis adipis porcini. j. et seminis pituine. j. teres autem rutam cum adipe porcino mittes que soluta sunt.

Et potio ad dolorem stomachi splenis et epatis.

CAP. II.

Apis. j. iij. piretri seminum. cyperi den. xviij. spice celtice. j. j. oia separatim macerant cribra atque periant: et facti ex his pulueris datur potio vini absinthiaci coclear plenu post curationem corporis et unctionem: ita ut accipiat i prio triduo et biduo intermisso rursus accipiat biduo: itez intermissa una die accipiat duas partes coclear. j. post. j. Cataputrie ad dolorem stomachi que

De egritudinibus pectoris et pulmonis.

15

chi que vtrē leniter laxat. R. aloē. 3. ij. gētiane. j. ma-
stice. j. facies ex his cataputias erui magnitudine et
dabisicipies a. iij. vsqz ad. vij. **C** Itē ad stomachi
dolorē. Articā summā semē habētē deme et dilige-
ter laua et ex ea sorbitionē facito bñ pōitā sine pipe-
re: vtilis tūc enī sumit ad omne genus valitudinis
qđ in stomacho puenitrac sine dubio curabis: et vt
breuiter explicemus quātū enī pōstet de laude expe-
rimētī oēm librum possēmus replere: hoc facias qđ
infra scriptū est. **C** Feniculi radices illa que desoris
est tenera sublata pond. j. et semis p tridū in aceto
macerabis: tertia die decoques ipsas radices mo-
dicū colabisqz et adiūges in ipso aceto mellis sexta.
vñ: ita vt simul ferueat ipm mel cū aceto: et adijci-
to aloē semiuñc. amei. 3. j. mastice semiuñc. asari. j.
oīa hec mixta ieiuno dabis coclearia tria: qđ si infla-
tio stomachi: vel itestinoz erit puleiū bibito vel mā-
ducat. **C** Itē ad inflationes. Rute hortēsis modi-
cū in portione sarcillū mittes. **C** Itēqz ad stomachi
dolorē. Folia rose. v. vel septē aut certe. ix. cum pi-
peris granis totidē trita ex aq calida bibas. **C** Itē
ex nucē pinea grana numero. xx. purgata: et cyminu-
z qđ tribus digitis capere poteris cōteres bene in
mortario additis aque frigide cyathis duobus: at-
qz carum rerū vñcia dimidia dāda velociter sanat.
C Ad calefaciēdum stomachum et angustias eius.

CAP. III.

Anti: aneti: mēte: apij fasciculos singu-
los decoques i aque calicibus tribus.
ita vt ad vñ calicē redeat et eam aquā
bibes. **C** Itē ad deflectionē et calefa-
ctionē stomachi vel nauſeam. Absynthiū et anectum
in aqua decoctū ad tertias accipias. detergit: calefa-
cit et pōsolidat. **C** Itē ad angustias stomachi. **C** De
melle oleo et vino farina ordei fenugreci meliloti:
apij feminis sanfuci camomille absynthij ana. 3. ij.
accipies et facies cataplasma et vteris dieb. v. et ha-
bebis horis ternis impositum. Bibas autē ipsis die-
bus ieiun. apozima radicū apij cū oximelle. Post
cataplasma aut vteris epytimo hoc. R. aloē. 3. ij. yre-
os. ij. apij feminis semiuñcias. nitri. j. bacchar. lauri
iii. fenugreci. iij. sanfuci. iij. cere semiuñcia. mellis p
oleo quātū sufficit. Post epitima aut bibat hierā ar-
tegē. et post aliquot dies bibat costi coclearia singula
interiecto biduo.

C Ad cōfortandū stomachum.

CAP. IIII

Intes i frizoriū sape sextariū ex pte ter-
tia et olei rosacei guttas. ij. vbi ceperit fer-
uere florē fenugreci et lētis equali mēsu-
ra addes: qđ cū fuerit spissatū pones su-
per stōachū p tridū. **C** Itē cataplasma ad stoma-
chū pōrtādū et stringēdū vtrē post fluxū sine post
catartici. Panē fermētātū mūdū coqs i vino veteri
siculo si estas ē. **C** Absynthij herbe puluis siml co-
quis et i ducto pāno oleo rosaceo modico et manu
suplinito ipōes. hyme et absynthiū nō mittes et oleo

cōi vteris. **C** Itē pfectio epythimi qđ pfirmat stōa-
chū. absynthij succi. 3. j. olei nardini. vj. mastice. iij.
cere. vj. **C** Itē pfectio rusticon ad confortādū stōa-
chū ad nauſeā et ad vtrē stringēdū que in modū
epythimi cōfiscit. R. daptilos minores nūero. xx. in-
susos in vino veteri et tritos polente. 3. tres mastice
ij. absynthij. j. ladani. ij. styracis. iij. Si autē colicus ē
addes meliloti. 3. ij. rose sicce. j. omphatij. j. olei lēti
seini quod sufficit.

C Ad digestionem stomachi.

CAP. V.

Anti semen cum origano et piper equali
portione in puluerem rediges: Accipies
qđ inde deñ. ij. i vini cyathis tribus. Est
enim magnificū. **C** Itē ad hoc oripo-
rium: dyaciminos Piper cyminū et rutam siccam
in puluerem redacta cōmiscebis: et cum oximelle d
spumato. temperabis et in dolio recondes: et ieiun.
mane coclearia singula accipies. **C** Item oxiporiū
qđ facit ad digestionem malaxat ventrem. inflatio-
nem tollit facit et ad collum. R. cymini ethiopici. vi
cias. ij. rute viridis semi. piperis albi deñ. ix. petrosi-
lini antonici. vj. gingiberis nō permisi semi. nitri ru-
bicundi fer mellis quantū sufficit. Hec omnia ve-
ro excepta ruta tundunt in aceto tantum quantum
possit a puluere bibi die vñasalia vero die teris ru-
ta viridis diligenter et in mortario cum melle misce-
tur: et sic species que infuse sunt cōmiscuntur: Acci-
piet autem coclear plenum ante prandiū et post prā-
diū. **C** Item ad hec Lenistici semi. gingiberis se-
miuñc. piperis albi. i. sylini deñ. iij. lasaris radices.
iij. **C** Item digestorium membrorum optimū. R.
lenistici deñ. iij. gingiberis. j. petrosilini. iij. piperis
albi. j. cymini. j. careni sexta. j. Hec omnia tūsa et tri-
ta miscebis cum passo supra scripto. **C** Item cata-
putie ad digestionē. Absynthij et yris equalia cum
melle colliges et dabis in lecto fm virtutem. **C** Itē
ad stomachū purgādū et ad vtrē molliēdū. Cy-
mas de sambuco elixabis et manducabis cum im-
pensa secundum viro.

C Ad fastidiū stōi et ad Carbunculū. CAP. VI.

Anti semen et aneti coclearia terna simul te-
reo diligēter. addesqz piperis coclearia. v. et rute so-
lioz. vij. et mellis despumati optimi lib. j. oīa simul
cōteres et supaddes acetū: estimabisqz vt sit in mo-
dum sinapis mediocriter epati et repones in dolio
lo vireo et exinde cum pane vel gbus volueris ci-
bis vteris. et si cū cocleari sorbeas multum pdest.
Si autē sup ipm in acetabulo liquamiso coclear. j. me-
lius sapit et hoc nō solū in pradio vteris: sed et in ce-
na. Res enī ē optia: qđ nō solū ad fastidiū facit. verū
et corpi pdest. **C** Itē ad hoc oriporiū. R. piperis
albi semi. phu. semi. asari deñ. iij. gīgiberis. 3. j. mel-
lis lib. ij. et semis. vini phaleri sexta. ij. succi cedri

Medicina Plinij.

L 3

alias su.

sive cum vino p dies. iij. potui dabis hocq; a dolo
re liberat. **C**itez viole rustice succi cyathos. ij. cū
melle modico z vini hemina calidos p piabis p tri
duū si qđ intus inepate malū est remediabit ac sa
nat in quatrduo vbi miseris q etiam a medicis fue
rit desperat. **C**itez malue agrestis succi cyathos
ij. cū aque calide cyathis. ij. potui dabis p dies. iij.
liberat z febrez auertit. **C**itezq; meliloti succus
cum melle partis vnius decoctus z sumptus dolo
res inhibet. **C**yminum item mel z vinum crudū
teres diligēter dabisq; bibere. **C**itez lupinos co
ctos gīngiber z herba que dicitur laccar vnde ver
miculate pelles tinguntur. **H**orum omnium pulue
rem ad coclearia singula miscebis z erinde coclear
plenum hyeme in condita potione dabis. In estate
vero mane z sero. **S**ebzicantes autem in aqua cali
da accipiant. Si vero per tempus locus epatis fue
rit induratus ante potionem ita duritiā conuenit
emolliri vt prosit. **S**ute amoniaci. 3. j. vel. iij. teres
z cum aceto acerrimo miscebis z mittes in ollaz no
uam z superaddes parum aceti. z tādū coques
donec ad spissitudinem mellis perueniat z erinde
perlinies loca dura z si stomachus fuerit dur⁹ plu
rimū ei quozq; prodest suppones etiam chartam
puram atq; fascias statimq; tollet omnem duritiā
z vinum satis nō bibat z canem manducet donec
sanus fiat. q si habuerit pulsūz viscillatum cdat. sin
vero bucellas anctatas cūz sale z oleo porro z apio
coctas orizā atq; bene conditam ac piperatā. **L**e
gumina vero alia nō manducet nec holera exceptis
porris z apio coctis vnde z vinum bibat. **C**itez
pentaphili radix ex aqua decoquitur z ea aqua cum
vino mixta bibitur si febricitat qui accipit mulla ex
aqua facta propinabitur. **C**itez ad epar cōsectio
B. succi costi. 3. j. amomi. j. solij vnam stellā absyn
thij paucas stercoris hedi lactentis pillulas. xliij. lun
des omnia veteri sabateno calefacto. **C**itez potio
ad epar mirabilis. **A**moniāci seminūc. in vini spani
hemina decoques in olla nona donec soluatur pi
gmentum z remaneat potio in calice bono: deinde
colabis z in ampullam mittes quam suspendes ad
noctem in aere z prima luce accipiat. ita tamen vt ni
hil accipiat sed purum bibat z iaceat in dextro late
re diutissime: atq; ita facies verni z autumini tempo
re. **C**itez hedere bacchas collectas mēse Janua
rio numero. xxv. z piperis tantūdem teres. z cū my
ra calida ieiuno dabis. **C**itez costi seminūc. aloes
epatici. 3. j. mastice. ij. eupatorij vnam. piperis duas
amoni seminūc. reupontici tantūdem aloes vero z
mastice simul tūdes cetera teres z cribzabis omnia:
z cōmiscebis z dabis coclearia singula cum succo
senugreci decocti. **Q**uartum vero ante die succum
senugreci infundes: z adiecta aqua decoques ita vt
prima aqua z secunda absumatur. tertia cum pcepe
rit seruere ad des fasciculum pulei z coques ipsum
q; succū seruabis: z accipias ieiunus coclear. j. pu

teris suprascripti quotidie in succo tepesfacto. z si
amarizauerit adijcies mellis coclear vnu. sed post
q; biberis tenso brachio iaceas. **C**itez senugre
cum purgatum vino veteri infundes donec intume
scat z iterum sicabis hocq; facies quotiens in die
potueris a mēse Junio vsq; ad Augustum. **P**o
stea in puluerē mollissimum rediges z addes pul
ueris costi tantūdem dabisq; ac simul miscebis co
clear plenum in careno optimo ieiuno. z sic iaceat.
Citez myrre aloes. costi senugreci ana. 3. j. tolles
omniūq; puluerem in vnum mittes: z dabis co
clear plenum in careni calice pleno z calefacto ac su
periacet. **C**itez potio ad hec. B. bacchanii. 3. j.
seminūc. piperis. seminūc. aloes. tūdes hec z mol
lissime cribzabis accipiesq; coclear plenum in mel
lis cyathis tribus. **C**itez alia caules virides in
carbonibus combures z in puluerē rediges in cu
ius vnam vnciam: piperis seminūc. mittes z dabis
coclear vnum in mellis cyathis tribus. **C**itez cau
lium tyrsos secos cinerem repones z cūz opus fue
rit mittes coclear plenum cum piperis triti granis.
xj. in vini veteris calicem ac calefactum dabis bibe
re. **S**ecunda vero die mittes piperis grana. ix. **T**er
tia die octo. **C**itez acori vnciam vnam amei vna
in puluerem mollissimum rediges dabisq; coclear
vnum: sanis incondito: febricitantibus cum melli
crate. **C**itez piperis albi solij costi rute seminis:
spice: nardi: succini ana. deñ. iij. cōmiscebis z coe
ar vnum cum vini calice potione calefacta dabis bi
bere. **C**itez senugrecum cum vino styptico in
fundes: postea ad solem sicabis. hoc facies vel sep
ties vel octies: z huius pulueris vncias quattuor.
piperis vnam eupatorij: solij: costi: petrosilini: gen
tiane: anisi: amigdale amare: amei: ana: vnciam vna.
Hec omnia sigillatim teres z cribzabis: miscebisq;
simul z iterum teres ac dabis coclear vnum ieiuno
incondito. **S**ebzicanti vero in calida aqua. **C**itez
bacchas lauri. v. piperis grana. xx. vel. xxx. teres mol
lissime z mittes in calicem z postea vino veteri per
fundes ferrum candens super calicem commiscebis
q; ac si bibes z iacebis. **C**itez aliud ad hec. **I**n
tyborum agrestium succi: quem greci dicunt cyo
zinū potione vna colatā miscebis cū potioe pdiū: z
addes pulueris costi coclear. j. z piperis gna. x. da
bisq; ieiuno bibere z iaceat i latere horas. iij. vl. iij.
Citezq; laccar reupontici ad deñ. ij. vel. iij. z ex eo
puluerē coclear plenū i vino hadriano dabis febr
citantibus vero in aqua calida z superiacet. **C**itez
aloes epatici deñ. iij. solij. ij. in puluerem rediges z
in aqua dabis ieiuno. modice tepesfactum: z deam
bulet quantū potuerit. **L**anef ieiunus: accipiat sane
mel: z intermisso triduo itep accipiat. hoc enī. sple
ni ē vtile. **C**itez siluestris rute fasciculos tres in ol
lam nouā cōijcies z cū trib⁹ heminis aque seruēsa
cies: z postea adijcies mellis. 3. res z rursum sub
seruēfacies z p tridūz potui dabis. **H**oc z iecoris

dolorē sanat. **C** Itē pulvis ad epatis dolorem. **R.** aloē. ℥. i. pipis grana. xi. lupinos. xx. corticib⁹ suis expoliatos torrebis et mittes per singulos coclearia singula per triduum in pondōe pediti et calefacies et dabis potui. **C** Itē pin⁹ acritule viridis in vino optio trite ac potui date cito p⁹ sūt. **C** Saluā itē eg⁹ quē tussis ito lerabilis vexat ex aq⁹ calida per triduum bibat. **H**oc enī potione q̄uis eger sit sanabit. **C** Itēq⁹ solij. ℥. j. costi seminū. pipis ḡna. l. bacchas lauri. xxx. tūdes et cū succo intybi saluatici potione maiorē per triduum bibat et in ipso latere iaceat. **C** Itēq⁹ per singulas portiones pulueris pte tertiā accipiat. **C** Itē ad epar et ad splen. Costū gentianā aristologias ambas bacchas lauri et piper pari pōdere in puluerē redactas seruabis et cū opus fuerit dabis in vini veteris portione. **C** Itē Notio itē ad epar. **R.** eupatorij. ℥. ij. costi. ij. pipis. j. mellis qd sufficit. **C** Itēq⁹ ad epar et ad renū dolorē et ad stomachi ībecillitatē. **R.** yperi. ℥. j. castorij. j. acorij. j. **H**ec oīa tūsa et cribrata cū vino et melle dabis: febicitatibus vero cū mulla coclearia singula vel fm vires. **C** Ad epar itē palme et carice et brassice folia trita et in modū ceroti iposita per triduum inueteratū epaticū sanant. **C** Betonice item herbe sicce pulvis cū oleo sparsus et in modū cataplasmi calidi in pāno pectori et dextro lateri iposito quarto die sanat. et si per os sanguinē mittet. **C** Item cerninos pulmones cū suis gurgulionibus virgulis extēdes in fumo donec arefcat. deinde pteres ac ex melle colliges et dabis edendū epaticis. **E**st enī res saluberrima et p̄sentaneū remediū qd desperatos sine dubio sanat. **C** Itē ad epar et splē. **R.** Centaurie maioris. ℥. j. in vino decoques et potui dabis optime sanat. **C** Cōfectio olei epaticis. **R.** mirabolani. ℥. j. staphisagrie. ij. piretri vncie quartā pte. nardi sexta. pte. poliaris malignate. ℥. ij. cyfarij. j. absynthij. j. mastice. j. croci. j. styracis. j. laudani. j. zsemis. solij. j. nardi celtice. j. ignanti seminū. amomi. j. cassie fascicule. j. meliloti. j. yreos vncie partē sextā. enātis. ℥. j. anisi comas. j. et sextā partē oīa vero hec sicca infundes vino et cū vino coques in olei sexta. v. et post hec admiscebis nardū et sic vteris. **U**nges lo cū cū ipso oleo et cū punxeris ipones desup flocos lane et itēz frigis i oleo et cera addita pūges. **C** Itē emplastrū ad epar. **R.** picis. ℥. ij. sulphuris. ii. nitri. ij. et hec oīa in puluerē redacta p̄miscebis et in cartā vel in pānū pones et triduo vteris ita vt in balneo et ponas et tollas. **C** Itē ephythima ad epar. **R.** cere lib. j. resine therebynthine. j. senugreci tūsi. ℥. viij. sanfuci floz. viij. bacchaz lauri. viij. nitri rubei. ij. olei cyprini lib. j. et ℥. iij. vini veteris heminā: oīa sicca tūdes et cribrabis et cū vino veteri teres horis tribus. deinde reliqua solues et colabis et siccabis: que cōspersa sunt miscebis et colliges in vase vitreo vel fictili et vteris: ita vt foueas epar cū oleo sanfucino. **S**i aut voluere medicamentū et vncione facies mit

tes nardi. ℥. iij. medicamēti. iiij. **C** Item ephythima ad dolorē epatis et tēsurā stomachi. **R.** croci. j. semis aloes epatici. j. mastice. j. gutte amoniaci. j. berdelli. j. storacis pinguis et cere lib. j. adipis anserini. ℥. ij. asopi ceroti. iiij. olei rosati ad estimationē vt nō sit nimis durū vel molle. vini veteris quantū ad species terēdas sufficit. **C** Itē elecmadiū ad epaticos. **R.** costi. ℥. j. euforbij. den. j. eupatorij. ix. croci. iiij. piperis. vi. oīa simul tundes et cribrabis addes mellis despumati pond. ij. seruēfacti tantū et ex eo dabis coclear. j. et semis. **C** Itē elecmadiū ad epar. **R.** seniculi radices grossioris corticē tundes de ligno in lignis minutissime et eius lib. j. et ℥. iij. infundes in veteri aceto acerrimo in vase mundo diebus septē deinde teres in mortario et addes paulatim acetū totū donec mollitiā ceroti suscipiat et in ipso mortario aperto maneat alio die colabis acetū et expmes radices per lintē mundū in vas stagnatū et addes mellis optimi sexta. iiij. et coques ad carbonēs semp agitatū et tandiu donec ad spissitudinē mellis redeat: adhuc in foco est addes īscriptū puluerem pigmetorum aloē. ℥. iij. solij. ij. spice nardi. ij. gignibenis. ij. lane singula mēbzatim mittes et semp agitabis. et postq⁹ lauaueris similiter donec refrigerat repōs in deliolo vitreo vel plumbeo claudas et signabis. **C** Itē electuariū epaticis. **R.** piperis. ℥. j. gignibenis. iiij. ephythimi. iiij. rute viridis folioz seminū. acetū epatici seminū. costi. ℥. j. senugreci seminū. acetū albi. ℥. vj. mellis optimi despumati pond. iiij. dabis ieiuno coclearia. ij. **C** Item trociscus ad hec. **R.** almo mi. den. vj. spice nardi. iiij. croci. iiij. costi. iiij. eupatorij. xij. lupini pollis. iiij. myrre. iiij. glyricē. xij. et oīa tundes et cribrabis diligēter. ex vino vero phalerno colliges et facies trociscos in auellane modū quoq⁹ singulos febricitantibus dabis cum aqua calida sanis vero cum vino. **C** Item antidotum epaticum. **R.** praesilium gentianam petroselinum acitonicum. **S**ina pis semē et cucumeris hortulane radices eule oīs ana. $\text{℥. dauci cretici seminis. ℥. j.}$ abrotani. j. seminis caulium. j. aristologie. j. piperis albi similiter. eruce seminis similiter. etingij similiter. castorij pontici similiter. folij similiter. opij radicum similiter. eupatorij similiter. iuniperi similiter. omnia hec tundes et cribrabis subtilissime et cum melle attico despumato cōmiscebis et dabis in modum auellane maioris in oximellis cyathis. ij. adduntq⁹ aliqui figatus lupi ad den. j. **C** Item trociscus epaticis. **R.** piperis. ℥. vj. gignibenis. iiij. dauci cretici. iiij. petrosilini. j. anisi. ij. asari pontici. ij. petani. ij. vernigarii. ii. costi. viii. acetū et mellis quantum sufficit. **C** Item antidotum **A**thanasij epaticis. **R.** styracis. ℥. iiii. cassie similiter. glycirize. iiij. croci similiter. opii. ii. spice nardi. iiij. mellis cotilam dimidiā. **C** Item antidotum epaticum. **R.** senugreci. ℥. j. eupatorij similiter. costi similiter. absynthij pontici comaz similiter. mellis optimi despumati pond. ii. dabis aut sic. **P**uleij sine fumo et apy

apij viridis fasciculos singulos in aqua fontana ad
tertias decoques: et in hac aquam ex suprascripto
antidoto mittes in modum auellane. dabisq; ieiuno bi
bere: ita ut ipso latere iaceat semi hora. hocq; facies
p. miduū. **¶** Item cōfectio potionis ad epar de coto
nias. Intus et foris cotonia purgabis et cōfringes in
pila: ac pilo ligneo post biduū tundes diligēter: et ex
pries in pssorio et mittes in succi sexta. ij. mellis. ij.
et acetū acerrimi dimidiū sextariū: et in olla noua ad
carbones diutissime decoques donec in mellis aq
tici modū redigat agitando semp dū coquitur: et re
pones in vase vitreo. qd et si termanticum facere vo
lueris mittes in hunc modum. **¶** Piperis triti. 3. j. gi
giberis similiter: et diligenter permiscebis. Si autē
maius termanticū facere volueris maxime ad epar.
Mittes in hūc modum gingiberis nō pertusi. 3. iij.
et piperis albi duas. tundesq; Cotonia et exprimes
succum et adiecto melle et aceto in vase duplici co
ques donec ad mellis spissitudinē redigat dabisq;
coctear plenū mane: et si fuerit opus ēt sero. **¶** Item
ad epar oximel squillicū sic facies. Squille purga
te in cardo tenero. 3. xx. petrosilini acetoni. iij. ori
gani: thymi: pullei similiter. isopi. iij. polipodij epy
thimi tantūdem omnia hec infundes in aceruz aceri
rimum. xij. sextariozū mane et alia die coques: ita ut
tertia pars decoquat. deinde colabis acetum et ad
des mellis thymini dspumati sextarios quattuor: et
decoques lētos ad carbonēs in vase duplici et post
quēlenter coxeris in vase picato seruabis accipiesq;
ere coctearia duo vel tria. hoc autem et ventrē tē
perat. **¶** Item epythima ad epar. R. pice nardi. 3.
i. costi. j. aloes. ij. gutte amoniaci. ij. bdelli. ij. et semis.
nardi lib. j. et semis styriaci. ij. yreos. j. et semis. cere
lib. j. **¶** Item antidotuz diageſtiane ad epar. R. gē
tiane. 3. j. belenij absinthij herbe spice añ. semis. da
bisq; cū pedito coctear vnum: si febricitat cum aqua
calida. **¶** Item antidotum epaticon siue ad scyro
fin eius. R. croci. 3. ij. spice similiter. cassie quattuor
myrre vna. costi. ac squillicū similiter. stactis simili
ter. mellis vncias. xxxv. dabis scrupulos quattuor
cum oximelle. **¶** Item diatesseron epaticis. R. eu
patorij. 3. iij. senugreci sicci et yreos similiter. da
bisq; cū oximelle de puluere coctearia duo. **¶** Item
ad epar de lactucis agrestibus. Squille vncias du
as. et coctear vnum mellis miscebis: et addita aqua
calida temperabis et sic bibes. **¶** Item pulueris co
sti. 3. j. piperis semiuncia. senugreci vnciam vnam
si non sit febris dabis in vino: febricitanti vero i aq
calida. **¶** Item baccharis. 3. j. piperis semiunc. co
sti deñ. vj. senugreci. 3. iij. cū oximelle dabis coct
ear. **¶** Item picis spane trite coctear. j. piperis. j. et
modicum rute dabis cū vino adriano. **¶** Rubee
item sicce radicē collectam mense augusto in pul
uerem rediges et miscebis et infundes coctear vni
ieiuno et ita facies per triduum abstinebit enī a po
nis et oibus frigidis. **¶** Item ad epatis dolorē ca

taplasma. R. apbrōitri cyfarij. 3. xv. lini seminis ma
nū plenā. farie ordeacee. ij. manus: ex qbus in oleo
cataplasma facies et impores. **¶** Itemq; cetria locū
vnges et sulphur tritum supmities: ita ut totū locū
teneat. Lana succidam superpones et fascias. cui ca
storiū in potione dabis: si sit febris: in aqua: si vero
non sit in vino: et supiaceat. **¶** Item epythima tol
copini ad epaticos qz nō est ei simile aliud. R. senu
greci: sanfuci bacchari lauri ana. 3. v. enule piperis
ana. vj. nitri. viij. cere. lxxv. olei cyprini lib. j. vini op
timi costā vnam. **¶** Item ad epar. Caules virides
teres diligenter et cū melle calido miscebis atq; ad
latus qd dolet pones. **¶** Item potio ad epaticos ex
perta. R. costi semi. senugreci. 3. j. comari absynthij
3. ij. bacchari lauri silf. cymini frizi similiter. eupato
rij. j. dabis cum vino aut aceto. **¶** Item ad epar ex
pertum. R. senugreci. 3. ij. costi: piperis: eupatorij pi
cis sicce ana. 3. j. dabisq; ex eo secundum virtutem
accipientis cum mellicrate. Facies autē electuariū
cū melle dspumato et si volueris sic dabis. **¶** Item
ad epar expertū. R. lacchari. 3. j. aspalii iudaici deñ.
v. piperis gna. l. cariofilii. xx. reupōtici. 3. j. folij deñ.
iij. aloes epatici. vj. que i vino veteri dabis ad deñ.
iij. **¶** Item epythima epaticon. R. adipis anserini.
3. vj. taurini ac porcini et medulle ceruine similiter
isopi. 3. iij. therebyntine. ij. cere. vj. **¶** Item epythi
ma epaticon. R. medulle ceruine. 3. ij. adipis galli
nacei anserini ac porcini similiter: apozimati simili
ter cere lib. j. **¶** Item cataplasma epaticis. R. masti
ce. 3. j. cymini. ij. apij seminis duas. meliloti vna ab
sintbij vna. senugreci sextarium. j. ordeci vnum. lini
seminis vnum daptilos. xj. facies cum mulla.

¶ Ad hydropis initium. CAP. II.

¶ Quid est hydropis. Extensio ventris vl
tra modum naturalem aquoso atq; cor
rupto humore effecta. Unde hydropis
nomen accepit ab accidenti hoc est hu
moris infusi materia. Quot vel que sunt species hy
dropis: Bue: totius corporis et vētris. Prima leu
coslegmatia vel hypposarcha appellatur. Secunda
rursus in duas diuiditur species: est autē humoris
vel speciei commixta materies: sed humore superan
te thalides spiritum timpanides vocatur. Ex quibus
deprehendis leucoslegmacam: Ex totius corporis
molli inflatione cum colore subalbido et grauedine
atq; impressis tumore digitis cedente: carnium resi
stente duritia cum mali odoris inspiratione. Hos
ita curabis. Bibere debent antequam epythima ac
cipiant seniculi seminis vncias duas. apij seminis
duas asari duas. petrosilini macedoni. j. anisi. j. Nec
omnia in olla noua aut stagnato aque fontane ple
no decoques ad tertias quod refrigeratum repo
nes in ampulla et inde potione calefacias: et cum vi
no hadriano vel piceno percalidā bibat. **¶** Item pul
uis ante epythima corpori spargendus. R. apij semi
nis. 3. j. puleij. j. anisi. j. cymini. ij. sanfuci. j. bacchas

Quid hy
drops et
eius spes

Signa.

Cura.

Tumori
pedum,

lauri numero .i. bec oia tudes ⁊ cribrabis ⁊ pri^o oleo
cypno malaxabis leni^o stomachū vētrē ⁊ renes ⁊ itez
vnges puluerēq; supspges ita vt vētrē ⁊ stomachū i
pleas s; ⁊ renes ⁊ linteis suppositis duplicabis fa-
scias hocq; facies p dies .xv. ⁊ intermitte triduo ⁊
iterū repetes vsq; dū cures. Si vero pedes tumue-
rit facies puluerē d cimini. 3. ij. nitri. ij. ⁊ vinctos pe-
des oleo cypino ⁊ inde fricabis. **C** Epythima ad
initū hydropis. R. apij. semis. 3. ij. amei. j. ⁊ semis.
Anisi similiter. areos. similiter. Cardamomi similiter.
Ciperi similiter. melitoti panacis radices similiter.
nitri alexandrini similiter. squātij. similiter. croci simi-
liter. cere. 3. vi. amoniaci. vi. resine therebynthie. vi.
seui taurini. vi. olei irini. vi. mellis. vi. Pigmēta vo-
tudes ⁊ cribrabis ⁊ postea in mortario bñ teres ad-
dito vino veteri styptico qd sufficiat vt sit velut ce-
rotū. In cacabū vero mittes oleū mel cerā minuta
tā seuū ac resinā solues ⁊ colata diligēter mittes in
mortariū supspgēdo pigmēta ⁊ diu oia terēdo p
miscēbis ⁊ inde facta collyria repēdes ⁊ cū opus fue-
rit induces pāno ⁊ ventri vel stomacho suppones.
C Itē malua rustica tūsa diligēter cū sermēto ⁊ eq
li ex anxūgia facies cataplasma ⁊ tepēfacto vteris a
pullos cātu vsq; in horā tertiā p tridū intermīto
triduo rursūz ipones. Hoc facies vicib^o tribus q si
renes tumuerit ex vtrags pte vteris. **C** Itē simus
vituli masculi vētri illiniē. **C** Itēq; in sabulo mari-
no calido obuiē. **C** In balneo itē salicib^o opunt
in aluco ita vt ēt substratos folijs habeāt. **C** Lacti
quog; marini vel fluuiatiles ex iure sumū. **C** Itē
potio ad hydropis. Sābuci radices i vīo decoqs
⁊ ex eo dabis potionem cyathos duos circināunt.
C Scyllē itē bulbus terē. deinde circūpurgat ⁊
mediū eius in aqua cogē. cū coctū est eximē ac te-
riē ⁊ obulus potui dat ex melle ⁊ aceto: euocat p
vrinā. **C** Itē herbe betonice den. ij. sano ex mulla
sebiētē ex aq calida potui daturī succurrūt. **C** Itē
potio ad hydropisim expta. Cornu bubuli ea pte q
ad cardines est pbures in patella ad carbonēs ⁊ te-
res i puluerē mollissimū ex hoc coclear vñū cū ace-
ti acri cyathis duob^o ⁊ florīs liquaminis cyatho. j.
⁊ aque calide cyatho. j. ieiūno dabis dieb^o .ix. **C** Al-
liū itē viride cū vino duplici aluū euacuat. **C** Itē
cataplasma. R. farinā ordei. farinā senugreci. farinā
sabe. nitri finū. bubuli succū duplū sulphur acetū
mel ⁊ oleū. **C** Itē epythima. R. cere lib. ij. simi ca-
prini. 3. ij. seminis apij. ij. sanfuci. iij. nitri alexan-
drini. ij. gutte amoniaci. ij. senugreci frixi. iij. baccha-
rū lauri. ij. pipis. ij. laticis sine therebynthie. iij. olei
cypini sine scyonū qd sufficiat. **C** Itē apozima ad
hydropis. R. radices apij asparagi asari ⁊ puleij qd
coques simul in aqua ⁊ bibes vel vinum eridētē.
C Itē cataplasma ad idē. R. simi bubuli sic-
ci pulueris pte maiorē ⁊ farine hordei minorē que
miscēbis ⁊ coques ex mulla ⁊ induces pāno q cin-
gat totūz vētrē ⁊ supspges suluris triū minutūsi

me coclearia. iij. Cumq; fuerit pāno vēter caluerit
desubtus manu pfricabis ⁊ cum videris substinere
posse repones: facias. ⁊ vsq; in diē altez nō tollas.
Quāq; mane tuleris sic altez ipones vsq; dū tumor
cesset. Sane bibat ieiunus apozima de spica nardi ⁊
radicibus apij in aqua decoctis recētā penit^o nō bi-
bat sed de pullo modico: ⁊ vinū mixtū cū apozimo.
C Itē ad hydropis duritiā. Salis ⁊ millij equas p-
tes serues facies ⁊ in sacculo ipones cū iā humor er-
perit. Lana cū sale ⁊ oleo tepido vulnerib^o iponit.
C Itē ad nimā sitiz q ex hydropi nascit^o. Cortice
vlmi iteriorē in aq decoqs ad tertias ⁊ ipsaz calidā
vel purā vel cū vīo quies siccit bibat. **C** Itē sterc^o
bubuli recēs cū aceto cataplasma bis. **C** Itē ad hy-
dropicos. anisi. 3. vij. amei. vi. cimini. vi. diffinadon-
alā daphnidō. vi. absynthij. vij. sandenice. v. carda-
momi. vi. brathci. vi. lybani. vi. resine fraxe. lib. v. vice
re. iij. olei glaucini quātū sufficit. **C** Itē epythima
hydropicis. R. carycap pinguiū. pōde. v. nitri lib. j.
isopi gūmi. j. ⁊ semis agarici. 3. vj. camilec. v. abin-
tij. vi. celuci. vi. coconidiū purgati. iij. Caricas autē
tūdes donec cerotū efficiant^o. postea coconidiū pur-
gati teres ⁊ miscēbis cū carycis diligēter posthec
sicca trita oia mollissimē pmiscēbis ⁊ addeas orimel
terēdo quādiu ad modū malagini efficiat^o ⁊ vteris.
C Urinā itē in potioē sepius dabis: mirū pstat au-
riliū. **C** Itēq; bubuli radicē sine medulla exmulle
serta. dabis bibere ⁊ in sole deabulēt. **C** Itē lap-
dē gagatē hydropicus si secū portauerit liberabit.
C Itēq; vomitus canini vētri illiniunt. **C** Spō-
gie itē aphre sicce apponunt. **C** Eldepo quog; del-
phini liquatus ex vino bibit^o ppter grauē olētiā na-
ribus obturatis aut vngueto optio tactis. **C** Sylla
itē subiecta lingue sitiz ppefit. **C** Sinape ēt si-
cus ⁊ ciminiū eqs pibus tūsa vētri iponit. **C** Si-
cus nihilominus sicce coquant^o ⁊ ex vino ⁊ absyn-
thio suffundunt. **C** Farina quog; ordeacea ad dita
⁊ nitro oia in vinū pterunt ⁊ ita iponunt. **C** Solia si
militer myrti in vino decocta pterunt ⁊ ex vino cya-
thi. ij. potui dant. **C** Est hedera que dicitur carpus
appellat^o propterea q fert grana aurei coloris: cui^o
grana. xx. in vini sexta. terūt^o ⁊ ex eo vino tres cya-
thi bibuntur qui per vrinam exinaniunt.

C De egritudinibus splenis ⁊ sellis. Trac. .iij.

C Ad splenem.

Splenis viui cardamomi amoniaci thy-
mianatis bedelli mirabolanti: cere: nitri ru-
bei mundiana. 3. singulas simul miscēbis
⁊ facto ēplastro vteris. sollicitusq; eris ex
die qua ceperis sanguinē p vrinā mittere: nec ap-
pē triduo habeas impositum. **C** Itē amoniaci thy-
mianci lib. iij. cere. iij. resine therebynthie. 3. vij. bi-
delli. viij. thuris. iij. myrre. iij. galbani. viij. olei cyp-
ni lib. j. ⁊ semis amoniaci aut ⁊ thure cū aceto accer-
mo teres

mo teres cum vino vero optio veteri bdelliū et myrrā therebyntinā et galbanū cum oleo soluce et oīa si mul miscebis et lintheo inductum spleni suppones. **¶** Item cataplasma ad splenē. **R.** carycas germanas pingues numero. xxv. quas mittes in ollā nonā ace ti veteris accerrimi plenā: et tā diu seruere pmittes donec carice excoquantur: et acetū fiat. sicut mel aqua ticū et inde leuabis carycas et teres diligentissime et ex eo tridūū splenē cataplasmasabis. **¶** Item cataplasma ad splenē. **R.** rute trite ptem vñā. herbe vetragni nis trite partes duas. bulboz ruboz in aqua cocto rā et tritoz tantū quantū ambe herbe habuerūt po stea oīa simul terendo cum aceto et melle vñū corpus efficies et inductū pāno tepidū spleni superpones. cum vero sudare ceperit tolles et alia die nouum ap pones. **¶** Item amoniaci. **℞.** iij. acetū. iij. cere. j. olei. j. coques et cum aluta suppones. **¶** Item ad splenē et ad epatē. **℞.** ypsi florem cum aceto accerrimo in vase fi cili cōspersum et in modū cataplasmatīs sub solutū tepidūqz pāno illinitū impones: ita ut et sanas ptes tegat. post tridūū soluces et itez secundo impones: et nullo hōlera neqz legumina edat sed carnes assas et vinū stypticum bibat: miraberis huius rei effectuz. **¶** Item semen caulium cum aceto acri teres et lin theo illinitū impones quantū splenē et. **℞.** subter ad carnē pones alia flagella ne cōburat ad horas quqz aut septē put ferre potuerit. lauet et sane post vñam aut duas ebdomadas. **¶** Inijciat de adipibus et bu tū cum oleo teneat iniectionē qdiu potuerit: quas cū ingesserit inuenies aliquādo simul carere splene. **¶** Item radices Licute lib. j. in vino veteri in mo dū malagiatīs spleni superligabis: et ante quattuor dies nō soluas. Certissima enim est ista medicina et remedium laudabile. **¶** Item cui supra herbā ver benam quam greci probaticam vocant contundes cum anxungia veteri et inductam pāno albo mūdo spleni suppones et dolorem sedat et videbis locum sanguineum qui doluerat. **¶** Item cui supra Car damomi. **℞.** j. piretri. viij. thuris. den. ij. sinapis. j. fe nogreci. iij. oīa tūsa in aceto colliges et ex eo frica bis locum ipsum nitro et sic appones emplastrū su pra scriptum et ligabis hora prima et secunda et am plius si ferre potuerit. post hec vadat ad balneum te pidum: et sublato foris cataplasmate lauet. post bal neum vero vteris ceroto. **¶** Item cui supra proba tissimum. **R.** sinapis: cardamomi: fenogreci: lini semi nis: mirabolani añ. **℞.** viij. colliges cetria cocta admi xto cetio sylitico et vteris ante balneū: et postqz vsus fueris per vñam sanguinem egerit. **¶** Item cor nus cerui cinis potui ex aceto datur. **¶** Item cata plasma ad splenem: qd in modum malaginatīs im ponitur vel super inducitur. **R.** acetū acri calicem. j. mellis tantundem farinam ordei et fenogreci equa li pondere. lini seminis mediam ptem amoniaci. **℞.** iij. bdelli. iij. yris duas. absinthij. j. squinantij. j. hoc

qz tribus vicibus vteris. **¶** Item malagina ad sple nē. **R.** puleiū: abrotanū: masticam: nepetam pari por tione trita in puluerem cere et mellis lib. singulas. ni tri vero. **℞.** vi. gutte amoniaci lib. j. adipis taurini. **℞.** yris. vi. refine therebyntie lib. j. acetū qd sufficiat cō sectūqz lateri impones. **¶** Itemqz ad idē. **R.** refine fri xe lib. j. therebyntine. **℞.** vi. pituine lib. j. alumis scis si. **℞.** j. auri pigmenti. **℞.** j. **¶** Item malagina ad sple nē optimū. **R.** sinapis semiunē. māne thuris. den. vi. rute semiunē. aphronitri silr radices capparū den. xvij. gutte amoniaci semiunē. mirabolāi. **℞.** j. et den. iij. ac de minoribus mirabolāis den. xxi. squinantij semi. fenogreci et cardamomi silr cere. **℞.** ix. et den. ix. refine frixe lib. j. mellis quartariū. olei ymi secis hemina. acetū acri ad terēda pigmēta sexta. j. **¶** Item ad splenē siue ad duriciam eius. **R.** Ex lolij mūdi sari na cum sapa facies cataplasma et ipones et dabis bi bere herban artemesiam. **¶** Item malagina spleneti con. **R.** calcis vlyue. **℞.** j. stypticū. j. cere lib. j. refine fri xe. j. pituine. j. olei. **℞.** j. **¶** Item malagina ad splene ticos hydropicos et epaticos. **R.** apijs eminis: anisi: pycos: cardamomi cyperi melliloti: panacis: radices nitri: squinantij vncias singulas et semis. cere. **℞.** vi. et semis. amoniaci. vi. therebyntine similiter. seui tau rini similiter. acetū sexta. ij. mellis. **℞.** iij. oīa vero sic ca in puluerem redacta cū reliquis permiscebis et vteris. **¶** Item potio ad splenem. illicis ramuscu lus cum folijs similiter et salicis in vino decoquitur ad tertias et idem vinum in potione dat. curat enim interiora omnia. **¶** Item rute agrestis manum ple nam decoques ex vini conditi sexta. j. et semis. ut re deat hemina dabisqz ante lucem bibere per tridūū: et in eodem latere dormiat: et vsqz ad horam septi mam deambulet. **¶** Itemqz corticis ex radice cap parum coclear plenum teres et dabis bibere cum aqua calida addens si volueris per modicum ace tum hocqz per triduum facies et sanus eris. **¶** Item sacellum ad splenis dolorem. **R.** Hedere folia in ace to decoques et ipso aceto surfures et serues facies et ita saccellabis. **¶** Item vlymi radices virginis sine ferro leuabis et ita torrebis in fumo ut tundi pos sunt et cribrari et cum aceto acri commiscebis luna. xvij. et per triduum potui dabis. **¶** Item trociscus ad splenem. **R.** croci vncias duas. origani florum duas piretri duas. rute duas. tundes omnia et cri brabis et colliges ex aceto et facies trociscos pen santes den. iij. et dabis cum pulca. alij addunt et eruce semen. **¶** Item ad duriciam vel dolorē sple nis. **R.** Vesicam porcina recentem acetū accerrimi plenam pones super duriciā splenis et ita fasciabis et non lauetur per triduum nec soluetur. postea sol ues et inuenies vesicam vacuā et duriciāz emollitā et dolores sedatos. est enī res physica et pbatissima postea dabis potione talē **R.** herbaz contrariā qualē volueris i puluerē rediges: et eius pulueris coclea ria tria. herbe saune pulueris tria. picis virginis pul

Pituine
i. refine.

Sacellū.

Trocisci.

neris tria oia cribabis z inde dabis seino in vini
potiōe coclear plenū febicitati vō in aq tepida nec
pīx remaneat cū reliquo puluere. **C** Itē amoniaci
3. v. mirice semis. j. capparis folioz. j. nitrī alexādri
ni. 3. semis teres ac pmiscebis dabisqz in oximelle.
C Itēqz lupini amari farinā fauine quoqz farinam
pari potiōe miscebis dabisqz coclear vñū in oximel
lis cyathis tribus. **C** Itē ad splenē acetū squiliticū
facies sic Squille corticis cōminute pond. iij. mit
tes in doliū vitreū cū acetū acerrimū sexta. v. ac po
nes in sole calido diebus canicularibus vt macerē
tur p dies. xl. z ex h acetō dabis splenetico coclear
plenū z post hōzā celerius māducat qz res ē valde
vehemens. q nūqz illo ysis fuit. addesqz illi modi
cū mellis z hoc nō solū splenetico saluberrimū est
sed z stomaticis z ptyficis plurimū pdest. necnō z
sanguinē excreantibus: sed z p oēs morbos intera
neos facies z pungen. Fiet aut sic. mites ex ipō ace
to in olam nouam coclearia. v. cū olei hemina atqz
simul coques z supaddes sulphuris vini coclearia
v. z cere modicū iterūqz simul seruat dū excoquat
acetū. postea tolles z agitabis z ex eo infundes sca
biē z puriginē perunges. **C** Itē epythima ad sple
nē. R. cere lib. j. z semis gutte amoniaci sili. seu tau
rini lib. j. panacis radicis. 3. vj. cyperi. vj. cassie. iij.
eroci. j. cardamomi. iij. dauci cretici sili. olei cypri
ni lib. iij. cerā vero z therebinthinā ac seuū taurinum
solues in vñū z admiscebis spēs tūfas z cribabis.
Prociū vero z succū absynthij infundes in vino ve
teri z teres in mortario z admiscebis. **C** Itē amo
niaci. 3. iij. z thuris masculis. iij. teres cum aceto in
modū ceroti z cū aluta suppones. **C** Itē folia cau
liū trita z calefacta pāno illinies ac supsparges thu
ris masculi puluerem z impones. **C** Florem itē sa
licis tūdes cum modico lacte caprio z in dolore im
pones. Aliū itēdem expedit edere. **C** Item mala
gina ad splenem. R. propolei. 3. iij. gutte amoniaci si
militer. therebyntine similiter. rois marini similiter
visci similiter. hec omnia in pila tundes z de aceto
modicum admiscebis. **C** Item ad splenem. Costi
cem alni coques in aqua donec tertia pars aque re
maneat z ex ea bibes calicē plenū trib⁹ vicib⁹ inter
positis diebus singulis. **C** Item expertum. Cetriū
coques in aceto pro magnitudine appposito in mo
dum cataplasmi inducatur z apponat loco. **C** Itē
qz farinam lupini cum aceto cōsparges z facies ca
taplasma z vteris. Alia vero die aphronitri albi in
aceto infusi duas pillulas bibes. **C** Item epythi
ma ad splenem phisicum. R. cere libram vnam. fri
ctū vnam sulphuris vnam nitrī. 3. tres daffinaduz
3. iij. styptirize. 3. tres nitrū vero z styptiriam z
sulphur cum aceto infundes z postea superinfun
des. **C** Item epythima splenetico. R. aristologie.
vncias sex. cere libram vnam picis liquide vnam vi
sci vnam intybi vncias tres olei cypriū libā vñāz
opoponacis. 3. iij. galbani. iij. cyfarij quātum sufficit

Alni. i. po
puli.

fricti. i. re
sine frige.

castorij. 3. iij. vini optimi z acetū quantum sufficit.
C Item cataplasma splenetico. R. acetū sexta. v.
quos coques ad sexta. vñū. z sic mites picis sicce li
brā vñā. farine ordei tetarton z ita vteris. **C** Item
epythima splenetico. R. caricarū piguiū. 3. vj. amo
niaci vñā z semis. visci de quercu vñā. ppolci vñā.
folioz cappari vñā z semis stercoris capriū vñam.
Coques autē carycas cum aceto acri z ita tundes
aut teres diligēter: z postea viscū z propoleiū z
amoniacū z stercus capriū. hec omnia permis
ces in vñū z vteris: sed quādo volueris supindu
cere aceto malarabis. **C** Itē epythima splenetico
R. amoniaci. 3. iij. cere duas. visci de quercu. iij. olei
cypriū quod sufficit. **C** Item epythima splenetico
con mirabile. R. cardamomi. pycos. cypriū miri. ly
baniana singulas vñcias. bedellij. 3. iij. amoniaci
therebyntine lib. singulas. cere. propolis ana. 3. iij.
nardī miri sex. balsami duas. **C** Itē epythima sple
netico. R. stipitrie aluminis scissi. 3. iij. tyu. simili
ter nitrī similiter. cere. 3. vj. picis lib. j. resine. 3. vj.
fricti similiter. acetū similiter.

CAP. II.
C Ad morbum regium.

Allamētum in cibo ex pipere sumit ser
uata carnis abstinentia. **C** Itemqz aliūz
tritum in portione vini sumitur. **C** Cicer
item arietinum discoquat in aqua iij. cy
thi potui datur vel ex melle in cibo. **C** Auces itē
dem grece cum absynthio terantur. deinde pillule ex
aceto eduntur. **C** Herba similiter fauina que bar
bet folia quasi cypressus trita ex vino potui datur.
C Solia quoqz oleatri ex vino trita imponuntur
qz ipsum vinū bibitur. **C** Itē sordes de auriculis
aut māma pecudis deī. pondere cū myrte pulillo
ex duobus cyathis vini hauriunt. **C** Vermes item
terreni cum myrta in aceto mulso ppinant. **C** Itē
qz cerebrum pdicis in tribus cyathis vini bibitur.
Cineres quoqz interaneoz palumborū ad coclearia
duo bibunt ex mulso. **C** Eruce itē siluestris tria so
lia sinistra manu discerpta ex aqua mulsa bibuntur.
C Rubea etiam qua pelles efficiunt in aqua mul
sa bibit. **C** Itē simus pulli asini quem primū edi
dita partu datur ex vino ad magnitudinē fabe. tri
duo. **C** Canini itē capitis cinis in mulso ppinat.
C Gallina itē si sit luteris pedibus aqua ei pe
des purificantur: deinde vino bibit. **C** Ad idē eg
ni pulli simus ex vino ppinatur. **C** Eademqz rōne
cymini ex vino albo in balneo datur.

CAP. III.
C Ad hyctericos.

Prima z certa rō est qua ego iam de
sperate salutis plurimos curauī. si rafa
ni succū in balneo bibat z in quocunqz
potu mane ieiunus parū vrine sue bi
bat. **C** Item lapanij radices conerat ex vino auste
ro colabitis z potui dabis mire auruginem tollis
C Itēqz radices porri cum aqua quanta volueris
ex vini hemina potui dabis. **C** Radices item bete
tundes

tundes et exprimes succi cyathos. iiii. teres et dabis cū vino bono bibere sine mora sanabit. **C** Rafani itē succū in folio vsq; ad collū vsus bibat. **C** Ery solaginis quoq; semis den. xj. cū aqua satis calida bibat sanabit. **C** Itē ad auruginem. Herbe fellis terre quam cetauriam vocant fasciculū vni aneti. j. alij capita septē. triplicis seminiūciā. Hec omnia in olla noua ex careno coques ad tertias et dabis ieiuno in balneo ita vt in calida nō descēdat sed sudore detergat: et post balneū radīculas ex oleo sale edat: vinum accipiat modicū. **C** Itē in pila radice tides ac succū exprimes et in balneo ex eo succo fricato re vsq; quo descēdas in folio sine oleo laua: et statim aurugo sup aquas apparebit. **C** Itē amigdale amare. j. anisi seminiūciā. absyntij florum den. vj. in simul tere et fac trōciscos duos. et da cum vino et melle ad coclear vni. **C** Itemq; prassium succū tides et cribrabis et dabis similiter cū vino et melle. **C** Rafanos itē aut septē aut nouē. contundes et ex eo succo p lintheū colato dabis in folio statī cū vino bibere.

De egritudinibꝫ vētris et itestinoꝝ. Trac. II. III.

C Ad os ventris stringendum. CAP. I.
Distici granatoꝝ. j. ij. galle duas. mirti tres. māne thuris. iiii. ozdei farine sexta. vij. absinthij. pulueris. j. ij. mastice duas aloē. iiii. sexta. vni sape. aceti similis oīa bec coques et appones stomacho vel vētri.

C Ad vētris dolorem seu vitia. CAP. II.
Alum terre sicū i puluerē rediges. et ex eo den. j. ex vini ciathis quattuor potui dabis: dolorem efficacissime releuat. **C** Itēq; lini semis cotilā. j. i. aceti acri cotilis duobꝫ pūsam et seruē factā ieiuno dabis mī re iuuat. **C** Panis itē cōbusti cinis tritus cuz vini ciathis tribus: et potui datus dolorē tollit. **C** Pulleum itēdem cōmāducatur et ad vmbilicū appositum cōtinuo dolorē sedat. **C** Item ad vētris vitia. Aneti semē paululum tritū ex aqua potui datur et cōtinuo dolorē vētris emendat. **C** Itēq; talum leporis si quis potauerit in totū hoc dolore carebit. **C** Item ad vētris vitia vel omnes dolores interaneos. Siquidē de nimio frigore vēter difficilis fuerint tres bacchas lauri teres: et cymini ac petrosi lini coclearia singula plenaz piperis grana. xx. simul pteros: et tres pelliculas de vētribus pulloꝝ siccat: biaz exinde aquā anetātā p calidam bibat p potio nes qdū dolor sedatur.

C Ad lumbricos et tineas necandas. CAP. III.
Ennaz pūstaz cineris den. vj. Asopi albi. viij. niri sili. salis. ij. lupinoꝝ d medio ser. cotilasq; ij. apij dabis bibē añ diē. et reliquit. **C** Itēq; sicū cū lupio amaro tides et pāno i ductū vētri ipones. **C** Itē herba camoilla cū aceto

comesta lūbricos necat. **C** Itēq; cornꝫ cernini pūsti puluerem cū melle pmiscebis et anuz vmbilicūq; illinies oēs descendunt. **C** Cetauriam itē herbam sicā tritā i puluerem et lupinoꝝ farinā cū melle mīxtā super vmbilicū impones: tineas necat. **C** Be-tonice itēde herbe pulueris den. iiii. in aq calide cyathis tribus dati potui emendant. **C** Itē costi tūsi puluis ad den. ij. in aqua calida potui datus lūbricos et tineas eijcit. **C** Lupinoꝝ itēde farina cum sel le hyrcino mixta et vmbilico illinita idem prestat. **C** Itē ad tineas et lumbricos. Lentis hemina i aceto madefacta et in cibo vel potui data extinctos lumbricos eximit. **C** Lupini itēdem crudi cōtūsi et vmbilico impositi lumbricos penitus extirpant. **C** Itēq; stercus caprinum sicū et valde aridū tritum adiecto melle potui datur: oēsq; tineas radicitus eximit. **C** Item rafanos ad tertias decoques: et eā aquam vino admixto ad extirpandas tineas dabis bibere. **C** Itēq; fel caprinū lane admixtū et vmbilico appositum: et cornus cerninus potui datus aduersus lūbricos et tineas magnū auxilium prestant. **C** Item ad tineas et lūbricos. Coriādi seminis viridis. j. j. ex aque sexta. j. in aqua lupini fuerint decocti bibat. **C** Itemq; ad lūbricos. Ex mēta cū melle bene trita factas pillulas glutiat. **C** Herbam itēdem nepe tā viridē conteres et succum eius in vini cyathis tribus ieiuno dabis bibere. Si autem febricitat ex aq calida dabis. **C** Item ad lumbricos. Coriandrum et cardamomum equalia teres cū melle quātum sufficit dabisq; bibere cum oximelle. **C** Oleum item cibarium cū aceto permixtum equali mensura ac p tridū potui datum i lūbricos et tineas bene facit. **C** Item emplastrum ad lumbricos. Folia pfici viridis et absentium viride cōteres diligēter cuz trieta fuerint addeas fellis taurini aliquantum: radefq; puluerem cornus cernini vsti necnō et pollinis lupini atq; aloē et facto cerotario tenerrimo supmittes quousq; permisceatur et vteris.

C Ad termina. CAP. II. III.
Ristologie radice puluerē in aqua calida dabis bibere. Itēq; ruta cuz isopo decoquit in aqua et ea aq in vini potione misceat. **C** Panis itēde cū lacte caprino decoctus bis in die sumit more forbitionis. **C** In olei item sexta. v. ruta decoquit idēq; oleum bibit. **C** Itē malū punicū in ollā addit coopculo munis. dehinc exustū in furno tritūq; ac datū in vini potioe tormina discunt. **C** Itēq; palūbinū ouū in cibo ex pūtea datū discunt. **C** Malū itēde punicū tūsum hemina redeat: emēdat. **C** Itē anas riuā vētri iponit et in eādē morbus trāsire itaq; et moritur. **C** Itēq; aqua marina calida clystere infundit: et satis auxiliū putat in vna portione tepidū vinū addito coagulo leporis. **C** Itē ad struū hoc est ad tormionē vētris. Folia lauri mastice et succū eius glutiat: ipsaq; solia in vmbilicū ponat et statī pauſat. **C** Itē

Medicina Plinij

B

qz lactuca discocta edis ex oleo cymino sale sinapi.
Conu itidē crudū diffundis in vase ⁊ putamen
 eius implet oleo qd in vase diffundis. Eadēqz rōne
 vinū ⁊ mel. Sit aut vinū austerū ⁊ hec pmiscetur
 in vinū ⁊ ad quātitatē coclearij vni bibunt. **C**itē
 ruborū q ferūt moza cauliculos teneros tūdes ⁊ ex
 his exprimes succū q in sole ad crassitudinē mellis
 excoctus atqz potui datus efficacissime pdest. Lien
 quoqz pecudis totus tritus ⁊ in vino bibitus.

Cad ventrem temperandum. CAP. V.

Etam gramine cū radicib⁹ suis terges
 sicqz nō lauabis. ⁊ tādū scacabo buliat
 donec discoquat sicut cerotū ⁊ adde
 ibidē modicū salis ⁊ mellis coclearia. v.

olei vni ⁊ ex eo dabis calicē bonū. Et si febicitat.
Citē ad laxādū vētrē Bulbos aphros numero.
 xl. purgatos cum diligētia teres in mortario ⁊ cum
 mellis despumati pond. sex. in ollā nouam mites. ⁊
 euz ceperit feruere lento foco tunc addes bulbos
 tritos ⁊ postea euz ceperit velut pastillos fieri tolles
 ⁊ euz ceperit esse tepidū addes piperis. 3. j. pullei.
 j. isopi. triti. j. ⁊ semiūc. diagridij. aut polipodij deñ.
 iij. **C**itē oxycaron qd vētrē malaxat. 8. g. giberis
 succi. 3. j. piperis albi sili. salis amoniaci sili. diagri.
 diij. ⁊ semis. mellis optimi lib. j. opij cyrenaiici deñ.
 iij. flozū lib. ij. aceti acri. j. gūgiber aut ⁊ piper tūdes
 ⁊ cribrabis molliter. salē teres. diagridion in fermē
 to sub cinere calido coques. ⁊ sublatū cū resiccatus
 fuerit teres ⁊ cribrabis. opij cyrenaiici teres in mor
 tario ⁊ illine oia mites: diligēterqz ac diutissime ter
 res vt bene cōmisceant. vteris aut sic sero cū vngel
 la aut cū pede de anserē: ita vt sorbeas exinde cōgiū
 plenū: vel si quid amplius delectaueris: qz nō ledit.
 accipit aut ē cū nascētis vt de senugreco aliud sa
 ne nō ⁊z: pter id qd cū origaro acceperit. **C**itēz
 lapatij herbe ⁊ polipodij radices cū aqua decoctas
 edat: simulqz succū bibat. aut herbe succū q in arbo
 re nascit. ipsumqz holus inter cibos māducat. hec
 enī vētrē sine vilo dolore purgat ⁊ patrem familias
 nō corrūpit. Est pterea herba quā greci thyon ap
 pellāt cuius decocti succi hauriunt vtiliter: ita tū vt
 a catarticiis recedas. **C**itē mēne salse cū selle tauri
 no vmbilico illiniunt. **C**itēqz lac caprīnū cū sale
 ⁊ melle potui dat. **C**itētrici itē suillus in q sar
 da decocta ē edis. **C**Porci itidēz capitati decocti
 p se in cibo sumunt. **C**Artice quoqz semen costuz
 pane colligit: lens nihilominus nō decocta sorbet.
Citē mirabolaniū genus est cariothe q in egypto
 aluū mouet. **C**fel itē lupi cū elaterio vmbilico illi
 nit. **C**itē cytonia in melle seruata manducantur.
CPruna itidē a ieiuno edunt. Mororum quoqz
 maturorū succus potui dat. Amoniācū sili in potio
 ne addis. **C**Almi cortex tūsus deñ. pōd. in hēmi
 na aq frigide ē purgat. **C**Aqua nihilominus i qua
 galline pedes decocti fuerint potui data. **C**Hyrrū

dinū ēt simus adiecto melle supponit. **C**itēqz sa
 licis succus ex vino mulso potatus valet. **C**Alu
 nū itidē lac cū melle potatū purgat. **C**itēthalassio
 mel iucū diffime purgat sine itōi veratione ⁊ odore
 gratū ac sapore: qd sic fieri dō. **C**Aqua maria ⁊ aq
 celestis ⁊ mel oia equali portioe permiscunt. **C**itē
 turqz optie i vase fictili picato vsui laxatiuo. **C**itē
 diagridij seu scamōee semiūc. pullei sicci deñ. iij.
 piperis semi. nuclei sicci deñ. vj. **C**ec oia trita per
 mixta cū mellis despumati pond. j. dabis ieiuno ad
 coclearia tria. **C**Item ad ventrem molliēdū. **C**Pla
 taginem in aqua decoques: ⁊ eaz aquam euz melle
 mixtam dabis bibere. **C**Itemqz herbā mercuria
 lem dabis in potione.

Cad tenefinū. i. tenafmon. CAP. VI.

Hoc vitū senectus anguiū cū rosaceo
 in vase stagneo decoquit ⁊ vētri illinit
 ⁊ si exulceratio sit. **C**Itemqz ostree ex
 multa decocte edunt. **C**Ac itē bubu
 lū potatū pdest. **C**us itidē pisciū maritimorū in
 patina decoctoz cū lactucis sorbet: aut pane colligi
 tur. **C**Solus nihilomin⁹ discoctū cū sale edis. **C**itē
 aqua marina ex alto haurit seruafqz: vt vetustate vi
 res accipiat postea bibit cū vino ⁊ aceto vomitu p
 cedente. Aliqui vero aquā marinā p se dant s⁹ ra
 fanos supmādi iubēt ex multa ⁊ aceto vt vomatur.
Citē puliculā saliginis cū sale tantum sine oleo
 condies: ⁊ adijcies cere punice deñ. vj. ⁊ agitabis
 bene ⁊ sic dabis edendam. Est aut tenafmon cū fre
 quenter eleuat se quis vt digerat ⁊ nihil eiicit.

Cad colerā. CAP. VII.

Hoc vitū est vētris malū ⁊ pcepto vt
 pote qd ⁊ vomitū puocet ⁊ p sua exbau
 riatur: aduersus quā cytonia matura cru
 da in cibo sumit. **C**itēqz lactuce cau
 les maiores a maiorēsqz ex aq decoquit ⁊ sic come
 dūtur. **C**itē petrosilinū pip costū ⁊ bacchas lauri
 parit trita cū vino dabis bibere. Ex vna itidē passū
 ⁊ contusa cymino malagina facies ⁊ adijcies vinū
 ⁊ sic impones sup vmbilicū ⁊ dabis ei vt bibat ex
 aq calida. **C**itēqz pulegiū siluaticū pterres cū oleo
 greco ⁊ dabvt sorbeat. hoc eiz ⁊ vētrē soluit. **C**Se
 mē itē aneti tritū admixta aq potui dat. **C**Polion
 herba cū aq trita colerā sistit. **C**itē herbā cetaurā
 in aqua decoques ⁊ ex ea aqua per tridū cyathos
 tres dabis bibere. **C**itēqz vitulinū simū recētem
 ex vino potui dabis: ēt melācolicos liberat. **C**itē
 tamarisci siue sellis terre radices cōtūsa ⁊ ex aqua
 multa potui date ⁊ deorsum ⁊ desursum purgabit
 oēs biles: ⁊ postea toto āno bene valebit. **C**Item
 pullei pulueris coclearia tria cōmanducata ⁊ sup
 vmbilicū posita oblitagz intempestiuos ⁊ cōtinuos
 vomitus mire continet: si tanta concitatio stom
 chi in vomitu erit vt cōcineri nō possit. cruce ramu
 los tres vel qtuor cū mali granati succo teres atqz
 ad sorbendū dabis continuo sedat. **C**Item agri
 solium

solium tritū cū vino datur. **C**itēq; succus moroz de rubo efficaciter bibit. **C**etiqua itē marina calida clystere infundit. **C**itē mūdatorū colerū et pro uocatoriū vetricis. **E**pythimū decoques in aqua ad tertias: addesq; mel et facies simul feruere et dabis bibere siue calidū siue frigidū. **C**itēq; raphanū li ni semen ac piper si q; ieiunus mādūcet fortissime bilē inhibet. **C**itē iū itē cōmanducatū et in vin bilico positū mire colerā sistit. **C**semē itidē mal ue ex aqua calida ieiuno potui dabis coleraz nasci phibet et caput infundit. **C**itē pfectio ad coleraz reprimendā. **C**olue que vetustissime sunt aqua calida ablūnē ita vt sapore salis amittat et enuclea te cum pipere trunf: quibus admiscenē coria ma li in aceto decocta: oleūq; et acetū acerrimū adijciū tur ac potui dant. **O**porēbit autē eū q; curabit po tione q; diutissime abstinere quo et vomitū p stim exhauiat: et colerā diēta. **P**onio quoq; cuius expo sitionē cū de stomacho diceremus exposuimus op tie facit. **C**itē ad restringendā colerā cataplasma. **R**. apij seminis. **z**. iij. sansuci: myrre: camomille: sari ne ordeī: fenugrecilini semis ana. **z**. iij. aqua et q; ra dices euiscit decocte fuerit mellis. **z**. vi. olei. iij. sape tetartū. **P**er singulas aut vices adde q; mel aquam oleū et sapā resolues et recoques. **C**ataplasma ve ro fabanū calidū ipones: faciesq; hoc triduo: et inter misso vno die iterū triduo facies. **C**itē ad purga tionē vetricis et colerū deductione. **M**astice teres **z**. iij. et puluerē mites in aquā frigidā et dabis sero cūti dormitū. **C**itē ad biles reprimēdas. **H**erba mercurialis coquitur: et in cibo cum sale et oleo da tur: et cum aqua mulla bibitur hoc et egrotantem in uat: si et aqua eius cum condito bibatur.

Cad ciliacos.

CAP. VIII.

Ex quib; ciliacū deprehēdas breuiter sit dictū scilicet ex officio vetricis p oia turba ti. **N**ā nūc aspa vel alba vel p̄digesta nūc sanguinolēta aut purulēta atq; inequalia egerunt egrotātis stercoza eodē die frequent et par ua aut semel et coaceruata attestātē intestinoz rugi ni cū inflatiōe et sonitu descendētis cibi qū trāsuo rant egrotātes pallore cutis albidā sup̄ficie: viriūz debilitate: macie corpis toti cū fetore: pulsu crebro parū ibecilli. vnde et ciliaci dicti sunt apte passionis qua tenent. **V**eter enī patie quē greci cilian appel lāt: q; ita curabis. **B**ulbos aphricāos rubicūdos p̄ritos ex vino cādētī ferro calefacto potui dabis et sanabū. **C**itēq; colūbus ex passo decocti donec madescat: et i cibo dat? viliissime succurit oibus vi tijs. **C**ua itē i aceto macerant: et ciliacis in cibo dant. **C**ingula itidē porcina p̄busta et i cinerē re data: debic p̄die i vino austero issua bibit. **C**itē q; cinis calid? cribat? refrigit. **C**itē leporis coa gulū ex vino vetustissimo dilutū et rep̄factū ieiuno dabis bibere: qd remediū palde manifestū experi mētū ē. **C**ecur itē capnū pustus et leuiter tritū ve

tri appositū. **S**āguinis quoq; fluxū torminosis p̄ti nebit. **C**itēq; luteo ouoz tritū lardi veteris qua drās mellis pondo quadrās i vini veteris cyathis trib? simul p̄terent in nucis auellane magnitudinē ex aqua. **C**iliacis dant. **C**itē Bacche itidē olinarū in vino ciliacis p̄pinant. **C**itē mēbrane gallinaz toste fortiter cū oleo et sale et i cibo sic date ciliacoz dolorē mulcēt. **A**bstinere aut a frugibus oportet et gallinā et hoiez. **C**itē aut colūbinū coctū et tritū ciliacis et dissintericis in cibo dabis. **C**itēq; oua in aceto macerabis et infricabis ex aqua panes qdē ciliacis eadē hora resoluit: et in pane cocta dant in cibo. **C**itē itidē ouilli in vino austero decoctū bibit: hoc et dissintericis medet. **C**itē trocisc? ad ciliacos et dissintericos. **R**. herbe symphonice al be seminis. **z**. i. anisi. j. apij seminis. j. amei. j. balau sti. j. hypocistis doscilo. j. opij. seminum. oia tūsa et cri brata colliges cū aqua pluuiāli et facies trociscos ha bentes deū. iij. dabisq; in aque cyathis trib?. pluuiā lis trociscū. j. **C**itē cpythima ad ciliacos. **R**. cere. **z**. iij. mastice. j. myrre et aloē. j. māne thuris. j. et se mis. amerine. iij. cyados. j. et semis. sydon. j. olei len tiscini. iij. maginati egyptij q̄tū sufficit vt sicca ipsa p̄miscant in mortario cū maginate ad mellis spissī tudinē et sic postea cerotariū p̄miscabis et vteris an te et retro. **C**itē cataplasma ad ciliacos. **R**. scisti. **z**. iij. māne thuris acacie mastice cyados similiter. myr ti cotilā. j. alferē qd est polēta ordeī sexta. j. et semis. sape cretice et acetū quod sufficit spaltice hoc est cō stringere. **C**itē ad ciliacos. **R**. ore syriacum cuz oriza coques et colatum succum iniicies.

Cad fluxū ventris stringendum. **CAP. IX.**

Eximiculos nucis siccabis et ex eis pul uerē factū in vino dabis. **C**itēq; co riū melonis i puluerē rediges et ex pu sca ieiūo dabis bibē et sanabit. **C**itē ten itē taurinū mūdū rubeū solues i aq et charte in duces et sup ligula ipōes. **C**itē cataplasma ad stri gēdū vētrē isantū. **R**. thuris. **z**. iij. sape et acetū qd suf ficit ac farie ordeī. **C**itē ad vētrē strigēdū. **O**uū i aceto acri coq; et cū crepuerit purgabis et itez co q; et q̄diu colorē mutauerit dabis ei q; patitur. **S**i vō conatiōes cū rasura p̄māserit et vēter strict? sue rit succ? orize cū annulo iniicies. **C**itē ad cōarōes. **I**n vin aphri saxa. iij. mites fasciculū cimaz rubi et folioz lauri manū plenā: coquesq; tādiu donec ex coquat. **D**einde calicē mites aliū et coq; et addes vt supra et eride spōgia soubis. **f**ac hoc lenē vētrē. **C**itē ad vētrē sistēdū. **L**ācros fluuiāles tritos ex aqua bibes. **C**itēq; mozi succū i caprino lacte po tabis. **C**itē mūdū itē tritū vētri illinies. **C**itē paniciū itidē in lacte caprino decoctū more sorbitiōis i die sumes. **C**itē ad vētrē refrigēdū. **V**er panis nau ticus tūsoz et itez coct? i aqua bibitur. **C**itēq; cor tices fabe ad tertias decocte p̄sunt. **C**itē itē celesti aq decocta sorbet. **C**itē itidē merū sumit. **M**

Medicina Plinij.

B :

Scisti.
i. semen
meu.

la et siluestria edunt. Aqua quoque in aqua pruna agrestia cocta fuerint bibis. **E**t siluestrium prunorum bacche vel ex radice corticis in vino austero decoquantur: ut tertia pars decidat idque vinum dabis merum potui cyathum .j. in die. **E**t mororum sativorum imaturorum succum dabis bibere. **E**t succum seminis myrti sorbebis. **E**t paludum itidem ferum ex pulsa coctum edes. **E**t simum quoque colubinum cum melle ventri illicies bibes et anatum masculorum sanguinem. **E**t item flores vel cincinnos de vellana colliges et mittes in furnum siccum et cum siccatis fuerint teres et ex vino pinabis. **E**t itaque iuniperi bacchas trias ex vino nigro .i. ex vitis nigris expresso potui dabis. **E**t flos ite hedere .iiij. digitis sumptus in vino austero bibitur in die. **E**t Ruborum itidem in quibus nascuntur mora cauliculi ex vino austero decoquantur et in cibo dantur. **E**t Coclee vero quae vina cremata est cinis potiori ex vino austero inspergitur. **E**t Plantago quoque editur ex aceto cocta. **E**t Saniculi etiam radix ex vino bibitur. **E**t Gallinacei nihilominus iecur assum in cibo sumitur.

Ad dissintericos.

CAP. X.

Dissinteria deprehendes a stercore qualitate aut macilentia vel pinguibus humoribus oblita aut cum rosura intestinorum nunc purulenta nunc sanguinolenta: ita vero curas. Rubi radices bene lotas mittes in ollam novam siccilem et aque serti .j. et decoques ad tertias deinde supermittes aceti acris heminas .j. et ite per seruire facies ad .iiij. ut nigri fiat: et dabis ieiuno pusillum. Nam si plus dederis ventri non facit. **E**t muscum qui in tegulis nascitur cocteres in pulcre et in vini picati .j. nigri ieiuno dabis: eadem hora claudit ventrem. Nam si febricitat ex aqua calida bibat. **E**t itaque pini arboris corticem in aqua decoques et ex ea aqua dissintericis dabis: hoc et ciliacis prodest quod sili veranum. **E**t item res experimentata. Styracis gutta amonia cas. Specularia coibusta pari portione ac piperis granata in vini portione dabis bibere. Si vero venter ei torquetur bete radices ex oleo coques et dabis ei ipsum oleum bibere. **E**t semper maiorem succi cyathos .iiij. in vini cyatho uno potui dabis hoc enim dissintericos et ciliacos et lumbricos habentes curat. **E**t corticem agrifolij interiore et exterioris rades et mittes in cacabum novum et pones super carbonem non ut coiburat: sed ut costet. deinde teratur et dabis coclear plenum febricitanti cum aqua calida: salinis vero in vino styptico et strigat mirificum. **E**t cocleas maiorem quam comedie assabis: ita ut testa semivista primum mittas in mortarium. deinde carne vsta simul in pulcre rediges: et ex eo dabis coclear plenum in vino calido: vel si minus edax fuerit dimidium dabis. **E**t itaque pruna agrestia: galla: massica: thui masculi: myrra: piper et flores rose ex vino styptico pinabis. **E**t ad dissinteria. Costus: styracis: orizae: panis apri: massica: mali granati solia: sic: testa

oui oia rudes et dabis pulverem in ovo sorbili aut in vino mane et vespere. **E**t itaque corticem arboris mori interiore tenera rades: et cum vino nigro coques in pultario nouo donec excoquantur: et ex eo dabis coclearia tria mane et sero. **E**t bladio ite rubec gna. xiiij. piperis .v. simul teres cum vino veteri et dabis tribus matutinis. **E**t itaque figs in solio postquam sudauerit olei spani si pot hemina si non vel portione vna bibat: curas. tato aut melius sentiet quanto plus biberit: la net vero semper puerudine. **E**t itaque balauftium: galla: pumice: geras: tyrias et locuste asperas testas: oia ega poderibus teres et cribrabis. Dabis vero ex eo mane et sero coclearia singula si non febricitat cum vino mixto febricitatibus vero in aqua calida. **E**t itaque narum sullo nunc teres diligenter et dabis in vino vel ovo vel aqua calida mane et sero. **E**t itaque cauliculus maligni granati quos greci sydia vocant prae die teres numero .v. et piperis gna .xj. in mortario sicili et mittes vini portione in calice minore. ex quo pfundes ferrum cadens et sic miscebis pulverem et dabis bibere. Secunda vero die cauliculus .vj. et piperis gna .xv. **E**t itaque vna quae se in vite fuerit arefacta teres cum diligenter trita in vino veteri dabis bibere: ita ut in vino panem intingat et sic sumat et post ipsam portione bibat. **E**t itaque fabas solidas frages et macerabis in aceto acri et dabis maleducare ieiuno quantum potest. **E**t itaque ona cruda franges et mittes in patella ruda et mali granati pulcre. gallasque pari portione admiscebis et coques: et cum aceto acri dabis bibere. **E**t item iniectione ad dissintericos. R. pumice coibusti .j. gallae asiane .j. balai barbarici vni coria coficiunt .j. gere. tyrie .j. Hec oia trides et cribabis et hinc plenum coclear mittes in mortario coques addes magnati .j. .iiij. hoc est vini austri quo cocta sunt hec myrra et rubi fasciculi singuli corium mali granati et lentis manus plena. sed et scorus decoques succum orize cum seuo vrsino et colabis. Hec mittes .j. .j. et semis. et simul miscebis. prae autem reficit et sic iniectione tepidum. et teneat vero quantum potest. **E**t iniectione ad dissintericos. Coques ex aqua lete myrram et corticem maligni granati cymas rubi corticem roboris et lentisci modicum. p oleo vero seuum caprinum in aqua coques et sic iniectione: quod si in vase fuerit ex vino mitres quo accipiat. **E**t itaque iniectione. Cymas rubi fasciculi vni lentis manu plena. orize tantum. et corticis mali granati duos coques in olla noua in aqua serti duobus donec succus fiat: quem colabis plumbum diligenter ut sit vel tertia pars sextarii. deinde teres molissime galla alexandrinam vna. mittesque ouum et iniectione olei .j. .j. salisque coclearia .iiij. miscebis succum et iniectione. Prima vero die tantum sale mittes. **E**t Collirium ad dissintericos et sanguinem facit. R. thuris masculi .j. .j. myrrae .j. opij .j. quae teres in mortario diligenter addita paulatim aqua: donec se in modum collirij colligat: facies colliria diuersa. p. erant quae in necessitate cum oleo rosato suppones. **E**t item collirium ad dissintericum: quod recipis .j. .iiij. opij .iiij. myrrae et libani

libani. iij. succū amoglosse ac vinū amincū. **C** Itē collyriū hypoticon. **R.** opij. $\mathfrak{z}$. j. acacie. j. myrre. j. croci seminū. colliges cū omphaci melle. **C** Itē collyriū hypoticon laudatū ad qđ crocū libanum opium equali pondere teres ⁊ cum succo amoglosse colliges. **C** Item hypoticon gorgon hoc cit agile facit ad eos qđ conatōes patiunt ⁊ antiquas passiones. **R.** cicio. $\mathfrak{z}$. iij. libani. iij. acacie. iij. opij. iij. cū succo la cruce colliges. **C** Item trociscus dissintericos. **R.** albesci. $\mathfrak{z}$. x. iij. asfalti. xvj. sandarice. xvj. arsenice. xij. galle pulueris. ix. succi amoglosse quātū sufficit. **C** Item picem liquidā ⁊ resinā oleūq; vetus ⁊ ce ram. oīa mittes modicū in acetabulū ⁊ resoluēs ad carbones vt fiat quasi cerotū molle ⁊ ex eo vnges ⁊ renes appositis hincinde floccis lane ⁊ fastijs: sed intinges modicū lane in ipso acetabulo ⁊ iniicies in intestina ita vt quotiens ventrē fecerit aliud mitte. **C** Itē trocisci cōfectio pbatū simi. **R.** leppidi cypri den. xvij. hypocisci. xvij. styptirie. $\mathfrak{z}$. j. sandarace. j. croci magnati. j. opij. j. salis amoniaci den. vj. eplemaci cretici quātū sufficit ad coagulāda pigmēta. **Q**ue oīa diligēter teres ⁊ cribabis vt pulueres facias: ⁊ postea tantū passum mittes vt constringat nō vt liquefaciat. ⁊ facias trociscos habētes den. iij. ⁊ singulos iniicies. ⁊ si rosuras aut sanicem facieprimū de aqua oliuarum iniicies: ⁊ postea de trocisco: coques quoq; cymas de rubo cum cortice mali granati ⁊ orize pugillo ⁊ myrti que si non fuerit butum mittes ⁊ coques omnia hec in vino styptico: donec de tribus partibus due remaneant ⁊ mittes in mortario quantum potio esse potest: ⁊ sic solues trociscum. Si autem puram aquam facit venter nō iniicies de aqua oliuarum: sed tantum de trocisco. **C** Item ad dolorem ⁊ conationem cum pondere facies fomentum sic. Senugrecum bullies in aqua ⁊ inde fouebis. **C** Item iniicies butyrum ⁊ mel ⁊ oleum ⁊ modicum salem ⁊ erinde curabis. **C** Item trociscus dissintericos ⁊ ad eos quibus venter sanguinem facit. **R.** Auisquiami semis. $\mathfrak{z}$. j. apij semis. j. balaufti vnam acacie vnam amei vnam agantis egyptie vnam. vulgace seminis vnam rois syriaci vnam opij thebaici seminū. mandragore radices. $\mathfrak{z}$. duas gere tyrie semi. qđ omnia colliges cū aqua ⁊ facies trociscos habentes drachmā dimidiā ⁊ dabis biberi ei qđ nō febricitat cū vino: febricitantibus vero in aqua calida mane. **C** Itē trociscus ad eos qđ sanguinē faciunt cū conatiōe vel rosura vel corruptela. **R.** sandarace pōtice. $\mathfrak{z}$. xvij. arsenici masculi. iij. acacie rubee lib. j. calcis viue. j. que oīa sigillatim tūdes ⁊ cribabis miscebisq; in mortario cū vino veteri austero in quo cocta sint hec. myrtus viridis rosa sicca. cortices mali granati. cyme rubi ⁊ buxus tātiq; mittes vinū vt ad spissitudinē redigat. ⁊ cū ceperit siccare facies trociscos pro etatibus habentes den. viij. vel senos seu. qđternos: quos siccabis in ymbra ⁊ repōes ⁊ pteris sic. pūspū iniicias aqđ olinis vt

aphra muria spissa in modū hemine dimidie tepescit ablucis intestinū mane ⁊ sero de trocisco curabis. Sufficit autē semel ablucere intestinū trociscum vero quotidie iniicies: cum scimmate. i. in vino in quo herbe supascripte sunt cocte. **P**otionem hanc dabis quibus sanguis multū fluit qđ si dolor aut conatio multa fuerit cum succo orize vel lenticule iniiciatur. Accipiat vero potione de trocisco qui diasparmaton vocatur quotidie sero. **C** Itē inieccio ad dissintericos. **R.** rubi cymulas: testas maligranati: vinū stypticum: addes acatiā ⁊ seuū hyrcinum colatū ad modū potionis tenēdum diutissime. **C** Item trociscus ad dissintericos. **R.** licij indici. $\mathfrak{z}$. j. quam solues in vino styptico: galle alexadrine vnam: ⁊ sulphur vinū. sandarace vnam ⁊ semis: que tūdes ⁊ cribabis. calcis viue. $\mathfrak{z}$. iij. ⁊ auripigmenti que similiter tūdes ⁊ cribabis. opij thebaici seminū. ifundes i vino aphro styptico ⁊ tunc in mortario oīa pmiscebis ⁊ facies trociscos quos sic iniicies. teres trociscū in mortario mundo ⁊ mittes vini aphri quasi calicē bonum: ⁊ sic curabis. **C** Itē trociscus ad hec. Balauitij seminū. galle similr. croci silr. styracis similiter. myrre siliquas. ix. castorij tres. capsilaginis semis quod ē insquiami sil. xvij. apij semis seminū. opij siliquas octo. anisi seminū. dauici silr. aque quātūz sufficit: facies trociscos habētes siliq; tres. **C** Cataplasma ad dissintericos. **R.** corticem mali granati: rosam: myrtum: polētam: masticam: gallas: aloē: que oīa in sapa coques ⁊ ipones. **C** Item panē pulueris aphri ⁊ senugreci in melle ⁊ aceto coques ⁊ i vētrem ac renes pones. **C** Item ad idē cataplasma ⁊ ad intestini dolorē. **C** Baptilos in vino veteri infusos cum pane aphro ⁊ modico croco teres ⁊ in capite intestini pones. **C** Item ad dissintericos. Baptylos ifundes in melle ⁊ mittes vinum vetus vel acetū acerrimū cū passo in cacabum: quod cū seruerit: mittes daptylos tritos ⁊ puluerem panis aphri. parum etiam farine ordei: sed ⁊ puluerē mali granati. galle alexadrine: myrre masculē: māne que vēditur a pigmetarijs ⁊ cum factūz fuerit cataplasma vnges oleo lentiscino ⁊ pones ex vtrāq; pre. Sane ante qđ ad carnē ponas cataplasma asperges sup illā masticā tritā ex oleo lentiscino vnges. **C** Balauitium itē rosam sicā: rozē syriacū: mala granata sicca i vino austero vase nouo serue facies: ⁊ ibi solues trociscū vel puluerē ad iniiciēdū. **C** Itē cataplasma ad idē in modū epythimi. Gallas alexadrinas. corticē mali granati. acatias. myrtū. myrtā ⁊ masticā teres ⁊ cribabis. **C** Itē citonia cruda intrinsecatū purgata qđ mollissime teres ⁊ cōmiscris puluerē vitū rursum renes addēs paulatī aceti donec sile sit epythimo: mittes ēt parū olei rosacei vel myrtini cū aceto modico ⁊ qđsi epythima sit ⁊ pōes ad vmbilicū ⁊ ita deorsus ad renes. **C** Itē cataplasma ad eadē. Maloy granatoꝝ coria ⁊ galle decoquāt ex vino. dūde si mollia fuerit simul terunt: qđ ad iiciāt omphanti

hypocistis: et acacia rufa: sed ex aqua fundit pridie
eis ros coriarius et alumen scissum utraq; tusa et cri-
brata: miscanturq; ceroto ex myrtino oleo facto.
Epythima tocydion qd facit ad dissintericos et
ciliacos. **R.** acacie. **℥**. j. cyados. **j.** omphatij. **j.** libani
j. balaustij. **j.** scisti. **j.** aloec. **j.** rozis syriaci. **j.** myrre. **j.** ce-
nante. **j.** rose sicce. **j.** cere. **℥**. ix. picis. **ij.** olei myrtini. **j.**
Etem fomentatio ad dissintericos. **O**leastru. **ly**
biscu. myrram lauru. ros marini. **cyp:** essum equali
pondere decoques. **E**tem epythima ad dissinte-
ricos. **R.** cenantis. **℥**. j. sidios similiter aloec. **ij.** om-
phatij. **j.** omphaticon. **j.** rose. **j.** acacie lib. **j.** olei myrti-
ni vnam picis. **℥**. vna. **E**tem epythima ad dissin-
tericos bonum. **R.** myrre. **℥**. vnam seminis myrti et
thuris. **j.** galle. **j.** rozis syriaci vnam acatie vnam ba-
laustij. **j.** sydie semi. aloec. **j.** bdellij. **j.** cenantis. **j.** croci
semi. **cymarum** rubi duas. **maslice** aphre semi. **cymi**
ni silr apij seminis similiter olei lentiscini lib. vnam
et semis. **cere** cocto daptilos. **xj.** vini quantum suffi-
ciat. Si vero lentiscini oleu non habuerit: myrtinu
mittes aut melinum. **E**pythima item ad dissinte-
ricos. **R.** thuris vnciam vnam myrre. **j.** et semis ma-
stice. **j.** absinthij. vna balaustie. **j.** galle. **iiij.** cimini. **j.**
apij seminis. **j.** rubi. **j.** croci. **ij.** spice nardi. **ij.** olei len-
tiscini lib. **j.** cere. **j.** thebereyntine. **j.** **E**tem fomen-
tum gallas alexandrinas. **sydiam**. **myrrum**. **buxum**.
rosam sicca et lete alexandria simul in aqua coques
et super ipsam aquam sedebis. **E**tem itidem ci-
license coques cum absentij herba et fouebis spon-
gia. **E**tem qz cauliu radices vstulatas dabis cu ouo
et gallas syriacas teres. **E**tem cataputie ad dissin-
tericos explore. **R.** galle vncia vna opij. **℥**. iiij. tun-
des gallas ac rerres et permiscebis cum lachryma
oui et ex eo facies cataputias in modus fassoli et da-
bis secudu vires accipientis. **E**tem ad dissinteri-
cos et ad omnes dolores et rosuras ventris. **Anisi**. **℥**.
ij. insquiami. **iiij.** apij semis quattuor floru rose. **iiij.**
hipocisti doscilo. **ij.** croci. **j.** opij. similiter myrre simi-
liter opiu vero et hypocistiu infundes in aqua et om-
nia sicca tusa et cribrata permiscebis sufficenti mel-
le et colliges ad spissitudinem epythimi. **E**tem epi-
thima ad dissintericos et ad ciliacos. **R.** acacie. **℥**. j.
cicido et omphacidis vnam balaustij vna cidon io-
cis similiter cere. **℥**. vj. rodion lib. **j.** daptilorum pin-
guum lib. **j.** daptilos verovino infundes et simul te-
res. **E**tem epythima kaldion ad dissinterias. **R.** cia-
don. **℥**. iiij. stiptirie similiter. **sidion** rosas quattuor
rozis siriaci quattuor. **hipocisti** doscilo vnam amo-
niaci vnam picis libram vnam et semis olei myrtini
vncias quattuor vini parum. **E**tem epythima ad
dissintericos qd dicet didion. **R.** acacie vncias. **iiij.**
cicidon rosas. **iiij.** rozis siriaci. **iiij.** **hipocisti** doscilo. **j.**
amoniaci. **j.** picis lib. **j.** et **℥**. iiij. cere. **iiij.** olei myrtini.
℥. quattuor vini stimatici duas induces autem lin-
theo et impones ventri vsq; ad umbilicum et retro.
Etem epythima ad dissintericos. **R.** myrre. **℥**. iiij.

coclearuz. **xx.** carneas. **oleum** cyprium purum albu
ouoz septem: aceti acris quantum sufficiat. **E**tem
herba portagla et aqua seruafacies: et iteru adiecta
aqua condies et asperlam polleta ossas copluras da-
bis edere: qz mire curat. **E**tem item virginem
tunfam et cacabo impones renibus. **E**tem itegz holera
discocta cu sale dabis edere. **E**tem Bulbos itidem tri-
tos per se dabis et i vino austero potionem miscabis.
Etem Celesti quoq; aqua coctuz ocimu i cibo dabis.
Etem Rutam nihilominus cum calco teres in vino in
modum meretiz itz i escam dabis. **E**tem itegz cere re-
missa i potoe datur. **E**tem itegz puluis itz ex alica co-
sta prius qd datur. i que subigit cera remissa. **E**tem
fundit ite sarmeta i gbus vuaruz acini berent et ac-
noz lapilli coburunt. coq; cinis inspergit. **E**tem
cus itidem papinoruz et vitu clystere mittit. **E**tem
nia quoq; matra cruda eduntur. **E**tem Myrti et se-
mis ponde. **cenarij** in vino propinat. **E**tem Vinum ni-
hilominus in quo folia myrti discocta sunt: potui
datur. **E**tem galla comagenā combures et cineres
eius exungues et vino illinies ventri: hoc et ciliaci
facit. **E**tem itegz florem hedere teres et tribus digitis
sumptum in vino austero bis in die dabis bibere.
Etem ad dissintericos. **R.** uboz in quibus mora
nascuntur cauliculi decoquunt in vino austero ac
per se edunt. **ludaea** ouoz tria. **E**tem Lardi item vete-
ris. **℥**. tres ac mellis totidem vini cyathi. **iiij.** vna pmi-
scet et in nucis auellane magnitudine ex aq dant.
Etem ad dissinteriam et lenteriam. **CAP. XI.**
Etem vetustissimu siccu no putre co-
bures et in puluerē rediges et seruabis
diligenter: ex ipso pleno coclearia sex
radicis ebuli. **pul.** coclea. **v.** specula-
ris cocti et triti coclea. **iiij.** folia qngz piperis albi tria.
Hec oia trita et cribrata i vnu miscebis et exinde co-
clear plenum in vino styptico dabis: si no liberes vi-
no styptico: cortices de piro tolles pond. **x.** et mites
in stagnu vas grade et cum ipsis vini sextarios. **xx.**
et coques ad dimidias. **Cuz** vero refrigerit mita
in vas mundu ex ipso vino et vteris et cu potioib ac-
cipies q si antiquus et laguor et sanguine habundat
egerat infirmus. **ij.** coclearia mittes in potionem vini
calidi: sepiusq; vtaf. et in folio ipsam potionem bibat
et vntione predicti calastici vtaf. **Manducet** aut oia
za cu manu plena plantagis bene coctez et cum feuo
caprino ibide misso et exiguo salis anetum et potui.
Oleu ante oia no manducet assaturas caprias per
assas manducet: et sicutum ipsius assum pedes dis-
coctos cum paruo sale comedat no cuz aceto: et oia
interanea caprina calida cuz predicto vino mita bi-
bat. **Curat** eni et si escam quam manducaverit emit
tat: quod ipsum dicitur lenteria.
Etem ad colicu dolorem. **CAP. XII.**
Etem muz leonis diligenter colliges et sicca-
bis ad sole et seruabis qz difficile inue-
nit. mittesq; ex ipso fumi pulu et coclearia
v. petrosiliani

v. petrosilini puluere coclearia. v. gingiberis costi et
pipis albi coclearia tria: et oia cribata comiscebis et
exinde coclear plenu ieiuno in potione p̄dicti tepidi
dabis in hyeme. in estate vero in veteri vino. Si au
tē antiqua passio est. ij. coclearia in solio dabis et hoc
p̄ tridui facies. vnges vero vetricis et sub umbilico d
supra scripto calastico. et si gravis dolor: sinitet am
plius pone vngeti et sup lana et fascias obseruet quo
q; ne algeat et recetia nō bibat. nec carnes vel holera
seu legumina māducat: q; passio pessima est. Si au
tem repetitus dolor aduenit: et p̄dicta portio para
ta nō fuerit. purgabis allij acerrimi capita. v. et cōci
des minutatim et mites in ampullā cū olei gremia
lis hemina: et macerabis die ac nocte: et ex ipso bibat
oleo coclearia tria in cibo et p̄o oleo vtatur. Si ve
ro in solio balnei p̄dicti oleū biberit plurimū. pdest
et tē potio ad colicū dolorē seu ad calculū que in
vna potōe colici dolorē in ppetuo liberet. R. folij
spice nardi. pipis albi. apij semis opij cretici fiseleos
gingiberis pulcij: thymi. cassie: fistule: saturie: reu
pōntici ana. ʒ. singulas. pipis lōgi. iij. piretri duas.
p̄ris seminū. petrosilini. ʒ. j. et deñ. leuistici deñ. viij.
croci. iij. eruce seminū. costi deñ. sex. fenugreci se
minū. Nec oia tundes et subtiliter cribabis et i va
se vitreo recondes et ex ipso puluere coclearia tria
in condito siue careno: in solio mor vt descenderit
dabis: et diu in solio foueatur et in perpetuo libera
bitur. Item potio ad colicū. R. rute agrestis se
minis seminū. gentiane. ʒ. ix. cametrie libram vnā
et semis. aristoloice rotunde. ʒ. ix. quibus alij medi
ci addebant squinantij tres. petrosilini tres. came
p̄rij tres. Nec omnia tūsa in mollissimū puluere
repones vt dum opus fuerit: dabis coclear plenum
in aqua calida. Item piperis. ʒ. iij. falsis monta
ni vnam. petrosilini acitonici duas. omnia in pulue
rem rediges: et in vino coclear plenum. Item q;
isopi cretici seminū. seminis feniculi similiter. piper
is albi similiter. petrosilini similiter. cymini simili
ter. falsis montani similiter. anisi similiter apij seminis si
militer. omnia teres: dabis in dolore coclear plenu
satis in vino vel condito: febricitatibus vero i aqua
calida. Item pridie Idus martias vñ ole purpu
ree solia. x. piperis grana. x. vini veteris calicem ple
num teres in mortario marmoreo et mites in calicē
ipso die i pones sub diuo coopertum testa diligen
ter: vt tibi maneat et alia die mane ibi agitabis et mite
tes in calicē herinū: stans cōtra oriētem: et vno hau
tu bibat. Item expertū. Cocleas tres quas gre
ci vocant Corcotellas in olla noua clausas et circum
datas: in furno cōbures quarum puluere in vino:
aut vbi volueris dabis. Item q; tria grana allij
infundes aliquantisper in aqua. deinde ex condito
glutiēda dabis. Item enema ad colicū quod ap
pellatur diacastoreum. R. reupōntici sicci. ʒ. j. croci
ap̄ri vnam. nitri albi seminū. rute viridis solia tri
a similiter. mellis quantum sufficit. Conficitur au

tem sic. Myrra et castoreum seorsum teruntur seorsum
et nitrum similiter et ruta. Crocum vero infund
des in vino veteri tanto vt infundatur: non vt super
nates: et resq; in mortario. Opium vero cū melle te
res donec soluantur: et sic comiscebis singula quousq;
q; oia adimētur et superad des mel ita vt ad spissitu
dinē redigatur reponesq; in vase vitreo: vteris aut
sic. Prīmū cum dolor cepit porrigis intestino secū
do de medicamento calastici ad. ʒ. vj. quod cū iectū
est: si cessauerit dolor: intermittēdum est. Si vō mā
serit contra noctem iniicitur sic. Olei rutatij. ʒ. vj.
in acetabulo tepes facies. medicamēti vero in modū
sabe capadocie vel paulo amplius seorsum in cali
ce solues cum vini veteris cocleari: et oleum tepes
factum fin modum estimationis miscebis et iniicies:
hoc autem et dolores tollit: et seminū facit. Obserua
re vero debes ne modum quantitatis excedas. So
let autem plus iniectum grauedinem vniū capiti
asserere: que quidem celeriter cessat. Item enema
ad idē quod appellatur dyargopisū. R. aloes epa
tici. ʒ. ij. opij spani vnam. butyri recetis vnam. pecu
le viue sincere sex. Conficies autem sic. Aloe in pul
uerē rediges. opium cum pecula teres donec solua
tur. ad des aloē et cum illa terēdo miscueris mites
butyrum: et rursus illud simul teres: et hec oia per
mixta colliges i vase creto et vteris sic. Si refrigerari
passionē cōtigerit: primum clystere intestinū purga
bis: quod accipit oleum rutaceum et mel et butyrum
et hec calida. dehinc de medicamento supra scripto
ita curabis vt prius cyminum et rutam viridem in
oleo et aloē sine sale tam diu coquas donec ruta se
frigere incipiat. quod colatum ac tepesfactum mites
in acetabulum in modum portionis bone: vel certe.
ʒ. sex. et medicamenti quantum pars tertia coclea
ris est in ipso a digito solues et sup calida pones vt
tepes fiat: et sic vteris. Facit preterea ad eos qui pro
pter colicum cōfluxum ventrē patiuntur. tollit et li
bidinem intestini. Si autē et coleribus color fuerit
medicamētum oleo roseo locum iniicito. Item
enema ad colicum probatissimum: sed in nimio non
iniicies dolore. R. cymini heminā vnam. centaurie
fasciculos tres. amei seminū. solia lauri numero. xv
coloquintidā. j. Nec in aque sexta. trib⁹ decoques
ad tertias: colabisq; et cū oleo ac modico melle ini
cies. Nam herbas supra scriptas pridie infundes.
Item enema ad dolorem colicum. R. opij deñ.
xviij. castorei. xv. myrrē. xij. croci. xij. nitri. vj. rute
agrestis seminis similiter. euforbij similiter que om
nia tundes et cribabis et colliges cum melle et cum
opus fuerit in modum auellane solues cum aqua
frigida adiungēs anetini olei. ʒ. sex et butyri coclear
j. admiscebis et curabis. Item enema ad bec. R.
bacchar lauri pulueris. ʒ. xij. cere p̄sice. vj. butyri
vj. medulle cerule. vj. adipis a ferini. vj. thorebynthi
ne. vj. isopi ceroti. vj. hec oia miscebis et factas pillu
las siccabis i vmbra: et cū necesse fuerit teres i oleo

saunense sufficere vna pillula et curabis. **E**t ad colicū dolorē et aliter ad intestini dolorē et eiusque vitium medicamentū cōficere debeas. R. adipis anserini adipis fassianoz. isopi. ceroti. butyri therebynthine ac cere añ. ʒ. vj. resolues et ex eo mittes. ʒ. vj. ad des galbani. iiij. cymini bñ tūsi et crib:ati. vi. bacebe lauri tūse ac cribate. xij. folioz rute bñ tritoz. x. Hec oīa cū suprascriptis. vj. ʒ. bñ cōmiscebis et facies māda lia hoc est collyria bona: et cū opus fuerit in oleo rutato et oleo saunensī sine sale addito parū mastice. de collyrio in modū nuciō auellane solues et heminaz facies curabis. **E**t pfectio medicaminis ad dolorē colicū. R. adipis anserini. ʒ. j. basilicō seminūc. butyri. j. olei saunensis. iiij. Cōficies autē sic infundes cymini coel. ʒ. iij. in vino veteri debic mitte oleū cū rute viridis semitūc. et vini veteris cotila: et serue facies donec ruitas exfrigi tēpiat colabiz et repones in vase vitreo et cū necesse fuerit pēlabis ex ipso oleo. ʒ. iiij. et miscebis cū medicamentis suprascriptis et curabis. **E**t enema ad dolorē colicū. R. myrre. ʒ. iiij. croci. ij. opij. vj. castozij. vj. cōmiscebis melle in doliolo et curabis. **E**t enema ad dolorē colicū. R. myrre. ʒ. iiij. croci. ij. opij. vj. castozij. vj. nitri. ij. rute viridis folioz. ij. et miscebis melle in doliolo et curabis cū oleo rutaceo. **O**lei cōfectio ad dolorē colicū. R. olei saunensis lib. x. butyri recētis. ʒ. iiij. medulle ceruine. ij. cere punice optime. ij. fenugreci no ui sexta. j. cymini. j. bacchas lauri purgatas nūero. l. aque fontane sexta. ij. rute viridis fasciculos. iiij. adipis fassiani recētis. ʒ. ij. fenugreci vero infundes in aqua tantū vt itumescat: qd legatū legabis i lintheo lis tribus et cyminiū similiter. Postea oīa mittes in cacabū nouū: vel in stagnatū optimū et tādū ferueat in vase duplici donec decoquat aqua: deinde colabis oleū et cerā rades cultello minutissime: similiter et medullā mittes et butyrū cū suprascriptis in cacabū et supmittes oleū calidū qd colasti et agitat: bñ diligēter donec oīa misceant: et duz refrigeruerit repones in vase vitreo et in necessitate duas vel tres viciās calefactas inijcies. **E**t enema pbatissima ad colicū. R. opoponacis radicio. ʒ. ij. aristolice rotunde. ʒ. et semis. seminis symphoniac. ij. castozij. j. et semis. opij. j. folij. ij. piperis albi. j. et semis. croci. ij. que oīa in pulcre rediges mollissimū et sic reijcies in olei saunensis hemina. cymini manū plenā et rute fasciculū coques i vase duplici: et ex hoc oleo mittes cygnos tres: et de puluere. j. et diligēter temperabis et inijcies. **E**t iniectio pbatissima. R. opij. ʒ. vj. castozij. iiij. mirre. iiij. croci. j. nitri. ij. seminis rute agrestis. ij. eu sorbij. ij. que colliges cum melle spisso et diligēter in doliolo vitreo repones: et cum opus fuerit solues ex eo in modū auellane parue cum aque modico et miscebis olei anetini. ʒ. vj. et butyri coclear plenū: ac cymini similiter. mixtisqz oibus diligēter inijcies. **E**t iniectio dolo rem tollat. R. castozij. ʒ. iiij. croci. j. nitri. ij. seminis

rute agrestis. ij. eu sorbij. ij. quibus cū mellectis mit tes olei anetini deñ. vj. **E**t enema ad colicū et intestini dolorē. R. opij. deñ. v. croci. ij. castozij. ij. myrre. ij. rute. ij. nitri. ij. mellis despumati qd sufficit. postea coclear vñū in potioe olei cypriū vel reutacei solues et inijcies. Si autē vltura fuerit cū oleo rosato tē perabis. **E**t iniectio ad colicū pbatissima. R. alij capita tria. rute viridis fasciculos plena manu. ij. olei cōmunis. ʒ. iiij. cōfriges allū et cū ruta viridi cōfricabis et colato oleo ad des butyri mūdi. lib. j. piciō ligde. ʒ. iiij. et semis. et cetrie mūde. ij. q oīa cōmiscebis et vase vitreo repones: subducelis prius vētrē simplici iniectione. debic i oleū cōmune. ʒ. no uē mites medicaminis et si dolor maior fuerit pmi scebis et tepefactū inijcies. Sane nullus ieiunus in iectione vtaf quin et ad horā iniectionis calit plenus vino mūtus vel aqua calida hauriedus est. In iectionē vō pdiutissime teneat. **E**t de cōtre nū dolori calculo q harenā piciat colicis stomaticis et pfricatōibus caulis et matricis efficacissime subuenit in catartico vtēda. **E**t qualiter ex medica mēto hoc qd colicū curat sit adhibēda: vt et vētrē tēperet. Ex hoc medicamine facies pillulas i modū nuciō auellane duas vt tres et postquā laueris ac de terferis i capite intestini intromittes et ibis domitū et pūnuo senties beneficiū. **E**t quēadmodū alio genere curandū sit colicū de hoc medicamine mites in acetabulū. ʒ. ij. vel tres Deide pmi scebis olei rutacei. ʒ. j. et semis: et sic inijcies si fieri potest bis in die diluculo sero et nocte pūnuis dieb⁹ quatuor: vt v. et accipies ppetuā sanitatē. **E**t cōfectio opasco: di ad colicū pbatissima. R. veretra porcop pinguedine sua in oleo soluta ad lib. j. solia rute septe deñ. purgatū allij mūdi spicas maiores. v. olei cypriū lib. j. olei yriū. j. nardi. j. adipis paste siue phassiani. j. cere punice. j. Cōficies vero sic. Cōfides pinguedinē porcop minutatiz et sic coqs cū citius soluat: et sic colabis et mittes in patellā supermittes rutā et allū donec ruta exarefat rursum colabis et sic miscebis reliqua omnia. iterumqz impones super carbones molles et mittes ceram minutatam vt sol uatur: quod cum gelauerit colliges in doliolo vel pitide. Sic autē temperabis. Olei saunensis pon de. j. vel. ij. mittes in capetam cum rute fasciculo bono: et cymini in lintheo ligati. denarios. tres et semis. ferueat donec ruta siccetur hinc mittes cignos. v. nardi boni duo adipis pastarum vñū plenum medicaminis suprascripti cignūqz dimidium commiscebis: calefacies: et curabis. **E**t iniectio tan scordi ad colicū. R. adipis ceruini. ʒ. vj. adipis rini. vj. picis ligde. vj. olei yriū. vj. laurini olei. iiij. nardini lib. j. olei veteris. ij. cere. ix. rute viridis fasciculū pū man⁹ capit. aneti similr. alij purgatū sexta. j. cymini. j. Cyminiū vō rutā et anetū in oleo coqueo vlsqz dum virtutem ibidem amittat et postea colla: bis. **E**t cōfectio iniectionis. R. rute viridis. ʒ. duas

duas. baccharum lauri. x. cymini den. xx. butyri insulsi
 3. j. medulle ceruine basilico. 3. j. dyacilon. j. olei cy
 parei lib. ij. aque manū plenā. cymini vero rutam et
 lauri baccharum pridie in oleo infundes. alio die co
 ques: colabis et ita butyri medullā et medicamina
 mittes resoluesq; ita ne pures et vteris. **Item** em
 plastrum colice et nescitice. R. lybani. 3. ser. tinaperi
 ser. mastice tres. tyles tres. picis liquide lib. j. et se
 mis. picis sicce. j. cere. j. niri. 3. ser. **Item** injectio
 ad inflationem coli matricis et omnium interaneoz.
Item Rutam ex oleo et butyro decoques: quod inie
 ctū stat inungat. His aliqui addunt oleū anetini et
 adipez phasianinū et anferinū et si habuerit strutioni
 nū. **Item** injectio ad colicū et renes. In oleo aneti
 no adipe anferinū et medullā ceruinā simul solues
 a digito et comiscebis castorij bene triti den. j. et sic
 injicies. **Item** confectio pulueris pbatissimi ad co
 licū dolorem. R. solij. 3. ij. croci duas. dauci cretici
 ij. panacis. radices tres. aristoloice rotūde. ij. iusqua
 mi duas. pipis albi vna. castorij duas. opij. ij. myr
 re duas. **Item** oia tundes et cribabis subtilissime:
 curabis vero pto de cucurbitella agresti et cetauria
 sic. **Mittes** vna cucurbitellā et parū cetaurie in ca
 cabū creū cū aque sextario vno et decoques ad me
 diaz: et in colata calida cū oleo rutaceo et melle de
 spumato et modico nitro vel apbronitro comisce
 bis: sic curabis: circa horā nonā vt vētre faciat. ve
 spere vero mittes in mortariū coclear vnu de pulue
 re cū oleo rutaceo quātū est et comituz injicies qd
 teneat vsq; ad lucē vel amplius. **Item** cōfectio
 pulueris ad colicū dolorem. R. solij. 3. ij. panacis ra
 dicis tres. iusquiami duas. dauci cretici. ij. castorij.
 ij. croci. ij. opij. j. et semis piperis albi sili. aristoloice
 rotūde. 3. ij. coques vero rutā in oleo et colabis. mit
 tesq; vnu coclear cymini triti. et vnu coclear ipsi pul
 ueris et sic injicies vt habeat olei cignos tres aut q̄t
 tuos. sed tūc curabis quādo in dolore est. **Item** ex
 pertū. Spicā alij mundatā vnge ex omni pte subsci
 des et balsamo intinctā injicies. **Item** epythima ca
 lefactozū ad colicū. R. anxiogis porcine lib. j. baccha
 rū lauri quartariū. seu ceruini. 3. medulle ceruine.
 iij. refine therebynthine sex. nardi lib. j. solues et vte
 ris. **Item** epythima ad dolorem colicū. Butyrum
 refinā cerā: refinā punicā et nitru alexandrinū. omnia
 equali pōdere coques: et in pāno pones ad locū do
 loris. **Item** antidotum ad colicū. R. iusquiami. 3.
 x. pipis albi. xx. opij. x. balsami. ij. cassie. iij. croci. v.
 euforbij. iij. spice nardi. iij. piretri. iij. yreos. iij. pe
 trofilini. x. mellis attici quantū sufficit: cū aque fon
 tane calide cyathis. iij. dabis ad magnitudinē fabe
 egyptie. **Item** antidotū ad colicū. R. castorij. 3. j.
 alari solioz vna iusquami albi den. xxi. croci. 3. vna
 et semis. mellis despumati sex dabis vt fabam egyptiā
 in careno. **Item** colice cui nihil deest. R. ani
 si. 3. ij. feniculi feminis duas. styracis duas. opij. ij.
 bec omnia tūsa et cribata colliges melle nō cocto:

dabis magnitudine nucis pōtice. **Item** emplastrū
 ad flegmata coagulata de intestinis resoluenda. R.
 cere lib. j. amoniaci. 3. j. et semis. thuris similis. there
 bynthine sili. medulle vituline. 3. iij. picis vnam ad
 pis anferini semium. galbani den. sex. oppoponacis
 sex olei veteris lib. j. vel quantum sufficit: factumq;
 emplastrum lintheo induces spisso et ipones circa
 vmbilicū atq; subter vt nō tāgat stomachū. **Item**
 antidotū: ad colicū dolorem et ad calculum et ad stofi
 mi: Lauri baccharum. 3. j. petrosilini. j. piperis vna.
 teres et cribabis et mellis despumati. 3. vj. admisce
 bis et in dolio colliges et facies apozima sic. **Item**
 feniculi radices: rutaz: puleium sine fumo. bisci ra
 dices equalia omnia coques in aqua ad tertias. et
 mittes portionem de antidoto coclear plenum: et da
 bis ieiuno. **Item** antidotum colice. R. anisi. 3. ix.
 apij feminis. xvi. spice nardi sex castorij. iij. piperis
 albi sex longi sex. myrre. viij. squinantij. iij. petrosili
 ni. v. opij. viij. croci. iij. mellis quantum sufficit da
 bisq; mensura auellane maioris vespere. vt reiciat
 si potuerit. **Item** antidotum colice expertū. R.
 myrre. 3. iij. castorij. iij. mormicarie. ij. rute solioz
 vnam opij. sex. croci. iij. mellis despumati qd suffi
 cit. et dabis ad magnitudinem auellane maioris.
Item catarticum colicis. R. euforbij. 3. vnam
 yris duas mastice tres dabis coclear cum aqua ca
 lida. **Item** enema ad colicum expertum quo de
 ponis et flegmata. R. olei dulcis sexta. iij. quod mit
 tes i stagnatū. rute viridis fasciculos. iij. feniculi sic
 ci fasciculū. j. alij purgati et cōtunsi capita duo. senu
 greci manum plenam ita vt pridie infundatur in aq
 et cum intumuerit effusa aqua granum cum oleo co
 quatur q̄diu exicetur. post hec colabis lintheo et
 iterum impones in foco. ad desq; ibidem adipez pu
 linum: anferinum: phasianinum. medulle ceruine:
 et seui hyrcini parum et laticis. 3. j. et semis. post hec
 colabis et in dolio repones: et cum vti volueris mit
 tes per singulas vices olei nardini coclearia duo et
 de enema sexta. partem quintam: sed prius sane vē
 trem curabis cum enema acceperit: accipiat et per
 os. **Item** oxiposium a maurenticon et oleum ru
 taceum sic facies. Rute viridis lib. j. duas olei dū
 cis. x. coques in vase duplici tam diu dum ruta pal
 lescat et agitabis semper de ramo rute: postea cola
 bis: et repones in vase vitreo. **Item** Enema sic facies
 Tolles olei nardini ponde. ij. medulle ceruine yn
 cias quattuor. isopi ceroti tres. adipis anferini sex.
 adipis vitulini sex. butyri quattuor: castorij optimi
 duas. laticis duas. Castorium vero tundes in pila
 fortiter et sic permiscebis omnia: coquesq; donec ca
 storium quod tardius coquitur soluat. coques
 autem in vase duplici: et repones in vase stagnico.
 Injicies vero de medicamento hoc coclearia tria:
 et olei rutacei coclearia sex: permixtum et calefactū
 in vesicaz mane et sero: q̄ si adhuc dolor permancat
 injicies meridie mane et sero.

Ad intestini vulnera cōdilomata vsuras z raga-
das. CAP. XIII.

Rolij. 3. j. butyri egydos vna. styptos
vna. ceruse vna. spume argēti vna. abur
ris vna. cere punice sex. adipis anserini
sex. p̄ficies sic. oīa pigmēta simul teres
cū vino veteri austero sicut collyriū. postea solues
cerā adipē z oleū addes miscebisq; z vteris. **Itē**
ad intestini dolorē vel tūorē. Butyri. 3. iij. z cere. j.
solues simul i carbonib; deinde teres apbronitri cā
didī. 3. v. mitte q; simul z agitabis donec misceat;
z cū gelauerit facies q̄si collyriū vt cū op̄ fuerit pa
ratū sit. **Itē** inieccio ad rigorē intestini. **Alq̄** euisci
senugreci meliloti simul coctoz bñ spissa. **Itē** in
oleū dulce mitte cymīnū anetū z rutaz coquesq; z
mitte ibidē dyacilon z adipē anseris. silr; fashani
butyri ē quantū estimas sufficere: miscebisq; cū aq̄
supra scripta z vteris. **Itē** inieccio calidior in olei
dulcis sexta. ij. mitte rute fāces. ij. cymini. pugnos
duos. meliloti fācē. j. aneti tres. syracis lib. j. admi
scebis vini veteris quātū possit decoquere z simul
decoques. deinde admiscebis butyri quartarium.
dyacilon quantū sufficit z adipem anseris recōdes
q; diligētē z vteris. **Item** inieccio leuior. **Oleū**
anetīnū: adipem anseris. adipem phasiani. dyacilon
retrapharmacōn quātū existimaueris: si tū necesse
fuerit simul miscebis z vteris. **Itē** z alia. In oleo
dulci coques abrotanum z absinthium z vteris.

Alia dia
quilon.

Itē ad intestini rigorē ac matricis z ad oīa iterio
ra corpis. Tolles iūci radicio. 3. iij. malue radicio. iij.
senugreci q̄ta. j. lini semis. j. meliloti semunc. squi
natij silr z hec infusa habebis in aque celestis sexta.
iij. p̄ tridū. die tertia cadē hora qua tū disti coques
in semia simul z hec succo pēlabis. 3. iij. z mitte in
stagnatū. z adicies olei āniculi lib. j. rute viridis. vj.
sanluci semunc. z decoques in primis lēto igne: cū
q; hoc coctū fuerit in aliud vas mitte. isopi. ceroti
3. j. therebynthine semunc. butyri caprini. 3. j. adi
pis anserini. iij. adipis porcini similiter. adipis pulli
ni. 3. j. cere rubee dyacilon emplastri lib. j. cū supra
scriptis miscebis z resolues z sic coqs hec oīa mit
tesq; in vas in quod posteriora pigmēta misisti: z si
mul coques donec vinū corpus fiat: z in mortario te
res vt se cōmisceat: z in olla rudī seruabis: z cū inij
cere volueris pēlabis olei āniculi lib. j. z medicamī
nis. j. z sic curabis. **Itē** ad anū. lithargiri. 3. ij. ce
ruse. iij. olei myrthini lib. ij. clinice cretice. 3. ij. teres
sicca i mortario z imitte. **Itē** picē pollinē oleū
vērū decoq op̄ ac p̄calidissimū iponi. **Itē** q; so
lia rubi i quo mora nascunt cū cera z rosaceo sanāt.
Radices itidē eiusdē rubi decoquū ex vino ad
tertias eoq; vino fouē p̄dilomata z oīa sedis vitia.
Arācas itē dēpto capite pedibusq; z ita i fricatas
optie sanāt p̄dilomata. **Ad** deps quoq; āserin cū ce
rosa z rosaceo z cera pōtica iponit. **Et** adeps ni
bilomin⁹ cypni ad idē facit z emoroidas sanāt.

Ad intestina rupta. CAP. XIII.

Rentastri purgati quantū tribus digitis
cōprehendere potueris tolles: adicies
seniculi seminis z apij seminis coctoz
ria duo. z in vinū q̄minutissimē trita z
vini optimi cyathis. iij. calefacta q̄ digiti pati pos
sint ieiuno bibendū dabis p̄ tridū: z q̄uis sit lecta
bit dolorē. **Itē** de pilis leporinis in mellis ma
nū plena decoctis facies pillulas z p̄frequētissime
ieiuno in melle dabis glutiedas: sic itestina q̄uis
periculose rupta sint celeriter z efficaciter medris.
Item stercus leporinū cū melle coctū z ad ma
gnitudinē fabe factū datūq; frequenter interrupta
interiora itestina cōglutinat. affiduesq; hac curandē
vtendū donec omni periculo liberet. facit z ad do
lentia itestina. Et ad lumbricos z tinea. **Item**
herbe betonice sicce puluis ad den. j. z vini cyathis
duobus ex aqua multa dat: qd sanāt illos q̄ aliquo
ictu omēta lesere: vel de vehiculo lapsi sunt. **Itē**
ad intestinorū dolorē. Semē coriandri z parū salis
bene cōtrite ex vino austero ac ferro candente cale
factū bibat: cōtinuo curat z defectionē tollit. **Itē**
baricā cōteres z succū exprimes. atq; aque calide
cyathū. j. admiscebis. z ieiuno dabis bibere p̄ dies.
v. **Item** ad torsionē vētris. Rute. 3. iij. ex aq̄ cali
de cyathis. iij. z herba barica dabis. **Itē** q; bō
rice radices p̄tunas in pila cū anrūgia veteri appo
nes. alligate enīz oēm humorem z dolorē tollunt.

Ad ileon. CAP. XV.

Rauissimū ventris vitū pleos appellat
cui d̄stist discepti vesptiliōis sanguis il
linitus ventri z facit disintericis. **Itē**
q; oua pridie in aceto macerant ex bis
farina z aqua panis ciliacis sit. Quidā vero eadem
oua resoluūt z in paninis tosta dant in cibo. **Itē**
caeses vetus ouillus in cibo pdest. **Item** ouem
ouillū in vino austero decoctū bibit: qd z ciliacis
medet. **Itē** q; coctee due terunt cū suis testis z
oua cruda ex passi cyathis duobus: z aque cyathis
tribus. atq; totū in nouo vase decoctū ad tempamē
tū potionis bibit. **Coctearum** itidem cū suo pu
tamē cōbustarū cinis addita pusilla resina ex vino
bibit. **Senec** ēt serpētū decocta cū rosaceo in
vase stagnēo vētri illiniē. **Caseus** quoq; vacci
nus recēs imittit. **Ad** oēs vero epiforas vētris
caseū mollē in cibo poni iubet. Veterē autē tritū in
modū farine mēsurā cyathi addi in cyathū ad vini
ni cibarij z ita deuorari. **Itē** lac caprini ad vimi
dias ptes decoctū infundit. **Itē** q; gluten tauri
nū aqua calida resolutū addit. **Imponit** itē in
flationi simus vitulinus in vino decoctus. **Item**
antidotū pema: qd facit ad pleon colicū z itestina oīa
ita vt ad vna potione dolores cessent. facit z ad p̄psi
cos q̄ ēt sanguinē excreat. sex potiōib; datis ad lē
ris dolorē ad sciā ad quartanas acceptum in p̄psi
nē suspensiois ēt multum pdest. **Item** autē bec Spi
ce nardi

De egritudinibus renum ⁊ vesice:

24

ce nardi. 3. v. amomi vna. croci. xij. costi octo. eufor-
bij sex. solij. xij. styracis septē. gingiberis octo. iusga
mi duas. opij duas. piretri sex. piperis. v. piperis al-
bi. sex. piperis lōgi octo. reupontici. xij. que oīa trita
melle qđ sufficit cōmiscēbis: ⁊ dabis auellane ma-
gnitudine. Frequēter autē enenit ex causa aliqua la-
tēte vt vētri dolor subitus existat: quo nunq̃ tentat
qui habet secū talum leporis vt autē muliercule.

De egritudinibus renū ⁊ vesice. Trac. V.

Ad lumbos dolētes.

CAP. I.

Renū nigroz succi cyathus vnus cum
mulse cyathis tribus potui datus lum-
bos dolētes sanat. C Itēq; enule folio-
rum siue radicis pulueris deñ. ij. ex vini cyathovno
bibiti emēdat. C Pastinace itē radices siue semē
deñ. iij. in aqua mulla decocta ⁊ potui data lūboz
⁊ renū vitia emēdat. C Itē porri sectiui succus ad
cyathos. ij. in vini cyathis. ij. bibitus sine mora sa-
nat. C Itēq; asparagi semē ⁊ cymini pari pondere
tritū ⁊ ex vino vel aqua calida potui datū emēdat.
C Apij itēdem radicis succus ad cyathos. ij. ⁊ vini
cyathis tribus potui datus pdest. C Elestri itēz
radix in vino coquit ⁊ ad cyathos. ij. potui datur.
C Radix similiter asparagi trita ⁊ in vino potui da-
ta lumbos dolozi medet. C Itē cataplasma ad idē
Pasturtius cū polenta teritur: calidūq; imponitur.
C Itēq; ferule viridis folia trita ⁊ in vino mixta ⁊
iposita mirifice sanāt. C Lana succida in oleo: pice li-
quida: sulphure vino: nitro attico feruefactis: itē
quida qđ fieri pōt calidissima bis in die ponit. C Itēz
piloz cypressi viridis sexta. iij. in aque sexta. iij. in ol-
la noua decoques: vt sicut cera mollescat ⁊ sublati
granis que intus sunt atq; plectis ipsos teres dili-
gēt ⁊ vt cataplasma pānis iduces lumbisq; impo-
nes: ac desup fascias ligabis: ⁊ hoc p tridū facies
ita vt quotidie mutet. ⁊ de p̄dicto calastico sepius
lūbos p̄fricabis: ⁊ in balneo cum ipso sudet: sed ⁊
cum se collocat fortius de ipso calastico loca pūgat
quēcūq; doluerint. C Itē sulphur vinūz imponit
cum adipe. C Itē p̄ditū nefreticū hoc recipit. De
trofilini. 3. j. cassie. j. asari. j. spice nardi. j. gingiberis
j. ac semis. leuistici similiter. bettonice. j. costi vō se-
miunc. piretri. j. maratri vna. coconidij. j. saxifrigie. j.
olemi. j. artioctis semiunc. piperis quattuor. apij
seminis. j. bacchar lauri semiunc. rute seminis vna.
prañij vnam cymini vna. seminis asparagi semiunc.
ciā. de puluere autē mittes semiunc. piperis vna. z.
mellis optimi quod sufficit: vini ascaloni sextas.
vj. ⁊ pteris.

Ad renū doloze.

CAP. II.

Radix feniculi cū tyfana decocta ⁊ in ci-
bo data renū densitates relaxat ⁊ eius-
dē radicis succus ad cyathos dnos in
vino potui datus mirabiliter vitia sa-

nat. C Itē vrtice semē tritum ex vini cyathis. iij.
bibitur. C Itē bettonice pulueris deñ. ij. ex mulse
cyathis. iij. febricitantibus cum aqua calida propi-
natus. C Asparagi itē radix teritur ⁊ ex ea deñ.
iij. ex vini cyathis. iij. potui dant. p̄ficue. C Ocimi
itē succus sepius bibitus renum vitia emendat.
C Itē ius ciceris cū p̄dito bibitur. C Itēq; lau-
ri lace virides q̄ plurime trite sup renes imponunt:
⁊ ex vini cyathis. iij. puluis eaz bibit. C Itēz ad re-
nū doloze vel ad lapides ciciēdoz ad vrinā
puocandam. R. petrosilini. 3. j. piperis. ij. feniculi
seminis. iij. helenij. iij. dabis vō deñ. iij. cuz aqua
calida. C Itē antidotum ad renū doloze qui la-
pillos colligit: ⁊ vir cum doloze p̄sciunt ⁊ inter-
dum proicere non possunt. R. men. semiunc. petro-
silini similiter. spica nardi similiter yris similiter. bac-
charum lauri purgatarum semiunc. piperis deñ. vj.
testarum oui ex quibus pulli nascuntur. 3. tres. se-
minis caulium semiunc. mellis optimi quod suffi-
cit ad totum puluerē colligēdum. omnia enim tun-
sa cribabūtur diligenter vt sint minutissima. dabis
autem cum condito in modum auellane parue: fe-
bricitantibus vō cum aqua calida. C Itē ad re-
nū doloze sine ex frigore fuerit: siue ex casu siue
de ictu: hoc physicum est ⁊ probatū. Pollices pe-
duz perunges pice liquida spissa ⁊ lana capina sup
obuolues ⁊ ambulabis. Hocq; medicamētū in die
bis vlt̄er mutabis p dies ix. renes autē nullo medica-
mēto tāges. C Itē emplastrū malaginicū ad re-
nū doloze. R. styracis. 3. iij. thuris. iij. galbani. iij.
amoniaci. iij. picis virginis lib. ij. cere. ij. Styracem
vō ⁊ galbanū ⁊ cere p̄te mediā in pila tundes ⁊ fa-
cies collyria deide picē ⁊ cerā simul solues. thus in
puluere rediges amoniaci puluerē cū aceto teres.
In cacabo vō vbi p̄x ⁊ cera solunt malaxabis col-
lyria sup̄ascrip̄ta vt se misceat postea guttā tritā cū
aceto ⁊ puluerē thuris sup̄mittes ⁊ agitabis bñ vt
se p̄misceat deide leuatis p̄tib⁹ oibus i recētē ollā
mittes ⁊ facies collyria hoc idē ē sciaticos sanat.
C Itē ad idē. R. terebynthie. 3. iij. galbani. ij. eu-
forbij semiunc. panacis similr olei cypni lib. j. cere.
3. vj. C Itē cataplasma ad idē. Euisi radix ex vō
decocta ⁊ trita atq; imposita dolozes renum sanat.
C Itē serpillū ⁊ radices caulū p̄tides ⁊ teres ad
mixta anrūgia ⁊ renib⁹ appōes. R. styracis. 3. ij. mā-
ne thuris. ij. galbani. ij. amoniaci. vj. terebynthie. vj.
cere lib. j. picis. j. Cōficiē autē sic. Almoniacū ⁊ th⁹ cū
aceto vlt̄ biduo terunt deide styrax ⁊ galbanū ⁊ ce-
re pars i pila tūdunt vt vnū corp⁹ fiat p̄x resina ⁊
residuū cere resoluūt ⁊ colant ac sic p̄misceēt sp̄s
sup̄ascrip̄te: hīc sūt mādalia ⁊ seruāt hocq; ⁊ scia-
ticos curat. C Itē eplastrū ad idē. R. euforbij. 3. j.
piretri. ij. castorij. j. staphisagrie. j. sansuci. j. amoniaci.
iij. cere lib. j. nardi. j. C Itē epythima ad renū dolo-
rem quod in modum collyrij colligitur. R. cere. lib.
j. gypsi specularis cocti deñ. vj. colosonie fripe. 3. x.

yu. i. viri
de cris.
Scyfti. i.
fem men.

Stactis.
i. gutta
myrre.

mellis boni. xx. spume argēti aurose. xxvij. z semis.
aceti acri sexta. viij. z semis z deñ. vj. olei seuinēsis
z j. yu. scyfti. j. **C** Item dyatefferon nefreticon. su.
meu. asarū. nardū. celticū equalia teres z dabis in
mellicrate. **C** Itē elegma nefreticon. R. piperis al-
bi deñ. xij. z semis. petrosilini similiter. cassie fistule
iij. z semis. betonice. iij. z semis. gingiberis. ix. nardū
pontici. ix. z semis. saxifrici. ix. mellis despumati lib.
j. z semis. dabis aut cū cōdito coclear. j. **C** Itē em-
plastrū nefreticon. R. nardū. z. ix. cere. vi. colofonie
ij. myrre. j. qđ facit z ad eos qui pulmonū inflationē
patiunt. vel cui viscera tumēt qđ est plācia. **C** Itē
emplastrū ad qđ supra. R. amoniaci. z. ij. lybani. ii.
bdellij. ij. myrre. ij. castorij. j. mastice. ij. nardū. viij.
C Itē epythima pleureticū. R. cere. z. viij. yris. iij.
piperis albi. ij. codion. iij. cypriū rutatū. que cum
cypriū rutato coques z ita cerotū facies z omnia p-
miscabis. **C** Itē antidotū ad renū dolorem qđ ha-
renas detrahet. R. apij. feminis. z. ij. petrosilini. ij.
anisi. iij. dauci. deñ. xij. scaonitis. xvij. croci. j. mellis
quantū sufficit daturqz in modū lupini cum coclea-
ri mellis z aque cyathis tribus. **C** Itē antidotū ad
renū dolorem z tumorem z ad iecinoris ac lienis tumo-
rem z ad eos qui propter hec vitia mali coloris sint
facit z ad aquas matricis. R. croci deñ. vj. nardū ru-
stici. vj. costi. vj. scenitis. iij. cynamōi. iij. myrre z sta-
ctis. iij. mellis. z. iij. z deñ. iij. datur vero in modū
auellane ex multis cyathis. ii. ita z febricitib⁹ dabis.
C Itē antidotū ad renū dolorem z ad vesicā z calcu-
lū cōminuēdū z expellēdū ad tumorem z exulceratio-
nē renū z ad oīa vitia eoz et si sanguinolentā urinā
faciunt. Sicca rosa papaueris semen z nucleī pari
pondere coquunt z trita miscent. z hinc datur i mo-
dū auellane amplioris ex aque cyathis duobus vel
tribus. **C** Itē ad renū z lumborū dolorem in picē lig-
dā lanulā intinges z super ymblicū pones. **C** Itē
emplastrū ad dolorem renū a quo multi curati sunt.
Citonia omnia intus z foris purgata numero. x. co-
ques in ompatio melle sine vino ascalonio aut sicu-
lo. daptulos etiam optimos purgatos numero. x. co-
ques similiter. addes aloes epatici triti. z. iij. croci tri-
ti cū vino seminū. postea facies cerotū de oleo me-
lini lib. j. cere. j. qđ cū refrigerit omnia simul misce-
bis z ipones. **C** Itē herba agrimonia trita z potui
data dolorem sedat. Si vero ex pondere sentiat pol-
linis fabe sexta. z bete viridis succum simul coques
z calidū impones p triduū. **C** Itēqz betonice deñ.
xii. ex aque calide cyathis trib⁹ si febricitet si aut nō
febricit in vini cyathis tribus. **C** Itē ad renū dolorem
Castorij deñ. iij. resine. iij. seui taurini similiter. picis
dure similiter. styracis similiter. olei nardini quātū
sufficit. Hec oīa in vnū coques z impones: exatātū
est. **C** Itē cataputic ad renū dolorem. R. apij semis.
z. ii. sisileos. ii. petrosilini. j. torideli. iij. piperis albi
j. eruce feminis. ii. nucleī sexta. ii. parte dictā farine
rubei heminas. iij. mellis sexta. j. **C** Itē pditum ne

freticū. R. eupatorij. z. j. petrosilini. j. sgnantij. j. spi-
ce nardi. j. asari. z. j. maratri semis. vi. folij. j. cypri. j.
pipis. x. reupōtici. iij. dauci cretici. vi. vini optimi. ii.
mellis lib. xxiij. teres aut oīa siccātū melle. Postea
mittes vinū z cū digestū fuerit dabis in balneo sfo-
lio: z post balneū agitabis z vteris. **C** Itē conditū
nefreticon hoc est ad renes. R. petrosilini spice nar-
di saxifrice piperis betonice ana. z. j. asari. dauci su-
ana. seminū. singulas croci. z. ij. vini sexta. xij. mellis
ij. **C** Itē epythima nefreticon expertū. R. euporij.
z. j. nitri. vj. adipis porcini. j. opoponacis. j. galbani.
ij. bituminis. j. cū aceto aut siccā teres permiscis
vteris pones sup lūbos z ymblicū. **C** Itē pfectio
ad renū dolorem vel ad vesicē z stomachi. R. mastice
z. iij. cassie deñ. ix. z dimidium folij similiter. costi li-
mill. amōiaci. xvij. absyntij. ix. rose sicce. ix. alice. ix.
C Ad vesicē dolorem. **CAP. III.**

Petrosilini seminū. siccoz leminis simi-
liter. apij similiter tūdes simul z cribrā-
bis: adiecto paruo myrre optime cum
piperis grana. ix. Hec oīa cū vini opti-
mi cyathis. ij. miscebis z dabis potui
in folio post sudorem: z cū redierit in calido mēbra cō-
tineat. Hec enim potio serum z etatē celerime sa-
nat. **C** Itēqz nasturtiū tritū cū vino dulci cibario
ac valde spissum p triduū potui datū. **C** Itē apij ra-
dices z feniculi z asparagi bñ lotas z ex cecinas ega-
ponderibus subcondes z hoc septē diebus in vino
calidissimo macerabis ita vti operiant vino z alu-
merum cū opus fuerit accipiat ieiunus. **C** Itē alu-
minis scisti. z. j. z dragatū. ij. cōcines sic. Zragatū
pridie in aqua maceratū alumini trito miscebis
facti pastilli in modū scrypoli dimidij cū passe cy-
athis. ij. dantur. **C** Itē braxice feminis triti deñ. j. pi-
peris. ij. admiscebis z ex eo coclear plenū in careni
porione dabis per triduū. **C** Itēqz feniculi aspara-
gi petrosilini z apij z herbe saxifrice vī verbene ma-
nipulos singulos cū aqua ad tertias decoques z ex
hac aqua in vino ieiuno in vino optimo ppinabis
per dies. ix. Est enim res salubris. **C** Itē ad vesicā
vulneratā. Radices apij feniculi z asparagi in vinū
des in vino veteri albo z ieiuno quātū vnus est ca-
lix dabis. **C** Itē ad vesicē dolorem vel vrine difficul-
tatē. Pulciū spicā nardī z foliū trita melle vel
cellum parū z plenū appones vel vesicē dolorem vel
qui sanguinem mingit. **C** Itemqz marrubium con-
teres z addes passum: ac tantundem aque decoce
z bibes. **C** Itē ad vesicē dolorem vel si guttati aquā
digerit. Cardī semen ex vini sexta. ij. decoctum vt
ad heminā redeat totum vitium tollere constat si se-
quenter fiat. **C** Feniculum itidem decoctum z po-
tui datum. z. x. nimis proficit ad omnes difficulta-
tes. **C** Itemqz millefolium z acetum bibitur cōtra
omnes vesicē difficultates. **C** Trifolium item mi-
nutissimū cum pipere z pulcio potui datur. **C** Itē
petrosilini cyathos. ij. olei rosā. ij. apij. seminis. ij.
simul

simul tundes et cribrabis tenuissime: et ex eo coclearia tria in mortario trita tenuissime edes. **E**t si forte vesice ut meatus anterior laxetur. **E**t meliloti. **E**t i. fenugreci hemina. **E**t cuiusci fusc. **E**t maluaz agrestiu et lauaz radices. camomille sicce vel viridis. **E**t i. lauri quoque folia et herbam vesicalem simul decoques: et per triduum fouebis. **E**t si scis sane et laurus feminis molestior ut si mulier fuerit saluat. **E**t si virgo reumatizet. **E**t si ad hoc fomentum renum postea faciendum Lauri: pulci: myrtum: grammaneti et rutaz decoques et per triduum fouebis. **E**t si ad vesice dolorem: qui iam grauer afflicta est: sed et si putreat et ad stranguriam ad calculum quoque: necno ad loca mulierum que res et homines a morte reuocat. Tolles asparagi radices: graminis radices: apij quoque cum suis folijs: maluaz et ius maluaz quod exprimis. Subinde adijcies ros marini: ramulum cypressi. ramulum herbe sauine. ramulum pulei veteris fascem allij. cerros relictis vnius siccis coronam roseam siccam. lauri ramulum: nepete montane fasciculum. fenugreci semen contusum hedere rutaz ramos: verbene ramos cum suis radicibus. herbe que nascitur secus aquam: et hz folia similia fabe fasciculum apium eraticum: et hec omnia mittes in vas amplum et aquas plurimam capiat: et decoques usque ad tertias ita ut ter vas impleas et ex hac aqua decocta dabis icuino bibere: et in ipsa aqua calidissima put pati potuerit sedeat in balneo ita ut testiculos et verenda in aqua habeat. sedeat vero quod potuerit et subide ex eadem calida adijcies donec sentiat se perficere. ac sabulum per urinam digerere hocque facias per triduum et hz vitium sit vetustissimum sanabitur et utroque sexu quelibet sit etas. **E**t si autem que his locis aut vesica laborauerit ex ea intus utat ut sedeat similiter: ut supra de viro dictum est. explicabit enim et stranguriam et tortiones omnes vesice statim soluet. **E**t si podisim vero potione sic demonstrabis. Mittes in vesica calculos et cum ipso medicamento suspendes in calore balnei per tota nocte pendeat et inuenies mane calculos vi medicaminis resolutos. **E**t si rute agrestis grana. ix. trita ex acetem hemia subserue facies et dabis bibere per triduum diebus. **E**t si sanusque fuerit. **E**t si quoque putamia vni pulli nati fuerit quod sufficit putresces: et myrtum et rutam et cribrare semina. comiscebis et in passio icuino dabis. **E**t asparagi item mortui siue siluatici fasciculum bonum aut certe radices eius decoques ex aqua boni et ex ea aqua bibat cum vino mirifice sanat. **E**t si porri item sectini virgis succi cyathum vni ex passio cretici cyathis tribus bibat. **E**t si amigdalas numero. xxx. diligentissime teres. **E**t si Bragati et semina. i. sapa isulaz et boni trita simul miscebas colliges. hic dabis in modum anellane cum dormitum vadat. **E**t ad calculum.

CAP. III.

Et si semina. pteritur et ouis eiusque putamen ter implet passio idque balneo serue factum datur aduersum calculi dolorem. **E**t si quoque cicer arietum in aqua discoquis

cum sale et ex ea aqua bibatur vini cyathi per triduum in difficultate urine. sicque et calculi pelluntur. **E**t si forte item trite dolores imponuntur aduersus urine difficultatem. **E**t si urino item fimo dolore illinire. pdest. **E**t si urines quoque terreni contriti bibantur ex vino vel passio. **E**t si ad calculos comminucendos pelledosque. Coclee inanes combuste conteruntur et cinis earum in potio datus calculos pellit. **E**t si lapilli aut qui in gallinaceis aut palumbis vesica inueniuntur contriti potioni insperguntur. **E**t si quoque simus palumbis in sorbitione ex faba fracta bibat. **E**t si tururum item simus in mulla decoctus imponitur. **E**t si in patella coctas das cicadas in vesice dolore. **E**t si utilis enim est contra omnes vesice dolores seu difficultates. cinis plumarum palumbis ex aceto mulso bibitur. **E**t si nido item hyrudinis glebula uti diluta ex aqua calida bibat. **E**t si quoque turdos simus ex mulso decoctus imponitur. **E**t si conuenit quoque turdos esse cum bacis myrtis in qua decocti sunt pedes agnorum. **E**t si scorpio marinus in vino necatus vesice vitia sanat et calculos pellit. ipse autem sane editur et vinum bibat. **E**t si quoque lapilli qui inueniuntur in scorpiionis marini cauda vtiliter potat. **E**t si inueniuntur in brancis capitis piscis quasi lapilli qui potati ex aqua calculosis pelare medentur. **E**t si bini etiam cum spinis suis tunduntur: et singuli ex hemina vini bibuntur. **E**t si quoque difficultatibus urine si cinis potatum alligatumque pdest. **E**t si plataginis item de vli folia vli radices potare ex passio pdest. **E**t si vesica quoque apri in cibo elixi sumitur. **E**t si leporis nihilominus renes inueterati in vino potati calculos pellunt. **E**t si ungule etiam equi cinis ex vino vel aqua bibitur.

CAP. V.

Et si incontinenciam urine. Errini genitilis cinere ex vino potare dulci opus. **E**t si quoque valet in canis cubili vrinam facit. Item quoque remedium ne ipse vrinam faciat ut canis in suo cubili. **E**t si ungule item apri vel suis cinis potioni inspergit. **E**t si leporis quoque cerebrum in vino bibitur. et eiusdem testiculi tosti eduntur. **E**t si aseruz etiam triu ligule asse in cibo sumuntur. **E**t si coclee similiter aphricane cum carne sua comburuntur ac cinis earum ex vino bibitur.

CAP. VI.

Et si verendorum vitia si fornicatio sit vel verruce.

CAP. I.

Et si arietini pulmonis sanies illinitur. **E**t si ris vero vitis arietinorum vellerum cinis ex aqua et seu ometo pecudis precipue ab renibus admixto et pumicis cinere et sale iponit. **E**t si lana item succida ex aqua frigida. **E**t si larum item ungule cinis. **E**t si deum caballinorum turorum farina inspergit: vlcerebusque iponit cum melle isopu et plumbi scoriam. **E**t si uricu item vli purpuraz

Medicina Plinij.

E

cū suis testis z carne cōbustari cinis euz melle car
būculosqz eoz salāmēta cū melle cocta cōfringunt
singulariter vero cerebrū apzicū suis sanat ea q̄ ser
pant. **C** Fel itē bubulū cū alumine egyptio ac myr
ra ad crassitudinē mellis exactum illiniē. **C** In sup
beta cocta ex vino z trita imponitur.

C Ad testes atqz ramices.

CAP. II.

Olus cū cocta faba equis prius dolo
ribus apponit. **C** Itēqz bulbi triti ex
vino mulso z illiniē medētur. **C** Ru
ram itē cū tenetis ramis lauri p̄ritā tu
mori imponit. **C** Linini quoz coctū p̄ritūqz euz
cera z melle ac rosaceo. **C** Farina itē dē lini seminis
cū resina z myrra p̄tra dolorē facit in vino discocta
z p̄rita. **C** Inflationi vero beta ex aqua iponit aut
ex melle. **C** Itēqz ser vini aut faba ex vino illiniē.
C Folia cyp̄ssi cū polēta trita ramici p̄sunt. **C** Pil
lule itē de cyp̄resso tenere trite cū anxūgia z lomēto
iponitur. **C** Itē dē succo de pillulis cyp̄ressi cū
fico arida prius dēptis granis iponit iuuat. **C** Far
ina quoz feniculi in hydromelle decocta addita an
xūgia facit ad omnia. Si vero decidit alter ex testi
bus spuma coctēz illinitur. tetrīsqz vulneribus ibi
manantibus auxiliatur capitis canini recentis cinis.
C Senectus item anguiū trita ex aceto atqz hydro
melle. **C** Stelliones quoz dēptis pedibz inter
rancis z capite z affati in cibo dātur. **C** Tumores
vero testū marina aqua vtiliter fouent q̄ si z dolor
z tumor sit pulca calida iponitur in spongia.

C Ad inguina.

CAP. III.

Ingūta inguina eius intumescere que
habeat secū surculū ex myrra nec ferro
nec terra tactū. **C** Locle vero minute
trite ex melle illiniuntur inguina priusqz
exacerant vel intumescant in licio aut facere. it. no
dos opz atqz ad singulos notare singulas mulie
res viduas ac tum alligare liciū ad talum vel cruri
vel infra genu. Si autē ex equitatu semina verata
sunt spuma equi ex ore semini b̄ illinitur z ingui
bus iponitur. **C** Itemqz finus suillus sub testa ca
lefactus z tritus cum oleo. **C** Oleo item de lacer
na intestini caput perfricabis ter. miraberisqz effe
ctum sed posteaqz meatū vneris aliquātulum rei
cias. **C** Lini itē dē semē ex aceto z oleo decoquit
z tritum inguini iponitur. **C** Itē myrtea virga que
ferro tacta nō fuit in dolore inguini circūligatur ab
sentūqz habere in vtrali pdest. **C** Itemqz lupini
ex aceto cocti somētum optimum est. z tollis z pa
rothetis vtile est.

C Ad intertrigines.

CAP. IIII.

Interdo ligni in puluerem redacta in
spargitur. **C** Itemqz lentific foliorum
puluis ad idem facit. **C** Myrrī item
foliorum puluis mirabiliter facit. **C** Co
ctis quoz granatorum puluis mire facit.

C De egritudinibus apparētibz in extremitatibz
mēbrozū. **Trac. VII.**

C Ad sciam.

CAP. I.

Itis pure pon. iij. solues i cacabo do
nec penitus liqueat: addesqz sulphu
ris vini triti. 3. j. z semis. o. dei pollinis
hemina: z aceti acerrimi hemina quod
qz tamdiu miseri z cōfricari facies donec vni cor
pus efficiatur: z sic induces in aludam. z postqz bal
neum erieris in locum qui dolet impones z vteris
biduo. z post rursum lauaberis. ac post balneum re
nouata cataplasmata ipōes. hocqz tertia vice facias
z recipies integram sanitatē. **C** Itēqz capparis ra
dices in aqua decoctas z bene tritas pānoqz indu
ctas ad noctēz impones: z alio die sanus leuabis.
C Item nepeta ante solis ortum sublata z imposi
ta remedium prestat. hac etiam trita seu viridis in
balneo fricetur. **C** Itē frustum enule viridis cum
vino albo bene teres z colabis p̄ linteum z dabis
cui coxa vel scia dolet. Sed prius aliud frustum te
res z illines vertebro vel core dolēti z cum frica
uerit bibet potionē sup̄ascriptā: z in ipso latere iace
bit. **C** Item ad sciaticos. Silij coctar plenum cū
aceto z aqua dabis bibere. **C** Itē potio ad sciam
Herbam agrimoniam cum fuisse ruboreo uellet
resqz radices eius terges diligēter z teres in potio
ne vna cum vino quātū sufficit z sic dabis bibere p̄
tridui. **C** Itē bulbi albi succus potui datus mede
tur. **C** Itēqz senetionis succi. 3. j. cum oximelle po
tui data si mor deambulet pdest. **C** Porri itē capi
tū succus potui datus ad sanitatē efficaciter pdu
cit. **C** Salis itē dē amoniaci coctar. j. i vini cyathis
duobz bibit. **C** Itē malagina galieni sciaticis. Rapi
retri. 3. j. castorij. j. helenij adarcis. j. euforbij. j. gūgij.
beris. j. cere. j. vini quātū sufficit. **C** Item potio ad
sciam. J. dātaginē porū virginē z heliotropij iuris so
lia teres diligēter: z exp̄ssum succū dabis i vino ve
teri tepesacto luna decurrēte p̄ ter dabis bibere: z
qñ helyotropyū folia nō hz radices ei⁹ tolles vel ce
tera. **C** Itē potio ad sciam ad corā ad artrisin ad pe
des. Bibicini simi pugnū pipio gna. xvi. teres viu
tis imer ad desqz mellis hemina. j. z vini sexta. j. o.
bisqz stāti p̄ dies septē. **C** Hēstre itē frōdes z cau
les cū aceto madefactas sumē triduo p̄uēt. **C** Itē
vinctio leonis z leopardi adipēs z p̄iretrū pari pon
dere admiscebis aphronitro z euforbio tāndē ad
micto z balsamo. z quotidie corā i sole p̄fricabis
cū meli⁹ senferis adijicies passū z oleū rosatū qd̄ sus
ficat. **C** Curat et nervoz z articuloz valitudines.
C Itē acopi ad core vitia calidissimū. R. olei the
rebynthini lib. j. anxūgie veteris. ij. cere. iij. galbani. j.
z semis. euforbij duas z semis. panacis sū. adarcis
ij. sagapēi. iij. castorij potici. vi. **C** Oficis vō sic. Sa
gapemum z panace infundes in modico aceto: z te
res oleum therebynthynū z anxūgiā ceramqz se
mul solues

mul solues cetera tundes ⁊ cribrabis ⁊ simul omnia miscebis ⁊ colliges in vase vitreo ⁊ vteris cōfricando per vnam horam contra solem vel ad carbonem. **¶** Item p̄fectio lyfopomi ad sciam. **R.** p̄iretri. **℞.** medulle ceruine. **j.** galbani. **j.** isopi. **j.** adarcis. **ij.** therebintine. **j.** pipis. **j.** balsami lib. **j.** olei cypri. **℥.** **j.** olei hyrcini lib. **j.** olei stracini. **j.** olei amaricini. **℥.** **ij.** olei laurini. **iiij.** cere punice. **iiij.** **¶** Item cōfectio malagini sciaticis experti. **R.** cere lib. **j.** picis dure. **ij.** therebintine de cauliculis. **℥.** **vj.** amoniaci. **vj.** styracis optimi. **ij.** māne thuris. **ij.** galbā. **j.** ⁊ semis. accētū qđ sufficit. **℞.** olei picē ⁊ refinam igne lento solues. styracē ⁊ galbanū admixta modica cera tandiu tundes in pila donec malaxari possint. **℞.** amoniacū vero leni manu teres vt puluis fiat: addesq; accētū vt pingui⁹ fiat. **¶** Deposito vero casabo galbanum cum styrace sup̄mittes: ⁊ de spatula mouēdo cōmiscabis postea oīa: deinde in mortario super oīa cōdimenta fundes vel manib⁹ permiscēbis accētū: hocq; facies assidue spargēdo super quātum species possint cōbiberes: ⁊ vteris. **¶** Item cōfectio medicamēti sciaticis. **R.** salis cōmūis. **℥.** **iiij.** ⁊ deñ. **iiij.** leppidi. **℥.** **j.** ⁊ semis. amoniaci. **vj.** sinapis. **vj.** p̄iretri. **j.** strutij. **j.** ⁊ semis. aristoloeie longe. **vj.** camepitij. **j.** colophonie. **iiij.** ⁊ deñ. **x.** olei veteris. **℥.** **ix.** p̄polinis. **vj.** refine pituine sicce. **vj.** stercois colūbini seminū. mclibdenē. **iiij.** ⁊ deñ. **iiij.** **¶** Item cōfectio niri sciaticis. **R.** adarcā: p̄iretrū: sinapis semen: stasi sagriā ⁊ nitrus rūbeū equis ponderib⁹: que oīa cōtundes ⁊ cribrabis diligenter: in balneo vteris sine vnguēto. **¶** Item ad coxarum dolorē ⁊ ad sciam. **¶** Bursi radicē ⁊ tundes ⁊ in vino veteri decoques ad tertiā: ⁊ tres cyathos exinde ieiuno dabis bibē. **¶** Item herbe camipides quā piscariolā vocāt teres si viridis ē deñ. **iiij.** ⁊ ex aqua multa potionē dabis p̄ dies. **xx.** **¶** Item ipsāz herbā viridē ⁊ tundes. panē aut nauticū pridie insundes in aceto acro. postea ipsāz herbā p̄tunāz exprimes ⁊ adijcies salis tenera p̄ modo ⁊ saponis gallici pillulas ⁊ in modū cataplasmatisciatico induces a vertebro core vsq; ad geniculū ita ne subfragmē tāgas ⁊ fascia ciges: ⁊ cū sudare ceperit calida depones ⁊ ibi diutius faciat. Cū vō exierit ⁊ sudauerit tolles ⁊ locū ipsūz oleo p̄fricabis mirū effectū est. **¶** Item eodeas crudas cū testijs. **xix.** bulbos crudos. **xxi.** piperis grana. **xxiiij.** in vni p̄miscabis ⁊ teres vt fiat in modū ceroti ⁊ inducū p̄ano excūti d̄ balneo induces in corā ⁊ ligabis ⁊ post triduū solues cūti ad balneū. **¶** Item apij viridis sue apiastri radices ipsosq; verticulos rotundos ad modū ceroti facies ⁊ cūti de balneo ipones in p̄ano ⁊ post triduū solues in balneo. post pangra p̄fricabis qđ pficies sic. **¶** Cero. **℥.** **j.** argēti sume. **℥.** **j.** cere quātū sufficit ⁊ post balneū ipōes. **¶** Hoc cerotū aliq̄ totion appellāt. **¶** Item malagina sciaticō. **R.** pecule. **℥.** **j.** cuforbij. **iiij.** p̄iretri. **ij.** sulphuris viui. **iiij.** calefacies vero peculā vsq; dū regelet ⁊ tunfa oīa ⁊

cribrata p̄miscabis ⁊ in aludā ductū impones ligabisq; ac die tertia solues ⁊ duces in balneū ⁊ post balneū vterē ceroto cypriano ⁊ oleo cypriano. **¶** Item acopi sciaticis. **R.** niri. **℥.** **j.** cinaperi. **ij.** stasifagnie. **j.** alcionei. **j.** cere. **vj.** therebutine. **vj.** cypri. **iiij.** taphia siclyon. **ij.** taphia siclyon vero cū aqua maria ⁊ sic alia soluta p̄miscabis. **¶** Item herbe camitrie viridi collete mēse. **¶** Maio manū plenā teres diligēter cū p̄pere ita vt acū sit. admiscēbisq; vini acri sexta. **j.** ⁊ alterū seorsūz pones ⁊ cū distemperatū fuerit in portione dabis calicē dimidiū ⁊ refundes de vino puro tātundē: ⁊ ita facies p̄ dies. **viiij.** sicq; facies vt ambo sextarios adijciendo cōsumas. **j.** singulis dieb⁹ dimidiā heminā bene calefactā ⁊ iaceat in ipso late re obuolutus p̄anis vt fudet donec digerat potionē abstineat vero a balneis ⁊ recētibus carnibus ⁊ sanus erit. **¶** Alij parū mellis adijciūt ppter asperitatē. **¶** Item ad sciā que quomodo semp ex flegmate sit dabis in primo gere seminū. aut certe sm vires ⁊ mensurā tenebis. ⁊ post dies quattuor iniectionib⁹ curabis. Sed prima iniectio recipit hec. **¶** Cetaurie deñ. **vj.** colouintide. **j.** p̄tunūz radices cucuma siluaticae. **vj.** radices bete. **℥.** **j.** sulphuris. **j.** aneti. deñ. **vj.** aque sexta. **j.** coq; ad tertiā ⁊ colabis: ⁊ in ipsam aquā addes mellis potionē ⁊ inijcies hora p̄ma expectabilisq; opus iniectionis vsq; ad horā. **iiij.** vt bene purget. **¶** Post hec facies iniectionē alterā que habz olei ⁊ aneti potionē ⁊ adipis seminū. castorij triti deñ. **iiij.** **¶** Cōmiscabis aut hec ac tepida inijcies: ⁊ teneat qđ diu pōt. Cū vō hec oīa feceris exerceat abulatio p̄ dies. **vij.** **¶** Postea vt p̄curetur vtaf iniectionē ista p̄ dies plurimos vt cā dissoluat. **R.** cuforbij. **℥.** **ij.** taphie. **j.** ⁊ semis. adarce. **j.** p̄iretri. **ij.** sinapis. **j.** ⁊ semis. eruce seminis. **ij.** piperis albi. **ij.** piperis nigri. **j.** ⁊ semis. bulbi rustici albi. **ij.** cere albe. **ij.** olei cypri. **ij.** **¶** Dec oīa p̄miscabis cū oleo sup̄scripto diligēter ⁊ vngēdo fricabis diu lēta i alijs locis durioribus vnguēto puro vteris in stomacho vel medijs p̄ frig⁹ cū nardo vnges ⁊ vteris. **¶** Item vermis terrenus effodit ⁊ iponit in catillū ligneū sūstus ferro alligatū aq; p̄fundit. rursusq; i eo loco i quo crut⁹ ē viuus suffodit: ⁊ ea aq; i eodē catillo bibit. **¶** Item qz coclee crude trite ex vīo mero cū pipere bibunt. **¶** Item lacerta viridis dēpto capite ⁊ pedib⁹ cū ite raneis p̄dita vt fastidiū abigat i cibo dat. **¶** Item ru beā qua pelles p̄ficiunt quotidie bibere vtile est. **¶** Lauri itē ⁊ genestre rami plurib⁹ diebus i aceto macerant. deinde tundunt ⁊ coquunt ⁊ ex eo succo quotidie cyathus potui datur. **¶** Simus quoq; bubuli calefactus in cinere seruētū locis dolētib⁹ in folijs cuiuscunq; holeris imponitur. **¶** Ad core dolorem.

Cap. II.
℞. Tyracis optime. **℥.** **j.** castorij. **j.** cuforbij. **j.** qđ nō sit p̄tunūz. piperis. **ij.** cymini barbari. **ij.** vini veteris ascaloni. fortis sexta. semis. **¶** Dec oīa mittes in ollā nouā capie Medicinā Plinij. **℞.**

tem sexta.ij. addes quoq; stercus colubini coq;sq; in carbonibus modice et ide vnges corā siue renes ybi dolor fuerit. **C** Itē vinctio ad dolorē core siue vtebri pbatissima. **R.** panacis seminū. lasaris optimi deñ. .vj. semis caulii tunsi et cribrati seminū. cymini tunsi et cribrati. **3.** j. baccharū lauri tunsa et cribratū. **j.** Panace vero et lasar infundes in vino veteri et post bidnū nouū cum vino veteri calidissimo sufficenti et modice calefacies ad prunas et cōmiscebis simul panace et lasar et calefacies agitando in calido sole vero contra pilum diutissime confricabis. **C** Itē ad corap dolorē. **R.** Artemesia herba admixto aceto imposita in triduo collit dolorē. **C** Itē apocum sciaticū. **R.** euforbij myrretinaperi. lybani. cypriani ana. **3.** j. que cōmiscebis et vteris.

C Ad geniculorū dolorē. **CAP. III.**

Quinq;foliū adiecto modico sale cōtutum aspersumq; aceto et genibus circūligatum efficaciter medet. **C** Itēq; bacchap hemina ficus aphricane lib. .j. anrūgie. **3.** .vj. cū vino veteri simul cōmisa et illinita efficaciter p̄sanant. **C** Item ad genua et ad pedes.

C Aeruus de cruribus vulturis cōtundes ac talis impones et alligabis statimq; dolor decidet. Est enim res physica et cōprobata q; si genicula forte cōtracta fuerint lomentū ex faba in passo maceratū impones ac desup caulii folia alligabis. **C** Itē aphronitū maceratum cū lana succida imponitur.

C Ad tibiārum dolorē. **CAP. IIII.**

Quadamomī herbe folia cū aqua tunsa et iposita sanāt. **C** Itē ad tibiārum tumores folia herbe anagallidis p̄ridū alligata tumorē tollūt. **C** Itē ad vlcera in tibijs et cruribus. Lomentū fabatium ex aceto acerrimo aspersum teres diligēter et pāno inductū impones. et cū ceperit exicari ex ipso aceto suffundes vsq; in diē tertium. **C** Itēq; vsq; adipe admixta rubrica et iposita magnifice sanāt. solusq; adeps facit idem.

C Caprinum itē fel vel apzinū cum resina et ceroto

resolutū vulnera que serpunt mirifice sanāt. **C** Itē sor des casei sicci et simus ouis mollis pari pondere trita adiecto melle pusillo itra dies. .xx. curāt. **C** Itē q; si caprinū simum ex aceto subseruefacies et imponis sanāt. **C** Lenticula itē ex aqua decocta addito exiguo mellis trita et imposita sanāt. **C** Ad maculas aut tibiārum ex ictu recētes coxiandru et aceto trituz et impositū eas inherere nō patit. **C** Itēq; ad tibiārum vlcera resina cum cerosa imponit. **C** Linere aut tē maxillaz apri vel suis inspergūtur. oīaq; in his locis vlcera purgāt. p̄plent p̄sanant. butyro ac medulla cerusa felle itidē taurino cū cyppo oleo et hyrcio.

C Ad talorū dolorē. **CAP. V.**

Qusculus ex oleo tritus sedat vitū et tumorē tollit. **C** Itēq; limus aquaticus cum oleo subactus et impositus p̄dest. **C** Caprinus ites simus siue bubul ex

aceto decoctus et cū melle subactus vtiliter medet. **C** Ad laxatos vero talos simū caprinū siccū siue bubulū in puluerē redactū ac cum melle mixtū et impositum laxatis tumorē et dolorē sedare certū ē. **C** Vitulinus itē simus recēs laui et totio talis aliquo casu p̄tinuo ipositu non solū dolorē vep etiā collectiones ac tumores mire arcet vt reprobatū est. **C** Ites mulieris capillus p̄ plurimus in cinerē redactus ad mixto ouū adipe veteri ceroti modo illinitus celeriter enim dolorē relenāt et p̄stinā restituit sanitatē. **C** Bubulas quoq; ipositas ac desup alligatas lurraturā experti sanare p̄miser. **C** Talis itē tumentibus simus caprinus decoctus et subactus melle imponitur. **C** Itēq; pulmo marinus iponitur. **C** Cri quoq; inarini cinis ex oleo vtiliterq; aqua souetur in aqua eoz decoctus est.

C Ad tumorem pedum **CAP. VI.**

Quille purgate lib. .iiij. pulc. **3.** .vj. aceti sexta.ij. mellis lib. .j. pficies et ipones miraberisq; eius rei effectū. **C** Lana itez cū cinere calido oīa vlcera pedū sanāt. **C** Itē q; simi gallinacē vel colubini cinis ex oleo vlcerationibus medetur. **C** Egmētū idem testudinis cinis ex vino et oleo tēperatus vlceribus pedum medetur. **C** Seuo quoq; pecudum cū alumine si plura sint vlcera sanant. **C** Ariculis vero simus colubinus tritus imponitur.

C Ad perniones. **CAP. VII.**

Quāne folia in cinerē redacta vulnera per nionū sanāt sparsa. **C** Itē somētum lazaz seruefacit i passo cretico aut aphrocaliduz appones. hocq; ter facies vtili. et scias te curasse. **M**ustus cocleaz frequēter iponitur. **C** Item dragantū infundes in mellitate p̄ die glycinā quoq; p̄ides et infundes in mellitate et coqs. Lauabis et teres dragantū eque tritū diligēter admiscebis qd cū i modū ceroti medie tēpati feceris linies i pedib; vel manib; qd si spissus fuerit ad des d ipso mellitate et vteris. **C** Itē styptiriā coqs i vino et ex hoc souebis man; et pedes et sic decoctū ē suprascripto illinites. **C** Itēq; aq; i q; crū decoctū ē vtilit souebis. **C** Sic itē aride discocta et cū cera liqda subacte abustis et pnionib; iponunt. **C** Terre noz itidē vmiū cinis cū oleo ipos. **S**itq; comleaz p̄zini p̄busti cinis cū oleo imponit. **C** Item cocleaz rū que nude iueniunt viuaz p̄bustarū cinere oīa pedū vulnera sanāt. **C** Simi itē murini cinis ex oleo veteri iponit. **C** Itēq; agnū pulmo vel arietinū imponit. **C** Bētis itidē caballini p̄tunsi farini subuitē emēdat. **C** Lacerte quoq; viridis sanguis sub tritus pedes illinitus sanāt. **C** Adeps aut anferinū addito alumine omnes rimas sarcit peduz.

C Ad interdigita. **CAP. VIII.**

Quāne trituz cum oleo de lucerna ardētū bene mixtum inunges et miraberis. **C** Vermii itē terrenoz cinis i oleo vep̄ri

teri impositus optime sanat.

Ad panariciū dolorem.

CAP. IX.

Ermentū cum sapone ⁊ sicu pingui tum sum ⁊ subactū iponit. Si autē caro excreuerit ⁊ vngues separauerit flos lētis in sulcis ⁊ cataplasma de charte cinere ex aceto mixto superponitur.

Ad vngularum dolorem.

CAP. X.

Enu grecū crudū tritū admixta aqua p cataplasmate iponit ⁊ sanat. Ad vnguelesum ciciēdū. Staphisagria tundes primo deinde teres ⁊ admiscebis acetū postea ipones vsq; dū sanat. Cū autē ceciderit fabas impone mire facit. Itē ad vngues si qd mali habuerit alumē scilton in testulā mundā imittes: ⁊ in foco coqs: deinde tolles ⁊ aceto supspargo extingues iterūq; repōdes in focū ⁊ cū opus fuerit supascriptū puluerē sparges aut solutū cū vino puluerē illinies ⁊ post linteū suppones ⁊ linteolo vino infuso digiti obuolues ligabisq; ⁊ sanabit. Itē vt vngues lesos emūdos. viscū cū sulphure vino tere ⁊ infundes vngues. Itemq; ququefoliū tritū cū adipe ipones. Itē emplastrū p scadacānata. hoc est cū de frigoribus i manib; vel i pedibus vulnus nascitur que sunt comedere. R. cerose lib. j. cere albe. j. folij pūnis siue amigdalini. j. spume argēti. Cerofas vero ⁊ spumam argenti teres cum oleo diutius donec colorem mutant.

Ad podagram.

CAP. XI.

Ocellū diez. xi. nec min⁹ nec ampli⁹ oc cides ⁊ coqs diligēter: ita vt si fieri pōt ossa decoquant: qd sublati teres carnes in mortario in modū cataplasmi ⁊ ipones. Itē expū stercus ouoz vel triū porcelloz qd inuenit in vētre occisoz serueat in sartagine cū aceti sexta. j. ⁊ in ipso dolore pedibus iponat. Itē icipietes podagras mirifice discutit. Bette cōbuste cinis si leuissime admixta sanguine bubulo iponat. Itē ad ipetuz doloris. Salis sexta. j. solues cū aqua tepida ita vt totū liquefiat. de inde mittes aceti sexta. j. ⁊ agitabis diligēter. postea mittes aquā fontanā frigidā ⁊ tēperabis put delectat ⁊ spōgia fouebis diutissime loca dolētia ⁊ terges ac linies medicamēto subscripto. Descripsit partes quattuor. quasi tessellas: ⁊ aphronitri ciuarij pastillos nūcro. v. teres diligēter ⁊ addes ouū vñū ⁊ rursum tādū teres donec in modū ceroti molliis fiat ⁊ linies pēna: qd cū siccauerit linteū suppositū cale ref. Itē ad podagre dolorē ⁊ timorē. Simū cōlibinū amoniaci carycas egrenatas ⁊ nitri pari portione tūdes ⁊ cribabis admixtis olei cypriini ⁊ meli ni singulis semiunc. ⁊ oibus in vñū mixtis in modū malagini ipones dolorē ⁊ timorē tollet ⁊ podagrā amoz. r. sanabit. Itē senugreci coclearia. ij. cum aceti coclearib; .ij. teres diligēter ⁊ inductū linteō ipones. Solia iū lactu cap purgabis ita vt mediū

thyrsus ⁊ venas tollas ac proijcias. solia vero elixa bis in aqua infundes panē teresq; semote. Postea simul solia cocta mollissime teres ⁊ tepefactū cataplasma cū linteō ipones. Itē ceratorii podagri cū expertū qd facit ad arthridicos. R. seui hyrcini lib. j. butyri. 3. v. lini seminis senugreci. altee aneti rose meliloti añ. lib. j. soluēda solues ⁊ pmiscebis omnia malaxabis. ⁊ vteris. Itē emplastrū faciēs ad podagricos qd exiccat optime. R. melybdene lib. iij. salis amōiaci. ij. lypidos sydero: qd ⁊ facit ad scythicos. Itē descriptū ⁊ oua cruda ⁊ aphronitrum teres diligēter ⁊ tepefactū linteō illinūt ipones. Verba itē euisci tūsa cū arungia veteri ⁊ imposita tertia die sanabit. Huius herbe expimētā viz plures auctores annūtiāt. Itē cucumeris siluatici radices in aceto coctas teres ⁊ impones podagre atq; articuloz morbo. Presens enī remediū est ⁊ meli⁹ si oleū simul pari portione misueris. Itē torpedonigia marina viua in oleo putrefiat siue in eo viua coquat ex qua cerotū faciēs de quo manus ⁊ pedes cōfricabis dolorē sine mora tollit ⁊ nervos liberat: qd si fel eius infricat pedibus dolore similiter cārebūta vt coriuz eius supponas. qd q c detrabet ocimo viridi man⁹ pfricet. Itē pullos ciconiarū teres in olei dulcis sexta. vij. decoqs ad tertias colabisq; ⁊ in ipsū oleū adijcies adipis vrsini lib. iij. seui taurini. 3. vj. medulle ceruine. vij. olei laurini sexta. j. myrtini. j. stercoris ciconie. 3. j. ⁊ seminis. pfriciesq; repones ⁊ vteris. Itē ad aliud melius qd in an nos. lxx. curat. Simū ciconie ⁊ arugie veteris ptes. j. pmiscebis ⁊ vteris ⁊ miraberis. Itē podagre: pituita siue sanguis vbicūq; se fixerit ⁊ dolore nimīū fecerit. Senugrecū in olla noua ex aceto acri siue vrina humana discoqs ⁊ teres in modū ceroti: qd linteō inductū quotidie ipones sepius renouatū: qd cito siccet ⁊ dū recēs est viz habz ⁊ sanū citius facit. Alij vinū ⁊ oleū adijci debere tradūt ⁊ sic decoquū. Itē ad podagrā curandā. R. cere lib. j. olei veteris cinarij. j. resine frise siue therebynthie siue pitui ne qle iueneris lib. j. nitri alexandrini. j. ⁊ 3. iij. aphronitri albi. 3. vj. lixiue qua vtūf saponarij lib. j. 3. iij. Nitri vero ⁊ aphronitri teres diligēter i mortario addes lixiniā sed paulatī augēdo atq; terēdo donec totū expēdas ⁊ fiat tanq; cerotū. postea oleū resinam simul solues in trulla ac mittes sup species prius tritas ⁊ rursum simul oia teres donec diligēter misceat ex eo induces pāno ⁊ suppones pedi dolēti donec aperiat ex semetipso ⁊ humor digerat: ita vt aliud nihil ponas nisi mane vel sero foueas prius emplastro mutato ⁊ cum humor cessauerit tantum sicum superponas linteum vsq; dum sanetur. Item cerotū ad hec. R. senugreci bene purgati sexta. iij. quos infundes aqua lini seminis. ij. infundesq; seoz sum euisci pond. quinq; seoz: si malue radicez plurimam: que omnia in aqua pariter coques: ita vt ad maximam mollitiem perducas postea colabis ⁊ mē

Medicina Plinij.

E 3

surabis ex eo sexta. viij. admiscebis olei. iij. baccharum lauri tunfaruz. j. in vase duplici diutissime coques donec ad mesuram olei reuertat: colabisq; z mittes resine fraxe. 3. iij. laricis. iij. isopi ollaris. iij. diu agitabis donec frigidu fiat: de quo dolenti bis vel ter in die pedes confricabis. hocq; facies etiam cu dolet bis in die. **¶** Item cerotum ad hec. R. herbe psonate succi z vini veteris sexta. ij. medulle ceruine. 3. iij. seui ceruini. iij. olei rosati. v. cere. ij. succum aut ac vinum z oleu simul miscebis in cacabo nouo fictili z ad carbones ad tertias decoques agitando cum canna. Seui vero z cera rades de canna minutatim z supmittes. Cumq; liquefactu fuerit: leuabis z in aqua frigidā pones: z duz sese colauerit quod supnatat manu colliges vini colabis z proijcies. qd vero in fundo de succo inueneris exprimes z cuz eo quod summo tuleris simul in mortario coteres z ductu lintheo appones dolenti loco. **¶** Item emplastru expertu. R. cerose. 3. iij. spume argeti. iij. cere punice. vj. arungie porcine veteris colate lib. j. cerosam vo z spumā in thebaico mortario tādū teras donec in puluerē redigas. Cera autē z arungia solues z puluerē totū paulatim admiscebis: z leuato cacabo mittes manū z agitabis tepidū donec omnia soluant. z sic in patellā fundes vt regelet: serueturq; mūde z cum opus fuerit malaxatū oleo rosato iponatur. **¶** Item pfectio medicamēti ad dolores pedum. Nitru alexandrinum sine lapidibz teres fortiter: z admiscebis oleo saninēsi: z coques lenit donec se colligat z denset: inducesq; lintheo z suppones. Hoc enim medicamētum dolores q sunt intrinsecus citius foras pducit. Si autē felicitus est q patitur p oleo saninēsi rosaceuz mittes. **¶** Item ad hec cōpositio. R. aneti viridis. 3. xvij. scylle viridis. xvij. olei gremialis sexta. vij. z semis. aque. vij. In oleo vero z aqua macerabis acetū z scyllā p dies. iij. postea simul coqs donec aqua deficiet z colabis oleū z mittes cere nouelle lib. ij. z semis. seui porcini recētis. ij. medulle ceruine. j. seu seui ceruini. ij. liquefacies z suppones pedibz. **¶** Item aliud ad hec. R. croci. 3. ij. cere. vij. spume argeti. iij. olei rosati lib. j. seui porcini recētis. j. mellis. 3. iij. lini semis itegri pisati z infusi succi. iij. spumā aut teres z succū mittes lini semis in quo crocum simul triueris: debinc oēs species reliquas in cacabo resolues z agitabis: que cū se misceuerint z refrigerauerit supmittes hec in mortario que trita sunt z cōmiscebis. factūq; medicamētum pāno ipones. **¶** Item aliter ad dolorem pedum seu manū. R. cere punice. vj. 3. aphronitri candidi. ij. stactis z olei rosati lib. j. z semis gūmi sauinēsis. 3. vj. styptirie. iij. Styptiria vero cuz aphronitro teres molissime ceram solues cum oleo z puluerem admiscebis addito succu lini semis: z agitabis donec se misceat vel refrigeret: hinc malaxatum ad vaporem dolenti loco corporis impones: z lintheum superpositum fascia ligabis. **¶** Item ad po-

dagram medicamentuz. R. seui taurini libras duas z semis. resine marmoree similiter. medulle ceruine 3. ix. lapatij. ij. mente. ij. marrubij vnam gypsi tres. herbarum vero puluerē z gypsum in vnu rediges z cōmiscebis. Medulla vero seuum z resina misceatur z omnia mixta faciunt medicamētum. **¶** Item confectio medicaminis ad pedum dolore. R. succi symphoniacae herbe sexta. vj. z cetrie. iij. quos miscebis z decoques ad tertias: post hec mittes oleus sauinēse vel apbrum ad sexta. iij. adijcies z resine fraxe lib. duas. resine marmoree. ij. arungie porcine sine sale. ij. Cum omnia hec soluta fuerint colabis eaz z postea addes cere lib. ij. z soluta iterum simul bulliant. reponesq; in cacabo fictili z cū non dolet quodtidie inde leniter vnges: quando dolor paulo amplior fuerit: amplius cōfricabis. **¶** Item emplastru armosos bene facies ad tumorē. R. lythargyri. 3. lxx. porcini adipis. lxx. coques lēto igni. **¶** Item emplastrum diastorion ad podagrā. R. lxx. iij. nitri alexandri lib. i. z 3. iij. cere lib. j. thebrynthe vnam. olei veteris. j. **¶** Item emplastrum podagricum. R. lythargyri lib. j. cere. j. ciani. 3. ij. calcātū cyprii. ij. nitri tres. salis fusci tres olei veteris lib. tres. yu. 3. tres. acetū quod sufficiat ad sicca terē decoques amolētum. **¶** Item ad hec. R. herbe personnate tunse z manibus expressi. succi sexta. ij. medulle ceruine. 3. iij. z semis. cere rubee spane. ij. olei rosati. v. vini veteris sauinēsis sexta. ij. omnia autem in oleo separatim cale facta in stagnato coques: ita vt omnia soluantur: post hec depones stagnatum sup aquam fontanam z cum regelaucrit species tolles crustocalatas: z in mortario marmoreo diligēter teres z rosaceo perunctis manibus miscebis. **¶** Item medicamētuz ad hec quod appellatur drama. R. olei veteris lib. duas z semis. spume argeti duas. cerose. 3. sex. cere sex. gutte amoniaci. iij. galbani. iij. z semis. resine laricis lib. vnam. meconi. 3. duas. Est autē optimum z pbatissimum. **¶** Item ad podagricos. Micas infundes in aqua z teres: addesq; coriādrum: aphronitrum: z lachrymam oui z modicu olei z tepidū impones sup pedē. Item lenica z suppones maluarum folia z sic ligabis. Si autem lintheu posueris arefcit. **¶** Item emplastrum ad dolore pedum. Micas panis in aqua infusus teres z adiecto oleo coques z sic pones in lintheo tenue. **¶** Item aliter. Senugreci farinam in aqua coques z post infusum panem teres z miscebis: quo illinitum lintheum impones adiecto modico seuo porcino. **¶** Itemq; aliter vt lomentum fabe subtile imponas: z adiecto seuo porcino lintheo illinitū imponas. **¶** Itemq; radices maluarū cocte ptūse z supponas. **¶** Item qd ē que pollicatus dicit in site idē pstat. **¶** Herba qd ē que pollicatus dicit in aqua cocta z supposita bini medefi: humorē vaporare facit. **¶** Item ad nodos soluendos. R. thebrynthe libram vnam. aphronitri vnam. galbani. 3. quattuor. p. olei quattuor. gutte amoniaci. viij. lxx. ac quantum

ne quantū sufficit. **C** Itē vinctio sauij clementis ad
boies solutos 7 ad oēs mēbroz resoluē siue poda
grā. **R.** olei sauinēsis lib. xij. therebynthine. j. radicio
cucumeris agrestis. xij. cere. j. medulle ceruē. j. gal
bani. j. ranas maiores de flumine. vj. in oleo vero ra
dices cucumeris fricabis: postea colabis 7 sic mit
tes ranas in sportellā palmicē 7 coques in oleo do
nec discoquāt ossaqz pura remaneāt. **C** Itud me
dicamētū. **V**alerius paulinus sic p̄ficiebat. **R.** sanfu
ci li. j. 7 semis. mirocicini. j. solij. j. balsami. 3. iij. san
guinis. x. testudinū. **S**i vero crocinū nō est: yriacu 3
mittes sanguinē testudinū in sanfucum colligēs.
C Itē vnguētū diacedriū ad dolorē pedū vel ma
nuū. **R.** cetria. ij. peucedanū aristologiā rotundam 7
ros maritū: ita vt be tres spēs 3 cetria pensent. olei
sauinēsis lib. viij. qd coqs vase duplici donec oleus
ad tertias decoquat colabisqz oleū diligēter: 7 cera
addita facies cerotū: ex quo si laueris p̄ diē secundo
vnges: si minus semel. **C** Itē trociscus physic⁹ ad
dolorē suspendendum podagre vel chyragre. **R.**
terre alexādrine lente. 3. ij. thuris masculi. j. 7 semis
berbe lentigle q. in aqua nascit succi coclear vnum.
aceti acri duo. **H**ec oia simul teres 7 penina illinēs
dolorē vebemēter leuat. **C** Itē malagina. **R.** costi.
3. j. solij. j. gingiberis. j. piperis albi. j. iulquiami se
mis. j. sulphuris viui. j. picis. v. pecule portionē vnā
miri assī. 3. j. amoniaci. j. alcyonei vnā. **E**x his q sic
ca sunt tūdes 7 cribrabis 7 cū primum pix 7 pecula
resoluta fuerint mitte amoniaci vt simul soluantur
agitabis diligēter 7 cōmiscabis deinde cū tepeheri
ceperint mitte que tunsa sunt paulatim 7 agitabis
diligēter: 7 supra marmorē aqua lotū fundes medi
camē: qd tepe factū colliges: vteris aut sic. **I**Primum
cataplasma facies de nitro albo 7 bulbis tritis dili
genter mixtū tēperatū cū vino leni: ita vt spissum sit:
qd tepe factū ad carbonēs 7 pāno illinū suppones
7 post tridū solues post qd statim malaginata su
pra scripta alute inducta pones medicamentūqz me
the qd facit post impetū podagre. **C** Item ad p̄fir
mādos pedes. **R.** picis spane pōd. j. 7 semis spume
argenti. 3. j. 7 semis therebynthine octo seui taurini
octo thuris octo cere. iij. galbāi. j. 7 semis 7 deñ. vj.
yu. 3. j. 7 deñ. vj. opoponacis. 3. j. 7 deñ. vj. olei rosa
ti. 3. iij. olei veteris. x. vini veteris quātū suffic. **S**cū
medicamentū triduo in vino sit 7 postea malaxabis
cū oleo rosato 7 inductū lintheo pedibus appones
donec tumor q ex dolore restitit auferat. **C** Itē an
tidoti podagrici. **R.** gētiane cretice. 3. ij. aristoloi
ce longe duas. 7 rotūde tres. myrre troclitis q̄tuor.
bachap lauri purgatz octo. reupōtici primi vnam
spice nardi deñ. vj. q oia simul tūdes 7 cribrabis: ac
cipiē autem mensibus continuis deñ. ij. in aqua ca
lida. Alijs vero in mēsis die intermisso deñ. singu
lis 7 semis. alijs aut duobus biduo intermisso sicqz
facies donec cōpleant petitiōes. cccclxv. cetero tpe
p singulos mēses semel accipiat: est mabisqz aqua 3

calidam quantum ē vini in calice minore. **H**is autē
abstinēdū ē rebus pp̄ antidoti huius virtutē. a por
cina: bubula: veruecina: caprina. pedibus oīum ani
malium: pipere: liquamine salso: oleo: menta: fascio
lis alexādrinis cicere alexandrino: cedro: rafano: fa
ba: rapis: porro: caulibus: cepis: cōdito p̄ter pullino
sine pipere 7 liquamine: sine adipe porcino: vinum
modicum bibat. nigrū vero acinaticū carenū ne bi
bat. mulierem ante oīa ne p̄tingat: sed 7 si somniaue
rit tale aliqd. lauet 7 accipiat portionē habeat autē
cū omni munditia vel ab eunucho in vestibulo hor
ti vel a puella seruatum. **S**ane si fortis fuerit: acci
piēs vt citius curetur o3 vnus anni laborem. **H**ec
autē maxime in cibo accipienda sunt: pulter: fungi:
arbutus: seu eporeos: liquamine quoqz fungoz vta
tur. **C** Itē conditum podagricum. **R.** costi. 3. tres
solij. j. 7 deñ. sex spice nardi vncias tres. gingiberis.
j. 7 semis gētiane. ij. 7 deñ. sex aristoloece longe deñ.
sex 7 rotūde tres. feminis asparagi. 3. ij. 7 deñ. sex
pione vncias tres baccharum lauri. 3. vj. 7 deñ. sex.
mellis attici lib. v. 7 semis. vini veteris sexta. octo.
C Item emplastrum podagricum quod dicitur an
gelus. **R.** galbani vnciam vnam cere tres pice tres.
butyri pōdera duo colophōie. ij. sponis. ij. **C** Itē
ad podagram. **R.** tapsc sicule lib. vnā gutte amonia
ci vncias octo resine pituine lib. vnam cere vnā olei
veteris vnam euforbij scrypulum. **T**apsiam vero 7
guttam ante trita in vino veteri infundes: tertia die
teres diutissime resnam autem 7 ceram 7 oleum in
ollam nouam mitte vt soluantur: 7 cum soluta fue
rint mitte in mortarium vbi tapsia 7 gutta 7 sic oīa
commiscebis: 7 quoniam papula facit hoc ceroto
vteris. **C** Item testudinis decollate sanguine per
des fricantur. **C** Itemqz ranas ad tertias in oleo in
olla rudi q̄diu in modū ceroti fiant: 7 exinde pedes
vnges. **C** Alinū aut duabus ebdomadiis fursure: ci
bab is abūdāter 7 occides 7 mor vtrēz eius apies
7 pedes qui dolēt in v̄trem eius mitte: q si in p̄
cipio doloris hoc feceris sani erunt. **H**ūc aut v̄trē
sacho molli inuolutam in sportam pones ne refrige
scat. **C** Itē ad podagrā frigidā que fuerit ac vetu
stissima. **R.** costi vnciā. j. solij vnā. gingiberis vnam.
sulphuris vnā. piperis albi vnā. iulquiami deñ. iij.
picis dure semiū. picis liquide portionem. que
vero sicca sunt tūdes 7 cribrabis. **C**umqz pix vtra
qz bullierit adde que tunsa sunt 7 miscebis dilige
ter. **P**ostquam vero coxeris super marmor asper
ges aquam 7 sic effundes medicamentum qd cū se
refrigerauerit: repones in alio vase 7 cum opus fue
rit induces alute 7 sic impones. **C** Item antidotum
podagricum. **R.** cametrie vncias. ix. cētaurie 7 epi
carpi octo. aristoloece longe septem. gētiane pōtice
sex. hyperici quinqz. petrosilini quatuor. su. pontici
tres. albi asari. ij. meu adamantici vnā. mellis attici
sexta. vnū. **C** Itē vinctio podagricis. **R.** anserini adi
pis. 3. quatuor cere sex therebynthine quatuor.

succi lini seminis. x. colosonie. iij. lactis bubuli. vij. amoniaci. ij. lybani. ij. butyri. vij. vitellos ouoz. vij. factaq; vntione leniter vniges. **C** Itē emplastrū podagricū. **R.** pulueris rose. **℥.** .vj. corticis granati. **℥.** .ij. misce. iij. calchātū. **v.** lythargiri. **ij.** cyperi. iij. piperis. iij. cere. iij. cocleaz vstarū. iij. galle. iij. pozri lib. **j.** **℥.** .iij. panis autopiri lib. **j.** diacilō. iij. succi lapatij sex ta. **j.** olei veteris. **j.** **℥.** semis. vini veteris filr. acetū. **℥.** .minā. **j.** **C** Oficiatur aut sic. **P**rius mittes succū lapatij. oleū. pozrū. lythargirū. cortices granati. **℥.** mouebis in foco q̄diu bene discoquantur. postea mittes dyacilō cum cera **℥.** miscebis q̄diu vnū corpus efficiatur **℥.** sic mittes p ptes dū coquit **℥.** leuabis de foco. **C** Itē emplastrū podagricū. **R.** pecule lib. **j.** cere. **j.** olasantū. **℥.** .iij. galbani. **ij.** olei veteris. iij. colosonie. iij. **C** Itē epixis manethonos. **R.** cere. **℥.** .vj. colosonie. iij. **℥.** semis. adipis anserini. iij. butyri. **x.** olei veteris. xiiij. succi lini semis. iij. lactis bubuli. **xij.** **℥.** semis. thuris. **ij.** amoniaci. iij. ouoz vitellos octo. **C** Item p̄ixis. **R.** amoniaci. **℥.** .ij. lybani. **ij.** terij. **ij.** succi lini semis. **v.** colosonie. **ij.** lactis bubuli. **v.** adipis anserini. iij. olei veteris. **v.** butyri. **v.** cere. iij. galbani **ij.** oua. **v.** **C** Item antidotū podagricū. **R.** reupōtici. **℥.** .ij. **℥.** den. xiiij. aristologie longe. **℥.** .j. **℥.** den. xx. spice nardi den. xij. gētiāne. **℥.** .ij. **℥.** den. xiiij. myrre troclitis. **℥.** .ij. **℥.** den. xvij. bettonice. **℥.** .ij. **℥.** den. xvij. camitrie. **℥.** .ij. costi den. x. baccharum lauri siccarum **℥.** .ij. folij denarios. **x.** que omnia tundes **℥.** cribabis **℥.** in vase vitreo recondes **℥.** accipiat qui patitur per totum annum diebus exceptis quando sunt cynocamata. **P**otiones vero quas nō accepit primo anno: sequēti āno accipiat. **P**esura potionis est den. iij. **P**oportet vero accipietem abstinere a venere. **L**a uacro vero vtatur in. **v.** dies. sumat vinū nigrū stipitū **℥.** dulce **℥.** holera. **A** cepis vō cucurbitis apioq; abstineat **℥.** piscib⁹ de stagno ac fluuialib⁹. **A**bstineat quoq; ab āserib⁹ **℥.** anate **℥.** ab oibus carnib⁹ p̄ quib⁹ a carnib⁹ ēt bubulis **℥.** veruecinis ab oī genere legumis. **C** Itē āudotū podagricū expū. **R.** reupōtici. **℥.** .ij. **℥.** den. xx. aristologie longe vnā **℥.** den. xx. gentiane. **ij.** **℥.** den. xiiij. myrre troclitis duas **℥.** den. xvij. bettonice cretice. **℥.** .j. **℥.** den. octo. **C** ametrie. **℥.** .ij. **℥.** den. xvij. folij semunē. bacchaz lauri siccaz **℥.** purgatarū. **℥.** .ij. puleij cretici vnām. peucedani mōtani semunē. que omnia simul teres **℥.** cribabis **℥.** dabis per singulos dies denarios. **ij.** cum aqua calida a kalē. septēbris vsq; ad kalē. maias. **C** Itē muscus qui in aqua nascitur tritus **℥.** impositus p̄dest. **C** Farina itē frumenti cocta ex aceto imponitur: vtiliter quoq; dolor p̄ngitur: in quo decocta sunt ranarū intestina. **C** Itemq; rane rupete cinere cum adipe veteri. **C** In palustrib⁹ lens nascitur in aqua nō p̄fluēte refrigeratoria sine cōparatiōe: hec iponit vel p se trita vel cū polēta. **C** Adipe itē vīperino sanguie quoq; milui pedes p̄ngit. **C** Eui sci item radices coctas cū axungia miscebis **℥.** cata-

plasma pedib⁹ ipones. **C** Itē vrtica trita cum colubaz sanguie apponit. **C** Adipe quoq; vitulinū marini pedes p̄ngunt. cui⁹ **℥.** pellib⁹ calciari cōuenit. **C** Rane itē aquatice diserpere subinde recentes iponunt. **C** Lenit **℥.** plātago cū arūgia. **C** Item limus aquatic⁹ cū oleo subact⁹ mire p̄dest. **C** Vtū no itē adipe seno taurino cū cere pari pōdere decoctis vtunt. **C** Bubulū ēt finū cū acetū sece magnū ficāt simi filr caprini cinis cum arūgia veteri p̄dest. **C** Vero plura malaginata adhibeāt hī q̄ hoc malo laborant: put illa apud vnūquēq; cōmēdat mōstratis auctas ponā cōpositionē de quacūq; **℥.** vsus ē. q̄stus est. **R.** picis brutie. **℥.** .vj. **℥.** scrypulos septē cere pontice filr resine fraxe filr. galbani scrypulos. **xij.** amoniaci semi. **q.** oīa in cacabo nouo cōpones **℥.** coques ad vnū seruoze bonū: i mortario aut teres hec **C** Euforbij. **℥.** .j. styptirre scyptos. **j.** thuris pollinis. **ij.** opoponacis. **ix.** sellis taurini. **vij.** salis amoniaci. **ij.** his suffundunt acetū acerrimi cyathi tres: itū q̄ scababo coctū est: mortario iponit **℥.** pistillo p̄miscetur. **C** Vero eo vtēdū ē alute illinies q̄ si induruit mōdice ad ignē calefactū manib⁹ p̄ficabis **℥.** sic mollescet. hoc medicamētū nō coingnat vires in vsu nō p̄dit appositū reseruari pōt. **S**unt **℥.** q̄ potōe podagra sint liberati. **C** Vius cōpositionē subiiciā: **q̄** quē admodū ea sit vtēdū pandā. **R.** cametrie lib. **j.** ceru tauric. **℥.** .iij. aristologie rotūde. **ij.** stebades. **ij.** agorici. **ij.** cyperi semis quadrātē. **aloe.** **℥.** .iij. **℥.** hec pōdera singulaz sp̄rū expēdi opz **℥.** trita cribatq; p̄ misceri ex mellis atticī lib. **vj.** **℥.** in vitreo vase recondi. **V**sus aut huius potōis talis est: **q̄** vt sumat a ieiunio q̄ bene cōcoerint **℥.** p̄ numerū dierum anni adiecto vno die si dies continuari nō potuerint p̄ cruditates aut languozē aliquāq; causā: quotquot intermissi fuerint totidē restituantur. **P**otionis vero mensura erit vt den. argentei bibatur pond. **xx.** tribus cyathis aque semel in die.

C Ad neruos articulos **℥.** attridicos. **CAP. XII.** **R**ticuli **℥.** frigora **℥.** priuinās sustineāt ne adurantur. malo terre contūso adiecta axungia veteri perunguntur. **C** Item si mus caprinus in puluerem redactus **℥.** ex melle acetoz coct⁹ **℥.** p malaginate ipositus articuloz dolozes sanat. **C** Itēq; vrsinū sel articulis in fricatū dolorē sedat. **C** Vitulin⁹ quoq; siue bubuli simus recens cū creta argētaria ex aceto coctus **℥.** articulis dolētib⁹ illinitus dolorē sedat. **C** Adeps itē vulturis cū selle eius inungit. **C** Jecur etiāz eius dē calefactū **℥.** tritū cū arūgia imponit. **C** Beta itē dē **℥.** sic pari mēsurā trita **℥.** imposita morbis articuloz medent. **C** Agrifoliū similiter tūsum addito sale **℥.** oleo p̄dest. **C** Adē senū pecudis euz cinere capilloz mulieris facit. **C** Peruoziū vero nodis capitis viperini cinis cum oleo cyprino iponit. **C** Terreni itē vermes triti cū melle imponit. **C** Vtū rax quoq; illinif. **C** Vtū quoq; caprinus decoctus **℥.** aceto

recto tritus cum melle apponitur. **I**tem tremu-
lis inutile est mādūcare holera ⁊ panē ex aq̄ ad bal-
neū quoq; vngi op̄ oleo qđ in castoreo additū est.
Itemq; articulorū fracturis cinis ex femorib⁹ pe-
cudis cū cera medetur. **A**rticulorū nihilominus
dolori finis caprinus ex melle seu passo potui da-
tus pdest ⁊ supuratis nervis medetur expurgatq;
⁊ ad sanitatem pducit. **I**tem potio ad morbū arti-
culorū. **R**. lugibonis radices nūero. xv. plātaginē ro-
tundam cū radicibus ac folijs parte dimidia. rodona-
bis radices quātū plantaginis est. herbe balsamie
folia ppenius ardisse minoris q̄ plātagis verbene
sitr. quas oēs herbas simul teres addens mellis pō-
dera tria piperis semī. ⁊ temperabis ī vini sexta. vj.
prius tñ q̄ piper mittas lūtheo colabis ⁊ addes pi-
per singulasq; potiones in balneo dabis. **I**tem po-
tio ad attridicos. **R**. thymi deñ. vj. quos in aq̄. 3. tri-
bus teres ⁊ grana piperis. viij. ⁊ dabis hoc p̄ia die
bibere. secunda thymi deñ. iij. piperis grana. v. in
aq̄ sup̄scripta: liquamine vero abstineat ⁊ porcina
qū bibit. **I**tem ad attritū ⁊ ad sciam. **H**erbā agri-
monia teres ⁊ cribrabis accipiesq; coclear plenum
⁊ mittes in vinū vetus potione ⁊ tepescitū in solio
bibes ita vt ibi moram facias. **I**tem vinctio ad attri-
dicos. **R**. euiscī pondera duo castorij. 3. iij. panacis
pond. duo. herbe dante duo. que infundes ī vi-
ni veteris sexta. xij. ⁊ coques donec herbe bene co-
cte intumescent ⁊ teres quousq; vinū misceatur. po-
stea iterū sicca adicies herbe saūne pōdera tria. ⁊ o-
leū sicce lib. j. adarce. 3. iij. euiscij. iij. cymini sex pipe-
ris. ii. trita prius ⁊ cribrata. **I**tem alia. **R**. isopi olla-
ria. 3. vj. terij. vj. seu taurini. vj. medulle ceruē. vj.
olei rutacij pond. tria. q̄ sic p̄ficies. mittes rutam adi-
pē ⁊ pulueres sup̄scriptos ⁊ oīa diligenter admi-
scebis: q̄ vero vngēdus est post balneū calente cor-
pore vtat: ⁊ cū diligētia sibi attēdat p̄ triduum: ⁊ sic
beat illam vñctionē. post hec laue ⁊ eadē faciat si-
militer. **I**tem ad articulorū. vel nodorū dolorem.
Marrubij viride cū sale teres succoq; ex eo facto
loca dolētia fricabis. **I**tem ad hec ⁊ ad eos qbus
nerui expanescūt. **E**uiscij. 3. iij. ⁊ semis galbani si-
militer castorij sifr panacis sifr medulle ceruē. v.
therebynthine. vj. resine frice. j. ⁊ semis. resine pitui-
ne sifr sulphuris viui. vj. betonice. iij. cetrie. iij. ce-
re lib. j. ⁊ semis nardi. ij. olei cyfarij lib. v. **I**tem
amphibena mortua nervorū doloribus alligatur.
Senectus quoq; serpētium in corio taurino ap-
pendit. **S**olia item vitium trita ⁊ admixta ordea-
ce sarie articularibus morbis imponunt. **I**tem inci-
sos vero articulos aranci tela cōmodissime curat.

CAP. XIII.

Sinini pulli vrinā ⁊ asine mātis vñ-
gulasq; posteriores in cinere redactas ⁊
arungia eius admixto nardo coqs vt sit
q̄si cerotū: ex q̄ corpore puncto liberabitur
vt mireris: qđ ⁊ ad podagrā facit. **S**yderatis vō re-

mediū qbus manus: pedes ⁊ faciē evertit facies cō-
tinuo. **R**. herbe artemesie solia: mētā: bdelliū: opo-
ponace: oleū cipiū: q̄ oīa miscebis ⁊ coqs ⁊ vnges
p̄ dies. iij. qad se nō fuerit reuersus: dimittas: sciēs
cū ita ira dei eē pcussus. **A**ld sideratos sel taurinū ⁊
sulphur viuum coques ⁊ ex eo pūges mirificum
remedium est.

Libri tertij. **D**e medella febrū quarūda: **A**patū:
solutiōis p̄tinui: ⁊ morbi venenatorū aīaliū. **T**rac-
tus primus. **D**e febris.

Ald febres calidas intercedēdas. CAP. I.

Edulla ceruā adipe āse-
ris adipe porcino
recenti ⁊ exiguo cere pūges sero:
ac statū de succo lini semis. **I**tem
q; asine lac tepidū facit. **C**oto-
nia itē matura ⁊ rosāz sicca ⁊ papa-
ueris capita sicca in olla rudi cū aq̄ decoqs ⁊ ex hoc
dabis bibē. **I**tem portiaq; ⁊ apū tūsus cum arū-
gia colata ⁊ oleo rosato ⁊ lactuce folio ⁊ rasura cu-
cubitarū ⁊ ouis crudis permixtū ⁊ in modū ceroti
pectori impositum ardore ac subitos dolores emi-
trite ⁊ febres emēdat. **I**tem ad ardorem stoma-
chi febrētis. **R**. rosaceū in aquā calidā mittes ⁊ agi-
tabis in carbonibus quo platulā lineāz infundes ⁊
stōacho suppones. **I**tem mellis lib. j. adipis porci-
ni recētis colati. j. olei rosati. j. cere. j. argēti spume.
3. iij. teres aut spumā ⁊ simul decoques: deinde cro-
ci triti mittes. 3. iij. ⁊ teres in lintheolo inductū sup
stomachū. impones. **I**tem ad hec ambrosia. **R**.
olei rosati lib. j. ⁊ semis cere. j. ⁊ semis. croci. 3. iij. suc-
ci rasure cucurbite q̄tū sufficit medulle ceruē. 3.
iij. seruacies aut cerā ⁊ medullā cūz oleo tepescito
cerotario: addes succū p̄ ptes ⁊ teres diligēter: po-
stea addes crocū ⁊ diutissime teres: p̄miscebis ⁊ sa-
cies pastillos seruabisq; ⁊ cū opus fuerit teres cūz
ouorū vitello. **L**ūq; vñū corpus fuerit lintheū illini-
tū impones super stomachū. **I**tem ad ardorē sto-
machi in febris q̄ nō declināt. **E**x lini seminis sari-
na cū albo oui facies cataplasma ⁊ frigida super sto-
machū pones. **L**actucas autē i calida coques ⁊
teres cū albo oui ⁊ stō suppōes. **I**temq; rasure cu-
cubite ⁊ vne acerbe cū albo oui iponunt. **R**. ras-
sura itidē cucurbite ⁊ crocū equale cū albo oui im-
ponit. **I**tem p̄fectio ambrosie. **C**ere lib. j. olei rosa-
ti. 3. vj. olei camomille. vj. arūgie recētis lib. j. croci.
3. j. litargirij. j. meliloti. j. ⁊ semis. **I**tem iniectio ad
febres calidas. **S**uccus lini seminis cū oleo rosato
seu cāomille bñ faciet. **S**i vō nimīū febris est uae-
rit. **P**lātagis solia viridis ⁊ caules simul tūdes suc-
coq; eorū corp⁹ pūges. **I**tem ad ardētissimā fe-
brē. **H**erbā que dicūt **I**ouis barba cōteres ac suc-
cū eius exprimes ⁊ miscebis cū cinere aquatice la-
ne ⁊ addito oleo rosato pūges tūc egriū cooperies

aportu-
laca.

Ad hemytriteum. CAP. II.

¶ Ad febres periódicas. CAP. III

Ed quartanas. CAP. *del vel pu*

ne lupi. j. sape beminā. j. carycas nūero. xxx. oleū lau-
rini ad vngedū stomachū habebis prius vero sacel-
lo de sulfurē p q̄ triduum souebis et sic cataplasma
bis. **¶** Itē apocus theriaticus ad quartanas. R.
therebintie. 3. vj. cere similiter medulle ceruine filit
gutte amoniaci filit galban i filit aphronitri filit isopi
3. j. pipēris. j. myrrē. j. vini. cyathos. ij. mellis attici
ij. olei veteris. 3. lxx. hyrini sexta. j. soluta vero resol-
ues i olla et sic mittes sicca trita et cribrata et sic oib⁹
pmixtis vteris. **¶** Itē ad quartanas expium. R. ca-
storij. vj. panacis regij. vj. opij. vj. iusquiami. ij. mel-
lis quantū sufficit dabis ante horā dimidiā accessio-
nis ad magnitudinē sabe egyptiace cū vino mixtur.
¶ Itē caputclani quo aliqui in crucez fixus est alli-
gat pāno. **¶** Simi itē bubuli cinis spargit. **¶** Itē
q̄ vrina pueri illiniuntur primi digiti i manibus et
pedibus. **¶** Leporis itē cor alligat coagulū quo
q̄ eius bibit ante accessionem. **¶** Leonis quoq̄ i
cibo dat. **¶** Tūpere ē caput abscisum in lintheolo
alligat. **¶** Muri filit viuo rostellū fmū et auricule
sūme p̄cidunt et in roseo pāno alligant et ipse mus
vini dimittit. **¶** Rane nihilominus in triuo de-
coquant cū oleo carnibusq̄ earū proiectis et oleo
vntur ad vncionē. **¶** Illij elixi caput. j. cuz lasare
tritū obulo in vino austero bibit. **¶** Hyrundinis
item fimi. 3. j. trita ex lactis caprini aut ouili aut pas-
si cyathis tribus ante accessione p̄p̄iat. **¶** Rubete
quoq̄ rane cor vel iecur alligat in panno leucopo.
¶ Itēq̄ semen aneti tribus digitis cōprehensum
et feniculi tantundē ex aceti nulli cyatho vno potui
datur. **¶** Panem itē et salē in lintheo de lyco li-
get et circa arbozem licio alliciet et iuret per ter panē
et salem. **¶** Crastino mibi hospites venturi sunt susci-
pere illos. hoc ter dicat.

Tractatus secundus. De apostatibus et fo. conti.

Ad parotides.

CAP. I.

¶ Pro medici parotidū curationē nō de-
uocant a scapello cū reprimi possint et
sires exigit adaperiri molliori ratione.
¶ Reprimunt eas radicū brassice cinis cuz
melle illitus. **¶** Itēq̄ lupini ex aceto decocti et tri-
ti discutiunt vitū. et item cinis cum creta cymolia et
resina pari pondere ericcat. **¶** Item apponit muri
cum testaz cinis cū melle vel conchilioz ex mulla.
¶ Itēq̄ sepie ossa cū anungia vetere ptunsa et itē
ficus sicca et vino cocta et trita adiuuat. **¶** Itēq̄ com-
pmit eas simus colūbinus cuz farina hordeacea et
melle. **¶** Multipeda itē cū resina tertia parte illini-
tur. **¶** Creta quoq̄ cymolia ericcat et simus capre
cū anungia illinitur. **¶** Itē menta viridis cū polen-
ta trita et imposita collectiones parotidū soluit et mā-
maz vsturas placat. **¶** Itē ad oē genus collectōis
parotidū. Lini semis farina cuz melle et oleo cocta
adiciēs niri puluerē et ligni capisici cinerē equali

bus portioib⁹. qd cū agitatū ē in cataplasma iponīs
et sanat. **¶** Itē plātagh cū anungia vetere p̄sanat. et
vrsinus adeps cū seuo taurino et cera pari pondere
similibus. **¶** Itē cere. 3. vj. butyri. iij. anungie. iij.
cyprii. iij. bulboz. iij. Anungia vero et bulbos si-
mul tūdes in pila et cū cera simul liquefacies et an-
ungia pmisceas cepis. qd colatū seruabis in vase ficti-
li et vteris. **¶** Itē parotidis et strumis floris calcis
deñ. iij. allij gna. ij. cū anungia vetere iponīs. **¶** Itē
q̄ strumas. Coriandri et faba cocta et imposita discu-
tit. **¶** Itē radix gladiole cocta et trita cū sale et ipo-
sita et itē cucumeris siluatici radix decocta et cuz aq̄
mulla trita et imposita pdest. Mense aut martio et
Aprili colligēda est. **¶** Itē vt strumā oib⁹ radicib⁹
extractis ad sanitatē certissimā pducēs. Galbanum
super ipositū strume humorē facile discutit. **¶** Itē
q̄ felle bubulo sup strumas imposita tanta potētia
discutit vt nihil supra sit. **¶** Item noctue cerebrūz
vel iecur cum oleo tepidū infundit auricule paroti-
de. **¶** Itemq̄ caput vipere in lintheolo inuolutūz
et faucibus alligatum sanat.

Ad mamille nucleos et cancerum. CAP. II.

¶ Apilū purgatum ablata interiori albu-
mine teres cū cibulla germana et coriā-
dro viridi apponesq̄ et sanabit si tamē
initio est. **¶** Itē ad cācrum māmille
Herbe que dicit cucubus folia et de tyrsu eius ge-
quid viride fuerit partem vnā et herbe q̄ dicitur pa-
stellus partes duas tundes cum sūma diligētia de-
inde infusas micās panis recenter expressas cū her-
bis teres et facies quasi cerotum et pones i māmil-
lam mane et sero frigidū et curabis cancerūz qualiter
vis. Herba autem pastillū ab vna radice ascendit et
super. xiiij. vel amplius dispergitur super terram.
¶ Item ad dolorem mamille. Medullaz que sub
cortice pini viridis est siccatbz et teres et cribrabis.
et ex eo puluere coctear plenum dabis cum vino ca-
lido ieiuno ita vt i ipsa parte iaceat. **¶** Item ad do-
lorem mamillaz q̄ fit ex plenitudine lactis post par-
tum. Cerusa cum oleo roseo bene trita et illinita sta-
tim dolorem sedat. **¶** Itē ad mamillarūz dolorem
quem pregnantēs aut post partūz patiuntur. Quo-
rum putamina bene trita et ouorū cocto:uz vitellos
tres tritos admiscebis crocum etiam aliquantulum
et rosacei cere pontice quod sufficit. factoq̄ ex his
ceroto lintheo impones hoc et infantibus bene sa-
cit ad punctionem. **¶** Item cere libram vnā ad i-
pis leonini vnciam vnā adipis caprini. ij. medulle
ceruine duas singulariter teres et simul miscebis et
exinde lintheo molli induces et super mamillas
pones vel infantes et ex eo perunges sicut supra
precepimus. **¶** Item ad mamille duritiā vel
dolorem compositio. R. adipis leonini libram vnāz
adipis strutionis vnā adipis lupini vnā styra-
cis vncias tres olei sauiensis ponde. sex fontane
sextarios duos herbe autem in oleo coquantur

donec aqua exiccetur deinde colantur cui oleo calenti admiscantur adipēs suprascripti nouissime cera punica. i. aphra quātū sufficit ad cerotū. **E**poz ter aut in vitro vase reponi. **E** Itē herbe symphoniace folioz lib. j. colofonie. ii. anxiēgie veteris sine sale. j. fermētū. j. vj. accipies. **E** Fermētū vero i moria solues ⁊ miscebis. **E** Resinas itē ⁊ oleū solues cera addita ⁊ in dolio vitreo repones. **E** Itē ad mulierū mamillas marmoratas. **H**erba panitaria cū anxiēgia sine sale tūsa ⁊ ipsa tertia die aperit. si cut a balneo vtaf tertia die claudit. Sic enīz Alurelia rustica curata est. **E** Itē ad tumorē ⁊ dolorē mamillaz. **S**typtiria herba viridis trita admixto pane in aceto infuso aut anxiēgia ipsa tūsa sanabit. **E** Itē ad mamillaz dolorē. **M**arrubii bene pteris ⁊ cum anxiēgia veteri cōtūsus ac ipsa tūsa ad tumorē mamillaz ⁊ si fuerit vulnus purgat ⁊ curat. **E** Itē ad tumorē mamillarū ⁊ ad febres pteris remedium. **M**ellis. j. ix. olei rosati. vj. cere. iij. resolues colabis ⁊ teres quousqz albi efficiet ⁊ vteris. **E** Ne vō māmē crescāt creta cymolia cū aceto cataplasmas.

E Ad costaz fracturā. **C**AP. III. **I**num caprinum ex vino veteri tritum costisqz fractis impositum aperit extrahit ⁊ sanat mirifice.

E Ad lychenam. **C**AP. IIII.

Reco nomine lychena appellat qd vulgus mentagrā vocat vitū qd p totā facie solet serpere oculis tantū in manibus descendit vero in colla ⁊ pectus ac manus eosqz sic verant osculari nō puenit. qm cōtactus eoz pncio sus fore phibet quos cōtharidis illiniūt cum succo vuc aminee. ⁊ leuo ouis vlcapre. **E** Itē muriū finū illiniūt ex aceto. **E** Cinerē itē herinatij ex oleo imponūt sed in hac curatione prius faciem ex nitro ⁊ aceto foueri precipiūt. **E** Illiniūt itē ex adipe vituli marini. **E** Itēqz delphini tecinoris cinerē ex aqua. **E** Itē ficulnee caules in aceto cocti ⁊ triti illiniūt. **E** Euisi itē radix cum glutino lupino in aceto decocta ad quartas similiter adhibetur. **E** Itēqz flos visci cum calce subactus laudatur. **E** Timalli quoqz flos cū resina decoctus adhibet. **E** Lomentū etiā cū thuris polline equis ponderib⁹ ex aqua adhibet ⁊ illiniūt. **E** Item trociscus lychenicon. **R**. gūmi scisti. j. j. tinaperi. j. lybani. j. tytanicos lib. j. amoniaci. j. j. litargyri. j. gumeos. ij. aceti quātū sufficit. **E** Item ad lychenas. **L**ybani. j. tinaperi. x. bdellij. x. aeres cū aceto. **E** Itē catapuitē ad lychenas experte. **R**. litargyri. j. j. alcionei. j. arsenici. j. aspalci. j. lybani. j. tinaperi. j. amoniaci. j. que omnia teres cū aceto ⁊ facies trociscos. **E** Itē trociscus quo vtimur ad lychenas ⁊ ad exancimata hoc est ambusta ⁊ ad herpistigoden hoc est scabies. **R**. psmittij. j. vj. litargyri. viij. calcis vuc. ij. aceti ⁊ olei qd sufficit. **E** Item trocisc⁹ lychenicon. **R**. cameleontis nigre. j. iij. piretri. ij. tinaperi. iij. chry

solle. iij. aceti acri cotilas. ix. **E** Itē trociscus. **R**. alcionei vstulati. j. ij. cameleontis nigre. iij. aspodeli radices. iij. tinaperi lybani piretri aphronitri ana. ij. tauro collis. iij. aceti veteris quātū sufficit. **E** Itē trociscus ad lychenas. **R**. yusyndron. j. iij. scordion purgati. j. ⁊ semis cinaperi similr gumeos. iij. que i aceto acro teres in sole ⁊ facies trociscos.

E Ad elephantiā. **C**AP. V.

Hoc malū a capite icipit mane primū surgit velut lenticula que celerrime p totū corpus surripiendo serpit maculis varijs colore ⁊ sequali: cute. i. alij cras. salij tenuis alij dura locis quasi scabie alpa ad postremū nigrescente ⁊ ad ossa carnes apprimente extumescētibus manibus digitis pedibusqz. **Q**ui bus cinis mustelle ⁊ eius sanguis mixtus illinitur. **E** Asparagi itē radix in aceto cocta ⁊ trita imponitur. **E** Itēqz mentastri folia pmaficata adhibent: cetria itē illiniūt. **E** Bulbi quoqz triti saceto ⁊ sulphure medent. **E** Nitri etiā ex melle ⁊ lacte bulo trituz faciem purgat ⁊ erugat. **E** Item sinegi na ad elephātiacos. **R**. pumicis. j. x. testaz sepie. x. nitri. x. cimolie. x. gumes albi. v. cycidō omphation v. post hūc puluerē vteris ⁊ thure cū vino. **E** Itē trociscus heron optimus tollens hūores acerrimos idest lychenas. **R**. lybani. j. viij. calchāt. viij. tinaperi. viij. calcideos similiter. acatie. iij. mysciprij. viij. gumeos. iij. que cū aceto colliges ⁊ vteris.

E Ad corporis salubritatem. **C**AP. VI.

Eta siluatica sine semine cū aceto ⁊ vino cocta ⁊ suprensa mire salubritatē corporis prestat. **E** Itēqz myrra cū vino trita sanitate corporis viri mire seruat. **E** Itē vt totū corpus hilare sit vini veteris feces cū oleo res ⁊ pungen totū corpus in sole. **E** Itē ne corpus male oleat vel putreat. **L**atere antiquū ⁊ rosā sicā tūdes primū ⁊ vteris in balneo. **E** Ad seruandam itē corporis sanitate. **M**arrubij. j. j. ex lacte ouilo calefacto bibat semel in mense.

E Ad vulnera. **C**AP. VII.

Si quis ceciderit aut vnde cūqz vulnus habuerit siue vlc⁹ cyromū tolles argimonia partē. j. millefolij. ij. anxiēgie. j. cymarū rubi qui mora fert. j. tūdesqz oia quā cerotū quo illinito lintheo positosqz ad vuln⁹ sanat. **E** Itē autem vulnus purges modicum mellis biduo pones sicqz curabis vuln⁹ vnde cūqz fuerit. **E** Itē ad vulnera siue vlcus cyromuz. **P**orcini simi sicci ⁊ vsti cinerem rediges intus in vlcus cyromum ⁊ super impones medicamentum suprascriptum. **E** Itē vero quis aliunde cadens caput vel aliquod membroz ruperit aut ferro piderit. folia cardui nō de porris mundabis ab spinis ⁊ omnem duritiem aures. ipsam vero pinguedinem cum anxiēgia teres diligenter ⁊ vt cerotū impones sed antea vel biduo aut triduo mel pones ⁊ d medicamēto suprascripto. **E** Si quis

C Si igitur ictu pugni vel manu leserit. CAP. VIII.

Sicunq; ita ictu pugni manu leserit vel humo dēte aut d. digito vt aut sanguis fluat vel p. tunsurā fecerit aut tumorē: lūbricos terros teres addito modico acetato donec sit in modū ceroti: ex quo lintheum illinitum pones ad locum: q. si minor dolor fuerit alute impones et ligabis manum.

Ad fracturam seu rupturā pellis. CAP. IX.

Aponem impones et fascia stringes. ter tiq; die solues et sanus erit.

Ad vulnera. CAP. X.

Adices caulū cōbuste et in puluerē redacte et insperse omni vulnere p. sunt: et ferro facto. **E**t ad oīa vulnera facta p. nata. Cinere cribrabis subrabio subtiliter et cōsparges oleo atq; ipones: sed si fistula fuerit facta collyria intramittes mūdāt et sanat. **E**t ad vulnera cōfectio medicamēti et cicatrices nō peccat. **R.** olei. 3. j. elcisinados. j. aque marine. vi. colorie. j. picis. j. cere. iij. que oīa cōques et sic vteris.

Si parū vulnus est lintheū illinitū impones et colligit q. si scissura est prius confue et sic impones. **S**i autē adhuc suppuratū est prius lomēto calefacto locū vulneris et ita emplastrū ipones facit hoc: et ad si ringiū purgat enī et colligit. **S**i autē euenierit vt nō colligat: tūc modicū viridis medicamēti solues cuz oleo rosato vt facias aquatum et carpta linthea ibi infundes: et fm mēsuram vulneris impones: et itrin sec. **E**mplastrū molle q. si difficile pōt colligi empl. collige de medicamēto viridi spissius ac suppone qd medicamēti viride sic p. ficit. **R.** cere. 3. vi. colorie. ix. yu. j. et semis. olei femiunē. māne. thuris. 3. iij. aceti q. tum sufficit que oīa cōmīscēbis et vteris.

Et ad vulnera recētia cōglutināt vermes terreni triti adeo vt et nervos icīfos solidēt i die. vij. **E**t ad arefacti in sole et ex aceto triti vulneribus imponunt: et interposito biduo soluunt. **C**oclee quoq; exēpte d. suis testis et crude trite mirifice solidāt.

Coclee itē cū suis testis vste cū myrre et thuris pari pōdere ex aqua p. cīfos nervos sanat. **C**essi caces sunt et bulbi triti p. se ad vulnera glutinanda.

Ad hiciebat tamē illis **B**amon medicus muscū qui aqua gignit et die. v. soluebat. **M**irabolanus vt diximus genus est carioe qd os nō habet hec ex vi no trita austero vulnera curat et solidat. **E**t q. cu pressi folia trita ad eundē effectū p. sunt. **R.** Rubi itē sine platani vel flos vel moxa sine collectionis piculo sanant. **M**illefoliū quoq; tritū vulneribus imponit. **E**t aurie itē radix tam efficax est plagas cōglutinādas vt et carnes cōherescāt que cuz ea coquūtur. **L**ana etiam sucida infunditur melle et aceto frigido et oleo dīnde expressa imponitur.

Spongia similr celesti aqua imposita recētia se pta nō patitur intumescere. **C**aro nihilominus

vituli recēs arcet tumorē: et simus bubulus cū melle prestat. **E**t q. recētes plagas a ferro factas gluten taurinū liquefactū calidūq; ipositū nec ante diē tertii solutū efficacissimē iunat. **M**arrubii cū sale criguo tritū purgat omne sanie. **E**t ad vuln. siue et cancer sit. **V**itice trite pond. j. ac salis. 3. ij. impones et frequēter mūdabis. sanat et vulnus recens ne tumorē habeat neq; cicatricē faciat. **T**risoliū ieiunus p. māducat et vulnere supernectat. **E**t q. folia rubi trita cū melle p. mixta. **A**rbemysia quoq; iposita vulnera eadē die claudit. **B**ulbus nilominus recēs tenuiter incisus et ad vulnus apposit. p. claudit et vestigia cicatricis extirpat. **M**isiaz itē p. trunfāz ipones que nō soluta triduo solidat cicatricē et cū solueris sanū vulnus inuenies. **E**t xeron polytricon ad p. plenda vulnera aut si est vstūz. **R.** p. smūthib. 3. viij. lyppidi. viij. māne. iij. **P**saeron ad complenda vulnera. **R.** cicidon. 3. x. chalcāti. x. lyppidos. viij. scyptos. vj.

Ad sanguinē ex vulneribus sistēdū. CAP. XI.

Sopū cuz ordeī farina siue cinere eius sparsū p. dest. **E**t q. simus egnus cū ouoz putaminib. cremat. isq; cinis admixto melle spatonule plage impositus mire sistit. **C**ortex itidē vitis et folia eius arida tūsa in farina sanguinē sistit. **B**ubulus quoq; simus in cinere redactus ac sparsus sanguinē p. fluentē sistit. **D**e fundo et cacabi fuligo trita imponit. **L**eporis itē pili desubi mēto mollissimū imponunt. **E**t ad eū cui sanguis ex p. cīso nō pōt retinere. **S**pōgiā albā nouā de mari mittes in caca bū supra picis spāne optime resolute et colate pōd. ij. āta vt opatur pice. **L**ūq; simul bū coxeris leuabis spongiā et suspēdes: que cū siccata fuerit redigis eā in puluerē de quo tanges locū ex quo sanguis fluit q. facit et ad p. fluiū. **E**t ad venas vel nervos p. cīfos. **L**ūbricos de terra cōtundes et pones statū sanat. **E**t ad oīa loca dolētia herbā cyclānion cōtunfāz pones et statū sanat. **E**t ad sanguinez cōtunfāz pones et statū sanat. **E**t ad sanguinez sistendū. resinā frizā tritā locis supsparges. **F**aciunt et linthea vsta et in pusta extincta. **E**t ad calcitū in puluerē redactus sanguinem sistit. **P**ersici autem folia trita et imposita hemorroidam sistunt. **C**arris etiā vinarij cinis cum pari pōdere resine ex aceto iposit. sanguinē sistit et vulnera cōglutināt. **A**d vlcera et vermes innatos vel ad nomas siue ad fistulas vlcērum.

CAP. XII.

Edera ex vino decocta iponit. **V**er mē itē q. in ligno nascit. teres et lintheo illinit et vlceri appones. **E**t q. radix peponis trita et iposita vlcera sanat. **O**lea quoq; cruda p. trita et iposita vlcera sanat. **F**olia itidē oleo p. māducata et imposita vlcēribus manātib. medent. **E**t ad vlcera manātia. **O**leū amigdalīnū expurgat. **G**lādes sistr de robore trite cū arūgia emēdāt. **F**ici itē ra

Medicina Plinij.

Plinij
lib. i. c.
ruse plu-
bi.

moz teneri tunsi cauliculi imponunt cū melle vlc-
ribus que ceria vocāt. **C** Dix quoqz bruta cū mel
le vlcera purgat explet z sanat. **C** Alqua vero in q̄
lētificus decoctus ē: vlcera q̄ serpūt vtiliter fouent.
C Itēqz pillule platani tunse emēdant. **C** Simi itē
pecudis cinis cū cinere ex ossibus agnoz aq̄ intro
adhibet vlcerebus que cicatrice nō trahūt. **C** Itēz
pulmo arietis carnes excrecentes in vlcerebus ere
quat. **C** Symphitū vero oia tūsa celerrime producit
ad cicatricez z sanat. **C** Felle aut taurino cum porri
succe pari mensura carcinomata curant. **C** Lentis
itez farina eodē mō carcinomata cū arūgia veteri cu
rat imposita: sed vlcera que serpūt z q̄ in his excre
scūt cinis capitū menarū coerctet. **C** Itē allece lin
theolis p̄ceptis imposito purgant vlcera. **C** Por
ri quoqz capitati ex melle contriti vlcera purgant.
C Lini etiam seminis farina ex vino decocta phi
bet serpere. **C** Farina similiter erui serpere vlcera
nō patit spato melle imposita. **C** Item his q̄ purgā
da sunt. Oleastri folia ex melle adhibent. Vlcera
aut que serpunt. Salsamēto veteri tunso in modūz
emplastri curant. **C** Itēqz serpentū vlcerebus impo
siti z coerctet calx viua temperata ex aceto z rosaceo
atqz illinita moz cera z rosaceum permixta pducūt
ad cicatrice. **C** Coagulū item leporis cū capparis
pari pōdere: qd̄ vtrūqz aspersum vino simul teritur
z penina illinit. **C** Fel quoqz vrsinū his q̄ serpūt ad
bibet. vlcera nihilominus que serpūt cohibet seuū
caprinū cūz cera: id ēt adiecto sulphure aspergitur.
C Item fistulas vlcerebus Lenticula cocta rumpit z
collectiōes sedat: eadēqz ad suppurantiā cū polenta
decocta imponit. **C** Allū item cū sulphure z resi
nā fistularū vitia extrahit. **C** Itēqz cinis vitis cū arū
gia veteri fistulas curat. **C** Fistule vero aperiuntur
siccatūqz salsamēto cū lintheolo imissō z intra diē
alterū oēm callū auferunt. Carnes aut que ab ossi
bus recedunt comprimuntur cauliculis oleastri de
coctis ex melle z impositis. **C** Lōtra collectiōes vō
folia oleastri ex vino trita iponunt. **C** Ad vlcera au
tē sordida qualibet in parte corporis fuerint cogno
scunt aut cū candicāt aut cū crustā albā supdixerūt
purgatqz ea mel isufum: aut puluis yris vel mali ter
re aut panacis radix. Virificqz purgat hoc medi
camen etiā si cācer tēptauerit: est aut lene: z. **R.** auri
pigmenti. 3. yj. yris. iij. elaterij. j. cineris charte com
buste. iij. z cum opus est coel. iij. rose cyatho pmi
sces atqz vulnere supponit. **H**oc medicamētū cito
z sine vllō mozū expurgat vlcera sordida. **C** Cor
tex itē cauliculoz papaueris contusus in puluere
ac melle p̄mixtus sordidis vlcerebus imponitur. **A**d
excresecētē vero carnē yris flozis vsi. 3. yj. calcideos
vsi. iij. sed acre hoc est z quasi cauteriū crustā du
cit. **E**xcrecentem ēt cācrū phibet. **C** Vlcera itē sor
dida optime mūdāt lenticula cocta: z addito melle
iposita sanat. **C** Vermes vero vlcerebus innati ra
naz selle tollunt. **C** Itēqz vermes q̄ vocant cosses

cōbusti cū aneti pari pōdere ipositi nomas qd̄ ē cā
cer sūtūt. **C** Nomas itē sūtūt coctec de sua testa cie
cre ac trite z in lintheo imposita. **C** Itēqz sim. ouū
subtecta calefactus z subastus nomas sūtūt: hoc etiā
tumore sedat z fistulas purgat. **C** Xerondyatef
ron qd̄ facit ad nomas. **R.** calcideos cocti. 3. calcan
ti. l. myseos vstulati. xvj. calcoci cauminos. xij. z se
mis in aceto que oia teres donec sicca efficiantur z
in puluere pueniāt. **C** Itē xeron caroteten qd̄ facit
ad nomas. **R.** calcoci cauminos. 3. j. calcidios. j. chal
chati. j. myseos vna. **C** Itē xeron catapultaton oia
corcon facit ad nomas: z ad paturam spargeo z liga
bis. **R.** lypidi. 3. j. myseos. j. calcoci. j. scylos. j. ci
dos. iij. **C** Itē lypara ad nomas z ad vstulatiōes.
R. albesi. 3. iij. p̄symitij. iij. cere. xvj. cerosam vero
z albesū teres cū lacte mulieris donec habeat spissi
tudine ceroti z sic permiscebis in mostario z teres
diligenter. **C** Item xeron ad nomas melatiū hoc ē
pp arsenici sandaracē calcocecauminos equalita
res z vteris. **C** Itē xeron ad qd̄ supra. **R.** calcideos
alli. 3. xl. chalcanti. xxx. myseos alli. xx. vstulati deces.
C Itē xeron theodoi vt supra. **R.** calcideos. 3. iij.
sandaracē. iij. arsenici. iij. albesi. viij. que teres z
sic vteris. **C** Itē ad vlcera ad vulnere ad cācroma
ta ad vermes necādōs. **H**erba nepeta viridis trita
adiecto modico salis z apposita vulnere qd̄ ex negli
gētia vermiculos habere ceperit oēs eiicit z p̄sanat.
C Item folia cannabis z millefolij z lactuce in vi
no teres z succus eaz vlcerebus imittes vermes ne
cat z ad sanitatem perducit. **C** Betonice itē polli
nē bibat ex aqua calida statū spōre exēūt. **C** Semē
quoqz rasani tritū z ex aqua imphiotūz vlcera sūtūt.
C Ad apostemata interiora. **CAP. XIII.**

I Postemata interiora vomicas vocant.
Eripunt enim plerūqz e lateribus mē
brane supuacue ex lāguoribus nate bu
more concreto intusqz cōuerso qui adeo
secunde īnascit: vt non tam exerceatur q̄ euometur.
C Eos item qui hanc passiōez inciderint oportet
ambulare vectari vngi lectos z requies: z ob hunc
morbum malūz sustentandi erunt cibis firmis gla
tionis auibus pinguibz operibus p̄stotius plus
equo militis: prout patiuntur facultates. **C** Umi
ca sunt priuari melle in quo sunt apes de morte. sa
cit aut z indultre potio hec. **C** Quum crudū eua
cuabis z putamen eius implebis ex succo marrubij
z in eodē vase colabis. repleatur item melle quod
eodem abijcitur z ita permixta calefiant vsqz ad te
porem. **H**ec enim vomicas rumpunt purgant z ad
sanitates perducūt: id ēt curatio eius expetita est vt
ēt hyeme asperrima explicari potest z intra vernū
estatis tempus. Aliqui tamē curati sunt intra finitū
tempus: compositiōe ea que infra scripta ē. **R.** mā
dragore defi. iij. iusquiami. iij. thuris. x. sigillatim tū
sa teruntur ex vino ad spissitudinem plus grassiore
q̄ mellis ex quo medicamento mitio pondere vi
coriadi

Symphitū. i. cōso
lida.
Carcino
mata id est
morbi cā
ceroli.
erui id est
orobi.

ctoziadi in tribus cyathis aque euntibus dormituz
das. mox deinde ex eodem modo aque pond. deñ. a
prima vero potione sentitur pfectus: deinde incre-
dibilis in altera explicat curatio. **C** Itē ad aposte-
mata interius. **B**axice succi cyathi duo passi. j. te-
pfectus et potui datus mirifice prodest. **M**arru-
bij item succum cum butyri tantundem in potione
conditi tepiduz bibat sanus erit et si vetus est passio
succus minus mittas et plus butyri ne subita eruptio
ne pfectetur. **M**arrubium item cum mellis eq-
li mensura coques agitando donec vnum corpus ef-
ficiatur: et cum cocleari pro viribus dabis. **B**utyri
quoque cum melle optimo pmixtum ieiuno sepius ad
comedendum dabis: hoc si frequenter feceris mira-
beris effectū. **C** Itē hortulane rute semen ex aqua
tritū p dies. vij. calida mixtum coclearis mensura ie-
iunus accipiat. **C** Itēq; alia septimana lapatii radi-
cem colliges et diligenter in pila tundes: et iacebit in
fusa in vino veteri diebus septē deinde p triduum
singulas potiones bibat: mixta calida tepērata ipsaz
vero radicem lintheo impositam et tepēfactam sto-
macho superpones: qua cuius hora imposueris ac-
cessio fiet.

C Ad omnia apostemata exteriora vel tumores.

CAP. XIII.

C Pro sanantrū: cerā oleū pari pōdere is
plus nitri adicies. **C** Cerofam vero et
nitri teres: cerā et oleū cerotū facies mi-
scebisq; oīa et teres diligēter: qd alute i-
positū mirabile est effectū. **A**grimonia itē verbe-
nacā et quinq; solum coques equis partibus ex ace-
to adiecto semp vino debinc trita et imposita sanāt.
C Itē ad vomicas exteriores. **C** haridas viuas in
oleo necabis et ex hoc vnges liberant. **C** Itēq; he-
buli radices ac cortices cū aceto teres: et in modum
cataplasmi ipones sanāt. **C** Itē ad oīa apata maxi-
me ad parothecas. **H**erbas virides paredariā: sym-
phoniā: lapatiū et marrubii sigillatim in creta iuo-
lutas lento vapore coques et carnem que inter me-
dullam et corticem est separatam diligenter teres ad
crassitudinē mellis: quod cum herba suprascripta
admiscebis: deinde māna thuris et stercus colum-
binum siccum cum nitro alexandrino teres. **P**rete-
rea facies cerotum de oleo simplici et cera quantuz
satis est: therebynthinam quoque adicies ceroto cui
et cetera omnia ad unitatem corporis misceantur.
omnibus autem pigmentis: et herbis exceptis cera
et oleo equaliter vteris.

C Ad collectiones vel tumores.

CAP. XV.

C Itē decoctum cum fenugreco impo-
nes. **C** Adipem item cum allio mixtū
impōdes: oēs tumores suspectos soluit.
C Itēq; cerisoliū tritū bñ fac. **C** Oīa
stri quoque solia ex vino prita et collectioib; iposita p-
funt. **C** Carnis ē et caprie cōbuste cinis ex aq illini-
oēs tumores soluit. **C** Symbiū itē tritum et im-

positum tumore sedat. **C** Ebuli filr solia tunsa cūz
pane molli vino isuso pmixta et imposita oēs tumo-
res discutit. **C** Elicula itē cūz lomēto sibe pu-
leio et sale pari portione aqua pspersa et iposita col-
lectiones quaslibet facillime soluit. **C** Mali terre
nihilominus radix cōtunsa et in aceto deseruesfacta
discutit et sanat. **C** Itēq; piz liquida adiecto cinere
cribrato et apposita omne gen^o collectionis discutit.
C Juniperi quoque semē tunsum et in aqua deco-
ctum et in panno impositū tumore sistit. **C** Item ad
tumore et duritiā. **S**aba strita cocta sine sale et mix-
ta cū melle vlt vna passa innucleata et imposita duri-
tiam mollit et tumore spargit. **C** Farina quoque oz-
deacia in aceto discocata et cum fimo colūbino ac fi-
cu sicca simul trita coctaq; et iposita discutit. **C** Itē
q; lens cocta et cū melle trita et imposita maxime vl-
cera tollit ac sanat. **C** Ficus ē et q ad huc nō matura-
uit admixto adipe anserino imposita mire sanat.
C Herbam itē symphoniā cūz auxungia cō-
miscebis.

C Ad sechyrosim vētris vlt stomachi. CAP. XVI

C Sentij pontici fasciculū cassie manuz
plenā infundes in vini hadriani sexta. j.
et gremialis sexta. iij. coq; q; i vase du-
plici et fouebis. altera die rute fasciculū
breuissimū. yris. 3. iij. squinatij. ij. infundes in vini
hadriani sexta. j. et olei gremialis sexta. iij. coquesq;
in vase duplici et suprascripto oleo pmiscebis et fo-
uebis diebus. xij. **C** Itē cataplasma ad eandē styro-
sin. **S** fenugreci sexta. j. lini semis. j. meliloti. j. isopi
ceroti lib. 3. j. yris. j. sellij sexta. j. que omnia tunsa
cribrabis mollissime. postea carycas pingues opti-
mas numero cētū infundes in aqua et discoces ita
vt aqua spissā fiat sicut passus et adicies mellis opti-
mi heminā. j. et facies cataplasma diebus. viij. vel. x.
aut quotquot necesse fuerit ex eadē aqua cataplas-
mata coques. addes ēt refine therebynthine optie.
3. j. sequēti die. j. et semis tertia die. ij. vel accedēti-
bus diebus. ij. rute sicce lib. j. et si viridis fuerit sic-
cetur in patella argētea sup carbones butyri optimi
3. j. accedēti diebus duobus euisci cocti subci-
nere lib. ij. cōmiscebis cum auxungia non satis ita vt
prius euiscū tūdas et postea simul vtrūq; ceroti mo-
do spissum fiat. **H**inc facies sperā grandē ex aqua
et cataplasma semp adicies: q si hyems fuerit. xij.
diebus fouebis et totidē cataplasmaabis. **S**ivo estas
fuerit vel senex diebus septē: vel p viribus egrotā-
tis. **C** Itē epythima ad eandē sechyrosin post catapla-
sma. **S** yris. 3. septē quas tūdes et cribrabis mollis-
sime et in mortario duo viri a mane vsq; ad vesperā
terāt: dehinc cere minutissime de pingui melle. 3.
vj. et solves cinere calidissimo: que cū soluta fuerit
addes therebynthine optie. 3. vj. et diligētissime agi-
tabis: vt nullā asperitatē habeat cū soluta fuerit le-
uabis 3 loco et mittes pulcre suprascriptū et teres
diligētissime: hinc facies collyria maiora et pones in
Medicina Plinij. 5 :

Item radices cortices cocte cum aceto et cōtūse imponunt strumis incipientibus. discentiunt: maturant: aperiant et ita educūt et omnibus radicibus extractis ad certissimam sanitatem pducunt. **C** Porro ad suppurationes. Urtice folia teres et impones. **C** Item emplad strumas. R. olei veteri. 3. vj. cere. vj. herbe cydaminos. vj. floris aphronitri. vj. oleum vero resina et cera in cacabo resolues: postea mittes pulcrem cidamis et agitas donec unitas fiat: deinde adicies florem aphronitri et cōtinuo depones ubi refrigerauerit: finito nono iductū pones q̄diu pus reddat. Cū aut videris exinanitū esse facto cecoto curabis. **C** Caprifici item corticē intumescentē puer impubis si detracto ramo tollat dentibus et medulla ipsa alligat ante solis ortum phibere strumas cōstat. **C** Item celidionis teste cōtūse cū alumine ex oleo: folia hedere marrubium cū adipe lenis i aceto discocia. **C** Lupini ex aceto cocti tritiq; folia fici et ficus imatura vna tunsa imponunt. **C** Succus vero pillule cupressi ex sermēto galbanum p se exulceratis strumis imponit. **C** Musteleq; sanguis illinit. **C** Mustele ex vino discocia imponit. **C** Collee cum suis testis tunse ad hoc faciunt optime q̄ salicibus adherent. **C** Cinis vero aspidis cum seuo taurino imponit. **C** Adeps quoq; anguis minus oleo. Anguiū cinis ex oleo esse eos quoq; p̄cipit abscessis a capita et cauda digitis. iij. aut cineres crematos bibere. Aliqui simū columbinū imponūt Alij mixta ordeacea farina ex aceto acri. **C** Talpe quoq; cinis ex melle imponit. **C** Jecur talpe quidē inter manus tritū circūliniūt et triduo nō abluūt **C** Talpe rursum capita precipiduntur et cū terra egesta a talpis conterunt: et in pastillos rediguntur. sicq; seruantur in stagna pyride viles ad oē apostema. **C** Vermes terreni totidē quot sunt strume alligati cum his pariter arescūt. circūligat lino quo vipera suspēdio occisa ē. millepede imponuntur addita resine quarta parte: et nō solū strumas sic curari p̄cipiunt sed et omnia apostemata. **C** Calx viua cum resina ligda vel adipe suillo addito melle strumas vtiliter auxiliatur. **C** Cinis vngule asini vel equi ex aqua et oleo illinitur. **C** Bubulum seuum ex oleo imponitur. **C** Buli folia conteruntur: et mixta cum fece cervine superadditis folijs eiusdem bubuli illud alligatur.

C Ad carbunculum.

CAP. XX.

C Eumeris siluatici succus superinfusus et alligatus emendat. **C** Item expertum. Mel cum lomento fabe mixtū imponitur. et folia lactuce desuper hoc ad sanitatē pducit. **C** Itemq; nasturtium sermēto mixto vtiliter medet. **C** Suppuratōes diripit plantago sine lanugine cū sale cōtūsa. Cū autē purgaue rit sine sale apposita pcurat. **C** Lepe itē acerrime sub cinere bñ cocte melli miscēt et loco emplī mō admonent. **C** Titimallus quoq; trita admixto sale

cymino et melle equis portionib; et in modū medicaminis iposita sanat. **C** Item vitru cū oleo tritum et ipositū carbūculos ardētes sanat. **C** Porri quoq; succus cū cinere mixtus et ipositus. **C** Calx et viua ex aceto soluta iponit. Butta itē amoniaci ex aceto terit et vulnere supponit: frequēter rūpit: et foras pertrahit. **C** Item ad carbūculos. Caseus caprinus viridis: siue sicus cū porri sectiui succo tritus iponit. **C** Pir britia cū vna passa exēptis nucleis addita arugia purgat. **C** Nucis siue glādes pueteres teres et ipones. **C** Itemq; erui farina ex vino imposita carbūculos rūpit. **C** Item exptum ad antracas quod alij dicūt oculū pullinaticū alij carbūculū. **C** Folia ruete viridis. vna passam pingue purgatā. aphronitru albu: oia eq̄lia cū melle vteris. **C** Item emplad antracas. R. galbani. 3. j. asfalti. j. nitri seminū. arsenici simill. seui veruccini d remibus. 3. j. coques amolētu: facit et ad vulnera recētia seu pustulas malas. **C** Colubinus itē simus cū lini semēte ex aceto multo: carbūculis iponit. **C** Mulloz quoq; salfoz cinis pdestrutag; ex aceto trita. **C** Simus pecudis incipientibus carbūculis imponit. **C** Ficus sicce in vino decocte aut trite et p̄fricate extrahunt. **C** Herba sauina que habet folia simillima cupressi cū melle illinitur. **C** Cerebruz suis coctū et costū iponit.

Erui. i. orobi.

als tostū.

C Ad papulam noxiam. CAP. XXI.

Papula noxiam q̄ tertia die occidit. Bullos crudos teres mollissime addes coriadrū viride mel et acetum teresq; simul et ipones. **C** Item porcinum sel siccabis in fumo et exinde tantā p̄te p̄cides quantum spaciū ipsa pustilla tenet in capite: quā calefactā loco in modum ceroti induces et sic impones cū he serit nō dimittit nisi secum pupulā extraxerit. Singnum vō morituri est si medicamētum non hereat. Ante oia de carycis germanis in vino aphro discocis leuatis ac tritis adiecto paruo melle cataplasma facies et sup oēm curā ipones. **C** Itemq; poma caprifici sicca cōbures et cum sapone miscebis et impones. **C** Ex virga itē ipsius interiorē albuginē rades et teres diligēter et sapone mixtā impones. ipsa enim vim eius mor necat ne āpius serpat. **C** Galbanum itē p se iponit aperit et extrahit. Postea vulnus factum curatur alio medicamēto.

C Ad furunculos.

CAP. XXII

Nasturtium cum sermēto coquit et imponit. **C** Simus itē gallinaceus rufus vel albus recēs ex aceto tritus et impositus efficaciter sanat. **C** Papauer quoq; siluaticum cum arungia tunsum suilla iponit. **C** Itemq; bulbi triti et ipositi exiccant. **C** Baptylus et tritus et cum molli pane infusus iponit. **C** Sermetuz inidē cū sale mixtū iponit. **C** Pellis silr muris detracta. **C** Seuū nilomin' arietis cum farina punicis eqs pōderib; pdest. **C** Nitru cū resina mixtū detrabit. **C** Seuū bubulū cū sale impōit aut si dolor est sine sale lique

Medicina Plinij. § 3.

al' scilicet.

tur cū oleo simili mō seuū caprinū facit. **C**itē ad furunculos ⁊ ad oēs tumores. Adipē caprinū recē tē cū pice dura pari pondere tundes: subactūq; more malaginis induces donec sanētur. **C**itrum quoq; cum resina suppositum furunculos extrahit. **C**item ad idē cōpositio bona. R. gutte amoniaci: aluminis scyfi: ppolinis: stercois palubini añ. ʒ. j. seui taurini mundi. iij. resine. vj. cere. vj. ex his sicca tūdi ⁊ cribari oportet ac cetera in nouo cacabo len to vapore solui ⁊ siccis misceri. **C**itē oē seuum si ponatur vtile est. galbanū p se prodest. **C**Uetricu lus ciconie ex vino decoctus illinif. **C**Uisce im pari nūero infricantur: digito minimo fordes ex auriculis pecudū illiniuntur. **C**Limacis cinis asper sus purgat. nouēq; granis ordei si quis furunculus circūdat singula manu sinistra ⁊ omnia in ignem cōijciat confestim sanat.

CAd circinū qđ alij zonā vocāt. CAP. XXIII

Circinus quē alij zonā vocāt talis ē. Ne lice tāq; cōbuste exēūt ⁊ crepāt: primum pauce deinde cito multiplicanē: qđ si ho minē cūxerit occidūt. Curant vero sic. Succū cicute: coriādrī: coloponis: ebulli ⁊ sambuci radices cū vitello oui ⁊ oleo rosaceo miscbis ⁊ pē na linies ac supsparges puluerē milij cōbusti ⁊ hoc si frequenter feceris sanant. **C**itē succi coriādrī calicē dimidiū ⁊ croci aqua infusi ac triti tantūdem permiscbis ⁊ vteris a pēna ⁊ sic supsparges pulue rem de carycis in area candenti combustis.

CAd ignem sacrum.

CAP. XXIII

CAntaginis succū cerosam ⁊ cretam cy molā miscbis ⁊ iduces curat. **C**itē albū cicer aut nigrū infundes in aqua fontana post tridū teres diligenter vt cerotū. dehinc in ipsam aquā infundes medullā pa nis ⁊ seorsum diligēter teres. deinde in vinū misce bis ⁊ si durū fuerit adijcies. ij. vj. iij. cocl. ipsi aque ita vt post illinitū panno vel lintheo iponas. **C**itē teres cretā diligenter ⁊ seorsus bene teres coriādrū ⁊ cōmiscbis simulq; teres. addito vino veteri mo dico. lauabis ēt vino veteri locum. atq; a pēna indu ces medicatū. **C**itē terreni vermes ex aceto illi ninif. **C**Uens quoq; in aqua marina decocta im ponit. **C**itēq; herba sauina qđ hz folia qđ cypres sus ex melle illinitur. **C**Qua ē cocta trita cū oleo imponunt ⁊ folijs bete opuntur. Quorū itē. iij. cā didū cū anuli pari mēsurā imponit. **C**Isopū itē cōtritū cum panis polline ⁊ rosaceo illinif. **C**Alc si mus vitulinus seu bubulus. **C**Ramēta itē caprie pellis eiecta punice ⁊ ex aceto trita illinif. **C**Ser pētū senectū bitumine ⁊ selle siue fimo agnino ex aq illinif a balneo allij cinis ex oleo ⁊ garo illinif. **C**Ruta quoq; ex aceto ⁊ oleo amurca oliue nigre infundit. **C**Grillus pteris qđ sit vitio illo appbē sus: cū qđ hoc fecerit ⁊ totū malū ab hoc malo liberat opz aut eū erui ferro cū cauerne sue terra. **C**Item

al' amili.

anseris adipe perungit vtiliter hoc vitio vipere: er put aridus adustū ex aceto suplinif. **C**Spōgia ex aceto imponit tā grādis vt sanas quoq; ptes obte gat: vrsin⁹ adeps adijciē. Est genus sacri ignis qđ zooster vocat qđ occidit eū quez appetit si ptingit. Huic occurrit plantago imposita cū creta cymolia aqua cystemina aut certe dulcis soluit ex oleo ocl de pēna perungit eadem die liberat. **C**Qui me diuz qđ ē rufus teritur sublato albo in vase cupreo deinde pistillo de cupro ⁊ sic dolo: penna illinif. **C**Herba helyotropium sicca comburit cuius ci nis oui vitello pmiscetur ⁊ pēna illinifur.

CAd rubeam.

CAP. XXV.

CUabis primum vino veteri ⁊ puluerē vermium terrenoz supsparges: qđ ad so lem sint arefacti ⁊ alligabis: qđ si locus talis est vt alligari nō possit ipsos luv bicos recentes teres ⁊ linco.

CAd combusturam.

CAP. XXVI.

Combustū polēta cū aqua subacta ⁊ im posita sanat. **C**itēq; malue folia ex aq decoquant ⁊ ex ea aq fouent cōbusta. **C**Folia quoq; eruda trita admixta arū gia caprina iponunt. **C**Myrtē itē viridis folia cō tunsa ⁊ imposita sanāt. **C**Isuluis folioz eius si cū rosa pfundat exiccat ⁊ cūte nutrit. **C**Terra quam talpe eiecerint cum aceto mixta ⁊ trita imponunt. **C**Quum crudū cū sua testa tritum ⁊ illinif sanāt. **C**Ucurbi te aride farina vtiliter aspgit. **C**Uens ex aq semicoca imponit. **C**Procedēte vero cura lens eruda cōterit: electoq; fursure eius decoq ⁊ sic iponit: posteaq; mel adijciē. **C**Porticis vitis cinis ex oleo illinif pi los reddit. **C**Ordeū tostū tritū ex albo ouoz illini tur. **C**Qua i aq decoquat: deind i pruna torrant dōec putamia eoz torreat: pburat: tūc libea eoz ex rosaceo illiniant. **C**Qleū addito sale pustillas rep mit. **C**Eis vero qđ seruenti aqua cōbusta sunt ranarus cinis isperlus adeo pdest vt ēt pilos reddat. **C**Ei ficar est fibrinaz pellū cinis. **C**Simus leporis ⁊ ca pre illinifur equis portioibus. **C**Gluten taurinus remissum sicut solet a febris remitti siue cicatrice sa nat. **C**Emplastrū ad cōbustū. R. spume argenti. ʒ. ij. cere tres. adipis porcini mundati lib. ij. ⁊ semis. **C**itē emplz qđ ad cōbustū mirifice facit: ⁊ cū mul ta sint nullū magis pbatū. **C**Protinus enim impo tuz tollit doloze ⁊ infinita celeritate persanat. R. spa me argenti. ʒ. ij. adipis porcini purgati sex cere lib. ij. ⁊ semis oui anserini vitello teres ⁊ miscbis spu me argenti tritā cerā cū adipe resolues. **C**Ceram itēz in oleo rosato resolues ⁊ facto tenui ceroto ad miscbis bulbū lilij diligenter tritum. **C**Alij tamē ad dunt cerose puluerem mollissimū ⁊ panis micas in fusas in aqua ⁊ tritā ⁊ spume argenti bene trite pul uerem. hoc facit ad faciē frigore vel calore exulsi. **C**itē cerotū de rosaceo adiecto adipe porcino re centi.

centi quod satis est. Radices lilij coteret: et cum opus fuerit vteris. **C** Item ad cobustum. Herbam cuculum inuoluta cocta in cinere ptundes et oleo atque aceto permixta induces cobustum intra triduum sanat. **C** De trita ipones. **C** Illinit item canini capitis cinis: coctis et oleo atque adeps verrinus garum infundis nec nominat. **C** Cancrope marinorum vel fluuiatiliu cinis ex oleo pdestambustis illinita sex vini siue sapor: oliuaz carnes terunt et imponitur. **C** Aigra oliua ptinuo si imponat comanducata pustulas gigni phibet. Flos hedere cum cera vtiliter imponit. **C** Magnes lapis crematus tritusque inspergitur. **C** Optimum vero est si ex auribus taurorum et genitalibus sordes applicantur.

C Ad exustura frigoris. CAP. XXVII.

Ad cobusta a frigore. Mori arboris succus cum oleo equali mixtus facit. mitigat enim punctus vstura. **C** Item ad ignis et frigoris adustione. Rute folia ex oleo cocta et trita colabis puncta deinde et ipsa calefaciunt. **C** Item puluere aristologie ex oleo trito pro frigora et algores perungi vtile est. **C** Articam item teres et superpones et alligabis. hoc facito bis in die et intra dies quinqs sanus erit. **C** Iuri vero per niuez farinaz opoponacis bibere debet: et quique punxi. Vm enim habet mirifice calefactoriam. Si autem facta sint vulnera frumetum costum in ferro ac tritum et vino presentaneo remedio est.

C Ad scabiem. CAP. XXVIII.

Ad scabiem purganda folia herbe paritarie coteret diligenter et exprimes colabisque et mittes in trullione aut acetabulum succum ut bulliat diligenter: et postea leuabis ac refrigerabis. Cumque gelatum fuerit: si quod humor remanet ex illo succo fundat de reliquo perunges locum scabiosus. **C** Item perfici folia mittes in oleum sabinese: cum iam feruere ceperit vbi se conauerint illis leuatis alia mittes: hoc facies et tertio debinc colabis oleum et cera addita factu cerotum repones et in necessitate vteris. Facit enim ad lateris ac splenis et nervorum dolorem. **C** Item medulla asinina illinita plurimum pdest. **C** Itemque vrina asini cum suo luto imposita. **C** Gluten taurinum cum aceto tepes factu addita calce imponit. **C** Itemque simbuli alumen liquidu admixto nitro ex melle imponitur. **C** Nitru cadēs ex vino extinguit. quod tritum ex oleo spargit in balneo, hoc enim et pruritus sedat. **C** Folia fratini coques ex aqua et inde sepius lauabis. **C** Resine cere sulphuris viui et picis des. vi. coteret sigillatim et sic miscebis. iterumque teres ut lene sit et inde in sole calido corpus illinit et paulisper morabitur donec bene sudet. **C** Item emplastrum aliud siue medicamentum ad scabiem. R. spume argenti. j. cerose. ij. cere punice. vi. olei rosati. iij. arungie porcine recētis. vi. **C** Item ad scabiem vel cobu-

sta. R. cerose. j. spume argenti semiu. olei rosati. vi. cere. vi. facto ceroto tritum pulcre miscebis et album duorum ouorum addes. **C** Item phisicum eis quibus manus replentur. Micas panis in receti insulas cum lactuca teres et impones. **C** Item cocypaton ad scabiem. R. cere libram. j. rosati vna. lythargiri. iij. cerose. iij. medulle ceruine. iij. ouorum trium vitellos. succu ptylane. que omnia scabiem curant. **C** Itemque anulum cum melle mirabiliter curat. **C** Sanguis quoque bubulus recēs impositus qui cum aruit alter superillinit. postero die abluit cinere lexuo. **C** Sanguis caninus illinit. **C** Trium locustarum patetium pedes cum seuo hircino triti medentur. **C** Item ad scabiem et pruritu. Radicibus rumicis hoc est lapatii medullatis non coctis sed cum sale tunsis aceto acri admixto vteris in balneo.

C Ad papulas. CAP. XXIX.

Olee late minute trite imponuntur. **C** Itemque aluminis liquidi pars tertia cum duabus partibus mellis in balneo illinitur. **C** Creta cymolia similiter illinit. **C** Cornus ceruini cinis ex aqua illinit. **C** Item nitrum combures et conteres cum vino et ex hoc corpus confricabis cum laueris.

C Ad pustellas que vocant volatice. CA. XXX.

Rociscus ad pustellas volaticas. R. ysyderon. j. iij. alij purgati vnam et semis. sulphuris viui vnam et semis. cyni denarios. xij. aceti acri quantum sufficit. teres simul omnia ad solem et permiscebis.

C Ad varos. CAP. XXXI.

Olia porri sectiui trita et imposita tollunt varos. **C** Itemque farina erui ex aqua imposita sanantur et toto corpore emendantur. **C** Oleum amigdalum ex melle illinit. **C** Adeps gallinaceus cum creta tritus cum cepa imponit. **C** Itemque varos tollit farina haue ne ex aceto cocta et imposita. **C** Accerte quoque sanguine ieiunus illiniatur.

C Ad verrucas clauos et callos. CA. XXXII.

Ad verrucas clauos et callos. **C** Grimonia cum aceto imposita verrucas tollit. **C** Simus anium cum sanguine murino recenti illinitur. **C** Itemque herinacii fel et sanguis lacerte: simo vero gallinaceo cum oleo et nitro efficaciter tolluntur. **C** Decimo quoque cum attramento sutorio. Immaturoz etiam fcorum lacte cum arungia mixto. **C** Similiterque capitum menarum cinere cum oleo trito. **C** Itemque fimi vituli cinere triti ex aceto. **C** Asinine nihilominus vrine luto tolluntur. item sanguine lacertarum que tyzelicole dicuntur: si perungunt ipso. **C** Item ad verrucas et clauos. Nitrum tritum cum exiguo mellis illinitur donec cadat. **C** Clauum autem qui primum surgit de sapone circumlinies et in circuitu et in medio.

C Ad pruritus corporis. CAP. XXXIII.

als amiliu

yu. i. r. n. bigo fer. ri

i. orobi.

Lauri viridis folia cum sale ex vino veteri
pteres: et corpus perficabis et non terges.
Lauri quos tymolas cum oleo pteres et
ex eo corpus perunges. **C**Alpiu pteres
cum oleo rosato et ide corpus illinies. **C**Urina calida et
nitru coctum ac tritum miscebis et exide corpus lanabis.
CItē nuces rācidas et sulphur equia teres et de liq
mine optimo tepabis ac fricabis: de hic pfundes ex
aqua tepērata corpus et postea de vino veteri et pa
ne fricabis. sulphur vinu cum liquaminis flore teres
et ex hoc in balneo pungen ita ut non scalpas. **C**Uq
diu moratus fueris in calore de mica panis in vino
infusa corpus perficabis et sic descēdes in soliu. **D**er
ba cuculi cōtrita locū q prurit sanabis. **C**Seniculi
itē viride cōcides minuatiz et nitru viride cōteres
et sulphur ex aqua coques et inde corpus fricabis.
CItē ad pruriginē. **R**. nitrum lib. j. sulphuris vini
3. iij. axungie sine sale. iij. nuces rācidas nūero. xxx.
liquaminis optimi quod sufficiat.

CAd impetiginem. CAP. XXXIII.

Meleu pinee viridis teres diligēter et mū
distime mites vinu vetus et terēdo qua
si cerotū molliissimū facies et locū illinies.
CSilices quoq trita cum aceto ipones.
CSanilla itē de foco cum salina induco. **C**Itē sa
lina ieiuni pficiant. **C**Similiterq yua canina dra
gantū in aceto infusū et illintū mire curat. **C**Sū
mi in aceto infusū ad vtrūq facit. **C**Myrra trita
imponit. **C**Herba cuculus inter manus cōfricat
et illinitur. **C**Succus celidonie illinē ruptis folijs
expressus expit. **C**Itēq thuris masculi nitri ac
spume argēti paria pōdera cum aceto cōterunt ad spif
itudinē mellis et illiniuntur.

CAd maculas de corpe eximēdas. CA. XXXV

Ente sicce. 3. j. et sulphuris vini semitū.
En puluerē molliissimū rediges et in bal
neo cum sudare ceperis sup cutē aspges et
ex eo puluere pficabis. **C**Ad eos vero
q durioris sunt cutis. Radicis cameleontis. 3. iij. ni
tri floriz. ij. sulphuris vini. j. ex aceto bñ cōtere et il
lini in sole sed nō diu pmaneat: ne exulceris inde
laua. **C**Itē ad varietates colli vel thoracis q ex co
lera vel flegmate veniūt. Elleboz albu sulphur ni
tru rubeū et alcyonē equalia in puluerē redacta col
liges et in balneo cum sudare ceperis loca maculosa
aspges. **C**Ad maculas vero albas vel nigras que
exiūt in pectore vel in collo siue in brachijs aut vbi
cunq de flegmate aut de felle aut vnde cūq de fleg
mate. **T**inapcri. 3. iij. folioz fici. ij. aphronitri. iij. al
cyonei. iij. cymole. xij. tere et in balneo ptere. **C**Itē
ad maculas albas vel nigras. **A**lcycinei. 3. j. strutij.
j. ellebozi nigri. ij. tinapcri. iij. nitri. iij. pumicis. iij. se
cle. iij. sinapis. vi. centron. vi. cerose. iij. teres et pte
ris in balneo. **C**Itē ad leprā. **G**alle omphacite. 3.
iij. chalcāti acacie miscei rubij aut marrubij succo eq
ti pōdere vteris. **C**Apparis itē cortices cum aceto

i. sulphu
ris.

coqs et vteris q diu aut tuleris medicamētu vteris
dyarodino. **C**Itē lapacij radice decocta cum sapa et
tritā illinies. **E**lleboz itē albu tundes cribabis et te
res cum aceto acri et vteris q autē de sudauris de spō
gia terges. **C**Similiterq sandaraca alumie rotundo
cum aceto vteris. **C**Itē ad leprā antiquā. **R**. pulue
ris yreos 2giū vinu. cardomomi dimidiū. nitri. 3. iij.
chalcāti. viij. aspodeli radices nūero. iij. **I**sta oia tri
ta et pmitta repones. q autē necessariū est ad vtrūq co
qs cum aceto acri ad spissitudinē et vteris ita ut prius
corpus nitro diluas. **C**Lapatij itē agrestis radice.
3. xij. gūmi. vi. coques ex aceti cotilla vna ad quartas
postea admiscebis sulphuris vini. 3. iij. myrrē. ij. gal
le. ij. agitabisq et leuabis de foco citius et loto prius
corpe de nitro sic vteris. **C**Itē nitru. **C**ameleontis
nigre radice cardamomū chalcāti alumē scythi
yrenū oia equo pōdere teres cum aceto et vteris ut su
pra. **C**Itē ad leprā. **R**. opij. 3. j. camitrie. ij. tinape
ri. ij. que teres cum aceto et sic de pēna locū pungen.
CItē emplastrū ad leprā siue scabiē. **R**. aūtie folia
vstulata ad 3. j. yu scyton. j. cere et olei rosati qd suf
ficat: qd iductū lintheo ipones et solues post tridū
postq tuleris emplastrū impones salē cum aceto coctū
et tritū bibe et vteris biduo hoc curat et splenē sub
stētat. **C**Itē ad leprā valde bonū facit aut et ad an
tiqua vulnera. **R**. yu. 3. j. chalcāti. j. cere. j. adipis
porcini. ij. sicca teres et cōmiscebis. **C**Itē empl
strū Claudiani. **R**. laurine. 3. iij. sandaracē. ij. alumie
nis scythi. ij. amoniaci. ij. sulphuris. vini. ij. visci. 3. j.
et semis therebynthine quātū sufficit ad colligēdū.
Cōfices autē studiose et facies ut malagina et impo
nes et locū inductū in alutā et solues post dies. vij.
vel octo impositū et hoc vulnus non facit. **C**Item
aliud. **R**. pond. sulphuris bellebozi albi. 3. j. adar
ci. j. nitri. iij. alcyonei. j. tinapcri. j. folioz fici sicco
rum. j. secle. j. rose sicce. ij. cesarei. quattuor.

CAd colorē cicatricibz redēdū. CA. XXXVI

Beps leoninus cum rosacco imponitur.
CItēq arietis pulmo recēs q frequē
tissime. **C**Seuū itē eiusdē ex nitro effi
car est. **C**Utedū quoq est anguiū sene
ctute ex vino decocta. **C**Itēq selle scorpiōis
marini. **C**Simo et colubino ex melle erucez semi
ne cum melle bubulo. **C**Lupini quoq ex aceto co
cti imponunt. **C**Rursusq seuū asini vel vituli adie
cta myrra oleo et croco extenuat et in bos vtras ser
uatur in pixide crēa et calefactum imponitur.

CAd liuores recētes et tiores. CA. XXXVII

Ecenti liuori cortex rasani ex melle tri
tus imponitur. **C**Itemq allium quog
tum cum melle equali. **C**Alpiū quoq
tritum viride cum albo oui imponitur.
CSinape itē tritū cum melle et adipe ascrio. **C**Itē
liuori et tumori. **E**grifolij radix decoquit et trita im
ponit. **C**Alqua maria vtiliter tumor fouet. **C**U
more vero recētem aqua salia calida sepius cum spō
gia possit

acetū cum melanthio plage imponitur.

CPhilotrum.

CAP. III.

Sunt qui vel suis pilis vel seruoꝝ suoꝝ in balneo offendant sine ulla qdem ratione sed illoꝝ quoqꝝ suasioni succurrēdū est et monstrandū quēadmodū effici possit ut euulsi pili nō renascent. **N**ō omni autē philotro sic vtedū est: ut prius q̄ adiciat resina pili auferantur. Sanguis uine tunc i fictili vase ex aceto illiniūtur p horas .iij. deinde in balneo abluunt. **L**ac canis primi partus illiniū. **A**merine nigre semē cū spume argēti pari pōdere illiniū in balneo. **S**anguis quoqꝝ vespatilionis. **V**ipera exēptis ossibꝫ in tribus heminis olei discoquit et terit: hoc puncti philotranē. sel herinacū. illiniū. **C**ū autē aduersus oēs morboꝝ incursum fuerimus diligētissimū iō tū habebimus spē salutis cū ex ipso uiso serpētes se uiāt muresqꝫ aranei et phalāgei et his oibus nocētiore sunt venefici hoīs morsus. **A**duersus hec itaqꝫ cōuertēdus est animus instruedis remedijs ut appareat benignitātē nature et ea mortifera esse noluisse. **I**gitur titimali succus oleo illinitur in sole frequēter et hyene sanguis illinitur.

CAd antidotum cōtra venena. **CAP. IIII.**

Antidotum mythridaticū laudat medici eiusqꝫ diuersas asserūt cōpositiones et ad cōmēdanda pigmēta p̄tiosa ppter raritātē ingētes pecunias piscūt. **A**ppētūt nāqꝫ singulas lib. vicens sextertijs et isclitū crudelitate ut illis p̄suadeāt tēmet que noceāt. **N**āqꝫ alia sto machū ledū: alia caput aggrauāt: alia pallore asserūt et corpis maciē et ita frequēter accidunt ut hi q̄ illorū antidotis vsi sunt miserius morerent quasi bibisset venenū. **P**ōponius at magnus. **M**ythridate deuictō in scrinio eius inuenit ipsius manu scriptā cōpositionē qua ipse presumpta aduersus oīa veneficia in totū diē tutū se incolumēqꝫ prestabat: in qua nūces inglādes .ij. ficus sicce .ij. rute folia .xx. salis granū .j. in vinū ptundunt et deuorant a ieiuno. **E**lectrū est autē in quo quita pars argēti inuenit ex quo si q̄ vase potatorio utat insidias veneni vitabit discurrūt enī in eo arcus celestibus similes cū stridore igneo: eoqꝫ modo duplici ratione deprehēdit scelꝫ. **E**st electrū in auro addita argēti quita p̄te: sed hoc tantū prestat quātū illud naturale ergo mōstrauimꝫ quo antidoto venenū nō admittat ex quo vasculo arguat: nūc et remedia suggeremus. **C**ētaurion potū oīa mala medicamēta exigit p̄ aluū. **A**ristolociē radix pondere denarij ex hemina vini bibitur. **S**anguis vero caninus haurit aduersus toxica. **C**oagulū anguiū in potione. **V**entriculus citonie cū lacte ouiu in cibo dat. **M**ustela vulgaris iuterata drachmis binis potat. **S**anguis anetap pōticap seruāt spissus et diluit ex vino. **A**lunt quoqꝫ sanguis potū venena restringit. **H**edi sanguis vtiliter bibitur.

Contra leporē marinū et pastinacā. **CAP. V.**

Struit quidē et de lepore marino qd cū sit genus piscis mortē inferat in cibo impactā nō subitā. sed que trahat quātū pleriqꝫ existimāt totidē diebꝫ quot is vixit atqꝫ qui has insidias incidit ipse suo coque ostendit veneficiū. **H**abet itaqꝫ odorem piscis: hocqꝫ piculo liberabit. **L**acris marinis coctis et in cibo sumptis. **O**stia fricta et i cibo sumpta. **M**alua quoqꝫ cū sua radice coquit et succus eius potui dat. **S**anguis anserinus eque cum olei potione ad omniū marinorū ictus coagulū leporis et hedi vel agni bibitur ex vino cyathis tribus.

Contra murem et araneam. **CAP. VI.**

Aranus exiguus est vltra modum: lōgo rostellō oculorū acie obtusar: ideo quātū existimo iners et huiꝫ naturā nō possit trāsire orbitā. morbū vō venenatū habet: cui si occurrat coagulū anguiū bibit. **C**an gule arietine cinis cū melle imponit. **A**ple mus araneus diuulpus imponit. **T**erra quā in orbita rota deprestat: plage imponitur. **T**alpa discerpta imponitur.

Contra phalangium. **CAP. VII.**

Phalangius p̄cipue in leguminibus et in hortis obseruat. **S**ed et araneus et alia genera bestiarū mortifera: quoꝝ morsus nō sentiunt sed p̄uritu intelligat: aduersus que oīa vinū merū bibit acetū calidū in spōgia p̄amplissima iponit: ita ut .iij. sexta. habeat acetū. sextatē sulphuris. **R**adicis quoqꝫ hedere succus bibit. **B**ibit succus et moroꝝ de rubo. **G**allinacē cerebrum cum piperis exiguū imponuntur. **A**dduntur in pulce potione fini pecudum cineres ex aceto.

Contra serpētes et hoīs morsus. **CAP. VIII.**

Serpentes p̄cipitem: morsus inferit: quoꝝ sanare in p̄mptu est cū et ipsos fugare sit facillissimū. **V**ulturinap scilicet p̄na sufficit ebulli sumo nidose vsi cornus ceruini. **V**ipere vero q̄ iecur coctū hauserit negat vniqꝫa serpētibus ferri. **E**ritus ex aceto tritis p̄ictos non mordēt. **H**abētēs autē secū cor vulturis nec serpētes nec fere appetūt. **N**ūc remedia morsibꝫ subijciemus. **S**tatiū rasanus ex aq̄ cogē et tritus plage iponit. **A**lliū tostū cū testis suis et tritū ex oleo adijciat. **R**adix ferule ex vino medet iposita. **S**arina melle cū pice ligda opte facit. **E**ruū tritū ex aceto et ad serpentū morsus et oīū serap et hoīs misce facit. **C**inū merū in spōgia iponit. **M**ori folia trita recētia: si arida sint decocta q̄ trita iponit. **C**istopii semē bibit eiꝫ p̄cussus est. **C**entaure radice pond. deñ. in tribꝫ cyathis vini bibit. **B**etonie ca herba trita morsui imponitur. **A**garici oboli quattuor in duobus cyathis acetū nulli hemina sepi bibit.

bibitur: ipsa ex aceto cōtrita imponit plage. **C** Si mus pecudis recēs vino decoctus imponit. **C** Mus discertus adijciat. **C** Vipere vero morsui vipere cuiuslibet triti et appositū caput efficacissime prodest. **C** Carnibus gallinaceorū discerptor ita ut tepeat extrahit venenū. **C** Columbarū cerebrū et gallinacei plage imponit. **C** Sal et cū origāo et isopo ex melle. **C** Fraxini tenerorū foliorū succus bibi et ipsa super plagā adijciunt. **C** Ad omittēda est et tyriaca qua Antiochus Rex aduersus oēs serpentes utebatur: preter aspidē: que adeo pbata est cōpimētis ut apud Insulā Cōū in tēplo Aesculapii incisa sit in lapide: quā sic cōpōni oportet. **C** Proponacis mellis serpilli singulorū drachme trifolij seminis pōdus de narij vni⁹ aneti et feniculi seminis et appuliatq; apij singulorū pond. deñ. semis: erui sarie pond. deñ. xij. bec singula trita et cribrata deide mixta ex vino teruntur et digerunt in pastillos pōderis victoriati deinde in vase vitreo ponunt. deide cū vtrēdi necessitas venerit singuli pastilli dantur ex vini mixtū cyathis tribus. **C** Domini aut morsui carnes bubule: sed efficacius vituli imponuntur. neq; ante diē quintum soluuntur. fordes etiam ex humanis auribus illiniuntur plage.

C Contra aspidem.

CAP. IX.

Morsum aspidis vnum refugium habebat priores ut pēssus vrinam suam biberet: inter paucos annos interuētum est casu et alterū remediū. Nam is qui vtrē plenum aceti ferebat pēssus ab aspide dolorē non sensit: donec fatigatus requiescedi gratia vtrē deposuit. de quo facto pnicie sentire cepit: rursumq; ipso desijt vtrē. Intellectus est q; si acetū bibisset posset sanari: et ex eo experimēto palā factum est hanc potionē esse efficacissimā. Si vō morsus aspidis secutus est sanguis nulla de eo qui pēssus fuerit spes salutis est.

C Medicine Pliniane liber Quartus De simplicibus.

C De rasano.

CAP. I.

Rasano calidā esse virtutē omniū medico rū opione cōpertū est. Sed et nobis intelligere lz de vso ipsi⁹. Cur enī mixtus cū cibis ceteris solus de sō rucus eijciat: nisi pri⁹ conle tritus restituit. **C** Eiusdē succus et gravitate aurū instillatus emēdat. **C** Cōtra venena remediū vnicū est si a ieiuno sumat. **C** Cōtra pyriasis succus ei⁹ adhibet: q; pōt solus tenuitate subtili adim corpus liniamēta cor penetrare. **C** Egipij enī reges qbus erat studiū scrutari corpora mortuorū et causas vāliandū occulta fide recognoscere in corde ipso na

scit ei⁹ smodi vitiū pdidere. **C** Semine item rasani cū melle trito et sumpto suspiriū mitigat et tussis arces. **C** Solus cū sale sumptus vētris animalia extinguit: venerē stimulat et vrinam: puerperis copias lactis acquirit.

C De apio.

CAP. II.

Apium quoq; calida vis tradita ē quā de iudicio lz colligas. Nulla. n. alia res fortius vtrine difficultates resoluit: vtrē minaz mēstru is iperat. **C** Nō mirari necesse ē q; a gbusdā iperis adiūcta aque calide febricitantibus dat: cū res calida calozato malo addita magis ardore accēdat. **C** Nisi vtrine tractura sōi vtrē pclusa relaxāda sunt ut priore loco causa ponat. vtrē etiā ipsa febris exoritur absq; his similibus causis dari in ptrariū cedunt. **C** Alqua potata i qua vtrē vel eorū radices icocce sunt: efficaciter pugnat ptra insidias venenorū tyriacis et antidotis: post amoma post cymama iā nō vtrē vile misceat. **C** Est anodinos ex apij semine q; sōm mūdatione capitis laborantē mire tnet: ut Hierax Cappadozo sōmo suo retulit ea. **C** Apij seminis. 3. vj. anisi sex. iusquiami. vj. comarū apij. vij. que oia trita et cribrata et cū aqua subacta in breues pillulas deformant ex gbus vna vel due si febris fuerit aqua resoluta dormitum cunctibus ppinantur: quantum portio hec valeat vtrinam nulla calamitas coegisset experimēto meo nouisse.

C De ruta.

CAP. III.

Ruta valde hominibus salutare testatur tot antidota medicorū que de eius nomine gloriāntur et quibus vnum nō inutile ponam: reptum in egyptia Iouis Linitate Diospoli: atq; adhuc diapeganō dictū qd stomachū excitat digestionē accommodat alui molliēbiles extenuat: vitia pectoris: lateris: icteris: ac renū mitigat. **C** Rute viridis. 3. vj. cymini. vj. pipris. vj. nitri. iij. Cyminum vō prius in aqua maceratur. deinde torret et vniuersa tunsa et cribrata melli optimo mixta subigunt. **C** Ruta venenis resistere mastelle docet: que cum serpētibus dimicat et cibo eius arman. **C** Docuit et rex ponticus Mithridates: qui cū fratris sui timeret insidias rute solia. xx. cum duabus nucibus iuglādibus et toridē carycis admixto salis grano: quotidie ieiunus acceperit. **C** Nec minorē nobis opē et cōtra vitia corporis pstat. **C** Ace to enim et oleo rosato mixto mirifice dolorē capitis auertit et lflationē colli. **C** Itē matricis omniumq; interaneorū statim mitigat cum butyro et oleo decocta et injecta. **C** Ad lūbricos vō necādos vtile ē bibisse cui ruta incocta est. **C** Ignes sacros cū aceto et oleo rosaceo et cerola tēperata illico extinguit: datur succus eius et ante accessionē bibēdus contra febres cum frigore veniētes. **C** Idem instillatus auriculis efficit ut ptingat audire. **C** Stultissime qdā rute vitia dicere q; vtrē inbibeat: genitale semē extinguat: infantes in vtero necet. **C** Facit enim hec nō ipsa

sed q virtutis eius obliu nec modū nec tēpus aspiciunt: ideo temperare prudētis est: vt d auxilio nō fiat venenum.

De coziandro.

CAP. IIII.

Quoniam dubitāter coziandro refrigeratrix potestas datur: nō tamē simplex vt prudētissime Galieno videt: sed cui quedā portio austeritatis inmixta sit inde q que dā ex eo vitia curātur que nunq omnino curaret si sola virtute frigida vteretur. Cum melle ⁊ vna pasta tritū ⁊ ipositi omnes tumores collectionesq cōpescit: p̄cipue tamē isto genere medicaminis doloribus testium subuenit succo mali granati ⁊ oleo i potione p̄mixtum animalia interaneis innata psequit. **Semē** ex aqua potatum solutionē v̄tris stringit. Scriptūq a multis legi tria coziandra grana ter tianas excludere ante accessionē si fuerint deuorata. Nidē quoq repellēdus efficax est ipsum coziandru ante solis ortū ignorati cervicali viride subiectum. Mirū est quod Xenocrates tradit: si vnū seminis granū femina biberit vno die mēstrua contineri duo. si duo ⁊ totidem iam diebus quot grana sumperit.

De malua.

CAP. V.

Lympias thebana abortiuas cum adipe onseris genitali pti subiectas. Sertū niger ⁊ Dioscorides stomacho iuuiles arbitrant. Sed malua molliēdi dissoluediq naturā sortita esse greco vocabulo licz credas. Nam a potu malasui seu malachos nomē accepit. **Interaneis** itēq brassice p̄sunt in cibo sumpte. **Esseuerat** itē vulnera recētia folijs maluarū ac salicis simul tritis ad sanitatē vsq p̄duci. **Meli** enī emplastrū idē eā addidit. **Malua** cū arungia veteri pulcherrime quassaturas fouere. **Radix** ēt vnius caulis admota ⁊ eti pellit dolorē. **Eadēq** femori alligata stimulat venerē. **Eadēq** nigra lana obuoluta ⁊ alligata māmārū vitia cōcupiscit. **Dioscorides** ⁊ **Galien** criminant i maluis q corp⁹ minime alāt: s̄ citato lapsu p̄ meatū v̄tris erūpāt. Est ⁊ agrestis malua fortioris effectus: quā **Galien** alchea esse p̄tēdit emplastrū molliū accōmodata: que tū ⁊ plagis recētib⁹ possit subuenire ⁊ vlcerū tabes ericcare: que cūz in p̄sentia esse nō potest in ei⁹ vsus satia succedit.

De cucurbita.

CAP. VI.

Eteres medici d cucurbita ita sēserē: vt eā aquā dicerēt coagulatam. **Dioscorides** hūide putarū tutis ⁊ frigide idq ex eo pbat: q ipa i cibo sūpta stōm relaxat: bibēdi desideria si excitat: cetera ēt in cucurbita talia vt apte frigide p̄tatis exēpla demōstret. crude ⁊ trite leniunt oēm tumorē. in cibo sumpte molliūt v̄trem. **Succus** eaz vt **Galien** ait ad cōpescēdū velociter auricle dolorē tepefactus infundit. **Idē** succus ⁊ polozem dētiū mitigat si diutius in ore teneat: s̄ ⁊

rosāceo mixtus ⁊ v̄nctioni corporis admotus febriū refrigerat ardores. **Eius** aride cortices efficaciter possunt combusta sanare: etenim in cibo redacte eundem quoq cinerem didicimus ab expertis vulnera i v̄etro iam in putredinem versa purgare ⁊ ad cicatricem vsq perducere. **Dioscorides** ramenta corticis viridis i cucurbita laudat: earūq effectus sic tradit. **Hydrasim** inquiens infantium cuti imposita depellunt cum polenta podagre estuanti ⁊ ignibus sacris traditur vt in puluerem tunsum ⁊ inspersum implet vulnera que cauita sunt ast: quidaz illud in vino bibendum dedere vt solutiones alui fluentis imbiberent. **Viticule** etiā cucurbite iam senescentes cū passo ⁊ aceto dissintericis date miro mō saucia intestina componunt.

De atriplice.

CAP. VII.

Triplex humide atq frigide substantie solus est amplius tamen ab humoribus possidet ⁊ est illi sicut malue facilis succ⁹ ad lapsum inde cibo sumptus indubitate v̄tre resoluit. **Crud** siue coct⁹ imposit⁹ duritias omnes ac furunculos sanat. **Peruicacibus** q adhuc estuant anteq in v̄luis erumpant vtiliter imponit. **Scabros** vngues sine iniuria detrahit. ignes sacros sedat. podagre seruoze cū nitro ⁊ aceto cū melle restringit. **Galienus** ad aurugines expellēdas vino tritum ⁊ in potione datum efficacius putat semen eius.

De lapatio.

CAP. VIII.

Alide austereq virtutis est lapatuz: iō in cibo sumptū venerē rep̄mit. **Stomachū** cōfirmat. ructus excitat. p̄fundit vrinam. **Ac** cū simo gallinaceo paniculas rumpit. **Semē** ex aqua vel vino potatū dissintericis subuenit. **Scorpionū** venenis vebemēter resistit. nec feri posse credis qui ante p̄sumpserit eiusmodi potione. **Radices** ex aceto cocte ⁊ posite duritiam lenis cōfringunt. **In** vino cocte ⁊ imposite strumas ⁊ parocidas sanāt. **Gargarizate** dolorē dētiū ⁊ v̄re tumorē mitigāt. potate auruginē expungāt. **Quidā** et putāt ipaz radice si collo luspēdat scrofas fugat.

De blito.

CAP. IX.

Vibuscā bliti nāiners ⁊ sine acrimonia visa ē v̄tre vsq ad colerā plerūq conuertat. **Hippocrate** p̄cipiente in cibo dādū. da oīa mēstrua seminarū in cibo dādū. **Clau** quoq pedū iposito eo eliminari ⁊ cōpimi credunt. **Succus** ex vino dat vtiliter aduersus scorpionū venena. **Quidam** vero putant ipsum tum ⁊ impositum plagis mederi.

De beta.

CAP. X.

Ecce laborantibus ac splenetis beta cūz sinapi vtiliss⁹ me esui dat. **Agnes** sacros ⁊ que adusta sunt cum alumine illinita restringit vlcercibus manantibus.

manatibus. **C** Itēq; alopitijis cruda trita optime illinitur. **C** Aqua in qua decocta est surfures capitis eliminat. **C** Pernionibus in fomēto adhibita pdest. **C** Zniecta cū melle onera veteris exponit. Est autē illis natura frigida nō tñ noxij frigoris: ceterum nec esse potuissent verū mediū tēperamentum sortire rigorem prestant estatis ardorez releuāt fastidio languidos ad cibū puocant: sanguinē acquirūt lacte plurimo nutrietes seminas implēt: alium restringunt: copiosius ingesse resoluūt. Optime illas stomaticis dari nō loras affirmāt trita cū sale cōbuta sanāt. Si ante pustellas illinent: ignez quoz ea dē rōne cōpescunt cocte in patina aliozq; holerum mote p̄dita colera laboratibus vtilissime offeruntur. Quidam vero eas ad eadē cām cum lacte coxerūt.

C De intubo. **CAP. XI.**

Intubus stipitice et medici aiunt austere nature est ideo et stomacho accommodatus est et ventrē restringit coctus et maxime cū acetō datus et thoracis ardore et oculoz epiphoras et podagras cū polenta optime leniūt. **C** Cardiacis supra sinistrā papillā ex acetō impositos certissimū est. Radix trita scorpiōni plagis medet. **C** Ignis sacros adhibita cū polenta fugat. **C** Succus cū acetō et rosaceo mixtus capitis dolores releuat. Jecoris et vesice vitia cū vino haustus emendat. Sanguinez reijicientibus itē geniture abundātia laboratib; alterno die offertur potāduz oibus p̄buis que refrigeratione sunt sanande cum acetō et cerola efficaciter succus illinit.

C De nasturtio. **CAP. XII.**

Nasturtia nasturtij caustica est et tñ vsuz venereū videt subhibere eadem fortasse rōne q̄ ruta nimia vi calozis semē genitale. Semētum mixtum et appositū furunculos itemq; carbunculos prouocata suppuracione derumpit. **C** Succus illinitus capillis fluētibus prodest idē infusus auribus dolores dētiū mitiga. **C** Semina autem maior effectus adeo ut etiam partus necet cum vino haustū animalia vētris extinguit venenis serpētium occurrit et fugare eos creditur. Sussumigatum lienem reprimit cum acetō datum vel cum sicu deuoratum. **C** Sciaticis vtilissimū est cum acetō et polenta impositum. Lychenas cum melle illinitum purgat vlcera capitis: itemq; porriginem cum adipe anserino tergitalium purgat ex aque cyathis quattuor vini deni pond. propinatū sorbitionibus mixtum pituitam pectoris soluit cū lacte cap: yno coctū dolores pectoris mitiga. a ieiunis ex melle sumptum tussientibus salutare ē.

C De eruca. **CAP. XIII.**

Erucide quidē nō tamen nimis austere ignitez virtutis est eruca: inde venereis maxime stimulat in cibo sumpta et digestionē adiuuat et vrinā mouet. **C** Latuē quoz optime in cibo iungit vt rigori par ser

uore admixtus temperamentū salubre cōponat. **E**x vino potatu duritiā sensus cōtra verbera credit prestare. **C** Infantibus tussientibus in cibo vtilis est maculas cuti tollit: ex facie cū melle illinita lentiginēs extrahit. **C** Radix in aqua decocta extrahie ossa q̄ fracta sunt. **C** Semē ex vino potatū scorpiōnū venena: itēq; aranci muris excludit nigras cicatrices cum felle bubulo ad candorē reducit. **C** Condituras coquoz tā ipsa q̄ semen adeo suauissimas reddit: vt inde a Grecis. Euzomus nominata sit.

C De pepone. **CAP. XIII.**

Pepone vsus est qdem gratior vep difficile cōcoq; ppter naturalē rigore et ideo nonnulli cū acetō sumunt: pulciū ei et cepas admiscēt quo nocitura vis frigoris temperet. **P**epone cibo lenior nā detracta cū te ac semine abiecto esui dat stomachi p̄pescit ardorez alnū leniter molit coct ex aq cū oleo acetō melle iucidissime sumit. Caro ei? iposita frōti glarates oculoz epiphoras miro modo mitiga. **U**lcera i modū faui cōcreta q̄ cheria Greci vocāt trita radice pellunt. assignaturq; cortici eius q̄ maculas a facie sine ligni vestigio detrahat. Semen in puluerem versum lomentoq; p̄mixtū nitidiorē seminis cutē p̄stat.

C De cucumere. **CAP. XV.**

Cucumeris et ipse nature frigide reperitur vētrē soluit stomacho accommodatus est: qbus liget odore succurit. **F**olia ei? ex vino trita vulnerib; medent que canin? morsus ipressit. **C** Semē ex vino dulci datū vesice laboratū facile prestat vrinā. **C** Bissentericis ex lacte muliebrī acetabuli mēsurā datū iecoris expurgat.

C De carduo. **CAP. XVI.**

Carduo natura mordax et subaustera est: ideo succus eius alopitias ex capite depellit: stomachū iacētē si nō aut diu sumatur erigit et cōponit. Radix ex aqua cocta cupiditatē bibēdi potatorib; subministrat. **M**atrici vtilissim? cibus ē. **N**ec mirare q̄ sic a feminis carduus ambis. Est et alia cā qua patrocinari eis possit. **G**laucias scribit cardui cibū adiuuare vt masculos p̄creet. **M**astica itē carduoz odore oris cōmendabilē reddit. **N**ō preteribo ēt nūc qd de seruādis legisse me meminī acetō scilicet melle diluto cōduntur addita radice laxaria et cymino atq; eiusmodi artem prouisum est ne quis omnino sine carduis dies esset.

C De allio. **CAP. XVII.**

Aligna vis allio et iō i eo maria ē vtilitas oib; q̄ppe p̄nitiosis holum malis vehementer resistit. **S**erpētes et scorpiōes. itē q̄ alias latētes bestias odore solo fugat ictib; eoz eq̄ medet siue vulnere illinitū siue i potione vt in cibo sumptū morsui canis cū melle succurit. **T**ineas et alia vētris aialia in mulso acetō coctū p̄mit et expellit. **C** Succus cū resib? suis oleo per-

Medicina Plinij.

mixtum oēs ictus venenatos efficaciter sanat. Eo
dēq; modo et attritis corpis ptes et vlcera in capite
manātia queq; in vesica tumescūt lenit impositum.
C Pregrinātib; esui datū minime patit eos aqua
rū ac locoz mutatione perturbari. Suffico eo semina
rū secūdas euocari. Hippocrates auctor est. Suspi
riosis quidā p se crudum aliqui et cum lacte tritum
dedere. C Biocles hydropicis cū cetauria miscuit
idēq; freneticis elixū dedit. C Paragoras cōpūs
est cōtra morbū regū in portione vini. Viride cū co
riandro et sicu datū allū mollire phibetur. C Tussis
et suspirationē pectoris mitigat in faba coctū. C Eli
cum illinitūq; temporib; dolori capitis opitulatur.
C Alurū doloribus succus cū adipe asferino tepe
factus infundit. C Rancedinem vocis emēdat in
pisa aut faba sumptū et quod ad vocē attinet coctū
crudo chirum siccū vtilius existimat. C Tenebro
ex pulte coctum medetur. C Tumores suspectos
ex adipe dissoluit.

C Be papauere.

CAP. XVIII

Capita papaueris et folia ei decocta me
conicon faciūt medicamentū: ptra ea cor
poris vitia que medio rigore sanantur.
Succus cū rosaceo mixtus dolorē au
riū mitigat. C Folia decocta et cū rosaceo trita tumo
ribus articularib; optime illinunt. C Aqua soue
ri in qua papauerū capita decocta sunt vigiliaz mor
bo laborantibus. C Itēq; ex epythora oculis lippie
tibus pdest. C Semē tritū cum aceto et melle non
modicā tumētibus opē pstat. C Corer cauliculo
rū psumus et redactus in puluerē mellisq; pmixtus
sordidis vulnerib; iponit. Est et siluestre modici ca
pitis et nō ita fruticis elati qd miro est in vñ fauib;
in tumore positū et asperatis arterias sanat: fitq; ex
eo medicamentum qd medici Chrysippo auctore
dioecydon vocant.

C Be Satureia.

CAP. XIX

Satureie calida vis et ppe ignita est. Unde
et illi nomē indicū credūt: qd pronos facit
in venerē: idēq; granide phibent eo in
cibo sumere. Nā trita et ventri supposita
etia mortuos partus expellit. vrinā mouet. et ex vino
potata lythargicos lethaliter dormientes excitat: et ca
piti eoz cum aceto frequēter infusa stomachus nau
seates vel in ouo sumpta vel potata pfirmat. C Co
tra animalia quoq; que aculeatis ictib; ferunt nō
inutiliter adhibetur.

C Be porro.

CAP. XX.

Porro capitato ad multa corpis vitia
Hippocrates vsus est. C Succū eniz
eius sanguinē reijciētibus etiā solū bi
bēdū dedit: qm ceteri cū galla vel thu
ris farina dādū celsissimē. C Vlnas contractas suc
co eodē resoluit. C Ipsū enī in cibo sumptum se
cūditati plurimū acquirere existimant. C Purgat
vlcera ex melle pstrus: etiā in sorbitione ty sane da

tus distillationes. C Itēq; tu sūm thoracis: arterie
pulmōisq; vitia cōpelcit. vocē purgat. venerē stimu
lat. somnos adducit. capita bis aq mutata cocta mol
liūt aluū. C Eadē aqua cū aqua potata refringit.
C Succus eius cū profusū sanguinis sūit: et
maxie in narib; si cū māna thuris aut galla cōmū
atq; illinitus ibere feat. ex abortio plus iusto sangui
ne pfluente septe et semis scrypulos cū myrti bac
cis pari pōdere in portione dādos pari portione pu
tāt cōtra ictus venenatos vel cū mero: vel cū aqua
mulla succus datus pdest. C Sed et folia ptra cū
melle ac mulierib; apposita non min; pfuerūt eodē
succo pleriq; cū lacte muliebi veterē tussiatq; pul
monis vitia sanant. C Alurū quoq; dolores cum
melle caprino vel pari mēsurā vñ cōpescūt. C Pro
fuit multis in dolore capitis cū dormitiū irent idem
succus siue aurib; siue narib; cū pte tertia mellis in
fusus. C Ita idē lumborū dolores et vino mitiores
facit: sanguinē excreantib; ptyficis etiā distillationib;
vntissimis vel ex ipso cib; vtilis sumat: vel succo
eius in portione miscet. C Item idem succus in ci
bo sumptus plurimū prodest cōtra venena fungo
fracturas alligat: duritias relaxat: vulnera recētia cū
sale appositus statim clauditeb; cicatres dicitur: ve
nerē stimulat: sitim sedat: vētem emollit. vocem ad
iuuat. astipulāt: Herone que porro debuit quoties
bene cantauit.

C Be ocimo.

CAP. XXI.

Ocimi virtute ocini penes medicos. C Bry
sippo crimatur atq; ei pte vitia pēsent
q oblit stomacho: q oculos hebetet et q
ilianiā facit. Jecori oblitit: et ideo Capa
gen hoc herbe nunq; oio ptingere. C Eddat pre
rea si tritū lapide ptegat: scorpiones gigni. cōmādu
catū et in sale positū venies creare: pediculos et nu
trire. Alphis quoq; hoc putāt esse psumum si qd co
die quo ocimū sumpserit a scorpione feriat: nō pos
se saluari. Sed q i diuersa optione sint: hec falso tra
dita asseuerāt: quimō inflationes hōi ruxa dissoluit
coctū cū aceto: et sumptū repāmit aluum fluentem.
C Semen tritū banitūq; narib; sternutamenta cōpe
scit: verrucas tollit atramēto sutorio temperatum.
C Be nepeta.

CAP. XXII.

Nepetā greci calamitam vocauerunt: nostri
vulgo nepetā dicūt q magne virtutis et
vehemēs i calore est. Unde et nobilissi
mis antidotis meruit ascribi: e qd vñ qd hodie
dyacalmites a medicis pdeat publicādū putant.
R. nepete. 3. vj. petrosilini. vj. sileleos. vj. puleij. vj.
thymi scrypulos. xij. apij semis scrypulos. xij. lybisti
ci. 3. j. pipis. j. que omnia tūsa cribata mellisq; optio
mixta diutissime subigatur digestionem facit: et
pcedijs vtile est: et punitas thoracis capitūq; soluit
ac purgat. iecori medetur. duritiā lienis istringit. cal
culos pelit. vrinā ciet. admouet mēstrua seminat.
Hoc autem antidotum Galienus polotēsis scribit
quodq;

Id setus
mortuus

quodq; putat tā salubre vt plurimis ānis vitā hominū possit extēdere. **De** menta que potuimus ānotare adijciemus. Labētem animū odoris efficacia recreat. stomacho nihil cōcupiscēti fastidiū detrahit. Sanguinē excreātibus in forbitiōe tylane optime ppinat. **In** dolore capitis cōtusa tēporibus illinit. Instillari aurib; succū cū aqua mullavtile est in dolore. **Al**ride pulvis digitis trib; apprehēsus et cum aqua calida in potiōe datus omnem stomachi detergit iniuriam. Eademq; res ventris āstalia interficit.

De feniculo.

CAP. XXIII.

Alidā vim feniculo insitam nō tamē simplicē: sed cui austeritas etiā admixta sit gustus ostēdit: et multa pterea p que vel soluedi vel extenuadi vel etiā siccadi expūit potestate: traditumq; in libris et serpētes ānuā senectutem feniculi gustatione deponere et oculorū caliginē succo excludere. Unde intelligi datum est easdē virtutes et corpibus viles esse sicuti potesta experimēta docuere. **Succu**sergo eius cū melle attico mixtus vetustissimā licet caliginem discutit. **Auribus** purulētis idē succus infundit. **Vermiculos** etiā qui in hiscē nascūtur interficit. **Radix** in typhana data laxat renem densitatē. **Thydropicis** ex vino potata succurrit. **Veterno** laborantibus ex vino cocta somētum perq; vile subministrat. **Ap**la cum oleo trita eīdē cause medet. **Tumores** et que ictu vel repētina indignatione commota sūt solia ex aceto trita dissoluūt. **Aduersus** ictus scorpionum: itēq; serpentū optime semē ex mero sumitur. Simili modo tēperatū venerē stimulat: vrinā ciet: sistit aluū: pulmonis et iecinoris iniurias abigit: abūdantiā lactis puerpis pstat ex aqua tritū nauisā sedat. stomachū dissolutū astringit. **Nec** ē illud periculū: etiā si in febre sumat vulnera dētis canini cū melle illinitū purgat atq; sanat.

De holostrato.

CAP. XXIII

Corpionū ictibus et morfui canis semē holostrati ex vino datū occurrit. **In** mulso decoctū atq; potatū difficultatibus vrie medet. tormētā vtris et ceteras intestinoz qrelas eodē mō sanat. **Radix** i vino decocta calculos lateris et lūboz dolorib; eadē potiōne succurrit. **Succu** algētib; ppinat; exoptatum calorem p membra diffundit.

De cepis.

CAP. XXV.

De virtute cepearum inter medicos nulla diuersitas est. **Bioscorides** putat ex ciborū sitim accendi: inflationes fieri: caput pregruari. **Galienus** existimat illis demum qui selliti videātur esse contrariis: ceteruz flegmate laborantibus etiā viles asseuerat. **Al**sclepiadi videtur cepearum vltus perq; necessarius et firmitatem valitudinis obtinere: qui eas ieiuni quotidie sumpserint. credit et stomacho cibū salutarē p ea rōne q spiritus agitet. **Di**eter hec peculiare cepis attributum putat vt quotiescūq; videtur gratiā nobis boni coloris acqrāt. **Somnū** vō cepas adinuare. aluū molire p sensu oīz creditū medent; oīs vlcētib; cū pane māducāt. **Mor**sus caninos virides ex aceto illinite sanāt. **Sicce** quoq; cū melle cōtunse cōtra morsus eodē pari virtute subueniūt: eadē cāz ex vino et melle decocta in betrynheribus imponi nec nisi post tertū diē solui. **Bioscorides** et cū cepa salē et rutā caninis morsibus iisdē suadet iponi. **Instillatus** auribus succus cū lacte mulieris phibet dolorē. **Quidā** ē illū repente obmutescētibus ex aqua bibēdū dederāt. colluēdis dentib; frequēter assūmit. egros eos seruare presūmit tardatibus mensuris feminaz non inutile est: vel ipsas in cibo offerre: vel succū ex vini potiōne misce. **Idem** succus et caput optime purgat: si mō patiēter naribus fuerit attract; et cū adipe gallie trituras pedū mitigat quas calciamēta fecere. **Fluxu** vētris laborantibus profuit coctas eas in cibo sumere oleo prius tinctas scilicet et mitigādos morsus quos in hmoi causis necesse erit experiri. **Allopitas** et tūsis cepis infricare inter efficacia remedia cōpertū est. **Galienus** et affirmat citius ex ijo nasci capillos: q si alcyonio quis vtatur.

De aneto.

CAP. XXVI.

Aneto et si calida vis tradit: nō est tamen plurimū seruēs nec austera: verū in se hz aliqua ē molliendi potestatem: si grecis auctoribus credimus etiā nutriendi: deniq; nullū athletarū cibuz sine aneto esse patiuntur. **Egrotantibus** pdest cū oleo tepēfactū ac crebro infusum. **Credē** enim illis dare aliquas ex febre indutias: mitigat capitis dolores: neruoz tēsuras relaxat: nō dormiētes ad spē quietis inuitat: stomachi qrelas coctum in aque cyathis tribus ac potatū miro modo releuat: inditio est ructus p que datur intelligi aperta omnia que causa torquebant: digestiones adiunat: ideo ventrem videtur inhibere. **Intestinis** laborantibus et ventri vel ex aqua datum in potiōne succurrit. **Trite** radices et impositę feruoribus medentur oculoꝝ. **Cinis** eius suspendit vnam faucibus ingrauescentibus. **Radici** vero accrior cinis est: ideo vt curent ex eo et caro crescēs et sordidū vulnus et que serpēre incipiunt. **Semen** eius seruēfactum admotumq; naribus singultire minime patitur.

De sinapi.

CAP. XXVII.

Thagoras inter ea que ppter virtutes et efficaciam laudat primum sinapi locum assignat: cuius naturam vult esse theromaticam: hoc est coloratam lepicam: que quod inueniet extenuet: epyr pastycam que quod comprehendat adducat. **Merito** ergo virtus eius omnis est: tantis insinuata inditijs: tanq; numerosis corpis vitijs prestat auxiliuz

Medicina Plinij

B :

sensus acuit. alui mollit. urinā ciet. mēstruis imperat. calculos frāgit. caput purgat. nūc gargarizati vt pituita grassior pfluat. nūc ad motū naribus vt ster- nutamēto strictura soluat. stomacho cōtra oīa que- relarū genera succurrit. suspiriosis flegmate dissolu- to hauriēdi aeris pstat meatū. Serpētū ictib⁹ ⁊ scor- pionū cū aceto tritū illiniē: nec inutilis cibus est cōtra venena fungor. ⁊ Positū extrinsecus cutem vi caustica exulcerat raro medicis ad hūmōi reme- dia veniētib⁹: qñō pene intollerabile suscitāt vltio nē necnō nisi in magnis ⁊ vetustissimis causis tam- seua tormēta subeunda sunt: sed hoc genere. tormē- ti humor capitis auertit: qui cecitatē oculis cōmina- tur: quiq; stomacho aut pulmōni acer instillatus le- thaliter ad ptylin pstruit ⁊ coxe dolores p vesicas ⁊ pustulas digerunt: ⁊ splenis tumor soluit: ac iecino- rū indignatio relaxat: ⁊ hydropicis minitās humor tā nō reuerfus haurit. aiunt ⁊ lythargos excitari si pedes eorū simul tritis sinapi ⁊ huius ariola pfricen- tur. Nunc interim de succo locuti sumus qui semi- ne exprimit admixtis scilicet nunc aqua nūc melle si- vltus erigit. Est ⁊ aliū qui caule colligit: hic cū ex- pressus fuerit lactea facit guttā vtilē dētibus si i do- lore illiniatur. Sitq; elegās ex eo antidotū sicut do- cuimus: semine sinapis eiusdēq; radicibus in mu- sco datur vitij fauciū: stomachi: capitis: oculoꝝ: po- tionī modo statuto quātum manus plena cōcludit. Sitq; ex sinapi oleum semine infuso lumborum do- loribus ⁊ neruis torpētibus necessarium.

De cauliculo.

CAP. XXVIII

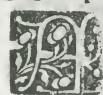
Alto tradit ⁊ Do. Ro. sexcentis fere annis medicina brassice vsum nōdum enī in v- bem cōmēuerāt medici qui in artē rede- gerunt: quēadmodū magno sanitas con- stet: ⁊ peregrina secum pigmēta attulerūt vt illis im- ponerēt p̄tia que vellēt: ceterū militares viri glo- riosas cicatrices gratuito holere curabāt: eodē hor- to cura vti ad salutē dum illos pascit ⁊ sanat. ⁊ Do- nā primo in loco medicamētū re vera ita appellan- dū Catonis antidotū: quod ille ex brassica cōponē- dū putauit: capitis dolori oculoꝝ caligini stomacho ⁊ p̄cordijs p̄sūtū. Crudā cū coriādro ⁊ ruta ⁊ mē- ta ⁊ radiculis lasaris ex aceto ⁊ melle conterī iubet: ac mane ieiunij duorū acetabuloꝝ mēsurā p̄pinari. Beccetero bratica hoc modo curās vulncrib⁹ nō so- lum recētibus: verū etiā veteribus cāceratib⁹: si pi- us aqua calida fota sint. crudā cōtritā bis in die im- poni ⁊ ad impetigines iubet: creditq; hoc modo tri- tā sine exulceratione sanare. podagre atq; articula- rib⁹ morbis cū ruta ⁊ coriādro ⁊ ordici farina ⁊ sa- lis quoq; mica vtiliter admoueri putat. fistulas atq; luxata discutere. humores aut euocare aut sparge- re impositā. in somnia ac vigiliās cōpescere: deco- cte aquā in somēto neruis articulisq; pdest. Eius quoq; qui brassicā edērit seruari urinā iubet: quāz calefactā neruis assueuerat vtilē: pueros etiamq; de-

als fōmē
tata

biles fieri si ex ea urina frequēter lauētur. **C** Ba- ctenus de Catone: nūc ad medicos trāscam⁹ ex qui- bus Chrysippus peculiarem brassice librum dicauit omniū morboꝝ ex ea remedia continētē. Eiusq; ⁊ ceteroꝝ de brassica hec opinio est: q; cibus eius al- fiduus caliginē discutit: concocioni pdest seminis expurgationē excitat: copiam lactis infundit semicu- da alui resoluē: discocia cōstringit: cruda ex aceto sumpta splenicos curat. partus etiā mortuos pellit: cocta cōtritaq; stomacho cū arūgia veteri ⁊ rosacco superposita ardores febriū mingat. lepras ⁊ psoras cū alumine rotūdo ex aceto illinita emēdat cadē vir- tute medicaminis etiā fluentes capillos retinet: ves- titū ⁊ genitaliū vitij vtiliter imponit efficacius p- futura si saba trite misceat. Dioscorides vero sic- cū eius viridē cū vri ⁊ nitro ad molliēdum alui da- ri censet podagricis ⁊ artetricis cū aceto ⁊ fenugre- ci farina vtiliter imponit. Cataputic etiā coneliane allectoric fiant ex brassica satis innoxie q; post balne- um sumpte circa cātum galloꝝ alui incipiūt cōmo- uere. ⁊. cucurbite agrestis interioris medulle scri- pulos. vi. piperis. vi. dyagridij. xij. que trita ⁊ cribra- ta succo brassice temperātur ⁊ in pillulas ad modū erulie deformātur ex his. v. vel. vii. interdū etiā no- uem post balneas p̄pinātur. nec erit necesse vt is q; accipit aliquid de quodidiane vite p̄suetudine im- tet. stirpes quoq; eius aridi combusti ⁊ i cineres re- dacti vim causticā prestāt: qua rōne ad vētris later- ris coetq; dolores cū arūgia veteri efficaciter ad- mouent. eūdemq; cinerem si quis p̄silotris cuz ace- to ⁊ lasare cōiunxerit detracti pili non renascuntur. Apud Galienū aut inuenio semen brassice potius maximeq; egyptie que vehemētior illi videt. lūbi- cos ⁊ omnia intus animalia extingui. **C** Poluiope- ro ex cinere radicū iacētē vnam attolit. **C** Del⁹ quo- q; affirmat vne esse remedia: radicē plāte euillam colloq; suspensam ita ne terram post euulsionem contingat.

De asprago.

CAP. XXIX.

Sparago inest ⁊ caloris aliquātum sed illi etiā stiprici vigoris temperatura mi- scet: inde stomacho laborantibus cibus vtilis: transit in antidoti vicem: si cuz cy- mino oleo sale ieiunij offerat ⁊ colli dolorē sic acce- ptus emēdat. caligines discutit. vētrē leniter molli- t. Radix ex vino albo trita ⁊ in potiōe data calu- los frāgit. cadē lūboꝝ dolorē ⁊ renū sedat. **C** Medet- et vulne querelis aceto discocia ⁊ iposita cōelepbā- tiasim efficax credit. Cadē sicca tunsa ⁊ in lana do- lētū denū admota sine dolore eū detrahāt. **C** Semē oboloꝝ triū cum eymini pari pōdere potui datus pe- nerē stimulat: urinā sollicitat.

C Be armoratia. CAP. XXX. Alida est armoratie virtus ⁊ ideo in ci- bo sumpta copiosam effundit urinam: citat etiā mēstrua seminariū: stomacho vtilis

vilis: ex aceto data pituitas glutinosa cum melle sumpta dissoluit. **Radix** adusta et in pulvere versa sic cadis ac purgatis vulneribus imponitur. Quidam vero succum eius ex vino datu contravenena utile credidere. Eadem et triti seminis vis est si cum melle sumatur. Nobis quoque expertum est armoraciam in tyfane sorbitione discocetam thoracis vitia sanare.

De pastinaca.

CAP. XXXI.

Pastinace vis omnis in radice et semine est constituta. Aqua vero multa in qua radix est discoceta potui data iecunoris et lenis querelas: lumborum et renum vitia compescit. **Bisintericis** etiam vitilis radix in lacte decocta aut trita ex aqua: aut in succum redacta ac potui mensura .3. iiii. data opistorionis et pleureticis prestat. **Radix** quoque collo alligata tumores testium sedat. Negatis feriri a serpentibus qui pastinacam secus ferant vel ante gustauerunt. **Ventre** stimulat copiosior in cibo sumpta. **Bentes** vero radice pastinace circumscalptos credunt dolore releuari. **Semen** vero ex vino vel ex pulsa datum scorpionum venenis resistit. eque semen ex vino datum tumorem alvum semina rum et suffocationes ex matrice preclusas efficaciter soluit. **Cum** melle tritum canceratis vulneribus imponitur.

De napo.

CAP. XXXII.

Non vnam eademque virtutem in omnibus nasis experta est medicina. Id enim quod angulosos foliorum caulibus adaneti floret similitudinem vesice laborantibus cessantibus mensuris seminarum decoctum ex aqua multa existimat perque non dubie ostenditur calidam possidere virtutem. **Semen** quoque eius tostum atque tritum ad bibendum ex aque calide cyathis quattuor dissintericis obpulerunt: sed vnam videtur inhibere nisi illi equali modo lini semen addatur. **Alterum** genus est quod simile rafano ac rapo videtur lautissimi seminis et contra venena fortissimi seminis: et pro venena fortissimi: ob quam eam optima quoque tyriaca sine illo non conficitur.

De rapa.

CAP. XXXIII.

Aram Democritus tanquam contraria corpori damnat. Putat enim ex ea inflammationes stomachi excitari. Contra Bioncles: itemque Hyonifus etiam necessariam existimant propter eas virtutes que subiecte sunt. Antidotum namque representat ex oleo et vino tritum sumitur. venenarum stimulat eo validius si cum eruca conditur tostum et cum adipe contusum articulorum dolori medetur. **Fervens** impositum pernicioses mitigat: frigus ex pedibus expellit. Aqua in qua discoceta sunt frigidis podagris salubre somnetur est. Quicunque vero vitio pedum maximeque trituriis cruda tunsa succurrunt. **Contra** serpentes et toxica dat semen ex vino bibendum. **Item**

quod semen vulneribus venenatis ex vino illinitum prodest. **Secundum** hec semen in rapis potest calidum et feruens videtur: ipsa paulo solutiora creduntur: sed quod minus possident caloris molliendi potestate plene compescant.

De thymo.

CAP. XXXIII.

Thymus recte inter hec ponitur que virtute calida simul austeriusque sortita sunt. In cibo sumptum caliginem discutit lumbros iterum: urinam impellit: menstrua feminis provocat: vteri reliquas vulue inherentes: vel ipsos emortuos partus extrahit tritus cum melle et ad modum ligule datus flegmata in cibo soluit: tritus ex aceto et impositus eodem modo papulas fugat et eminencia excidit: mixtus poliete et vino maceratus coreque fervens suppositus sciaticis salutaris est.

De origano.

CAP. XXXV.

Origano greci tria nomina posuere: et quibus vnum Trigonon aliud Eradion: tertium Oniten vocauerunt. Sed illa maioris virtutis atque efficacitatis sentiant in ratione medicine sativum cuius nos meminimus aliqui infirmis illis scilicet comparati. Ceterum nec ipsum sine acris virtute sentit ex vino etiam albo tritum in potione sumptum scorpionum et araneorum venenis resistit: cruditates discutit: morsus stomachi ex aqua calida datum lenit. Cum oleo et aceto tritus collectumque succida lana luxatis et contusis partibus prodest.

De ceris folio.

CAP. XXXVI.

Ceris folio ignea vis est et acerrima est. Potest cum melle canceratis mederi: lateris dolores haustus ex vino mitigare. Quidam vero illud oleo incocum acopis ad solvendam iniuriam frigoris miscuere. Ex aqua autem multa pituita resoluit. ex aceto lumbrosos et tineas perimit: urinam ciet: menstrua pellit: tritum cum cera et arungia veteri parocidas discunt: soluitque omnem tumorem.

De serpillio.

CAP. XXXVII.

Serpillu calidum simul nobis utile medicine usus ostendit. Capitis dolores coctum ex aceto et rosaceo tepore ac fronti illinitum mitigat. Serpentes et omnia animalia venenata adustum nidore repellit: ideo et messoribus miscetur ut si fatigatos forte somnus oppresserit tute quiescant contra animalia que hoc tempore venenatis haustibus seuire consueverunt. **Contusum** vero pulvis ex scrypulis .xij. in aqua datus tormina emendat urine difficultates resoluit lenis quoque iniurie idem pulvis ex aceto mixtus occurrit. Nec minus crudelis excreationibus subuenit ex duobus cyathis mellis et aceto tempatus. **Atque** ut serpilli potentiam intelligas subdidi tyriacam in templo Esculapii ab Antiocho rege Syrie versibus dedicatam in qua non leuem meruit portionem: que recipit trifolij scrypulos sex. serpilli sex. opoponacis sex. anisi .xij. feniculi

Medicina Plinij

B 3

Antiochi
tyriaca.

xij. amili. xij. apij seminis. xij. erui farine. 3. j. hec si
mul trita vino optimo colliguntur et in pastillos victo
ritati ponderis scrupulorum duorum digeruntur ex qui
bus singuli dantur: ex vini mixti cyathis tribus. Hac
tyriaca magnus Antiochus semper est usus aduer
sum toxica: et potiones malas et animalia venenata:
cuiusquam debuerit ex eo licet colligere quod testimo
nij sui participare medicine deum fecerit.

De fructibus et piro et piris. CAP. XXXVIII

Pirorum naturam Dioscorides stypticam
credidit ideo contrita imposita imper
omnes eurrentis humoris auertere ea
que ratione compescere etiam que de tumore
sublata sunt. Recetibus vero admo
ta vulneribus sistere sanguinem fluentem pducere vul
nus ad cicatricem. Galienus non vna in piris sed ex
pluribus mixta putat esse virtutem. Nam quedam
ex his austera: quedam acida: quedam dulcia deprehē
dit: et austeris quidem concedi ut styptica et costrictiva
videant. Acidis autem inesse aliquid et caloris: unde et
plerumque dissoluit in herente stomacho flegmatis de
siccitatem. **B**ulcia cum sint aquatici et soluti saporis
nihil in se nec calidi nec frigidi continere. Ex quibus
singulis per generum discrimine et causarum necessita
te ordinata sunt etiam subsidia medelari. **A**uster
ra itaque atque acida in cibo sumpta stomacho existima
tur convenire. In dulcibus vero omnia peraria. **A**qua
in qua pira sicca dissecata sunt mirifice facit fluxum ve
tris inhibere nec minus proderit si vel folia sola di
secata sint. Annotatque in piris quod per alia poma cor
pus nutrire credunt. **A**firmat etiam Galienus pira
ieiunio oblata ventrem costringere. Eadem post ci
bum sumpta dissolvere. **F**olia ignitis admota vul
neribus mitigare feruorem. **R**adix vero piri alli
gata diu creditur conceptum impedire quousque por
tetur. **E**st tunc et ipsa poma remouenda cum semine par
tus incubuit. Si enim in eodem loco fuerit difficul
ter vteri claustra referari. **S**emen autem pirosum
cum melle tritum et sepe ieiunio datum traditur do
lorem iccoris submouere.

De malo granato. CAP. XXXIX.

Malo granato quod vim stypticam obti
net omnes fere medici vna opinione psen
tiunt. Verum in ipso genere pomorum dis
tinctionem virtus et quadrifaria diuisa cer
nit. Nam dulcia continere aliquid et caloris et inde in
flationes stomacho mouere nec tute febricitantibus da
ri possunt. Acidia stomacho accommodata sunt: et vri
na mouere pulmonem refrigerare iccoris blanditur. Si
nolenta de superioribus singulis equa parte composita me
dia sibi videri potest. Illa vero acerba sunt qui
bus coria curantur frigide siccatis et stringentibus vir
tutibus: quod intelligere licet cum seruescere tabe pellum
trita et aspersa consumant. Cibus ex punice nullus est.
Nam et si dentibus mandatur solus a stomacho suc
cus hauritur. **I**gitur recte tradidere qui negant pu

nico corpora nostra nutriri: ac si opinatur ut eduz
mederi potum non alere videat. **M**ala propter
rea punica diuisa in duas partes per triduum in aqua ce
lesti macerant: que potui data ciliacis sanguinem
iactantibus salutaris est et alui fluente miro modo su
stinet. **P**unicum item in olla noua coopculo illinito in
furno exstusum et in puluerem redactum et in vini potione
pductum. Ex cytrinis fit remedium quod creditur totum
oculorum dolorem detergere. **D**ioscorides vero simpli
cius in hoc modum tradit ut cum primum cytrini eripere
incipiunt tres numero sine coctu dentium transfuerent.
Ceteri ut diximus efficaciter putant: ut qui hoc reme
dium periturus est omni vinculo solutus quodbus similitudine
manus digitis pollice et quarto cytrinum detraheret et
ut supra posuit est transfueret ac leui tactu floribus
oculos suos ante lustraret. **I**dem cytrinus siccat
et in puluerem redactum excutit carnem quecumque
vulneribus excreuit. **E**stque in extremo scilicet quidam an
tequam ex eo mali figura formetur quem greci **B**alan
cion vocauerunt maxime mirandique virtutis viceris
oris et item tonsillis medetur. **U**neque cum melle tritus
siccis pulmonis vulnera in quacumque parte genitalium nata
compescit: et idem excreantibus sanguinem datur in pu
sce sorbitione succurrit. **S**olutio quoque ventris sum
ptum ex mero costringit. **S**it ex acido punice medi
camentum stomachicon a grecis nominatum cuius compo
sitio eiusmodi est. **B**etracto cortice mala tundun
tur ex quibus succus exprimitur is decoctus ad tertias
cum ad sextarium venerit croci scrupuli. vi. myrrę. vi. alu
minis. vi. mellis optimi libra vnam admiscetur: et ex
hoc medicamento precipue quidem et humoris vitia
mitigant: et aurium vulnera expurgant: et oculorum cali
ginem discutunt. **U**lcera etiam genitalibus imata perla
nat. **S**it et hec compositio de punice apud grecos
opone dicta contra marcorum stomachi ac fastidium
necessaria. **I**n congiu multum coniungunt. v. punice to
tidem et cydonia cum his sorborum sextarius. rosas sy
riaci sextas. croci scrupuli. vi. que omnia simul tādum con
quuntur donec in mellis corpus crassitudo pingue
scat: ex quo coctear grāde plenus optime ieiunio quo
tidie datur. **I**psum vero medicamentum salubriter
vitreo in vase seruatur.

De malo. CAP. XL.

Dioscorides quod ad aestiuam mala per
net id sensisse: ut ea crederet flegma nu
trire sellis ardores excitare. inflationes
mouere. nervosis partibus minime con
uenire. **G**alienus non omnia reiicienda pronunciat: sed quod aut
aucti saporis aut asperi aut acidi aut prope dulcis oc
currunt. **I**n his tantum esse vitia que frustra omnibus ad iudica
tur. ipse austeris et stypticis adest. **S**ermeque his omnibus
i sola hyeme suauiter: ea si matura lecta et salubriter cu
stodita puererint et potest languentibus assueuat.
Beneque farsa inuoluta et in calido cinere dissecata
quælibet vult putat stomacum nauisat offerri. **P**ot vero
malum maxime manum sanguinem reiicientibus et iccoris

et iccoris iniurie obnoxios releuare. melius si si nunc
seuuis sed post cibum des vis ergo malis et humida
et frigida est. quod ex eo maxime comprehenditur quod suc-
cus qui fuerit expressus facile transit in acorem. Al-
terius si malis et acidis possunt recentia vulnera sta-
tim claudi si contrita ponantur: tumores atque liuores
ex aqua cocta et cum arungia trita coepescunt. Et fit
ex malis nobile medicamentum: quod Greci Hedrice
dicunt per quod utile et efficax si quis in verendis partibus
codylomata vel papule eminentes: quas ex acodas
medici vocant: vel calculosa pars carnis excreuit: cu-
ius compositio talis est. Mala concisa et interius li-
gnosa parte purgata libris viuis pondere: adiectis
croci scrupuli. vi. in passu sextario decoquantur: et cum
omne concoruerit: tandiu cum pulpa id est molli pa-
ne et tinaperi pteruntur donec in ceroti lentore mol-
lescant: hoc appositum vitia stupradicta sic curat ne
ad ferrum venire patiat. Sit ex hisdem malis edu-
mna per quod elegans. Decoquit enim ex vino phaler-
no succus expressus et cum melle misceatur. Folia
eorum vulneribus apposita impetu feruoris exclu-
dunt. trita cum nitro et butyro parotidas sanant: sic-
cata et fumigata carbonibus serpentes fugant. Cor-
ticis succus eiusdem pene virtutis est: nisi quod adustus
et in puluerem dissolutus vulneribus cauat ut car-
nem reddat imponitur. Unam iacentem cum melle
trit: leuat. Genitalia vitia cum vino aspersus emendat.

De citonio.

CAP. XLI.

Edicina ex cytoniis plurimi medici sto-
machantur. Eadem Bioscorides et ad-
iureticam existimat: austeritatis fortasse
beneficio cetere stiptica. comprimere vrinam
magis quam eiectione consuevit: cruda matura ciliacis dis-
sintericis. sanguinem reiactantibus profunt in cibo
sumpta coquantur et cinere calidissimo farina inuo-
luta et egris quorum iam diuturna febris sine peri-
culo dat. Et Aqua etiam celesti madescentem quod po-
test ad multa prodesse. Nam et sedis vitia in somen-
tum assumpta delinit. et matricibus seminarum intu-
mare succurrit omnibusque vehementer feruoribus
obstitit. infundi quoque in aceto siue in vino solet: quod
stomaticeis et intestinoz fluore veratis oportuissimum
me offertur. Fit ex cytoniis vinum quo colore languet
tum desideria fallantur. Nam specie gustu et odo-
re cuiuslibet vini veteris imaginem representant: ideoque
greci Hydromelon appellant et ex multis compo-
sitionibus eius melior hec et vilior traditur. Post ca-
niculares estus quocumque se ex nouis imbribus aqua
celestis infuderit mundo vase suscipitur et in ymbra
posita sepiusque transfusa colatur. tunc citonia iuste
maturitatis ex ligno interiori purgata et in frusta in-
cisa immerguntur aque et tandem cum ea reliquuntur
donec in succum transisse malorum vini colore pro-
batur quam diligenter colatam et in vasa piccata dis-
fusam eiusmodi in loco seruare solemne est ad quem
maxime sumo et fieri potest soli negetur accessus:

quo septimo mense pro vino uti licebit. Qui-
dam ex his et oleum quod appellatur melinum fa-
ciunt vehementer accommodatum ad ea corporis
vitia que stiptica pellenda sunt: maxime tamen ex
eo sudores molesti detineri solent et stomachi oper-
ta componi et vulnera in capite nata leniri hec sicco
die ad meridiem lecta et lintheo purgata mundio-
re in vitreum vas mittuntur: et recentissimo oleo
vas usque ad fauces repletur et pelle copertum ym-
broso in loco seruatur.

De persico.

CAP. XLII.

Persicorum cibus est quidem stoma-
cho inutilis eo quod cito succus eius ma-
cescat et caro eque in digestione vitis ve-
rum minime grauis dum non diutius
in intestinis moratur: et ad ima semper
exitu celeri festinat. Et Persicorum cibus nega-
tura medicis membrana nutrire. Sed et Galienus
suadet nunquam omnino post cibum sumere cor-
rumpi affirmans in cibis ceteris innatent. Per-
sico: um folia trita et imposita ventris animalia pe-
runt et expellunt. Eadem sicca atque in puluerem
tunsa recentes plagas cruentorum vulnerum clau-
dunt. Nucleus persicorum capitis dolori cum
oleo tritus illinitur: quamuis cum solo rosaceo
quidam terere maluerint. Gummi gutta quam
persici truncibus illachrymat fluenti alio medetur
eodem cum vino etiam in vesica lapillos frangit tri-
ta ex aceto impetigines reprimat. decocta cum cro-
co tumorem faucium mitigat: arterie asperam cana-
lem leniorem facit. Excreantibus sanguinem miro
modo subuenit thoracis obstrictus sinus referat. vi-
tia pulmonis expurgat.

De citrio.

CAP. XLIII.

Quoniam una eademque virtus in omnibus
cytri partibus continetur. Nam semi-
ni acidam potestatem ac per hoc stipti-
cam inesse manifestum est: denique pre-
gnantibus fastidio laborantibus esui datum a nau-
sea vendicant: tritum et in portione vini datum lie-
ni medetur. querelis iccoris occurrit. Et Aqua tri-
tum et inspersum humidis vulneribus adhibetur:
inde peritionibus singulare remedium est. Cor-
tici austerior natura concessa est: que quantum va-
leat etiam ipso dolore testatur: qui modice sume-
ptus: aut portioni calide diutius immerfus: matura-
re digestionis beneficia operatur medicamentis:
que purgando ventri preparantur succus eius ad-
mixtus turbationis periculum demit. Fit ex cytrio
nobile antidotum tussientibus quod eximie pe-
ctus exonerat labration quod apud medicos hoc
vocatur: sed maxime virtus eius in cytrio constitu-
ta est. Varie quidem apud multos: verum explora-
ta et recepta eiusmodi compositione conficitur. R.
cytri viciam vnam. marrubij vnam. isopi vnam. enu-
le vnam. glycyrrize vnam iunci radice vnam. puleij scry

pulos. vi. rois marini. vi. pinea integrā. j. palmulas costas. xij. carycas. xij. q oia saq sōtana ifundant. ⁊ ibi die ac nocte mergat post aq ipsa cū pigmētis sicut ifusa sunt decogit. ⁊ inde colata despumato mel li misectur mollis igniculo ne adurat hucusqz inca lescit donec subacta in mellis crassitudine transeat.

De mespilo. CAP. XLIII.

Mespili arborē dioscorides pteptus agre stem nominasse pterijt. Hoc tñ assenerāt q poma ei⁹ ⁊ folia virtute nō descrepēt. Sed ⁊ ceteri diligētius q ⁊ vocabu lū eius aliud addidere: apud quosdā nāqz tricoca nominat ex tribus granis: que ad seminis sobolem retinet intus iclusa. C. Austerū semē est mespili fru ctū ⁊ ante virtutē gustus ostēdit: ⁊ fluxus vētris in modicos fortissime detinet: stomachū dissolutū vebemēter astringit. Sunt et q putat dētibus nō le uiter subuenire si in dolore mandat. C. Folia quoqz eius ⁊ cortex itēqz radices eius tūse ⁊ iposite cui cunqz feruori ⁊ tumor si subueniūt. C. Sicca ⁊ trita cū melle ad cicatricē vuln⁹ adducit. hausta cū dul ci solēt sanguinē reiiciētibus opē ferre ⁊ cū vino p pinata veneficis potionibus repugnare.

De zizifa. CAP. XLV.

Zizifa modicū cibū corpori prestat licet il lis saporis nōnulla gratia lenocinet. Ba bēt tñ plurima incōmoda: egre cōcoquū tur sitis accendūt: pgnāt stomachū: difficillimū red dūt officiū vētris: ex gbus aspera vis eoz ⁊ primūz ligno sortita desphendit. Folia tñ ipsa poma cōtrita ⁊ iposita splenicis ⁊ hydropicos adiuuare certissi mū est. C. Radicis ⁊ corticis eadē virtus habetur: quoz succus ex melle coctus tussim mitigat: cū me ro mixtus iecori medet: vesicam leuat vria largiori.

De fico. CAP. XLVI.

Fico natura calidissima est: sed qd ad poma pūnet nimium recētibus austeritas inest ⁊ ideo tales stomachū inflāt ⁊ inte stina prurbāt modice qdez: nā statim per aluū defluit ois iniuria. Ergo que maturiores sum pte sunt ppe inocue credunt: ⁊ corp⁹ sic licet si cece saginā: deniqz athlete ātea ficis alebant priusqz eos Pythagoras exercitatos ad carnis vsū q fortior ci bus est trāstulisset. C. Sicce trite ⁊ iposite vebemē tes tumores aut maturāt: aut discutiūt efficacius si in eis nitrū vel yris accesserit. C. Cocte ex aqua cū isopo dant potione q pectus expurget. C. Itē cocte cū vino sedi tumēti pstat salutare somentū. C. Ipse pāno illinit ⁊ iposite paniculas parotidas suruncu losqz rūpunt. C. Itēqz cū fenugreco ex aqua deco cte somentum faciunt: qd vitia matricum extinguit cum ruta ⁊ melle succum dant qui a pleureticis ⁊ pulmone vitijs salubriter hauriatur. C. Cū cris flo re trite molestissimis tybiarum vulneribus imponū tur. C. Trite cum sale scorpionum plagis medent canceratis quanto pinguiorē fuerint trite ⁊ impo-

sit tanto efficacius subueniūt. C. Hydropicos ex trinsicus siccant ex vino contunse ⁊ cum absento ⁊ ordeacea farina in modum cataplasmati aduna te combuste ⁊ trite.

De sorbo. CAP. XLVII.

Sorborum medicis placet sorba pro me dicamētis magis q p cibo esse lumen da ⁊ qdez alba adhuc ⁊ semicruda de iecta vebemētis solutioni vētris obli stūt: stomachū pgrauāt: verū tñ matura siccata subleuat: fastidia pellūt: vulnera interanea imata delinunt. Quidāqz sicco sorbo tunso vrinā soluere ⁊ polenta cū vino splenicis ⁊ iecore laboran tibus maxieqz pulmonis molestiā sentiētibus obtu lere. C. Aqua vero in qua decocta sunt nō minus ⁊ ipsa causis supradictis potui oblata succurrit. Bile sintericis quoz iniecta medicatur.

De siliqua. CAP. XLVIII.

Silique recētes stomachū auctiūt aluū sol uūt. Sed siccate i cōtrariū poscūt. C. Ci bus eaz ad vrinā pficit cōmouēdā. Tra diturqz cōtra stomachi dolore nō lene pfi dūt: si terne i sextario aque ad dimidias decoquat. C. Itēqz succus p dies. v. pūnuus hauriatur. Sale nus tamen de siliquis pessime sentit q vix digerantur ⁊ ventrem stringāt: ⁊ humores noxios nutrant.

De cerasio. CAP. XLIX.

Cerasij viridis pomū vētrē humectat ⁊ puocat aridū siccāt ⁊ detinet sō viride prius: siccū p qz vtile accipit: ⁊ hoc qdā existimāt vrinā mouere. An non paucis auctorib⁹ tradit si mane recētia cū suis nucleis ⁊ no rata sinteraluū tā copiose fluat: vt ex eadē cā ēt pedes morbo iplicati liberent. C. Sit ex his dyacerasene qd oibus notū ē. Salicō plz nō in oib⁹ cerasi pomū vnā esse virtutē. Nā in gbusdā austerus sapor: in gbusdā acidus: in gbusdā dulcis appet ⁊ vult austeri ad hoc valere vt vētrē pstringāt: sōm pfirmēt. Aci da iudicat flegmate abūdātib⁹ sō oportuna: nā ma gis siccāt ⁊ crassitudine dēstioz hūoris icidūt. Bul cia sō aduersa pnuiciat: citi⁹ tñ p intestina defluere. C. Sūmi qd trime⁹ illachrymat: exaspatis arterias optie lenit si i vino veteri dec i sorbitioe resolutum. Simili mō datū fastidiū stomachi nauseatis avertit ⁊ e facie seditatē palloz excludit cū mero haustūz. Calculos etiam quibus vesice canalis obstruitur in harene puluerem soluit.

De amygdalo. CAP. L.

Amygdaluz recens vt multis videtur sō machum onerat. Dioscorides verūz etiā stomacho prodesse arbitrat si cum sol liculo suo nucleus deuoretur caput pte grauat caliginem nutrit cupiditatem venere volu ptatis etiam accēdit. C. Sicca vero contra obiecta tem valent: si ante vinum quinqz sumantur. Sitis ex his inflamari illo argumento docetur q vulpes eoz amygdala

amygdala deuorauerit: nec aqua i. prio habuit ite
rire credat somnu faciut vrinā mouet feminaz iusta
picipiant. **¶** Amygdala quoq; cū menta trita 7 in
potione perducta sanguinē reiciētibus p̄sunt oleū
in quo decocta sunt iussuz capiti caducos 7 lythar-
gicos excitat. p̄lceribus cāceratis 7 caninis morsib⁹
trita cū melle subueniūt: dolores iccinoris ac renuz
coctoruz in aqua potus extinguit: admixto modico
passo quo solet potionis eiusmodi amaritudo leni-
ri cū resina therebintina p̄zonemata data calculos
frangunt: obstringunt cānalē vesice laborantis puiū
p̄sunt tussī 7 colo. p̄sunt. cū belisitate ac melle con-
trita 7 in auellane nucis magnitudie sumpta. **¶** Fit
medicamētum ex amaris amygdalis: qd Bioscori-
des dyaam ygdalon appellat ipleni 7 iccinori mari
megz aurugini necessarii. **¶** Amygdaloz. 3. ij. gētia
ne. iij. anisi. ij. absentij pontici. j. q̄ oīa simul tūsa cri-
brant: 7 ex eo puluere coclear ex aq̄ daf. **¶** Mul-
sam miscēt q̄ nimia amaritudinē vitat: vebemens
nāq; hoc esse etiam domesticis in vrozē seruata ex-
perimentis p̄bauit. **¶** Summi qd amygdali arbor
exsudet mixtū potiōi reiciētibus sanguinem salu-
berimū credi: tussis mitigat cū mero potatū. eadē
7 ceteris arboris p̄tib⁹ vis inesse tradit: vt folia vel
cortex ad rēpus sumpte aperiāt: purgēt: extenuent.

¶ De auellana.

CAP. LI.

¶ Auellane in cibo sumpte dolorē capitis
incutiūt. inflatione stomachū distēdunt
Corpori sane pinguedinē p̄ferunt sicce
in vase fictili si torreat distillationibus
mitigadis vtilissime offerunt. trite ex aq̄ multa po-
tateq; ēt vetustissime tussis molestia sedat. **¶** Alij
vero tritas 7 cū passo bibēdas dedere ad pulmōis
7 iccoris vitia sanāda. Multi cum pipere miscuere
7 cū vino propinatas cōtra catharrū 7 tormenta ven-
tris 7 vrine distillātis angustias valere senserūt: cū
azungia vel adipe vrsino contrite 7 alopitij illinite
capillorum damna restituit. Aliuntq; oculos in san-
tū cecop ad colorem nigrum posse reuocari si adu-
ste cū oleo p̄terant: 7 ex eo crebrū quotidie pungat.

¶ De pistachio.

CAP. LII.

¶ Pistachiorum virius austerā 7 s̄ptica 7
prope aromatis gratie iuncta colligitur.
Ideoz etiam stomacho accommodata
creduntur. Maxime tamen constat ea 7
thoracis itemq; pulmonis 7 iccoris vitia purgare.
Trita vero cū vino cōtra morsuz serpētū profunt.

¶ De castanea.

CAP. LIII.

¶ Castanee ex oibus fortissimū qd cibum
corpori prestant. Sed qd difficile cōco-
quat. Doce aut in carbonibus vel in fi-
ctili vase sicco assatēz cū melle iccinis
date tussientibus p̄sunt. **¶** Elqua in qua cū succo
cortices coquunt ciliacis: distintericis sanguinem
reiciētibus bibenda haud inutiliter propinatur.
¶ Interior mēbrana que cortice fructūq; discernit

ad tertias decocta in aqua 7 potui oblata mire aluū
fluentem resrenat adeo vt Bioscorides putet etiaz
cathartico data per hanc potionem iri obuiaz posse
si plusq; necesse sit purget.

¶ De nuce.

CAP. LIIII.

¶ Virindis vipore adhuc aquatioris hu-
moris s̄ptica 7 frigida virtute cēsetur.
Potens deniq; 7 stomacho aliqd vigo-
ris acquirere 7 ventrē cūz garo sumpta
mollire. **¶** Nucces autem sicce due cū carycis dua-
bus 7. xx. rute folijs addito salis grano simul conte-
runtur: nullisq; venenis opprimi poterit ea die quis
quis icin⁹ acceperit. **¶** Inter klendas 7 idus Ju-
lij: centum numero nucces statim vt arbori dempte
sunt cortice adherente quassant. **¶** His admiscetur
aluminis scytili libze tres: 7 in nouo fictili vase ponū
tur. Super hec infunditur olei boni libze tres: 7 di-
ligēter in loco neq; humido neq; nimis sicco obrū-
tur. **¶** Post nonaginta dies dabunt oleuz: quod fluē-
tium capillorum damna restituit.

¶ De pinea.

CAP. LV.

¶ Optissimus ex nucleis cibis est: 7 hu-
iores optimos gignit: 7 sitim sedat: ac
stomachi acrimoniam temperat: purgat
vrinam: prestat antidoti vicem cum la-
saris vicia vna. nitri vna. cymini vna. palmularum
vna: que omnia in oximelle resoluta iucundissi-
mum prestant oxiposura: si viciam nucleitriti si-
mul accipiat cum vuis passis. **¶** Nuclei quoq; fre-
quentius sumpti excitare creduntur tardiores ad
vsa venere voluptatis. **¶** Ipse vero pinee cūz re-
sina quam gerunt tūse singule in singulis sextarijs
ad dimidias decoquūt: ex quo quotidie binos
haurire cyatos excreantibus sanguinez salutare est.
¶ Cortex autem arboris decoct⁹ in vino efficacissi-
mam potionez contraveniens tormina subministrat.

¶ De miris.

CAP. LVI.

¶ Quamq; genus manifeste s̄ptice vir-
tutis esse apparet 7 frigide: quamuis
plurimum illi de rigore siccitas deco-
quat. **¶** Cerum 7 ardores febricitan-
tium extinguit ore compressum: 7 sitim mitigat: 7
in cibo sumptum stomachum erigit: solutioni ven-
tris obsistit tritum 7 cum polline impositum colle-
ctiones suppurare non patitur. **¶** Ossā combusta 7
in puluerem redacta butyro 7 melle comitantibus
non abiecti vigoris xirocoliriam prestant.

¶ De spomelidibus.

CAP. LVII.

¶ De pomum Bioscorides frigidissi-
mum affirmat: atq; ideo ad laborem di-
gestionis incutere. **¶** S̄pticum tamen 7
stomacho accommodatum pleriq; di-
cere. **¶** Arboris eius natura cum ma-
lis congruit aliquanto quidem infirmioris 7 vt di-
ximus prope modum potest in causis similibus as-
sumpta medicari.

al' scisci.

Liber

Medicine Pliniane Liber Quintus. De dieta egritudinum vniuersalium et piculariuz.

De capillis fluentibus.

CAP. I.

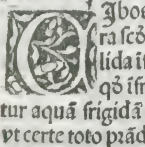

gitur cibos accipiat acros: qui magis apiant poros qualia sunt eruce cardamomū porū cepe vñ allia. Hec enī oīa q̄ cōdenfant habēt ve poros cōstri- ctos futilia sunt. Quib⁹ autē ex ra-

ritate poroz pfluunt capilli p̄ria sint hec necesse ē. Utant ēt intubis lactucis maluis onis mollib⁹ pane nauali et filiginis in aq̄ calida aut frigida infuso. Melones q̄q̄ accipiant. cucumeres pisces duras carnes habētes ac porcinos carnes recētes: et nihil ex eis qd̄ pigue est sumāt. Accipiat vñ steriles et pedes d̄ bobus. yfies et pectines et cōchylia. a vino abstineāt et maxie veteri. In balneo vñ cū lauerit: aq̄ ante q̄ intrent infundant caput: et itē in piscinam in- trantes caput sub fistula ponant.

Si de epate caput dolet.

CAP. II.

bus accipiat frigidā hñtes virtute ho- ra sēda aut tertia. panē accipiat in aq̄ ca- lida infusus aut cetrū aut melū aut aliq̄d qd̄ ifrigidare possit pomū: et cū cibo vrā tur aquā frigidā si i vsu habēt bibāt adhuc aplius vt certe toto p̄adio cū vino mixtā ipsaz aquā bibāt frigidā et modicū vinū. Sed et oibus dieta talis sit sic patientibus necnō et illis qui calidū habēt vētre vel stomachum aut sp̄lenē talia sunt faciēda.

Si de vino caput dolet.

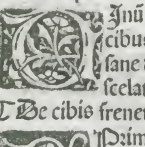
CAP. III.

bus offeres. Panē ex aqua cocta ona a pala columbarum et pullozum ascellas et gallozum testiculos. sitq̄z omnis eozuz cibuz eucimus et qui vapores phibeat.

Si de percussione caput dolet.

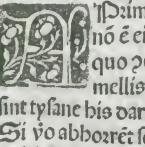
CAP. IIII.

bus fortior q̄ si febres sint succuz ty- sane dabz vitellos onoz ac maluas vi- scelatas lactucas itubes et cucurbitas.

De cibis freneticis.

CAP. V.

bus primordio tyfane succū bñ coctū: si autē nō ē eis suauis cū granulis dabis sine ali- quo p̄dimēto. Adde eis oleū aut rodoz mellis aliquātulū: q̄ si adhuc suauis nō

sint tyfane his dari oportet auene succos aut cedros. Si vñ abhorret forbitiōes panē i aq̄ calida infusus dabis et magis cū holerib⁹ comedant: q̄lia sunt mal- ue itubi elixē iterdū et nō coctē satis et sic caules tyr- losq̄z coctos lactuce dderis et melōes et cucumeres et interiora ipsorū. Pisces dabis echymnos et pecti- nes poma accipiat plicca duracina: cerasia: mela: et malagranata: sed hec oīa ana modice. Potione q̄q̄ eis dabis subinde et paulatī calidā aquā oīo bibere oportet. Nā si sit flegmon itrisecus nō parū picu- lū accedit. Cautiusq̄ est calida aq̄ vñ q̄ frigidā: et si

febre et alienatiōe caruerit tūc p̄sumēdū est vinum dare eis q̄ habuerint vsuz ppter somnietatem.

Dieta de lythargiis.

CAP. VI.

Anda sunt succ⁹ d̄ amigdalīs cū modico melle coctū et tyfane succ⁹ habēs comas porū aut apij radices aut isopi si febris nō est q̄ si febris est isopū nō mittas: sufficūnt enī apij radices cū simplici oximelle admixto. Post tyfanas vñ dabis et micās panis cū apometite ac hy- dromelite ac post digesta egritudinū dabis ana.

Dieta de epilepticis.

CAP. VII.

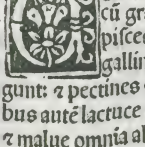

bus accipiat panē bñ coctū: et optime infermentatū et maxie in olybano coctū calidā aquā bibāt. Coriandrū itē si comedat phibet hñores ascedēte in q̄ pux qd̄ maximū adiutorū est. De holerib⁹ vero mādūcēt: betā caucaliā: rapā et porū mixtū. Condi- mēta autē ipsorū ex oleo et sale modice sup̄p̄arō. De volatilib⁹ gallinas fasilanos sed non saginatos: et anserib⁹ alas: collū: caput et pedes et grecluas et aues oēs: pter q̄ in paludib⁹ et in ags degūt. Pus et phibedū est ad bibendū admiscēda vñ sunt: et aut xj. grana pipis aut anisuz modice. De carnib⁹ aut bobū ē oīno nō mādūcare et maxie porcina aut bu- bulā: sed et alias carnes modice p desiderio accipi- ant et nō pingues. Ipsas vñ carnes in sinapi intigāt et opozima magis q̄ zima bibāt. Lepas et dauci nō mādūcēt neq̄z esmerinō. Zpū vñ i oib⁹ phibedū est.

Pisces dāde sunt merule turdi aut scōpio aut scardus. Pinguis at et pelai⁹ phibedus ē. De flu- uialib⁹ edāt enī q̄ d̄ andromis: s̄z cū oximelle mādū cent: aut modico pipe: coclee fugiēde sunt. echin⁹ mādūcādus ex itervallo. apr⁹ est eiz s̄z et vinā mo- uet. accipiat aliqd̄ apozima calm q̄le ē absentiā et p̄ditū. Carnes at phibēde sunt vsq̄ ad p̄fectā vo- nitatē: et a leguminib⁹ abstinedū maxie si leticuli aut luerit mādūcare cedp̄ ibidē hūlliat seu pulciū ac piper. Poma at bonū ē eos fugere: q̄ si vñq̄z ac- cipere voluerit: cā sanitatis modicū assumēdū est et maxie post cibū. Tragimata et fugiēda sunt q̄lia sunt nuces daptily. Distaria aut et vñ nucleuz vsq̄ qd̄ emigdalīs sūt a pistozib⁹ nō sunt fugiēda. Vinū quātuz ad ipsaz passiōē fugiēdū ē maxie ver⁹ mo- dice vinū albū lene sumēdū ē pp vsuz: et oē qd̄ ex la- cte sit: ipmz lac fugiēdū et oīa dulcia fugiēda sunt.

De melancolicis.

CAP. VIII.

bus eoz sit tyfana quā mane accipiat cū granulis suis hora sc̄ba in p̄adio aut pisces aspartiles et dōesticos pulcos et gallinas et aues alias q̄ nō i paludib⁹ de- gunt: et pectines et astaces et ychinos. De olerib⁹ bus autē lactuce et intubi omnino comedenda sunt et malue omnia alia phibenda sunt. De pomis et depones cucumeres et vñ dulces duracina: et me- la q̄ si sunt stiptica. Sic at oīno phibēde sunt q̄de si accipiat due aut tres et hec satis mature sunt q̄de.

De placētis aut oīa phibēda sunt pp qđ cū caseo
facte sint. **C** Vinū aut bonū est dare chyrsticum z
hoc modice: qđ si istud nō iueniat. dabis vinū qđ nī
hīl hēat repensū iōis aut stipitiū aut aliquā austerita
tēne cum bibis caput petat. **C** Carnes aut z sortio
res cibos accipere egrorātē ad meli⁹ accedētē ordi
nādū ē paulatī augmētādō z nō satis de subito: qđ
eīz de subito fuerit oblatū meli⁹ ē z cantū trāsire ad
sortiora paulatī. **C** Post balneū aut mor nō bibant
vinū nisi calidā aquā z sic cibū sumāt sicut iā dem
ēz pādere volētib⁹ offerenda est iteruz calidā aq.
Hoc enim modo dieta obseruāda est z tūc cōuenit
fieri quando iam videtur vīolentiōr in cerebro esse
cta materia constricta z pinguior effecta.

De oculorum passione. **CAP. IX.**

Imbos mītiōres z sine mordicatiōe acci
piāt z qđ pinguiōres reddant humores.
idest ophas z alios pisces duriores
carnes hītes glaucū. cyridiā ex ipsis sic
ciores. **C** Bolera autēz itubas z maluas. **C** Ex po
mis mela melōes vuas dulces. Ficus aut nullo mō
sint accipiente in oculorū dolore. **C** Be cetrio ve
ro coctas danda est z bibāt calidā aquā. Vinū si vo
luerint bibere chyrsticum eis dabis: aut dulce: aut
aliud quo impinguari possint humores.

De aurium passione. **CAP. X.**

Ibus eoz sit succus tyfane z alicē z ce
trū ac similia bene cocta. Alīz z ouoz vi
telli vtilissimi sunt: z maluarū caules. z
pisces aspratiles z pipiones z de dome
sticis pullis externas partes: siqz ad omnium diuersi
tates parotidotum vti oportet.

Dieta synantici. **CAP. XI.**

Rinū dūz aquosa mulla qđ p̄z extenua
re z purgare p̄ vrinā z vetre qđ tho
rax z pulmo suspirat. ministrāda ē per
dies. iij. ac post diē tertū succuz tyfane
z ouoz vitellos dare molliissimos z nō
multos. Vtilissimū opz quoqz cibi abūdantiā fuge
re velut magnū malū. Si enī i periculo sunt cibo ac
cepto minus: qđ si plus accipiant maius existimādū
est z hec sufficit de sināijs dixisse.

Dieta de catarro. **CAP. XII.**

Ibus eozum holera z amillum vel la
patium tyfane succus vel alicē: aut lens
cum melle modico cocta z omnes pul
tes cum pipere albo: z salsamenta que
volent: oua quoqz a pala comedant: sitim vero dis
simulare multum adiunat: ebrietas aut potio mul
ta fugienda est: z sicut diximus omnes cibos sal
tos comedant.

De pleureticis. **CAP. XIII.**

Ibus dādus ē pleureticis succus tyfa
ne qđ optime coctus si vero nō fuerit co
ctus inflat hypochondriā. amīgdalas autē
purgatas z tritas admiscebis tyfanis vt

simul coquant z succū acalifis seminis admiscebis
in tyfane succū aut isopū simal. coqz succum quoqz
ex amīgdalis eis dabis: cui modicum admiscebis
mel. **C** Est aut melius si mane succū tyfane accipiat
z ad vespē succū de amygdalis. Qđ si virtus in
firmantiū imbecillis tibi est videt: z de pane mun
do micas dabis cū apomelle: aut dulci hydro rosa
to. Is vero qđ vocat cyuariticon fugiēdus. Est enī
qui z febres accendat z caput petat ita vt alienatio
nes faciat. Unde z melius est si virtus ibecillis vt
dare modicū cinidij aut hydromelon. Si aut micas
de mūdo pane nō hnt qđ infirmant ad accipiendū in
aquā dulce potionē accipiat. z zemon sine oleo fa
ctū ac solā gallinā dabis sed modice qbus virt⁹ im
becillis est: z cibū fastidiunt. Sz z pisces z maxime
cyclas. Est enī piscis molli carne z natura humid⁹
z digestibilis. quem z ptyfanas maritimas vocant.
C Pectines aut qđ dicunt z oīa ostracegena fugiē
da sunt. **C** De holeribus vero holera prohibenda
sunt si aspera lingua nō sentiat z sitis nimianō sit z
nō febrat satis: qđ si febrat nō est malū si dederis mal
uas coctas in viscello aut intubas ac filr mella dan
da sunt. **C** Calida aut aqua est ministranda z mul
tam calidam quotidie bibant.

Ad pleuresim. **CAP. XIII.**

Sca eoz vtilissima succ⁹ tyfane oīz pal
mule thebaice succ⁹. arnoglosse. **C** Pusca
vero bibēda est. Facit z fenugrecū infu
sūz in aq coqz cū carycis z vt electuariuz
dabis in cibo z pulre z oua apala. cerebellū porzūm
vel agnūm aut hedīnum paruo sale z oleo.

Dieta de stomacho frigido. **CAP. XV.**

Andū ē vinū rubeū z cibi pīgues ac ma
gis oleū hītes phasianī pīgues carnes hī
tes. Carnes quoqz porcorū pinguiū z olia.
C De holerib⁹ brassica tertio cocta z cō
mixta cum apozimo in vino condito caules ipsi si
militer aut rape aut polenta idest. alseta. pulres. ali
ca cum vino tyro. **C** De auibus autē perdices. me
rulas: rurdos. anates. **C** De carnibus caprina z cer
uina. **C** Doma etiam qđ maxime sunt fugiēda. **C** De
tragimatisbus vuue tantum z sufficit.

Si de calore nimio fiat fastidiū. **CAP. XVI.**

Ibus dabis panē mūdū qđ vtilissim⁹ ē i
aq calā accept⁹: z oua dura hora diei ter
tiaz holera itubas z lactucas ac maluas
z d auib⁹ domesticis gallias nō satis co
ctas. z d anserib⁹ extremas pres: z pecc⁹ phasianio.
Siluestria vero oīa sunt phibenda. **C** De piscib⁹
aut vtant duras habentes carnes: qualis ē acerma.
orophon. cāclop. cerida. cocida. z astopodes ac se
pias. z ostragoderinas idest astagies z ciretias z pe
ctines: ēē cocleas comedant. legumina. fiseolos. fa
bam. orisām. pōma malā dulcia. vuā dauracinā. ce
dria. melonis carnes z cucumeris interiora z persi
ca duracina: z balneis de aquis dulcibus vtantur.

C Si de glutinosis et pinguib⁹ fiat. CAP. XVII.

Dre opz ea que extenuare possunt humores. dabis igitur eis capparum et oximelle compositam et oliuas omnes: que in sale aut oximelle coquantur. Sed et si nape forte ad subiliandum cum melle et aceto manducatur.

C Si de calida distemperantia fiat fastidium.

CAP. XVIII.

Dre opz que in frigidando iuuari possunt: maxime que de aceto conficiuntur. Infuso in pulsa et origala et mela. Et lactucas quoque et intuba atque aqua frigida mediocriter.

C Bieta ad cardiacos.

CAP. XIX.

Malignanti grana sumpta siue succo eorum acceptus, pdest et mala non satis dulcia et mediocriter stiptica. piras et pilica duracina. vne quoque que austerum

aliquid et stipticum habet: et panis in aqua frigida vel calida: si is qui patitur sit temperantie satis calide: et in ore stomachi contineantur humores. **C** Be piscib⁹ vero polipus bulbus et pectines astaces yscies et ventres anserini pedes etiam porcini: et quicunque non facile coarumpunt: aut cetraria foris mundata.

C Si melacolicus humor vomitum exegerit.

CAP. XX.

In primis dabis eis tyllane succum ac deinde mulsam aquosam.

C Si ex colerum plenitudine effusio nimia ventris vel omittitur sit.

CAP. XXI.

Portet in potionibus et cibis frigidam et humidam virtutem habentia adhibere. Agitur tyllane succus potius utilissimus est: et lactuce date cum modico aceto similiter: et intuba troximag et panis in aqua frigida infusus. **P**isces omnes duras carnes habentes. **D**e carnibus vero vel gallinarum pullis ventriculos dabis. **D**e pomis que matura sunt: mela: piras: mala granata et vuas que pependerunt. **D**e tragimatis castaneas dabis etiam eis potionem aque frigide aut omphacomellis aut hydromellis aut certe vinum modicum.

C Bieta forani de pipleumoidis. CAP. XXII.

Abis oua sorbilia et succu tyllane aut amilum siue liquamine ex pipere mulsas quotidie ieiunus sumat: et quoties bibere petierit ipsam bibat: in qua mulsam elixanda est ruta aut amygdale amare aut isopum seu origanum aut polygonum. **A**am et succus polygoni bene facit.

C Bieta tetanicis.

CAP. XXIII.

Ibi eorum solubiles esse debent: id est pulres nitide vel cerebellum. Remouendum vero est quod reumaticum facit et c.

C Be epaticis.

CAP. XXIII.

Andus est succus tyllane et auene: danda est quoque amygdala ad edendum. **D**ua vero prohibenda sunt: micas panis aut labas aut coctas accipiant: sed non multum omnia alia defrumentata fugienda sunt. qualia sunt mulas: hydri: pulres et placentes. **P**isces dabis echymos: pectines: batos: et pipiones et pisces viscellatos. **D**ulcia autem omnia fugienda sunt et stiptica neque mala granata danda sunt: neque aliud aliq^o pomu neque vinum dare oportet et maxime ignitum. **C**inus quoque non est stipticum vtile est: dabis et apozima quod sit de apij radice.

C Bieta epaticis calide distemperantie.

CAP. XXV.

Anda sunt succus tyllane et panes qui decoctione apij radicis colliguntur. intuba. cicoria. et occus. **H**ec enim holera ad calidam distemperantiam iuuat et frigidam non ledunt: et coriandru in ipsa decoctione admiscebis et apij. **D**ua autem sugere oportet maxime si dura sunt: calida non darentur cedru aut hydri. **S**i vero supradicte herbe non sunt dare poteris lactucas in viscello coctas cum apij radice: sed et betas bis coctas solas aut cum maluis ubi et acetum modicum mittatur. **D**e volatilibus gallinas domesticas cum viscello supradicta holera in condimento habet. cyminu vero aut origanum non est bonu. **P**erdices vtilis sunt et phasiani. **D**e anserib⁹ ventres. carulas. merulas. turdos. turtures. et minutas ministrabis aues. **A**nates autem et omnia que in paludibus degunt aut raro aut nullo modo danda sunt. **D**e piscib⁹ vero maxime marinos dari oportet: et aspratiles: quales sunt merule scaurus. **H**is autem qui habet acedine vel calore et fortes sunt: nihil habetis mellis aut liquaminis aut sale satis. **D**e quadrupedibus autem offerendi sunt pulmones et intestina: aut ex eis scordola facta aut mazachara. **I**doma autem dura et dulcia. mela vero opz assa et elixa cum gallina dare. **E**u autem assant mela non vtantur sed multo tempore assent. **D**e malis granatis etiam granula dentur ante cibum cum modico pane: et post cibum vna duracina: et de pyro que sunt mollia et cerasia pira et mespilas semel aut bis traginata quoque offerenda sunt: vne que dicuntur lapsane. **A**uces autem et pistatia et nuclei pinei fugiendi sunt: castaneas vero dabis. **D**iximus succu tyllane vtilem esse in hac causa. et ipsa grana lota danda sunt. **S**ed et holera maxime intuba et troxima propter quod et sola ipsa data aut cum gallina aut pice: aut ventres aserino: aut cum carne aliqua cocta benefacit. **H**olera etiam hec aut cocta aut cruda vtiliter dantur in hac passione.

C Bieta frigide distemperantie epatis siue ventris.

CAP. XXVI.

Andus est panis calidus ad edendum aut pice aut cum vino infusus stiptico. **D**e holerebus

De dieta egritu. plium ⁊ particulariū.

43

ribus brassica tertio cocta in aqua mutata ⁊ sic infusa in vino est danda: sed quādo cōdita est: aut edat per se aut cum intubatur: aut ocimor: aut cū gallina: aut cum perdice seu cum turdo vel murela. Manduca re etiā oportet ventres anserinos ⁊ yfices ⁊ carnes affas sed rarius. **C** Secunda dieta ordinanda est hoc modo. Punicū dandū est bene coctū ⁊ pultes de milio. De piscibus dandi sunt merula coctus cerecla castanea etiā assē mediocriter ⁊ nō frequēter ⁊ vne cōfortat enī pistacia ⁊ nucleos pīncos ⁊ amygdalas sugere oportet: lac dādum est caprinū aut vaccinū cū petra fluuiali coctū. Aliqui etiā mel addūt cum lacte. oportetq; spumam lactis cū seruet tolli ⁊ postea puluerem myrti aut sorbi sicci superspergi. Et vne que reponuntur viles sunt.

C Dieta dissintericis. **CAP. XXVII.**

E frumento pultes dande sunt sed alica plus digestibilis est oriza minus nutrit sed plus stringit. Pultes de farre ⁊ milio ⁊ d panico ⁊ alexandrino pane ⁊ hydri dande ⁊ p cōdimento anetum mittas: p oleo adipem anserinū aut pullinū: sed ante coquant ipse pultes in aqua ⁊ sic mittas lac ante coctū ⁊ despumatū ibidemq; admiscens ros marinū ⁊ grana mali granati trita. Mela quoq; ⁊ cytonias purgatas ⁊ vnas tritas in aqua vnde pultes fiant ante coqs sorbos aut pira cruda aut matura aut mala cytonia aut mespilas aut siliquas: aut daptulos. similiter ⁊ caseum recentē colabis p cribū ⁊ condes inde pultes dabisq; ad edēdū. q si pultē recusent alicā dabis eis vel orizā cū aqua i qua coteris daptulos aut damascenos seu sorbos siue reliqua suprascripta. De legumini bus vero lenticula danda: cui tollis corticē. ⁊ cū purgata fuerit roze marino ⁊ de adipe suprascripto cuz modico aceto condies ⁊ sale modico ⁊ cum fuerit cōdita in modū sorbitionis cū ipsa pulte lenticulas ad edendū dabis. Tysana p se nō sunt styptica sed laxāt. Et vero de holeribus dabis plantaginē intubas maluas coctā betam ⁊ bene expressam ⁊ cū acetō tritā atq; cōditā. Ea vero que cruda manducari possunt cū pane edant. Brassica quoq; vel caules mōtane bis cocte impinguāt sed cōspūant stercorea assūmant aut cum aceto sale ⁊ oleo cōdita. De maritimis vero piscib; nō multū sunt qui expediri possint sed scorpinā accipiat cōditā aceto ⁊ cymino. sic ēt astago dat ostreeq; affata testa iuuat. Carnes vō oēs sunt inutiles de agrestibus anibus qualia sunt turdus perdices turtures: merule: strumi: ⁊ columbis: ⁊ maxime pipiones omnes nō saginati coquendi sunt in pusca: ⁊ deinde assandi: melius si intrinsecus minatur myrtus aut sorbus tritus succus aut incisus minutatim: aut mespila aut pira virida aut cytonia mala intrinsecus cocta ⁊ deinde affata. **C** De quadrupe libus oēs carnes phibende sunt. preter lumbos soluz porcinos aut hedinos quos comedant. Quā quoq; gallinacea elinata in pusca donec indu

rescāt sublatos vitellos solos. affabis sup carbōes ⁊ cū aceto ac roze marino trito dabunt ad edendum in pultes ēt ros marinū mittes: aut desidia modicuz aut galle: aut omphacij i tysana etiā coques vngues vitulinas ⁊ comedat tysanā cōditā cū aceto. **C** De pomis vō dulcia poma que vētositatē generant phibenda sunt: danda sunt pira sorbi mespilē ac mala cytonia ac vne in olla aut fumo suspense quas cum semine suo comedat: donec ipsum semen in cre minuetur. Ipsa vero poma cum pane sunt manducanda. mala granata cōstringunt: sed corumpunt. Baptyli cum pane manducandi sunt.

C Dieta splenetis frigide distemperantie.

CAP. XXVIII.

Iscos aspratiles accipiat ⁊ gallinas domesticas phasianosq; ⁊ perdicēs ⁊ oēs aues que in montibus degunt ⁊ columbos a matre subductos. Carnē porcorū mediā etatē habentū ⁊ hedos anniculos sen bimatos: ⁊ tysane succū cū optio melle ac pipere sed ⁊ modico: qz oīa dulcia naturaliter cōtraria sunt sicut est vinū dulce qd ⁊ ipsum phibendū est.

C Dieta calide distemperantie splenis.

CAP. XXIX.

Eruinā carnē edant a lenticula prohibēdi sunt. Oriza ⁊ auellana fumende sunt. Panis de simula vtilis est. Casei recentē ⁊ lactātes dandi sunt. Carnes at recentēs hedias herinaceoz: spōdiles: asparagos: brio nīa oīa in sallamēto vti. Vinū at sit stipricū cū calida tēperatū comedāt ēt lactucas: blitos: arriplices: cucurbitas: tysane succū: ac balneo d aqua dulci vti. Bādi sunt autem eis ⁊ pisces aspratiles: ⁊ de anibus oēs preterq; que i aquis ac paludibus degūt.

C Dieta hydropicis siue epar patientibus.

CAP. XXX.

Anīs elibanitis dādus est: habēs in se seminū genera cōspersa. anisi. cymini. feniculi. De holeribus apū petrosilinū ⁊ daucū crucā. pulciū. rapā ⁊ caules. atq; alia que sunt his similia accipiat: que extenuāt vel euacuāt ⁊ calefaciunt. De volatilibus pullos ⁊ aues agrestes magis q; domesticas: qualia sunt merule: turdi: turtures vel minute aues preter illas que saginate sunt. De piscibus aspratilibus vī scellatū cū aniso conditū aut pipere modico. De carnibus vero carnes agrestes: quales sunt ceruina caprina. aprina. caprulina. lepores phibēdi sunt. Fiat aut coctio eoz cū liquaminibus que extenuāt cibos ⁊ affatos magis iuuāt. Legumina omnia sunt phibenda. castanee ⁊ nuces accipiēde sunt: amandule: pistacie: vne: daptylisq; raro sunt accipiēdi. Vinū tyriū ⁊ aforiconū maxie vetus plus oibus ppinādū.

Vinum.

C Dieta emoptoicis. **CAP. XXXI.**
It omnis cibus eorum substypticus mediocriter succus alicē aut tysane: melior
Medicina Plinij.

est aut si d' amilo triticio sit ex modico melle coct' cū ipse aut succo tyfane d' amillo scō vtario z succo far-
ris aut d' simila bñ scō: z micas pās accipias ī aq' ca-
lida: z ouoz vitellos q' vtiliores sūt q' vllā forbitioez
aut quēcūq' cibū calidū dare: s' oīa sūt tēpata z ma-
gis ad frigore īclata: salis z olei n' mltū hñtia. **Be**
holerib' vō maluas z lappatas bñ sine sale z lactu-
cas ī pusca coctas: z cū aquosa pusca datas sic z ītu-
bā z ppor: caglā. **¶** Pullos z gallias n' sagittas p dices
q' z testiculos galloz z vētres affata sine sale. **Be** afe-
rib' vō d' dē sūt extreme ptes vētro: z d' ipsoz ouis
vitelli: z pedes porcini dādi sūt z aspratiles pisces
admixto aceto ibi coquūt. **Be** leguminib' dabis
alicā z citrō z orizā mltū coctā: qñ aut sine febre sūt
cū lacte coquāt. **Be** pomis vō mala cyrtōie elixa
pira. sorba. mēspila. z si sūt: mēdēs z cucūeris ite-
riorayuas q' suspēse fuerit: v' q' exiccate sūt. **¶** Fic' phi-
bēde sūt. traginata fugiēda sūt: d' q' bñ dāde sūt
pistacie amygdale z malagranata z vne: z postq' san-
guis quieuerit calida aq' dāda est ī tota egritudine.

Be ieta nescitica.

CAP. XXXII.

¶ Si due calidā aquā accipiat ī medio
prandio aut aquā frigidā: seu vinuz fri-
gidum: aut rosatum: aut violatū cōditū
prohibēdum est: z hydrogarum. z om-
nia que cum pipere sūt. **¶** Ostrēde autem sūt an-
serū extreme ptes: z aues q' nō sūt saginate. **Be**
pomis accipiat cucumeres: z que ītrinfecus sūt
melōis. **¶** Ficus virides z ficcas vnas mela z pira nec
multū nec frequēter accipiantur.

Be ieta ad renū īflāmationē. **CAP. XXXIII.**

¶ Si vēter multū currit: cibis dādus ē is
qui tardius digerāt: qualis est alica cūz
rosato aut chrysalicū: aut hydromel seu
modicū seraptenū. **¶** Dolera vero troxima
aut lactuce z carnes steriles: aut pedes porcini sed
maxime bouini z grūni z yscini. **¶** Pisces autē qui
duriores carnes habēt z melones pter semina ac
mela dulcia. fugiēda sūt: salamenta omnia que vri-
nā mouēt echynos: amygdalas: pistacias: ficcos: da-
pylos: castaneasq' accipiat.

Be ieta de colica passione que ex frigore fit.

CAP. XXXIII.

¶ Anis siliginis bene coctus dādus est:
z apozima vbi cocte fuerint apij radi-
ces aut anetum: aut cymīnū: seu anisuz.
exinde spargēda est farina z cum vino
modico accipiat: q' si cum pipere cōdi-
tā accipiat ītuat. **¶** Dolera vero dāda sūt. apīuz por-
rū coctū. capita ipsoz cauliculiz asparag' allia quo-
q' accipiat. **Be** anib' aut pipiones. columbos. z per-
dices. gallinasq' domesticas. z condiant cum aniso
aut cymīno: aut porro: aut apio seu pipere. **Be** pisci-
bus vō aspratiles z pdiātur ex seminib' que īflatio-
nē tollūt aut cū allio. **¶** Carnes si fieri pōt phiben-
de sūt donec sanent. **¶** Legumina quoq' pter tyfanas: z

he dū coquūtur apij radices: aut come poriant pu-
leū: aut origanū siue anisum: aut pipere: seu amygdala-
le simul coquātur. **Be** traginatib' vō: expediat vt
amygdalas edāt z maxie succū cap admixto melle z
modico pipere. **Be** vino si purū dēt meli' ītuat.
de poma: apiatū z anisatū z leuistatū. **¶** Dia. n. hec
eos q' d' frigido humore dolores patiūt sanare pnt.

¶ Si de colerico humore colicā patiūt: quomodo
dieta est ordināda. **CAP. XXXV.**

¶ Andus est tyfane succus nullā hñs alicu-
ius generis admixtionē nisi modicū salis:
dabis z ouoz vitellos frigida holeraz co-
cta cruda lactucas maiores z dulces: ma-
xime his q' īsonnietate patiūt z oīa poma q' īfrigi-
dare pnt. cucurbita phibēda est. **¶** Carnes dabis pe-
des bouinos z vētres ac scrofinas steriles z vngu-
las bene coctas. frigida poma. pepones. mela. cum
aceto omnia poma que īfrigidāt sumēda sūt.

Be ieta podagricis ex colerico humore.

CAP. XXXVI.

¶ Anis cib' qui īfrigidat z humectat dā-
dus est: qualia sūt intubalactuca: mal-
na: blita: brassica: chrysolaca. **¶** Carda-
muni: cruca: porrū: allū z cepe fugiēda
sūt. **¶** Volatilia dabis phasianos ac domesticos
pulos: p dices: turdos: merulas: cātulas: ficedulas.
Pisces aspratiles z maxie qui duras carnes habēt.
Seruecinas vō carnes māducēt viscullatas: z maxi-
me ex his vētres: ac bouinas similiter. qñ aut granu-
la est dolor hec non sūt dāda: sed tenues cibi. **¶** Ze-
gumina dabis fabas virides z ficcas sed ī aqua an-
te īnfusas. z fassolos similiter īnfusos. **¶** Alia legumi-
na prohibēda sūt.

Be ieta Galienī de febribus īn ephemerim.

CAP. XXXVII.

¶ Effic eos cibo z vīo subtili qd sufficiat.

Be ieta de quotidianis febribus.

CAP. XXXVIII.

¶ Vbos eis dabis vt est pipere: ruta: cymīnū
z alia similia potato ante accessionē vino
subtili albi coloris z ipse modice calido
tēperato. **¶** Generaliter aut īn access' dē nī-
hil eis dari pōt. **¶** Post accessionēz dabis eis pullos
p dicos cū pipere cymīnoq'. **¶** Porrū coctū. de lacte
te pedes bene coctos p dicos de aceto z melle ac pu-
leio buccellas de siligine habētes modicū oleū z si
etas fuerit: facies eis apozima de apio: feniculo: pe-
trofilino: aneto z aniso z dabis eis bibere z īfra pau-
cos dies hec faciēdo: liberabis egrorum.

Be ieta de tertianis febribus. **CA. XXXIX.**

¶ Sq' īn. viij. diem nihil ei facias. **¶** Post
octauū vō diē dabis ei apozima ab syn-
thiū z anetū p dies ples: z si sitis nimia
fuerit dabis ei apozima vbi cogē apū
bibē. **Be** holerib' aut dabis maluas: attrīplices. lactu-
cas. cucurbitas. **Be** volatilib' alas pullas z gal-
lozū

loꝝ testiculos: ⁊ oua foꝛbilia. De q̄drupedibz de lactate pedes: cerebella armos. at vero poma. mela: perſica. nullā aut acrimoniā nec vinum vſq; dū abſoluatur febris dabis ⁊ tyſanas.

C Dieta quartane febris. **CAP. XL.**

A primis dabis apozima vbi coquit epythimus pulciū ſaturcia ⁊ anetū. Cibus dabis eos nāpo ⁊ rapis coctis cū pullo ⁊ vino ſubtili albo ⁊ pipe: ⁊ omnia que poſſunt eſſe calida ſecure debis eis.

C Dieta ſenacum febris. **CAP. LXI.**

A dabis eos cibo ſubtili vt eſt ſilagine ⁊ tyſana cū aqua bñ cocta ⁊ modico ſale. Lactucas elixas cū puſca attriꝑ lices beas cucurbitas. dabis eis ⁊ aquam frigidā bibere. Poſt. vij. vō dies dabis eis vinū bibere. Dabisq; eis in eſcā intubas lactucas: maluas: beas ⁊ attriꝑ lices. De volatilibz phafianos pullos iuuenes: p̄dices: merulas: turdos: turtures: ⁊ pipiōes. De piſcibus generaliter quātos inuenis albas carnes habētes: hoc ſunt aſpratiles ⁊ molles nullā duritiā hītes ſecus dabis eis ⁊ fluuiales piſces hoc ē ſeratiles. ſumena: acerna: ſepia: pectices q̄q; ⁊ oſtree. Securus ē dabis vñecina carnē bñ coctā. p̄dices de vacca ⁊ de porco pedes ⁊ cerebella muſculūq; de porcello ⁊ pedes. De luginibz ſabā bñ coctā falcolū ⁊ ſenugrecū. alicā bñ coctā cū roſato hīte modicū mellis ⁊ tyſanas. De pomis vō p̄lica ⁊ duracedia mūdāta ablatis corticibz vñas ēt maturas. Dabis quoq; mala granata comedere ⁊ alia poma cū reuerētia modicūq; dabis ad māducandū: melius tñ ē ſi oīa nō māducāt. De ope aut piſtorio nō li dare: caſtaneas bñ coctas nūces pōticas: nucleūz pini aut amygdalas remoue. Cytonia vō bñ cocta dabis ad māducandū: noli excitare eos nimis poſt pradiū: ſed ſi voluerit ante pradiū ⁊ ipſuz modice: ⁊ ſi vis in hebdomada balneare debes nō ē priū: tñ poſt pauſationē pradij balneas offerre: aut nocte eū ti dormitū. Ipſuz vō balneū ex dulci aq̄ fiat non ex ſalmacida ⁊ anteq; egrotus igrediat in calozē aqua frigida p̄fundas eū: ⁊ cū igreſſus fuerit in calozē modicū ſudet: ⁊ poſtea vñges eū lepara de oleo ⁊ aqua calida facta. ⁊ poſt vñā horā ſtet ſed nō ſudet ⁊ deſcedet in ſoliū optimū ⁊ cū egreſſus fuerit de ſolio ⁊ aq̄ frigida eū p̄fundas totūq; corp⁹ ⁊ pedes itez lauabis ⁊ poſt balneū ad p̄ſens nō des ei bibere ſz i medio pradio vñū calicē aq̄ fride bibat q̄ ſi hyeme fuerit calicem aque calide accipiat ac vinum conditum nullatenus accipiat.

C Dieta paralyſis ⁊ q̄ abſtinēda ſunt. **CA. XLII.**

A nē piſcē q̄ ſquamā nō habet. Dēs ēt anē q̄ i palude nō comedat ſicut anſeres ſollaces anates ⁊ ſtagnatiles piſces q̄ limū habēt. Dulci vō ſepiā ⁊ oēs oſtreā oēs luginē q̄ restrictionē faciāz imū vñeaciūz miliū. paniciū. caules. vñ betas. rapas. melones. cucu-

meres. cucutias. ſorba. mela. mogaz. ochymū. mānā. carnē porcina. caprina caſeū ⁊ lac vaccini atq; capri nū. ſri ſionē. colūbā. porrū crudū cepulā. coriādrūz. allū. citriū. malūgranatū. ceraſia. pruna. cytoniū crudū. panē inſuſuz in vino. lactucas. intubā. daucūz. maluas. pincas. ſungos. vñasq; nigras edāt. Vinūz p̄ter albū nō bibāt neq; dulce neq; cōditū. muſtum vſq; in Nouēbris mēſez nō bibāt. Idq; ēt obſeruādū eſt ne ſolia ſinapis comedāt nec cocta nec cruda.

C De cibis accipiendis. **CAP. XLIII.**

A nē aſparatilē piſcē videlicet vt ſunt Luſi. Coru: piſces de flumie q̄ petra hñt vt tructi ſqualij comedere ſed nō multū carnez porcina. gallinas ſituaticas. pullos. p̄dices phafianū. grūē. merulas. turdos. oua ſorabilia. vñ modicū caſeū pecorinū. modicū cappari. ſimulā. alicāz. porrū coctū ex aq̄ ſtaſisagriā. aſparagos. paſtinacas. ſenugrecū. ſemē ſaturcie crudū ⁊ coctū. mentā rutāq; p̄ deſiderio comedere. erucas in viſcello iteruallo ⁊ ipſas apiū ⁊ petroſilinū cocta interuallo apij ⁊ petroſilini virides radices modice. p̄ deſiderio apij ſemen amandulas: ficos ſiccas ⁊ virides modice ⁊ ipſuz cū pipe. vñas paſſas ⁊ virides albas modice ⁊ interuallo coſtū ſpicā ſinapis ſemē interuallo. ſeneculi ſemē modice cytonia aſlā ⁊ cocta modice. Vinū vō albū ⁊ leue grecūq; bibe. Sup oīa caute homini agendum eſt ⁊ de pluuiā cauendū prima vere ⁊ autūno ſempq; ad ventrem accipiendum eſt qui ipſos humores deponat.

C Si quis ſyringiones in carne habuerit.

CAP. XLIII.

A ſtinenđi ſunt a carne bubula. porcina. anſeria. vñgula. ⁊ ab omni legumine.

C De obſeruatiōe totius anni vt ſanns cuſtodiat. **CAP. XLV.**

A octauo kalēdis Ianuarij vſq; in diē octauū kalēdis Aprilis vrēdū eſt calidis ⁊ optimis cibis: nec vino abſtinendum.

C Er die ſexto kalēdis Aprilis in quarto idus Maij vrēdū bene olētibz ſed acrioribus cibis. Labore corp⁹ exercēdū. **C** Er die quarto kalēdis Maij vſq; i diē octauū kalēdis Iulij: vſq; in diē ſeptimū kalēdis Octobris vrēdū eſt frigidis ac dulcibz ⁊ bñ olentibz. parcius laborādū ⁊ duodecim diebz primis venereo vſu obſeruētiffime abſtinēdū. **C** Er die ſexto kalēdis Octobris: vſq; in diē ſeptimū id⁹ Nouēbris vrēdū ē acidis acribuſq; q̄buſcūq; eſcis minie laborādū. **C** Er die ſexto id⁹ Nouēbris vſq; i diē octauū. kal. Ianuarij vrēdū leuibz cibis vñ indulgēdū paz bibēdū nec venere abſtinēdū. Nec vt dixi obſeruās icolumi ſoſpitate vite ſpatia trāſcurrez vt nulla idigebis expectatiōe medicorum.

§ J A J S.

C Medicine Pliniane Libri quinq; Explicunt Felicit. **III**

De morbo gallico.

Libellus de morbo gallico q̄ia p̄fecte eradicare ipsum ostēdit vt nunq̄ reuertat nocumētū i ore accidere nō p̄mittens neq̄ in lecto stare cogēs cum explanatione arboris signoz editus p̄ Joāne Almenar Hispanū artū z medicine doctorem eximium.

De gravi

languentium morbo pietate : compulsus de tanta incurando ipsuz medicor̄ igno-
rātia dolēs meaq̄ erga te benivolētia motus mi carissime Luca sumi opificis auxiliū implozo. Quate-

nus mentem meam in scribendo illustret incurando mea sequētibz remedia habilitatē p̄stet iſtū iſanādo gr̄as largiat. Conabor ergo tibi libellū tradere quo sanos a morbo gallico p̄cauere doceas in firmos taliter liberes vt nūq̄ morbus reuertat: nec vt iſtū emperici faciūt in lecto stare cogas nocumētū in ore nulluz accidere p̄mittas incurabiles q̄ reputant q̄q̄z tales morbos mirifice sanes z in curādo fistulas cācrū scabiē lep̄ā z oēs fere melancolicos morbos doctus efficiaris neq̄ hoc a veritate alienū putes qm̄ si bñ p̄p̄eris rōne z auctē id vez eē cōphēdes: z si exptus fueris ad sensum hoc patere cognosces nec me in hoc opusculo nisi multis exp̄iētijs cōprobata remedia scribē credas vbi sigd min⁹ bñ dīpero vquo aīo feras: si aut̄ ex eo fructū consequaris deo laus z gloria tribuat p̄ mei tñ laboris mercede tibi z qb⁹ hic labor p̄fecerit. Bicare libeat. Te deū suppliciter exorāz vt q̄ hoc nobis bñficiū intulit tuo bñficio muniat vt ab oī aīo z corpis miseria liberet z nos liberemur amen.

Consilio opusculi talis. In primo capitulo terminabitur de origine morbi eius diffinitione cōcludēdo. In secōdo de cāruz ip̄siū indagatōe. In tertio d̄ signis. In quarto d̄ cura. In q̄nto de cautela in cuitādō hūc morbū. In sexto de solutiōe pulchraz difficultatū. In septio p̄ hīs q̄ in medicina parū exercitati sunt declarabo arborē signorū qua possint hui⁹ morbi z alioz q̄litate cōprehendere z ip̄soz causas iuestigare breui ac clarissima via.

De morbi origine z diffinitione. CAP. I.

Quenerūt sapiētes qdā vt hic morbus q̄ apud Italos appellat gallic⁹ nūc dicat paturfa qd̄ iſtū p̄stet passio turpis saturnia: turpis eīz morb⁹ ē q̄ mulieres i castas ac religiosos reputari facit z gnāliter oēs de turpat. Et saturnin⁹ q̄ a saturno pp̄ eius ingreſsum in arietē alijs celi dispōnibz coadiūuatibz originē traxit. Et si illi iſluxus cessauerit nō pp̄ hoc morbū cessare neceſſe fuit qm̄ plura corpa iſecta re-

maſerūt a qb⁹ alia iſficiunt̄ ex q̄ comprehendipōt q̄ adhuc p̄ multos ānos hic morb⁹ durabitio cauet hoies vt de alijs ſumpto exēplo de ip̄ſis dici poſſit felix quē faciūt aliena picula cautū fuit autē diſpō a celeſti iſluxu tūc in corpibz iſp̄ſa humoz aduſiua ex pte ſigni arietis qd̄ calidū z ſiccūz exiſtit: per aduſionē humoz frigidoz z ſiccōz productiua ex pte ſaturni q̄ frigid⁹ z ſicc⁹ nā exiſtit q̄ hūiores frigid⁹ z ſicci ſiue melācolici p̄ aduſionē genitū pulſi ad varia loca varios dolores iſerūt z ad cuti varia puſtulaz genera pducūt diſſiniat ergo ſic. Morb⁹ gallic⁹ ſiue paturfa ē mala epidimialis diſpō in mēbris corpis p̄cipue in epate z venis z eoz humoz bñs exiſtes ex q̄ veluti accitū ſequūt̄ dolores z puſtule p̄ vniuerſoz corp⁹. Tāgē cā efficiēs cū dī epidimialis q̄ a celeſti iſluxus pcedēs. Forma lis cū dī mala diſpō. Nilis cū dī i mēbris etiā gē oſia p̄ hoc qd̄ dicit̄ ex qua ſequunt̄ dolores z. De finali aut̄ cā morbi medic⁹ corpis nō ſe iſtromittit. Spūalis tñ medic⁹ dī eſſe pp̄ punitio nē peccatoz quare q̄ ab hoc liberari aut ip̄m cuitare pcurāt a delictis cauet vt mētē ſuam deo applicēt ſolus enī deus lāguozes ſanat vt iſtū. Deſi de appropriatis ex qua diſſiniat̄ plura ac villa correlaria ſequūt̄. Primū q̄ hic morb⁹ ē vn⁹ z nō plu- res vt qdā iſufficiēt̄ dixerūt qm̄ de ip̄ſo nō poſſit vnica dari diſſiniat̄ neq̄ vnica ſemp cām hēret̄ eſſi- ciētē neq̄ vnica ſibi cōpetet̄ cura neq̄ vnica ha- beret̄ nomē qd̄ icōueniēs eēt vt p̄ p̄ appuit z manifeſt⁹ adhuc appebit. Scdm̄ correlariū q̄ ma- le arbitrant̄ q̄ d̄ hoc morbo capſm̄ iueniſſe credūt̄ hūe capſa vt de doloribz iūcturaz z de aſſaſati qm̄ illis nō cōpetit̄ diſſiniat̄ ſup̄ius aſſignata p̄terea non oēs dolores q̄ ſiūt ſunt i iūcturis neq̄ oēs puſtule aſſimilant̄ aſſaſati q̄ neq̄ hic morb⁹ ē cū illis cō- uenit̄ neq̄ cura eius ad curā illoz reduci pōt vt iſtū rīus māſeſtabit. Tertū correlariū q̄ q̄ curāt̄ cu- puſtulas aut q̄ tñ ad dolores aduertūt̄ iſperſecte cu- rāt. Quis eīz p̄t curare p̄fecte capitis dolorē aut mī- mīa ligue ariditatē vt ſiū q̄ a febre pueniūt̄ ſub cor- cureſ febris acciēs eīz ſeq̄ morbū ſicut vmbra cor- pus vt Gal. iij. de accitū: z hoc pacto dolores vt pu- ſtule curari nō pōt̄ niſi pus hic morb⁹ cureſ qm̄ iſta aut ſunt accitū: aut egritudies aſſociatē q̄ ſequūt̄ p̄ncipalē z curā illi⁹ ſupponūt̄ vt Alui. p̄ia tertij z pleriq̄ locis oſidit. Quartū correlariū q̄ ſi q̄ cōiūgat curā empicoz z curā iſtoz regl̄ opari cre- dūt̄ vt empici yngēdo z medici purgādo q̄ ad hūc iſufficiēs ē cura qm̄ p̄ illa medicamīa nō remouet̄ il- la mala cōplexio q̄ i mēbris iſp̄ſa ē z hec ſiūt cāq̄ re multi crediderūt̄ ſe ē ſanos z nō fuerunt̄: z ſi aut̄ q̄ ſanar⁹ ē. Hoc ſiūt q̄ p̄ medicīas ſolutiuas z vnetōes fuerūt̄ hūiores p̄fecte euacuati qb⁹ euacua- tis nā ſiūt potētior ſup̄a morbū vel ſup̄a malā illā cōplexione z iſtām expulſit hoc tñ nō ſactū eſſet vbi virtus eſſet ſortis z iſmpreſſio fuiſſet modica vbi autem

Natura
nomen
morbi.

Origo
morbi.

Duratio
morbi.

aut virtus fuit debilis et impressio fortis non potuit hic morbus expelli et per hanc diversitatem in virtute et impressione quodam potuerunt sanari absque medicinis quodam medicinis et quodam nullo modo sanari potuerunt: nos aut ostendimus modum quem experientia et ratio docuit ad sanandum omnes remouendo cum medicinis non solum humorem actu faciente dolores et pustulas et ipsasque paratus esse facere vespersas malas complexionem quam humores inficit ipsis tamen prius euacuatis ut regulariter facere puenit et in hoc consistit thesaurus cures: plura alia correlaria inferre posses: sed quia superfluum est plangere sermonem in rebus que in medicatioe nullum afferunt iuuamentum ut ait Galienus primo regiminis acutorum satis de hoc dictum puto. Superest modo de causis determinare.

De causis morbi gallici. CAP. II.

Intus duplex est genus quoniam quodam sunt primitiue quodam corporales et iste duplexes quodam antecedes et quodam postea primitiua potest esse in hoc morbo duplex praeicipue. Quare prima est sola infusio vaporis corruptio per quam cum euenisse pie credendum est religiosis. Secunda est conuersatio ut per oscula et lactis assumptioes ut in pueris visus est aut per coitum ut in pluribus coitus est et frequenter euenisse alijs autem modis et praeicipue a sola infusio vaporis corruptio rarissime et est per alios modos conuersationis euenire potuit quod tunc consideratio derelinquo. Satis est ut scias hunc morbum esse contagiosum ut experientia docet et ratione similitudinis quodam habet cum morbis contagiosis non aliter credendum est uti Alius. Secunda primi in complexione sermonem de dispositionibus egritudinum quedam sunt quod de vno ad aliud transiunt sicut lepra scabies variole febres pestilentiales et apostemata putrida. Causarum vero antecedentium quadruplex est genus secundum quod quattuor sunt humores quod in materia huius morbi transire parati sunt per eos dispositionem aut quod impressionem morbi suscipere apti sunt ut sanguis colera flegma melancolica. Causa vero coniuncta est duplex quia quedam est ipsius morbi et est humor quod primo infectus aut alteratus a causis primitiuis inficit membra et alios humores et hinc dicitur causae primitiue mouet antecedentes sed causa coniuncta accedens est humor immediate causans dolores aut pustulas. Sed hic posset quoniam mala qualitas existens in humore quod est causa antecedes possit esse egritudo et videtur quod non cum egritudo sit passio viuentis et humor non viuatur. Ad quod respondetur quod humor existens in epa te et venis infectus ista mala qualitate potest esse egritudo subiectum dato quod illa mala qualitas adhuc non sit communicata membro quoniam ipsa potest ledere operationem digestiue epatis et venarum ut humores corruptos generet ergo per diffinitionem egritudinis per ipsas esse egritudinem. Ad argumentum autem dicitur quod sufficit quod viues sit subiectum denotatiois siue illud quod denotat egrum non aut oportet quod sit subiectum infestationis imo stat quod ipse humor sit subiectum cui ipsa egritudo inhereat et si dicatur quomodo humor poterit esse causa antecedes et in eo

esse subiectiue egritudinem. Dico quod erit causa antecedes respectu dolorum et pustularum quod paratus fluere ad loca dolorum et pustularum et erit et causa coniuncta per quodam causa mala complexionem in membro et erit subiectum egritudinis per quodam habet dispositionem per quam ledit operatio membri et ipsum facit denotari egrum. hec si bene consideres omnem difficultatem que circa diffinitiones fieri aut considerari posset comprehendes.

Sequitur modo de signis.

De e signis morbi gallici. CAP. III.

Igna sunt lesio siue nocumētum in virga et praeicipue corrosio siue nocumētum quod affinitat carolis: grauitas capitis: et colli dolor quod paulatim expandit versus humeros et spatulas usque ad iuncturas primo brachiorum deinde tibiarum et alia quoniam sunt in musculis et lacertis et alijs nervis quod sunt in istis membris et auget dolor in nocte et de die diminuitur. Cuius causa est quod humores in nocte a natura mouentur per ipsas esse retracta et fortior et est quod ratione humiditatis noctis materia auget aut ratione frigiditatis de die aut natura diuertit a sensibilibus et alijs et non ita humores mouentur quod debilitata sunt quod circa alias operationes occupata quod et signa causarum ex parte doloris et pustularum ostenduntur: ex alijs autem iam patebit in arboris signorum inferi declaranda. Si dolor est acutus et non multum tarde euenies et pustule sunt parue ad circumferentiam tendentes vel ulcerantes et in cute aspidas appareata colera sunt. Si autem dolor est extensius paulatim euenies et pustule sunt late ad albedinem tendentes a flegmate sunt et si ista signa apparerent et sunt cum pruritu magnifico et aliquanti ardore a flegmate falso sunt. Si vero ad nigredinem tendunt et parue et sunt a melancolia dolore maxie existente pauco. Si autem ad rubedinem tendunt et dolor non est multum sanguis sunt ista tamen signa confunduntur si alia aspereris signa quoniam queadmodum raro accidit corruptio in humore vno solo teste Galieno primo regiminis acutorum: ita raro reperies quod solum appareant signa significatia supra vnum humorem solum quod oportet omnia signa in mente colligere et ea comparando quod se invicem comprehendere quod magis dicitur et iuxta illi humores dominium ita curam ordinare.

Pronostica.

Ad hunc morbum magis parati sunt melancolici per similitudinem iuxta. Aristoteli secundo de generatione in habetibus symbolum facilius est transitus. et Alius. Conuersio in genere proportionali facilius est quam peruersio in primo secunda primi et maxie illi quod sunt melancolici per adustionem: secundo illi quod sunt colerici: tertio sanguinei per humorum abundantiam minus ceteris sunt flegmatici et horum omnium magis parati sunt quod habent corpora rara: et adhuc omnium magis illi quod malis humoribus repleti sunt et quod vtuntur cibis melancolicis sicut leguminibus carnibus antiquis et humidis. et quoniam hic morbus est recens est curabilis: cum autem antiquas difficilioris est cure et tanto magis quanto antiquior quoniam illa mala complexio continue magis figuratur

De morbo gallico.

13 3

Quare
auget do-
lor in no-
cte.

Distincti-
ua morbi
ex humo-
ribus.

De morbo gallico.

quare qui hūc morbu patiunt q̄ citius possint libe-
rari p̄curet. Itē hūtes pustulas eminetes multas ⁊
dolores paucos facili⁹ curant q̄ q̄ opposito mō se-
hnt ⁊ q̄ nodos hnt q̄ gume vulgarit appellat diffi-
cili⁹ ceteris curant. Iuuenes enī ceteris parib⁹ siue
adolecētes facili⁹ ceteris curant. Vñ Gal. nō ē pos-
sibile illi q̄ i etate plus p̄cesserunt magis saluari q̄
a dolēcentes secundo pronostico: um: superest mo-
do ad curas deuenire.

De cura morbi gallici.

CAP. IIII.

Curā hui⁹ morbi p̄ septē itētiōes cōple-
ri arbitramur. Prima est vētris lenitio.
Secda minoratiua euacuatio: tertia mae
digestio. Quarta ipsi⁹ euacuatio. Quin-
ta mēbroz alteratio. Sexta ipsorū p̄fortatio: Septia
accitū correctio. S⁹ q̄ plus nocet error: i sex re-
bus nō nālib⁹ q̄ sit iuuamētū medicap̄ teste Sera-
pione q̄nto p̄atice scdo caplo ⁊ Alui. amplius scire
opz q̄ nō ois cōplexiōis malicia suo medical p̄rio
rē. Imo multoties sufficit regiminis bonitas: iō regi-
mē in sex reb⁹ nō nālib⁹ p̄ponēdū ē. Vñ i⁹ sanis et
debeat regimē illud appellat p̄seruatiū. Itē aūt
curatiū. Cū igit ois cura sit p̄ p̄ria vt Gal. tertio re-
gni ⁊ Alui. quarta primi ⁊ hic morbi sit valde sicc⁹
regimē d⁹ declinare ad humidū: ⁊ q̄ quo ad essen-
tiā eius ē calid⁹ q̄ aduistiū ⁊ quo ad hūiores frigi-
dus q̄ hūiores sunt frigid⁹ ⁊ sicc⁹ opz tēperare regi-
mē in actiuis ⁊ in passiuis facere qd̄ declinet ad hūi-
dū i⁹ p̄p̄tione ⁊ hūoz subtiliationē ac digestione
necariū sit administrare calida ipsi⁹ tñ opz admisce-
re aliquat⁹ frigida ⁊ cōfortia p̄cipue epar ⁊ venas
quare sit aer in actiuis parūper declinās ad calidū.
In passiuis aūt absolute declinet ad humidū sit bo-
ni odoris ⁊ euētā ⁊ pōt fieri i estate artificiali hūoi
sternēdo folia cāne salicis iunci vitis ros. violas cis
miscēdo laurū ⁊ res boni odoris ⁊ oia ista irozando
cū aq̄. Circa cibū ⁊ potuz dietā nō d⁹ cē subtilis.
Vñ Hypo. tenues ⁊ certe diete in diuturnis passio-
nib⁹ difficiles q̄nto p̄rie p̄cule. sit ergo panis nō ca-
lidus nec pluri⁹ triū diez hūi coct⁹ ⁊ fermēt⁹. Vñ
nū sit albu clarū medij saporis iter dulce ⁊ pōticum
cū aq̄ cocta debite p̄mixtū: aut cū aq̄ buglose borra-
ginis ⁊ sifiū ⁊ hoc p̄cipue i declinatiōe q̄ i alijs tpi-
bus possent plures mae duci ad loca dolorū. Itē si
plures dolores ad sint bibat rubeū vsq̄ i declinatio-
nē. Carnes sint ex caponib⁹ iuuenib⁹ carnosiss⁹ i⁹
nō pinguib⁹ ⁊ ex pullis ⁊ edis ⁊ vitulis lactantib⁹ ⁊
agni annualis carnes fasianorū p̄dicū ⁊ auiculaz par-
uaz i⁹ cōcēdi p̄ntiū meliores sunt carnes domesti-
corū q̄ magis de humido p̄cipātes. Ex piscib⁹
cōcedunt petrinū squamoli viuētib⁹ in bonis aq̄s ⁊
ex supradictis pōt fieri ferculū vt cū lacte amigdala-
rū ⁊ seminū cōium ⁊ p̄isana ordearea est valde cō-
ueniēs: far ē ⁊ hūoi. Ex herbis melior ē buglo-
sa ⁊ borago ipsa: vñ versus. Borago bona q̄ dul-
cia sunt tria dona. Semp virescit: ⁊ i oī tpe crescit.

Cura
morbi se-
ptē inten-
tionib⁹
ficit.

Error re-
gimis ma-
ior iuuā-
mēto me-
dicinarū.

Elcr.

Cibus ⁊
potus.

Vinum.

Carnes.

Herbe.
Iuuamē
is tria bo-
raginis.

Inquit Borago gaudia semp ago. Itē p̄cedit spi-
nachie ⁊ i p̄cessu senicul⁹ petrosellini cū lactucis ⁊
spinachijs miscēdo: ⁊ ex hīs herbis ⁊ ipa cicorea p̄-
fieri salutaciū cū aceto passulato. Legumia oia su-
ter cicera fugiēda sunt ⁊ caules. Lacticia oia fu-
giēda sunt i⁹ lac sortasse p̄cedi possz vbi nō est epa-
tis istāmatiō aut stōi vbi timere⁹ eius facili⁹ corru-
ptio vñ Alui. i de cura lepre. Lac ē d̄ puenientiōib⁹
medicis ergo p̄p̄tione q̄ h̄z hic morbi cū il-
lo possz p̄cedi. Quia pueniūt sorbilia aut i aq̄ de-
cocta. Aromata p̄ p̄fortatiōe mēbroz ⁊ i paucos vsu
⁊ p̄cipue cinamomū p̄cedi p̄ntiō i cibarijs pōt poni
tal puluis. R. carni anisi ameos petrosellini apij ma-
ratri berbonice cimini calamenti pulegij isopi spice-
nardi pipis añ. 3. j. maiorae folij ballamite ozi car-
damomi galage liquiricie añ. 3. j. Hic puluis maxime
pueniēs ē hūi⁹ stōz debile ⁊ cerebri frigidū leni-
cat cor ⁊ acuit sensus ⁊ mirabiliter memoriā cōfortat.
Fruct⁹ puenientes sunt tēperati. In actiuis aut pa-
rū ad calidū declinātes ⁊ hūidi pueniūt ergo mora-
matura ⁊ dulcia vua matura poma dulcia apia mu-
scata dactilina ⁊ hūoi q̄ dari dñt cocta sub pumis.
Itē cōueniūt amigdale pruna damascena pica er-
siccata ⁊ d̄pilata i⁹ i⁹ vio granatorū musor. S⁹
minus sit tēpar⁹ supflū⁹ enī nocet iuxta Hypo. so-
mnus ⁊ vigilia magis mō facta malū. scda p̄ntia af-
forisimoz minus tñ malū ē declinare ad supflū⁹ so-
mnū q̄ ad supflū⁹ vigiliā semp nū studcas facē q̄ so-
mnus sit tēpar⁹: vñ Alui. tertia primi cap. ix. Somn⁹
tēpar⁹ virtutē sortē efficit. Meridianū aūt somnus
fugiat nisi p̄nimo dolore nō potuisset dormire i no-
cte. Vñ Mor. añ cibū facē ē pueniēs tēpar⁹ pulsis tñ
supfluitatib⁹ p̄rie i scde digestiōis: melius tñ ē de-
clinare ad supflū⁹ q̄ ad supflū⁹ motū imo q̄
vñ medicis necaria ē q̄s iō isti empici cogit in
lect o stare: vñ enī tñ totālē attēta ē ad morbi ex-
pulsione. Vñ itāda ē ira furor tristitia timor solici-
tudo confert letari gaudere hūi spare d̄ salute sua cō-
fidere cū amicis ⁊ dilectis cōuersari. Vñ Coit. añ sit
tēpar⁹ ⁊ celebrata tertia digestiōe. Vñ Vētrē hēat lu-
bricū ⁊ si nō nā arte dieb⁹ interpolatis faciēdo tale
clistere. R. folioz maluaz sumi terre mercurial añ.
m. j. boraginis. m. j. fiat decoctio de q̄ accipiat. q. a.
⁊ addat olei. 3. iij. salis. 3. ij. stō ieiuno imponatur.
Itē p̄cedit i⁹ itētiōe. R. cassie noui-
pro prima ter extracte electuarij leni-
tini añ. 3. v. cū zucchero fiat bolus aut distempet
ista cū aq̄ sumi terre aut aq̄ fructuū aut potes exhi-
bere mātne cassie añ. 3. vj. ⁊ cū p̄dictis distēpat p̄ oī
nitib⁹ vel fiat tale clistere. R. blitis mercurialis mal-
ue floz camomille añ. m. j. fiat decoctio cui addatur
ierapigre. 3. vj. cassie zucchero rubei añ. 3. j. olei cōis.
3. iij. salis. 3. ij. administratur ieiuno stomacho.
pro scda itētiōe q̄ ē mae minoratio. R.
flox violaz: floz boragis añ. 3. j. prunozum
lij. liquiricie ral passulaz enucle. añ. 3. ij. p̄nimoz
sebesten

sebesten añ. numero. v. folliculorum sene epithimi. añ. 3. j. fiat omniū decoctio de qua accipiat quātū sufficit ad distemperandum cassie nouiter extracte electuarij lenitiui añ. 3. j. electuarij Indi. 3. j. s. vel tā tūde cōfectionis amech fiat bolus cūz zucharo aut distēperent oīa zc. v. supra vel. R. pillulaz setidarū de fumo terre añ. scrū. j. fiat pillule. iij. cū melle ros. z dent post cenā electuaria aut dent de mane.

Pro tertia

intentione que ē materie digestio. R. syrrippi de fumo

terre de buglosa añ. 3. vj. aquaz cicoree endiuie lupuloy añ. 3. j. z cōtinuet p quinqz dies. Vnde de tur solutiū positiū in sequēti intentione postea iterū accipiat aliū syrrippū: vt grā exēpli. Recipe syrrippi de ficados. 3. j. de fumo terre. 3. s. aquarū boraginis lupuloy z endiuie añ. 3. j. trāfactis aut sex dieb⁹ aut septē def itez solutiū z postea itez accipiat syrrippū adhuc fortiorē puta de epithimo cū aquis feniculi petrosellini zc. si isthmus fastidit cū syrrippis fiat talis decoctio. R. radicū apij feniculi petrosellini buglose brusci sparagi ab eis extracto medullo ligneo capilloz venericis floz boraginis z mellissē fiat decoctio z colet z addito pauco aceti z modico zuchari itez vna bullitiōe bulliat z de ipsa accipiat paties ciatū vñū mō z ordine calidā v. supra z si de hac decoctōe iā fastidit isthmus dent tales aque cū zucharo. R. aquaz scolopēdie feniculi buglose boraginis sumi terre añ. 3. j. cū modico zuchari def vt supra. Sed qz materia ē adeo rebellis qz nō pōt pītus suscepta digeri opz qz ad extra applicent que hāc materiā i digerēdo inuāt adeo vt qsticūqz materia sit digestioni iobediēs hoc mō digerat. s. applicādo pītus z p extra nec de hoc mīctis. s. de applicatiōe medicaminū ad extra ad digerēdū qm̄. Sif bert⁹ in cura tertiane pposite ait opz digerere materiā p somētatiōes emplastratiōes z bñōi talis ergo seruet ordo vt pīa z scōa die accipiat syrrippū paties: tertia aut die facias vngi cū vngueto inferi⁹ describēdo oēs ptes domesticas tibiari z brachioz z plātas pedū z palmas manūū leniter tū z parū appōnēdo de vngueto z hoc qñ vadit paties dormitū z de mane accipiat ēt suū syrrippum ita vt i sexta die sint accepti sex syrripi z sint facte tres vinctōes z tūc dabis medicinā solutiū z humores qui p os expelli debent ad inferiora diuertent z sic euitabīs nocumētū in ore. In dieb⁹ aut sequētib⁹ simili mō variis fortificādo tū aliquātulū digestiū z ēt vnguētū pōnēdo magis de tyriace z argēto vīno potes ēt illa loca somētare cū decoctiōe melliloti radicū altee z si miliū: z hoc faciēdo de mane z sic erūt tria igenia simul ad digerēdū. s. syrripi vinctōes z somētationes. Sequit mō descriptio vnguētū. R. butiri. 3. iij. assungie porci medie iter recētē z antiquā lib. j. tyriace etatis decē ānoz. 3. j. s. mitridati. 3. j. argēti. vi. 3. j. s. litargiri auri solis cōis añ. 3. j. fiat vnguētū

Vnghen Ta Digestina
ex transu

ex istis icorporādo tū d aq sumiterre z scabiose qz tū poterit icorporari: z hoc vnguētū est ppria medicina hui⁹ morbi z vltimū z mai⁹ secretū qz esse possit circa ea que exterius applicant: de his aut que interiorius applicant principalius z maius isto est aqua distillationis tyriace vt videbitur.

Pro quarta

intentione qz ē ipsi⁹ materie digestio euacuatio.

In forma potabili pīo. R. electuarij lenitiui cassie nouiter extracte añ. 3. iij. electuarij Indi mīoris pfectōis amech añ. 3. ij. cū aq fructuū vel cū decoctōe pīo dicta def d mane dormiēdo desup p horā pīt ēt ista distempari cū aq buglose z endiuie aut d fumo terre z similib⁹. q. s. v. loco. Cassie ponēdo māne. 3. vj. p diuitib⁹ vel p ipsi⁹ diuitib⁹ def talis medicīa. R. ligricie ras. passulaz añ. 3. ij. sebestē numero. iij. floz boragis buglose añ. m. s. folliculoy sene nūero. iij. tamaridoy. 3. j. bulliāt i aq buglose sumi terre añ. q. s. de q decoctōe accipiat. 3. iij. in q infundat reubarbari scrū. iij. agarici scrū. ij. spice grā. iij. stēt p octo oras. infusiōe z fiat explisio cui addat electuarij lenitiui. 3. vj. electuarij Indi mīoris pfectōis amech añ. 3. j. s. fiat potio q exhibeat mō vt supra hoc tū grā exēpli dcm sit. Pillule pueniētes sūt pillule de hermodatilis. De fumo terr. Inde Aggregatiue vt grā exēpli. R. pillulaz d hermodatilis d fumo terre añ. scrū. j. seridaz scrup. ij. cū syrrippū d ficados fiat pillule p vna vice qz accipiet paties d mane z dormiat desup p horas tres aut qtuor. Quia ista dca grā exēpli qm̄ tua iteret s⁹ exigētā pīculariū variā si op⁹ erit ista solutiua sūt accipiēda i sexta die put dcm est in pcedenti intentione z eo ordine pcedēdum est.

Pro quinta

intentione fiat balneū siue stusa cū aq dulci in q bulliāt malua bismalua mellilotū camōilla rose lapaciū sumi terre z hoc d⁹ fieri post purgatiōē i die sequēti.

Hoc enī pacto fit pueniēs alteratio qz humectatio qz marie requisita est: z cū incipit sudare accipiet ista scripta aquā. R. radicis altee sumi terre lapacij enule. añ. lib. 5. z minutim scidant z ponant i quatuor libris vini maluatici ad remolliēdū p vñā die z vnam noctē postea addat tyriace etatis decē ānorū aut plus. 3. j. s. z ponat i alābico z destillet aqua de qua accipiatur. 3. iij. cū. 3. ij. aque buglose in pīcipio vt dictū est z ista stusa reiteret oibus sex diebus transactis aut septē bibendo istaz aquā que est optima z singularis: z in hoc morbo magnū secretū z vltimū est cauterium.

Pro sexta

intentione qz est mēbroz pforatio. R. letificātis Galieni

3. iij. diamusci dulcis. 3. vj. aromatici gariofil. 3. s. electuarij regū. 3. j. pserue bug. citonioz boragis añ. 3. j. syrripi de pomis. q. s. fiat electuariū d quo accipiat de mane. 3. ij. vel coclear vñū. Itē. R. tyriace andromachi habētē etatē ānoz decē ad minus. 3. j. mitridati. 3. s. semis citri boliarmeni añ. 3. j. icorpora

Quarta
intentio.

Debro
rū altera
tio

De morbo gallico.

renē oīa vltimata cōmitione z cū aq̄ ros. muscata fiat electuariū de q̄ accipiat ad q̄tātē auellane vel. 3. j. Itē p̄t fieri talis p̄fectio ad restaurādū si debilis val de fuerit vt sepe accidit. R. amigdalaz. dulciū auellana. 3. j. fistulicop. 3. s. seminiū cōmuniū frigidorū. 3. vj. suchari fini penidior pulpe capōis añ. 3. iij. cū aq̄ ros. fiat cōfectio ī morzellis. Itē ad hoc valent epithimata saculi cordiales z huiusmodi que narra re p̄lixum essēt nimis.

Pro do-
loribus. **Pro septima** intētiōe q̄ ē accitium correctio p̄ dolorib⁹ si niniū z itollerabiliter īstauerit. R. radiciū lilij semis īsq̄mī añ. 3. iij. ceruse. 3. j. medulle cerui z vituli añ. 3. ij. olei antiqui z cere. q. s. z fiat vnguētū cū q̄ līniat locus doloris aut pōt poni modicus opij si vltia necitas fuerit z qm̄ ista narcōtica nō debēt applicari nisi vrgēte maxia necitate dicēte. Aliuce. xvj. tertij. In narcōticis timor z Des. si excusare potes nō p̄pinare meli⁹ ē dimittanē p̄posse z prius tētenē anodina z vere sedātia sicut anētū camomilla melli lotū altea vitelluz oui lac maxie humanum z hmoi.

Pro pu-
stulis. **Pro pu-**
stulioz cā
cro. **Pro pustulis** vtēre p̄dicto vnguēto vel. R. ter bentine pinguedis irci añ. 3. j. ceruse litargiri auri alu minis vsti. añ. 3. s. olei laurini. 3. ij. cere. q. s. fiat vnguētū p̄ pustulis vlcērosis fistulis z cācro. R. nitri su liginis litargiri tartari cocti sub cinerib⁹ ī frōdib⁹ cauliū auri pigmēti pipis olibani vitelloz ouoz añ. 3. iij. radiciū enule lapaci acuti in forti litiuio cocte añ. 3. ij. succi sumi terre succi lapaci acuti z absinthij celidonie enule fabe grece abrotani de oib⁹ hīs suc cis añ. 3. iij. bellebozi albi saponis sarraceni sulphu ris viui añ. 3. s. oēs succi bulliāt depurent z colent z postea radices lapacij enule trite ponant deinde sapo postea puluis spētū z tūc adde olei cōis assun gie porci z cere añ. 3. ij. argēti viui cū assungia extin cti. 3. j. z fiat vnguētū qd̄ erit mirabile ad supradi cta.

Pro no-
dis. **Pro gūmis** vel nodis accipe radices altee z in vīno albo coq̄ z cū assungia galline tere z suppo ne. Itē. R. mucilagis semis lini mucilagis altee añ. 3. ij. olei d̄ spica amigdalaz. dulciū camomille añ. 3. s. butiri. 3. j. gumi arabici dragātī añ. 3. j. cū cera fiat vnguētū ad mollificādū z resoluēdū mirabile. Ad idē v3 cerotū de mucillaginib⁹ psopus hūida z silia Itē ad oīa ista v3 vnguētū q̄ solet fieri ad scabie vt R. ter bentine bñ lote. 3. iij. butiri loti. 3. ij. salis. 3. j. succi citrāguloz vitelloz ouoz añ. nūcro. iij. olei ro sa. 3. j. misceant oīa simul z fiat vnguētū. Multa alia posses hic pueniētia scribere s3 qz remoto mor bo p̄cipali ista oīa facillime remouēt ista sufficiāt.

Pro no-
cumento
orio. **S3 p̄ nocumēto** orio si acciderit. R. rosaz alba rū z rubeaz añ. m. s. camomille saluie añ. m. j. bulliāt ī vīo albo z coles cui colatur ad dā alumis vsti. 3. ij. diamoroni mellis ros. colati añ. 3. s. vini granatop. 3. ij. misceat z lauet os sepe ī die q̄ oz eē vīnū vna en guistara z media z loco vīni pōt poni aqua plātāgis solatri z scabiose vel semperuiue z potest addi in

decoctiōe camphore gra. v. vel filonij 3. s. plus aut minus fm̄ doloris exigentiam. sed vt dictum est ab istis cauendum est narcōticis. Itē valēt frustra cu curbite viridia in ore retenta valet etiam lauare os cum lacte miscēdo cum eo aquam penularis z solatri z multa alia hic ponere posses: sed quia in ore nō accidet nocumētum si bene z iuxta p̄dicta opera tus fueris satis dictum sit. Superest modo de mor do euitandi morbum loqui.

Be cautela in euitando morbum Gallicum. CAP. V.

Si Gallicum morbum euitare procu rant in primis a delictis caueant. Unde dici solet ppter peccata veniūt aduersa z maxie a peccato luxurie cauere debet nā dicit Job tertio luxuria ignis est vsqz ad cōsum ptionē deuorās z spirituales medici dicit q̄ diuer se egritudines veniūt ppter diuersa peccata vt se bres quotidiana ppter peccatū superbie podagra ppter pigritiam: lepra ppter luxuriā z sic de alijs. Cū ergo iste morbus lepre assimilatur luxurie attribuen dus est. Sed qz hec ad alium medicū p̄tinent satis dictū sit. Bicamus ergo q̄ nostra iteret. Vt caueat homo a nimia cōuersione cū īfectis z p̄cipue a coitu cum infecta muliere est enim hic morbus cō tagiosus vnde Aui. secūda primi in cōpleto sermo ne in egritudinib⁹ sic ait. **Be egritudinib⁹** q̄ daz est que ab vno ad aliud transit sicut lepra scabiosa rirole z febres pestilētiales etiā apostemata putri da: cum ergo hec egritudo: aut lepre aut scabiei con format ptagiosas dicere puenit. **Itē** cauēdū est ab hīs que humores malos generant z p̄cipue que multiplicant humore melancolicū vt ostensum fuit in regimine per sex res non naturales z si contingat q̄ accidat nocumētū in virga ppter cobitū statim re mediādum est cū sequētī lauāda. Recipe rois mar rini saluie camomille añ. m. s. bulliāt in vīno albo cui postea facta colatura addat vīnū granatop. 3. ij. mellis rosati. 3. s. madesiat virga seu locus noci tus cū hac decoctione postea aspergat desuper ta lis puluis. Recipe litargiri auri ceruse yreos tucie nucum cypressi añ. 3. j. puluerizentur optime z post lauandam ponatur z si hic puluis erit nimis fortis addatur thuris massicis mirre añ. 3. j. p̄o maiori ta men securitate cum cobitū perfecerit homo vel mu lier se optime abstergat circa pudibunda cum cam sia aut alio pāno līneo mūdo z capeat a pānis ipsaz muliez qm̄ īfecti sunt z postqz ita fecerit p̄ maiori adhuc securitate abluat locū cuz aqua calida aut vi no albo cauendū em̄ est ab aqua frigida qm̄ ipsa ma teriā cōpingit vnde in fricatione cobitus adhererati qua limofitas siue humiditas in virga que est cā in sectionis virge z corporis igif bonus erit hoc vt re gimine vt remoueat illa infectio seu fociodes. **Be solutione** difficultatum que moueri possunt circa hunc morbum. CAP. VI.

Clarificatio

Larificatio si querat quare hic morbus incipit a pudibundis dicunt quidam incepti q̄ ideo est q̄ ibi magis abundat humores corruptioni parati: sed contra: si bec rō esset sufficiens omnes fere egritudines ibi haberēt incipit: ideo dicat q̄ inter mēbra illa z morbi qualitatē talis est p̄sonitas: hoc merito talis influxus: nō enim quodlibet agit in quodlibet sed determinatus in determinatū phicoz. sic hic morbus ap̄t̄ est primo recipi in virga z deinde in collo capite z humeris z nō in alijs locis vnde ille influxus q̄ fuit illis tēporibz capiti z virge inimicabat. Et si queratur quare terminat p̄ os respondet q̄ hoc est merito argētū viui a sua p̄prietate hoc facies. sc̄. trahēdo humores versus illas ptes. Aut melius q̄ argētū viuum sua caliditate humores subtiliat z calefacit z hoc modo aptos reddit vt p̄ supiora eos natura expellat vnde Paulus ponit ipsūz calidū z humidū dum in sc̄do. Et si querat quare os fetet dicēdū q̄ hoc est ab argento viuo cuius p̄prietas est vt faciat fetere os sumus eius vt Alui. sc̄do canone capitulo suo z ab eo etiā puenit dolor capitis z naciū tū in ore vt ex natura sua colligit accedit ad hoc humor qui est adustus putridus z malus q̄ habet facere eadem accidētia ideo nimirū si tātus dolor quare summū remediū est vt cum incipit humor expelli p̄ os diuertat cum medicinis p̄ superius z inferi? exhibitis ad partes inferiores. Et si querat quare aliqui quātūcūqz parati ad egritudines melancolicas merito cōplexionis z mali regiminis z coeuntes cū istis infectis nō inficiunt dico q̄ hoc fortasse est q̄ eoz corpa sunt magis densa z ex p̄sequētū dissculter impressionē recipientia magis q̄ cetera aut merito p̄prietatis indiuidualis que diuersa i diuersis reperit. vt Alui. p̄ia primi. Et si querat quare argētū viuu iuuat magis q̄ cetera medicine p̄ter distillationē tyriacalē supius d̄scriptā. Dicēdū hoc esse a p̄prietate aut melius a qualitate manifesta q̄ calidū z humidū in vltio z morbus frigidus z siccus. qd̄ aut sit morbus frigidus z siccus p̄suadetur: p̄io q̄ saturninus vt ostēsum est: sc̄do q̄ comperitū est humida iuuamētum p̄stare z calida. Item q̄ similitudinē habz cū lepra que est morbus frigidus z siccus z cū alijs melancolicis morbis. Itē q̄ egritudo longa vnde Alui. p̄ia tertiū tractatu sc̄do capitulo. Egritudo cuius tēpus plongetū est: est frigidā s̄m oēm dispositionē. Et cōfirmatur q̄ raro videmus istā materiā putrefieri z causare feb̄ē vñ Gal. nullius rei p̄prietas est vt putrefiat ex frigido neq̄ ex sicco sc̄do de complexionibz quare dicēdū est hoc esse p̄pterea q̄ frigida z sicca egritudo. Et si querat quare sepe accidit vt remedia aliqua videat̄ in principio p̄stare sed postq̄ p̄nuant nō p̄seuerant iuuamētum. Dicēdū hoc esse duplici de cā quaru vna est ex pte nature alia ex pte egritudinis ex

parte nature: q̄ in p̄nuatione fastidit z in renouatione gaudet. Alia est ex pte morbi q̄ z si in principio remediū cōtrariet morbo in p̄cessu cessat cōtrarietas p̄pter asuefactionē: z iō ait Alui. ab ipso q̄ consuetū est nō sit passio quarta primi. Vnde videmus aliqua aīalia in prima obuiatione esse cōtraria z inimica: sed postq̄ asuefit eoz p̄uersatio cessat illa inimicitia: z tunc domesticant z cessat iter ipsa actio siue pugna pariter indicādū est hoc inter qualitates esse: z si dicat contra q̄ agente debite appropriato z passio bene disposito zc. de necessitate sequit̄ actio. Respondet q̄ in hoc casu bene sequit̄ actio: s̄ adeo pauca q̄ nullius est momētū. Alui. dicit q̄ p̄pter asuefactionē cessat dispositio in patiēte: ex quod sequit̄ q̄ p̄mutatio medicinarū dūmodo nō egrediatur p̄positū maxime vtilitatis est: vt Alui. allegato loco. Et si querat vtr̄ flobothomia sit pueniēs: dico q̄ in principio z anteq̄ materia sit exparsa ad loca doloris: ex quo ipsa est in venis z sanguini mixta maxime si etiā neq̄ fuerit exparsa ad cutem ipsa est pueniēs: si particularia pueniūt in p̄cessu aut non cōueniūt nisi factis vel applicatis vinctiōibus z alijs medicaminibz qm̄ cū natura temptauit expellere humores adiuta a medicinis p̄misit cū sanguine aliquid de ipsis quare ad min⁹ v̄tose nō vituperant: s̄ hoc cū cautela ne humores frigidi magis incruent aut calidi magis inflāment iuxta Alui. quarta primi. Caue ne egrum ad vñā d̄naz pducas rerū aut humorū colericorū ebullitionē aut frigidorū cruditatē. In hoc aut casu magis timeat cruditas q̄ ebullitio: z iō raro conueniēs est z expertū est multis nocuisse potiusq̄ iuuasse. Et si querat dolores qui sūt quater appellari debēt: dico q̄ v̄plurimū extēsiui vnde Alui. Doloris extēsiui cā ē v̄tositus aut humor q̄ neruū aut musculū extēdit ac si ipsum ad suas trabat extremitates sc̄do primi nec verū est q̄ qdā extēstimat q̄ hic dolor sit frāgitiuus q̄ indicat hāc materiā esse iter ossa z pāniculū fundantes se in dicto Alui. Causa doloris frāgitiui ē materia aut v̄tositus q̄ iterponit iter os z pāniculū qui tegit ipm̄ z nō loquit̄ Alui. d̄ pāniculo imēdiate tegēte os q̄ ille in sensibilis ē s̄ loquit̄ d̄ illis q̄ nō imēdiate adherent ossi sicut pānicul⁹ tegēs costas aut craneum z h̄mōi q̄re cū in illis locis nō fiat hic dolor: nō d̄ sic appellari. Et si querat pustule q̄ sūt in hoc morbo qbus pustulis magis p̄portionant̄ dico q̄ illis q̄ vocant̄ asafati ab Alui. q̄ sic ait. Asafati est sumabothor v̄l cerosap̄ Gen septia quarti cap. de asafati tū sepe accidit pustule q̄ alijs assimilāt vt q̄ assimilant̄ nō dis fistulis cācris essere formice z alijs fere oibz vt p̄siderāt patet. S̄ q̄ nominū disputatio nō p̄inet medico vt Alui. p̄ia primi doctrina sexta q̄nto capitulo i hoc s̄monē plōgat nō itēdo: quēadmodū alij q̄ ignorātes essentia morbi z cās ipsi? ex cōsequēti curā nō nisi de nobis fecerūt mētiōez quorum opus q̄re fuerit ip̄ressum cōp̄edere nō q̄o. Et si

Septis

psh a

Octava.

Dolores

extensiu

Dolor fran

g h m s

Nonā

Asafati

Norman

obseruau

Decima.

De morbo gallico.

quæque quare dolores augent in secunda aut tertia die vinctiois. Respondet: quod tunc quod humores mouentur quod subtiliant in sanatione seu digestionem que fit merito vinctiois iuxta afforismum secunde particule. In generatione sanici febres et dolores sunt magis quam facta sanici: et ideo optimum et singulare secretum est eo tunc administrare solutiuum ut antequam humor pos expellat per deorsum euacuetur: et sic nocumētum in ore euitat: ut ego sepius expertus sum: aut si pustulas seu plagas vlcerosas habuerit ibi attrahētia ponant ut humor inde euacuetur et ab ore diuertat ex quo isert quod verior est opinio quod dicit argētū viuū esse calidū quod dicit esse frigidū cū rōne ipsius humor subtiliet et ponat in motu ut ostēdit. **C** Sed ait studiosus iuuenis Vinctiuus Eliar Siculus. **C** Argētū viuū causat egritudines frigiditas ut epilepsia paralichum et hmoi ut Eliar. sedo cū et alij: ergo frigidū quod simile nō nisi a simili generat ut habet in phisico. **C** Eld quod rīdet quod vix esset si d p se causaret has egritudines s; eas causat p accidēs. s. debilitādo cū sit prius cerebro et neruis rōne cōplexionis quod calidū et humidū et naturalis cōplexio iuuat suo simili et nocet prius iuxta illud tertio tegui calidiora calidiorib; idigēt adiutorijs quod re ob debilitatē humores frigidōs generāt et eos facilius recipiūt cerebrū ipsū dico et neruū et sic patet clare solutio quod nō inueniunt quod aliqd generet ab eo diuersum p accidēs ut frigidū calidū et calidū frigidū et sic de alijs. **C** Itē questū fuit a quodā acutissimo iuuenē Frāscō de carmino vix argētū viuū sit pueniēs in hac egritudine cū fm mētē omnīu auctorū inimicat neruis et hec egritudo p maiori pte est i neruis. **C** Itē ait ipse sama quod oēs samāt nō omnino vana septio ethicor sed oēs fere dicūt argētū viuū esse prius et vinctioes ppterca vituperāt igitur et ad quod p me respōsus fuit quod argētū viuū ē pueniēs ppter rōnes supius dictas s; ad primū argumētū dico quod s; beat i se aliqd nocumētū: tū postq; corrigē ut ostēdit suo loco nō ē tū qn sit multo mai; iuuamētū. **C** Vel p ossz dici quod iō argētū viuū ē prius neruis quod ei; cōplexio ē prius pplexiōi naturali neruor: et ita in sanitate noceret ipsis neruis: s; quod neruū sūt discrasia ad frigidū et siccū et p argētū viuū remouet illa discrasia donec reuertant ad suā eucrasia: iō posset dici quod absolute ē pueniēs pū aliqua in egritudine cōueniūt q in sanitate discōueniēt et traherēt corp; ad lapsum pter naturāle. **C** Eld secūdam rōnem dico quod notāter ait Aristoteles nō omnino vana quia nō vult quod nullo modo sit vera: s; enim aliqd veritatis p quāto argētū viuū pbatūz est habet aliqd nocumētū: nō tū ppter hoc est phibēduz ex toto et maxime correctū ait enī Galēne vinctio de igenio sanitatis difficillimū ē iucire aliqd auxiliōz quod nihil nocēs pferat. **C** Itē fuit qūā ab alio quod dolores magis multiplicānt in iūcturis quod i alijs locis cū ex motu deberēt magis resolui et fuit subtilis iuuenis Jaco- bus Roger ad quod rīsus est quod magis facit vacuitas

ad aggregandū quod motus ad resolvendū vnde Eliar. scda Sen primi Canonis amplitudo que est apud iuncturam est apta ut materia ad ipsam descendat.

De explanatiōe arboris signor. CAP. VII.

None signū egritudinis aut sumit a re non nāli aut a re nāli aut a re pter nām. **C** Et re nō nāli ut in quo acre stetit infirmus quibus cibarijs quo potu plus sit quod exercitio: quo somno: qua vigilia et sic de alijs. **C** Et re nāli ut cui; etatis sit infirmus qualis sit eius psetudo: qualis ars: qualis virtus: quā cōplexio et hmoi. **C** Et re pter nām tripliciter ab operatiōe lesa quāte mutata ab exēte mutato. **C** Ab operatiōe lesa tripliciter aut aiali: vitali: aut nāli. **C** Ab aiali dupliciter motua et sensitua. **C** Sensitua dupliciter interiori et exteriori exēplū de motua ut qualiter possit moueri scdm totū et scdm mēbra exēplū de sensitua exteriori ut qualiter videat audiat olfaciat tangat ut puta quē dolorē pcpiat: quē saporē in ore sentit. **C** Exēplū de sensitua interiori ut quēles beat imaginationes quāle iudiciū: quāle memoriā: quāle somnia. **C** Exēplū de vitali ut quāle pulsus quāle hanelitus habet de anime passionib; in sex rebus nō nālib; fiat ingitio. Si sumit a nāli operatiōe hoc dupliciter aut ab operatiōe virtutū ministratiū aut ministratū. **C** Exēplū primi ut qualiter appetat retineat digeret attrahat atq; expellat puta egeret vrinet mēstrua hēat coheat sub re nō nāli cōprehendat. **C** Exēplū de ministratiū ut quāle nutrit: et de oib; istis operatiōib; inuestigādo an sit diminuta an albata an corrupta operatiō. **C** A qualitate mutata ut qualis sit odor hanelitus infirmus: qualis sudoris quālis vulneris viceris aut sanici. **C** Qualis sit et color lingue oculorū faciei et toti; corpis quālis humiditas quālis siccitas et asperitas lenitas duricies mollicies lingue vētris et totius corpis. **C** Ab exēte mutato ut quāte et quales sint supfluitates oculorū nariūz anriū palatus. **C** Qualis sit vomit; et quāt; ac et eructatio qualis itē vrina egestiones: capitis subascllax pedūz fordicies et toti; corpis sudor allices oscitationes nauica subuersio ad nāles operatiōes expulsiuas reduci pnt quod a nā tentante expellere fiunt. **C** Unde signa sanguinis ista sunt. **C** Et re nō nāli quod plus est regimine multiplicante sanguinem: ut quia vritur arte gaudio sicut cantator aut histrio vel quia vritur cibis multiplicantibus sanguinem et potibus ut sunt onasorbilia testiculi galloz vinuz optimū et huiusmodi. **C** Et re naturali quod carnosus complexionis sanguinee adolescēs seu iuuenis et similia. **C** Et re pter naturam et primo ab operatione lesa grauitas in originetur oculorum et capitis et temporum pulsatio allices oscitationes nauica dormitatio multa et profunda sensu turbato tarditas in cogitādo laxitudo membrozū absq; labore pulsus magnitudo velocitas et frequentia

In argē-
tū viuū
cal. v. l. fri.

Vinctio

Buode-
cima

Nicolaus Leonicensis vicentini in librum de epidemia quā itali morbum gallicum vocant ad Illustrē virum Joānem Franciscum mirandulensem Concordie comitem prefatio.

Abitas nuper Ferrarie de morbo quem gallicum vocat disputationē atq; a me postmodū mandatā litteris cui magis quā tibi Joānes Franciscus mirandulensis dedicaverim qui cū supioribus diebus Ferrariē

adesses atq; ante dies ad eandē disputationē constitutū tibi ex causis urgentibus esset discedendum nō parum dolere mihi visus es q; eidem disputationi nō possēs interesse neq; dissimulanter tulisti gratissimaz rez me tibi facturū si q; nō potuisses presens accipere haberes absens ex meis litteris vel potius volumine ad id dedicato legendi facultatē. Et quoniam nō te latebat magne cōtentionis disputationes a medicis atq; philosophis pertractatas nō veritatibus inuentione sed iurgiis atq; clamoribus plerūq; terminati illud insuper a me expectare videbaris vt nō solum que nā inter disputantes opinio tandē cēt p vera recepta tibi significarem. sed mei quoq; iudicii calculū inter ambigentes sentētiās manifestares. Quid plura: ego q; tibi ppter tua eximia in me beneficia oīa debeo pollicitus sum facturū me qd opus arduum qdem opus ac pene temerarium nisi ipsum excusaret obsequium. Ecce igitur iā tibi fidem pmissam exoluo quāto tardius quā tu forte cupiebas tanto maiore cū senore nō solū enī eam que precipue defendebat Ferrarie opinionē sed quascūq; alibi plurimū vigere intellexi conatus sum p mei ingenij ibecillitate cōfutare meāq; postremo loco exēplis rōnibus ac nobilissimoz medicoz auctoritatibus cōfirmare. Multa preterea Luicēne dicta que ad ppositaz cōtemplationē ptinebāt duximus in cōtroversiam. Quare qui hec lecturi sunt queso boni cōsulāt neq; me ppterea impudētē aut insolentē iudicēt q; ausim magni nominis auctores incessere. Facimus hoc multoz veterū ac precipue Aristotelis summi philosophi exemplo qui tāti fecit veritatē vt p ea asserēda scripserit etiā cōtra preceptorē neq; vero hanc apud te presamur veniā q; hoc meū circa antiquoz scripta examināda studiū adeo nō improbas vti ea quā nuper Ferrarie habuimus de litteris cōfabulatiōe mirari te mihi dixeris q; in illo quē supioribus annis edidi de medicoz erroribus libro Plinius tāle uiter perstrinxissem. in cuius auctoritatibus tu multo plēs quā q; a me fuere notati errores aīdueris. Bicimus ista malignis atq; impudentibus quoz aliter ea etiā que tacite pbant q; tū ipsi nō scripserunt aut inuenerūt liuore ducti aperte calūniantur aliter vero more pecudū alienis semper vestigijs insistentiū nihil suo oīa alioz iudicio tribuūt

et si cui se semel auctori addixere eius auctoritatē sine ratione rōnem esse arbitrant. Et cūq; tamen hi de nostris scriptis iudicauerūt qto minore apud ipsos gratiam sumus habituri tāto maiore apud pbos ac doctos speramus cōsequi apud te presertim q; Joānis Plinii patrui tui p oīum gradus virtutum vestigia imitari quiq; eā que in eius intēpestiua morte facta est litteraz atq; oīum bonaz artium iacturam. ita refarcis vt ad te respicientes virgilianum illud omnes vno ore pronuncient. Vno auulso non deficit alter.

Aureus et simili frondescit virga metallo.

Tibi itaq; et paucis cecinimus vobis placuisse cōtenti reliquorum autem vel inuidorum vel imperitorum iudicia contemnentes.

De Epidemia quā Itali morbum gallicū Galli vero Neapolitanū vocant. Nicolai Leonicensis Vicentini Liber.

Nuos Italiae aduenisse

morbos prioribus seculis ignoratos antiqua etas credidit siquidem Plinius vir eruditissimus nō mō Italiae sed vniuersē fere Europe lichenas ante Claudij principatus incognitos fuisse testat vigesimo sexto de historia naturali libro. Ego vero de alijs Europe pibus nō plane habeo statutū qd sentiā. Illud p certo affirmare ausim multis ante quā Claudius speraret anis lichenas fuisse grecis familiares qū Hippocrates auctor grecus vetustissimus cū multis alijs in locis tū presertim in tertia pticula Aphorismoz in morboz estuoz mētiōe lichenū cōmeminit vt mihi magis fiat verisimile verasse id malū etiā Italia quāuis forte lōgo tempore intervallo ante Claudij sed nōdum romano impio ad exterās nationes ppagato atq; ideo minus a grecis medicis Roma frequēta defuisse eidē morbo nomē clatores. idcirco donec sine nomine pstitit suis se iteris obscuriorē sicuti postea Claudio imperatē iā grecis artibus ac precipue medicina vigētē in ciuitate lichenas atq; mentagrā vocitātes fecere illustriorē. Simile quoddā nostro hoc euo accidit iam enī insolite nature morbus Italia: et multas alias regiones inuasit. Pusule sunt a partibus obscenis incipiētes: mor totū corpus atq; ipaz precipue faciē occupātes preter seditatē magnū in sup cruciatū plerūq; asferentes. Huic tamē morbo nōdum nostri temporis medici verū nomē imposuere: sed vulgato nomine malū gallicū vocāt: quasi eius cōtagio a gallis in italiā importato aut eodē tēpore et morbo ipso et galloz armis Italia infestata. Non defuere

De morbo gallico.

3

De morbo gallico.

quidem: qui eundem cum illo putarint: quem prisci elephātiāsin nominarūt sicuti alij morbū Gallicum esse antiquis lichenas alij asaphati. alij prunam siue carbonē. alij ignē plicū siue sacrum existimarūt. Que quidē ambiguitas nominū et dere ipsa quoq; dissensio multos suspicari fecit nouā hanc esse luem nūq; a veteribus visā atq; ideo a nullo medico vel greco vel arabe inter alia morborū genera tactā. Ego sicuti neq; illis assentior qui varias huic morbo indidere appellatōes haud quāquā eius nature pgrnētes. ita vbi pldero eadē natura pditos hōes sub eodem celo natos sub eisdē syderibus educatos eisdē etiā semp fuisse morbis obnoxios cogor existimare: neq; mihi pōt in caput mētis puenire natā hāc repente labē nostram ita infecisse etatē: vt nullā supiorē. Qd si quis aliter quā ego sentiat quid tandem hoc esse dixerit aut quā deorū vindictā: nā si causē naturales inspiciant millies post mūdī initia eadem extitere. Quare similē morbū ex causis similib; etiā supioribus etatibus ptingisse parati sumus ostēdere: vbi prius illoz opōnes qui morbū Gallicū fuisse a priscis elephātiāsin nominatū siue quid aliud a nostra opōne diuersum credere pfutauerimus. Sz anteq; disputationē ipsam aggrediamur. illud in primis admonēdū est aliud morbi genus significari verbo elephātiāsin in libris arabū aliud in libris grecorum. Rasis siquidē atq; Alui. elephātiāsin p morbo accipiunt in quo pedes et crura supra modū intumesunt. Galenus ac Paulus omnesq; greci auctores in eodē verbo morbū intelligūt quē Alui. et medici iuniores leprā appellāt. De pmo verbi elephātiāsin apud arabes significato neminē ambigere arbitror de scdo apud grecos vsitato longius est a nobis trāserēdum: nā si ostēsum fuerit nihil aliud esse grecis elephātiāsin: quā morbū illum quē vulgato noīe leprā vocamus: tūc id quoq; pbatū erit morbū gallicū non esse elephātiāsin quādo et qui cōtrarium sentiunt morbum gallicum plurimū a lepra distare cōcedunt. Et igit ad rem ipsam ppius accedam. Elephantiāsin apud grecos eē apud arabes et iuniores medicos leprā ita demōstratur. elephātiāsin auctore Danilo eginita est cancer totū occupās corpus vnde idē paulus inqt. Si cancer vnum tātū morbū infestās tamē fm sūam Hippocratis isanabilis ē quā tomagis elephas qui cancer quidāz est vniuersalis oēm curationē superabit. Eadē sūam scribit lib. iiii. Alui. his verbis. Et cum cancer qui est lepra mēbri vnius sit de illis qbus nō est sanatio qd dicem? de lepra que est cancer totius corpis. Idem dixerat Alui. circa initia eius capitis in quo agit de lepra q videlicet lepra est sicuti cācer cōis toti corpi. Sed et eorūdez humoz vitio generari elephātiāsin Paulus cēset et Alui. leprā et quēadmodū Paulus minus malā elephātiāsin spēm statuit que ex quadam veluti fece sanguis superflata oritū hz alterā que a flaua bile eque rectorida fit deteriorē sic et de quab; lepre speciebus. quāz alterā itidē ex fece sanguis altera ex flaua bile in atrā ppter assationē pueria generat Alui. decernit. Neq; vero aliā Paulus elephātiāsin aliā lepre Alui. adhibet curationē. Neq; et Salenus scribēs de elephātiāsin. scō libro artis curatiue ad Glauconē minus quā Paulus cū Alui. scribēte de lepra pcorat imo vō omnia illa Alui. vba: qd lepra multiplicat in Alēxādria ppter caliditatē aeris et malitiā cibi et eius essentia ex genere pisciū et carne salita et carne grossa et carnibus alinor et lēibus (liceat enīz mihi ipsius Alui. vba quāuis barbarē scripta. maioris tamē fidei gratia rescri) omnia in quā bec Alui. verba sunt ex Saleno de elephātiāsin eo quo nup dixim? libro loquētē trāslata. Quid qd nisi Galenus p elephātiāsin morbū quē dixim? intellexerit illud sequetur absurdum Galenum medicorum facile principē qui tot de medicina volumina tam accurate et copiose conscripsit nullas de eo morbo qui reliquos omnes magnitudine superat quē nos vulgo lepram appellamus in suis libris fecisse mētionem. Galeni autē libros intelligo quos idem auctor in propria lingua scriptos reliquit. nāz in his quos vel ex greca vel ex arabica lingua trāslatos habemus plurima est in hoc verbo lepra ambiguitas: quoniam aliquādo trāslator vbi elephantiāsin in greco Galeni Codice scriptūz inuenit lepram est interpretatus: vbi vero lepram nihil immutauit. sed eodē vsus est verbo cum tamen apud grecos auctores alius morbus sit lepra alius elephantiāsin. Lepra enim (vt iquit Salenus in libro de tumoribus cōtra naturam) passio solius cutis est: qd d elephantiāsin dici nō pōt: cū i hoc morbo q elephantiāsin a grecis noīat nō mō cutis sz carnes et atq; ossa: vt Celsus quoq; testatur plerūq; vitietur. Qd si quis pertinaciter tueri velit eundē esse morbum quem greci lepram atq; arabes itidē nominent: videat quid ipsum concedere oporteat hoc scilicet eum viperarum quo nullum esse prestantius remedium aduersus lepram medici omnes vno ore consentiūt quodq; internobilia medicamenta cōtra leprā Alui cēna numerat non modo non sanare id malum: sed insup generare. Salenus enim lib. xi. de simplici medicina duorum meminit elephantiāsin morbo laboratū qui ex esu carniū viperinarū in leprā inciditūz quare necessariū est dicere aliū offē morbū a Saleno et ceteris grecis lepravocē aliū q ab Alui. ac medicis iunioribus eodē nomine nuncupetur. Quid lepra nomen significet apud arabes et medicos iuniores q arabum doctrinā magna ex parte sequimur ne mo nisi hebes: atq; omnino obtusus ignorat: qd vero apud grecos siue latinos veteres grecos imitantes multi etiā nesciūt eruditū: vnde data est error occasio: vt diuersay linguarum significata distinguere nescientes: vel elephātiāsin nō esse leprā de quo scribit Alui. vt nō simpliciter leprā sz quādā lepre spēs existimauerint. Nos vō elephātiāsin idē eē q lepra

Elephantiāsin aliter apud grecos aliter apud arabes capi.

Galeni et Paulus

Elephantiāsin qd dicitur.

Aluicēna

de qua agit Aui. atq; ab altero morbo diuersas quæ
 Gale. leprā nominat existimamus: idq; videtur mul-
 tis rōnibus ex ipsius morbi sumptis essentia demō-
 strasse. Age vero etiā ex vi nominū quibus idē mor-
 bus nūcupatur argumētum neq; n. tantū elephā-
 tiasis sed præterea satyriasis apud grecos nominat
 licet verbū satyriasis p. priapismo quandoq; apud
 eosdē grecos accipiatur. Nomen aut elephanti-
 asis tractum est a similitudine elephantis quoniā (vt in-
 quit Gale. sexto de causis accidentiū) qui hoc mor-
 bo laborant carnē habent nigrā & tuberibus plenā
 qualis est cutis elephātum. Nonnulli elephanti-
 asis morbi magnitudinē qui nulli fere remedio suc-
 cumbit dictā existimant. Quidā ob id qd sicut ele-
 phas præceteris animalibus diuissime viuūt ita hic
 humor longissimus est que quidē omnes p. priet-
 tes nulli alij morbo magis cōueniunt quā illi quem
 nos vulgo leprā nominamus. Sed & satyriasis idē
 morbus a grecis vocatur quoniā eo affecti facies si-
 miliē satyris habent nasiq; simum crassa labra aures
 leuigatas vt scribit Gale. libro secūdo de causis mor-
 borū ac præterea alio libro qui de tumoribus contra
 naturā inscribitur quo etiā in loco aspectu horribi-
 les & male olentes satyriasis patientes ostendit que
 omnes note morbiū illum quē leprā vulgo dicimus
 minimo minus ante oculos ponunt. Quāquam ve-
 ro efficacibus rōnibus tu; ex morbi essentia atq; ap-
 pellatione tum etiā ex sensu sumptis pbauerimus
 nihil aliud esse elephantiāsin apud grecos quā mor-
 bum quē arabes nomināt leprā siue quid aliud qd
 ipsis leprā significet idem tamē arabes vt antea ad-
 monuimus p. elephantiāsin nō eūdem quē greci mor-
 bum sed crurū potius ac pedum tumorē immodicum
 intelligunt qd facile est ipsis p. m. t. d. m. quādo qui-
 dem vt sepe Gale. precipit non est de nominibus a
 medicis litigādum nisi idē auctores nō solū n. omi-
 na sed res ipsas quoq; cōfunderēt tu; videat Aui.
 libro tertio vbi agit de elephantiāsi sumpta p. tumore
 pedum nōnulla dicere que etiā Galenus de ele-
 phantiāsi in eo accepta quo greci capiunt significatu
 libro siquidem qui de nigra colera apud latinos in-
 scribitur. Galenus inquit ex eodem fieri humorē ele-
 phantiāsin atq; varices qui quidē humor primū
 rubidus apparet deinde nigrescit. Idem de sua ele-
 phantiāsi refert Auicēna & sicuti Galenus ac I. Pau-
 lus elephantiāsin ad rubidum colorem declinantes
 minus malam arbitrantur ita Auicēna subrubram
 elephantiāsin nigra censet esse incolumiorem & quia
 Dioscorides scribit cedream hoc est gummi illud ex
 cedro arboze fluens quod arabes vocant alchitram
 licet Simon Benuensis id verbum arabicum p.
 cem liquidam latine interpretetur q; inquam Bio-
 scorides auctor est cedream iuuare elephantiacos:
 si ligatur aut iungatur postmodum Auicēna de eo
 dem remedio contra elephantiāsin hoc est tumores
 Csic enim ipse id verbum accipit Crurum vel pedū

ita scribit dicitur q alchitran confert inuiscatum & li-
 nitum. Rasis quoq; qui elephantiāsin in eodē quo
 Auicēna accipit significatu naz & in Elmanfore & in
 diuisionibus seorsum de lepra & separatim de ele-
 phantiāsi tāq; de morbis differētib; tractat idem
 tamen auctor libro duodecimo Continētis in quo
 agit de crurum vitij quibus annumerat elephantiā
 de vitio elephantis plurima scribit que etiā Ga-
 lenus varijs in locis de elephantiāsi imo vero Rasis
 ipse Galenum allegat in libro de cholera nigra ita
 scribēt. Vitium elephantis & varices sunt ex hu-
 more nigro qd nisi fuerit cum eis caliditas nō erunt
 intense malicie ex vehementi quoq; declinatione ad
 coleram nigram purā sit vitium elephantiā. Simile
 fere sententiā vt antea ex parte notauimus scripsit
 Auicēna libro tertio capite illo quo vna de elephā-
 tiāsi ac de varicibus agit qui quidem Auicēna par-
 tim Galenum partim Rasis in eodem capite vide-
 tur imitatus. Multa autem remedia que greci tra-
 dunt contra elephantiāsin pro lepra sumptis scribit
 Rasis libro quem diximus contra vitium elephan-
 tis vbi de pedum aut crurum vitij tantum dixerit
 veluti ex Galeni auctoritate plantaginē quam etiā
 Celsus ad elephantiāsin precipue commendat. Ex
 Dioscoridis itidem auctoritate ad vitium elephan-
 tis laudat Rasis fel hircinum atq; mentastrū. Lon-
 gum esset si multa alia velles enarrare que greci atq;
 arabes quamuis de morbi essentia differētes de
 elephantiāsi tamē similiter tradiderūt. Quod si quis
 forte tam Auicēnam quam etiā Rasis ea ratione
 tneatur quod crurum pedum vt tumorem que ele-
 phantiāsin nominarunt non lepram sed tantum le-
 pre principium iudicauerint atq; ideo diuersis no-
 minibus alio scilicet lepram alio lepre principium
 nuncupare voluerint vt morbi in sua tempora diui-
 sionem non improbamus ita illos duas eiusdē mor-
 bi partes non debuisse diuersas facere species vel
 etiā genera omnino contendimus quod maxime
 fecisse videtur Auicēna qui de elephantiāsi libro
 tertio de lepra vero egit in quarto tanto scilicet inter-
 uallo vt videatur elephantiāsin distinctum omnino
 genus a lepra putauisse cum præsertim idem Auicē-
 na elephantiāsin nō vt Galenus inter figure mor-
 bos sed quātitatis potius libro primo collocauerit.
 Et hec quidē de prima opinione longus forte quā
 decuit q; tamen est in ipsa precipue Ferrariæ dispu-
 tatum nos hoc in loco abundantius differuimus.
 Ad alteram opinionem que mor-
 bum Gallicum esse lichenas asserit cō-
 futandam veniamus. Hanc opinionē
 esse falsam ita colligitur. Lichen est mor-
 bus ille qui latine dicitur impetigo vulgo autēz vo-
 latica. Morbus gallicus non est impetigo siue vola-
 tica. igitur morbo gallicus non est lichen. Qd mor-
 bus gallicus non sit impetigo siue volatica: que fuit
 nostri syllogismi minor propositio tam imperiti q;
 De morbo gallico.

Rasis
 quod
 in
 morbo
 imp
 quod
 non
 morbo
 quod
 quod
 quod

Celsus

Auicēna
 ponere
 elephāsi
 sin inter
 morbos
 quātitatis
 Galenus
 vero. Si-
 cure.
 Lepram.

De morbo gallico.

Lichena apud grecos esse morbum, qui a latinis impetigo nominatur vulgo autem volatica dicitur. Celsus felix.

etiam periti ipso sensu monstrante nouerunt. Quare id solum ostendere oportet quod malum greci Lichena vocant nos latino vocabulo impetiginem nominare et quod docti impetiginem vulgus volaticam nuncupare. Qui vero possumus melius ista probare quam Celsij felicitas auctoritate? cuius auctoritas hec sunt que a Simone genuensi allegantur verba. Impetigo greci lichenas dicunt latini zemas nascitur ex melancholico humore rotundo schemate in superficie cutis cum ingenti pruritu; quis non videat his verbis morbum quem vulgato nomine volaticam vocitamus designari? Plures quoque medici iuniores in quorum numero Nicholaus est atque etiam Gentilis siue quicumque is est cuius expositio nes in Sen septimam libri quarti Auicene habentur impressae sentire videntur impetiginem esse volaticam et allegant alios idem sentientes quauis videatur Rasis vigesimo quinto Continentis putauit se impetiginem esse tineam siccam de qua opinione postea dicitur. Eundem vero morbum esse apud latinos impetiginem qui sit lichen apud grecos prae-ter Celsij felicitas auctoritatem etiam ratione probatur. Que enim remedia Galenus et Paulus omnesque greci auctores contra lichenas notauere eadem sere contra impetiginem a Quinto Serenio. Rasi atque Auicena scribuntur neque hi arabes auctores aliter generari impetiginem quas greci lichenas docuerunt. Sunt autem lichenes et lepra (si lepram eo modo quo ante a grecis capi docuimus intelligamus) solius cutis passionibus. Peior tamen est lepra quas lichenes nam (vt Paulus et Galenus testantur) lichenes si diu persenerauerint tandem in lepram conuertuntur. maior enim est cutis feditas et desquamatio in lepra. quam in lichenibus. Tantam tamen habet lichenes et lepra nature cognationem vt credere possim hos duos morbos apud diuersos auctores inuicem nomina mutuari. nam que de impetigine scribit Celsus ea potius lepre conueniunt. Videtur. n. idem Celsus sicuti lepram impetiginem ita lichenas. papulas latine nominasse. quod ex quaplorumis que alij de lichenibus ipse de papulis retulit colligere possumus. Quemadmodum. n. a Celsio felice scribitur lichenas nasci rotundo schemate. i. figura in superficie cutis cum ingenti pruritu et asperitate atque vbi id malum serpere ceperit serpiginem dici ita et Celsus ait alterum papularum genus minimas pustulas cutim erasperare. rodere. et eandem serpere atque vti id vitium rotundum incipit ita in orbem procedere et quod greci dicunt ex lichenibus diuturnis fieri lepram. Celsus de quadam specie papularum idem pronunciat quod nisi cito auferatur in impetiginem vertitur et sicuti greci quosdam lichenas agrios id est seros nominant. eodem modo Celsus alteram papularum speciem agria id est seram ab eisdem grecis appellari testatur. Benique quod leui papule Celsus remedium precipit vt scilicet ieiunia sa-

lina quotidie defricetur idem greci adhibent lichenibus puerorum qui quidem curationis modus argumeto esse potest lichenas esse morbum quem vulgo volaticam nominamus aduersus quam nostro quoque tempore muliercule circa puerorum mala sananda precipue sollicitae nullam magis presentaneam nouere medicinam quam ieiuniam saluam. Sed et eodem Celsio auctore maior papula murali herba commodissime tollitur quam quidem herbam greci vt Celsus quoque libro. iij. testatur parthenice et perditium nominant. latini vero quia in parietinis nascitur alio nomine parietariam appellant. vulgus ob eum que in vasis vitreis abstergebis exhibet vsum vitrioli vt minus mirandum sit hanc ipsam herbam lichenas sine vi absterforia sanare. Est tamen et altera herba ipsa quoque in muris. sed maxime saxis humectis proueniens a simili vi effectus lichen a grecis nominata quam nostri temporis medici nescio qua ducti ratione vel vsu hepaticam vocitarunt. neque enim vsquam apud celebrem auctorem vel grecum vel arabem legitur lichenem herbam hepatis vtilem esse. unde pre ceteris hepatica dici meruerit. Quod vero Pandectarius scripsit ex Serapionis atque Galeni (vt videtur) auctoritate valere hanc herbam contra splenis atque hepatis obstructions et contra omnem hepatis egritudinem hi quidem lichenis effectus neque a Galeno neque a Serapione vsquam scripti leguntur. si vero Pandectarius illos ex sua protulit opinione minus illi hac in parte credendum quoniam hanc ipsam herbam quam greci lichena vocant tanta nominum confusione obscurauit vt que tandem herba sit neque alij ex verbis eius scire liquido possint neque ipse sciuisse videatur cum enim de lichena siue lichene egisset in littera. a. vbi cum arabice ainec latine muscum vel yfne vocari docet postmodum in sequenti sere capite agens de eadem herba lichene licet videatur non animaduertere eam arabice aze malfaret inquit appellari latine vero hepaticam. Eandem vero esse hanc ipsam hepaticam cum ea quam greci lichena nominant indicant ille que Aze malfaret siue (vt Pandectarius interpretatur) hepaticae a Serapione ex Galeni ac Dioscoridis auctoritate tribuuntur sunt enim quas iude auctores in suis de simplici medicina libris licheni herbe subscribere. Neque vero contentus Pandectarius ex vna herba fecisse duas. postmodum in littera. l. eandem herbam ter geminauit. De lichene siquidem sub proprio vocabulo egit et limum terre latine vocauit. Indicet ergo legentes quanta sit hominis fides habenda qui herbam eandem modo muscum. modo hepaticam. modo limum terre latine nominat non solum varia nomina sed rem quoque tamen vna erat diuersas opinatus. Quod si quis lichenem herbam prodesse hepati ea ratione concedat quoniam de ipsa scribit Serapio ex Dioscoridis auctoritate quod ictericis confert. morbus autem qui icterus nominatur

natur plurimum hepatis vitio oriatur is etiam Bioscoride docete discat non intra sumptam ad vitium ipsum tollendum: sed extra adhibitam potius ad colorem scilicet naturalem ictericis restituendum herbam lichenē a medicis peritioribus commendari quod verba ipsa Bioscoridis aperte demonstrant neque enim cum melle confectam atque comestam ut verba Serapionis male Dioscoridem interpretantis videtur innuere sed cum melle illinita potius lichenē in uare ictericos idem Dioscorides scribit. Non est autem ratione alienum hanc ipsam herbam que ut inquit Galenus plurimum valet abstergendo sicut lichenas ita alteram cutis in ictericis seditatem de lere. Sed postquam de vera hepatica hoc in loco disputatur similis error Ventilis medici nostra quoque etate celeberrimi haud quaquam est dissimulandus qui hanc iuuandi Hepar prerogatiuam cuiusdam Herbe in lictoribus maris nascentis quam alij soldanam alij per diminutionem soldanellam nominant in quodam consilio tribuit in quo etiam herbam a pluribus soldanam vocatam scribit cachilez ab arabibus nominari de qua itidem cachile refert Serapio ex Iaac Ebenaram auctoritate quod debilitati hepatis confert. Sed quod tanti viri pace dicere liceat fallitur sua opinione Ventilis neque in herba vulgo soldana seu soldanella vocata est apud arabes cachile: siquidem herba cachile folio nasturtij vel vñe describitur a Serapione. Neutra autem similitudo soldane conuenit quam scimus habere folia bedere solijs fere similia que quantum a nasturtio atque vñe discrepent indicent illi qui hasce herbas aliquando oculis sunt contemplati. Nasturtius quidem cum sit herba hortenſis vulgo agriū nominata puto omnibus notam. Vñe autem ut inquit Serapio est herba cali. Simon vero de cali ita scribit. Cali est planta in lictoribus maris nascentis si milis vermiculari pinguis et salsa. Ego hanc puto a grecis lephrion nominari licet Auctor Pandectarum antiphyllon pro telephio corrupte scripserit quo etiam ductus errore vñe facit anthyllidis speciem: cum tamen anthyllis alia herba sit a telephio vel vñe. Si qua vero herba sit ut ad propositum nostrum reuertamur que ob excellentem iuuandi hepar proprietatem nomine hepatica debeat insigniri illa profecto est eupatorium. que etiam inde apud grecos videtur nominata quod bona sit hepati: quanquam Plinius ab Eupatore potius inuicentore dictam existimat. de hac enim scribit Galenus lib. sexto de simplici medicina. quod hepatis obstructiones expurgat atque insuper hepar ipsum corroborat. In libro vero quod de antidotis inscribitur idem Salenus ita de eadez herba ait. Affectum hepar sepius herba eupatorium efficaciter iuuat sicuti mirabolanus lienem. Saxifraga autem atque Betonica renes. Non tamen quod et alibi monuimus ad hunc

effectum sumenda est herba illa vulgaris passim in fossatis nascentis que magno nostre etatis errore pro vera eupatorio recipitur neque enim illi de note conueniunt quibus nobis veram eupatorium Bioscorides designauit. Quod si quis forte a me erigat ut que nam sit vera eupatorium aperiam quod in prioris libello de Plinii ac medicorum erroribus inscripto distuli manifestare dicam tantundem quid sentiam si prius illud quod in eodem libello etiam antea ostendi. declarauero semper fuisse aliquos in veris medicinarum nominibus etiam prioris seculi errores qui vsque ad nostra tempora sunt propagati. nam quia plures superiore quoque etate imperiti colore decepti metallum id quod peritiores cinabarim nominarunt esse draconis sanguinem crediderunt atque ideo non cinabarim sed potius draconis sanguinem idem metallum nuncuparunt nos quoque piscā seruantes consuetudinem ita vocamus idem in herba eupatorio contingit hanc enim multi veteres quos Bioscorides notat putarunt esse veram argemoniū cum tamē hec sit ab eupatorio diuersa qui error ad nos etiam permanuit herba enim que est vera eupatorium a pluribus creditur esse Argemoniū atque ideo corrupto vocabulo passim Agrimonia nominatur. Quam quidem rem mihi a multis non fuisse animaduersam cum et alio scripsimus loco herba eupatorium passim nascatur sic vero a Dioscoride et Plinio Dioscorides imitante describitur ut penes sub aspectum poni videatur. Hec est Bioscoridis in eadem herba Descriptio eupatorium herba est fructuosa virgam vnam attollens rectam: lignosam: tenuem: nigram: hirsutam: cubitalē: vel etiam maiorem folia per internalla diuise in quinq; maxime partes vel plures similia folijs pentaphylli vel canabis potius et ipsa quoque subnigra ferratim incisa perambitum. Semen vero medio cauli ad nascitur sub hirsutum vergens ad inferiora ita ut ericatum vestibus adhaereat in qua quidem descriptio ne ea herba pingitur quam aliqui ab illa adhaerescē di natura. quam fructui tribuit Bioscorides lappulam nominarunt nos vulgo agrimoniam vocitam. Sed et alia que in eupatorio describuntur caulibus. lignosus: nigricans: hirsutus: cubitalis: aliquid altitudinis folia similia canabi vel pentaphyllo ita herbe vulgo vocat agrimonia quadrant ut hanc esse veram eupatorium nemo nisi ab ortu nature cecus non agnoscat: unde etiam duplex seculi nostri error deprehenditur alter quod herbam a veteribus eupatorium nominatam pro vera agrimonio recipimus. Alter quod eupatorio herbam vulgarem de qua nulla sit a priscis auctoribus mentio nulla nisi vel ratione vel auctoritate ad vsum medicine frequenter adhibemus. Sed hec quidem quamuis forte a nostro proposito qui morbum gallicum potius quam herbas intendimus explanare longe aliena iuuande tamen mortu-

Argemoniū corrupto vocabulo agrimonia.

Descriptio eupatorii apud Dioscoridē. et quoque nomine eadem herba a nostris vocatur manifestatio. Lapula vulgo agrimonia

De morbo gallico.

Morbū
a grecis
lichenas
dictum a
Celso pa-
pulas no-
minari.

Quid li-
che & le-
pra.

Quid
Alui. ite-
ligat per
impetiginē
excortica-
tā & nō ex-
corticatā.

Albaras
nigra.

Impeti-
go excor-
ticatū.

litis gratia que hactenus in veris remedijs digno-
secundis hallucinatur obiter sint exarata. Jam ad p-
positum reuertamur quo probare intendebamus:
quod malum greci lichenas dicunt a Celso papu-
las nominari sicuti quod iidem greci lepra dicunt
a Celso etiam impetiginem nuncupari hoc enī pos-
sit vel ex ipsorum morborum definitionibus demō-
strari: nam lichen in libro qui ori iatrici idest defini-
tiones medicinales inscribitur definitur siue liber
ille Galeni fuerit ut titulus per se fert siue alterius
non multum a Galeni placitis dissentientis. Lichen
est asperitas cutis cum magno pruritu. Lepa vero
hoc pacto. Lepa est transmutatio cutis ad contra-
rium nature habitum cum asperitate dolore atq3
pruritu & squamarum resolutione & quandoq3 vnā
quandoque plures corporis partes depascitur. Cel-
sus quoq3 tam in papulis q3 etiam in impetigine
cutim exasperari innuit. Impetigini vero hoc pro-
prium tribuit q3 in ea squamule resoluuntur & hoc
quidem fieri in qualibet impetigine sicuti etiaz om-
nem eius speciem oriri in pedibus & manibus atq3
ungues quoq3 infestare idem Celsus testificatur:
quod postremum dictum vel ipsum probare queat
nihil aliud significare impetiginem apud Celsum
quam lepram cum non solum greci auctores: sed
Plinius quoq3 auctor Romanus ungues lepro-
sos sepiissime nominat Aluicēna & ipse impetiginem
ita diuidens quod alia sit non excorticata alia excor-
ticata per impetiginem non excorticatam papulas
apud Celsum lichenas vero apud grecos videtur
significare sicuti per impetiginem excorticatam id
quod Celsus vocat simpliciter impetiginem greci
vero lepram. Sunt autem hec Aluicenne de impe-
tigne excorticata verba. Et de impetigine est excor-
ticata propter vehementiam siccitatis & multitudi-
nem profunditatis & est sicuti albaras nigra & sicu-
ti cortices. Est autem hic dubitatione dignum cur
Aluicenna hoc in loco impetiginem excorticatā di-
xerit esse sicuti albaras nigram qui tamen in alio ca-
pite superiore albaras nigram ita definierat. Albaras
nigra est impetigo excorticatū & est scabiosita-
tas accidens aspera vehemens & facit squamas si-
cuti piscium cum pruritu & est propter humore me-
lancholicum inhihentem de eo quod est iuxta ea in
hibitione fortiore q3 in colore imprimat tantum. hec
quidem Aluicenna est autem (ut dixi) dubitandū
si albaras nigra est impetigo excorticatū ut hoc in
loco inquit Aluicenna quo pacto erit sicuti albaras
nigra quemadmodum scribit inferius quod enim
est sicuti alterum non idem videtur esse. Nos ve-
ro hanc dubitationem ita soluimus. Grecos a qui-
bus arabes omnia ista acceperunt duo habere vo-
cabula germanos morbos significantia lepram sci-
licet & psozam atque ideo hec due passionēs pro-
pter nature proximitatem a Paulo eginita simul de-

scribuntur in hanc sententiā Lepa: & psoza sunt in
superficie cutis asperitates cum pruritu & resolutio-
ne ex melancholico humore ortum habentes sed le-
pra quidem cutem profundius depascitur in orbēs
procedens atq3 in ea quedam veluti squamule re-
soluuntur. Psoza vero magis in summo consistit
varijsq3 modis figuratur & furfuracea corpora abij-
cit. Lepa igitur apud Paulum est impetigo excor-
ticatū apud Aluicēnam sicuti impetigo non excor-
ticata apud eundem Aluicēnam est lichen apud gre-
cos ut etiam supra monstrauimus. Albaras autem
nigra est Paulo eginita psoza: quam quidem albaras
nigram Aluicēna ab impetigine excorticatū se-
perauit cum loco quasi differentie adiunxit & est fa-
biositas accidens & reliqua quod verbum adiunctū
indicio est tantū importare Aluicēna albaras nigram
quātum grecis auctoribus psoza. hoc. n. verbis ara-
bes in sua lingua baras interpretatur quod patet ex
verbis Rasis que libro. xxv. continentis capite illo
quo agit de passionibus vnguium in hunc modum
scripta legunt. Dixit Galenus expertus sum cāba-
rides & inneni q3 sanāt vnguiū baras si de eis fiat il-
linitio cum ceroto. Huius vō remedij sufficiens se
habuisse experiētiā ad ungues psozā patētes scri-
bit Gal. lib. xi. de simplici medicina. Et vero primū
nostri instituti propositum tandē absoluiamus. Quia
lepra ac psoza solius sint cutis affectus ut ex cap. de
definitionibus patet ac fere sine dolore in gbus squa-
mule tāti & cortices furfuri similes emittunt nō au-
tē pustule eminentiores quodā veluti virus stillan-
tes quāte ac quales in morbo Gallico apparet exi-
tetur morbum gallicū non esse lichenas si etiā liche-
nes cū lepra ut apud Alui. atq3 ipsius forte Plin. simi-
dant tā rōne quā sensu ipso ad stipulātē dēmonst-
ratur. Quāquam satis vtr apparet pbatum.
Morbū gallicum non esse lichenas etiam eius opinio
impetiginē magnam etiam eius opinio
nis parte que eundem morbum esse ala-
fati asserit vnā videtur destruxisse qm
arabes safati atq3 lichenas p eodē morbo non nūq3
accipiunt est enim vtr inquit Alui. impetigo nō lo-
gūqua alafati nisi cum re occulta & pertransit ut sit
alafati sicca impetigo malignior. Rasis quoq3 quod
& antea notauimus scribit in vigesimo quinto conti-
nētis putare se impetiginē esse tineā siccam quasi di-
ceret safati sicca videtur enī hoc verbū safati apud
arabes duo tinee genera significare alteram siccam
alterā humidā. Non distinguūt autem iidē arabes
tineam siccam ab impetigine ea ratione fortassis q3
ita summam capitis partem frequēter infestant. Ad
circo Aluicēna iisdem remedijs vtiur etiam ad safati
quibus paulus ad lichenas siue impetiginē ster-
core scilicet lacerti & stercore turdorum proprie co-
medentium orizām. quamuis Paulus aues illas
vescētes

vescentes oryza non turdos sed sturnos potius nominet de quo arabum ac precipue Auienne errore turdos pro sturnis sepe ponentium alibi diximus. Quod vero Auienna etiam saphati pro tinea non modo sicca veluti aliquando rasis sed etiam humida accipiat ille ostendunt medicine quibus vti tur Auienna ad saphati humidam. tucia. i. climia et chimolea: et charta combusta cum aceto et gummi picum balaustijs et aceto et oleo rosaceo hec enim omnia sere Paulus eginia ad sani. i. cuiusdam speciei tinee humide ita notate adhibet curatione. De sue quoque Galenum allegat scribentem multos se sanasse qui saphati patiebantur linimento chartarum combustarum tritarum et cum aceto temperatarum. Hoc autem medicamento Galenus libro primo de tractatu q. memini inscribit apud arabes ad achoras. i. atque huide tinee vsus se fuisse testat quia et tinee spes rasis in libro diuisionum saphati notat scribens. n. de altera specie quas greci cerio nos sanum appellamus ait q. eius foramen est latius et maius foramine saphati que sunt Galeni ac Pauli yba achoras et sanum ex foraminum magnitudine distinguendum. Idem Rasis in libro de egritudinibus puerorum alteram tinee speciem que sanus siue Cyrtipse inquit sanositas mellis vocatur etiam saphati nomine arabico nuncupantur hec enim sunt eius verba. Passio que dicitur sanositas est species saphati. In almanfore etiam habetur capitulum de saphati vel saphati que sunt ut ibi exponitur vlcera capitis habentia crustas. Aliquado autem rasis saphati capitis morbis addixit ut vigesimo quinto continentes quod et testatur. Nicolus saphati capitis impetiginem nominauerit qui item nicolus de saphati et tinea vna agit et saphati idest tinee ut ipse etiam exponit plures modos enumerat ex Galeni in primo memini et libro de apostematibus auctoritate. Apud Auiennam etiam omnes saphati species sunt cutis capitis passionibus saphati incipiens que est (ut Auienna inquit) bo- tor parue fixe lenes diuise in numeratione locorum deinde exulcerates nihil aliud sunt nisi exanthemata idest pustule quas scribit Paulus rubidi esse coloris et asperas summam capitis partem exulcerantes. Siregi vero que est species saphati humide apud Auiennam est cerion idest sanus apud grecos ad quam Cyrtipse diximus antea Auienna scribit eadem remedia que Paulus ut videatur verbum grecum cerion in sirengi apud Auiennam esse deprauatum sicuti forte psidracia in balciati siue ut alij scribunt raciat alteram saphati specie. Sunt autem psidracia: ut Paulus atque alexander exponunt pustule super cutem capitis eminentes. Verbum autem balciati pustulas tales apud Auiennam significare indicat ipsius Auienne verba sequentia que ita se habent Et balciati quidem est de genere saphati male et quia doq. est causa eius morsus sicuti scinifes maligni est autem verbum scinifes eque hoc in loco a verbo gre-

co conopes deformatum cuius quidem verbi quam tumlibet vitiatum significatum pandectarius intellexit non tamen scripturam emendauit. sed corruptum vocabulum ita ut inuenit exposuit hoc modo. Scinifes idest quedam musca parua quasi effugiens visionem habens aculeum acutum et alio nomine vocatur culx culicis et idiomate nostro vocatur senza la unde declinatur hoc scinifes genitiuo huius scinifes indeclinabile. Hec pandectarius non magna cum elegantia sed fide tamen nam q. nomen scinifes sit indeclinabile ostendit modus ipse loquendi Auienne cum inquit morsus sicuti scinifes maligni est enim scinifes casus genitiui. Quod vero conopis seu culicis morsus in cute verticis vel faciei tales pustulas excitet. quales diximus a Paulo atque Alexandro medicis psidracia nominari loca habitantes in quibus plurimus est eius insecti prouentus magno sui tedio plerumque experiuntur. Tantam autem heri grecorum nominum vel morbos vel animalia significantium in libris Auienne transformationem quam tam hoc in loco insinuauimus vniuersis mihi facile credet qui in secundo eiusdem auctoris volumine equalem vel etiam aliquando maiorem in nominibus medicinarum factam animaduertit. Cum ibidem cochium pro phocha. i. vitulo marino Cheichen pro cancamo. i. gummi quodam odorato. astrati- sus pro asteraticus idest herba inguinaria. bacche pro becio idest tussilagie bilonium niel pro aphare pro pelio pepelio beblisi pro peplo herbis earundem virium altera tamen portulace botenisi altera rute si milibus. gueguers pro cenchro. i. milio succutu. p. symphito. i. solida herba tephisie pro thapsia et mille alie grecorum verborum corruptiones inueniantur quas vix puto posse intelligi sine auctorum grecorum qui medicinam posteris tradidere cognitione qui et Aui. tatus aliq. medicie magister in eis calligat aliqui ut cu. rehlie. i. gummi rute agrestis qd. nusc. i. uicis expoit succutu vero sempuiua vel spes seminis mandragore secundum duas opiniones. vtriusque tamen falsam interpretatur. Qua quidem nominum obscuritate nescio quid possit esse in medicine opere periculosius quam do ex ea non modo alterum pro altero morbum curari. sed alia etiam pro alijs remedia exhiberi contingat. Quo circa nunquam satis laudari posset Aldus Manucius Romanus Vir non minores ingenio quam doctrina qui sua industria atque labore omnes grecorum sapientia grammatice poetice oratorie philosophice et medicince et innumeris voluminibus curat imprime dā q. tot doctissimorum hominum lucubrationes q. non multis post annis erat iteritute. ita rescit atque restau- rat ut nulla vniuersi possint temporum vetustate aboleri di- gnus profecto immortalitate qui tam multis viris p- itatibus dat eternitatem. Alluatim vero de quo post saphati spes Auienna facit mentionem quoniam crurum non capitis vlcera esse dicunt id neq. saphati ab eodem Aui. cognominant que neq. ad partem disputatione

Multa
notia ber-
baz dpra
uata apud
Aui.

Errores
Aui. i. tha-
piar sym-
phito her-
ba.

Laus A-
di Roma-
ni.

Alluatim.

De morbo gallico.

Buo si-
gnificata
verbis al-
botis apud
arabes.

Tarmin-
thus.

vident pertinere qua tantū probare intendimus mor-
bū gallicū nō esse sāsati. Illud tñ a nobis obiter di-
cetur alluatim verbū esse arabicum corrupte hoc lo-
co pro albotim scriptū sic. n. legitur et nō alluatiz in
codice arabico Zuicēne. Significat autē albotiz in
arabum lingua arborē terebinthū ex qua nascitur
resina terebinthina unde et gluten albotim noīe p̄m
latino p̄m arabico a medicis iunioribus eadē resi-
na nominatur. Sed et idem arabes albotiz vocāt que-
dā genera pustulaz similiū fructui arboris terebin-
thi a qua pariter similitudine greci quoq; atēq; ara-
bes easdē pustulas terminthubus vocauerunt. Sūt autē
veluti vlcera parua lentis magnitudine vel nō gran-
diora faba colore internigrū ac viridē quāuis et qua-
lis est etiā fructus a quo nomē tam apud grecos q̄
et apud arabes habuerūt. De his at vt arbitror vna cū
speciebus sāsati egit Zuicēna qm̄ he quoq; sicuti sās-
ati in summa corporis cure nascunt vt paulus egi-
nitā q de terminthubis scripsit ex Dioscoridis alexan-
driēsis auctoritate testatum reliquit. Sed de cisdē
etiā libro tertio capite de bothoz nominatis bothim
ipse Zuicēna plenū erat executus his verbis. Hec
bothoz apparēt in crure nigre quasi ipse sint fructus
tamaricis aut grana virida magna et materia eaz est
materia varicum et cura eaz ex pte mūdificationis ē
cura varicū vlceꝝ melācholicorum quo qdē verba
Zuicēne nihil aliud ostēdēt q̄ qd libro. iiii. capite
de sāsati circa finē de alluatim idē Zuicēna spālter
scribit q videlicet alluatiz sunt vlcera melācholica
que appent in crure ex eadē materia ex qua sūt vari-
ces et appropinquat cura eius curationi eaz illud
et luce clarius manifestāt verbū alluatim libro. iiii. ma-
le. p albotiz positū et has pustulas botiz nominatas eas-
dē esse cū illis quas greci terminthubus appellāt a si-
militudine vt diximus fructus arboris terebinthi q
fructus apud arabes granū viridē nominatur hoc. n. ē
qd dicit Zuicēna capite libri tertij nup allegato esse eas
quasi fructū tamaricis aut grana virida magna. ideo
autē Zuicēna addidit magna qz sicuti duplex est arbor
terebinthi fructifera semina vtraq; nā mascula ē sine
fructu ita fructus diuersificatur alter enim est ma-
gnitudine lentis alter vero grādiōr faba vt diximus
hic autē est quē Zuicēna magnū vocat ad alteꝝ equales
lenti cōparatū. Hec igitur si vera sunt vt certe ve-
ra esse existimamus nō parū illi decipiunt q alluatim
quartā faciūt sāsati spēm quiq; sāsati nō tā cutis ca-
put integētis quātū faciei morbū esse arbitrant quo
et errore ducti vidēt q morbū gallicū sāsati esse opi-
nantur qm̄ hic morbus ceteris p̄tibz sub veste la-
tentibus vulnus hostium euidentius offendit. Eiusdē
vero erroris auctores aiūt ex. j. libro Galeni de de-
cē tractatibus suos se sermones sumpsisse neq; ani-
maduertunt q idem auctor de morbis faciei nō p̄i-
mo libro sed quinto tantū illorum tractatū edisse-
rit sic. n. rectus ordo exigebat vt primum a caluarie
morbis inchoaret de quibus solis in. j. libro tractat

deinde ad ea quē in aurib⁹ in oculis atq; in tota fa-
cie oriuntur mala descendēs singula in proprijs tra-
ctatibus declararet vt vel ex his que ipsi concedūt
illud probari possit sāsati esse solus verticis passio-
nē quādo a Galeno in. j. libro decē tractatū de sa-
sati agitur. Sed et achores et savi et psyrdracia et ex an-
themata et quicūq; eodē libro capitis morbia Gale-
no cōnumerantur vel tinea sunt vel tinee similes se-
ditates sumpto tamē tinee vocabulo in eo quo medi-
ci iuniores capiunt significatu. Quod nisi Zuicēna
hec oīa sub sāsati nomine in suis libris cōpenderit
vane videbitur gloriatus quicqd suo operi fuerit lu-
padditū esse incōprehensibile cuz nūq; aliter de tinea
aut his tinee affinis affectibus egrit. Quāq; ve-
ro sāsati proprium capitis morbum statuerimus nō
tamē ignoramus morbū etiā certe parti corporis pe-
culiarē posse alijs aliquādo cōicari qd et inuit Zuicēna
ingens sāsati plurimum in capite fieri. Hos quoq;
vt medici de his que magna ex pte nō aut raro aut
semp eueniūt hoc in loco differimus. Possimus er-
go ita colligere. Cū morbus gallicus nō sit impen-
go vt etiā antea probauimus neq; vero tinea qm̄ hic
et ei cōpares morbi vt in capite sunt ita a capite inci-
piunt morbus autē Gallicus primū sui oriū habet ab
obscenis tā morbū gallicū differe a sāsati quāntū ca-
put ab inguine quacūq; alia corporis parte est exi-
sti mandum.

Ontra vero illos qui dicunt morbū gal-
licū esse prunā vel ignē p̄sicū siue sacū
nō eodē mō vt cōtra ceteras opiniones
possumus argumētari cū tanta sit apud
arabes et medicos iuniores de pruna et igne p̄sico vt
sacro ambiguitas quāta fere de hoc ipso morbo de
quo in presentia disputamus. Alij. n. prunā atq; car-
bonē nō idē malū sed diuersa potius opinantur cuz
tamen qd ab Zuicēna pruna dicitur a Galeno libro
xiii. artis curatiue et multis alijs in locis carbo latē
sicuti anthrax grece nominetur. Alij quāuis anthrax
idem grecis significet quod carbo latinis. differre tū-
men anthracem a carbone ea ratione arbitratū quo
nā anthrax fiat ex materia maligniore et magis adusta
quam illa ex qua carbo generatur nec de fuere qui
ita desiparent vt verbo greco latinam darent deriua-
tione anthracem ab antro dictum existimantes quo-
niam vt inquit intra concauitatem habet abscon-
sam. Non absq; omni tamen ratione quidam moti
videntur vt inter anthracem atq; carbonem siue prunā
nam differentiam statuerent cum viderent inde Zuicēna
cennam de Altoim quem ipsi anthracem interpretā-
tur vno capite agentem postmodū altero capite de
pruna tractantem tanquam de morbo ab altoim siue
anthrace diuerso inde Rasim in libro diuisionum
de igne persico primum mor de anthrace seorsim
scripsisse. Ego tñ illos qui iter carbonem siue prunā
atq; anthracē faciūt differētā libet iterrogātes
nūqd Gale. de anthrace in eo quē ipsi sub hoc ver-
bo intelligūt

Hic nota-
tur Bar-
tholome⁹
cognomē
to Mon-
tagnana.

bo intelligunt significatu vsquā fecerit mentionem tantū enim morbū ac magis q̄ ceteros exitialē latuissē Galenū atq; ideo neq; in lib. quarto decimo artis curatiue neq; in sc̄do ad Glauconē neq; in libro de tumoribus p̄ nām nūq; deniq; ab ipso fuisse nominatū pene ridiculū suspicari qđ si Gal. 7 de pruna d̄ qua agit Aui. 7 de anthrace pestifero sub eodē noīe Anthrace v3 lib. xiiij. artis curatiue tractasse dicat quoniam anthracē fieri aliqñ in epidemia eodē loco Galenus testat nōne hoc idem de pruna. 7 igne p̄fico refert Aui. his verbis. Et quandoq; accidunt ista causa pestilentie. Talis ergo pruna atq; altois siue anthracis minime differēt atq; hoc pacto Auicenna de eodem tumore pestifero sub varijs nominibus pruna scilicet atq; altoim frustra i duobus egisse locis indicabitur nisi forte dixerimus altoim quidem esse anthracē nō omni tempore. sed solum pestilente neq; in omni parte corporis sed tantum in glanduloso ac precipue inguinibus ortum quando 7 ipse Aui. hoc idem videtur insinuare ita scribens. Antiquissimi antiquorum nominauerunt nomine. quod translātū ē in arabico altoim omne apostema eueniens in mēbris glandulose carnis aut alibiū hec enī est verior lectio q̄ altera alibi siquidē verbū alibiū significat apud arabes inguen. vnde 7 herba inguinaria quā greci bubonion nomināt apud arabes alibiū nūcupatur licet pandectarius securus Serapionis errorem heringium a bubonio siue herba in guinaria nō distinguētis alibiū heringium interpretatur. Voluisse aut Aui. lib. iij. vbi de altoim scribit de hoc tumore agere qui precipue in inguinib; nascit facile coniecturabit vnusquisq; qui inuicē verba Auicenna. de altoim 7 Pauli de bubone contulerit sunt enim quasi eadem medicine quibus Auicenna curat altoim 7 Paulus bubonē nisi qđ Paulus multo rectius eandem curationem distinguit nam cū duplex sit bubon id est bubo alter qui sit a causa primitiua 7 vtar verbo apud medicos iuniores perustato atq; ideo ex sanguine non necessario maligno alter qui sit ex materia venenata tempore presertim pestilentie in primo quidē bubone inchoante Paulus videtur refrigerantibus atq; adstringentibus medicamentis veluti spongia ex pusca 7 lana ex vino 7 oleo acervo vel rosaceo. vel melino. i. pomorum vel lentisino vel myrtino nullū. n. ex his in tali bubone periculū imminet vt quilibet medice artis peritus intelligit Auicenna. vero nulla adhibita distinctione hec eadem remedia quibus ex repimentibus adhibet in principio altoim id est bubonij pestiferi quibus nihil possit esse in hoc malo periculosius. Neq; vero illud satisfacit quod nōnulli de hoc genere medicā di dubitantes dicunt in Auicenna excusationem quod videlicet Auicenna voluerit non super ipsam altoim sed potius partes ipsi vicinas ne corruptio perambulet eas quas diximus imponi medicinas repimentes. Ego enim in hoc genere morbi prestare

semper opinor non solum ad locum effectum. sed etiam proximam tabem pestiferā q̄ fieri possit euocare. Si. n. a locis circūstātib; repentiat q̄ extrinsecis partibus hoc est ignobilioribus malli depellet tantum ad intrinseca 7 plerūq; lethalia detrudetur cum illud quoq; in pestilentia sit obseruatum quanto plures cutis exterioris partes afficiuntur tota vix foras prodeunte. tanto minus subesse periculi sicuti vbi vnū solum locum carbunculus occupauerit egri salus pene est desperata quamquam vero Auicenna 7 si non incurandi ratione saltem in eo cū paulo conueniat. q̄ sicuti hic bubonion ad anthracē ita ipse altoim a pruna seiunxit non tamen eque constat apud Auicennam ex qua materia pruna. v. ignis persicus oriatur. cū videatur quandoq; Auicenna non solum a Paulo atq; Galeno sed a seipso pariter de hisce morbis scribens dissentire. Galenus enim quem Paulus etiam sequitur ait anthracem ex sanguine melancholico seruente generari atq; iō pustula aliquando incipere aliquando sine hac deinde q̄dam attolli pustulā qua disrupta similiter vlcus crustosum fit. Eadem sere de pruna vel igne p̄fico quodam in loco scribit Auicenna libro. i. quarto inter initia sen tertie capite de apostematibus 7 pustulis in hunc modum. Est vero ex sanguine grosso malo sunt species exiturarum malarum. nam si eius malitia vehemens fiat 7 ipsius ambustio proveniet herispila. 7 eueniet combustio 7 crusta 7 deterior est ignis persicus. Hoc in loco Auicenna de igne quidem persico videtur cum Galeno consentire siquidem ignis persicus idem genus coit cū anthrace de quo Galenus agit libro. xiiij. artis curatiue quemadmodum ex ipso constat Auicenna qui libro quarto capite de vlcibus ait vlcus corrosiuū ignem persicum a Galeno nominari vt etiam ex multis translationibus constat que anthracem ignem facrum vel persicum interpretatur. De herispila vero idem Auicenna aperte a Galeno discordat qui vult herispilam non ex sanguine crasso qualis est melancholicus sed potius tenuissimo generari vt constat ex eius verbis libro secundo artis curatiue ad Glauconem de vero herispelate scriptis. Postmodum vero Auicenna in eo quarti libri capite quo de pruna atq; igne persico tractat licet easdem sere notas in pruna 7 igne persico scribat quas Galenus ac Paulus in anthrace siue carbone pustulas scilicet corrosiuas facientes accidere escaram qualem facit accidere combustio 7 cantherium vult tamen tā prunam. quam ignem persicum ex colera citrina generari que si verba eius attendimus ex sanguine colerico originem traxerit. Si autem mihi quod etiam ab initio exposulaui hoc in loco concessum ab ijs. q̄ nihil nisi elegāter dictatū audire patiunt 7 vba potius q̄ snias p̄ferant vbi de arabū medicorū opinio nib; disputat seruare eūdem aliqñ modū loquendi q̄ me dici passim iuniores vident p̄ flauabile colerā para

Aui. i. eo
de morbo
aliqñ
Galenū
seg.
Aliqñ
di
sentire
ab
eo.

Auic. di
scordare
a Gal. d̄
herispila

De morbo gallico.

melancholiā p herispelate herispilā & plura alia nomina barbara vsurpare ne si alijs q̄ ipsi vocabulis vti voluero non tam videar latinitatē affectasse quā tum verborū studio bonos auctores oppugnare tentasse. Materiā itaq; prunę vel ignis p̄fici apud Aui. esse cholera citrinā ex cholericō sanguine genitā in dicant ipsius Aui. Cyt nup diximus) verba que ita se habēt. Et vnusquisq; amboꝝ tā scz pruna q̄ ignis perlicus est de cholera citrina adurētē p̄mixta melā cholie. Et paulopost in curatione eorūde morboꝝ Aui. p̄cipit fieri phobotomiā aliquādo vsq; ad syncopē. vt sanguis cholericus euacuet̄ qui quidē curationis modus nescio quātum rōni vel etiā ipsi Aui. conueniat qui sanguinē esse frenū cholere vbiq; insinuat & primo libro. cauedum eē admonet ne stipula sanguinis missione egrum ad humorū cholericōꝝ ebullitionē pducamus. Quare si eius alijs i lo cis doctrinam sequimur in morbo ex cholera superate seu sanguine cholericō facto phlobotomia non competit vel nō tāta vt ad syncopen vsq; perducatur. nam & Galenus ipse qui tā audaci remedio ad stipulatur non nisi in tribus dispositionib; vsq; ad animi defectū sanguinē strahit vel scz i maximis phlegmonibus vel febrib; ardētissimis vel doloribus vehemētissimis. Quaru; nulla adest in eo de quo discimus morbo si enim sanguis cholericus sit super abundas quod eē in igne p̄lico inuit Aui. nō phlegmones faciet sed potius herispilas ēt exquisitas: vt inquit Galenus lib. ij. artis curatiue ad glauconem vbi inter phlegmonē atq; herispelas ponit differētiā. Vtri aut herispelatis calor imodicus vt idē Galenus sentit lib. ix. artis curatiue non aliter q̄ aqua frigida epota curatur. Sic & quecuq; alie febres ex cholere: vel p se vel sanguini miste seruoze generātur nullū magis p̄sentaneū habēt remediū. q̄ frigide aque potione. Unde Aui. tam in curatione herispile: q̄ etiam caufonis visus ē dubitare an in eis sanguinē mittere oporteat nedum iusserit ad syncopen vsq; p̄fundi. hoc. n. remediū in his soluz febribus puenit que ex multo sanguine vel ebulliente vel putrescente generant̄ quales ille sunt que proprio nomine synochi nominantur sed neq; ppter intolerabiles dolores (hi enim in hoc morbo non ad sunt) tanta sanguinis detractio est faciēda. q̄ si etiā adessent distinguēdum foret: vt inquit Galenus in expositione aphorismi. Que egeruntur non multitudinē considerare oportet. an phlobotomia vel potius purgatione sedari deberent nūq; aliud ex his verbis insinuano nisi q̄ vbi humor alius a sanguine faceret sua vel qualitate vel quantitate dolorē purgationem esse preferendam quod videmus eundem Galenum in omnium morboꝝ precipue cholericōꝝ curatione vbiq; obseruasse adeo vt in commentarijs libri secundi de humoribus etiā spleuritide cum sit ex humore cholericō dānet phlobotomiā quam tamē plus in hoc q̄ in villo altero

Tres dispositōes in quib; l3 facere phlobotomiā vsq; ad syncopen.

morbo alioquin videt̄ pbare. Appz. n. & ipsius quē admodū ēt Aui. nimiam humorū colericōꝝ inflammationē vbiq; cuitare quāuis hanc in ignis perlici curatione Aui. non cauerit docēs aliquando in ea vsq; ad syncopē sanguinē euacuare. Quid q̄ ēt Aui. in pruna vel igne p̄lico prohibet scalpellationē p̄ofundam quando materia est declinūs ad coleram. his. n. & ipse vtitur verbis & tamē capite supiori vbi agit de formica suaserat ex Valeni p̄silio extirpare formicā cū aliquo qd̄ sit sicuti embula & extremitas pēne aut alterius rei cuius extremitas sit acuta quā possibile sit deglutire formicam. Atqui bec extirpatio formice si diligētē inspicimus multo est violentior q̄ scalpellatio v̄si hanc timet Aui. quando materia ē declinūs ad coleram multo magis tale aliquid facere debuerit formidare in morbo ex materia non declinui ad coleram sed mera colera vti p̄le oppinatur pro creato. Ego quidē puto Aui. modo salua tanti viri reuerētia dicere liceat morbos ēt natura distantes atq; eorūde curationes plerūq; confundere vel vt eisdem vtar verbis que ipse solet aliquid quando in alioꝝ rēphēsiōne vsurpare capitulū i capitulo ponere quā quidē confusionē videtur in tribus capitibus de herispila de formica & de igne p̄lico se consequentibus p̄cipue fecisse. Nam vnus ēt eundē seruemus ordinē) capite quo agit de herispila inter ceteras huius morbi notas hanc ēt p̄p̄ q̄ cōburit & sua virulētia vesicat. Nec autē Cyt ita v̄ xerim) vesicatio magis propria ē alteri morbo de q̄ agit in sequēti capite quē ipse formicaz miliarē Galenus vero ac Paulus herpetē cēchriam idē miliarē ea potissimum nominant ratione quod serpē atq; in cute vesicas siue pustulas milio similes excitat & ēt medicine ipse quas adhibet Aui. ad herispilā sup cutē existentē sunt q̄ a paulo scribuntur ad formicā miliarē siue (vt eius vtar verbis) ad herpetē vesiculosum vel pustulosum. Nec enī sunt Pauli verba. Ad herpetē vesiculosum scoriz plumbi ex vino austero contrita mox illinita cataplasma ex folijs bete in vino decoctis sup̄pone. Aui. autem ad Pauli (vt videtur) imitationē ita scripsit. Et si fuerit herispila sup cutē curetur excozia plumbi cū vino pontico cum folijs sicle bullite cū vino Modus autem loquēdi Aui. enī non paruaz potest diligētē inspicētibus facere dubitationē cum. n. inquit Si fuerit herispila super cutē videtur ex his verbis innuere possē ēt aliter q̄ sup cutē fieri herispilam. Atqui Aui. enī superius inter flegmonem atq; herispilā faciēs differētiā ita scripserat. Et apostema herispile nō fit nisi in eo qd̄ apparet de cute. Quare nisi hec dubitatio soluatur. nō parua suspitio relinq̄t q̄ medicine quas hoc in loco ad herispilā scribit Aui. alteri potius morbo si ē formice miliarī pueniūt. Sz & vba sequētia Aui. hoc ip̄s ap̄p̄tissime mōstrāt nā statim sub iert. Et curet cū eo i q̄ ē resolo & exicatio fortis cū i frigidatōe. Nemo autē nescit nisi qui

si q tritum illud in medicina principiu et ignorat co-
traria. s. contrariis curari herispile morbo calido. et
sicco fortiter exiccata no copetere. Qd ipm gentilis
aiaduertes inquit Alui. na hic dupliciter intendere.
prio q ponit absolute medicinas q copetunt in statu
secundo q hic ponit medicinas. q copetunt in herispi-
la vlcera. q sunt nimis fortis exiccatiois. Hos ve-
ro ex hac ipsa responsione illud cofesum habemus
qd q Alui. pbare nitebamur eas. s. que hic ponunt
ab ipso medicinas non herispile. de qua agit in hoc
capite sed alteri potius de morbo tractat in sequen-
ti formice. s. vel miliari: vel corrosive conuenire nam
herispila vlcera nihil aliud e. nisi herpes exedens
apud Gale. vt id e Sal. lib. xiiij. artis curatiue testa-
tur. herpes autem comedens est formica corrosiua si-
ue vlcera apud Alui. Qd vero no differat herpes
comedens d quo agit. Galenus a formica corrosiua
de qua scribit Alui. videre lz ex his q Alui. quidem
de formice corrosiue. Sal. vo de herpetis comed-
tis curatione eadem ambo precipiunt hec enis sunt
Alui. verba. Vta aut scdm qua curat formica est vt
ea que ex ipsa est corrosiua alienetur ab humectatio-
ne qua ia administrasti in herispila. humectatio .ii.
no est conueniens in vlcibus Sal. quoqz a quo sum-
psit Alui. in eand fere sniam scribit lib. ij. artis cura-
tiue ad Glaucone Herpetes qde quantu ad totius
corpi curatione simili mo. quo herispelata curare
opz. quatu vero ad locu ipsum affectu no et silt oes
qui. n. exesi sunt refrigerari qdem desiderant. sicuti
et alij atqz herispelata no tn ea medicameta que pre-
ter id q refrigerat et humectant patiuntur. sed ex ea
sola ex refrigerantibus. q simul exicare possunt ad-
mittunt. Hic Sal. sicuti Alui. in cura formice corro-
siue ita in curatione herpetis comedetis phibet hu-
mectatione. quam tame in herispelatis probat atqz
io idem Sal. subiugit. Non igit neqz lactucam ne-
qz polygonum. neqz ex stagnis lenticulam vel palu-
stre lotu vel anthyllu. vel psyllu. vel portulacam vel
tybbu. vel sempuiua vel tale aliquid qd possit hume-
tare. q herispelatis erunt oportuna opz adhibere.
S; hic no paruus remanet scrupulus qz has ipsas
herbas vel magnam earu parte in principio formice
corrosiue probat Alui. ita scribens. Et administra in
principijs eius. s. formice corrosiue Cde ea eni statiz
supra locut erat) sicuti lactuca et nenufar et sempui-
ua et volubile et portulaca vt videat Aluice. sibi ipsi
maifeste repugnare si. n. vt ipse palulu supradixerat
ea q debet herispile humectatio fugienda est i cura
da formica corrosiua cur postmodu lactuca sempui-
ua et portulaca quas Sal. lib. xiiij. artis curatiue ad
herispile quidam laudant curatione libro vero se-
cundo ad Glaucone pp eaz humiditate herpete exe-
dente censet euitandas statim Alui. in formice corro-
siue principio comedat. vel iubet administrari. No
solas inqz gentilis. q hac in verbis Alui. repugnanti-
a visus e aiaduertere sed cu alijs exiccantibz mixtas.

vtputa lenticula que est frigida. et humida cum sem-
peruiua que est frigida et secca. qsqz idem Gentilis
no de formica corrosiua. sed ambulatiua. in qua
sicuti in qualibet alia formice spe scdm ipsuz aliqua
e vlcera atqz io humiditas q dz exicari moueat
dubitatione. Sed cur obsecro ad formica siue cor-
rosiua siue vlcera talis mixtio sit necessaria qsi no
inueniant herbe simplices que simul heant tu exic-
cadi tu et refrigeradi prate aut quasi ea sola que hu-
mectat possint refrigerare. Ipe quoqz Alui. postmo-
du. sicuti et Sal. eazqz vtruzqz pstat effectuz q. s. eque
exiccant atqz refrigerant meorat sicuti amoglossam ru-
bum et lete qbus mille alie possunt siles respiri. Qd
si et eede formice corrosiue. siue vlcera copetunt
medicines. q et herispile frigide. s. mo no possint hu-
mectare sicuti neqz calefacere cur Alui. volubile her-
ba ad caliditate declinat vt ipse scribit secundo sui
opis libro alijs refrigerantibz adnumerauit vt tn hec
copetat q n a qbusda cesetur frigida no video si vt
ingit Gentilis) be quas scribit Alui. medicine no p se
sole s; misce cu alijs recipiatur qno ex mixtura hu-
mectanti ac refrigeranti fiat medicina q tantu frige-
faciat et exicet. quale exigit formica corrosiua vel vl-
cera q vt morbo calidus frigida soluz sine calidis
qrit vt vero vlcera? solu secca sine humidis i quo q
de morbo Sal. et strychnu. i. solanu respuit qz non
habeat sufficente siccitate Alui. vero eade herba no
pbat nisi seccam qsi viridis possit humectare. Si er-
go humida cauebat cur lactuca et nenufar et lenticu-
la aque silesqz herbas humidas et alijs siccis admi-
xtas approbavit. Neqz tn puto qd Gentilis credidit
eu fuisse Alui. intellectu vt sempuiua p herba secca
q alijs humectantibz debeat adiungi hoc i loco noia-
uerit qm eade herba Sal. libro secdo artis curatiue
ad Glaucone alijs adnumerat q herpete comedete
no solu possint refrigerare. s; et humectare qvis.
n. id e Sal. vi. de simplici medicina libri volumine
sempuiuam frigidam ac seccam statuerit plurimu
tamen illi tribuit frigiditatis minimum vero siccita-
tis immo in ea vigere aquosam substantiam plane
asseuerat cuius ratione vt arbitror in secundo libro
quem diximus artis curatiue ad Glaucone quan-
do herpes fuerit vlceraus sempuiuam vnam cu
alijs humectantibus improbat sicuti ipsam herispi-
latis conuenire fatetur nam licet facta ad corpus te-
peratum sicuti fit in ceteris medicinis collatione li-
bro quem diximus de simplici medicina sexto sem-
peruiua frigida et secca herba dicatur eade tame ad
herispelas morbu calidu ac siccu comparata scdo
libro ad Glaucone frigida atqz huida reputat si-
cuti oleu rosaceum et refrigeratos calefacit et calefa-
ctos refrigerare ab eode Sal. scribit lib. iij. de sim-
plici medicina q qde effectuz diuersitas vt et ibi scri-
bit his pcpue dat medicis q paz a tempameto re-
cesserunt quale esse diximus sempuiua herba i sicc-
itate auctore Galeno sexto libri d simplici medicina

Herba
volubilis

Gentilis
copositio
ne impro-
bari.

Sal. lib.
iij. de sim-
plici me-
dicina.

De morbo gallico.

Rabi Moyses ex ignorantia cōparatōis medicinarū ad diuersa corpa male galenū tāq̃ sibiipsi dīcētē nōtare.

Extranea remedia q̃ vti Galicēna in formice curatione.

volumine. Hāc vero ad diuersa corpa cōparationes non animaduertēs rabi Moyses ausus est notare Galenū quasi libro scđo artis curatiue ad Glaucōnē cōtraria de semperuina scribētē: que libro Cquē diximus) sexto de simplici medicina sup eadē herba asseuerat. Nos vero de hac re pugnātia sīnarum falso obiecta Galeno plenius alibi dixim⁹ vbi eisdē Galenū defendim⁹ p̃tra rabi Moysen principi medicorū ēt in plerisq; alijs infestum. Aliud vero Galenū suffugiū dīcētis: q̃ in principio principiātē formice frigida et humida competūt: q̃z ibi sit aliqua vlcera: non tamē corrosio adest eisdē: quas supra posuim⁹ rōnibus improbat: atq; eo magis: quoniam a Galeno in scđo artis curatiue libro ad Glaucōnē quelibet vlcera ēt in summa cute existētia egere exiccatibus Hippocratis auctoritate monstrat. Sed vt ēt antea inuimus: cū Galicēna his verbis vtiat: et ad mīstra, in principijs eius: hoc verbū eius nīl aliud pōt referre nisi formicā corrosiuā: de qua statim supra fit sermo. Neq; vero illa rō quincit: quā qdā adduxerūt p̃bare volentes Galicēnā intelligere de p̃cipijs formice ambulatoriue: nō autē corrosiue: qm̃ postea subiungit: et cū timet sup eā corrosio: cū in formica corrosiuat inquit nō timeat corrosio: que iā ad sit sed potius in ābulatiua: quasi nō poterit Galicēna prius scribere curationē formice corrosiue: deinde docere anteq̃ formice corrosio supueniat q̃b⁹ remedijs sit occurrēdum. Adibivero maiorē faciūt dubitationē remedia quedā: q̃bus vtiur Galicēna ad phibendā corrosionē sicuti aqua: que currit ex ligno vitis humido cū adurēt: et stercus ouis cū aceto: et stercus vaccinū cū aceto: que diuinus ipse extranea esse p̃stet: neq; multū ad phibendā corrosionē p̃ficere. Ego vero multo magis extranea existimo: q̃ statim post ab Galicēna sup corrosionē iā apparētē imponunt: sicuti succū cucumeris asinini: et sal: et fel hirci: et rutā cū nitro et pipere: et nitrū cū vrina pueri: que oīa tā priora: q̃ ēt sequētia nō formice vel ābulatiue: vel iā corrosiue: sed tollēdis potius verucis pueniunt: vt p̃ ex Paulo eisdē vtētē ad tollēda qdā genera verucarū: que greci myrmecias acrochor donas appellāt: vt ēt ex Galicēna p̃stat: q̃ de nōnulis eorū in curatōe verucarū meminit: et varijs i locis vbi de eandē medicinā p̃prietatib⁹ agit valet eas ad verucas: non autē formicā ābulatiua: vel corrosiuā insinuat. Sed hoc qdē capitulum de verucis in caplo de formica male fuisse ab Alui. positū: et cāz ēt hui⁹ erroris in sequētib⁹ plenius apiemus: Illō nūc p̃basse sufficiat Alui. herispilā p̃ formicā: et formicā p̃ herispilā nō sine magna p̃fusione accepisse qm̃ qdē que erāt herispilē remedia refrigerātia. Latq; humectantia: eadē formice corrosiue accōmodant: que vō formice cōpetebāt vel corrosiue: vel miliarī multū. s̃ exiccatia bec retulit ad herispilā. S̃ qm̃ supra mōstrauimus medicamenta fortiter exiccatia scripta ab Galicēna ad herispilam supra cur-

tem existentē a Paulo fuisse transumpta an ēt fideliter trāslata fuerint videamus sic. nō simplex sed multiplex potius error indicabit. Quū ex his remedijs fortiter exiccatib⁹ de q̃bus supra facta ē mētio ita hētur apud Paulū Lane antique illote circa redā cōbuste. 3. xij. cere. 3. xxv. scor. e plumbi acetabulum mediū sepi caprini purgati. et loti i aqua. 3. xxv. olei myrtini. 3. v. altera huic correspondens apud Alui. scribit in hūc modū. Lane veteris aduste nō lote pōdus. 3. xij. 5. carbonis de cortice arboris pinitundem cere. 3. xx. scorie plumbi. 3. v. sepi caprini veteris abluti cū aqua. 3. xv. olei myrtini. 3. v. si pōderat qdē medicinarum notata in Alui. cōpositionibus nō oīno quadrant cum alteris que in similibus apud Paulum cōpositionib⁹ inueniunt non est vt arbitror magnipēdendum. Illud multo magis ē cōsiderandū ab his p̃sertim. qui quandam veluti diuinitatem tribuunt Alui. in cuius libris de medicina p̃sertim nullum posse inueniri errorē arbitrantur. quo pacto Alui. in nuper dicta cōpositiōe miscet carbonem de cortice pini. quem tū Paulus in sua compari oīno p̃termisit. Est in quā vt existimo diligētius examinandum an Alui. vel alius deliquerit noua atq; inaudita medicamēta veterē cōpositiōibus adiungēdo. veluti carbonem de cortice pini. de quo quidem carbone nullq̃ scriptū inuenit. q̃ vltam habeat in medicinis ad herispilā. vel formicā efficacā. Hunc autem non esse nostre translationis errorē testē facio miro ingenio. ac singulari doctrina p̃dictū iuuenē Paridē cesareū mantuanū. q̃ vt semper fuit omnīū bonarū artū studiosissimus: ita nunc medicine totus insisit: ad quam fideliter p̃cipiendā nō mō latinorū: et grecorū: sed et hebreorū: atq; araborū adhibet p̃ceptores qui a me eodem paride p̃sente sepius regitū in his locis p̃sertim in quibus Alui. a Galeno ac paulo nō parū dissensire videbatur. vt verba Alui. sicuti in eorū iacent lingua mibi interpretare eundem fere sensum retulerunt: que etiā nos in nostro habemus Alui. vnde in eā veni sūam vt multos qui nō solū in nostris. sed etiam hebreorū atq; arabū libris inueniuntur errores Alui. ex prima grecorū auctorū quorū sīnas idēz Alui. vnde quāq; collegit facta in arabicam linguam cōuersione sum p̃fisse occasionem. nam et hunc ipsum. de quo paulo ante loquebamur errorem nō aliunde q̃ ex verbis Pauli male intellectis traxisse originē facile potest vnusquisq; p̃pendere. Cū enim Paulus ita scribat. Lane veteris circa tedā cōbuste. 3. xij. cre didit Alui. vel potū ille q̃ male Paulū in arabicū sermonē trāserēdo dedit Alui. errādī occasionem. tedam quocūque siue carbonēs ex tedā exusta derelictos in eandē venire cōpositionem: atq; idē ita notauit. Sumantur lane veteris aduste non lote pondus drachmarū xij. et semis carbōis de cortice pini tātūde errorē fatio ridiculo. atq; aliqñ futuro piculoso: si medicinē ēt q̃ deuorant: vel bibūt postq̃ sup ignē qm̃q;

quandoq; parate carbones qui ex eodē igne reman-
serint in suā quoq; societate receperit tale enī quod
dā fiet in compositione relata ab Aui. si vt ipse docet
ad lanam crustā equa portio carbonum ex tēda circa
quam fuerit crusta adiciat. Nemo autē admiret eā
pripue lanā que circa tēdā fuerit crusta a Paulo i
ea quā diximus cōpositione pbari fuit enim quod
dā apud veteres in cōburenda lana que nō nisi cō-
busta ad vsum medicine veniebat artificii cuius ē
Galenus sed multo plēius Dioscorides meminit q
inter ceteros lanaz cōburēdi modos hūc quoq; tra-
dit Alij di sponētes obeliscos sup vas ficile latum
os habens inuicēz distantes 7 super imponētes scā-
dulas 7 lanas alternatim leuiter ex tēdis paruis suc-
cedunt. vbi vero lane fuerint cōbuste tollunt 7 si qd
pingue vel pīx ex tēdis paruis defluerit simul tol-
lunt atq; reponunt 7 hoc est qd Aulaulus vult lanaz
sita vt docet Dioscorides vltim. nō autē carbones
de cortice pini in ea quam scribit ad herpetem ves-
cosum cōpositione cōmisceri. Nūc ad reliqua expla-
nanda transeamus in quibus videt Aui. aliquanto
maiorē vel etiam periculosiorē fecisse cōsultionez
mor ad ignē pīsum. de quo pīpue disputabam
in quo morbo plusq; in ceteris fuit Aui. perplexus
reuertemur. Scio. nūc me nō credēda scripturū his p
serti q post habitis rōnibus sola nota ac scribētū au-
ctoitate sequit q se alicui ita addidit auctori vt pro-
prio sensus dīstruētis malint alteri q suis oculis cre-
dere. Nos supra cum ex sensu ipō tū ēt Dioscoridis
auctoritate cui etiaz ex parte consentit Auicenna p
bauimus eupatorium hēre folia canabis vel pēthaphyl-
lo similia fructū puū q exiccat? vestibus adherescit
eē deniq; eupatorium herbā illā quā nos vulgo agri-
monia noīamus Aui. vero idem eupatorium aliud
q agrimonā esse significat cū ait eupatorium eē her-
bā aromaticam hūtem folia canabis 7 florem sicuti
nenufar. Constat enim herbā vulgo agrimoniaz nū-
cupatā neq; esse odoratā neq; hēre florem sicuti ne-
nufar imo ita exiguum vt vel nenufari vel eius flori
collatus nullam ipsius habeat similitudinē. Cui igit
tur plus hac in parte credemus Dioscoridine
An Auicēne? Auicēne inquit cui nostra etas de-
dit medicine principatum. At qui Galenus vnaq;
ipse Auicenne in hac parte medicine que de medi-
camentis simplicibus agit primum locum Dioscori-
di tribuit. Sed fac auctoritatem esse partes. Vbi
tu mihi Auicēne patrone herbam inuenies aroma-
ticam folijs canabis flore nenufaris que sit verum
eupatorium sicuti ergo tibi alteram assignauit ita
Dioscoridis Plinij. Serapionis super herbā eu-
patorio descriptionibus congruentem vt nisi malis
videri cecus q sateri Auicennam in veris eupato-
rij notis designandis aberrasse nullo modo negare
possis herbam quam nos vulgato nomine Agrimo-
niā vocam? eē veterib? eupatorium. Qd si forte mi-
bi cōcesseris id qd multi ēt ex medicis iuniorib? nō

diffitētur Aui. non multā habuisse simpliciū medi-
camētoz noticiā non adueres fortassis te eadē con-
cessionē dimidiā sciētie medicine partē Aui. detra-
here que tota vt inqt Gal. lib. scdo de Crisi ex dua-
bus constat noticijs altera subiecti. circa quod me-
dicus operatur altera illoz qbus veluti instrumētis
in suo ope vtitur. Tur vō si in his in qbus veritas
ipsa seipsam cōtēplantibus offert vbi viget sensuū
iudicia Aui. errasse concedis non eque in reb? ma-
gis abstrusis atq; reconditis labi illum potuisse sa-
tearis. Tu tamē crede qd lubet nos paucis ista scri-
bimus 7 folijs amatozib? veritatis. Si non apud ma-
lignos atq; imperitos saltē apud probos ac doctos
gratiā vt speramus psecuturi forte ēt apud egrotos
quos fortuite medicine periculo liberamus. cū her-
bā in fossatis nascentē que quid sit a medicis igno-
ratur hactenus tamē credita est a pluribus esse eu-
patorium ne syrupo ex eupatorio atq; alijs compo-
sitionibus adiungat modo sint q nobis fidē velint
p̄stare prohibemus. Sed 7 altero multo sane maio-
re periculo vel ēt tormēto miseros mortales libere-
mus qd audio malo suo fato sensisse nōnullos qui
hac tēpestare morbo gallico laborarūt neq; n. desue-
re medici q pustulas illas que in eodem morbo to-
tum aliquādo occupāt corpus quibuscūq; ferreis in-
strumētis extirpare tentarint nixi (vt arbitror) Aui-
cēne auctoritate formice ambulatue 7 corrosiue pu-
stulas embula 7 pēne extremitate vt supra queq;
notauimus euellentis quod ēt magisterium si dijs
placet neq; Binus in tali curatione improbauit? 7
Frāsciscus de Pedemōtium pluresq; alij Aui. se-
quētes suis scriptis inseruere. aiuntq; ipsi vna cum
Aui. id esse pueniens fm Galeni opionē. Sed vbi
obsecro vñq; Galenus pustulas ex humore acuto
cholericō factas talibus instrumētis iussit extirpari?
Galenus inq; vbiq; medicos crudeliter atq; im-
perite medicantes vocāt humane nature p̄niciem.
Quid vero steuius aut rudius medēdi genus pos-
sit excogitari q morbum nō alio magis noīe q qz
exulcerat infestāt ēt vehemētius exulcerare. Falso
igit inqt alijs Aui. Galenū allegauit neq; vere ne-
q; falso si tamē locū p̄sideremus vbi allegauit dice-
re ausim falso allegasse. Gal. n. id artificii ait eē pue-
niēs non ad tollēdā formicā vel miliarē vel corrosi-
uā sed quedā potius genus verrucarū. quas greci
myrmecias. i. formicas appellāt. Natus est ergo er-
ror Aui. ex noīs ambiguitate. qz enīz greci pustulas
quas dā ex humore cholericō genitas solā cutē occu-
pātes atq; ēt serpētes ab hac serpēdi natura Erpe-
ta vocāt arabes quoq; a simili p̄prietate easdē pu-
stulas formicā noīarunt. Sunt vō ēt quedā genera
verucarū que greci myrmecias noīe sumpto a for-
micis appellāt qz sensus qsi sint morsus formicarū
patiētibus inserunt has quoq; verrucas arabes ad
grecorū imitationem formicas nūcuparūt quo fit vt
vbū formica apud arabes duoz morboz generib?

De morbo gallico.

Totā me-
dicinā cō-
stare ex
duab? no-
ticijs alte-
ra subie-
cti altera
medica-
mētoz.

Binus 7
Frāsciscus
de pepe-
mōtium
vna cum
Aui de-
ceptos.

Auicēnā
male Ga-
lenū alle-
gare

De morbo gallico.

quis nā differentibus accommodet. Alii, ergo vtrāq; formicā tā pro pustulis colericis q̄ ē p verucis acceptā atq; vtriusq; morbi curationē in vno capite copulauit l3 alter ex humore tenui ac colerico fiat al-
ter ex crasso ac melancolico atq; iō vt genere distin-
guunt ita diuersum genus curationis exposcāt. pu-
stule siqdem colerice vel sola totius corpis purga-
tiōe vel etiā emplastris sup locū affectū ipositis nū-
q̄ aut manu curantur veruce vero vt docet Gale. li-
bro. xiiij. artis curatiue cū alijs instrumentis tū etiam
pēna ita adaptata vt totā verucā sua canitate comp-
hēdat atq; adeo firmiter hereat q̄ ea de subter acta
veruca radicitus euellat quē ē modū docet Alii.
lib. iij. capite de verucis quē pariter modū vere lo-
co illo potuit ad Gal. auctore referre. sed vbi opor-
tuit Gale. citare testem ibi eius testimonium pter-
misit vbi vero reticere qm nō de verucis sed formi-
ca potius corrosina curanda agebat pperam allega-
uit. Hunc vero tā multa q̄ diximus de Alii. multos
in vnu morbos pfundēte oīa tēdebāt vt ostenderem?
ipm fili atq; aliquanto maiore in pruna atq; igne pfi-
co vsu fuisse cōfusiōe negs forte suspicet nos in tā
lōgis digressionib? ea q̄ nihil ad ppositū nrm ptine-
rēt cōgnoisse cū. n. pbare intenderemus morbū gal-
licū nō eē ignē pscū oīs vero de quacūq; re sumit
disputatio debeat a definitiōe vt ait. C. psci necessā-
riū hūimus antea ostendere q̄ nō cōstaret apd Alii.
qd ē ignis pscus aliqñ enim ipm ex sanguine cras-
so z melancolico ingt generari vt ē antea admonui-
mus aliqñ vero ex colera pmixta melancolie z nunc
ignē pscū idē genus facit cū pruna vt cū inquit hec
duo nota fortasse absoluta sunt sup oēs pustulā cor-
rosina vesicātē adurētē faciētē accidere escarā qua-
lē facit accidere cōbustio z cauteriū nūc vero diuer-
sificat vt cū ingt prunā esse magis melancolicā ignē
vero pscū magis colericū qñq; trahit ipm ad formi-
cā comestiuā vt cū ita scribit z qñq; absoluit nomē
ignis psci de illis sup quo est illic pustula de gene-
re formice comestiue adurēs vesicās qñq; ad formi-
cā transfert miliarē vt cū scribit in hunc modum. Et
qñq; sunt cū formice spēbus z miliaris male febres
vehementis caliditatis perniciose. Quasi apud ipm
Alii. ignis pscus z formica miliaris nō differant ne-
q; multū reseat vtrū ignis psci vel formice millia-
ris signa manifestet z sane diligentius intueti formi-
ca miliaris z ignis pscus nihil aut pap admodū dif-
ferūt apud Alii. sunt. n. in vtroq; vesice milio simi-
les veluti Rasis. Paulus atq; Gale. lib. xiiij. artis
curatiue cōsentiūt. Quod si Aliicēnā seqmur non
mō forma. sed ē materia eadē in ambobus morbis
reperit qm tā ignis pscus q̄ ē formica miliaris fz
Alii. hāt ex colera pmixta melancolie nisi forte qs di-
xerit ad faciēdā formicā miliarē nō solā sufficere
melancoliā colere adiūctā sed et pblegma regri-
boe. n. vt inuere Aliice. capite de formica miliari ex
verbis illis. Necessē ē illic esse ex melancolia z pble-

gmate q̄ admiscēt colere. Sz cum idē Alii. sicuti
Gale. ex solo pblegmate mixto cū colera eādez for-
micā miliarē generari aliqñ fateat cur nō inidē me-
lancoliā absq; pblegmatis societate iūctā cum colera
posse eisdē facē morbū cōcesserit Multi quoq; me-
dici iuniores opinantur eque ex vna sicuti ex altera
mixtiōe formicā miliarē pcreari. Quare z ignis p-
scus z formica miliaris in eadē nō mō forma l3 ē
mā fm Aliicēne sniam cōueniēt. Quāq; forte quis
piā illam assignabit diuersitatē q̄ in igne pscico mate-
ria colerica sit magis adusta quā in formica miliari.
Cur vero hoc cū ipsa ē sua caliditate vesicas exci-
tet z vt inquit Alii. febres faciat vehementis calidi-
tatis atq; iō perniciofas febres aut z alia accidentia q̄
in formica miliari Aliicenna nominat sunt ignis fa-
cri seu perfici propria quem etiam prunāz appellat
Alii. ad imitationē Galeni q̄ eisdē morbū z quaro-
decio artis curatiue volumie z multis alijs in locis
anthracē vocat quo in loco idē Gale. oīa hēc an-
thrace refert q̄ ē hic scribit Alii. de formica miliari
q̄d v3 febres h3 vehementis caliditatis z q̄ sit aliqñ
ex eisdē causis ex quibus sit pestilentia z q̄d aliqñ
lat in colore pblegmoni. magis tamen ad atq; decli-
nātē. Quare non temere hoc in loco Alii. dubi-
tauit cur cum Alii. in hoc capite intederet de pru-
na z igne perfico agere signa tamen formice millia-
ris z nō ignis perfici vt cuiquam nō absq; ratiōe vi-
deret expresserit. Soluit autem verba Aliicēne in
hūc modum exponendo. Et quandoq; sunt cuz spe-
ciebus formice miliaris. i. cū pruna z igne perfico q̄
possunt absolui super species formice miliaris male
Hec vero solutio mihi non placet neq; videtur ipsi
Alii. esse cōsentiens nam cū quattuor ponat Alii
cenna modos super quos absoluitur nomen prune
z ignis perfici ex quibus quartus est magis propi-
tius fm Alii. expositionem cur hunc tacuit Aliicē-
na z aliū minus propriū memorauit volens ta-
men eaq; tam ignem perficum proprie sumptum q̄
etiam prunam comitantur ostendere. Quare cum
Aliicenna sub nomine formice miliaris scribat pro-
pria accidentia ignis perfici z prune vel nō differre
prunam z ignem perficum a formica miliari exstī-
mauit vel magis cū hoc q̄ cuz alio aliq; morbo pue-
nire. Idem tamen Aliicēna superius capite de apo-
stematibus z pustulis ignem perficum non formice
miliari sed potius berisipile in nature vicinitate cō-
sociat vbi ita scribit. Est vero ex sanguine grosso ma-
lo sunt species exiturarum malarum naz si eius ma-
licia vehemens fiat z ipsius adustio proveniet heri-
sipila z eueniet combustio z crusta z deterioz ea est
ignis perficus. Hic Aliicenna facit ignem perficū
non modo in materia. sed etiam in forma cum heri-
sipila communicare licet ignem perficum dicat esse
deteriozem. Torquent autem hec verba Alii. ut
q3 Gentilem expositores Aliicenne coguntq; ipsos
multa imaginari forte a veritate aliena. Alii. siquidē tale

Aliicēnā
de igne p-
fico mō
vnuz mō
aliud sen-
tire.

de tale apha factum ex sanguine grosso nō verā eē herisipilam arbitratur sed potius phlegmonem q. assimilat herisipile in accidentibus quod etiam videtur sentire Gentilis quoniam herisipile hic sumi ipso proprie fatetur. Sed cur tale apha factum ex sanguine grosso malo adusto (ut igitur Aui.) herisipile q. fit ex colera pura s. et eundem Aui. cēnam simile indicatur et nō magis anthrax qui (ut inquit Galenus primo de differentiis febrium et pluribus alijs in locis) fit e sanguine melancolico superaffato. Idcirco neq. cum vino neq. cum Gentile consentio quorum alter vult herisipilam et ignem perficū esse apha colerica alter sanguinea quidem sed ad naturam colere declinantia cur enim non magis ad melancoliam cū sanguis ex quo generantur fit melancolicus qui tandem procrede adestione conuertitur in melancoliam. Mihi quidem herisipila atq. ignis perficus hoc in loco ab Aui. cēna nominati non aliter differentes nisi q. alter est altero deterior nihil aliud eē vident q. antrax de quo Galenus multis vt dixi in locis facit metionem atq. ideo non herisipile vel igni perficus similes dispositiones sed vera pruna vel ignis perficus potius que enim hic Aui. cēna in herisipila et igne perficis scribit combustionem scilicet et crustam eadē tribuit Galenus antraxi vultq. ipsum e sanguine grosso adusto. sicut etiam Aui. cēnam hoc in loco herisipilam et ignem perficum procreari. Sed et herisipilam eundem esse morbum aliquādo apud Arabes qui fit apud Galenum antrax euidentius ostendimus libro decimotercio continentis apud Rasim ista verba leguntur. Dixit. s. Galenus secundo libro. artis curatiue ad Glaucōnem quem etiam rasis paulante citauerat. Quotiens sanguis superueniens ad membrum fuerit superabundans grossus et calidus generabit cicatricem ad modum cocture ignis etiam secus vlcus erit apostema calidum bulliens et vehementis doloris et morbus ille appellatur herisipila. Quod si ipse sanguis fuerit in dispositione sui in superabundantia grossi bulliens et caliditate et tamen in se habuerit eruginem subtilem insertampullas admodum illarum que accidunt ad combustionem ignis et emanantibus ipsis ampullis sub eis apparebit illud vlcus habens cicatricem et appellatur herisipila sicut. Hec quidem oīa de herisipila verba sumpta sunt e secundo libro artis curatiue ad Glaucōnem vbi Gal. duplicē modū quo antrax generat exponit. Sed et idē rasis libro diuisionū herisipilā et ignē perficū q. p. eodē morbo v. accipit ita ingens q. in corpore egrediuntur bothor et incipit velociter puenire ad hoc vt fiat cruste nigre aut virides et fiat illud q. est i circuitu earū rubrū et coloris pavonis tunc illud notatur herisipila et ignis perficus. Plurib. tū i locis rasis libro. xiiij. continentis facit ignē sacrum vel perficū nō solū eēntia s. et accētib. ab herisipila differre nā libro. xiiij. continentis scribit in hac modū de igne sacro Hic morbus accidit e sanguine grosso ebulliente sed

in maiore pte incipit cū pustulis pcedētib. eū et quādoq. accidit sine pustulis verūtamē oīo erit cū aliquā excitatio in loco in quo fieri incipit et ex pruritū egredientē pustule et post emanationem ipsarū efficiunt vlcus cū cicatrice iminenti ad similitudinē combustionis ignis et quādoq. accidit vna pustula quāq. plures parvule ad modū pānici et cū eis accidit febris vehemētior febre phlegmōis et herisipile alio aut eīusdem libri loco scribit ignē sacrum nō solum sebre acutiorē s. etia colore ab herisipila differre. Hec vero oīa fere et scribūtura Galeno et libro quarto decio artis curatiue et plurib. alijs in locis de anthracē. sepissime enī vbi Gal. scribit anthracē rasis ignē sacrum vel perficū interpretat q. vt etia antea admodum Arabes et passim medici iuniores qui arabum doctrinā sequunt aliud p anthracē aliud p ignē sacrum vel perficū intelligāt atq. ideo et prunā ab anthracē distinguāt cū tū anthrax verbū grecū significet latine carbonem vel prunā vt Aui. interpres dicere maluit Cur vero Aui. atq. rasis anthracē d. quo Galen. loquit nō mō prunā vel ignem perficū sed et herisipilā aliqui nominarint nescire aliā reddere rōnē nisi quā et superius multo. qui in Aui. libris inueniuntur error assignari malas. s. grecorū auctor in ligurā arabicā trāslatōes in q. nō modo herbarū. sed etia morborū noīa plerūq. diuersa notant vnde sicut ea dem herba sepius apud Aui. sub varijs noīs scripta ita idem morbus diuersimode nūcupat reperit. Possem multarū herbarū in quib. hic error accidit apud Aui. exempla pferre sed vni tū vitade prolixitatis grā hoc in loco cōmemorasse sufficiet. In volubili herba de qua et est facta metio superius iter me dicamenta que in curatiōe formice scribit Aui. Hec sigdem herba aliqui in littera. L. cussos pro cissos. i. hedera nominat aliqui in littera. u. volubilis maior et tū quoq. p hedera sumit omnes. n. que volubili magne ab Aui. tribuuntur proprietates vt q. lac eius abradit pilos et interficit pediculos et q. folia eius recentia puenientia sunt vlcereb. magnis et q. p solidat decocta in vino et ex eis emplastrū factū suppositus adustioni ignis et p. cum ceroto et q. distillat. succus eius in aure dolorosaz et p. fert vlcereb. antiquis in ea et q. inuēt spleneticos cū aceto hec inquā omnia hedere a Galeno assignatur. Quod si q. mihi hoc in loco obijciat nullo modo posse volubile pro hedera apud Aui. intelligi qm idem Aui. ingit volubilem magnam suo lacte abradere pilos et pediculos interficere et aquam eius esse solutiūam cum tamen hedera nō habeat lac neq. soluendi sed adstringendi potius vt de ea scribit Gale. potestatem facili est ad ista responsio. Nam sicuti Aui. cē. in capite de cussos hedere vires cum alterius herbe que ladanum fert virib. miscuit vt alibi ostendimus. ita et hic hedere proprietates cum alterius herbe proprietatibus que volubilis maior a Mesue et pluribus alijs nominatur manifeste confundit que quidem

Aui. atq. rasis anthracem apud Gal. aliqui nominare ignē perficū aliqui do herisipilam.

Volubilis herba

De morbo gallico.

volubilis maior a grecis cissampelos. i. hedera vitea-
lis a plinio conuoluolum vulgo campanella qd etia
alias manifestauimus nuncupatur. Hec autem he-
dera vitealis siue volubilis maior siue conuoluolus
vel quocunq; alio nomine libeat appellare lacte plu-
rimo manat et aliu ciet. Idcirco Auicenna qui visus
est nescisse veram hedera vitealem ab hedera viteali distin-
guere sicuti pro hedera volubilem ita lac pro lachry-
ma posuit est enim vere hedere lachryma non autem
hedere vitealis lac cui tam a Galeno qd etiam a dio-
scoride is datur effectus qd pilos abradat et pedicu-
los interficiat. Quare Auicenna mixtis ambaru her-
barum etiam natura distantius potestibus magna
peperit confusionem et sicuti in morborum ita etiam
in herbarum tractatione capitulum in capitulo po-
suit. Quos maxime errores inde arbitros habuisse
ocasionem quia varij interpretes arabes easde no-
modo herbas sed etiam morbos varijs nominibus
nuncuparunt qui enim dioscoridem e greca lingua
in arabica transiit hedera greco vocabulo cor-
rupto tamen cussos nominauit qui autem Galenus
conuertit pro hedera leleb idest volubilem posuit.
quoniam hedera vitealis eodem nomine apud ara-
bes appellatur. Idem arbitros in verbo anthrax co-
tigit quod in quibusdam Galeni libris sicuti quar-
todecimo artis curatiue ignis sacer seu plicus apud
arabes interpretatur in quibusdam vero sicuti forte
in secundo artis curatiue ad Glauconem berispila
unde est vt tam Auicenna qd etiam rasis eundem mor-
bum aliquando ignem sacrum seu perficum aliqñ
berispilam nominarint atq; ita sibiipsis quandoq;
contradixerint sicuti rasis qui modo inter ignem sa-
crum atq; berispilam statuit differentiam modo qd
sunt ignis perfici proprietates easdem tribuit beris-
pile Auicenna vero nonnunq; ignem sacrum atq;
vnam berispilam scribit e sanguine grosso generari
nonnunquam berispilam quidem ex cholera puta
ignem autem sacrum ex colera permixta melancolie
maior tamen colere portione. Que quidem contra-
dictiones expositores latinos coegerunt noua mor-
borum genera preter illa qd nimis multa natura mor-
talis hominibus dedit falsa ibi imaginatione confin-
gere flegmonem. f. berispile similem quasi non suf-
ficeret phlegmon berispilatodes hic. n. alius est ab
eo quem gentilis imaginatur et phlegmoné igni psi-
co similem quasi ignis perficus non multas habeat
apud Auicennam aliorum morborum (de quibus
antea diximus) similitudines. Huic tamen morbo
adeo multiplici Auicenna pene simplicem adhibet
curationem illam. f. quam Galenus ac Paulus scri-
bunt ad anthracem vt mihi non paruam faciat ad-
miracionem Auicennam non modo a grecis sed et
a seipso in hoc morbo discordem in vno tamen cura-
di genere esse concordem. Sed neq; Romani au-
ctores inter se de eodem morbo consentiunt. Plini-
us enim quemadmodum et Seruius in exposi-

tionem carminis virgiliani. Tempore contractos ar-
tus sacer ignis edebat. per ignem sacrum morbus in-
telligit quem greci vocant erisipelata. Celsus diuer-
sum putauit et cum ignem sacrum describit per mi-
nimas pustulas aliquando serpitem aliquando su-
nam cutem exulcerantem videtur serpitem atq; co-
medentem qd etiam miliarem de quibus antea dixi-
mus significare licet idem Celsus capite anteceden-
te vlcus qd serpendo pene ad os vsq; ad ossa cor-
pus vorat erpita bestiomem non a grecis nominari al-
seruerit. Sed hoc genus vlcis greci medici peri-
tiores hippocrates. f. Galenus ac Paulus ab eo-
dem vorandi corpus effectui phagedena nominant
sicuti alterum quod tamen non attingit sed cutim ta-
tum exulcerat erpeta bestiomem non siue comedente
appellant. Viderint ergo qui solum cultum atq; ni-
tozem sermonis attendentes Celsum faciunt medi-
cine deum malint ne Celsi homini romano an hip-
pocrati et reliquis celebri nominis grecis auctori-
bus in greca morborum credere appellatione. Tan-
tam vero de pruna igne sacro vel perfico opinionu
diuersitatem non modo longum opus foret impo-
bare sed etiam superuacuum quando et sine alia co-
sultatione ipse sua se contrarietate sternunt. Quod si
ex omnibus illam que verior esse videtur velimus
capere tam a Galeno ac Paulo tum etiam a rasi ter-
tiodecimo continentis approbatam que ignem sa-
crum aut perficum siue carbonem vel prunam ita
describit vna etiam ipsius causam explicando cum
sanguis melancolicus feruens in aliquod membru
incubuerit contingit fieri eos quos carbonem nomi-
namus qui sunt vlcera crustosa magna quidem ex
parte a pustula incipientia qualis in igne adustis ap-
paret quandoq; vero sine ea sed scalpitur quidem
membrum omnino ab initio deinde nonnunq; vna
pustula aliquando plures excitantur tenues veluti
miliu quibus disruptis similiter vlcus crustosus
sit simile his que a cauterijs sunt crusta nonnunq;
lorem cinerium prese ferente aliquando nigru cu-
eo qd basi sua firmiter adheret ac veluti clauo fixa vi-
detur alia carne circumsistente veluti inflamata et nigri-
cate vel et splendente sicuti asphaltu et pix talis. n. est qd
vere atra bilis nominatur si in qua ita ignem sacrum
aut perficum siue carbonem vel prunam (hec enim
oia noia eundem morbu apud diuersos auctores signi-
ficat) designamus veluti et vt voluisse Auic. pruna
et igne plicu lib. iiii. designare lz vt multis alijs locis
ita et hic barbare et obscure loquat talé morbu dis-
ferre a eo que gallicu noiamus tu ex multis alijs
notis que alteri insunt alteri desunt demonstrat
et ex pustulis qd sunt i morbo gallico loge milio gra-
diores ac pteera ex febre acutissima atq; aliqñ mor-
fera qd vt scribit Gale. xiiij. artis curatiue libro et lib.
et de tumoribus pte natura et rasis pariter tertio de-
cimo continetis carbonez siue ignem sacrum necessa-
rio comitatur quod etiam ex parte sentit Auic. qd sub
nomine

Rasis at-
q; Auic. si
biipsis ali-
qn contra-
dicere.

Romano
auctores
de igne sa-
cro dissen-
sire.

nomine formice miliaris ignem pſicu aſſerre aliqua
do febres pernicioſas inſinuat altero aut libri quarti
capite ubi agit de vlceribus corroſiuis ⁊ putrefacti
uis qualia inuit eſſe ſim Galeni ſuam igne perſicu
⁊ formicam ambulatiuam in huiſcemodi vlcerib⁹
febre multiplicari aut inſeperabiliter adherere aſſe
uerat licz Binus in eius loci expoſitionem nolit ſim
Galeni opinionē igne perſicum eſſe vlcus putre
factiū ſed tantū corroſiuum atq; ideo plurimū ſe
bre vacare neſciens forte Galenū nūq; in ſua lingua
de igne perſico niſi ſub hoc noīe antrax fuiſſe locu
tū in cui⁹ vlceris curatōe idē Gal. lib. xiiij. artis cura
tue damnat cataplaſmata q̄ vim habent cōcoquēdi
⁊ pus mouendi ne maior putredo ſuperueniat vlce
ri quoq; ignis ſacri ſeu perſici adiuncta eē febrem
atq; putredinē teſtat raiſ lib. xiiij. continētis ita ſcri
bes ignis ſacer eſt vlcus i cuius loco accidit ampul
la ſimilis ampulle ſacte ex igne cū cicatrice maligna.
ſed in loco attinente ei erit apoſtēma inſlāmātū. p̄uo
cās febre violētā valde. Itē raiſ in alio ei⁹dem li
bri loco ita ſcribit. Apoſtēma calidū accidenſ e ſan
guine ⁊ calido ⁊ groſſo qd̄ appellatur ignis ſacer cū
vlcere ei⁹s erit putrefactio. Binus ergo vel iſta nō
vidit aut diſſerre ignem ſacri a pſico apud Raiſim
ſeu igne pſicu ab anthrace apud Gale. exiſtimauit
Quare vt diximus morbus gallicus vel hac potiſſi
mū nota ab igne pſico ſepat qm̄ qui gallico morbo
tentant febre magnā ex parte nō hnt vel ita exigua
vt vix ſentiāt Si que vero puſtule in hoc morbo ap
parere ſubnigre ⁊ cruſtis ſimiles. quales in igne
aduſtis viſunt eas puto poti⁹s ex eo fuiſſe genere
puſtularū quas ſcribit Galenus libro. q de colera ni
gra inſcribit ex atra bile citra febre oriri q̄ hoc ipſo
ab anthrace ſive a carbone diſtinguūtur qm̄ hic cu⁹
febre illa ſine febre ſunt. Ad tū morbū gallicū ſim
plicē morbū qui cū ei⁹dē nāe puſtulis oībus eo la
borantibus morbo accidat atq; iō vel puſtule melan
colice vel heriſipelas vī herpes ſive formica. vel ali
quo vno noīe ſpālī i cūctis poſſit apellari indicam⁹
cū p varijs hoīū q̄s morbo iſte male hz cōpoſituris
alie alijs puſtule eueniāt i q̄buſdā atrā bilē i q̄buſdā
flauā i nōnullis pituitā ſalſā pſertī ⁊ varias p̄terea ſu
perfluatūz mixturas ſuo colore reſentātes. Qua
re vt tota hui⁹s morbi natura nō aut vna ſola p̄ticu
la ſacili⁹s veniat in noticiam cauſas a quibus hūit
origiē Paulo altius reperemus. Sic itaq; dicim⁹
malū hoc quod morbū Gallicū vulgo vocant inter
epidimias hoc eſt morbos populatim vagātes de
bere cōnumerari. Nec vero aut diuina ita vt theo
logi ſentiūt aut vi aſtroz vt aſtrologi opinant vel ex
certa aeris intēpie quēadmodū medici arbitrat eue
niūt. Nos medicos hac i pte ſequētes cās nāe pri
miores aſſignabim⁹. illd ſatis p̄ſtat eo āno q̄ morbo
gallic⁹ cepit pululare magnā atq; p̄ vniuerſas Italia
 fuiſſe exuberantiā. Teſtis eſt Roma q̄ priā id malū
ſenſit in qua tybris ita itumuit vt tota ſit ſacta nauis.

gabilis. quā rē Pōponius noſtri t̄pis poeta celeberrimus eleganti tetraſticho publica colūna impreſſo designauit.

Tempore Alexandri ſexti noniſq; decembris.

Intumuit thybris bis ſenas circiter vlnas.

Inſula queq; domus facta eſt. medijsq; repente.

Circunducta vijs equabat cymba ſeneſtras.

Bencalioneo vix tantum tempore tellus.

Bilunium paſſa eſt latuit cum tota ſub vndis.

Nos vero duobus poſtremis verſib⁹ additis hexa

ſtichō ex tetraſticho ſecimus vt nō mō eā que roma

nā vrbē ſed que p̄terea magnā europe p̄te circa ea

dem t̄pa oppreſſit aquarū multitudinē cōprehēdere

mus nō aliter. n. q̄ i romano thybris in agro ē. Bo

nonieſi rhenus in ſerarienſi ⁊ Mantuano Padus

in Venetia Altheis extra ſolitos limites exundarūt

Tātis deniq; imbrib⁹ ānus ille vbiq; maduit vt ter

ris exinde humētibus atq; ſtagnātibus mū miran

dū ſit cſtiū aerem ad illā veniſſe intēperie calidaz

ſez ⁊ humidā quam medici atq; philoſophi omniū

putredinū matrē eſſe cōſent. Similē vel et peiorē

aliquādo fuiſſe ea. ſ. tēpeſtate q̄ Goſbi Italia bel

lis inſeſtabant ex qua ingens orta eſt peſtilētia Blū

duſ ſorlinienſis hitoriaz ſcriptoz diligētīſſim⁹ pri

me Becadiſ volumine octauo memorie p̄dit his

verbis. Imbribus nāq; multos dies cōtinuātibus

diluuium fore apparuit. Tybris tūc menſe octobri

prope exacto adeo aquis itumuit vt Rome menia

alicubi ſupauerit vnde regiones vrbis fluuio pri

me maria acceperūt incōmoda. Per Italiam vero

vbiq; latuerūt campi ⁊ ex mōtibus collibus ve oīs

mota aratro gleba in cenū liquefacta ſimul cū aquis

in ſima eſt delapſa vt fluminibus poſtmodū itra ri

pas coactis campi aqua deſtituti limo nihilominus

manſerint obrecti ⁊ ſata que tūc primas iecerāt radi

ces putrefacta ſint nec eo autūno obtinente oīa lu

tho aliud ſemē terre potuerit mādari vī fames ma

xia breui ē ſecuta. Sed nō ſolū famē ea attulit aqua

rū inundatio vep̄ et aera ſicuti ⁊ terrā corrūpēs peſti

lentiā oriri fecit adeo igētē vt maximā populorū p̄te

vbiq; p Italia abſumpſerit. Qua tact⁹ labe Pelagius

pōtiſer Rome obiit. Nec blūduſ. S; nō lōgo

poſt tēporū itervallo. Bonifacio. iiii. Rome pōtiſi

catū gerēte (vt ſcri. Platia) ſlib. d. vitis pōtiſicū. ſa

me. peſte. ⁊ inundatōe. quoq; eſt laborat⁹ adeo ſere

ſemp inundatōis comes ē fames ac peſtilētia vt nō te

mere p̄ſci crediderūt imodicas flumioz. excreſcen

tias nō ſolū ad p̄ns iſerre dāna ſ; alia iſup mala fu

tura portēdere. nā ⁊ his adhuc vigētib⁹ malis. Bo

niſaci⁹ ſublar⁹ e vita ⁊ qdā eoz reliq; vſq; ad deus

dedit q̄ ſuccēſit i pōtiſicatu t̄pa p̄tgerūt terremot⁹

ſ. quos Cyt Ariſto. docet i lib. q̄ metheora iſcribit

multitudines ibiū nō min⁹ q̄ ſiccitates ſolēt generat

quedā p̄terea ſcabica q̄ vt ſcribit idē Platia ita

tēdebat ad elephantiā vt de ſormitate cognoſci hoīes

nō poſſent. Nōne magnā hoz maloz p̄te imo vero

De morbo gallico.

73 3

Blūduſ
ſorlinien
ſis hitori
cus.

De morbo gallico.

oīa in varijs Italic locis nostra hac tēpestate pſenſi
mus: aquarū diluuiā (vt diximus) ānone vbiq; ca
ritatē i qbusdā ciuitatib; pestilentia ac pterea terre
motus quoz nullā aliā cām nisi nimā aquaz exu
beratiā possum; assignare cū hi maximi illis cōtīge
rit ciuitatib; q̄ sub celo sunt hūidiorē veluti Ferrar
iez qbusdā opidis circūstātib; q̄ nūq; adeo tremue
rūt sicuti eo āno q̄ aquaz inūdatiōes icēperūt. Sca
bies vero si scabies ē appellāda p̄ vniuersaz appuit
Italiā ⁊ adhuc pstat adeo ſeda vt pleriq; medici q̄
dā decepti ſilī tudie elephātiſim eē putauerūt. ſunt
enī puſtule ptes p̄mū obſcēas deide reliquū corp;
atq; ipſaz p̄cipue faciē (vt ab initio opis diximus)
occupātes quarū p̄imi ortus cām. ſi ſufficiēt ex
poſuerim; magnā morbi gallici nāe ptes explanaſſe
videbimur. S; vt hoc cōmodi; ⁊ maiore ē tū fide
faciam; duos medicoz p̄cipēs Hippocratē. ſtatq;
Galenū i mediū adducam;. Hippocrates tertia p̄ti
cula aphoriſmoz illo Aphoriſmo quo morbos eſti
uos cōnumerat ita p̄nūciāuit. Eſtate vero qdā hōp
⁊ febres cōtinue ⁊ ardētes ⁊ tertiane plurimē ⁊ vo
mit; ⁊ alij pfluuiā ⁊ oculoz atq; auriz dolores ⁊
oris exulceratiōes ⁊ pudēdoz putredines atq; ſuda
mia Gale. vō p̄tē illā aphoriſmi q̄ ad noſtrū ppoſi
tū attinet i hūc modū exponit. Liqueat aut; q̄ oris vl
cera ſūt ex hūore biliōſo. Pudēdoz vero putredine
s nō ſimplr accidunt ſ; q̄n magis hūida eſtas vel
ſine ſtatib; vel aūtro ſtātē cōtingit. Vbi. n. plurimū
a nāe mō ad hūiditatē ⁊ ſtatū carētiā receſſerit nō
mō pudēdoz ſ; cuiuſlib; p̄tis alteri; putredies fac
it q̄lis ſuit ille t̄pis ſtat; q̄ ⁊ in tertio epidemiarū li
bro ⁊ in ſcdo circa initia deſcribit. Exigue vō aeris
euerſiōes iō attingūt pudēda q̄n hec p̄ caliditatez
atq; hūiditatē ſuapte nā ex q̄lib; occaſiōe ſunt apta
putreſcere. adeo vt q̄n ē ſnā eſtas ſeruauerit tēpa
turā q̄ multis iſeſtātur ſupfluatib; cū he aliquā ob
cāz ad pudēdā deſluxerit ipſoz putredinē patiant.
Sudamia vō ſunt ex genere puſtular; q̄ veniūt in ſu
phicē ⁊ cutē vlcep iſtar exaſperāt. ſiūt aut; vt ē iſm
edicat nomen ex multis ſudorib; q̄n hi vel biliōſio
res. vel oīno mordaciores extiterint mordēt. n. cutiz
⁊ puriginōſaz reddūt atq; in modū vlcērū aſperaz.
Iā ex iſtis Galeni verbis Hippocratis ſenſuz iter
ptatio vnicuiq; patere arbitro: cām eius effect; de
quo hoies plurimū ſunt admirati. Si. n. puſtule. q̄s
morbi gallicū noīam; nihil aliud ſunt niſi qdā ſup
fluitatū ſua multitudine corpa humana iſeſtātū ger
mā eas ptes q̄ ſunt magis putredini obnoxie ſunt
aut; he p̄cipue obſcene pp̄ cap; vt iqt; Gale. calidita
tē atq; hūiditatē p̄iores ſentire putredinē deinde
illas que nō eque ſunt ſuapte nā ad patiēdū apte nō
mō ſitueriſſe ſ; prope modū neceſſariū. Lā ē i p̄o
ptu ē cur eedē puſtule nō pudēda t̄m ſ; ēt reliquū
corpus inſecerint nimia. ſ. eſtiui aeris in hūiditate in
tēperies q̄ (vt inqt; Gale. in expoſitiōe aphoriſmi nu
per allegau) nō mō i pudēdis ſ; i q̄libet alia corpis

pte putredies facit q̄lē ēt aeris ad nimā caliditatē at
q; hūiditatē enerſione ⁊. ij. ⁊. iij. p̄l libro epidemiarū
ſuiſſe ab Hippocrate tactā Galenus ēt in nup dicta
expōne teſtat. Cū vero hāc q̄ nfo tpe contingit intē
perie illi de qua ſcripſit Hippocrates ſere ſiēz ſuiſ
ſe arbitremur an ēt mala ſimilia genuerit videamus
Hoc aut; liqdo videri nō pōt niſi q̄ de ſue etatis intē
perie grece ſcripſit Hippocrates latine pferant; cū
vt multis alijs Hippocratis libris ita p̄cipue cui;
dē auctozis epidemijs fideliter tranſlatiſ carcam;. Hec
ſunt ſcdo lib. epidemiaz Hippocratis verba. Carbo
nes in cranone eſtiui pluebat in eſtib; aqua
exuberātē cōtinue ſiebāt autes magis aūtro ſtātē ⁊
ſuberāt quidē in cute hōres qdā liqdiōres q̄ inter
cepti incaleſcebāt ⁊ puritū faciebāt deinde veſice
veluti in igne aduſtiſ excitabant; ac ſub cuti exuri
videbātur. Sed hec quidē aeris intēperies vno t̄m
tpe eſtat. ſ. cōtingit q̄ vero in tertio libro epidemiaz
ab eodē Hippocrate ſcribitur totū ānum ſicuti hec
noſtra ſere ſuperflua humiditate maculauit. Audia
mus igit; Hippocratē ita de hac anni totius iſſectio
ne loquētē. Annus inquit erat australis abūdāz plu
uijs Beide nō multo poſt. Cū aut; tor; ānus aūtra
lis ⁊ humidus ⁊ mollis factus ēt mor; q̄ ex eadem
totius āni intēperatura ob ſupfluitatū putredinē ho
minibus mala euenerē cōnumerat atq; inter cetera
heriſpelata oris vlcera gutturis paſſiones pudēdo
rū puſtulas carbūculos oculoz iſſāmātiōes ventris
purbatōes. Beinde quales eſſent fluxiōes enarrā
ita ſcribit. Erat aut; fluxio cōſiſtēs non puri ſiſis ſ; g
dam alius putredinis modus poſtremo inferius vo
lens offendere omnimode putredinis mala ita in
quit Pluribus erant ora affecta vlceribus que
aphthe vocātur. Fluxiones exulcerantes. Plurime
exulcerationes circa pudēda tubercula intrinſec;
extrinſec; que multozū intuitus corripiebant quales
ſunt que ficus appellantur. Oriebantur ⁊ in alijs
vlceribus plurima ⁊ in pudendis carbunculi multi
eſtiuo tempore ⁊ alia que putredo vocantur magna
eſtiua herpetes plurimis magni. Quis non ſi
mitem noſtri temporis epidemiam ex verbis hippo
cratis recognoſcat quot enim fuerint qui ⁊ oris vl
cera. ⁊ herpetes labra aliquando excedētes ⁊ migras
puſtulas carbunculis ſimiles puritū nomūquaz
intollerabilem ingerentes ⁊ multa alia tubercula
quandoz etiam oculos inſeſtantia pertulere non
expedit commemorare quando hec inſigniora fue
runt quam vt egeant enarratione. Et igitur tantū
dem morbi gallici naturam ſummatim comprebē
damus. Hic non vnus ſpecie ſed tantum genere eti
am poſſum; ſq; ipſum hoc pacto deſcribere. Mor
bus gallicus eſt puſtule ex varia humorū corruptio
ne generare pp̄ nimiam aeris in calore atq; humidi
tate preſertim in temperiem putredia p̄imum occu
de reliquū corpus cū magno plerunq; dolore occu
pātes. Cur pudēda p̄mū deide reliquū corp;
derint

Hippoc.
Gale.,

Quid ſu
damina.

Cur mor
b; gallic;
a puden
dis incipi
at.

derint eam antea ex Gal. expone assignauim⁹. Sed neqz difficile ē cur idē morb⁹ seu qbusdā dolorē intulerit reddere rōnē cū pferit id p⁹ fuerit obseruati illos maiore sensisse cruciatū qbus vel nulle: vel pauce admodū pustule in cute exteriorē apparuerūt. Humor. n. noxius quē natura ibecillior tenuit qdem nō tñ potuit ad exteriora p⁹pellere tādē in articuloz nernos incubuit ibiqz ingentem dolorē excitauit. duobus ē inter ceteros modis vt inquit Gal. in expositione aphorismi tertie p⁹icule qui ita incipit. Vere. n. atre bilis egritudines atqz furores z morbi comitiales solet se natura oppressa relenare: vel. s. materiā inutile a mēbris itimis ac principali- bus ad extimā cutim emittēdo: vel ad pres ignobili- ores quales sunt glandulose: z articuloz compagi- nes detrudēdo. sunt. n. be p⁹cteris ad suscipiendas apte sup⁹fluitates vt cōstat ex Gal. expōitōe i apho- rismi quarte p⁹icule ita dicētē. Quicūqz in febrib⁹ lassitudinem habēt ijs ad articulos atqz maxillas ab- scessus sunt. Primū innuit Hippocrates modū cū in altero aphorismo lichenas lepras z pustulas vlce- rofas inter morbos veniales quorū nōnulli iuxta eū dem Hippocrate estati cōmunicātur enumerat. se- cūdū vero cū phymata que sunt tubercula p⁹prie in p⁹tibus glādulosi vt Paulus atqz Galenus sentiūt orientia ac p⁹terea articuloz dolores adiungit. Qua- re in morbo gallico vna eadēqz materiā z pustulas facere z dolorem in articulis credidit excitare. ac quā- tū ad hoc attinet nō duo morbi: sed vnus tñ cuius dolor est symptoma reputatur. Illi. n. ipsi q nullas habēt pustulas in sup⁹ficie exteriorē similes tamē ab- scessus habere intrinsecus possunt cū maiore aliqñ vt diximus cruciatu. Immo nōnulli medici in q busdā mortuis quos morb⁹ gallicus vinctus infe- starat eius morbi explorādū gratia dissectis ita eē de- prehenderūt cui quidē rei p⁹ter sensum ē rō adsti- pulatur. qm Cui inquit Gale. in lib. qui de chole- ra nigra inscribit haud quāqz credēdum est p⁹tes in- teriores esse adamātinās vt nō eisdē quibus vide- mus exteriores affici noxiis subiciant. Nec habui q de morbi gallici naturā cāis ve cū morbi ipsius tum- casuū eidē morbo affidētium scriberē. Quod si qz forte a me expectabat vt morbū gallicū vno aliquo- noie apud antiquos r⁹sitato tanqz simplicē spēm de- signare nō potuisse me aliter q ipsius morbi natura multiplex exigebat explanat tādē itelliget si animad- uerterit Hippocrate tñ in doctrina virū simile epi- demia ex simili cā suo tpe factā p varia vlceaz atqz tu- morū genera descripsisse. Qd si quis plus se Hip- pocrate sapere arbitrat is morbū gallicū tētet meli⁹ definire. Hos que de eodē morbo sentiebam⁹ pro nostri ingenij imbecillitate p⁹senti ope in mediū pu- limus. Si qz vero ē illud a me postremo exigebat vt qbus nā eidē morbo remedijs succurrat edoce- re q vt multiplex est ita multiplicē curationē deside- rat id me nō sine multa op⁹ p⁹lixitate facere potuiss-

se qsqz peritus iudicabit cū in singula pustulaz ge- nera singula medicamēta scribēda fuerint qbus ta- mē plena sunt oīum fere volumina medicorū. Qua- re eadē hoc in loco repetere nō mō longus sed etiā supuacuos forte labor fuisset. Illud tamē in vniuer- suz volo admonere cauendū eē a medicis ne more mali furoris eodē calco pedes oīs inducere laborā- tis ipsi quoqz morbū gallicū eadē in oībus medicī- na sanare studeāt ne ve etiā qd plurimi faciūt dece- ptiores: p⁹p⁹ puro corpi vinctiōes ex rep⁹imētib⁹ sup- inducāt. Be. n. vt cutē aliquādo liberāt atqz in pre- sentia leuāta morbū vertūt ad interiora. z faciunt priore periculosoiorē. Quare vt ēt aliqua ex pte cu- rādū viā ac rōnē attingā. nihil adeo expedire in hoc morbo puto qz plenīs venis multū sanguinis mitte- re sicuti vbi flaua bilis in corpe redūdauerit: hunc p⁹cipe humorē pueniētī pharmino euacuare. Vbi atra inualuerit hāc quoqz idonea educere medicīa ita z saltem pituitā z quascūqz alias toti⁹ corpis sup- fluitates p⁹prijs medicamētis expurgare. Et qm vt sentit Gal. atqz etiā Auicēna. Raro humores sim- plices pustulas simplices faciūt. ad morbos cōposi- tos cōposita ēt medicamēta sunt adhibēda que cu- ratōis rō nō mō in his que intra sumunt. sed z in il- lis que extrinsecus iponunt est vt arbitror. Obser- uāda: qm sicuti nō eēdē oībus purgatiōes: ita neqz vinctiōes p⁹sunt quātū vero ad victus attinet modū in eo seruādū duoz p⁹cipe aphorismoz: q scdā par- ticula scribunt ab Hippocrate debem⁹ inmeminisse: quoz alter corrupta corpa quātū magis nutriuntur tāto plus ledi p⁹nciat. alter vero z hoc ipsum inhi- uat z p⁹terea corrupta ab itegris dignoscere docet vbi. n. fauces egrotant aut tubercula nascunt in cor- pore p⁹siderāda esse excremēta pponit. si. n. biliosa fuerint indicio sunt corpi male se habere si sanis si- milia posse corpus sine periculo ali. Qualia ēt de- beāt esse quecūqz offerunt alimēta ex ijs que supra diximus p⁹stare arbitramur. talia. s. que humores mi- nime malos aut ad putrescēdū paratos sunt apta ge- nerare que deniqz causis morbū faciētibus p⁹triaz oīo habeāt naturam. Nec sunt que de morbi galli- ci curatōe summam: breuiterqz p⁹trāse forte alte- ro volumine latius executurus. si hāc primā nostrā p⁹templationem gratam fuisse legētibus intellexero. Tantū tamē abest vt que vel ad alioz opinionū cō- futationē vel ad p⁹prie opinionis scripsi corroboratio- nē loco sentētiāz haberi velim vt vltro oīs medice artis p⁹seffores horter ac rogē me in meis scriptis di- ligēter examinent. corrigāt. atqz redarguāt. paratum que me male fuisse opinatū demōstrauerint vt phi- losophum decet retractare.

Finis.

Explicit libellus de epidimia: quā vulgo Italiā morbū gallicū vocāt Nicolai leoniceni Cincetini.

Curatio morbi gallici summatim z breuiter tradita.

Incipit liber de cura vlcum exteriorum Angeli Bolognini medicine doctoris: duos habens tractatus. Primus est theoricus pars quattuor habens capitula.

Capitulum primum: et est plogus in quo pponitur intentio libri et diuisio eius.

Chirurgia artis medicæ sui antiquitate et certitudine pars famosissima plures habet periculas quarum una est vlcum exteriorum curatio de qua in hoc libello agere studeo.

Curatio autem vlcum in duobus maxime consistit in cognitione vtrumque eorum que consolidationem impediunt et eorum impedimentum remotio quo fit ut hic libellus in duas partes præcedat. Pars prima consistit in cognoscendo impedimenta: altera in eorum remotioe. Prima quidem theorica est: præcipue enim ea que impediunt vtrumque et quot sunt. Ad hec quomodo noceant similiter quomodo cognoscantur. Secunda vero pars practica medicamentis tam generaliter quam singulariter administrare docet. His nam scitis proposita habebimus intentionem ad amicorum nostrorum satisfactionem qui me sepe ad hoc impluerunt.

Capitulum secundum continet quot et que sint impedimenta consolidationem vlcum.

Scimus igitur quod ea que consolidationem impediunt aut se tenent ex parte vlcum. aut ex parte annexorum cum vlcere. si ex parte vlcum cum vlcus communiter describatur: quod est solutio continua qua resudat pus et sanies aut ergo hoc impediens se tenebit ex parte solutionis continuitatis aut saniei si ex parte solutionis continuitatis vel erit merito figure solutionis primitatis fistularis vel alterius figure fistulari. proportionate si ex parte saniei: aut merito sibi aut sue qualitatis si merito sibi aut quod subtilis fluida aut quod grossa viscosa si merito sue qualitatis aut quod acuta et corrodens per se et essentialiter aut quod per accidens. Et hec de his que ex parte vlcum consolidationem impediunt que duo sunt videlicet figura et sanies: figura inquam vel figura fistularis vel alia sanies vel grossa vel subtilis aut acuta et corrodens per se aut per accidens. Impedimenta autem ex parte annexorum aut se tenent ex parte eorum que immediate propria sunt causis ad consolidationem facientibus aut ex parte eorum que contraria sunt vlcum in eo quod ad stercorem naturæ quam vlcus habeat in quantum vlcus disponit. Si ex parte eorum que immediata contraria sunt causis ad consolidationem facientiibus quia contraria cause materiali. aut quod cause efficienti si cause materiali erit sanguis a natura alienus ipsi vlcum et cuilibet membro etiam pro nutrimento delegatus qui contrariatur sanguini laudabili requisito ipsi vlcum pro materia restituende bone carnis

et tunc contrariatur quia peccans in quanto aut in quali. si in quanto aut quia superfluum aut quod diminutum. si in quali et tunc istud erit quia peccans in complexione videlicet calida frigida humida siue simpliciter vel composita cum materia vel sine materia. Si vero cause efficienti erit similiter ea complexio que contrariatur complexionem naturali vlcum loci tantumquam cause efficienti et sic contrariatur quod nimis calida siue frigida humida siue sicca simplex vel composita materialiter vel sine materia. Si ex parte eorum que vlcum contraria sunt in eo quod ad deterorem disponant naturam quam vlcus habeat. aut vlcum contraria. prout accidentia. aut prout egritudines. si prout accidentia: accidentia erunt hec. videlicet dolor. fluxus sanguinis. si prout egritudines: egritudines erit apostema. ostracatio carnis. superadditio carnis. caro mollis. serpigio. corrosio. putrefactio que de se sunt egritudines loco vlcum superuenientes. Et hec sunt dicta de impedimentis ex parte annexorum que sunt in genere duo vti diximus. videlicet impedimenta contraria causis efficientibus vel materialibus consolidationem. aut impedimenta contraria vlcum tanquam accidentia aut tanquam egritudines. Que igitur et quot sunt impedimenta vlcum consolidationem dictum est.

Capitulum Tertium habet quomodo prefata consolidationem impediunt.

Quam enumeratis his que consolidationem impediunt nunc diuersi sunt docendi modi quibus talia impedimenta impediunt. Dico igitur in primis quod figura fistularis et quecumque alia tali figure proportionati consolidationi resistent eo quia ex ipsis consequitur indubitata transpiratio saniei in vlcere cogerit que postea in eo vlcere plusquam debeat moram contrahens introitatem et venositatem adipiscitur que ex partem vlcum contractu in eo maiorem concavitatem generat et membrum debilitat ad quod superfluitates totius corporis transmittuntur. Sanies vero substantia consolidationem impedit quia subtilitas eius fluida membri vlcum substantiam contangendo nimis eam humectat et remollit et sic putrefactioni disponit cum ea que putrefiunt molliora prius redantur et laxa. Grossities vero siue viscositas poris membrorum adherens membrum putrefacit et contrahit. quod enim a putrido tangitur putrefit. Sanies vero qualitas acuta et corrodens. tam per se quam per accidens. consolidationem vlcum retardat. cum humiditatem membri. qua mediante sit partium continuatione: resoluat et consumat. Sanguis autem peccans in quanto consolidationem impedit superfluitas. calorem membri suffocat naturalem: diminutus vero defectum ponit nutrimenti: unde frustra naturam generanda carne. Et si fuerit peccans in complexione siue

siue simplici: siue pposita: siue materiali: siue sine materia: tunc impedit p solidationem: virtutes naturales mēbri offendēdo diminute: ablate: siue corrupte: cū enim mēbri cōplexio ab aliquo offendit: necesse est aliquā: vñ aliquas. 7 forte oēs virtutes naturales dei cū aut diminui: vel corrupti: cū ipsa cōplexio sit hāc virtutū fabula: siue ministra. Mala loci vlcerati cōplexio tā calida q̄ frigida: hūida siue sicca. simplex vel cōposita: materialis vel imaterialis: p solidationi obstat: naturale dei cū pplexione: qua sicuti istru mēto natura vñ ad nutrimentū puerionē in mēbro: rē substantiā: 7 rei supflue 7 nociue expulsiōes. Si impediētia p solidationē fuerint accidētia supueniētia vlceri: de q̄b vñ est supflus fluxus sanguinis. tūc inanitione materia carnis restaurāde: 7 spūs necessitas subtrahit: vñ p solidatio auferit: dolor autē virtutē toti corpis 7 mēbri patiētis pstermit: hūmoz defluxum ad locū efficit: quare p solidatio deficiat necessārio. Apositema ē: q̄ est egritudo vna ex tribus morboz generibus cōposita: vñ: mala cōplexio ne: mala cōpositiōe 7 solutiōe p̄tūui multo magis credendū: q̄ obuiet p solidatōi: cū plures egritudines magis naturā molestēt: q̄ vna egritudo. Carnis ostracatio p solidationē phibet: ex eo q̄ talis ostracate carni porositates sunt cōpacte 7 p̄stricte valde. vñ inepte sunt trāsitū materie p̄portione carnis generāde: 7 p solidatōis p̄ficiēde. Carnis silr supadditio curatōi oppugnāt: tāq̄ quid supflūū in corpe extra naturā artificio auferēdū. Caro autē molis: corrosio: 7 putrefactio p solidationē impediūt cū materia p carne delegata: a carnis mollicie alteret: 7 a corrosione 7 putrefactōe forma substantialis mēbri corrupat 7 destruat. Et hec satis sunt dicta d̄ diuersis modis: quibus p̄tata impediētia curationē vlcē impediūt.

De signis eoz: que p solidationem impediunt.

CAP. IIII

Signatis spēbus: 7 declaratis modis: q̄b p solidatio ipediat. subsequēter ponenda sunt eoz signa. Et q̄ cōsolidationē ipediētū nōnulla sunt sensib⁹ appa rentia. itaq̄ signis nō indigeāt. sicuti facies subtilis fluida. silr sanies grossa viscosa. fluxus sanguis dolor. apostema. siue inflatio. caro mollis. caro supflua 7 silr. Alia vñ occulta: 7 sensib⁹ imānifesta: ita q̄ signis idigēt ea significātib⁹: vt fistularis vlcē figura 7 silr q̄cūq̄ alie figure fistulari p̄portōate. saniei q̄litas: locū vlcerati ificiēs: mala pplexio: sanguis a natura alien⁹ corrosio. putrefactio. iō p̄digne mihi visū est hoc i loco tñ eoz signa tradere: q̄ occulta sensib⁹ 7 imānifesta sunt. Bicā igit⁹: q̄ figura fistularis. cui⁹ p̄prietas est habē osificiū strictū. 7 fundū p̄fundū: abscessus: 7 cauciosus. 7 silr q̄cūq̄ alia figura huic: p̄portōata. denotant p̄ subtilē inq̄sitiōē cū tētis. 7 p̄bis de argēto. de plūbo. de radicib⁹. de cereis cā dellis. seu coloratis iniectionib⁹. Saniei vñ qualitas acuta 7 corrosiua p se p̄prehēdit ex his. nā color ei⁹

tendit ad colozē rubēū. siue citrinū. viridē. siue nigru. In ea q̄ p accidēs. 7 i ea. q̄ ē p se. sentit arsurā 7 p̄ctio rubor. 7 inflāmatio. vlcē. 7 p̄tūm ei adiacētū. ex q̄ p̄tingit. q̄ q̄cūq̄ ab ea de substantiā forma mēbri occupet. destruat 7 corrupat. adeo tā nature malignātis existit. Sanguis a nā alien⁹ peccās i quāto. q̄ supflus. cognoscit ex patiētis carnosā 7 robusta habitudie. venaz toti⁹ sui corpis iflatiōe. seu repletōe. saniei ab eo vlcere sanguinolēte emanatiōe. Si vñ diminut⁹. ita q̄ nō defluit ad vlcus mā. ex q̄ caro generet i eo vlcere. tūc ex opposito cognoscit. vñ macilēta. seu extenuata patiētis habitudie. venarū toti⁹ sui corpis inanitiōe. saniei ab eo vlcere q̄ vlcus regrat diminuta resudatōe. Si in q̄li. q̄ peccās in pplexiōe calida. tūc significat. ex colozē corpis. 7 faciei. 7 oculoz. vergēte ad nimiam citrinitatē. siue viriditatē habitudie sicca. 7 extenuata. sanie colorata colozē citrino. siue viridi. Et si peccās fuerit in caliditate nimis supflua. p̄tata signa erūt vergētia ad susedinē 7 nigredinē. Si vñ peccās fuerit in pplexiōe frigida. cognoscit discoloratōe faciei 7 labioz. sanie cū substantia grossa viscosa. seu cū substantia subtili aquosa habitudie flegmatica. flegmatis abundātia. Si in cōplexione hūida idicat. ex colozē corpis. tēdētē ad albedinē. sanie subtili aquosa. tumore faciei 7 oculoz. frequētū abundātia saline. Si in cōplexione sicca demonstrat ex colozē corpis vergente ad nigredinē. siue subnigredinē. oculoz liuiditate. habitudine sicca. sanie nigra. cinerulenta. luto sa. Mala autē loci vlcerati cōplexio calida d̄mōstratur p ruborē. 7 p inflāmationē. 7 p caliditatē. extra neā vlcerati loci. p̄tūmag ei adiacētū. 7 p resudationē ab eo vlcere. saniei rubeo. siue citrino. viridi siue nigro colozē colorate. Frigida silr pplexio manifestat mēbri 7 vlcēis liuiditate. subalbedine. mol lificatōe. lociq̄ frigiditate. quo ad tactum 7 patiētis sensus. Saniei grosse. 7 viscosē 7 idigeste. seu subtili cū sba aq̄sa resudatōe. priuate tñ oī mordicatōe 7 incēdio. Humide. vñ discrasie 7 exuberantis signa sumū ex his. qm̄ caro i tali vlcere. ad hūidū supflūū discrasiat. tēdit ad laxitudinē 7 molliē. q̄re ē scā squalida. mollis. 7 ab ea mltā hūiditas saniosa redūdat. Sicca at pplexionē d̄mōstrāt loci vlcerati siccitas durities. 7 aspitas. saniei sibilis. iterdū 7 pauci tas. mēbri 7 labioz vlcēis gracilitas. siue accidat a mala cōplexione calida criccate. siue priuatione sub stantificē humiditatis. De putrefactione dicendum cum alia sit de primo futura alia iā facta sit. Que facta est alia sit pambulans 7 procedens alia sit. sic in suo esse stans. Signa igitur future de proximo eliciantur per alterationem colozis carnis. tendentis ad colozem malum videlicet liuidum viridē siue nigrū 7 per diminutionem aliquale sensus eius. Signa vero iam facte qm̄ coloz carnis iā factus est malus 7 priuatus est locus vlceratus sensu omnino ita q̄ dolor nō precipitur dato q̄ ille locus pungat aut

incidat. Signa iā facte et pambulatio a posteriori de
notat. qm̄ ad partes circūstātes ipsius putrefactio
nis sit dilatatio. Et hec satis dicta sint de signis eorū
que consolidationem impediunt.

Trac. 11. et est pars practica curationis vlcum
exteriorum. xvij. habens capitula.

De regulis et modis generalibus curationis vlcum.

CAP. I.

De nā et quot fuerint impedimēta in vlcē
tribus cōsolidādis et quot modis cōsolidā
dationē impediāt similiter et eorū signa
qbus nobis appareāt ex iā dictis et pro
posse ingemoli mei viribus cuiq; pscrutātū satis ino
telicit. Reliquū autē est: vt accommodata tradat erudi
tio qua vnūquodq; predictorū ne cōsolidationē im
pediat phiberi pōt. Hoc autē est curā vlcum docere
et hoc primo in generali: et sub quadā summa: deinde
i particulari magis. Pro q̄ eruditōe dicēdū q̄ tale
cōsolidatiōis impedimētū phiberi pōt triplici artis me
dice artificio: v3 dieta. potio. et cirugia dicta cibādo
egruis cibis. qui substantia quātitate. et qualitate op
nātur illis. que cōsolidatiōez impediūt. potōe vero to
tius corporis plenitudinē euacuāte. materiā antece
dētē eorū q̄ cōsolidationē impediūt digerētē cōplexio
nē totius corporis rectificāte si mala fuerit epatis ma
xie mēbrorūq; epati dseruicētiū vt sanguinē laudabi
lē in q̄to et quali generet. Chyrurgia. seu. manualis
opatio in generali vniuscuiusq; eorū q̄ cōsolidationē
impediunt subministrēt in hūc modū. Et p̄io si fue
rit in eā figura fistularis anibilet seu destruat et si nō
est impossibile tūc sanies in eo vlcere cōgesta merito si
figure ipsi vlcis expulsiōi rebellis anteq̄ nitrosita
te adipsicat aliq̄ ingenio ad exteriora ipsius vlcis
educet. Si sba saniei subtilis fuerit humectās et re
molliēs mēbri substantiā et psequēter eā putrefactio
ni disponēs. exiccatiūis in gradu pporionato q̄ pu
trefactioni resistūt et humiditātē illā extraneā consu
mūt curet. Si vero fuerit sba saniei grossē viscosē:
orificijs pororū carnis sui viscositate adherēs et sic
mēbris sba putrefaciēs medicinis q̄ ipsa sanie at
tenuāt et dissoluit et psequēter ei grossitiē et visco
sitate destruit ab orificijs pororū carnis elongetur.
Si autē qualitas saniei acuta et corrodēs medicinis
acuitatē ipsius saniei refrāgētibz corrigat necnon
saniei anīs mā ad oppositas partes distrabat. Si in
eā fuerit sanguis peccās solo quāto q̄ supflū ple
nitudo sanguinis mīoret. Si peccās fuerit i quāto
q̄ diminutus nutrimentū quātulūcūq; sit loco vlcē
rato attrahat. Si peccās fuerit i quali q̄ in pplexio
ne quecūq; sit illa cōtrarijs rectificet. Si supfluous
fluxus sanguinis loco a quo sanguis fluit: reparetur
et ad oppositas ptes distrabat. Si dolor mēbri co
lor naturalis pfortet seu doloris cā abijciat. Si in
eā fuerit caro mollis humidū ipsi extraneū exicet.
Si caro supflua aputet. Si caro ostracata cū eo qd

lenit et resolut resoluat et si resolutiōi repugnat. ab
sindat. Si apostema fluēs mā repellat et fluxa re
soluat et si indigeat resolutiōi pparet. Si in cā fue
rit corrosio mā anīs diuertat et fluxa et similiter loci
malitia iā a mā cōiuncta ipressa cōsumet. Si putrefa
ctio q̄ iā facta est corruptū et putrefactū abscedatur.
Si vero est de primo futura ne oēs gradus ad pu
trefactionē requisitos acgrat phibeatur. Si autē pam
bulās fuerit putridū remoueat et subsequēter hu
midū extraneū in mēbris sba ipressū merito cui p̄ter
pambulatio fieret qd si nō fuit p putridū abscessio
nē totaliter remotiū dissoluat. Sint ergo hec dicta sa
tis p documēto curatiōis in genere et sub quadā
summa qua vnūq; eorū q̄ in vlcibus cōsolidatiō
nē impediūt remoueri habeat. Hūc autē de vnoquoq;
in particulari dicendum predicta tamen declarādo
videlicet qua postremo artis medicē instrumento
tantum enumerata sunt.

De cura forme vlcum fistularis. CAP. II.

Am in phabito igit capitulo dictū sit
q̄ figura vlcis fistularis phibeet ne cō
solidationē impediāt eā figurā fistularē
destruēdo et anihilādo seu sanie expulsi
ni rebellē merito forme vlcis ad exteriora ipsius
vlcis anteq̄ nitrositate adipsicat aliq̄ ingenio edu
cēdo hoc autē in loco dicēdū erit in p̄ticulari qualiter
quonāmo talis figure destructio et anihilatio pficiat
similiter q̄ sint ea ingenia sanie ad exteriora vlcum
cū tali forma educētia. Dicat igit q̄ figura vlcis
fistularis destruat fm se totā aut fm aliquā sui p̄
bz se totā destruat secādo figurā vlcis v3q; ad ei
radicē ita q̄ nil de eius forma fistulari derelinquatur
nisi vbi nō est possibile qm̄ si ibi adessent nerui ve
ne et corde tue secatiōi se interfecātes seu opponen
tes seu os aut magna loci distātia seu cutis grossi
ties tūc et eo casu a tali exiūta secatione esset dis
stēdū et ad aliā secationē seu alia ingenia deuenien
dū. Secūdū aliquā sui partē figura vlcis fistularis
destruat illi orificiū dilatādo et āpliādo seu porā
in fundo vlcis p̄stiuēdo. Fiat itaq; figure vlcis
fistularis secatio fm se totā aut fm aliquā sui partē
cū nouacula aut cauterio similiter orificiū vlcis di
latatio et āplificatio cū eisde seu ipositione tentarū
rare et sicce substantie existēti sicuti de melegario d
sambuco de spōgia p̄parata de radice aristologie. d
gētiana et similibus. Educatur vtiq; sanies ingenio
se ad vlcum exteriora expulsiōi rebellis merito
figure vlcis altero istorum modorū. v3 medicis
lauatibz et curretibz cursu et lubricitate sua quā facit
ablutio sanie ad exteriora vlcis educētibz sicuti sit
hec i mō ablutiōis admistrare v3 aq̄ ordei. vinū mel
litū aq̄ maris. aq̄ allumis aq̄ cineris decoctio ieros.
decoctio cētauric. cū vino nō multū vinoso. Is ē p̄
dicta alio modo sanie ad vlcem exteriora excutiāt.
et hoc eā exiccādo et abstergēdo. seu ppulsiōe ipsi
us saniei ad exteriora vlcis. insitis mediātibz. vna
cum

cū plumaceolis sup figurā fistularē decēter compzi
mētibz aut ea situatione mēbz q̄ orificiū vlcēris
inferius existat 7 fundū superius. Soler p̄terea a q̄
buscūq̄ sanies ingeniosē ad vlcērū exteriora educi. p̄
paratione vlcēris ita q̄ ab eo vlcere sanies ad exte-
riora currat. 7 non retineat. Imo q̄ ea libere euentet
7 expiret 7 hoc cū tentis canulatis de brassica. d̄ plū
bo. de argēto. 7 similibz. Expeditis his pro cura si
gure vlcērū fistularis 7 similiter cuiuscūq̄ alterius
figure fistulari p̄portionatē nūc ad regimē substan-
tie saniei trāscēdūm est.

De cura saniei subtilis. CAP. III

Regimen igit humiditatis subtilis sanio
re: remolliētis substantiam p̄tis vlcērate:
exiccatione p̄ficiē: maiori 7 minori t̄: se-
cūdū q̄ a loco vlcērato sit maior 7 mior
humiditatis subtilis saniose resudatio. p̄ro q̄ exic-
catione optia sunt: 7 simplicia: 7 cōposita: v3 bolus
armenus: plumbū vstū: cerusa: litargiriū antimonii:
plātago: lanceola: tella aranea: galla: aristologia com-
busta mirabolāoz genera: cortex thuris: mastix: mir-
ra: aloes: sarcocolla: reubarbarū: panis assatus: rasu-
ra pāni vetustissimi: spōgia combusta: cōsolida ma-
ior: cauda equina: p̄terrefina: allumē 7 similia. Item
aqua allumīosa: aqua marina: aqua ardēs: aqua azu-
rea. vnguētū de cerusa. vnguētū de minio. vnguētū
de thūcia. vnguētū de plūbo. vnguētū nigrū cōposi-
tione patris mei. vnguētū citrinū vsuale. vnguētū
de lino. vnguētū yreos. vnguētū de calce. vnguētū
de pulueribus. vnguētū bonū p̄ sanie subtili exiccā-
da. R. vnguētū de litargirio. vnguētū de cerusa. añ. 3.
j. s. cere albe. 3. s. misce. dissolutis p̄ro cera. 7 vnguē-
to de cerusa. 7 vltio vnguēto d̄ litargirio. Aliud. R.
ceruse lote. 3. vij. litargiri. 3. iij. scorie argēti. vel cli-
mie. 3. ij. vitrioli. 3. j. s. cere albe. 3. ij. s. olei ros. 3. vij.
terebēntine. 3. ij. fiat vnguētū. Aliud. R. litargiri bñ
puluerizati. cū aceto 7 oleo ro. misceat 7 imbiba in
mortario plūbeo. 7 bñ agite cū pistello suo. donec
ad augmētationē deueniat. 7 albiticeat. Beide. R.
antimonij. cris vsti. balauftiarū. vermiū terrestrium
ericcatōz. 7 puluerizatōz. gallaz. sanguis dracōis al-
luminis. climie argēti añ omniū. terranē. 7 cribellē
7 de eis quātū est sexta ps vnguētū in mortario po-
nant. 7 cū pistello incorporent. donec bñ vniat ad-
inuicē. Aliud. R. terebēntie cere rasine añ. 3. iij. olei
ros. vel cōis. 3. iij. pulueris aristologie ro. mirre. oli-
bani. aloes. mastice añ. 3. ij. s. puluerizatis pulueri-
zatis fiat vnguētū. Aliud. R. vnguētū basiliconis.
vnguētū de thūcia. vnguētū de calce añ. j. misce. Et
alia plura tā simplicia q̄ cōposita. que in libris anti-
quorū facile est reperire.

De cura saniei grosse 7 viscofe. CAP. IIII.

Regimen vō grosse 7 viscofe orificijs po-
rozū carnis sui viscositate inherētis. sic
mēbz substantiā putrefaciētis regimen
cōpleat. applicatōe localū. que sui sub-

tilitate substantie in ipsaz sanie penetrāt. 7 suo calore
eā attenuāt 7 dissoluūt. vñ destructa eius grossicie
7 viscositate. phibet ipsius saniei orificijs porozum
carnis adherētia. qua mēbz substantia corripēbat. q̄
similiter saniei grosse 7 viscofe attenuatio 7 dissolu-
tio intēdat 7 remittat fm diuersitatē quantitatis sa-
niet subtiliade. 7 similiter fm diuersitatē saniei pec-
catis in grossicie: 7 viscositate maiori 7 minori: de q̄
bus optima sunt farina ordeī. sabaz. cicerū. orobi.
lupinoz. alkanina. aristologia. ypericon. acetuz. cinis
aneti. fermētū. crocus. laurus. yreos. cētauria. gētia-
na. absynthiū. apiū baurach. mel. 7 oēs medicine ha-
bētes aliquale amaritudinē vel acuitatē: que semp
cum melle p̄parent. Itē aqua lactis. aqua ordeī. aq̄
mellis. aqua cineris. vinū mellitū. mūdificatiūz de
melle. vnguētū viride. herbaz totius cōmunitatis.
mūdificatiū cōe. mūdificatiū de yreos. mūdifi-
catiū de apio. vnguētū de cētauria. vnguētū p̄
sanie grossa attenuāda bonū. R. mellis ro. terben-
tine non lote. añ. 3. ij. thuris. myrre añ. 3. iij. misce. Ali-
ud. R. mellis terbenentine nō lote añ. 3. ij. coquant ad
spissitudinē aliquale. deinde adde. myrre. sarcocole-
aloes. yreos añ. 3. j. s. Aliud. R. terbenentine clare. 3.
vj. mellis ro. co. 3. iij. s. myrre. yreos. aristologie lon-
ge añ. 3. iij. farine ordeī. q. s. ad inspissandū. dissolu-
ta prius terbenentina cum melle 7 vltimo additis pul-
ueribus fiat vnguētū. Aliud. R. yreos. aristologie
añ. 3. iij. terant optime. 7 misceant cū tanta quātita-
te mellis: q̄ ea cōglutinet. 7 in forma vnguēti addu-
cat. In maiori grossicie 7 viscositate. R. mellis. 3. ij.
viridis eris. 3. v. misce. Item aliud. R. secis olei ro.
aceti puri: mellis añ. 3. j. aristologie longe. alluminis
iamenī. yreos. ceruse añ. 3. j. s. viridis eris. 3. ij. mi-
sce omnia adinuicem. valet p̄terea vnguētū grecū
maius vnguētū egyptiacum.

De cura qualitatis saniei acute 7 corrodentis.

CAP. V.

Regimen curatiuum qualitatis saniei
acute 7 corrodentis tam p̄ se q̄ p̄ acci-
dens. q̄ humiditātē mēbz. qua mediā-
te mēbz partū cōtinuatio. resoluūt 7 cō-
sumit p̄ficiat. phabito pueniēti regimē i sex rebz nō
nālibz. phabitoq̄ euacuātōe materie peccatiū. 7 de
fluētū diuersitōe. 7 silr p̄strictōe viap 7 ductū. p̄ q̄
tal mā possēt d̄ferri 7 d̄fluī ad locū vlcēratū. Si sue-
rit q̄litas acuta 7 corrodēs p̄ se. vnguēto de cerusa
albo. vnguēto de litargirio. vnguēto. rubeo cāpho-
rato. vnguēto de bolo. vnguēto de thūcia. vnguē-
to de cerusa cocto. Unguentum bonum pro cura
qualitatis saniei acute 7 corrodentis. R. thurie. lo-
te ceruse lote añ partes equales puluerizentur. 7
in mortario plumbeo cum aqua plātiginis. cū pi-
stello suo diu ducant. addita terra sigillata. 7 aliqua
nilo boli armeni. 7 cū cera sufficiētū. 7 oleo ros. fiat
vnguētū. Aliud. R. litargiri. 3. viij. in mortario cū

Unguen-
tu ad sa-
niē gros-
saz exiccā-
dam
Aliud

Aliud.

Aliud.

Unguen-
tū ad sa-
niē cor-
dētē.

Aliud.

Aliud

aceto tādū ducat. donec inflet. tumefcat. et albefcat
3. iij. cerusa et 3. ij. terre sigillate pulueris gallarū ro
sarū añ. 3. j. cum oleo. ro. et cera fiat vnguentū. Aliud
R. gallarū arnoglose sicce añ. 3. v. olei ro. 3. v. ce
re albe. 3. ij. s. terbetine. 3. ij. misce et fiat vnguentum
in bona forma. Si autem fuerit saniei qualitas acu
ta et corrodens per accidens abscondat cura: que est
cura cause vt puta: si fuerit in causa figura vlcera
fistularis ad quam sequit̃ indebita transpiratio sani
ei que diutius in loco detenta: adepta est nitrositate
et acuitate: tunc curetur curatione data capitulo se
cūdo partis huius nostre practice. Et hec ē cura qua
littatis saniei acute et corrodētis tam p se q̃ per acci
dens dicta sunt. Nūc vero ad curationem eorū: que
immediate contrariantur causis ad consolidationem
facientibus dicendum esse videtur.

De cura sanguinis peccatis. CAP. VI.

Sanguis at̃ peccās dī: vt supra habitū est:
aut qz peccās ī quāto: aut in q̃li et si in q̃to
aut qz supflū? aut qz diminut? et si in quali
aut qz peccās in cōplexione: videlicet cali
da frigida humida siue sicca: simplici ṽl cōposita cū
materia vel sine materia. Si igitur sanguis peccans
fuerit in quāto qz supflū? cura periciat̃ diēta te
nui slobothomia sanguinis mioratiua. et extractione
sanguinis peccatis in quāto ab vlcere et eius circū
tu sanguisuccis. scarificatōe et similibus. Si sanguis
peccās p causas fuerit in quāto qz diminut? cura
tio cōpleatur diēta lata et grossa boni et multi chīmi
gīatiua. trahat q̃ nutrimentum ad locum vlcera
fricationibus somētationibus malue bismalue vio
larum donec membrūz inflet: et rabeat piceis em
plastris: quorum forma vna erit hec. R. picis naualis
picis grece. raxine pinni añ. partes equales dissoluā
tur in cazola ad ignē deinde p stamen in aqua frigi
da colent et manibus inunctis oleo emplastrū mala
ret et vsui referuet. Si sanguis peccās fuerit in qua
li qz in cōplexione calida materiali euacuet̃ materia
calida si fuerit subtilis cū reubarbaro mirabolanis
prunis tamaridis pulpa casie aqua duorū granatorū
māna. Et si necesse fuerit cū electuarijs de succo ro.
de psilio mesue. de prunis. de sebestē. Si aut̃ fuerit
grossa p aduersionē cū electuario lenitiuo diachatoli
coe amech. diasena. cassia vigorata cū sēna pilulis in
dis pilulis d sumo terre. aqua lactis sēna. et similib⁹.
Hec semp attendēdo q̃ ante euacuationē materia
calida subtilis digerat̃ cū syrupo ro. de endiuiā ace
toso simplici q̃zīa chara nenupharino. violato. cum
aquis endiuiē violaz. acetose ordeī. ephatice planta
ginis. cucurbite. portulace nenupharis. solatri et simi
lium. Materia aut̃ grossa p aduersionē cū syrupo de
pomis de buglosa d lupulis biuleb violato et alijs
talib⁹. Notādō tñ q̃ semp vite regimē in cibo et po
tu et alijs reb⁹ nō nālib⁹ sit pportionatū peccato ī his
et in alijs. Et si forte in his affuerit febris tāto magis
pdicta augeant̃ in gradu frigiditatis aut minuantur

Solutiua
materie ca
lide subti
lis.

Solutiua
māe gros
se.

digestiua
māe cali
subtilis.

digestiua
māe gros
se.

q̃to febris fuerit validior aut remissior. Et si peccās
fuerit in cōplexione calida simplici vel cōposita si
ne materia tūc alterātia sola prefata sine euacuatione
sibi cōueniūret̃ p̃ peccatū fuerit in mala cōplexio
ne frigida materiali tūc materia ip̃a euacuet̃. si fuerit
flegmatica cū aloē agarico pollipodio turbit. ele
ctuario de dactilis. electuario indo. pilulis aggrega
tiuis pilulis de agarico pilulis de alazareth cū aga
rico pilulis coelijs diaturbib⁹ benedicta preparata
prius materia cū syrupo de bisantij cōpleto ielenia
bin. oximele simplici. et cōposito. syrupo acetoso cō
posito diarodō. et alijs cū aquis seniculi. boraginis.
apij mellisse maiorane. mēte. absynthij. aqua mellis
et similibus que qdēz alterātia et similia cōferunt̃ et
in mala cōplexione frigida sine materia exceptis eu
acuatiuis. Si peccās aut̃ fuerit in cōplexione humi
da materiali curet̃ cura predicta immediate et si pec
cans fuerit in complexione humida sine materia
sola digerētia cōueniunt euacuatione excepta. Et si
peccās fuerit in cōplexione sicca materiali cura erit
p euacuationē materie melacolicē nō aduste cū re
ctificatione membrorū illā generatiū. Et si imate
rialis fuerit cura ē cū calidis et humidis. Et hec pau
ca de cura sanguis peccatis dicta sunt. Nūc ad curā
male cōplexionis partis vlcerate transeundum est.

De cura male complexionis partis vlcerate. CAP. VII.

Ro cura igitur male cōplexionis p̃
vlcerate dicat̃ qz si in pte vlcerata pecca
uerit mala cōplexio calida siue materia
lis: siue imaterialis: fuerit localibus cu
retur: videlicet vnguentō de cerusa albo
vnguentō de thutia vnguentō d plūbo aq̃ rosata succo
plātaginis succo solatri succo d sempuiua. Si mala
cōplō frida: vnguentō basilicōe vnguentō citrio vsua
li vnguentō de dialtea cōpositiōe prius mei vnguento
fusco lotionē vini boni tepidi aqua cineris aqua al
luminis. Si mala pplexio humida curet̃ exicantijs
iā dictis: et alijs vigoratis in siccitate: fm q̃ locus vl
ceratus magis et minus abūdāt humiditatibus: et si
militer fm diuersitatē corporis et membrorū vngue
tū existūt vlcera: sicuti vnguento viridi herbaz vngue
to gratia dei: vnguento de diapalma: vnguento de dial
tea cōpositione nra: seu cum hoc: qd̃ semme valet in
omni mēbroz cōplexione. R. olibani: masticis aloes
añ. 3. ij. picis grece. 3. j. aristologie lōge cōbuste. 3.
j. s. olei ro. 3. iij. terbetine cere añ. 3. ij. fiat vnguentū.
Aliud. R. olibani: masticis: aloes sarcocole: sangui
nis dracatis: boliarmoni: pulueris molendini: oia
puluerizent̃ subtiliter p pannū subtiliter cribra et cū
terbetina misce: donec ad substantiā dēlas deueniāt.
Aliud. R. vnguentū apostolorū. 3. j. viridis eris. 3. j. mi
sce. Si aut̃ pecca uerit mala cōplexio sicca d pice vn
mida: curet̃ vnguentō basilicone: vnguentō d pice vn
guētō fusco vnguento diaquilone nigro dissoluto in
cazola: cui addat̃ p qualibet. 3. diaquilonis. 3. j. pul
ueris

ueris rosarū. seu cū hoc. ℞. mastice. olibai picis gre
ce. boliameni añ. 3. j. sepi arietini. 3. ij. cere. 3. 5. olei
ro. 3. ij. misce. et alijs leuibus exicatis pmissis sem
per matericum peccantiū euacuatione. si fuerit cū
materia. et defluentium diuersione. et similiter cōstri
ctione viarū. et ductuū. per que tales materie possunt
deferri. et deflui ad locum vlceratū siue a toto corpore
re plenitudinem habēte defluant. siue ab aliquo me
bro nobili et forti plenitudinem habēte. Ido notitia
superiorū aduerte. q. in omni parte vlcerata pro
pter ipsius debilitatē aggregatū humiditas supflua.
nō solū p viam paulatine cōgestionis. imo et aliqñ p
via defluxus. siue a toto corpore defluat. siue ab ali
quo mēbro nobili et forti plenitudinē habēte. q. hu
miditas in loco aggregata. virtutis loci debilitate pu
trefit. et in sanie cōuertit. Et si talis humiditas mul
ta. et male qualitatis extiterit reddit vlcus semp com
positū cū alia egritudine: puta corrosiōe. siue putre
factione. ostracositate. seu alia dispōne. cōsolidatio
nē vlcis phibēte. Aduerte scō. q. in omni mem
bro vlcerato: et maxime vbi querit carnis generatio
et icarnatio: debemus administrare medicinas scōm
duplicē respectū: primo quidē habendo respectum
ad complexionem corporis et mēbri. in quo existit vl
cus. et cōplexionē ipsius naturalē a parte sue simi
litudinis cōseruent. Si enim in curatiōe morbi cō
plexio nālis mēbri et corporis nō pseruaret morbus nō
posset destrui cū cōplexio nālis mēbri sit istū ppiū
quo mediāte natura mēbri vti ad puerionē nutri
mētū in mēbrozū substantiā. et rei supflue et nociue ex
pulsionē. Secūdo habēdo respectū ad morbum. vt
ipsum a parte sue contrarietatis. destruant. Ido si
tis his pro cura eorum. que cōtrariant causis ad cō
solidationem facientibus. nunc de cura eorū q. vlee
ri contrariant. put sunt ei accidentia dicendum est.

CAP. VIII.

Quam doloris cura distingat penes ipsi
doloris intensum. et remissum necnō pe
nes diuersitatē sue efficientis cause. Te
circo nō absq. ratione per nos dolor di
stinguetur in quietum et clamosum. Et clamosus in
eum. cuius acumen inducias concedit. et in eum cu
ius acumen inducias non concedit. quorum dolo
rum causa in parte vlcerata cōmuniter esse affirma
tur mala complexio. aut solutio continui. seu vtrūq.
simul. Et cum vlcerata membra secundum quadru
plicem possint labi complexionem. vt in prehabitis
dictum est. Et cum ceteris etiam in efficiendo do
lorem vehementiora sint caliditas et frigiditas quia
citius impessit. ideo impresentiarum tantummo
do de dolore a mala complexione calida. et similiter
a mala complexione frigida contingente dicemus
Bicimus igitur q. si doloris causa fuerit mala com
plexio calida cuius tū doloris acumen inducias cō
cedit. pmissis plibus. valet vnguentus de litargirio
vnguētū d cerusa albū cū caphora. vnguētū d minio

vnguētū de thucia. vnguētū de plūbo. vnguētū ru
beum camphoratū. albumē oui pquassatū cūz oleo
ro. et litargirio et redacta ad formā linimētū in morta
rio plūbeo cū pistello suo. q. vnguētū postea buliat
lēto igne in lib. j. succi sempuue vsq. ad succi psum
ptionē. Valet preterea albumē oui cōquassatū cum
oleo ro. emplastrū de paruis malis. et plātagine co
ctis et pistatis cū cribatura fursuris et oleo ro. bolus
armen. cū terra sigillata. oleo ro. et aceto. succus sola
tri. seu sempuue cū aceto. Item valet hoc aliud in
casu. ℞. cere albe. 3. iij. olei ro. 3. x. sandaloz albo
rū. et rubeoz rosarum mire olibani. mastice añ. 3. ij.
camphore. 3. 5. terebētime. 3. ij. 5. fiat vnguentus. Si
vero doloris causa fuerit mala cōplexio frigida: va
let vnguētū fuscum: vnguētū basilicon: vnguē
tū citrinū vsuale. Si autē doloris causa fuerit solutio
continui. cuius doloris similiter acumen inducias cō
cedit. pmissis semp vniuersalibus. valet ea que quē
cūq. dolorē indifferēter sedant. Ea autē sunt que ca
lorem mēbri naturalē multiplicat et pstant. calor
enim naturalis mēbri pstantis repugnat omni rei
nocētū. vti vitellus oui. terbētime et crocus. terbētime
cū oleo ro. oleum abiectis cūz oleo ros. hec ad intra.
vlcus applicent cū etiā aliquali exiccatione humidi
tate medicinarū humectatiū refrangēte participent
merito cuius etiā vlcēri conueniunt. Ab extra vero
oleum ro. cū amigdalino. oleū de lilio. oleū de kyro
butirū recens. pinguedo recēs. pulli galline. anatis:
porci. et similiū ylopus humida: oleū de oliuis matu
ris. sex olei. oleū ro. oleū violatū. oleū camomillinū.
oleū vulpinum. mumia. oleū de sisamo. mucilago. f.
lini. fenugreci emplastrum valēs in casu. ℞. foliorū
maluarū. 3. j. 5. farine. f. lini. fenugreci añ. 3. 5. olei
camomillini. liliorū alborum añ. 3. vj. olei rosa. 3. iij.
mucilaginis altee. 3. j. 5. farine ordeci. q. s. cū duobus
vitellis ouorū fiat emplastrū. Si vero doloris causa
fuerit mala cōplexio. et solutio cōmuni simul. cui? do
loris etiam acumen inducias cōcedit. ex iam dictis
habita est curatio. Nūquid cura composite egritu
dinis summit ex curatione simpliciu egritudinum
ipsam inq. cōpositā cōponentium. Quare supposi
tis vniuersalib. ad intra vlcus applicent ea que sunt
vere et ppie doloris sedatiua. exiccationis aliquali
ter. et laudabilib. cōmixta. ab extra vero extraneate
complexionis remotiua. Si tamē doloris acumen in
ducias non cōcedit loco dolentē. et circūdolentē nar
cōtica applicent. vt emplastrū satis leue de cōtritis
folijs papaueris albi. et vrgēte magis dolore appli
cet emplastrū. videlicet de folijs mādragore. empla
strum de folijs insquiami cū puluere camomille. fil
lonium etiam persicu illinūt. tryaca recens empla
strata. Ex oleis. oleum de mandragora. oleū de pa
pauere. oleū de nenuphare cū opio. succo insquia
mi. opium dissolutum cum lacte ouino. seu mulie
ris et similia. Et hec de cura doloris dicta sunt. Nūc
de cura supflui fluxus sanguinis dicēdū esse videt.

De cura vlcē exteriorū.

L

Operata

De cura superflui fluxus sanguinis. CAP. IX.

Ro regimine curatio superflui fluxus sanguinis: cū sanguis nō nisi a venis effluat imprimis ē sciendū. q̄ diuersitas in mō sistendi sanguinē nō solū sumit penes diuersitatē cāe faciētis talem fluxū vt si fuerit corrosio: vel putrefactio seu ab extrinseco eueniēs solutio vep̄ ē scdm̄ q̄ vena a qua sanguis egredit̄ est. p̄funda in mēbris: aut sup̄ficialis: oculata aut manifesta magna: aut parua: Hīs p̄missis dicat̄: q̄ sanguis fluxus curatio in genere: duabus intentionib⁹ p̄ficiť v3 diuersione ⁊ reparatione loci: a quo sanguis fluit: diuersio q̄dem fit aliqñ p̄ sanguis euacuationē ad oppositā partē: vt p̄ flobothomiam ventosas scarificatas sanguisuccas q̄ tñ modificari debent scdm̄ virtutis ⁊ etatis tenore aliqñ cū p̄fatis absq̄ euacuatione ⁊ cū ligaturis: ventosa sup̄ epate ⁊ splene: q̄ mirabilis est. Locū autē reparatio a quo sanguis fluit sic cōplet̄ vt si fuerit in cā corrosio: siue putrefactio: tunc locus a quo sanguis fluit caute r̄ict̄ cū ferro ignito: siue medicā cauterizāte: ⁊ esca rā inducēte: vt cū hoc. R̄. vnguenti populeonis. 3. ij. vitrioli viti. 3. j. argenti sulimati. 3. j. s. misce ⁊ locus a quo sanguis fluit tantūmō repleat̄: siue cū hoc alio R̄. argēti sulimati lapidis ematib⁹ vitrioli ro. litar giri añ. ⁊ fiat puluis: ⁊ cū albumine oui: ⁊ pulcre isto licinia liniant̄ ⁊ loco applicent̄: exiccationē antez cauterij sit rectificatio corrosionis: ⁊ putrefactionis: ⁊ exiccationē: ⁊ corrugationē partis a qua sanguis egredit̄ facta p̄ cauterium: sit sanguinis fluxus restrictio: quare nil cauterio p̄stātus in cura fluxus sanguinis euenientis a corrosione siue putrefactioe. Si autē vena fuerit parua manifesta: ⁊ sup̄ficialis: tūc cū acu: ⁊ serico p̄foret̄ subz sup̄avenā: ⁊ liget̄ venā: dūmo do apostema: siue dolo: nō p̄tradicat̄ qm̄ stāte dolo re: seu a parte: talis ligatio p̄hibēda est. Et in medio i cisionis ponat̄ medicamen habens has p̄prietates: v3 q̄ sit congelans vt sanguinis fluentis fiat ingrossatio necnō inuiscans vt fiat sanguis super caput venę ne cōglutinatio. ⁊ exiccans vt fiat sup̄fluitatus defluxu: ⁊ cōgestay cōsumptio ⁊ cōsequenter solute cōtinuitatis incarnatio qua mediante fit vera ⁊ propria sanguinis fluxus restrictio. Quis medicaminis descriptio talis est. R̄. thuris albissimi viscosi aloes sanguinis draconis boliarmeni añ partes equales puluerisent subtiliter. ⁊ cum albumine oui miscant̄. ⁊ stuelli: siue licinia in eo medicamine liniant̄. ⁊ in incisione ponant̄ in circuituq̄ vlcis ⁊ sup̄a stuellos ponant̄ stupate plures in aqua rosata: seu cōmuni: ⁊ aceto madefacte: ⁊ aqualiter exp̄essē. ⁊ cum ligatura satis comprimēte ligent̄: didmittaturq̄ vlcus a quo sanguis egredit̄ cū illa ligatura vsq̄ ad tres vel quatuor dies: qm̄ ante illud tempus nō putat̄: q̄ natura fecerit tñ de carne: q̄ sit sufficiens ad oppilādum venam. Si vero vena fuerit magna reparet̄ locus p̄ impletionem corporis venarum cum stuellis linitis

Anguen
tū causti-
cum.
Aliud.

in supradicto medicamine siue alijs infra dicendis Et si vena fuerit p̄funda manifesta magna aut parua: siue alterius diuersitatis diuersificantis curationem fluxus sanguinis reparet̄ locus ille mō isto satis cōhibuit ⁊ alijs ē diuersitatis in fluxu sanguinis cōtēbus: videlicet ponēdo digitū sup̄ osficiū vene: dūm mō talis impositio sit possibilis: ⁊ aliquantulū tene- re: donec sanguis aliquo modo cōgelet̄: deinde ponant̄ stuelli plures liniti in albumine oui: agitato cū aliquib⁹ ex medicinis dicendis: iam dictas p̄prietates habētib⁹ ⁊ cū ligatura decēter cōprimētē. ligetur. Medicinē simplices conuenientes in compositione medicinarū pro restrictione fluxus sanguis scientium cōnumerant̄ hec. videlicet tela aranea: terra sigillata. cortex thuris. pentaphilon. plume galline combuste. bolus armenus. cinis. rasura chararū combustarū. coriandri torrefactū. cauda equina cor nūm rasura. cinis lignorum stipticorū. corrigiola. oia ossa cōbusta. puluis reubarbari torrefacti. pilli poris cōbustus. sanguis draconis. sponsia combusta ⁊ puluerisata. virga pastoris. sanguinaria sulgo furni. karabe. accacia folia salicis. galla cōbusta etiam cū in aceto. lapis ematib⁹. confolida maior. rasura pāni vetustissimi. lanugo adherens corticibus castanearum a parte intrinseca. thuris gumosum. aloes gipsum. farina volatilis mollēdini: amillum viscosum gūmi arabici. dragaganti. rasura corrigiay vel coriay a parte intrinseca. oēs species gūmi. Et medicinis cōpositis fluxus sanguinis cōhibentibus: prima forma erit hec. R̄. pillos leporis torrefactos. 3. s. boliarmeni. 3. j. s. sanguinis draconis terre sigillate añ. 3. j. thuris gumosus. 3. ij. misce ⁊ fiat puluis. Secūda forma gipsum cū albumine oui ⁊ mumia. Tercia forma. R̄. gallarum torrefactarū. boliarmeni añ. 3. s. oliban aloes masticis sanguinis draconis pillos leporis minutim incisorū añ. 3. j. misce. ⁊ fiat puluis. Quarta forma compositorū. R̄. gipsi. 3. j. mumie. telle araneę caliginis furni boliarmeni. dragati añ. 3. j. misce. Et hec de cura accideñtiū. cōsolidationem vlcis pro hibentium sic dicta sufficiant. Nunc autē ad curationem accedamus eorum que: ḡritudines denotantur.

De cura apostematis.

CAP. X.

Eapostemate. qd̄ est vna egritudo vna ex tribus morboz generibus composita. v3 mala complexioe. mala cōpositio ne. ⁊ solutione continui. incidentaliter premitendum. q̄ cura eius distinguitur scdm̄ diuersitatē t̄pis ipsius apatis. s̄m diuersitatez m̄ae apatis necnō s3 diuersitate locoꝝ in quib⁹ s̄iūt apata. Quare hoc p̄missō intendens hoc in loco p̄tractare tantūmodo de cura apostematis vlcis. ex defluxu humorū p̄tingētis. cū scdm̄ plurimū. ad ipsū vlcus cōsequat̄ apā calidū sanguinē dicat̄ q̄ si tale apā fuerit in principio: supposita dicta. cōuenienti diuersione. ⁊ humorum peccantium minoracione. ⁊ non p̄termittat̄

termiffa cura vlcis curet si pponendo emplastru ex grauato dulci. integro. decocto cu3 vino pontico cu cortice suo. seu emplastru de malis citonijis. 7 pi- ris decoctis in aqua 7 vino rubeo. 7 postea in morta- rio cotritis. 7 incozpatis cu puluere myrti siue em- plastru de lentib9 decoctis: 7 rosas pistatis 7 incozpa- tis cu terbetina 7 puluere corticu granatoz. Si aut- asa fuerit in augmeto. curet emplastris pdictis: qui- bus adiungat farina fabaz. ordei tritici 7 camomil- la. Existente aut tali apate in statu curet empl9 ex folijs abinthij. 7 maluaz decoctis i vino dulci. 7 pi- statis cu sapa 7 cribatura surfuris. Et si asa tedeat i via exiture. tuc maturatiuis ppositis: adiuuata e sa- niatio: 7 de maturatiuis pprie in isto casu est empla- stru de folijs maluaz decoctis in aqua 7 i mortario cotritis cu farina. s. lini senugreci 7 assungia porci re- centi 7 sili emplastru ex farina tritici aqua: oleo 7 cro- coz facta sanie pforatione sanati loci extrahat: seu si ad orificiu vlcis talis sanies declinare videat: tuc tectis seu expressione aut ligaturis ad eu deducatur. Si aut asa vlcis superueniens esset aliud a flegmo- ne: tunc querat cura posita tractatu nostro de apati- bus. Et hec satis pro nuc dicta sint de cura apatis vl- ceri ex defluxu humorum contingentis.

De cura ostracate carnis: seu callose 7 dure.

CAP. XI.

Dista cura apatis: de cura ostracate car- nis agendu e. Curatio aut eius distigui- tur. scdm intesum 7 remissus duricie ta- lis carnis. na carnis ostracate alia e dur- icie intense. alia remisse. Ea igit q re- missa est medicinis lenietibus. in quib9 sit resolutio aliquid curari 7 rectificari pot. Ceterz carnis duri- cie intense cura perficitur altero istorum modorum videlicet incisioe cu nouacula: aut cauterio: 7 si cau- terio: aut cauterio actuali: aut potetiali cōsiderata pri- mo anorthomia loci. qz vbi esset timor de disrptione alicuius vene. seu arterie 7 pter de effusione san- guis. eligeda potius eet carnis ostracate remotio p cauteriu potentiale. qz p incisione. cu3 nouacula aut cauterio actuali: na p cauteriu potentiale fit remotio carnis ostracate: 7 prohibitio effusionis sanguinis: si disrptio vene seu arterie fieri contingat: 7 quo na modo cōsidera. De terea si talis caro ostracata se- cūda tota eius substantia nō fuisset abscissa. applica- tioe incisiois. siue cauterij actualis. tuc maior fiet ab- egris abhominatio reiterationis cauterij actualis. 7 incisionis cu3 nouacula. qz potentialis. quare magis dilectum apud me est cauteriu potetiale. qz incisio. 7 qz cauteriu actuale. Medicamen per me pluries ex- pertum. qd p efficacissimo habui a patre meo. s. litar- girij lapidis ematibitis. vitrioli romani ana. 3. ii. argē- ti sublimati. 3. ii. s. misce. 7 pro pleniori notitia medica- minum in casu valentium. recurras ad ea que scri- buntur inde amputada carne superflua eximie siue mire quantitas. Carnis vero duricie remisse cura-

tio cōpleat inferius dicēdis. incipiēdo prio a simpli- cibus. deinde gradatim pcedendo ad cōposita. ex simplicibus. 7 prio ex oleis. oleu lilioz alioz. oleu3 amigdalaz dulciu. oleu de lumbicibus. oleu vulpi- num. oleu de granis silami. sex olei. yfopus humida **E**x mucilaginib9 mucilago altee. s. lini. senugreci **E**x pinguedinibus 7 vinctuosis. pinguedo galline. anseris. vituli. bouis. cerui. 7 pprie medulle eoz. 7 adeps hirci 7 asini. 7 rapatium leonis vrsi. leopardi. lupi. vulpis 7 rapatū ex quibus aquile vulturis. 7 si miliu. 7 meliora eaz sunt. que sunt minoris antiqui- tatis. 7 ericatiois. 7 vebementioris humiditatis. **E**x cōpositis pparatis. vnguentu basilicon. vnguetum diaquilon albu cu gumis. 7 sine gumis. vnguetu de medulla cruris vituli. vnguetu molliu. vnguetu3 de mucillaginib9: yfopi. cerotū: emplastru bonu pro remittēda duritie carnis ostracate duricie remisse: de farinis. s. lini: senugreci: cepis lilij: pinguedine gal- line: porci sine sale: yfopo humida: oleo lilij. camo- milla: 7 medullavituli. Aliud. s. medulle cruris vac- cini. olei ro. onfacini. cere paz misce. Aliud. s. me- dulle cruris vituli. mucillaginis. s. citonioz: dragati: olei amigdalaz dulcium cu cera: 7 modico terbenti- ne fiat vnguetum. Aliud. s. yfopi humide: adipis anatis: galline: cerui: mellis: an. cere. q. s. Aliud. s. caput vnu castrati: semicōtritū. 7 in vino dulci deco- quas vsqz ad carnis dissolutione. 7 q supnatauerit collige. 7 vsui reserua. Aliud. s. medulla cruris eg- bulita in vino albo dulci. vt supra de capite castrati. collige 7 reserua. Aliud. s. vnguenti de cerula. me- dulle cruris vacce. adipis anatis. galline an.

De cura carnis mollis.

CAP. XII.

Istā de curatōe ostracate carnis elo- quuti fuimus. nuc de cura carnis mollis dicendū erit. Dicimus igit. qz cu molli- cies carnis consequat ad malā mēbri vl- cerati complexionē. seu sanguinis delegati maliciā. aut vlcis insufficientē mūdificationē. qz p eius cu- ratione. si fuerit in cā mala complexio. corrigat me- dicinis descriptis capitulo septio huius pris nostre pratie. Si delegati sanguinis malitia. castiget assi- gnatis capitulo sexto. si vlcis insufficientē mūdifica- tio. mūdificet antidotis. que humiditate extraneam. ad quā mollitio carnis psequit exiccat. 7 cōsumunt ppositis capitulo tertio 7 quarto 7 terdecimo in de amputada carne supflua quantitas pauce. huic ar- tificiose supposito. na ad carnis mollitiē. nisi phibea- tur carnis superadditio psequit.

De cura carnis superaddite atqz superflue.

CAP. XIII.

Icuti carnis creatio. 7 vlcis consolidatio actione nature sunt. ita 7 p oppositum amputatio. 7 carnis supflue diminutio de qua ad p̄sens agitur sermo noster. non fit actione nature. sed medicinaz applicatarū qualitate. Et iō cu medicine tales sunt diuersoz modoz. quia que-

De cura vlcis exterioru.

L 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
11/D/2

alluminis vsti salis cois añ. 3. ij. s. cum asungia porci rancia 7 salita: 7 succo plātaginis fiat linimētuz in mortario cōtritis cōterredis. Certa aut experientia scio ē ista in casu valere: quoz aliqua iuuatiua sunt sui exiccatoe: alia exiccatoe 7 stipticitate simul videli cet oleū de tartaro: oleū de frumēto: oleū de vitellis ouoz: aqua maris: decoctio acetose: aqua sabroz: in quo ferrū extinguit aqua existēs sub rota sabroz: vbi acunēt ferramēta siue instrumēta. Vnguētū bonū p me cotidiana experientia cōprobatū: quo paties volis suis ambaz manuū locū serpiginosū: siue pruriginosū inungat: 7 taliter friceat: donec vnguētum ingrediat 7 imbibat in mēbroz substantiā: 7 quonā modo tale vnguētū taliter administratū sit serpiginis curatiū p sidera. R. asungie veteris. 3. iij. tartari thuris añ. 3. s. argēti vini extinctū cū salina. 3. ij. succi abstinij. q. s. misce: 7 fiat vnguētū in mortario ab igne. Itē aliud. R. asungie porci. 3. iij. aceti acris 3. ij. argēti vini. 3. ij. s. dissoluat asungia ad ignē: 7 bulliat aliquātulū cū aceto. 7 p pānum coles: 7 i mortario diu cū aceto conterat: 7 incoz porce: deinde ad de vltio argentiū vini cū salina extinctū: 7 modo pfecto locus serpiginosus etiā inungat. Itē aliud. R. scipi castrati: medule bonis: añ. 3. ij. succi saluie. 3. j. s. argēti vini. 3. ij. thuris. 3. ij. misce 7 fiat emplastrū absqz igne mortificato prius argento viuo cū aceto acri. Tōnenit etiā in inueterata serpigrine p eius cura: phabitis vniuersalibz: euacuatio materie cōtente in loco p scarificationē: ventosas scarificatas: sanguisugas: 7 p similia. Et dū necesse fuerit: puenit etiam apertio vene respiciētis locū tali serpigrine infectū: vt si in coris fuerit saphene. si in brachijs saluatelle. 7 sic de alijs corpis pibus. deinde ad localia iam dicta deuenire. Et hec satis d cura serpiginis: siue pruriginis in circūvū vlcis eueniētis dixisse sufficiat. Quis aut sit verus modus corrosiois curatiū ex sequēti caplo quisqz sufficienter intelligē poterit.

De cura corrosiois. CAP. XV.

Corrosio: que est dispositio: in qua humiditas terminās inter ptes mēbri resoluitur: ita q ptes membri remanēt discōtinuē absqz hoc q humiditas: que remanet in mēbro sit corrupta cuius cā fore dicē colera adusta: que pp sui acuitatē 7 adustionē fraudulentiā adipiscit: septē his instrumētis curet quoz primū erit phibitiū: ne materia faciēs corrosionē multiplice: scdm erit minoratiū materiez corrosiois antecedentiū: tertū erit diuersiū materierum corrosiois defluentium: quartū erit eductiū ab vlcere. 7 a partibus vlcis. primis materiam corrodet. quintū erit remotiū carnis corrose. in qua forte ē malitia corrosiois fundatur. sextū erit alteratiū male cōplexionis calide derelictē. partim ab humore corrodente. partim a medicina caustica. qua mediāte facta fuit remotio carnis corrose. septimū erit exiccatiū supfluitatum in loco existentium.

Primū itaqz instrū pfiat debito regimie in sex rebus nō naturalibus vertēte ad frigidū. 7 humidū. Scdm instrū subministret euacuatione facta p secessū. educte coleram adustā p quo recurras ad capitulū de cura sanguinis peccatis in cōplexione calida nimis supflua. Tertiū instrū cōpleat flobothomia partis oppositē. eductioe oī die supfluitatū pte digestiois cū clisterij. vel suppositoio. si spōte nō educerent. Et oī alio mō diuersionis ex vento sis. fricatioibz refrigeratioe ptes supioris. cū supappositioe medicinaz frigidaz stipticaz. vti solatri. plātaginis. mām fluētē ingrossantiū. 7 vias 7 ductus. p que fluit mām cōstringentiū. necnō 7 mēbrū cōfortatiū. vt a se materiā depellat. 7 nō recipiat. Quartū silt instrū pfiat educēdo mām cū scarificatioe vlcis 7 partis circūadiacētis seu applicatioe sanguisgarū super mēbro. Quintū instrū pfiat cauterio actuali cum ferro ignito. siue potenciali cum hoc. R. argēti fulmati. 3. ij. s. vnguētū populeois vlt dialtee. qd multū acuitatē fulmati refrangit. 3. j. misce. Sextū instrumentū vnguento de minio. vnguento de cerusa albo. vnguento de succo solatri. vnguento de thucia. vnguento rubeo camphorato. 7 similibus. Septimū vō 7 vltimū instrū cōpleat vnguētis pdictis. siue cū hoc 7 meli. R. vnguētū d thucia. vnguētū d calce. añ. 3. j. misce seu cū h. R. alluminis secis acci. pulcris gallarū añ. partes equales. Valet pterea sua exiccatioe. repulsionē. 7 mēbri cōfortatioe aq plantaginis. siue vini mellinū decoctiois alluminis. Posita cura corrosiois. de cura putrefactionis dicendum est.

De cura putrefactionis. CAP. XVI.

Cum putrefactio in vlcere. que est corruptio substantie mēbri absqz eius dissoluitio. cōsequat ad corruptionē completionis mēbri. seu ad prohibitionē aduentus spiritus ad mēbrū. id anteqz ad curationē putrefactionis accedamus. cōnumeranda erūt a qb? mēbri cōplexio corrupit. 7 silt a qb? sit phibitio aduentus spiritus ad mēbrū. Mēbri cōplexio corrumpitur in genere ab oī eo q sibi pmaria: qz qd corrūpitur: corrūpitur a suo cōtrario: in specie sicut a saniei substantia. ab humoris transmissi ad vlcus malignitate: 7 venenositatē: ab intensā. ab intrinseco: seu ab extrinseco euenienti caliditate: frigiditate: seu humiditate a venenosorum morsura. vt carnis rabidi: scorpiōis: vipere: 7 similitū a venenatē sagite. siue rei alteri? veneno infecte disruptione siue pūctura. Phibitio aduentus spūs ad mēbrū vtiqz in genere fit ab oī eo q in vijs transitus: per quos deferūt spiritus opilationem inducit: sicut in specie a materia incuneata 7 constricta. siue per causam primitiuā. siue antecedente. ab immoderata frigiditate a forti 7 exasperata strictura. siue illaqueatione. a materie coniuncte excessus quantitate. seu multitudine. a materie coniuncte grossitie 7 viscositate. Assignatis causis taz in

De morbo gallico.

L 3

Cauterij
potēiale.

genere q̄ in specie putrefactionis in vlcere eueniē-
tis. tali quali modo dictum est. Nunc autē dicēdum
consequēter. q̄ cura putrefactōis distinguit̄ fm q̄
ea putrefactio est de primo futura. aut iam facta est
z que iā facta est. aut fm q̄ est pambulans z pcedēs
ad ptes vicinas corrupēdo p viam corruptōis cō-
plexionis mēbz. aut fm quod nō est pambulans nec
pcedens ptes vicinas corrupēdo saltim p tpe. sed
sic in suo esse stans. Cura itaq; putrefactōis. que ē
de primo futura pfiatur. ne talis putrefactio oēs
gradus ad putrefactionēz acquirat. vt si in cā fuerit
sanici substantia pfiatur antidotis descriptis. capitulo
tertio z quarto huius nostre p̄tis p̄tice. Si in cau-
sa fuerit ab intrinseco seu ab extrinseco eueniēs cali-
ditas cura compleat̄ succo solatri. succo plātaginis.
albumine oui p̄quassato cum aqua ro. Si frigiditas
decoctione. camomille melliloti. z similibus. Si hu-
miditas aqua cineris. aqua allumis enplastro ex fa-
rina ordeī. ozobi. fabarum. aqua cineris. aceto. z mel-
le. z alijs exiccatiuis fortioribus forte. Si vero fue-
rit in cā humoris malignitas. z venenositas. seu rei
alterius extrinsece venenate morsura. disruptio. si-
ne p̄ctura. tūc talis malignitas z venenositas cradi-
ces z consumet̄. cauterio. seu scarificatōe. appositōe
ventosaz sup loco. succione cum ore z alijs. Si ma-
teria incuneata z cōstricta. relaxet̄ scarificatōe loci. z
circūuicine p̄tis. Si in cā fuerit fortis z exasperata li-
gatura. dissoluat̄. z a tali desistat̄. Si materie cōiun-
cte multitudo minoret̄ scarificatione. seu sanguisug-
garū appositōe. Si vero materie p̄iuncte viscositas
z grossities fuerit in cā. tunc ipsius fiat sensibus dis-
solutio scarificatione loci. z circūuicine p̄tis. Cura
vero putrefactionis. que iā facta est. z nō pambulans
nec pcedens ad ptes vicinas corrupendo saltim p
tpe. sed sic in suo esse stans compleat̄ abscissione pu-
trefacti cū nouacula. seu quouis alio mō corruptuz
abscindēte. sumpta indicatione de p̄funda z sup̄-
ficiali abscissione. fm q̄ talis putrefactio magis z mi-
nus in mēbz p̄funda. Cura autē putrefactōis. que
est pambulans z pcedens in hunc modū administre-
tur. incisione corrupti iuxta sanū. accipiēdo etiaz de
pte sana. z psequēter causticatōe residui. cuz igne. z
melius. aut medicinis cauterizantibus. vt humidum
extraneū in mēbz substantia forte derelictū. q̄ non p
incisionē z amputationē totaliter remotū aptū ptes
p̄uicinas sanas corrupere z extraneare p̄sumetur z
ericeet̄. seu cū his. que in illā humiditate extraneam
ericecādo z p̄sumēdo cauterio p̄portionant̄ sicuti vi-
trio romano. calce viua. seu vnguēto tali. R. vitrio-
li rubei. 3. x. alluminis. 3. iij. calcis viue. 3. v. psidie.
3. v. thuris. 3. xj. gallarū. 3. j. s. cere. 3. xl. olei. 3. vj. pin-
guedinis vitulli. 3. xl. incorporent̄ more vnguēti.
Item valet hoc aliud. R. aque p̄ime. 3. x. calcis vi-
neargēti sullimati. alluminis añ. 3. j. misce z bulliant
simul ad ignem. donec ad substantiam densam deue-
niat. Item etiam vnguētum egyptiacum. z similia.

Anguē-
tū corro-
sum.

Aliud

Decitaq; de cura putrefactionis z vniuersaliter ea-
rum dispositionum. que in vlcerebus superueniūt
dicta sint.

De cura corruptionis ossium. CAP. XVII.

Ossum corruptio: qua existēte. vlcus i car-
ne nō potest sanari. nisi prius ossis corru-
ptio eradicez. id ē rōnabiliter data pri-
us vlceri cura in calce huius nostri libelli. curatio
nem corruptionis ossium aggressus sum. nō distin-
guēdo nī putrefactionē a corrossione. cū curatio. q̄ p-
ficiet̄ postremo artis medice instro p sui maiori p̄e-
penes hec nō diuersificet̄. Dico igit̄. q̄ corruptio ossis
ossium curatio distinguit̄ scdm. q̄ talis corruptio est
de primo futura. aut iā facta est z scdm. q̄ est in osse
magis z min⁹ p̄funda. aut magis z min⁹ superficialis.
similiter fm diuersitatē mēbz. in q̄bz fundata sunt
ossa. vt in capite. dorso. anchie. iūcturis. z similib⁹.
Scita hac diuersitate. dicēdū scdo. q̄ ossis corru-
ptio. q̄ de primo futura est. denotat̄ ex istoz p̄sentia
vz apostematis. nature inobediētis. doloris in loco.
z cū per se uerātia infestatis. coloris ossis naturalis.
coloris liuidi. p̄ditiones assumentis. carnis vlcerate
in corruptionē tendentis. vlceris sub imperio ānu-
tim se supponētis. Ossis corruptio q̄ iā facta est. de-
notat̄. qm fm plurimū z quasi semp facta ē ossis de-
nudatio a p̄niculo cū naturaliter cooperiet̄. q̄ com-
prehendit̄ ex facili penetratōe carnis z p̄niculo. vlti-
q; ad ipm os. tenta plūbea. siue argentea mediante.
Itē caro. q̄ sup ipm existit os facta est mollis. nec nō
sanies ab vlcere emanās ē cū fetore. z facta p̄tenuis.
Si igit̄ ossis corruptio fuerit futura de p̄tio curet̄.
ne oēs grad⁹ ad corruptionē acqrat. z hoc remotōe
sue cāe faciētis talē corruptionē. circa quā fiat dis-
gēs p̄sideratio. Si autē ossis corruptio iam facta sit.
z superficialis existat. eradicez fricatione seu raspa-
tione ipsius ossis corrupti. vsq; quo puenias ad vlti-
mū corruptionis eius. cognita ossis corrupti era-
dicatione. dū eius sit fricatio. q̄ sanguis ex eo egre-
dit̄. Si vero corruptio profunda fuerit. abscindat̄
ipm os corruptū. fricando seu rasgando. z subsequē-
ter cū cauterio actuali cauterizādo. vt inde si qd hu-
midi fuerit extraneū. non iam ex toto per fricationē
remotū. apti particulas conuicinas adhuc extraneas
re ericeet̄. z consumet̄. Et si ossis corruptio profun-
da vsq; ad sui medullam comprehendat̄. curet̄ ipm
os maleo z scalpello. seu alijs instrumētis puenien-
tib⁹. concanando z remouendo cū sui medulla. Si
vero ossis corruptio fuerit vniuersalior. ita q̄ totum
os sit corruptū seratura toti ossis destruat̄. Si os-
sis corruptio existere videat̄ in capite dorso. achis
siue iūcturis. aut mēbris nobilib⁹ propinquis. ani-
bilez medicinis complexionēz ipsius ossis corru-
pti substantia contentū exiccantibus z consumētibus.
sicuti cū vnguēto de agarico. cuius hec fere est de-
scriptio.

scriptio. B. salis. agarici. tartari ana sit puluis. et cum melle vnguentum siue cum hoc alio. B. aristologie rotundum de. areos myrrae. aloes. corticis plantae oppositae. cambij adusti. scorie. eris corticis pini an miscet et fiat puluis seu cum melle vnguentum. Item vs in casu radix dragontee. bethonica radix. paucedani pulverizata. radix vitis albe cum vino emplastrata. enforbiu puluerizatum. vitriolum romanu. et similia. Et nonnullis vero sit humiditatis corrupte in ossis substantia cõtete cõtumptio et resolutio medicinis his: q̃ cauterio. pporzionant. vs oleo seruati: radice assodiloy ignita valde: cum vino sulfure ignito: Aliq̃ p quaz sit sepatio auri ab argento. Tu tñ de mēbri vlcerati nobilitate: et ad mēbra nobilia p̃pinq̃uitate: et s̃ist de p̃dicatoz medi caminu fortiori et d̃biliori potētia p̃sidera: ne ex eoz applicatōe i mēbro vlcerato cadat error. Quot igit̃ sint ipeidētia curationē vlcerū et q̃b̃ diuersis modis ipeidiat: et p q̃ signa ipeidētia occulta cognoscantur: q̃ ad theoricā p̃tinet curationis vlcerū. Ad hec autē q̃ sint: et quot sint ingenia auferētia p̃lata ipeidētia q̃ tria. s. potior: dicta: et chyrgia: et generalr i quadā sūma quā particulariter circa vñquodq̃ qd ad practicā attinet in hoc nostro compendioso libello: q̃ de cura vlcetum exteriorum inscribitur: que est chyrgie pars. sufficienter dictum est.

Finis.

Incipit liber de vnguentis: q̃ cōis h̃z vsus practicanum hodiernus in solute continuitatis medella: Angeli Bolognini septē habens capitula.

Capitulum primum et est prologus in quo ponit̃ intentio huius libri.

Am in florētissimo Bononiensi studio:

Senati Bonensium stipendio adductus fueris: vt chyrgie p̃ncipis lectiones nō pauce scolasticorum multitudini publice p̃fiterer.

Eorum et doctorum quidem maior pars in geminatis in dies precibus: vt que vnguenta communis habeat vsus practicanum hodiernus in solute continuitatis medella. Et quonammodo et via ea vnguenta solutis continuitatibus applicata in illis operationes a medico intentas inferant. Deinde in quo tempore solutis continuitatibus applicanda sunt. Postmodum quonammodo et quo in loco applicari habeant. Adhuc quanto tempore in eorum applicatione continuandum erit. Ultimo eorum de scriptionem et componendi modum. Describere vellem: et eis cetera et studiose inuente imprimi curarem sepiissime me efflagitauit. Assiduus igitur eorum debitis ac precibus non obtemperare arbitrat̃us ingratus sum: his paucis nō oia. Sed que oportunitiora et meliora ad reuēsa sunt dicēs p̃eo p̃ter.

Cap. I. continet quot et q̃ sint vnguentā: q̃ sunt in cōi practicanum vsu in vñ et sub quadam summa.

Vnguentorum que sunt in cōi practicanum vsu pro curandis solutis cōtinuitatibus. Quedam sunt que pluribus membris.

Quedam que pluribus solutis continuitatibus sunt cōia. Alia que vñi determinato membro. Nonnulla vñi soluti continuitati tantum sunt propria. Que pluribus membris pluribusq̃ solutis continuitatibus sunt cōia. Sicunt eē hec videlicet vnguenta defensiva. vnguenta digestiua. vnguenta mundificatiua. que vnguenta non magis vñi particulari membro determinato q̃ alteri. Et similiter non magis vñi particulari solute continuitati determinate q̃ alteri sunt appropriata. nec p illis principaliter adinuenta ideo in hac parte cōia dicuntur. Que vñi membro determinato sunt propria siue illi appropriata sunt vnguenta capitalia. q̃ pro curandis solutis continuitatibus in capite tantū p̃tingentib⁹ principaliter fuerunt adinuenta. Que vñi solute continuitati similiter sunt propria et appropriata sunt vnguenta mercurialia. que vñq̃ pcurāda vlcerosa q̃das scabie miro quodamō repta sunt.

Cap. II. in q̃ p̃tinetur de vnguentis defensiuis.

Unusquodque rationabiliter incipiens tanq̃ notioribus. De vnguentis defensiuis dicēdū. Quop̃ officiū et operatio ē cū frigidis et s̃ticipis sint cōposita. Frigiditate sua et s̃ticipitate sanguinē fluentem et humores admixtos sanguini congelare condensare: et ingrossare. et sic ex eorum tali acquisita substantia. ineptos fluxui reddere. necnō substantiam membri patientis inspissare. porositateq̃ ipsius constringere caliditatem eius attractiuam refragere virtutes mēbri lesi vñire. Et vñitas fortiores in suis operationibus reddere. videlicet in expellēdo maxime. Et sic ex his defluentes humores loco soluto copulari p̃hibere. Virtus. n. vñitas fortior ē seipsa dispersa. q̃ idē est omnis potētia manens impartibilis maior ē.

Humoribus itaq̃ in fluxu seu de p̃rio influere existētib⁹. applicentur defensiva in parte sana. videlicet ea parte qua existunt vie et ductus per quos defluunt humores et spiritus ad locū lesū. Quibus defensiuis continuandum erit donec et vsq̃ humorū defluxus cessauerit: quod comprehendī poterit priuatōe doloris. Belitescētia tumoris (si appuerint) bonitate saniei in substantia et q̃litate ipsiusq̃ p̃portio nata vlceri quātitate: quorum plurime describent forme quarum prima forma erit vnguenti defensiuī cōmunis que talis est. B. olei rosati. 3. j. s. mirthini. 3. s. cere albe. 3. vj. b. p. boliar. 3. s. sanguinis draco. nīs terre sigillate ana drag. 3. s. Conterrendorum. vñumquodq̃ de per se primo subsequenter cōmixtis in vñum in mortario subtilissime conterrantur. Et nō ab re dū dicitur vnguentum subtile et emplastrū grossū. Et p̃ se tōne subtile transmittant. Bis solutiq̃ cera in oleis ad ignē lēti et sere ifrigiditatis denē pulueres ducēdo tale cōmixtū p̃tinue baculo.

Anguentia cōia.

Anguentia p̃pria.

Anguentū defensiuū.

De vnguentis.

vsq; ad vltimā in frigidationē. Vltimo in aqua rosa
ta seu aceto rosato infundat̃ ⁊ abluat̃. Tale autē de-
fensiuū sub tali forma administratū cōsuetū est non
remutari nisi de tertia die in tertiā diē applicādo eū
eo mō ⁊ loco qbus supra. Solet p̃terea a qbusdā p
vngueto defensiuo cōmuni ⁊ alijs vnguētis defensi-
uis p̃ticularibus in nōnullis p̃tulis humani corp̃is
Clicet in oibus ēd̃ linimentū vngueto sup̃ascripto
pp̃ortionatū administrari. Cū nō in illis p̃tulis ac-
cōmodate vnguētū administrari possit cuius forma
erit hec. R. olei ro. ʒ. ij. boliar. ʒ. j. aceti. ʒ. j. misce ⁊
in mortario tale aggregatū ducat̃: factaq; eoz simpli-
ciū adinuicē bona p̃mixtione eo linimēto p̃tes cir-
cūstātes vulnēri siue vlceri sp̃atio triū digitoz liniā-
tur. Coopta prius tū solutiōe cōtinui tētis lichinijs
seu faldellis ⁊ petijs emplastris vngueto seu vnguē-
tis solute cōtinuitati illo tūc tēpore cōueniētibus ⁊
opportunis. Que linitio omni tēpore medelle pre-
stite reiterāda est. Al̃ alijs vō tēpore magni estus ⁊
caloris seu infirmoz inopia loco vnguētū defensiuū
⁊ similiter linimētū de qbus supra subministrant nō
nulle defensiuoz forme sub forma embroce. Qua-
rū prima erit hec. R. succi solatri p̃tes duas plātagi-
nis p̃tē vnā aceti par. misce. In fusa petia vna in tali
aggregato ⁊ aliquid ex p̃s p̃tes circūstātes solu-
te cōtinuitati embrocet̃: ⁊ extēsa. Sup̃a mēbrū vsq;
ad tēpus mutationi cōgruū p̃mitat̃. Et iterū inhibi-
ta tali medicamēto applicet̃. Coopta pri⁹ soluta cō-
tinuitate tentis faldellis vt supra habitū est. Alia for-
ma. R. aque rosate. ʒ. ij. aceti. ʒ. j. misce. ⁊ applicet̃
vt supra. Alij aliter defensiuū loco ⁊ tēpore qbus su-
pra applicāda applicāt ⁊ hoc mō tali v3 loco ex oleo
ro. circūquaq; inuncto eidem pulueres sanguinis
draconis: ⁊ boli armeni hinc inde superaspergunt ⁊
eorū digitis nō valde comprimentibus predictos
pulueres leniūt ⁊ dissoluūt.

Embroce
defensiuū

Aliud.

Capitulum quantum in quo tractat de vnguentis
digestiuis.

Descriptis nōnullis ī defensiuoz materia:
de qbus in p̃hemio nos declaratuos esse
diximus. Nūc de vnguētis digestiuis di-
cendū. Quoz officiū ⁊ opatio est tā in vul-
neribus q̃ in vlceribus indigestis ⁊ crudis: sui cali-
ditate cū humiditate ⁊ vinctuositate p̃mixta p̃parare
ad expulsione caliditate digestiua vigorādo. Multi-
plicato calore naturalī ⁊ humiditate ⁊ vinctuositate
disponēdo ad alterationē similē illi q̃ fit ī generatio-
ne sanici cū putrefactōe p̃mixta molliēdo ⁊ leniēdo.
In vulneribus dico sanguinē ⁊ sup̃fluitates admi-
tas sanguini cōgellatū seu constrictū in extrema-
tibus venarū notabiliū ⁊ capillariū partiū solutarū.
Et in locis proximis abientibus ipsaz solutā p̃tinui-
tatez. Quē sanguinis p̃gellatio ⁊ p̃strictio p̃sequuta
fuit applicatiōe albuminis oui. siue frigiditate aeris
circūdantis. seu alia de causa: ⁊ similiter preparāt ad
expulsione sup̃fluitates q̃ aggregant̃ in loco: partim

p̃ viā defluxus virtute expulsua forti membroz po-
tētiū suas sup̃fluitates ad membrū debile expellere
¶ Partiz p̃ viā cōgestionis virtute digestiua ⁊ expul-
sua debili mēbrū patietis. In vlcerationibus vero
crudis ⁊ indigestis preparāt ad expulsione humo-
res digestionē rebelles sui cruditate. Ethereoginū
te sui forte multitudine. Existētibz igitur vulnere
in sua scda siue tertia die vlceratione indigesta ⁊ cru-
da in suo tēpore applicent̃ digestiua replēdo vulnē
siue vlcus tētis faldellis seu lichinijs ⁊ petijs in ipso
digestiuiōe intinctis. Quibus digestiuis p̃cedendū
erit in eoz administratione donec ⁊ vsq; quo tibi vi-
suz fuerit sanies ex ipsa soluta cōtinuitate p̃portiona-
ta resudari. Que vt plurimū in vulneribus hyemis
tpe sexta siue septimā. in estate quintā siue sexta diē
insequit̃. In vlcerationibus vero p̃cedendū donec
p̃ceteris dolor ⁊ tumor delituerint cū p̃sentia sanici
laudabilis in substantia ⁊ quātitate: quoz digestiui
plurime describent̃ forme quaz prima erit vnguen-
ti digestiui cōis: que talis est. R. vitelloz ouoz nume-
ro. j. olei ro. ʒ. j. misce. Alia forma. R. terbenine. ʒ. j. s.
vitelloz ouoz numero. q. olei ro. ʒ. j. misce. huic cō-
posito potes addere parum croci si plz: ⁊ erit magis
in suis opationibus efficax: ⁊ in sedatione doloris p̃-
stans. Alia forma. R. terbenine lote. ʒ. ij. vitelloz
ouoz numero. ij. croci. ʒ. s. olei ro. ʒ. j. farine orde.
q. s. vt bone forme ⁊ cōpositionis reddat̃. Alia for-
ma magistralis. R. assungie porci liquefacte siue buti-
ri. ʒ. j. s. cere albe. terbenine añ. ʒ. j. s. croci. ʒ. s. d. iso-
latis assungia siue butirū ⁊ cera simul ⁊ vltimo terbe-
tina ⁊ quasi in frigidatis detur crocus ⁊ ducat̃ aggre-
gatū ex his baculo donec ad vltimā in frigidationem
deueniat. Itē alia forma satis mihi dom̃: slica in vl-
ceribus: ⁊ in vulneribus etiā a tertia siue quarta die
circa administranda cum humiditate ⁊ vinctuositate
exiccationi permixta participet. R. vnguentū basilico
nis serapionis. ʒ. j. dialtee. ʒ. j. s. misce.

Capitulum quintum in quo tractatur de vnguen-
tis mundificatiuis.

Quā vnguēta mundificatiua ea denomi-
nanda sint que solutas cōtinuitates mū-
das reddunt. Sap̃pter nō īmerito hoc
in loco dicēdū esse puto. Mundificatiua
tripliciter sumi posse v3 large: stricte ⁊ strictissime. Si
large sumat̃ sic oīa vnguenta que hnt mundare solu-
tas cōtinuitates siue mūdent eas a sanie: crustis: sca-
ris: siue ⁊ squammis: carne molli: carne putrida: carne
ostracata: ⁊ sic de alijs mundificatiua dici poterunt.
Si autem stricte sumatur: cum mundificatiua p̃lecto-
guentis celebrata proprie solute cōtinuitati p̃lecto-
se tū competat. Sic ea dici poterunt mundificatiua
stricte que habent ipsum vlcus mundare: ab altera
duarum sup̃fluitatum solutas cōtinuitates vlcus
rosas insequentium. Ex quaruz p̃sentia tale vlcus
interdum fortitur denominationem vt a sanie subti-
li qua vlcus virulentū denominat̃ seu a sanie grossa
qua

qua vlcus sordidum. Si strictissime sic ea vnguentum
ta que habet mundare solutas cōtinuitates vlcero-
sas a suis proprijs superfluitatibus simul et collecti-
ue videlicet a sanie subtili et grossa simul. que due su-
perfluitates fm plurimum solutas cōtinuitates vl-
cerosas insequuntur. Non contrahētes tñ tale vl-
cus ad aliquam differentiam determinatā mundifi-
cativa strictissime denomināda sunt. Bata hac mun-
dificatiuoz distinctione. De mūdificatiuīs strictissi-
me sumptis: de qbus in hac pte principaliter fit ser-
mo noster: subsequēter de sumptis stricte: vltimo de
sumptis large dicendū erit. Officiū itaq; et operatio
vnguentozum mundificatiuoz est solutas cōtinuita-
tes mūdās reddere: et cū in solutis cōtinuitatibus vl-
ceratis: vt supra dictū est due superfluitates adinue-
niri solēat vna subtilis altera grossa. subtilis que exic-
cantibus curat. grossa que attenuantibus et dissol-
uentibus hoc est abstergentibus: quapropter mun-
dificatiuū strictissime sumptū ex exiccātib; et abster-
gentibus simul et collectiue componi habeat. Appa-
rente itaq; in vlcere sanie subtili et grossa repleat vl-
cus tentis lichinijs seu faldellis emplastratis vnguē-
to mūdificatiuū ipsi superfluitatibus proportiona-
to fm p̄dominiū vnius superfluitatis super al-
teram. Quibus continuandū erit donec locus mū-
dificatus fuerit q̄ non falsū comprehendere poteris:
dum saniei diminuta quantitas ipsiusq; in substan-
tia et q̄litate p̄fecta laudabilitas affuerint: quoz pluri-
me anotabunt forme: quaz p̄ia erit hec. R. terbeti-
ne. 3. ij. mellis rosati collati. 3. j. mirre. 3. j. thuris sar-
cacolle añ. 3. ij. Anumquodq; eozum que conteren-
da sunt in mortario de per se primo. subsequēter cō-
mixtis in vnum subtilissime centerantur. Factaq;
deinde bona permixtione adinuicem mellis et ter-
bentine in cazola ad ignem lentum. Et ab igne de-
positis et pene infrigidatis dentur pulueres: ducen-
do tale commixtum baculo vsq; ad vltimam infrigi-
dationem. Alia forma Recipe vnguentū raxini. 3.
ij. mellis rosati collati. 3. j. dissoluto vnguento in ca-
zola ad ignem lentū et addito melle ducendo ea ba-
culo fiat illorū adinuicem perfecta mixtio. Alia for-
ma et dicitur vnguentum de dialtea patris mei. R.
terbentine vnguenti dialtee añ. 3. j. cere: raxine pin-
ni añ. 3. v. scrup. j. butiri boli armeni añ. 3. j. s. flo-
ris eris. drachme. j. s. misce. Alia forma. R. vnguen-
ti basiliconis. 3. ij. mellis rosa. co. 3. j. fiat eo modo
quo supra. Et hec pauca ex vnguentis mundificati-
uis strictissime sumptis cōnumerata sufficiāt. Nūc
ex vnguentis mundificatiuis sumptis stricte non-
nulla connumeranda erūt. Quozum aliqua erūt cō-
sumptiua saniei subtilis. Alia dissolutiua et attenua-
tiua saniei grosse hoc est absterfina: et eozū que erūt
consumptiua saniei subtilis: alia erunt ad caliditatez
declinantiā. Alia ad frigiditatem: que vero erunt cō-
sumptiua saniei subtilis: et ad caliditatem declinan-
tia eozum prima forma erit hec: et dicit vnguentum

raxinum. R. raxine pinni terbentine cere citrine olei
cōmunis añ. 3. iij. dissoluta cera et raxina et oleo et vl-
timo terbentina in cazola ad ignem lentū et colatis p
setonem infrigidari p̄mittat vsui seruet. Alia for-
ma et dicit vnguentum basilicon maius: siue basili-
con: seu imperiale. siue macedonicū. R. cere albe. 3.
ij. raxine pinni terbentine añ. 3. s. sepi vaccini picis
naualis olibani mire añ. 3. ij. scrop. ij. olei communis
3. iij. Que sunt conterenda primo de per se subse-
quenter simul. et in vnum in mortario conterant de
inde in cazola ad ignem lentū oleum seppum ceraz
raxina vltimo terbetinam subsequenter picem im-
ponito. et omnib; dissolutis et collatis p petiam siue
setonem et sere infrigidatis dent pulueres et cuz ba-
culo tale aggregatum tam diu ducito donec infrigi-
det. Alia forma et dicit vnguentū aureū. R. cere no-
ue. 3. j. olei cōis. 3. iij. terbentine. 3. s. picis grece. 3.
ij. thuris masticis añ. 3. j. scrop. j. croci. scrop. s. subti-
lissime puluerizet mastix. pix. et thus. Anumquod-
q; istorum de per se primo subsequenter mixtis in
vnum in mortario. et dissoluta cera in oleo et vltimo
terbentina et pene infrigidatis dent pulueres subse-
quēter crocus ducendo tale cōmixtum baculo do-
nec eoz simpliciu fiat p̄fecta mixtio et tandē vltimata
infrigidatio. Que aut erūt saniei subtilis p̄sumpti-
ua siue exiccatiua et ad frigidū vergentia: eoz forma
prima erit hec et dicit vnguentū de cerusa albā. R.
olei ro. ceruse puluerizate p setonē añ. 3. ij. cere albe
3. vj. Dissoluta cera in oleo in cazola ad ignē lentū et
ab igne depositis et quasi infrigidatis pone cerni-
sam puluerizatā et vltimo lauet cū aqua ro. Alia for-
ma. R. olei ro. ceruse puluerizate per setonem cere
albe añ. 3. j. fiat eo modo quo supra: p̄ter q̄ nō la-
uet cū aqua ro. neq; re alia. Alia forma. R. olei ros.
ceruse puluerizate vt supra: cere albe terbentine añ.
3. ij. Dissoluat cera in oleo deinde terbetina quib;
dissolutis et quasi infrigidatis adde cerusam et vsui
reserua. Alia forma. R. cere albe olei ro. ceruse pul-
uerizate per setonem terbetine añ. 3. ij. minij. 3. j. s.
dissoluta cera in oleo: et vltimo terbetina et pene
frigidatis adde cerusam et minium cōmixtis in vnu:
et ducatur tale aggregatum baculo donec vltimate
infrigidetur. Alia forma et dicitur vnguentū de plu-
bo per me saturninum. R. antimonij ceruse añ. 3. s.
plumbi vsti litargirij. terbentine añ. 3. j. olei ro. 3. ij.
cere albe. 3. j. s. Que sunt conterenda subtiliter eo
modo quo supra conterere et per setonē subtiliter cri-
bra: dissolutaq; cera in oleo et vltimo terbetina. qui-
bus dissolutis: et pene frigidatis dent pulueres: et
ducat tale aggregatū baculo donec eoz fiat p̄fecta
mixtio et vltimata infrigidatio. Alia forma et dicitur
vnguentum de thutia siue diapomphylicon. R. olei
ros. cere albe añ. 3. v. succi granorum. solatri. 3. iij.
ceruse lote. 3. ij. plumbi vsti. thutie preparate añ.
onc. j. thuris onc. s. que sunt terenda in mortario
subtiliter tere eo modo quo supra et p̄ subtilē setonē

De vnguentis.

transmittantur dissolutaq; cera in oleo et quasi infri-
gidatis dens pulueres ducendo tale aggregatum bacu-
lo donec vltimate ifrigidef postremo ponat tale vn-
guentum in mortario cum succo solatri et tadium cum pistello
ducat donec succi et vnguenti adinuicem fiat perfecta
vntio et incozporatio et vsui seruet. Et quia multotiens
accidit applicatione iam dictorum vnguentorum et aliorum
similium: hec ad frigidum et siccutum sit vergentia in solu-
tis continuitatibus caro mollis generari ex eorum sub-
stantia vinctuosa et oleaginosa remollescente partibus vlcera
te solum: ideo hoc in loco condignum mihi esse videtur
nonnulla vnguenta enumerare: vt ab errore prefato
tuearis: quorum solum non ita oleaginosum et vinctuosum existit
imo in solum quasi certotariis simillima est: et eorum prima
forma erit vnguentum de minio: cuius descriptio talis
est. R. olei rosarum sive cois. terbenine an. 3. ij. cere citri-
ne. 3. iij. minij. 3. vj. subtiliato minio in mortario et
per setonem transmissio dissolutisq; cera et vltimo terbe-
tina in oleo ad ignem et fere his tribus infrigidatis et per
petiam collatis detur minium ducendo tale aggregatum
baculo vsq; ad infrigidationem vltimam. Alia forma vn-
guenti solum tenentis medium inter molle seu oleagineum
et durum sive terrestre et dicitur vnguentum de cerusa coctum.
R. ceruse puluerizate per setonem cere albissime. an. 3.
j. olei cois. 3. iij. terbenine. 3. j. dissoluta cera in oleo
et vltimo terbenina in cazola ad lentum ignem et ab igne
depositis et quasi infrigidatis detur cerusa vltimo
vero loco manibus in aqua rosarum infusis malaretur et
vsui tuo reseruet. Alia forma vnguenti prefate sub-
stantie alijs quibuscumq; eiusdem rationis pualens et
dicitur vnguentum nigrum descriptio patris mei. R.
ceruse puluerizate per setonem: litargirij puluerizati
subtiliter. an. 3. j. s. cere citrine. 3. s. olei cois. 3. iij. s.
Positis cera et oleo in cazia vna capacitatis satis
magne ad flammam ignis lignorum et non carbonum: et
tadium teneant super ea donec illa notabiliter ser-
ueant: et subsequenter ponant in illis feruentibus ce-
rusa: et litargirium: et ducatur continue baculo: ea ser-
uando ne fundo casie adhereat: et intantum bulliant vsq;
quo tale aggregatum ad colorem liuidum deueniat et tunc
subito ponatur gutta vna ipsius aggregati super mar-
more aut ferro seu re alia frigida et infrigidari permit-
tatur. Infrigidata considerare habeas vitrum talis gut-
ta sit solum mollis et oleaginea sive dure et terrestis. seu
inter ista duo tenetis medium: vbi inter molle et olea-
ginosum sive durum et terrestre. Si vero extiterit substa-
ntie tenentis medium inter illa duo iam dicta tunc ta-
dium tale aggregatum seruet: donec ad colorem nigrum
deueniat. Si substantie dure et terrestis fuerit tunc
detur aliquantulum de oleo et tanto tempore bulliat donec per
dictam solum et colorem assumat supaddendo de oleo
bis sive ter et forte pluries sicut oportunitate. Tamen
consilium meum est circa hoc quod est magis parcus
in effundendo oleum quam abundans. Melius est rei-
terare vices olei quam in debitas quantitates infundere.
Si aut substantie mollis et oleaginosae affuerit tunc ta-

liter serueat donec colorem nigrum et solum inter illa duo
iam dicta tenentis medium attingat. Que vero erunt
sanici grosse attenuatiua et dissolutiua hoc est abster-
sua. Eorum prima forma erit vnguentum mundifica-
tium de melle cuius descriptio talis est. R. mellis ro-
3. j. yreos subtilissime puluerizati. 3. ij. misce. Alia
forma et erit vnguentum mundificatiui de succo apij.
R. terbenine. 3. ij. mellis rosarum. collati. 3. j. s. succi apij.
3. j. Sane ordei. q. s. Siat in cazola ad lentum ignem
perfecta mixtio mellis: terbenine et succi adinuicem
et in fine adde tantumde farine ordeis donec ad formam
vnguenti extensibilis deueniat. Alia forma et erit vn-
guentum mundificatiui de succo absinthij. Que sit co-
de modo quo sit vnguentum de succo apij. hec de
vnguentis mundificatiuis sumptis stricte dicte sa-
tis. De vnguentis modo mundificatiuis large. Ad vnu-
la assignanda erunt. Quorum prima forma erit vngu-
entum mundificatiui solute continuitatis vlcerate a carne
molli non iam habente aliquam putrefactionis gradum.
Sed bene de proximo ad putrefactionem disposita et
tale dicitur vnguentum apostolorum seu venerum: cuius de-
scriptio talis est. R. cere albe raxine pinicarmoniaci
an. 3. xiiij. oppopodacis floris eris an. 3. ij. aristologie
logethuris: bdeli. an. 3. vj. mirrhe galbine. an. 3. iij.
litargirij. 3. j. olei cois lib. j. Que sunt puluerizanda
primo seorsum et diuisis puluerizent subtiliter. Sub-
sequenter comixtis in vno. Deinde dissolutis in oleo
ad ignem lentum raxina et cera et per setonem collatis et est
infirigidatis dens predicti pulueres eos insimul per-
miscendo. Postmodum addant gumme preparate pre-
paratione qua preparari solent. Vltimo incessanter
tale aggregatum baculo ducat et infrigidari permittat.
Alia forma consimilis prefate in operationibus et di-
citur vnguentum damascenum. R. vnguenti raxini.
3. j. floris eris. 3. j. Dissolutum vnguentum in cazola ad
ignem lentum et ab igne deposito et pene infrigidato
detur flos eris ducendo tale aggregatum baculo do-
nec eorum fiat inseparata mixtio et tandem vltimate in
frigidatio. Forma vna vnguenti mundificatiui solute
continuitatis vlcerate a carne iam habere gradum con-
firmatum. Immo gradus corruptionis et putrefactio-
nis. Quod vnguentum vt quidam aiunt et ego cum
eis prohibet ambulationem facit cadere quod est putre-
factum et seruat illud quod sequitur ipsum. Tale vero
vnguentum egiptiacum denominatur: cuius descri-
ptio. R. mellis crudi aceti acris: alluminis rochi-
floris eris ana. 3. j. Puluerizanda subtiliter in mor-
tario puluerizentur vt supra de alijs. Subsequenter
omnia in mortario ducantur donec eorum fiat mix-
tio condecens deinde ponantur in cazola ad ignem
lentum ducendo cum spatula tale aggregatum et se-
perando illud a parietibus cazole ne comburatur et
tandem bulliat donec ad colorem rubrum et similiter
ad solum densum et nullo modo rarum et fluxibile deueniat.
Si. n. tale aggregatum est solum et fluxibile duo non
opportuna et ei admixtione prigeret vnum quod est solute
continuitatis

continuitati applicato in spacio temporis minimi ad actum fluxibilitatis reducere. Et sic in ea in tam paruo tempore non operationes a medico exoptatas inferret. Aliud cum de ratione granis et terrestria sit inferiora petere (Cōseruato eo vnguento in aliquo vase) Allumen: mel: et flos eris tanquam terrestria grania et grossa ipsius vasis fundum peterent: Elettus vero et maxime ipsius aceti substantia subtilis suppellex: quare dum crederes tale aggregatum administrare nimis parte aceti administraret. Derelicta basi et radice ipsius aggregati quia melle allumine et flore eris. Alii parte primitus eorum permixtio fieret. His vero rationibus moti confirmamus eius substantiam desam et terrestrem villiosam et magis collandam fore. Forma vnguenti in mundificationi solute continuitatis vlcerate a carne ostracata callosa et dura quod vnguentum diabetich a quibusdam denominatur. Per me martiale: cuius descriptio talis est. Argentum sullimatum vnguenti populeonis seu dialtee: que dialtea multum accuitatem sullimati refrangit. ana partes equales quo ad oculum: contrahit subtiliter sullimatum in mortario. subsequenter addat vnguentum dialtee seu populeonis et tam diu simul perant donec eorum fiat mixtio decem et hec satis ex vnguentis que pluribus membris pluribusque solutis continuitatibus sunt conia. Tunc aut tractandum erit de vnguentis que vni determinato membro et similiter de illis que vni solute continuitati tantum sunt propria: et primo de illis que vni determinato membro sunt propria siue appropriata: et antequam ea deueniamus ne ab enumeratione vnguentorum mala complexionem remittentium: et similiter vnguentorum carne generantium: et vnguentorum incarnantium: et vnguentorum cicatrizantium descriptio videatur. Dicat quod pro vnguentis malam complexionem remittentibus recurramus ad ea: que de vnguentis mundificationis saniei subtilis scripta sunt. pro vnguentis vero sua primaria intentione carne generantibus: et pro vnguentis incarnantibus: et pro vnguentis cicatrizantibus: cum mundificationis tempore et in actu mundificandi sepe contingat: propter medici intentionem et medicaminis applicati virtuali operationem in vna parte solute continuitatis vlcerate caro generari. In alia cicatrizari: in altera mundificari. Quapropter in attentione consideratione horum effectuum diu permanens arbitratum sum has operationes actione nature fieri: remotionis tantum impedimentis: ut tota medicorum schola tenet: et adhuc a continuissima: et frequenter illos effectuum consideratione non deficiens: et circa magis mihi necessaria pro nunc occupatus. his de causis dicat ab enumeratione vnguentorum iam dictorum pro nunc super sedendum esse.

Capitulum sextum in quo tractatur de vnguentis capitalibus.

Non possum non admirari cum priores posterioresque medici huius Antiquae Certe: et non deceptorie: Necessarie et continuo honorare artis: Non cuiuslibet determina-

to membro vnguenta propria et appropriata adinuerunt sicuti capiti percurandis solutis continuitatibus in eo: contingentibus adinuenere: per quo vnguentum ex pluribus proprietatibus: constitutum est studio compositum: ut aromatisate: exiccatione: caliditate et attractioe: aromatisate ut fiat ipsi membris dillatio anime: et spiritus confortatio. exiccatione vero supfluitatum presumptio. completio naturalis membri preseruatio. Omne enim simile a suo simili preseruat. Caliditate inati coloris membri naturalis debilis vigoratio preseruatio et multiplicatio: attractio ne aut supfluitatum extraneorum in profundo solute continuitatis existentium ad exteriora euulsio. Ecce quam potestiores medici hac tempestate nostra elaborauere in inuestigatione presati vnguenti per preseruationem complexionis: et vigoratioe caloris naturalis istius membri presupponentes ea: maxime forte basis: et fundamentum ferre requirit curatio. Quod vnguentum administrandum erit dum sanguis ex ipsa soluta continuitate penitus fuerit restrictus: quod sua secunda die computata ab hora percussiois emplastris ex eo lichinijs seu faldellis: et magna vnguentia occupate de parte sana per spatium quattuor digitorum finem omnem differenciam positiois. Que lichinia faldelle et petie emplastrate in oleo rosato infundantur: et aliquantulum exprimantur et loco actu calida taliter preparata applicentur: donec appareat in loco soluto. aliquantulum digestio: et doloris penitus remissio. Et tunc oleo postposito eo solo vnguento continuetur donec res quod ab accidentibus malis turberis: et caro iaz cuti quod adequata fuerit: et ad alia medicamenta: eiusdem rationis deueniendum erit. His duabus rationibus moti prima cum natura tali permutatione gaudeat. Secunda ut videaris non vno semper medicamento procedere sed diuersis. ex quibus infirmi et astantius spes salutis corroboratur. et tunc ad cerrotaria transendum. que vnguentis prestantiora erunt in cura. Stante carne iam quasi adequata cuti. et hoc cum non olea ginitate et vinctuositate participant quibus sit aliqua lis refractio aromaticitatis. et exiccationis vnguento rui. descriptio eius talis est. Res terbenitine: raxine pinini. olei communis siue rosati. cere none. an. 3. vi. betthonice matris silue. an. libram mediam. hoc est. 3. vi. vini albi potentis et odoriferi ad aliqualem dulcedinem tendentis. q. s. pro sepultura herbarum betthonicam et matris siluam minutim incidito. deinde ea in mortario aliquantulum contondito et sic preparata in vino albo odorifero infundito. que duo stent in tali infusione per dies tres naturales et forte plures miscendo predictas herbas et vinum omni die bis siue ter. Postea predictum vinum cum predictis herbis summito. et in caldario siue cazia magna et similiter terbenitinam oleum raxinam et ceram imponito. et tam diu ad lentum ignem simul bulliat per miscendo ea baculo ne fundo cazie adhereant donec vini fiat consumptio postmodum per setonem siue petiam rare substantie collent et exprimantur in catino vitreato et in eo frigidari permittant. Infrigidatis

Omne simile sui simili conseruat.

De vnguentis.

iterum ponant in vna cazia ad ignē ⁊ dissoluat qui
bus etiā dissolutis addant sarcacolle. mitre. añ. par-
tem vnā gūmi. ellemi ptes. iij. Ita ꝑ vni libze vnguē-
ti correspondēt istozum triū puluerizatoꝝ. ꝝ. iij. ⁊ a
qualiter buliant. Et iterum collent ⁊ vnguentum ex
his iam dictis simplicibus ⁊ modis cōstitutū vsui
seruetur. Forma vna ceroti capitalis ꝑe alijs. **N**o-
bilioꝝ cōstitutū ex modis ⁊ simplicibus iā dictis ad
inuicē ꝑꝑositionis ꝑꝑter oleo qbus vnguentū ca-
pitale ꝑꝑscriptū constituit. Quo constituto mani-
bus oleo inunctis malaxet ⁊ vsui seruetur. **A**lia for-
ma ceroti capitalis. **R**. raxine pini. cere. añ. ꝝ. iij. ter-
bentine. ꝝ. iij. succi bethonice plantaginis. apij. ana.
lib. j. buliant succi adinnicem cum cera raxina in ca-
zola ad ignē lentū ⁊ quasi succis cōsumptis ⁊ exicca-
tis detur terbētia. qua dissoluta ⁊ aliquid ꝑꝑ ebu-
litionē cū illis incorporata collent. ⁊ vsui cerotū cō-
fectū reseruet. Et hec de vnguētis ⁊ cerotarijs que
vni determinato mēbro sunt ꝑꝑia siue appropriata.
Capitulum septimum in quo tractatur de vnguē-
tis mercurialibus.

Libris nonnullis vnguentis ⁊ cerro-
rijs que mēbris appropriant. Hoc autē
in loco tractādū erit de vnguentis ⁊ cer-
rotarijs que vlcēbri⁹ appropriata sunt.
Et marie cuiusdā egritudinē vlcēro⁹ mali modi. Si
applicatione vnguentorū que alijs vlcēribus appli-
cari solent possit cōpērtū est nōnūcūq; qd iuuamen-
tū: Quis tū absūdē diuersitatē dubius ⁊ multo
tēpore in eius p̄sideratiōe anxius cōmorans. Tādē
experimēto rōne cōpōbatō vīsū est per me ⁊ alios
q̄plures iam dicte egritudinē cura fieri applicatiōe
medicaminū copus a supfluitatib⁹ indefinētē mū-
dantiū. (Neglectis iam dictis localib⁹ ⁊ alijs)
Qua de re nō erit erronēū dicere ⁊ sine hesitatione
credere hāc egritudinē a materia antecēdētē ⁊ forti
⁊ p̄tinue cam sonētē dependere. Quis cura vt ha-
bitūm esset: euacuatiō illi debita ⁊ proportionata.
Que vero ea sit in his. Et alijs in hac parte incidēt
taliter dicēdis p̄sidera. Et primo qd euacuatiōnū
per medicos seniores ⁊ iuniores adiūnentur. Alii
sunt assumptionē: solutiū assumpti per os in forma
pillulari⁹: sectionis: electuarij: pulueris: vel sub alia
forma. Nonnullē lenitiōne illozū ⁊ ventris inferioris
cum vnguento arbanite vel laxatiū. Certe lenitiō
extrematū. Que vero sunt assumptionē solutiū
assumpti per os. Et similiter lenitiōne ventris.
Que per os de quibus sermocinandū est educunt
solūmodo humorem ad quem conuertuntur. Pro
eo tempore quo fit retenta ⁊ digesta medicina solu-
tiua in corpore: Quis digestiōis terminus cōmū-
niter est circa horas octo. In quo tempore interdū
educuntur omnes humores fere peccantes: Cūcēt
raro interdū eozū pars educendo eos per suc-
cessum ⁊ non regione alia. Que euacuatiō mei sen-
tentia in vno videtur diminuta: in alio erronea. Bi-

minuta qꝫ nō educit continue ꝛ successiue supflui-
tes donec corpus redditor mūdum. **I**posito enim
intervallo (vt res exigit) inter assumptionē viū me-
dicine solutiue ꝛ alias in tpe autem intermedio fit
reaggregatio. **B**ico in hac magna causa. **I**stante hu-
miditati ꝛ corpore: quāte facta viū euacuatio ꝫ pio-
rem medicinā ꝛ forte plus. **P**reterea nō educti plu-
ralitate regionū sed tantum vnica. **I**n pluribus .n. hu-
moribus peccantibus varie substantiē ꝛ decenter in
loco longinquo ꝛ forte rebelli ꝛ via secessus nō fie-
re coram debita ꝛ appropiata euacuatio. **V**nica regi-
ne qꝫ per secessum. **E**rronea qm̄ nō inueniendo hu-
morem ad quē cōcurrit ꝛ in quē est propriū qꝫ
reducit humiditates radicales ꝛ illas eliquat ꝛ dis-
soluit. **E**t sic est causa magni terroꝝ ꝛ multap egri-
tudinū: senij ꝛ mortis tepestiue: ꝛ in actu euacuan-
di sepe accidit qꝫ mouet humores ꝛ illos nō euacuat.
Et si euacuat laboriose euacuatur aut euacuat plusqꝫ
oportet. **E**t facta euacuatio accidit interdu: febꝛis
dolor: capitis: Vertigo: Debilitatio visus: Debilita-
tio stōi: Sitis: Singultus: Bolor: stōi: Disenteria:
egetio sanguinis: Tensio: Latitudo: ꝛ debilita-
tio corporis. **B**eꝫ quoꝫ accidentiū superuētu nullꝫ
admiretur. **L**us medicina quā fit talis euacuatio
modus malignitate ꝛ venenositate participet qꝫ: for-
te aliter nō educeret). **N**iguitur mirum si transseū
do ꝫ os ꝛ mēbra nobilia prefata accidentia suble-
quantur. **Q**ue aut hinc linitione extremitatū educet
superfluitates peccantes tantūmodo ꝛ egritudinem
fouentes siue sint .a. siue .b. educendo eas cōtinue ꝛ
successiue die noctuꝫ donec corpus redditor mūdum
cum vnica regione siue pluribus quibus habilius
ꝛ cōmodius tales superfluitates euacuari possint.
Et quamuis hi pꝛenominati effectus ꝛ operationes
ex tali modo euacuādī consequētis: vere digna sunt
nō minima admiratione. **E**xꝫꝫꝫ ꝛ admirandus
animus fēderatꝫ innotescendū hos effectus ꝛ ope-
rationes nō fieri vi medicine educētis illū humo-
rem peccātem. **S**ed si virtutis expulsiue membrorū
principaliū exꝫꝫꝫ ꝛ irritate a qualitate linitio-
ti ad expellendū nocitiua superflua. **E**t si ita scien-
tiā incitatur vt furiat. **O**pꝫꝫ enim nature ꝫꝫꝫ alijs ra-
tionabilibus. **V**allidius ꝛ incolumius. **I**tem innotē-
scendū secundo. **Q**uod nō raro accidit virtute eric-
catia linitimē quā fit pꝛenominatis euacuādī mo-
dus consolidatio vlcꝫꝫ iam dictorū fieri ab his
vilo signo sensibili euacuātōis. **E**t nō ab re). **E**ric-
catis enim extremis partibus ericꝫꝫꝫ totum cor-
pus. **S**icuti in frigiditatē extremis partibus omnes
totius corporis partes in frigidantur. **A**ccidentibus
vero timorosis ex hac linitione siue euacuatiōe ap-
parentibus illis succurrendum erit de facili. **E**t hoc
per remotionēꝫ cause extrinsecus applicare. **Q**uod
nō fieri contingit in euacuatiōe facta vi medicine
assumptꝫ ꝫꝫ os. **E**t si quis mordaci dente de ple-
ribus in ore euenientibus ex linitione prefata talem
modum

modum euacuandi accusauerit. Taceat. Maiorum
suorum documentis: dicendum in cura scabiei antique et
ulcerose dissenteria, puocari. Similiter in cura sero
phularum intestinum excoziatione apostema scrophu-
losum curari. In passionibus oculorum posterior pars
colligata acu et seto perforari. In magnis causis quod
in lepra venena intrinsecus exhiberi. Quod maius est.
Quam mire et excellentis virtutis existat in prefata
egritudine euacuacionis modus linitione extremita-
tum administratus: vere. Ad mihi si lingue centum sint
oraque centum: ferrea vox sufficienter enarrare posses.
Sed pro posse nro debili hec pauca de eius virtute et
operacione satis dicta sint. (Hoc vno non omisso). Quod
tunc ex prefatis euacuandi modis vnum in hac dura et
seua et vltima egritudine: quod magis cōdecens videatur
eligere et illud in infirmorum languentium subsidium asserre.
Beueniens modo ad linitionis modum. Vicatur: quod
primo pparentur loca in quibus fieri habeat talis illi-
nitionis talis pparacione quod fiat habilior virtutis linimenti
impulsio et pnter effectus exoptatus facilius: vbi fōmē-
tatio manus et pedes. Manus a cubitis et supra cu-
bitos per quatuor digitos vsque ad palmam manū. Pe-
des a genibus et supra genua per quatuor digitos vs-
que ad plantam pedis decoctione hac vsque. B. calamenti
origani: menther: ruthe: marubij: foliorum lauri: scabio-
se: lappacij acuti: feniculi anisi. M. j. bulliat hec infus-
siccanti quantitate aque vsque ad cōsumptionem tertie par-
tis: et ita sufflent membra predicta omni sero circa casum
horum melacolicum vergentem versus horam flegmatis. Cum
in tali egritudine multum pdominet flegma humori
melacolicum admixtum. Quod perfluere potest ex do-
lore et angustia instantibus et se mouentibus hora
motus humorum peccantium. Nam patientes tale dispo-
sitione egritudinalē. Incipiunt molestari a doloribus
et angustijs circa casum horum melancolicum cōtinuando
per totam horam flegmatis: quod incipiunt molestari a vige-
sima siue vigesima secunda hora: perdurando per totam
noctem que sunt horum predictorum humorum. His locis
preparatis ad suscipiendas virtutes linimenti. Sub
sequenter ea panis lineis calidis abstergant. Et dei
nutu inungat infirmus per semetipsum loca fomenta-
ta eo in loco calido sedete vt puta inter duos ignes
vnguento in extremitatibus digitorum tepéfato. De
quo infra. Inunctis his partibus fascientur loca illa
cum fascia actu calida. Supraposita prius stappa cana
pina: cōtinueturque talis fasciatio donec continuat ta-
lis inunctio. Et cōtinuet talis inunctio vsque ad diem
quartum siue quintum ielusiue et forte plus. Donec de-
tes dolere inceperint: siue flegmata per gingiuas nota-
biliter dissolui siue superfluitates. Peccantes alia re-
gione sensibilibiter seu insensibilibiter euacuari. Et tunc a
tali linitione distendendum erit. His autem apparentibus ab-
stergantur et mundentur loca inuncta a tali linimento
cum panno lineo rudi et nouo cauendo infirmum sumo-
pere a principio linitionis vsque ad finem cure a frī-

gore. Ita quod non egrediat domum donec cessabit flu-
rus flegmatis et aliarum superfluitatum euacuatio.
Et ne prenomminatus euacuandi modus in aliquibus
casibus videatur fallax et mendosus erit attendendum.
Quod forti egritudine apparere et medicamini tuo
resistente virtute existente robusta satis non esset ab-
surdum totum corpus suffari et linitionem nostram vs-
que ad humeros et illa forte et dorsum terminari. Sub-
sequenter infirmum pannis calidis inuolutum in mol-
li lecto collocari: et cum sacculis calefactis ordei circum-
dari. Et contra virtute debili existente et egritudine
instante: ab his iam dictis euacuandi modis erit de-
sistendum: et a leuioribus pro eius cura procedendum
Seu localibus appropriatis: de quibus infra pallia-
dum. Quare inequaliter liberando fortitudinem vir-
tutis: et egritudinis: et litiendi modum inter se. Inter-
dum tui honore: linimenti venerationis cōseruacione
infirmi vtilitate: non erit inutile. Et si queratur que nam
post talem inunctionem dicta competat vtrum sub-
tilis et tenuis: an grossa. Respondeo mei sententia. Vt
supra dictum est. Cum effectus et operationes ex lini-
tione ista cōsequentes non fiant: vt medicine educē-
tis illum humorem peccantem. Sed vt virtutis ex-
pulsive membrorum expergescente et irritate ad ex-
pellendum nocitum a qualitate talis linitionis. Ideo
omni posse oportet naturam totius confortare et cō-
seruare: vt confortata et vigorata fiat potentior in ex-
pellendo nocitum superfluum. Et cum a re nulla pre-
stantius et velocius virtus confortetur quam a bono
et laudabili cibo et potu. Quare in casu erit eger ci-
bandus cibarijs generatiuis boni laudabilis et non
putrescibilis chymi: vt carne gallinarum: Capponum
pullarum iuuenum: edulacantis: Castrati iuuenis
perdicum: fassianorum: auicularum cum rostro sub-
tili: ouis gallinarum coctis: preterquam elixis et fri-
xis. Item potus eius sit vinum suauis quod haberi po-
test sine admixtione aque. Tale autem vnum est na-
ture amabilissimum et maxime vinum album sub-
tile aromaticum et ad bibendum suauiter est de eo de
quo sanguis et spiritus quasi nullo medio generat.
Ad pleniorē doctrinam euacuacionis linitione ex-
tremitatum succedentis. Cum incidentaliter in su-
perioribus tactum sit de eius accidentibus vnicuique
intellectui pauorem inferentibus. Et similiter de eo-
rum cura per remotionem cause extrinsecus appli-
cate erunt hec consideranda: videlicet que et quot
sint talia accidentia: deinde cum quibus et qualibus
ea curanda sunt. Accidentia connumerantur hec: vt
delicet dentium et gingiuarum dolor: gutturis aspe-
ritas et inflammatio. Flegmatis ex gingiuis super-
flua euacuatio. Fluxus flegmatis ex gingiuis ante
tempus restrictio. Flegmatis non in suo tempore a
gingiuis expulsio. Masticacionis cibi difficultatio.
Virtutis debilitatio. Ventris constipatio. Coloris
faciei mortificatio. Primum itaque accidens cu-

De vnguentis.

M

Humor
accidentium
et cura.

De vnguentis.

retur cum succo absinthij et albumine oui simul mixtis. Et quibus partes inuncte inungantur. Cureturq; ex lacte ouino tepido ipsum os colluendo.

C Secundum accidens cum melle rosato: melle simplici aqua ordei: aqua lactis. **T**ertium accidens castigetur cum boloar. dissoluto cum succo lanceole et ex isto composito colluatur os et eo inungatur loca huiusmodi prius: siue teneat in ore frigidam aquam seu succu solatri et sic fiet restrictio fluxus. **Q**uartum accidens cum masticatione stasifragie: siue ptasie: hoc est piperine. **Q**uintum vero accidens corrigatur cum fomentatione partium que prius fuerunt inuncte ex roze marino salata bullitis in aqua.

Sextum accidens cum dicta sorbilli ex bono brodio. contusio: stillato. Quibus si admisceant cordialia non erit inutile. **S**eptimum accidens destruat cum zucchero rosato. **B**uglosato. **B**oraginato. **L**ibis bonis et cordialibus. **E**mithimatis cordialibus ellectuarijs cordialibus: et potibus cordialibus.

Octauum vero accidens cum clisteri communis seu ex brodio pulli cum zucchero et vitellis ouorum et sale. **E**t utatur zucchero violato dum adest ventris constipatio cum virtutis debilitate. **N**onum accidens anibiletur cum gumma arabica asungia vrsi oleo rosato. an. et misce. totum cum paucis balsamis inungantur manus facies et tempora: et tunc reddetur color naturalis et pulcher. **E**t hec breuiter de cura accidentium dicta sunt. Interroganti vero cam. Unde est quod ex prefato liniendi modo fit fin plurimum superfluitatis: euacuatio per sputum: licet interdum per secessum. sudorem et vrine fluxum. **R**ecatur quod: existente non raro materia huius egritudinis a predominio flegmatica. **N**atura sagax regionem euacuationi flegmatis: et maxime a capite descendens: et similiter humoris cursu flegmatis expulsi si quis fuerit hanc non rebellem. videlicet per sputum immo sibi solitam et familiarem comperta est: **S**ine dicatur linitionem predictam sui proprietate occulta dentibus et gingiuis nocere et ea debilitate. **Q**uare parte debilitata sit in ea aggregatio superfluitatum egritudinem apostemotam constituentium partim per viam defluxus: partim per viam coctionis. **Q**uius egritudinis apostemose materia coniuncta in aliquibus calore naturali calori extraneo predominante suppuratur. **I**n nonnullis calore extraneo calori proprio predominante corrumpitur. **E**t sic quicquid ab ea corruptione tangit similiter corrumpit. **Q**uare facta in eo loco solutione continui et porta ex exitura siue putrefactione: debilitate adhuc procedente (vt res exigit) fit inde per spiritum ratione hac superfluitati expulsio: et sic earum euacuatio. **M**iror etenim in casu si ita est ex hac solutione vlcerosa flegma non alteratum euacuari. **E**st: gnato interroganti hac causa. **N**unc autem describenda erit ea (linimenti ex intentione nostra co-

solati descriptio). **Q**uo inunctis extremitatibus est omnium membrorum principalium corroboratum: membrorumq; illis deservientium confortatum: necnon membrorum: quibus applicatur vigoratum spiritus et anime dilatatum: cunctarum virtutum sed expulsiue maxime omnium membrorum ad expellendum nocitua incitatum: superfluitatus peccantius continue et successeiue die noctuq; donec corpus reddat mundum vnica regione siue pluribus eductum. **R**. laridi ex intentione nostra preparati. **3**. vi. **M**ercurij terrestris in naturam celicole couersus. **3**. iij. misce et fiat vnguentum in mortario lapideo siue ligneo per diem integram conterendo ita quod minima pars vnus simplicis contangat minimam partem alterius. **F**orma vna vnguenti mercurialis subtilitatis tenentis medium inter molle et durum. **Q**uod per me cerotus mercuriale denominatur. **C**uius officium et operatio erit membrum cui applicatur per maxime vigorare. **E**t cunctas virtutes principaliter membri lesi: et secundario membrorum cui tale membrum alligatur irritare digestiuam et expulsiuam preceteris. **Q**uod vnguentum administrandum erit bo-
ra prima quoad infirmum peruenieris. **E**t extensio super petia vna cappacitatis magnitudo quod comprehendat notabiliter de parte sana membri vlcera ipsam vlcus ambiente. **R**epeto vlcere prius lichenijs faldellis emplastris vnguento de quo infra. **Q**uo continuandum erit donec locus penitus consolidatus fuerit. **C**uius descriptio talis est. **R**ecipe linimenti suprascripti. onc. iij. mercurij celicole onc. ij. cere. onc. ij. s. terbenine onc. s. **A**lteratur linimentum suprascriptum cum mercurio celicola in mortario ligneo cum pistello suo eodem modo quo supra. **D**einde dissolutis insimul cera et terbenina in cazola ad ignem lentum et ab igne depositis et quia si in frigidatis detur linimentum mercurio suprascripto admixtum illius infundendo partem post partem. **F**orma vna vnguenti mercurialis quo lichenia et faldelle emplastrantur. **C**uius officium et operatio erit vlcus a suis proprijs superfluitatibus emundare et subsequenter non primaria sui intentione: sed secundaria carnem generare. **R**ecipe laridi ex intentione nostra primaria preparati onc. vi. mercurij terrestris. onc. iij. alluminis rochini vti dragme. vi. corticum thuris puluerizati drag. iij. misce. **S**int ista connumeranda satis de vnguentis et cerrotarijs que vlcerebus appropriata sunt. **E**t licet quapla dicta incidentaliter tamen in de vnguentis mercurialibus visa sint. **V**ere id non absque ratione factum arbitrandum est. **C**um nonnulli ad pauca respicientes a seferant curatione vera et ratione comprobata iam dictorum malignorum vlcum vnguentis mercurialibus minime fieri posse. **N**ec ea vnguenta in humano corpore canonice administrari debere. **Q**ua de re vtpote et alia clari et illucida.

C Querendum

Queredū erit et primo vtrū vnguentū mercuria-
lia pcuranda dispositioe iā dicta: et alijs in humano
corpe administrari habeāt. **I**tem q̄ dicēdū q̄ sic cu3
Galie. **A**ui. **D**esue ceteriq; talibus p̄si fuerit. **I**n-
die q; cōis medicorū cetus vtrā ē. et hoc inūctis pul-
sib; pcurāda scabie. **E**t si dicat q̄ si in p̄positione
vnguentorū pcurāda scabie **M**ercurij nō igredit̄
neq; administrat̄ in tāta dosi quēadmodū admini-
strat̄ in vnguentis p curādis vlcērib; p̄statis in qbus
dosib; **M**ercurij satis adaucta ē. **B**icēdū q̄ sicut nō
est p̄portio eq̄lis inter scabiē et hāc egritudinē vlcē-
rosāz cū hec egritudo sit seua. et vltima et mali modi
sic nō d̄z esse eq̄lis p̄portio **M**ercurij in vnguento
q̄ administrat̄ ad scabiē et in vnguento q̄ administrat̄
ad iā dictā egritudinē. **U**ltimā qd̄ seu fortis egritu-
do fortib; seu vltimis indiget adiutorijs p̄ sui cura.
Querat secundo vnde est q̄ vnguentū mercuria-
lia curāt scabiē et p̄habitā egritudinē. inūctis pulsi-
bus tātūmodo. **B**icēdū q̄ curāt scabiē et p̄habitā
egritudinē euacuādo māz aīcedētē eorū sicut d̄r a
maiorib; n̄sis d̄ vnguento expto ad scabiē ipsi. **D**es.
Querat tertio p̄opter quid est et vnde hoc ac-
cidat ex talib; vnguentis talis euacuatio fieri eo mō
quo dicat̄. **B**icēdū q̄ irritādo sua q̄litate expulsiuaz
mēbroz p̄cipaliū sit talis euacuatio. **I**nunguntur
n. ptes valde et summe p̄cipalib; allegate. neruis
artherijs et venis magnis medianib;. **S**icuti dicat̄
de vnguento arthanite **D**esue q̄ expulsiuā intestino
rū stimulādo et irritādo euacuat.
Querat q̄rtovt p̄ linimēto iā d̄cō q̄cūq; egritudo
d̄ repletionē curari possit. **C**ū p̄ nos tot et tāta d̄ ei
virtute et opatōe d̄cā sint. **B**icēdū q̄ sic dūmō virt
sit fortis et egritudo nō acuta: nec cū malis accētib;
i aliq̄ tēpore sui paroxysmi cōplicata. **E**t hoc iō cū d̄
facili infirmus in tēpore infestationis accidētū et in
p̄cipio paroxysmoz deficere possit. **N**atura a tot et
tātis infestata. **N**onne vnusquisq; magis se vno in-
mico notabilē et ledētē pōt se d̄fenderē q̄ a plurib;. **Q**uerat
quinto vtrū mēbra p̄cipalia ex tali lini-
tiōe ledant̄. **B**icēdū q̄ nō ledūt lesiōe q̄ nō corrigi
ac rectificari possit. **C**ū cā possit absq̄di et remoueri
q̄ se tenēs ab extrīseco. **N**ec nō cū possint applicari
p̄ intus et extra p̄cipalia mēbra vigorātia et cōfortā-
tia. **E**t adhuc nā a supfluitatib; exonerata nō deficit
postea in necessarijs q̄z maxie in vigoratiōe p̄cipa-
liū. **E**t sicuti dictū est remissē ledūt. **C**ū mercurij q̄li-
tas satis sit refracta et cōsolata. **S**i q̄s diligētissime
p̄positionē nostrā inspererit. **U**ti dicat̄ d̄ scamonea
inde ellectuario succi ro. colloquintida elleboro aga-
rico turbith inde alijs.
Querat sexto vtrū tale medicamē venēositatē p̄ti-
cipet. **B**icendum q̄ sic refracta: tamen.
Querat septimo. **U**nde est q̄ a talib; vlcera-
tib; absoluti post aliq̄ tēpus: vt puta p̄ annū de no-
uo i vlcerações incurrūt. **B**icēdū q̄ nō obseruato
debito regimine in sex reb; nō nālibus: multiplica-

tisq; supfluitatib; et supueniēte. **I**tem cā ab extrīseco
tales itēz in vlcerações incurrūt: sicuti accidit i alijs
egritudinib; p̄cipalib; q̄z plenēsi. **E**t vniuersalib;
q̄z febre. **C**ognitum enim est experimento talē mor-
bum forte contagiosum.

Querat octauo: vnde ē q̄ i aliqb; casib; curatio
reddit̄ mēdosā: nam illa vlcera vident̄ q̄li exccari et
in breui tpe rescindi. **B**icēdū q̄ p̄tingit̄ ex his v3 q̄
nō scā fuit euacuatio p̄pleta et sufficiēs: sed icōpleta
et diminuta: q̄ diminuta scā fuit illinitio. **S**eu q̄ for-
te infirmus exposuit se frigido aeri in tpe euacuatio-
nis: vnde: māz aīcedētes obturatis porositatib; et cō-
stipatis nō potuerūt exalare et expirare: q̄z delegate
ad locū debilem fuerunt in causa rescindationis.

Querat nono vtrū adueniāt alia medicamina
similē q̄litate habētia ita q̄ ex eorū ap̄roximatione ad
mēbra inducāt talē euacuationē. **B**icēdū q̄ sic mon-
tū a nā p̄fati medicaminis denudata valde. vt su flu-
migia qd̄a quorū administratio v̄sitata culpari pote-
rit et cām cōsidera p̄trāsūt egdē subtiliata sba igre-
dientium suffimigij compositionem imēdiate super
p̄cipalia et eis deseruiētia.

Querat decimo vtrū vnguentis mercurialib; eo
mō q̄ dicat̄ vtrū sit. p̄stitūtū. n. est q̄ nullo mō talia
vnguentā sup p̄cipalib; applicāda sint: et cū irritādo
nām mēbroz p̄cipaliū. irritatio talis nō possit fieri
nisi virtus ipsi cadat sup p̄cipalia ea igit̄ nō eis eo
mō vtrū est. **B**icēdū q̄ si cadūt sup mēbra p̄cipa-
lia remissē tū cadūt extremis p̄tibus inūctis: et sic vir-
tus eorum ad p̄cipalia remissē accedit.

Querat vndecimo vtrū sit euacuādoz repēte et
multe quēadmodūz faciūt vnguentā mercurialia: vt
q̄plures vbo vno afferuere. **T**alis n. euacuatio fal-
lar est et nāc inimica. **P**aulatina vō certa et vera. **B**i-
cēdū q̄ talis euacuatio nō est repētina: q̄z nō ē fallax
nec nāc inimica. **S**it n. talis euacuatio actiōe nāc po-
tētia in mām habētis vt supponitur et nō medicine.
Si namq; heret actione medicine tunc repētina et
multa euacuatio esset fallax et nature inimica.

Querat duodecimo vtrū huius egritudinis vlcē-
rose et maxie cū dolore: vigilia cōplicate negligenda
seu differēda sit curatio. **B**icēdū q̄ nō. **N**ā dolore
infestāte vigiliāz et egritudie (vt cōp̄tū ē) cōtagio
sa existētē. **I**ndies totū cor̄p; corrupta: maligna seu
venenosa: et ad euacuationē iobediētē supflua mā-
ificē hūores exacuūt. **I**nnālis siccitas adducit̄. **E**t
sic totū cor̄p; dissolutū et p̄sūptū reddit̄. **H**ec et q̄tu-
la et q̄liaciūz sunt p̄ virili nostri vires igenioli: vt no-
stroz desiderio scolasticorū satisfaceremus edidēre.
q̄b; si hec haud ingta fore cognouerim; l3 credim;
p̄ iuniorib; vtilia: nos ad maiora celis fauētib; accin-
gemur. **V**ale medicorū decus ac mi optime fautor.
Sinis.

ExPLICIT Liber de vnguentis Angelī Bologni
ni medicine doctoris.

De vnguentis.

¶ :

De observatione in pestilentia.

Alexandri Benedicti Veronensis Physici con-
sumatissimi de pestilenti febre Liber feliciter incipit.

De diffinitione pestilentie ac vulgi metu. CAP. I.

Iximus de his febribus
in putride ma-

terie gñe quas acutas simplr voca-
uimus: nūc trāscūdū ē ad id febris
genus acutissimū: q̄ pestilentie ca-
su euenit subitoq; plurimos rapit
vario affectu:z enētū: quibusdam bubones siue in-
guina inasunt: vel pustule minute liuētes: vel que
cutē veluti sugillatōe: conuariāt seuiēte flāma: iter-
dū laxato pmissōq; calore medicos securos facit: ac
deinde hoīem necat magna vulgi trepidatōe q̄ tpe
q̄sq; anxi? sibi timet. alios vehemēt? turbat met?: z
in seuā ipietatē transfert oīs elemētia a parētibus fi-
lios sepi? desertos p̄ pietatis atq; sanguinis iura vi-
dimus. de fratrib? vxoribusq; innumera exēpla sunt
ne cōtagione labeficerēt in qua formidine arti medi-
ce fere locus nō est pauciq; sunt ex medicis nostris
ac potius nulli q̄ visere hōi egros andeāt. Audi-
uimusq; quosdam antidotis suis eo tpe male tntos
fuisse alios vero sola andatia. Qñd semp enī landaf
secura temeritas. In cura rapine gratia p̄seuerasse.
Bira z n. qñq; res ē diuinōq; fato mortalib? ob me-
rita nra: vel principū nora celo dimissa q̄ subito ca-
su vrbes puinciaq; vñ epidimia vñ appellata inua-
dit ceca incerta inconstans vaga inexorabilis sine le-
ge fures: q̄scūq; inuenit obuios rapit nullo nobilita-
tis plebisue discrimine ab oriente deniq; vñ ad oc-
cidētē plagā repētina pestis cūcta inicit. Et nobilif-
simas qñq; vrbes exhaurit regione qñq; potētissimas
z regna subuertit pestigiasq; prioris habit? in totum
auferit. Ad aīalia quoq; ea lues arborēsq; q̄ nos si-
derationē astrouolifmon greci vocāt transnā z ter-
re fruges arborū fruct? p̄scelq; mortiferi inueniunt
elemētis tabfactis exniali syderū Saturni z martis
coitu in sede Virginis aut Geminorū lune solisq;
defectu ceterisq; circūstantijs adiectis syderū disci-
pline notis de quib? i p̄statiōe dixim?. Utinam hoc
āno qualiācūq; fuerint astroz p̄gnostica irrita z va-
na fiāt. Hoc malū miserabile mortalib?. Ita euenit
subito vñ plurimi sine febre inter domesticas aut so-
rēses actiōes vel publica negocia. x. horaz spatio q-
dā. xx. sine vñe pulsusq; venaz certo signo in tēplis
in via in publicis officijs ex insperato rapiant. Ita
miserā humane superbie ambitionē ostēdit seuā p-
nitias. vt hō iterdū letus iucūdus ac securus leui tē-
peris momēto statī cadat. Hanc in primis violentiā
Deus optimus p̄cētissimūq; auertat in qua neq;
fuga neq; peregrinatōe etiam longa quifq; tutus ēē
pōt. Sed supplicatiōib? votis ac expiationibus dun-
taxat locus est quibus rite pestilentia reperentimus
vel submouemus. vel aliquando describus. Gale-

Temeritas
secura
non semp
laudatur.

Astrouo-
lismom.

nus refert auctore Thucydide i libris quos de affe-
ctibus inscribit. Qēs q̄ ex athenez illa famosissima
pestilētia euasere obliuionē cepisse: z amicorū z parē-
tū z quosdā sui noīs alios oculos amississe alios ma-
nus. nō vñ ipsa verenda. alios limphaticos p̄ vr-
bē ob errasse. qd nisi ex magna corporis iniuria fieri
nō pōt. Scim? quosdā vespillonū manib? ad tumu-
los tractos semiuuos. alios ex nobilibus qbus aīa
adhuc in cordis latibulis delitescerat in sepulchris
cōditos fuisse. Una ex magnis matronis hoc mō se-
pulta paulo post visa ē mortua tñ q̄ sedēs z cmota lo-
co iter cadauera reuixerat. enulle come dilaniatūq;
vngue pect? maiori iditio fuisse. Deu qñes vñ in-
ter mortuos ne qñq; supos iuocauit. Nō ē p̄p̄a fa-
cile iter tā piculosā z igētia mala nō dēscipe. hic ē ce-
teris pestilētie cās p̄cā qdā rōne dicē incipiamus.

De pestilentie causis.

CAP. II.

Quis mali varie sunt cāe vt diligēto
res phisici tradidere. Aeris. n. intēp̄es
vi quadā venenata regiones. z celitra-
ctus igētes isfshat sydez errātū tabi-
co isfshat: q nobis circūfusus p̄spira-
tionē cordis vitalia letaliter subit alijs ē p̄ cutis mea-
tus cui spūs sanguisq; cōmoti prin? accurrūt qbus
infectio febris exinde pestifera oboriet. Idēlio quo-
q; sanguinolētō strageq; facta numerosissima spūs
exicialis (vt Gale. scribit) regionib? p̄p̄ings pesti-
lētia inducit. Cōstatq; aphricā isfshat quodā pestilē-
tia debilitatā fuisse: quā locuste innumerabiles im-
merse mari z ad litus reiecte putrido vapore excita-
rūt. Post itē magnos terraz motus pestilentia sepe
orta ē diro. p̄fundo latēte vapore: q̄ pigrinatōgo fi-
tu: z eterna nocte torpescēbat hūc postea purū aerē
liquidūq; infectitac polluit vñ nouas febres attulit
paucisq; notas. Quales venetijs olī fuisse qd? gra-
uide: oēs abortū fecere q̄ mor eodē āno peste p̄ime
interiere. Et stagnis quoq; secuos vapores exbalan-
tib? aer corripit q̄ late exinde suū vitū spargit. In
sodiēdiq; puteis sulfuris qñq; vena: aut bituminis
repta: spūs noxijs pestis anhelitū emittūt z occupatis
statī narib? extorquet aīas nisi q̄s fuge velocitate si-
bi succurrat: qd z i metaloz cuniculis cōiigit. Qui-
dā z vñ? drachōis anhelitu fieri posse arbitrat: q̄
fabulosus reor. Idēter has cās aer quoq; ex se suis
q̄litatib? adiectis male afficit. Vñ Paulus eginita i
ter medicos auctor cgregius oēs q̄litates i aere no-
xias inueniri posse affirmat: qd? hūana bitudo i hūc
morbū plabi pōt. Caliditas vñ addita exundati hu-
miditate: q̄ z elemētī qñq; corruptā substantiā segle
ceteris q̄litatibus nocentior est: z febres pestilentes
affert: pustulas minutas siue varos: quas Epiney-
das nōnulli vocāt a nocte dicte in qua marie proue-
niūt z boam papulas ardentes eam in pueris exan-
thematis gnālī noīe greci appellāt. i. cū tument ac
cēso rubore corpa morbillos qdā vocat. Auguini p̄
terea alaz facuū auriūq; abscessu variatq; i mebris
isfshatōes

inflamatores exiciales inducit aliq; morboz gñā. De
silentia qñq; apud nos hyemis seuis frigoribus vt
egyptijs summis seruibz et ceteris orientis popu-
lis resoluit. Ita. n. reperitur aeris vis terra. Siccitas
interdū nimia pestilētie cā fuit: qua celestis aq; nō
mō defuit: s; terra quozq; liccor reddita ē vnde pe-
rēnes ānes defecerūt: strages siti pecoz morietū vi-
sa ē vulgatiq; attactu boies iualet morbi: et p̄io agre-
stes: seruitiaq; mor vrbes ipluerūt. Et gallica pari-
mō castra Liuiio teste p cadauerib; cremādis ab in-
cedijs torrida et vaporib; plena pestilentia correpta
fuit. Et que itē pestilētes q̄i abditō latēt et quas vsus
nō exercet: aut nūq; aera liberior vberat. Crasse ita-
q; graui caligie sempiternaq; nocte pestilēz i se cor-
pozib; nris hz venenū. Idq; vitū magis atq; magis
inguescit mora: q; cū exī regiois nre aera iuscat. Vi-
cunt. n. meliora peioribus. Annei senece sita vnde
mōstruosa morboz gñā: et nouis orta causis: nec pri-
eā pestilētia desinit: q̄ spiritū illū grauē exerceat la-
ritas celi vtorūq; iactatio. Et publica p̄erea fame
pestilētia sepe orit; q; p̄agioē adeo interdū sensis iere-
scit: celi mala q̄litate sese subscribēt: vt sepe syderi-
b; a plebisq; cā ascribat. Pestilētia plurimū vltia
estate p̄bitur: celi tenuitate ita disponēt q; tñ citius
remittit violētā. Et diuerso crassi celū initio resistit
tardiusq; inficit: i seculū vō diuti; vitū retinetq; mul-
tap̄ rep̄ exēplo p̄firmat in sūma igit; celi circūfusi ma-
le q̄litates humana corpa nō dissimilis nāc facile cor-
ripit: febresq; pestilētes inferūt: q; ab humore nomē
accipiūt alie sanguine: alie colerice: alie melācholi-
ce phlegmaticę dicunt; he postreme raro eueniūt
ob id astroz petiti febres sanguineas: aliqñ colericas
aliquibus ānis predicāt astroz rōne ita demonstrāt.

Qua rōne humana corpa inficiant. CAP. III.

Intuor causas sapiētes p̄siderauct actio-
ni cui; necessarias: agētis legitas vires pa-
tiētis dispositionē: p̄p̄tate vtriusq; ac-
morā q; respectu alia alijs min; afficiunt
corpa. Et si recōdita vi sydez vel aeris quozq; circū-
fusi sba tabe facta pestilētia oium seuissima affuerit.
Qua rōne nōnulli subito cōcidūt aliq; indices p̄tra-
bunt aliq; cōualescūt et si pauci reperiant in tāta pe-
stilētie reputatiōe pari mō et q; p̄ pestilētes tract; trā-
seunt vel cōtagione ostendunt inuenti tñ sunt etate
nra q; extrema senectē rapti sunt q; prius iuuenes in
maximis pestilētijs tuti fuer. Marie. n. cause sunt ex
qbus varij effectus pueniūt. Mirūq; vestimēta la-
nea p̄fert hāc pestē diu p̄seruat. Audiu patris mei
etate in veneta vrbe culcitā pestilētie tpe suspectā
in iteriores domus p̄es cuiusdā patricij eiectā ac
post sepimū ānū regitā quā materfamilias discuti-
iussit longo. n. situ in abdito loco virtus vehemēt;
p̄erat quo serui prius subita peste correpti sunt.
Constatq; plebē ac seruicia hīce malis magis ei se
obnoxia rōne phycis manifesta cōtagionēq; exide-
erorā q; maxima nobilitatis pars subita est. nec plu-

res lintres ex publico decreto vnq; decreto sunt ad ca-
dauera deferēda q; eo tempore in quo nec sepellen-
di sere modus nec sepulture locus erat.

Qui magis pestilētie virus sentiūt. CAP. IIII

Iustas breuiter cōpleri sumus qbus cō-
munis siue vniuersalis morbo; populos
et regiones exicialiter euerit. at nunc cor-
porū varietates sexus etatesq; dicemus
que hac tabe magis minusue periclitari solent. De
anni tēporibus supra memorauimus. Corpora igit;
que integra sunt disparisq; cū aeris natura p̄p̄tate
queq; rectaz victus rationē obseruarūt. Tibo po-
tu. venere. somno exercitatiōe et his similib; Vt Sa-
lenus demonstrat In pestilētia tutiora sunt in qbus
humores p̄putrescere nesciūt. p̄sertiz si excremen-
tici corporis exitus meatusq; adaperiti sunt. His op-
posita collectio est per se nota. Culpata scilicet cor-
pora nimū humida vel similis cū celo corrupto na-
ture opilata luxuriātis gule ociosa. lassē veneris. ma-
le tēperature queq; humecta sunt q̄titanis balneis re-
pēte eo morbo corripunt. Que rursus non itēgra
sunt sed aeris corrupti q̄litate p̄ria nām hñt min; cō-
sistant sanguinea et robusta et q; colerica dicunt; cu-
tis lariois cū plurimū pestilēti febze magis infestāt
q; q; phlegmatica ac melācholica dicunt; norio p̄-
sertiz celo viris magisq; feminis aliqñ id malū cōtin-
git qñq; et diuerso colerici itē ac melācholici pestife-
ro celi tractu min; afficiunt minus. n. humoris vter-
q; minusq; melācholic; p̄ter caliditatis hñt: atq;
his i primis duriora siccioraq; mēbra sunt: q; et sene-
ctuti p̄tingit: q; ob id hñt cadauera atq; egros ipu-
ne attrahere vident; et si meatū angustie et ale. teste
plurimū obsunt. Pestilētes. n. febzes opilitatiōe quā
ēphraxi greci vocāt q; sanguinis et alioz humorū ebu-
litionē excitat citius pueniūt. Bēsa igit; corpa eā ob-
cām deterio; se hñt qbus meatū laxitas remedio est
q; vis tabifica ex p̄cordijs exhalare solet sed inter ce-
tera hoc mirū est aialia nōnulla cū hoīe eadē tabe:
q; ex astris eueniret corripī quedā nō attingi. Cōta-
gia quoq; ad altez genus trāseūt qñq; nō p̄cedunt
nec vires ampliāt diuersitate nāc ita fetēte peculia-
ris. n. reb; p̄p̄tate est veneni virib; p̄ria a celo et a
p̄cipio geniali discordia repugnāte hāc antipha-
thia greci vocāt. Ex eodē vero gñe facili; p̄tamina-
tur solo p̄ctu vbi habitudines nō dissimiles sūt. Sym-
pathiam hanc appellauere hoc est concordiam et cō-
similez in rebus naturā hinc ad auguria trāseamus.

De p̄sagijs siue prognosticis future pestilentie. CAP. V.

Pestilentia arguit in primis quas supra
memorauim; cause lune solisq; p̄inci-
palū in orbe sydez defectio vel quozū
dā pestifer coitus aut malignus stella-
rū aspect;. Comete itē ardētes vel la-
padas in celo alijs fixis stellis subscribēt; faces et
iacula ardētia lōgiori limite bolides aut ipsius celi
De pestilentia. M 3

Salenus

Salenus

Emphra-
ris.

Antipa-
thia.
Sympa-
thia.

De observatione in pestilentia.

**Diat⁹ cas
ma.**

Aristo.

Hippoc.

Gal.

**Scincoi-
de ranc.**

**Linneus.
Seneca.**

Homer⁹

Diat⁹ cas ma. **Diat⁹ cas ma.** vocat aut sidera veluti cadētia et alia hmoi celi monstra q̄ significare tñi futura existimant a plerisq̄. Nec celestia semp signa statim minas exer cet̄ s; anū totū vel sequētē iterdū suspectū faciūt. La ligines quoq̄ frequētes crasseq̄ maiore pestilētia p̄ dicunt quas euro notus vel auster C̄ vt Aristoteles tradit) cogit nec sol postea discutit quo diuturnio res eo magis suspecte sunt. Aer item frigidum ac siccum estate calida: ac humida subsequente aut nīmīa pluuiosa teste Hippocrate: siccitas quoq̄ anī i moderata qua perennes fluiui deficiunt hoc maluz minas. Carbunculi item vt Gale. scribit boā vari q̄ qui infantiam infestent frequentiores idem denū ciant. Sig; diei interdum mira: ac spectabilis serenitas quam repentina caligo occupet aut sol ipse caliginosus cum quēdā tepido vapore oziri cernatur. **Aristo.** et animalia sua p̄gnostica faciunt inter insecta: et immunda pulices cimices: musce et alia hmoi tedia que supra modū apparent. Ranc quoq̄ quas scincoidas vocat nūerosiores q̄ par sit aut locusta enata purificā materiam vberius indicante natura: aut alia que intra viscera terre degūt si cubilia sponte d̄ serunt: ex imis terre partib; id malū oziri sententia: vaticinatione nature sepe pbata. **Linneus.** nec eade de cā que mollioris sunt nature **Linnei Seneca** verbis: et q; propiora terris ferūt capita status diri aeris circa ipsam humum statim excipiunt qui si maior exit hominibus quoq̄ est et cialis sed illum interdum copia aeris sinceri cohibet anteq̄ vt ab homine possit trahi surgat. Et auicule pari modo celi tractu corrupto inchoatos in nido pullos destituit veridica pestilentie predinatione. **Seneca.** Tunc quandoq; seu rabie acti pestem portendunt qui homero teste cum alijs nōnullis aīalib; prius pestilētia corripit̄ que postea ad hoīes trāsit. **Homer⁹** Nec dixim⁹ vt et i doctū vulgus suahēat signa q̄ sidera i celo errātia suspicē minus lz. **Hic** ad obseruationes pestilētie transeamus.

Observationes in pestilentia. CAP. VI.

Retalis igit pestilētia: que celestiu fide p̄gnosticis: ac his q̄ est elemētis sunt in dicat diuina plerūq; vl cū ē di vindicta mortalibus ob merita demittit̄: et a sūmo deo suspēsa q̄nq; relinquit ob preces admotas vota q; suscepta qbus salus publica regionibus multis restituta ē. Nec priā sint nobis p̄sidia qbus nulla p̄sentior medicina h̄rid sepius viderunt maiores nostri inter religiōis christiane exēpla admirabilia. Deinde hō cū secur⁹ cē nō pōt pegrinari primū atq; longius ire vel nauigare d̄z versus p̄cipue aquilonē septētrione sue: vbi id nō lz saluberrima celi p̄s foris deligēda ē. q̄ in septētrionez spectet: aut in occidentē orientemue vel in cōtrariā ingruētis pestilentie p̄t vbi maxia sit salubritas. quā ex incolaz et robore deprehendimus si fauces bibētū pure sunt: si oculi et caput integrū est. si in pulmonibus aut thorace nulla est. aut rara causatio Locus quo altior est

quoq; magis p̄fatis eo salubrior: existimat̄: nisi pestilentia aeris vitio fuerit vt qbusdā plz valles ob id vitade sunt: paludes quoq; damnant ex q̄b; notius virus estinis calorib; eructat et naticū serpentūq; pestis hybernia destituta vlgie ceno: et cernētata colunne venena emittunt ex quib; ceci morbi p̄trabuntur quozū causas minus perspicere queunt physici n̄ri. In p̄tagionis suspitōe circa itinep̄ occulta domus ruri querenda ē ne amicis notisq; p̄tercūbus diu. rēdi sit periculosa occasio. Sepulchroz vicinitas cauernosaq; loca vitada sunt. Loco igit salubri equitare gestare ambulare sub violentia an estū lz vitare tñ fatigationē cruditate frigus caloz lunā lō bidinemq; opz. Eam regionem saluberrimā cē cōstat: que per anū prius libera facta sit pestilētia. Tū limpidus sincerusq; aer redditus ē minusq; cetera obnoxios bz. Vitada sunt et loca in qbus plurimē cū nucēsq; cōstite sunt vel vbi linū spartū canabā i aq̄ macerāt̄ malos. n. vapores emittit̄: fert̄ vbi vti nō spirāt. Sz qd iā domi fieri deat oib; fere momentis videndū est. vbi pestilētie suspitio esset: vbi magistratu vel aliquo publico officio discedendus nō esset aut valitudine cōiugis aut filioz. aut alteri rei rōne ad hmoi igit auxilia p̄fugiēdū ē. Si hiems ē cōclaus aerem his comendamus odoramentis: q̄ calida sunt vt musc⁹ nux syriaca macer siue machur eius puluīnatus et soliacens calix sub quo inuile et nigrū lignēū putamen est. gariophyllū storax laudanū thbus myrra thymiana hebenū acorū iuncus quādratū crocū bdeliū ocimūz maiorana spica origanū calamītha pullegium inter p̄stantissīma cassia est a Galeno plinioq; auctoribus diligentissimis celebrata quā cassiam fistulam ab antiquissimis auctoribus appellari video: vnde natus est error: quo silibus quam egyptiam cassiam fistulas falso vocant. pestilēties ex his quedā sunt inuentu facilia et plebi ac cōmodata ac his quibus diuitias inuidit fortuna. Agni vero superimponuntur neq; superstitiosa qui dem medicina laurus iuniperus cedrus rosmarinū vel similia odorata ligna et fructices. Estate vero cubiculorum gratias custodiunt mala cydonia siue cōtonea pira vel reliqua mala odorata mala medica et eozum flores soliaq; rosa. viola: nympheca. omphacium. cucumis vel cucurbita myrtus acetum. Camphora aqua rosacea violacea et que ex floribus malicirei sit ex sumibulo sic enim liceat appellari nouū inuentum seris item solia sonchi dictami vitis solia passim conspersa. Est igit mirra vis est in oī tempo re qui in pestilentia que solis lūneq; deliquio cōtrahitur suffitu multiformiter mane ipso auxiliatur: ac ris enim virus siquid est discutit ac fugat. Hippocrate et paulo eginūta demonstrantibus: q̄ obseruari sepe iussimus. Zicetū p̄terea p se cubilib; aspersus viz malā aufert rosacea mixta et sic acci. De mixtura aliqua q̄b; cubiculi aerem cōmendamus hyeme p̄ fertis subiūgem⁹. Ea ex his p̄stāt thuris masculi thymianatis

miatis singloꝝ drachmis. ij. mastice iuniperi bac
cap. sesq. drachma. Sario phyloz ligno aloes. E. iij.
ex ladano purissimo aquaq. citreaginis oia in orbi-
culos dirigerunt: q. carbonib. in cici nidoꝝ pstat effi-
cacissimu. Alia ppositio huic pteria ex refrigeranti-
bus fit in quo rosaz ru. E. ij. nymphae: labrusce. s. co-
riandri violaz bacchar. myrti: mastice: coralloꝝ om-
niu. E. j. rubrice armeniacae rubrice lemnice. 3. capho-
re. 3. iij. sponunt et ex rosacea orbiculi piciuntur: et
ad vsus seruant. In hac tanta diligencia cauedu e in
ter cetera: ne qs ex familiarib. loca adeat suspecta: ni-
si alio prius pmaduato: epotoꝝ vino meraciuseu-
lo. Alij dari suadent plebeia antidotu ex nucibus in-
gladibus: ruta: fico sicca: addita salis mica. Suspe-
ctos a ppinguo et a veto alloqui periculosus est. ea
enim veneni vis veto in corpa deferri haud dubius
est. In qua item obseruatoe cauendu est: ne canes:
cati: felle sue. aut aliud animal: p suspectas domos p-
uagari possint: deferunt. n. plerq. a vicinis pestilen-
tia. Publica sana: ac cetus oes cauedi sunt. Si qua
diei hora Deu placare in aio est: priuata edicula: aut
altare comode vti 3 bes: q. adire libere et tuto pos-
sis. Quia liberali ducere op. est: studiis interdum vaca-
re et iocis nihil de pestilentia cogitare vtile e. Sepe ve-
stimeta mutare aut su situ vel igne mala vim arces.
Contra pestilentes tract? a pscis lassit p dies assume-
bat vel aron in cibis et myrrhis. Lauri ite folio trito
olfactoꝝ eade ptagia phibebat miri effect? et si co-
burat. Alia ite sunt q. inter copositioes magnas vires
habent: qia sunt Coralliu et margarite ex gemis car-
buculis. hyacinthus. sinaragdu. saphyrus et his si-
milis hnt. n. officine gemas viliores isomnes inequa-
les canas. glatie. aut nubeculis maculosas a mago-
nibus neglectas q. in farina pterunt ad nobilitatis
vsus: ex ijs trochisci siue pastilli fiunt medicinaz.
Antidotis quoq. sponunt veluti iberieae vel mi-
thridatice copositioi diamuscho pedito rosato bu-
glossato violato vel potidibus matutinis gemaz pul-
veres bibunt oboli. p. maiori vtilitate q. que matro-
naz digitos pingut mira. n. potetia cor recreat exhil-
larat vires tuent et veneni vim abigut de copositoe
suo dicemus loco. Hoc tpe pila manu gestare odo-
rata que ex calidis siccisq. odorib. constat hyeme p-
sertim ad maximam tutelam facit. vnguētis etas nostra
no vti a loqui in omni genere luxurie antiquitatis
emula que zibethu animalis cati magnitudie ex cre-
menticiu ex naturalib. hz humore ac Muscu suauis
spirat illud ex primo nares acius ferit et ex quo
plus est musco tu charius coparat et eni odorē qui
gerit ipse no sentit. Pila ex his constat. Ladani q. pu-
rii: imi vicia styracis calami odorati carpobalsami
amomi nardi spice omniu. 3. iij. gario phillozu nucis
assyrie odorare xilaloes cassie omniu. E. ij. musci ele-
cti obolis. ij. sigillatim conteri mox oia in mortario
eneo tudicula candente cogi debent quisquis tam
est odor potentissimus nouissime addit ipedio no

parentes zibethu opobalsamu malobathru q. foliu
vocat addunt hec pro facultatu portione. Plebs la-
dano: thure myrrha amaraco. pulegio: ac croco pre-
ta luteo quo diximus mo. Altera est pila que mari-
mis couenit seruoribus que hoc mo fit: rosaru ru.
violarumq. farine singuloꝝ drachma nymphae flo-
ris. 3. j. 5. Corallioꝝ rubrice lemnice. 3. ij. enantis: suc-
cini omniu semidrachma omnia trita p cribrum se-
cernas: nouissime camphore semidrachma. musci
obolis addi oz. ladani et terebinthine quantu satis
sit ad coagēda omnia addita aceti stilla: suspecto pre-
rea tpe scabies alioꝝ iportuna ipetiginesq. vel arti-
cularis morbo securitate afferunt: qbus sanguis repur-
gat. Constatq. hac ob cam a phylis sepi p dicit so-
lere: scabiosi tunicam intima p cōio sibi quisq. mutare
debere: et scabiē no abolere: qui i festat: vey malos
humores emēdare. neq. vinguine vti: sed sanguinez
si imodicus est. prius: dimittere non ea tamē sca-
bie laudauerim que infanda vteris putredine ser-
pit pruritu intolerabili qua corpa vngue dilanant.
Hippocratis testimonio. Si quē igne aut carbun-
culus ex familiaribus tentauerit que reprimant aut
discentiat materia vitata sunt: imo cucurbita si op-
est materia ide extrahat: et ex ecoraria vena sanguis
dimittat. Tumēt tu inguina quadoq. verēdoꝝ p lce-
rib. que nulla morbi suspitione afferunt si febris non
est. Sed q. aeris metio facta est. et cubacula multifa-
ria ab acre pestifero repurgari docuim. pari rōne.
Bivinus Hippo. plures Ciuitates liberas fecit: q
pestilentia ex solis luneq. defectu laborabat: crebris
ignibus p vicos ac. Circa vrbē dispositis: quo se-
pius facto ciues ab ea labe liberauit. idē auctor me-
morie. pdidit occludi epotere portas fenestraq. s.
ac meatus omnes: vcrsus ea regionis ptem verge-
tes: vnde flatus pestilētes spirare videretur: immis-
so fenestris nouis aglone et abstractis pestilētib. ia-
nuazq. pmutata atq. ita oes incolumes fieri. Exēplū
vnu no ptermittā etate nra memorādū: q. rōne phy-
sica cōfirmat. Quidā mercator: cretēsis nobilis no-
bis naranit cū i taurica regiōe negociaret: et seuissi-
ma pestis orta eēt aeris vitio: quo finis moriēdi no-
erat: ea sumā hoim strage a se medicū visuz loci ei?
nicolā nā sarmate ea loca tenēt. q. canes oes iterem-
ptos passim p vias perq. vicos oes abijci iussit: qui
distēt. et putridi tetro odore celū impleuerūt: quo re-
medio statū ciuitas sanitati restituta ē: et sarmatas id
remediū factitare solitos. putrescētes. n. canes aeris
nat urā imutarūt: q. hominib. dūtaxat exitialis erat.
Ita. n. dissimilitudo facit: et rep discordia: nā venenū
veneno iterdū debellat q. etiā zoar quidā inter po-
steriores phisicos affirmat: vt statim dicemus.

De victus ratione. CAP. VII.
Hec sūt obseruatōes q. ad aerem pec-
nere vident: nunc que ad victū attinent
ex qmur. Panis igit ex tritico mundo
a quo et Bale. incipere solet: no suspecto fieri debz

Holoba
thru foliu

Pomuz
ri.

Hippo.

Hippo. i
reb. igni
bus loca
plura li-
berauit a
peste.

zoar.

Panis
Baleus

De obseruatione in pestilentia.

aqua collect⁹ q³ purissima: furno coct⁹ puato lignis
nō vitatis: neq³ dānatis. ea suspiciosa aliq³ putabūt
in his. n. maris: q³ olī expimento cogniti est bal
neo putridis lignis calefacto: multis iterēptis. Hye
me vero z his q³ crudi sunt vinū cretēse vel salernū
marime a Gal. laudat: aut rheticū: austerū p³ia men
sa assumi d³ deinde mediocri potētie: estate clarū
bibēdū ex posteriorib⁹ medicis nōnulli i totū a mē
sa arcēt. Veteres absyntie salutare in oī pestilētia ha
bebāt. De cibis: vt ab his q³ ad primā mēsa veniūt
exordiat. lactuca ex aceto cōuenit: q³ oleū addunt ma
gis gule q³ stō p³ulunt. Scis: ciccoriū emedullarū
coctū magis q³ crudū pdest: diff. cilis. n. concoctōis
est: portulaca: acetosa herba inter ceteras peculiaris
in pestilētia medicine nō minor glōria habetur Sō
chos q³ scariolā punici vocant z q³ pimpinellaz vul
gus nominat hyeme vero ruta salua mēta pulegiū
ambrotanū artemisie buglossū isopū apium serpil
lū mellissophyllū sanucus betonica. kalendula. Bi
etamū. z capares mali medici flores qui odore z vi
ribus ceteris prestant. Suauiores in italia q³ in oriē
te. Quidā mali medici carnē tessellatū concidunt
cum cortice ad hos vsus q³ nisi firmis stō dari non
suaferim. Secunda mensa lena sola inter legumina
probat⁹ alioquin a Galeno damnata sed coxer de
mitur primaq³ aqua in coquendo diffunditur hye
me ciceris ius omnium consensu laudat. Siferem
z pastinacam emedullatas laudauerim z q³ Gallicā
vocamus greca colore glaucum vulgus careotas
dicitat. Tosta. n. ex aceto addito aromatis momen
to comendatur vel in prima mensa inule itē radix af
paragus estate lupulus quem lupum salictariū pri
sei vocabat. Prodest z q³ spālius radícula appellat
herbarij rabphanidaz vocant gustu sinapi proximā
Est carnis vsus moderatus esse debet in hoc enim
casu victus athleticus damnatur abstinentia inuat
hoc est nō nisi q³ oportet satietas enim ac fames pe
riculosa sunt nec nisi intemperantes hoīes pestilen
tia cōficiūt. Tēpestiua igit⁹ abstinentia z tpe z modo z
ordine habenda est. Caro igitur optimi temperamē
ti esse debet assā magisq³ elixa qualis est vituli lactē
tis apri capreoli hedi leporis. pulli gallinacei. Ver
uecis amiculi cuius z vituli pedes ex aceto preferū
tur in vitula ac semino hedo adenes mamarū lau
dantur Galeno teste ona forbillia prima mensa con
ueniunt pruna cocta vel ex vne acerbe succo. La
po p³dx lepus attagen. vt Gal. tradit salsianus meru
la turdus biduo macerat⁹ aceto auicule oēs turtu
res ac palūbes. Cōturnice vero anserē lagopū q³ ci
to marcescūt z ānatē dānaueri z carū pullos q³ Ba
le. inprimis pter alas coarguit. Quidā aceti acrimo
niā passa minuta vel passō admixto cobiēt frigidita
tēq³ cinamomo tempant. Ex piscib⁹ pcerū lupū lau
dam⁹ tū marinū tū fluuiatīle eiusdē. n. sunt noīs atq³

sistūdinis: vep³ marino p³cipue suauitas lōgū rostrū
nullis spinis iter cursantib⁹: belonē siue acū vulgo
āguscula dicūt nullū barba isignitū: z marinū z flu
uiatīle. auratam: labraz vō quē variolū vulg³ vocat
marie laudat in hoc genere z trutā fluuiatīle ob si
militudinē posuerim. Mugiles pelagicos p³meda
uit Gal. Vēs pariter pisces: q³ carnis cādore: z suauitate
ceteris a gula p³ferunt. eo tpe laudant. Si ex
aqua fuerint nō dānata qualis salmo ē in agtania oī
bus marinis p³latus: z carpio in benaco lacu nro om
niū laudatissimus lōbricos itē fluuiatiles oībus p³u
lerim sed q³ raro capiunt⁹ qui librā excedat raritas
laudē ademit. optimi. n. sunt succi vulgus lampetra
vocitat. Pisces oēs ex aceto tosti in craticula primi
meriti sunt sed i vō gelu p³strici habent. Saxatiles
oēs a nostris medicis maxie pbant iter quos a ma
gnitudine capitis foro iulieses nostri capitones vo
cant. Secūdi meriti sunt q³ in barena nascunt pisces
oēs. Leniores pelagici vt quos paguros vocat. reli
qua p³termittim⁹: nā medicinā hoc i loco nō dāne
rū culinā tractam⁹. Oleosa p³terea: ac p³guia oīa vi
tāda sunt. ac lactis oīa genera. Quidā oxygala dari
cēfura. s. stōi rō habēda ē aliq³ facile p³putrescit
vltia mēsa ex fructib⁹ oēs q³ in stō hand difficulter
vitiat⁹: canēdi sunt. q³lia sūt mala armeniac: cerasa
mora: cucumeres oīo dānāt: melopepones quoq³
nisi p³stātes sint: ac i p³ia mēsa: pomag³: q³ melimella
dicūt: ac pira fragilia pbāt⁹ tosta p³feri saccharoz
p³trito supiniecto id p³scis delictijs vix notū fuit: nūc
plebi vel rusticis familiare. p³fica ex vino austero vt
liter p³maducat a mēsa pisciū nuces iuglādes simo
dus ē vtilis sūt. amygdale i aq³ iuse: p³istacia nuces
pinee. coriadrūq³ saccharo p³fecta vel ex ijs discussis
tunicis ex passa amygdale suauit⁹ comedūt. Citrea
mala z eoz g³na vtilia sūt. nā z ciboz cupiditate affe
rūt. Moxeta sine oryppora idē p³stāt ex aceto aspero
vel vne acerbe succo ex his hortētib⁹ q³ supra p³me
morauī vel mali granati suauit⁹ acris vō. hyeme fina
pi p³ter⁹ eē d³. Quidā oxis suauitate p³medāt semite
citreo p³maducato q³ z acris pestiferi noīa abigit.
Si quotidie estur: hyeme cinamomū z siber. cardo
momū garyophyllū nux assyria: ac macer cū dictamo
corallio: croco: additis ceruini cornu ramētis p³trita
n. z cribrata. Spēz nomē ab auctorib⁹ fortūnt. z in
edullijs cibarijsq³ oīb⁹ vtiliter inspargunt⁹: i reliq³ vi
ctus p³suetudine: q³ minimū mutare debemus.
De somno ac exercitatione. CAP. VIII.
De tpe mane surgēdum nō ē. neq³ pe
dib⁹ nudis ābulandū: tēpestatesq³ va
rias varijs vestimētis obseruādeme fri
gore: aut nimio estu fatigēē corpore oē
sepe dieveto⁹ cā mō frig³ sentimus mō estu labora
mus. Sōnū meridianū p³ce posteriorezq³ medior
schole dānauē iusuetis marie z pestilētie tpe. abstinē
tiā laudauē: mō plus cibi mō min⁹ assumi suadet
Paulus eginita isq³ mō calid⁹ mō frigidus eē d³.
Interdum

De obseruatione in pestilentia.

71

Interdū et exiccatōis nature idē et de aere arbitrabat
Etas quoq; nostra repletione siue crapulā vitāda
suadet: famē nimia: sitim fluxū. vomitū. ac venerem:
cruditate quoq; letale putat. Balnea. fatigatōes: su
doreq; minime tuta: siue eo tpe arcu. fabulis. iocis le
ui lectōe liberalibusq; ludis animū recreare iuuat.
frictōes corpis. Bal. vbi opus sit: laudat leues tristi
ciāq; si qd aduelisi cūenit leuare opz et animi mero
re pellere. nihil de pestilentia cogitare. Plurimū enī
refert acri intētiōe aliquid animo volutare.

¶ Potiones et alia auxilia in pestilentie tempore.

CAP. IX.

In primis hoīs (vt dixim) ppietate.
ac aeris circūfusi. vel aque. vel alternis
rei naturā nosse opz. qd facile occurri
mus pparijs q̄litatib⁹. vel ijs que sine
certa qualitate sed spālī dūtaxat forma
subueniūt. Verū prius qd diuin⁹ Hippocrates in
cessanter clamabat. per qd humida corpa siccāda: im
purag; purgāda: ac poros aperiēdos corpis. qd Ba
le. se factiāse scribit: quo tpe fre quētes carbūculos
oiri videbat certissima pestilentie auguria ex abidā
ti putredine. In quo casu sanguis mittēdus est: sed
mōs seruandus. magis tamē qbus in vsu est. vel q
bus sanguis melācholic⁹ substituit: vt mēses i ma
lierib⁹ et marib⁹ hemorrhoides: aut in vtroq; genere
nariū pfluuiū. tēpus idoneū est plenilunio. Qui ve
nā seccari nō patiūt. natib⁹ cucurbitas iponant: aut
sanguisugas: sanguineis: ac morbidis corpib⁹ id se
pius fieri dō. Uomit⁹ (vt dixim) obest nisi spōte fi
at. Malā enim materiā adiutalia trahit. Alius mol
liēda est roze syriaco: qd māna vocant iudei officinis
nūc familiarissimo. Siliqua egyptia: qd casiam sistu
lam falso appellauere cassie fistule odorate noīe er
rore manifesto de qua supra dixim⁹. Gale. Plinijq;
grauī testimonio: tamardis quoq; ac violacea potio
ne. Alij vbi alius astricta est: clysterē in fundit cōez
Sed remedia addem⁹ celebratissima qbus vētem
exoneramus: ac corpus tutū reddimus. Cataponia
enī sunt Russo ascripta que ex his fiūt aloes hepati
tis lote. p. ij. myrrhe purissime quā stacten vocāt: cro
ci omniū p. j. ex vino danf summo mane drachme
po. aut semidrachme. Qui his catapocijs vsus ē vt
Ruffus pmitte: neq; pestilentia: neq; ptagione vñq;
corrupt⁹ est. At Paul⁹ eginita auctor grauiſsim⁹ alie
describit hāc potione ppinādā: quā nostri in cata
potia digēssere: qd deuoratu faciliora essent. Ille aut
ex Russo ita demonstrat. Aloes hepatitis lote pari
bus duab⁹ hamoniāci: thymiamatis tātūdē mirrhe
pte vna. hec in vino diluta meratori dāda sunt: pzi
sci cyathi mēsurā. idē Paul⁹ eginita spondet Gale.
auctoritate rubricā armeniacā potatā. 3. j. p. Sūmo
pere pdesse: et hyeme theriacā pari modo ex vepi
ris cōpositā. Quā rome Gale. vsus est maria in pe
stilentia: qd oibus bibētib⁹ salutaris fuit. Sed eo per
uenit audacia et non solum priora imutauit. sed etiā

aliquid addiderūt. Quidā zoar nomie nescio qua re
rū coniectura vsus inter barbaros medicos non in
simus fimo colūbino his potionib⁹ catarticiſq; vsus
est i aeris et aque vi pestilēra neq; id casu duct⁹: cras
fos. n. hūiores detrahit. ac putridos sua sbe silitudie
pspero (vt dixit) euētū. his sepe salacib⁹ picturis
corpa hūana hominib⁹ vesceda dam⁹ aremate asser
uata qd mumiā barbaro noīe vocāt: vt ignarū vulg⁹
sui generis edat carnē isando nāc piaculo ceterio ve
luti deficientib⁹ in medicina remedijs. Alii satis erat
viperas nocētissimas serpētes antidotis admiscē nisi
et humanū adipē ad vñctōes studiosius ingrat etas
nostra ridicula sepe et vana frustratōe cū non pfit q
magna pmitūt alia cōmūcent. que sunt efficaciora.
Sub qbus latent quorūdam empiricorū rapine. Sz
ad nras potōes redeam⁹. Anuētū ē et seculo nro q
rōne sanguis hūanus bibat qd ostēto seris ipsis serio
res sum⁹ nō sine. n. horrore refectorum corpoz exta
aspiciunt q̄tomagis assumi: q̄li sanitas aut lōgio: vi
ta haberi nō possit nisi ex hoīe. Yā sanguiculū et pul
pamētū in cibos ex sanguine et hūana carne expecta
mus qd non iure accusabit medicinā mōstro p ma
strā hec hominū pfecto non artis vitia sunt in qua
re et xenocrates a Gal. dānatus est. hocq; suspicio
sis medicis dictū sit. Vbi corp⁹ refrigerādū est vio
lacea potōe vtimur. rosacea. vel citrei mali admixta
portulace aq. Elichorijue seris acetose: qd oxalidē q
dā vocāt cretes oxymidā vulgo dicūt. Sonchi bu
glossi illā scariollā vocāt: omniū semūtia. Alia potio
est diligētiōib⁹ obseruata: mire effect⁹ in qd et stom
chi et cordis rō habet. Seris: sonchi acetose: buglo
si: singulorū manipul⁹. Semis itē acetose portulace
seris: et mali citrei excusis tunicis: omniū semūtia:
rosarū. violarū. nymphae lilia. buglossi vtriusq; ge
neris oīus. 3. ij. rosmarini. ij. aque rosacee triduo in
sta iusiōe macerētur. postea p furnibulū leui flāma
destillans aq̄ excipiat in qd et sachap addim⁹ et citrei
mali succū et sandaloz farinā. spodijq; momētū ea
dē facito iserueāt ad liqdū mellis crassitudinē ex q
bine vñcie p se mane assumūtur et trib⁹ horis ante ce
nā. Vbi exaltacē opus ē et p celi q̄litate ac hoīs ha
bitudie. Ea potio vñt ē in qd betonica chamedrys ci
choriū calamittha sansue oīum pares potōes cortici
medici mali. zedoarie iūci odorati stycadis exigu
garyophyllo ac cinamomo additō. Ad aduertēdū vñ
ē vbi hoīs hitudo frida ē ac celi q̄litas priā. naturā
hoīs seā oportere in qua sūia et Bal. fuisse video nā
aeris caliditati spōte aduersat nā. Verq; ex oī cōsel
so id elaborādū ē vt corpis oīo tēperamētum victu
exercitatōe potionib⁹ leto aīo ceterisq; p̄sidis cōser
uetur. Aliud itē pceptū est inter oīs regulares ob
seruationes ne sanguinis naturale profluuiū b quo
dixim⁹. hoc tēpore phibeatur neq; itē scabico de q
diximus vngue sanētur ac vlcera corpoz implē
antur: male enim sibi p̄sūt: imo scabiē contagione
pollui certissimum est (vt diximus) remediū: quo

71

Paulus
egy.
Galenus
Mumia

Emberici
Sanguis hū
manus
Superstatio

Galenus

Acetofa
oxalis so
chos scar
riolla.

Furnibul
um

Galenus

Scabies nō curanda.

De observatione in pestilentia.

Cantharid
vesicatoria

Paulus
Glandes
Colyria.

tema para
ex. 6. 7. a

Vrina

Lim ex
asco

Turn on

corpus ab ea peste tutissimū reddidit. Alios in eo me-
tu tibias vel brachia cādenti ferro mustisse alios pu-
stulas ex vlceratorio medicamēto excitasse scim⁹: ad
malos humores auertendos remedia certissima. Et
cui sanguinis dimissio necessaria est per quatrīduū
bac in potioe materiā digerēte matutinis horis yti
debeat in quibus 3 cordialia iponim⁹. 1. Bab3 glycy-
rici radicis ipsi singuloꝝ se nūciā mellis opylli si
ue citracagis callitricbi oīz māipulū feris semis po-
tulace sandali vtriusqꝝ ramētoꝝ 3. iij. aq. quantū sa-
tis sit. Sacchari crīde librā exiguo aceto addito: ac
aromate calō cordiali ceu garyophyllo aut nuce al-
lyria 7 si frīdis opus est medicabiliter aspirare fers⁹.
rosa: viola: cicchoriū: acetosa: sandali scobis: 7 alia bu-
iusmodi qꝫ cordi tūtibatū subueniūt. Alia frīge aluo
infere in infusionibus subditis ac colyris: quas glan-
des ꝑ Paulus eginita vocat comodissime succurri-
mus: cōcocta mā catapotis: Russi vētrē purgamus
erinde venā seccari iubem⁹: ex coziaria vena affluetis
persiti: 7 vbi sanguis exundat atqꝫ corrupt⁹ ē: alioqꝫ
manus abstinēde: ne cōmoto inter venas sanguine
ad cruditatē siue ebullitiōē reliqꝫ inducant humo-
res viresqꝫ inutiliter demāt. Et si pter sanguinē ali3
hūores purgādī: extrahēdisqꝫ sunt: vbelemētioribus
hoc tpe medicamētis opus nō ē qꝫ vētrē turbēt: 7
corpiū itus hūores fluctuātēs reddāt. Bādāqꝫ opa
est vt si corp⁹ integrū ē qꝫ iā pridē liberali⁹ hō vere-
rit ac caste: vt medicamēta nullo mō assumat: intēpe
stua. n. sunt. Et si mā demēda erit quātūatem nosse
opeficiū est: qꝫ ex vrine argumēto agnoscimus: vbi
plus minuiue scēdim⁹ scruat⁹ pter tberiacā ac mi-
tridacnā illā nobile antidotū alie mixture sunt: qꝫ co-
pote maxie pueniūt iter qꝫ medicamētū qꝫ diamulū
vocat⁹. Itē 7 dialithō. Bisuccinū odoratū. Ter-
tiā lemmiā ex vino laudaueri si bēri pōt antidotis quō-
dā familiarē. Cui⁹ rei cā Maumenches turcoꝝ rex
quarissim⁹ capta alia lemmiū silulā lucris spe occupante
nā rubrice lemmie piscā gūdiuerit auctoritatē. Alij
aliā referūt cām. nam terra lēnia nomas suas curari
posse spabat hoc ē vlcera serpētia qđā qꝫ cū neqꝫ
cōdeserere: neqꝫ sanare potuissent medici ac cū tota isu-
a iracūdis fere dānauit p̄stine reputatiōis tedio. vñ
piscā illa auctitas qꝫ adhuc retinebat isula eius isau-
to auspicio adepta ē. Reliqꝫ simpliciuū facultates qꝫ
pestilētie puaat aduersant⁹: suo dicem⁹ loco. Atqꝫ cō-
positiōes qđāda praxtabim⁹. His igitꝫ pactis obser-
uatisqꝫ: exonerato corpore: ac perpurgado neglecta
venere balneo vomitu: sudore: victu liberali addito
ceterisqꝫ: obseruationibus rite peractis pestilentia
omniqꝫ cogitatione quisquis se ferre tueri potest. Nec
ad curationes pestilentie. transcamus.

De natura pestilentis febris. CAP. X.

tus: et in plures pres distributa familia loginā regio
nes petēde sūt: vel ita flegregādi oēs: ne siqz paucio
male affect: est: aliū quoqz paminet. Ean. labes
aeris circūfusi corūptōe vel mala q̄litate iter resp
rādū ad cor pūnet vitale q̄ spūs ōlīcit q̄ a aeris vene
nati vis i regia vite fēde iter se colluctant: donec vi
rileū vir: occupatio spūs hūozes pariter q̄ in p̄s
dio sūt corūpti. Qñ ignit: fruo: pter nāz diaspas flā
mas sine intermissioe p venas arteriasq̄ ad coris ex
trema cruciat. Sūt idē pelstifer aer nos abies choc
enī p q̄ rez est hūis ita meat: subit: vt ardēs idē se
bris oziat: in putrido febriū genere. vt Gal. p̄s. Qel
ex aq̄e q̄iōz potu extialii euenit: vel cibus noxijs al
sumptis v̄ aliquo apostemate pelstifer nature i cor
pore cinato. Et ex oibz humoribz: q̄ magis putrefa
ctioni parati sūt. febz: pestilētē reddūta qb̄ sebris
nomē habet. Cū plurimū tñ ex sanguine billiqz rus
fā: nob̄ plegmate v̄ raro. cū vitio aque vel pelstiferi
cibi fuerit: hieri solet.

De notis pestilētis febribus, CAP. XL.

thilis igit febris inter initia remissa extrinsec calor ex hoiem aggreddi nec p^otin^o senua oboritur. Et tunc p^ocedij^o magna g^oris relinque febris effuat z maiora intus incēdia milcent. An vella mēta nō sustinēt. sed nudi q^oq^o si sine custode sunt in puteos aut in p^opin^o qua flumina se iniiciūt. Euenitq^o interdū calor: v^o naru^oq^o motu remisso vrina que sani baud dissimile egrum p^oter optionem occissime rapi ex oculis medic^o ci. An vniuersum oēs h^omoī febres extricales sunt atq^o p^otinus estant magisq^o que ex ruffa bile aut sanguine fiūt. necesse prefertim. cholerica aut sanguinea habitudine. An g^obus ardentis oculi sanguinolenti vel facies inflāmato rubore mutata cernit. sepius vero vultu adeo truce vident^o vt p^ostnam nō reserāt formā. Quis sapor ac lingue color humoris naturas indicat que pl^orimū nigra est atq^o similis z exerta sitisq^o vebementior que omnia ex ore stomachi vapores noxios extuātē pueniūt ex naribus quādoq^o spūs feruore quodā p^ompit graui^oter olens aut p^otuita interdū cōtinent^o p^ofluūt Paulo eginita aucto^ore pestifera auguria. Arine color varius est. modo clarus. modo rubēs. liuens quādoq^o in suprema humoris p^ote. spūalibus membris obsecsis. Et rinitore terinaria semp^o g^oris que z seculenta est imperitis g^oris nota. Que clara lympha d^oq^o est colore natiū p^o fugata reddit^o in concocta q^oq^o tū alba lutea. purpurea humoris dominū denūciat. Et Paul^o eginita duo tū genera demōstrat biliosam aquosam z nigrā mali fedemēt^o p^ostimaq^o in becule^ore extrinaria est g^oris g^oris caloz extinc^o q^o excremetū hū^o p^ore ligdas ac tenues crassāmēto nō secernit que si natura suo calore destituta oīa indifcrete pmanēt. Quod diuerso in optia valitudine aut morbo de quo tuus medic^o esse pōt. cōtingit que si frigore p^ofundit^o c^o p^oturbat cadē ignis tēpore p^ostnam claritatē remittit

mittit q̄ a phycis nris rōe oñ dif. Alia quoq; vrine
signa calidissimi reznāe medici ac philosophi tradi
dissent posteris nisi in dubio quoq; eoz vita fuisset
Capitalis. n. pena est tales egros visere. Ex aluo vō
qdā pliuico. ligda sedior horrendi odoris spumosa
vincto fluenti filis lutea interdū atra qñq; cū mul
to crepitu sponte erumpit vt tradit Paulus egini
ta. Quomūt sepius mō bile ruffas mō atram graue
olētē. Quidam guttas sanguinis cōcretas letaliter
emittunt vomitu aliq sanguinē reiciunt Sudor pre
terea imodice sedissimū odoris frigidusq; virib⁹ in
termozietibus vndiq; pfluuit. Pusule qñq; siue ar
dētes papule q̄ liuide sūt p mēbra oziunt q̄ subito
qñq; denitescūt. Os quoq; vlcera male habent in
santiuz aphthi q̄ similitima. Que ex corrupto vapore
sublimitatis audio nascunt. Cū plurimū letifera cō
tinue naufec vomitusq; ac stomachus cib ū respuēs
letalitā sunt pgnostica: ex vicinitate oris stōi cum pzi
cipatu cordis presertim si lenta febris affuerit capi
tis itē dolor si egrū fatigat suspitionē auget: ex quo
r delirū sequit. Respiradi itē anxieta thoracis to
tius incendio in quo casu spirandi magisq; respiran
di necessitas appz. Et arteriarū pulsus in hmoi fe
bre sepe renouat: est sed frequētiore nocte tamen ve
hemētiore sit q̄ in equalibus mouet intervallis. Mē
bra interdū cōtrahuntur. Paulo eginita teste. Ani
ma sepiissime deficit. Tussicula vigilieq; egrū excu
ciant. vnde mens qñq; stupet vel intellectus cōfun
dit minacijs quodā furore ducunt q̄ frenetū vo
camus. Somnus qñq; profundior vbi carbunculi
maxime oriunt stomachi preterea dolor lienis infla
tio precordiorū tumor apparet. Mēbra resoluunt
vt cōsistere nequeant. In lecto vero caput r extre
ma impatibili quodē langore iactat vt stare loco ne
sciant. Et indubitata signa sunt faucū aurū alarū
inguinūq; tumores quos. Danos vocamus ac car
būculi q̄s antracidas vocat greci. Anime defect⁹ in
prima scōaq; die vult⁹ priori dissimilis pulsus enor
miter sese mouēs. Vomit⁹ p̄seneras vria turbida se
culēta ai anxietas iactatio corpis certas pestilētes fe
bres vel plerisq; ex his notis aut dubio digno sci
mus. Exēplis tñ cōstat pestilētiā quosdā ita sensim
inuasisse. vt medicis ephimerinā febrem existiman
tibus: egrī subita ac presentanea morte rapti sint. de
qua re statim aliqua subiūgemus exempla.

Qui preter medicorū opinionē ignota pestilēti se
bres subita ac iprouisa morte iteriere. CAP. XII.

Arcus Antoni? Corneli? patricius ve
netus inter seuiissime pestilētie etatis no
stre initia in qua plures medici extincti
sunt ignoto morbi genere nōdum. n. pe
stis detecta erat febre satis leui corrept⁹ est quā vel
ephimerinā putabant submisso p mēbra calore. r ce
teris notis securitatē promittentibus. vñ. die caput.
ac cernix sudore frigido maduerunt. atq; protinus i
erijt. Interea dū admitterentur medici. dum casuz

inopinū pscrutarent. dūq; vulgus insanū eos dāna
ret iscitia. Ecce p plures vicos ciuitatis pestis acri⁹
vrbe cepit p̄mere adeo vt. ccc. protinus singulis die
bus funera tumulis redderētur. ac nisi subita popu
li. ac nobilitatis fuga facta eēt maiori strage afflictā
ciuitas fuisset. Sed hoc vñ referēdū arbitror: nuga
tor maligne ac medico mastix impudēs nulla ē in tā
ta febrū ambage insidiosior: nulla fallacior: salutē. n.
in fronte pmittit occipitio vero exitialem exitū refert
Pestilentia q̄ athenas quonda seuiissime grassata
est vt Thucydides refert ex ethiopia que est super
egyptuz deinde in egyptū libiamq; descendens cō
tagione pyreuz occupauit Ita vt initio ab omnibus
diceret venena in puteos a peloponēsi⁹ esse deie
cta. mor vniuersam vrbe infecit: que eodē āno nul
lo alio morbo oīuz cōfessione laborauerat. i. ea. n. ne
scio qd veneni inerat pter p̄suetudinē in qua nulluz
remediū idoneū reptū ē q̄s diceret vñ fore si of
fereret. Cadaveraq; insepulta a nullo aiali intacta
fuisse vel si attingebant p̄tinus necaret. Qñ circa ca
dauera neq; alibi visebantur alites. Datani⁹ quoq;
etate nra Antonius qdā seculis disciplinaz nostraz
sectator latez dolore vrgebat. Pleureticusq; a me
dicis habitus ē his quinto die obijt: ac pestilētia sta
ti subsecuta ē. Mirant p̄pea phyci nri in tanta ve
neni reputatōe calorē corpis qñq; adeo remissuz vri
nā clarā venaz motus equales: vt certā oīno salutē
q̄s possit pmittere. Hoc aut cōtingit nō ex morbi
subiecto. s; cibi mā q̄ aliquātū sper p̄ciat. vñ vria sa
lutaris appz illeco iecore saluifq; renibus q; morbi
mām pauēs nā p̄gredi nō audet. nec i plū descen
dit facile cū veneno statū moritura. s; corpis paulu
lū habeas moderat. r regit. Abi dū tpe decretorio
bñ sperādū putam⁹ mors inopina egrū rapit. Qd r
phycis enenire solet. Aliq; idē p̄ter euenit ijsdēz
vrine notis arteriaz eq̄alitate nō sp̄neda leui febricu
la i q̄ die critico sanguis e naribus p̄ripit. q̄ auxilio
dū securitatē egris pmitterēt medici exide mors in
sperata itercessit atq; misere p̄sentaneo ceu veneno
rapti sunt. Pestilēs. n. vir⁹ i aliq corpis pte latitās
modū speculatū ē. aptoq; deide marte cū nā pugnā
p̄secit. Et due aliqñ febres in īfinitū hēam⁹ coeūt.
qrū altera medicie p̄sidio sanat: altera i aliqt dies p
trahit cui mā iā putrefacta celer⁹ pestilētie vir⁹ p̄bit
vbi pestis ciuitatē p̄cipue grassat. Dūq; tūet eo suc
cessu medic⁹ dū supbia istat aius r nūmī spe titillat
auaricia ex iprouiso morit eger. Quas ob res mil
ti formis īlana vulgi cēsura medicos nros dānari vi
dem⁹: s; de malis i pestilētia a p̄sagijs dicēdū est.

De malis prognosticis in febre in pestilentia.

CAP. XIII.

Fatialis plurimū ea febris est i qua cōti
nuo metu angitur eger. Cibi q; tedio de
die i diē ducit p̄ ai securitas ac ad cibū
obsequēs aius salutē sepe denūciāt nec
id tamen perpetuū est audiuius enī nōnullos in

Thucy
dides.

De obseruatione in pestilentia.

**Exit⁹ fe-
bri, pesti,
incertus
semp ha-
betur.
Sympto-
mata**

quarta quintaq; die ceu conualescentes per domuz oberrassiac cibos non respuisse. Iam tamen pō test expirasse. In ijs igitur febribus exitus incertus semper habetur. Calor remissior quā par est reliqui que affectus vehementiores: q; incidentia siue Symptomata vocamus suspecta sunt: facies commutata liuida: aut cū purpura nigricans maculisq; plurib⁹ varia: mortē in propinquo portēdit: vrina seculenta: de qua diximus. Si nullum in ea subsidet crassamē tum mortifera est: que si diu perseuerat vires egro sunt longum morbus. Si imbecillitas est p̄sentaneā perniciem p̄figit: in summo aquosa perseueras te tri odoris atri coloris: ac crassa pestifera: ē: liuida: mala Vētris itē fluior: horreūdi odoris. variq; coloris: ante digestionis signa damnatur. Biliosa ac multa qua eger non cōualecit: mala existimatur: vincto si- milis: de qua diximus tetri odoris: in cuius summo luteū quoddam virulentūq; cernitur: letifera est. Sudor frigidus circa caput: ac collum febrī nībilo minus secūiet: mortē minatur. Et que euomūt. Si grauius olent. Siq; porracei coloris sunt: aut floris eris similia: aut atri coloris mala sunt. Anime quoq; grauitas: macule pustuleq; omnes: que oriū tur: ac statim delitescunt exitum certum portē dunt.

Dietā.

Asclepiades.

**Hūiores
et spūs lu-
mine ad
extra tra-
hūnt.
Veterno
sus.
Subethi-
cus.**

Qua victus rōne i febre vti debet. CA. XIII

Erationis itaq; principii est victus ratio quam dietam vocant: exinde digestio et flamma interioris extinctio: et corporis demum exinanitio de his q; animū recreant suo loco dicendum erit: victus ratio nem Asclepiades in totum profecutus est: ad quam omnem curam transulit: medicamentorū vsum dā- nando quibus et stomachus leditur et prematura se- nectus inducit: omnīū medicorū consensu: et si hac etate aliter contingat. vt quos reprehendant: singulis momentis immittent: nec tantum antea medica- mentorū vires in vīu suere sed addunt in mixturis: que virus temperant nībilo minus venas malo suc- co implent: et minima in re: vt leuissima tertiana dia- rhodon cathartici offerūt. Et si multa eueniant que sine medicamentis curari non possunt. Sed ad ea: que clinica ratione obseruātur: redeamus. Aeris igitur salubritas in pestilenti febre eadem querenda est quā supra descripsim⁹: cubiculi opportunitate: cui⁹ fenestre in aquilonē vergāt: perflabiles noctē vō cā delis vincere opz: Lūmine enī spūs et hūiores extra reuocant⁹ p̄pterea in eo casu somniculosum egrū ti- mem⁹: veternosum nostri punici subethici vocant. Et vbi vigilijs excruciat eger vtilissimū est si vires suadent cubiculū et lectulū sepe commutare: aut lin- tea saltem et stragulas: aceto rosacea q; ispersas: om- nia q; ad vīu faciūt: eger p̄pterea vestimētis strangu- landus non est sed admodū leuibus tantū velādus. Cibis p̄pterea vt summatim dicamus: refrigeran- tibus nature. Hypticeq; esse debet. qui et si exiguis

plurimum tamen alat: faciliq; concoctionis aceto- sis conditus atq; ex his diligendus est de quib⁹ su- pradiximus pro egrī desiderio varijs enim delitijs varijs saporibus additis odoramētis stomachus cō- ciliādus ē sepiusq; i die cib⁹ offerēdus. Carnis itē succus craticula asse et exp̄ssus vel furnibulo destil- latus Cyt nūc faciūt stomachū nō ostendit. et p̄tinus nutrit. Gale. horā prandij: ac cene p̄ cōsuetudine lau- dauit. alij vespertinā matutināq; p̄serunt interdū et sepe salutare mixturas cōfectiones: variolq; potus et saluberrimos cōtinēter prebent. Culine autē rō in hoc casu refēda est: vt fassianū vel p̄dicē aut pullū gallinacū depillatū sordibus mundatū rosacea ace- toq; diligenter abluant. Coxiandros preparato: myrti baccis: sandali vtriūsq; furculis: acribus ceru- sis: vel prunis faciūt: diligenter demum assūm os- ferant. Elixā in hoc casu danantur pinguias: qui- bus stomachi auiditas si qua est: ademi solet. Qui distillationibus vitreis p̄sertim succos colligunt: ne combustura inde contrahatur. foculo aliqui gra- ti odoris substernūt. Qui has negligunt distillatio- nes phasiani carnem aut perdicis minutatim concū- dunt: vaseq; imponunt vitreo: obturantq; ne quid euaporet idq; in cacabo eneo aque pleno igni im- ponunt: et sine aque humore carnes decoquunt: sed suo duntaxat succo macerantur sine ignis iniu- ria. Continenter seruere debet donec excoquatur materia exempta phyla succus linteolo exp̄mit: potuiq; datur. a drachmis. iiii. vsq; ad vicinā mo- dus est. addita cordiali mixtura qualis est diamar- garitom: dialithon: et huiusmodi. Alij iusculum fa- ciunt addito ouo recēt et mali granati vino vel pue acerbe: succo vel alterius rei acrimonia. Alia ciu- modi edulia excoquantur in dies quibus cor: et vi- res corporis sine stomachi tedio recreantur. Mou- mus tamen et celeberrimos in medendo auctores: qui carnis vsum in hoc febri genere damnant: Sed tempore atq; consuetudini aliquid semper cō- cedendum est ob id pultem tantum bordeaceam: aut ptisanam hanc enim ex grano illam ex farina conficiunt offerunt quibus stomachus acida non ructat vt tradit Galenus qui et alicam romanā lau- dat. His omnibus tenuior est: furfuris ordacei marco: ex amygdalarum lacte exp̄ssio: ac saccharo addito Alij molle panī albissimi ex qua frigida quo sepe in ardenti febre vī sumus: Nībilq; calidum in cibo aut potu assumendum est et ad cibum cogen- dus est eger qno subducti spiritus mire emendatū Interea confectiones que nutrant hac bilaritatem faciant in quibus gemmarum farina efficaciter im- ponitur assūmuntur. Plebs lente vti potest exco- prius corice bisq; aqua mutata addita aceti ligu- la ouia hyme ex amygdalarum succo aut lacte ace- toso dempto butyro. Quum forbile cum albore. Et sitis quoq; que maxime febriantem excru- ciat: vino acidulo: quale patiūne populi aut salice- are

De obseruatione in pestilentia.

73

dare solēt recte extinguit. nullarū. n. vitūz est maxia cū vne acerbe succo vicinitate. Alij vīo mali granati vtunt expressis acinis sine corticis stypticitate q̄ ex oryachato sit crispinū trāspedani vocāt dysentericis nobile medicamētū 7 siciētibus iucūdū. Si hec nō sunt acetū pdest aq̄ istractū rosacea. Quidā austerū vinū dedere albū odoratū ceu cretē se vel salernum aut theticū pter q̄ in capitis affectu vbi aīa deficit s3 vini vires frigida celesti infrāgūt. aut sōtana salubri vini tertia portio eē d3 s3 tps 7 hūdis rō hūda ē.

Be potionibus q̄ in febre pestilenti dari debent.

CAP. XV.

Is potionib⁹ maxia curatiōis p̄ficif q̄b⁹ febris itēpantia: quā dyscrasiā greci vocauere corrigif 7 mēbra p̄cipalia cōseruant 7 puriora reddunt: cor p̄cipue ac ci⁹ spūs iūdē morbi mā digerif p̄pur gaturq; meat⁹ apūnt a penenoq; totū corp⁹ hētur. Que oīa maxie sunt obseruāda. Vbi feruor īgēs ē a colera p̄fertiz. Potiōes largiores eē debēt ad sitiz tollēda vebemētē ex aq̄ hordeacea maxie iuuāt in q̄ 7 cādēs aurū extinguerē cōsuerē. Qui vltra facie tatē bibūt stōachi ac pectoris īfirmi rōnē hēant atq; cōsuetudinis memores sint. Alia 7 reliq̄ syptomata vitare debēt. Sale. sūta q̄ ex frigide potu eueniunt. Qui ordeacea abhorēt cisterninā vltōtana bibāt prius tū cocta. Sachari q̄ purissimi exiguū addito: mōs ē nullū in hauriēdo seruare modū. sed vltra scietatē ēt bibere pdest. Vestimētis demū coopien- dū ē eger reliquaq; seruāda sunt q̄ supra priorib⁹ libris aīnotauimus. Et reliq̄ potiōes maturie dilu- lo dāde sunt vel ante p̄adiū horis. iij. totidēq; ante cenā iusto intervallo. Et q̄ plurimū hūmōi febris ex plurib⁹ hūmōib⁹ oriū solet digerētia ob id varia eē debēt hūmōrū rōnē hūtia in q̄b⁹ 7 cordialia admisce- mus acetūq; mire in hoc casu potētē aut citrei mali succū. Sed potiōis exēpli grā genus vnū appona- m⁹. Buglosi succū 7 maloz q̄ melli mella dicuntur ac eozūq; q̄ acidula sunt in catino p̄ diē reseruant se pati. donec crassamētū subfidat ex gbus oībus vn- tia colligif addita scri aq̄ citreiq; mali succi ac herbe acetose. o. sesquītia rosacee. 3. iij. Sachari purissi- mi. lib. ij. sandalozū aromatis modicūz adijcito 7 ad sape crassitudinē ignis vapore coquito 7 ad vsus ser- uato q̄ cāphoraz addūt de appetitu īmemores sunt. Aliter buglosi mellissophylli siue citreaginis ace- tose sonchi succi oīum. 3. ij. aque rosacee aceti albi sesquītia sumito citrei succi vel vini de malis grana- tis. 3. sachari albi sumito quantū satis sit deseruēfaci- to eo quo diximus modo. Quibus hec parata non sunt eadē cōdita sacharo inueniat q̄ officinas inter que violacea potiōne rosacea nimphe pomoz bu- glosi seris: acetose: citrei: succi: 7 his similia inuentu- facilia habebis gbus 7 materia digerif 7 sitis impo- tuna interdū vinciē. Mixture quozq; vtilissime ad- dunt que cōmanducant vel dilute ex aqua bibunt

habet rosarū cōditū violatū buglosatū ad vnius. 3. p. puleris margaritarū semidrachmā ac speciez dia- lithi. 3. auri argētīq; scobis singuloz obolū alij auri b: acetas tenuissimas. vj. addunt: plus minusue pro cuiusq; fortuna. Alia item efficacior est: 7 primi me- riti: eadēz cōdita p̄inet: margaritarū farine drachmā dialithi specierum. 3. ij. corallij vtriūq; 3. ij. feminis acetose citreiq; mali sesqui drachmā. spodij. 3. ij. ossis ceruini cordis obolos tres. mūnocerotis cornu re- gum impēsam obolos duos auri. scobis drachmaz. bractas auri. x. cōtrita mortario cōmifcentur donec ad vnitatē redigant lūgue mēsurā circa lucis confi- nia ex aqua rosacea datur. Cōfectiōes sandaline ple- bi idonee sunt ex eadem aq̄. Alia minus iucūda sed myre virtutis ac facilior: in qua rosacee. 3. iij. rubri- ce armeniacae 7 vini odorati nō austeri singuloz vn- cia alij theriacā dedere admixto sinaragdi gemme polline ex aqua rosacea. Alij alia impant que pallato naribus ac stomacho nō conueniūt de gbus obiter min⁹ dicēdū putam⁹ sed ad reliq̄ remedia trāseam⁹.

Be sanguinis missione in pestilenti febre.

CAP. XVI.

Eximā desiderat animaduersionē in pe- stiferā febrī sanguinis dimissio que lar- gior imperāda est si sanguinis vitio cōti- gerit si etas ac vires sunt. Exilio: cū vbi alter humor admixtus est q̄ si simplex fuerit alui de- iectio magis pdest. Bandaq; opera est ne importu- ne vena feriatūz nihilq; potētius est Cyt in collectio- nibus nostris diximus sanguinis dimissione vbi ne cessaria nō est: vires. n. corporis maxime subducit. Et presentissimū auxiliū: vbi opus est habet: īsue- tis difficili⁹ q̄ assuetis inter morbi initia vena seccan- da est que vnius diei intervallo fere semp adindica- tur sed prius si aluus astricta est mollienda clystere: aut glāde ex melle saleq; iniecto. Venā series si vri- na veterinoz similis est turbulēta rubens crassa tete- rimi odoris que colore livido emittitur ac modica vitiiū defectionē indicat in quo casu veniseccis opa nō indigemus. Et cū abscessus p̄ membra (vt dici- mus) oriūnt auertēdi causa sanguis mitti potest: q̄ si sub ala dextra panus ortus est: dextro talo statū ve- na soluēda est: deinde ex media eiusdē lacerti si ve- ro sub sinistra nō in talo sed in manu sinistra venaz vulnerare expedit: Rursus si inguē dextrum tūmet vel sinistra illud dextrū talūz hoc sinistra requirit vlt- vtrūq; modū. Si post aures que parotides dicun- tur aut sub faucibus quid intumuit eadē rō in ma- nibus obseruari debet. Preter hos tumores carbū- culi passiz p̄ membra innascunt sanguine per se vi- tiato aut biliōso humore p̄mixto aut atra bile: tū san- guis statiz atq; copiose mitti debet extirpāde mate- rie causa ex iecozaria vena qua morbidum leuat cor- pus eozq; efficacior erit quo sanguinis quoq; excrea- tiones assuerint. Quod si puer est q̄ laborat qui tā- tuz roboris nō habeat vt sanguis mitti possit cucur

Be pestilentia.

Stoboto- mia.

Paroti- des.

Ventose

De obseruatione in pestilentia.

Ventose bite scalpello circūcise naribus iponi pnt. Quidam ita sanguinis missionē disponūt: vt si inferiores corpis ptes graues sint ex iccoraria vena: si superiores ex cephalica. Si vtreq; male afficiunt: ex media brachij siue cōi recte ducal. At si ephimerina febris affuerit: nec corp⁹ sanguine morbidū appareat: ex sinistra regali vena exime soluiſ: qua cordis 2 arteriarū vapo- res tetri resolunt: qui veniseces ptagione fortasse pollutos timēt. Infirmi ad secādas venas domi pti- neant: quo ē tū greci barbariq; vtunt balistula ē ad corpa sanguine leuāda 2 sibi qsq; p arbitrio dimitt san- guinē: tuto. n. venā aperit: vel iperitis facile. Arc⁹ est cui sagitta ad iustā mēsurā ānera est venāq; subito vulnerat: 2 quātū velis trāsgit. Ita vt arteriā nō ti- meas: nec vltra citraq; venā ictū faciat expedita res est: ac facilis: qui hoc nō habz familiares idoncos ha- beat ad venas secādas.

De duceāda aluo i febre pestilēti. CA. XVII.

Am iſtū in oī febris genere priusq; alu⁹ ducere: materiā digerere oportere oī ni- tu significauerim⁹: nūc in his febris⁹ mu- tata rōne nullā pcoctionē desiderare ma- teriā venenatā atq; pestiferā admonem⁹. Nā quo celerius hmoi exitialis morbi hoīes corripūt: eo ve- locius: 2 cū quadā temeraria audacia rapiēda sūt re- media: materiā. n. venenata pcoctionē nō expectat: p- fertim q̄ minoris est inflāmatio: que nō extrisecus plurimū inflāmātū digestionē: tū deflectionē parit magis desiderat. De ijs que materiā digerūt suo di- ctū est loco. At cathartici rō est: vt nihil venenati ni- hilq; molestū hēat. Si bilis ruffa īstet: hoc medica- mēto tuto celeriterq; trahit in quo iponunt rois sy- riaci vncie due radices barbare p noctē ī fufe. 3. ii. in aqua cichorij aceto se meri albi osum semūtia. Sū- mo mane linteolo mūdo radicē exprimes: in eo suc- co rois syriaci antedictū admiscebis aqua buglossa prius maceratū. Hāc potione statim saluberrimam dabis. Alij tamarindi succū addit: alij chryssobala- nū vtiliorē putāt. Quidā in rois syriaci vntijs dua- bus vel trib⁹ drachmā vel selsqdrachmā radices bar- bare pntuse: ex citteaginis aq; siue succo q̄ efficacior ē iponūt: radicē barbarā aurū p̄cio equasse vidimus: quib⁹ hec nō est radicē pōticā iponāt: duplicato mō hāc rhecomā ab icolis vocari audio. Si ros antedi- ctus p egri fortuna emi nō pōt. Succus silique ale- xadrine vicē implebit. At vbi pituita est q̄ pblegma greci dicūt agaricū oxymelite pparatū vtiliter dat: q̄ 2 cordi cōuenit: At polypodio epithīmo fena atra- bilis eximie purgat. adusta materiā radice barbara sumēterre succo ac caprio sero. Cōposita dñiq; mor- bi materiā cōpositis remedijs curat. At alij laudāt cathartica que Diaphinico atq; diarbodon vocam⁹ in qbus tripoliū atq; polypodiū iponūt. Sed ī hoc casu iperiosa eoz pcepta coarguēdo nostra que tu- tiora sunt tātum laudabimus atq; clemētiora. Reli- quie rursus materie digestē suis potōibus ijsdēz ca-

thartici repurgātur. Quibus ea molesta sunt cata- potijs vt pnt: que de tribus dicūtur: ex aloē eni elo- ta hepaticae agarico pparata: ac radice barbara: ega- portionibus ex citri succo. Sūmo mane deuorātur: quidā scrupulū vñ addūt ex ijs que Russo ascri- buntur: aliqui eadem p se de dēre. Vinc ad pestilen- tie affectus trāscamus.

De sōno imodiciq; vigilijs. CAP. XVIII.

Ubiculo pstatili tenendū esse egrū dicitur: mus: quo purū aera attrahere possit: q̄ mutare vtile est: si vires sinūt: aliqñ mō- uēdus nō est eger: pferim si spūs facile subducit: intēpestiua vis homini plurimū egrum op- primit: quo venenata vis materie ad interiora reuoca- tur: q̄ carbūculis enatis: contingit p̄pituite cā sabu- lis 2 iocis vel elamozibus excitādus est. At imodi- cas quoq; vigilijs timere dī medicus qbus ibecul- litas sepe oritur. Sōnū inducit gestatio 2 suspēsi- cti motus crebriter iacti vel extēporario fonte aqua guttatim cadēs. Silanū Celsus vocat cū cameris frondibus in yrti. citrei mali. salicis. ac crebra viridi- arū dīne. Sicamini lachryma somn⁹ p̄ciliat naribus appposita hāc cāphorā appellauerim. Si quē timor moriēdi ex cruciat amicorū cetū submouēdus est me- roz eozū p̄cipue q̄ iā ab eodē morbo pualneret: de- incepto cū casum nō timēt q̄ actore Thucydide in il- la athenaz famosa pestilentia euenit q̄ hyllari vultu iuxta lectulum resideat sollicitudineq; relāquere do- ceat 2 ad cibū exemplo suo large cohorent 2 lāque- scētis appetētie periculum indicet qua rōne 2 fer- ipsos inuitos singulis diebus aliqd assumpsisse p̄- teatur. Utiliter singulis diebus aluus ducit aut ely- stere aut glāde īiecta de quibus in prioribus libris satis diximus. De irascētia ceterisq; animi affectib⁹ satis supradictū est: vbi pectus fatigato anhelitu atof- litur affidue ex interanea flāma: tum fricationis in- eā extrahāt impetrāde sunt aut fomenta spongijs in aqua tepida infusis vbi cāne folia salicis vitis cha- memillerosa addita: subfernefacta sint: tepēs eni va- por esse debet: vel mane vel die inclināte: de quib⁹ statim dicendum est.

De fomentis vel epithematis quibus cor foueat. CAP. XIX.

Via de fomentis mentio habita est: adeo de ijs que cordi cōueniunt imposita. que epithemata vocamus nūc tractari oportet. Resoluimus lentū cor reddimus malos ac pestiferos vapores regerimus. Sup p̄cordia retinetur humoz cineris tempore calefactus pānoq; coccineo vel se- rico collectus sub sinistra māma ipositus medetur: recētaturq; crebro īiectu. Somētī duo genera sunt alterū calide. alterum frigide nature qd ad tempera- mētū accessit. Frigidū hoc mō fierolarū ru. manipu- lum semis. 5. coriādrī p̄pati drachmā spodij coallij vtriusq; sandali ramētoz oīuz scrupulos duos mar- garitarum

Rhecomā
radix pō-
tica.
Pituita.
Pbleg-
ma.

Materiā
morbi cō-
posita cō-
positis re-
medijs
curatur

garitarū farine. j. ossiūz ceruini cordis semidrachmā monocerotis cornu obolos duos gemaz farine semis scrupulū, cāphore. sumūt obolū: ola imponūt no ua ex aqua rosacea citreaginis: buglossi. sōnchi. z bis similibus: mō quo diximus vtunt. Alij casdem pti tas spēs sacculo duplici imponūtq lapide latericio. aut marmoreo cādesacto. aceto prius p̄perso. calefa ciūt. inuicē mō vnus mō alter māmē sinistre admo ueatur. in calido crocū addimus gariophyllū nucez assyriā scrupulū. j. pond. zedoarie exiguum: ligniqz aloes ac musci semibolum. quarū rez modos mu tare. p̄hoīs natura seruqz febris ardore: tpe. ac loco regione: alijqz rōnibus cogimur. q̄ cognitis sim plicii qualitibus fieri haud difficile est.

De fomentis que iecori imponunt. CAP. XX

Am cordi semp. p̄sit ipsa suffitio ieco ri raro: nec nisi a sanguinis dimissione. aut a deiectione hoc fomentū hz aque se ris. 3. iij. aceti vñā sandalozū ru. sesqui drachmā pāno superiori itincto in tepēte succo: ie cur sepe foueat si opus est vel cōmētius erit spodio addito z mali granati vino: C̄hoitō vocāt greci. z speciez drachmā vel sesquidrachmā adijcies quas in diarhodon abbatīs iponunt. Sua quoqz malag mata desiderat stomachus: si dissolutus est. qbus ci bi appetētia p̄ciliat. Ad spine pariter ardore: ac do lores vnguinē vtimur ex oleo. n. p̄stat roseo: violato nymphae succo sempiuui. solani acetiqz oīum vñcia ad ignē cōmīscēātur. cere triguo albe addito: aceti qz imbre cōsp̄so z in vñum redigātur: camphore paulū demum additur hoc vñculo ter quaterue in die spina inun giē. Qui testes rosea aqua acetoz ac vino meraci linteolo fouent: vñuersum corpus refri gerāt ac creant plusq̄ sit verisimile.

De iterata sanguinis dimissione z alui deiectione. CAP. XXI.

Acum inter hec p̄sidia morbo adhuc nec inclinare: nec remedijs cedere vide tur z nihilominus robur in egrotate p̄ durat: z in pugna p̄tūaciter p̄sistit fe bris: victorieqz spes etiam nō superest: subsidia ta men vñdiz perquirūt natura. exonerariqz ab humo ris putredine desiderat. vel sanguinis mīssione: vel alui deiectione: aut vtroqz modo. Si sanguinis mīssio iteranda est: parcius imperāda. Verūz dies in dicatū. vel qui iudiciarius dicitur maxime cauē dus: in quo tpe natura siderū motus comes suas vi res exercet. sp̄oteqz statō velut tēpore corpus exone rat. aut sanguinis p̄fluio. aut vētris fluxu. aut su dore. z si cathartico rursus opus ē. z cholera p̄pur gare velis hec in p̄optu habebis. p̄ter ea que dixi mus tamarindos: chrysobalanos. pruna damascena enucleata violas. si vñā decoquātur ex aqua ex quo rū decocto (tres. n. vñcie satisfaciūt) saluberrimā po tionē facies si roris syriaci vñciā addes: vel silique egyptie atrametum radices barbare drachmā spi

ce paulū alij diaprūnon sine scamonio vtuntur mo dūqz augent. In pituita vero q̄ de agarico diximus valere haud dubiū est: Abi atra bilis dialese medi camento vti possumus si nihil venenati in se p̄tinet. Reliqua medicamētoz genera satis supra diximus.

De sanguinis excreationibus. CAP. XXII.

A sanguinis excreationes quas crītales ante posuimus: rubrica armeniaca: terra lemnia ex portulace succo eximie sanant hinc ad simplicium quozūdā facultates transeamus in quibus locupletis nature diuinitatē miramur p̄sidia varia ad hec mala elargientis.

Simplicia ac composita pestilentie tempore ex p̄ta. CAP. XXIII.

Arrant qui experta p̄dunt. Si quis ini tio pestilentie febris kalendule succi. 3. duas aut tres ad sūmum biberit. deinde vestimentis operiat libez reddi ab ea la be. hec vulgaris herba est ac sponte nascēs ī grecia. Alij nō minoribus laudibus succū verbene eiusdē effectus celebrare. Multī scabiose succū ad hos vñus efficacissimū predicāt quo veneni vis. xij. horaz spacio propellat. Mirā vim hz aduersus pestes tor mētilla radice rubra odorata q̄ sparganium greci vocant. nam z cōtra serpentes bibitur drachme pon de. ex vino: Dictamum p̄ter terea laudatur cretē se z in altissimis montibus inuētum. a Dioscoride Ga leno. Plinioqz cōmendatū. scrupulū pōde. ex rosa cea. Aliqui spem maximam in rubrica lemnia habēt solāqz p̄desse sp̄odent. Cui maximam auctoritatē dedit Galenus in libris suis. Si ex vino nō admo dum austero bibatur: vel ex aqua rosacea drachme pondere. Alij betonicam sūmis laudibus predica uere vel sicce statim ex vino. C̄iolentiam. n. mor bi ad extrema expellit. Nōnulli cicchorium p̄ferūt estate quo diximus modo. Ab aliquibz semina ma li assyrii laudantur si māmē. vij. p̄sumunt. Ex cō positis in omni confesso theriaca omnibus p̄ferūt: ac antidotus mithridatica. 3. quibus supradiximus ex rosacea vel vino: Alij vero maiora audentes hoc modo aquam colligunt ex furnibulo kalēdule spar ganij antedicti. Dictami betonice citreaginis oīum manipulūz rubrice armeniace vñciam machir. 3. iij. aceti imbre p noctē consperso destillationibus con stituunt ex quibus aque sesquialtera satis est si mane propinatur. Sanum. n. hoīem a pestilētia reddit va lentissimo remedio. Aliter rubrice armeniace terre lemnie. 3. ij. Cinamomi semīcia: sparganiij Dicta mi cretenis sandalozū ru. omniū drachme due z semis ramēti eboris semidrachma sp̄odij scrupu li duo corticis mali citrei: margaritarum farine dra chma dialithon sesquidrachma succini odorati mo nocerotio cornu farina z ossis ceruini cordis scrupu lum auri argentiqz purissimi singulozum semidra chma contrita per tenuissimūz cribrum secernas ex saccharo orbiculi fiant vel quis alia mixtura pro arbi

De pestilentia.

Succus
verbene
z scabio
se.
Tormēti
la.
Sperge
niū.
Dios.
Galenus
Plinius

Betōica

De observatione in pestilentia.

trio componat: que singulis momentis dari poterit: effica-
cissima. n. est et vim malā pestilentie abigit: et si regale
spiritus arcem occupaverit. protinus fugat. et captivos
spiritus liberat. Alias compositiones seu suppositivas pter-
missimus circulatoribus magis quam medicis attribuē-
das. Hinc ad reliquos affectus transiamus: qui pa-
uorem magis quam periculum afferunt.

De alarū inguinūq; tumorib⁹. CAP. XXIII

De et si physico alienū magisterium vi-
deat quod et manus operā tādē deside-
rat: et seramēta: tū non sine physica rōe
ad sanitatē eger recte pducī potest. In
alio itaq; sub faucibus: auribusue: et in
guinib⁹ tumores nascunt⁹: q; panī dicunt⁹. Hos in
ipēs diuisit Gale. sub pblegmonis genere buboes
duros ac diuturniores: phymata molliora: ac mino-
ra que in pus cito conuertunt⁹: phlygethlon pblegmo-
nides crispelas: vel crispelas pblegmone: que om-
nia indignationē ac feruorē adenti. i. glādulap sequū-
tur: phlygethlon (vt Celsus tradit) tumor est nō
altus latus durus: rubicundus cū vehemētī inflāma-
tione. punctioneq; ac mēbroz distentione neq; ma-
teria magnopere in pus puerit. Nam panū et pani-
culā generali noīe siue inguē a loco vbi ori solerit
cari a latinis video bubonē greci dicūt. Cū his affe-
ctib⁹ febres pter ephimeras exitiales sunt hippo-
crate et Gal. teste. In qua re principale auxiliū est v-
tre ppurgato missioq; prius sanguine cucurbitulā su-
perimponere scalpellog; cutē circūcidi rursus sup-
ponit cucurbita qua virus eliciat q; hoc affectu
cataplasmate discussoio vtunt vite male pfulūt. au-
ctore Hippo. Ctenenū. n. q; sponte natura sagax ex-
tulit. Illi ad interna et ad pcoria retromittunt. Qui
hec pudent ijs q; erodūt pustulas excitāt diuerse
parti sup iponētes vt alio auertat virus vt si caput
nimio somno aut vigilijs nocturnis pmi cernat. et
alia cerebri male affecti signa vt dolor capitis verti-
gines delirū aurū murrura vel grauitas faciei in-
flāmatio tepoz pulsus vrina clario: sedimēto in sub-
lime tendēs et his similia circa caput abscessus denū-
ciāt tū in scapulis cātharides exulceratrices aut
aliqd eius potētie imponim⁹. At lethargia peculiari-
ter parotidas vēturas significat. alap vero apostema
ta cordis vehemēs palpitatio animi defectus frequē-
tes ac anbelladi difficultas vel summa necessitas re-
spiradi indicāt. tū nates brachia exulceranda cura-
mus. Inguinum vero sanguis nunq; dimissus vel
si ex naribus vel emorrhoidis sanguis nunq; pflu-
rit sanguinea pferim habitudine sitis vehemēs. Ci-
bi tediū pulsus venarū vehementes turbulēta vri-
na mali odoris ardēs febres vel si als panī orti sunt.
Inguinum puritūs ac inflāmatio. Tum vero supra
genua que pustulas excitāt efficaciter imponūtur:
vel circa crura. Alij constātis animi ferro candente
vtūtur atri etiā tū cam curationem obseruat precipi-
pue remedio. At tumores si oriūtur quantomagis

Galenus

Bubo
Hippoc.
Galenus

Hippoc.

pminent ac acutiores sunt tantomagis salutem pro-
mittūt contra quātomagis latēt tanto deteriores vel
si in duob⁹ inguinib⁹ oriūt⁹: in dextero inguine ma-
gis letales sunt: qui in alio nascūtur teterrimi sunt
alii qui in collo prorumpūt nocetiores putāt ex acu-
tiori materia: ac seruēt in quo casu vinū nullo mo-
do dandū est. Omnes qui crīssimo die sūt sangui-
nis mīssionē nullo modo expectāt de qua suo loco
diximus. His tumoribus hīrudo frequens imposi-
ta pdest. Quibus fortuna fauet gallinacos pullos
vīuos alio glabrata supimponūt: dimidie hore spa-
cio dimittūt. venenatā enī vim prahūt alii deinde
pullū imponūt nec finis fit vsq; ad .xx. qui si moriūt
spem denūciāt alioq; in dubio vitā esse volūt. alij
ranis dissectis seminiuis vtunt quidā syrū in cre-
ta pestilentie tempore iecur diuulsi testudinis ingui-
ni imponi docuit. ppitio atq; facili remedio quidā
rutam tūsam imposuere. Si hec nō sunt hoc em-
plastrū materiam extrahit resoluit et dolorem sedat
habet narcissi radices decoctas in oleo liliaceo. que
cōtrite ex melle imponūtur. Sed malaginata subū-
gemus ex qbus. Hoc vtile est q; ex fermento atro sa-
pone. sinapis semine calce viua. sicis siccis. calchan-
to. nucē perueteri ac irisidī farina componat. Idem
prestat emplastrū q; ex cxi greci septicum vocāt. q; fit
ex narcissi radice anacardi meligine ac columbino si-
mo. Si his nō cedūt tumores vel nouacula vel can-
denti ferro opus est. Si pus subest et cōcocte mate-
rie iam certa signa sunt ad manus veniēdum est. ser-
roq; vtendū q; ob similitudinem Gāmoīdes dicē
ac pus statim extrahēdū est. nec maturitas nimia ex-
pectanda que periculum affert cōtra cruditas ma-
gis tuta est. Si chirurgicū contaminatū times cau-
dente ferro vel argento vel auro vti potes maior: Cui
diximus. Medicinē pars audatia constat quidā si-
napis semine et canino fimo et scabiose succo panus
aperiūt vel ijs que supra diximus exulceratorijs me-
dicamentis. facta plaga siue linimento curanda est
et quicquid deinde imponit non astringi. sed modi-
ce deligātū debet. Cetera que ptiñent ad vlcus pur-
gandū pusq; extrahēdū que epispastica dicūtur plu-
ribus diebus imponēda sunt alij sarcocolla et melle
vtūtur exinde que vlcus implent ac demū que cicā-
tricem in ducūt habēda sunt et emplastra paracolle-
tica dicta que a vulnerū magistris haberi possunt.
Est medicī veteres his bubones maturabāt ac ape-
riebant inter que aristalthee radix addita hoīs salu-
ua narcissi radix (de qua diximus) cū melle et aue-
ne farina. vrtica quoq; siue eius radix sale admixto.
vel asungia salia vel crui farina ex melle. et upini im-
positi maturāt et rūpūt q; Paulus egūita affirmat.
Galbanū. Panace psolate radix q; et strumas aperit
et pecudiū seuū cum sale tosto. Murinū simū omīe
to turis polline lacerte cinis et ipsa diuulsa et ipso
fimum colūbarum per sese vel cū farina hordaceae
aut auenaceae illitū. Cātharides mixta calce scalpellis
vice

Paulus

Paulus

Paulus

Paulus

Paulus

Paulus

Paulus

Paulus

Paulus

Paulus

Paulus

vice panos auferunt. Blatte detractis pedibus et alis
valet. Hoc ite medicamentum vtebant maiores nostri
ad cococtos panos apientes in eo cere et thuris ora
chme. xx. cineris murici. x. olei veteris hemina. Re
fert Paulus eginita herbam inueniri in attica: que
alter dicitur ab aliquibus buboniū appellat quā īgui
num presentancū sit remediū nō solū si cataplasma
te imponat sed etiā si iuxta cinctus duntaxat alligetur
idem Plinius affirmat et herbe figuram his verbis
demonstrat. Cauliculus est folijs oblongis: duobus
aut tribus in cacumie capitula. Stelle modo radia
ta idem Paulus hāmoniā ex melle impositū lau
dat aperit et propolis eodem teste radix cucumeris
silicū terebinthina: radix capparis recens nitrū
cum fermento.

Que fieri debeant carbunculis enatis.

CAP. XV.

Cauliculus et carbunculos futuros: quas
alii papulas ardentes vocant indicat (vt
diximus) grauis somnus nonnunquam hor
roz habitudo sanguinea. Hi in omni ser
me corporis parte enascuntur quos he no
te sunt rubor inflammatus durus: in quo pustule emi
nent. Cum plurimum nigre interdū subluide aut pal
lentes in his sanies esse videtur: infra color niger ē
ipsū corpus aridū ac durū circa quā quasi crusta que
dā est eaqz inflammatione cingitur: neqz in eo loco le
uari cutis potest: sed inferiori carni quasi affixa ē. Hoc
vitium subteractis quā gbusdā radicibus serpit inter
dū celerius interdū tardius pro mae venenat potē
tia supra quoqz pcedēs inalbescit deinde liuidū fit
circūqz exigue pustule inascunt: et si circa stōm san
cesqz incidit subito spm elidit. Paulus eginita pri
mittendū esse sanguine initio ad anīme vsqz defectū
p corporis viribus atqz morbi magnitudine. At si
omnino orti sunt scalpello scarificari. p fundius acto
debent. Circūqz inflammationē plantaginis succus il
linatur. Antiquoz vero snia nihil melius est qz pro
tinus adurere neqz id graue est nā nō sentit quā ea
caro mortua est finisqz adurendi est (vt tradit Cel
sus) dū ex omni pre sensus doloris. Tū demū vul
nus sicut cetera adusta curandū est. Sequitur enī sub
medicamentis erodētibus vndiqz qz Escharā greci
dicunt quā gdem a viua carne trahitur quicqd cor
ruptū est. Crustam illiū butyro: eloro: vel oleo p se
enī cadet: posteaqz sinus curari pōt implentibus ea
medicorū veterum cura erat. At posteriores dimisso
sanguine Cucurbitulā imponūt. Ballinaceosqz pul
los aut colubinos quo diximus mōz sanguisugae
q candēs ferrū expauescūt exulceratorio medicamē
to vti malūt id fit ouī luteo recenti addito sale tosto
trito quātū excipi pōt alij addūt piper taurinūqz sel
hoc in gulis horis mutari debet aut fornacis panis
molle seruēs sepius impositū. Cynoglossū herba
lapide pinista: tribus horis carbūculū extinguit pre
senti remedio. Dari mō et scabiosa et symphiton mi

nus cōtrita et imposita scabiosa. Item nitro addito:
ac suilla azungia recēti diuino quodā pēfidio car
bunculū discutit. Ficus arida trita cum iride et sale: et
aloe hepatic pura aperit. Fermenū ex oleo sale adie
cto. Dix quoqz cū passa minuta. aut panis tosti oleo
intinctus seruēt et impositus. Circa carbūculos ne
serpant plantaginis folia sepe imponunt. aut panis
aceto nō accerrimo madens. Alia ite sunt que ape
riunt et virus ciliūt. Floris farine. 3. iij. seminis si
napi cōtrusi eruce singulorū semiūcia calchāt dza
chme. ij. cātharides numero. xx. cōtrite abiectis alis
et pedibus: vt Gale. scribit ex melle excipiunt em
plastro mō qz tribus horis panū aperit et carbūculū.
Aliud quo mā virulenta et vis oīs morbi extrahat
in eo imponunt sparganiū hoc est tremēille radicis
3. ij. semis rute. 3. j. radicis ebuli ac sambuci oīs li
bra radicis alexandrine siue smyrniū semiūcia ex oleo
chamemilleo: ac zopisa: qz nauallē dicūt resinaqz qz
tus sat sit mane ac vespere id iponit. Aliud efficacis
simū qz h3 Gossipij barbati seminis nucleos. Cottō
syri vocāt nucis peruerteris fermenū par pōdus con
trita imponunt. Aliud qz panos et carbūculos aperit
h3 ficus pingue iridē tritā et calcē. Ulcera demū im
plet et abstergit sarcocolla ex melle: symphitum siue
alum maius asphodeli radix trita et iniecta vel peu
cedani. Carbūculis in pestilentia citreū malū qz narrā
tiū vulgo dicitur diuisum addita theriacha seruēt
qz cinere coctū et impositū salutare pōditur: sepeqz id
fieri volūt tribus horis virus extrahit: ac pus matu
rat. Sed pauca qbus vsa est antiquitas addem. Car
bunculos ad supparationē pducit sinapis et ruta sil
uestris laserpitio addito: si inueniē vel melle cruu
item ex vino lupini impositi rūpunt oleastri caulicu
li cū melle triti. Nucisqz pueteres panaces quoqz
simū colubini cū lini semine ex aceto multo. Ruta p
se visco addito adhereat plurimū pdest. qz et Pau
lus eginita cōmendauit. Iniectio quoqz cōtra pesti
lentie carbunculos ac abscessus oēs fieri solet mira
bilis effectus que hoc mō fit olei vetustissimi selibrā
in phialā iponūt in qua. xxx. scorpiones nouē horaz
spatio ociose lento igni deservē faciūt. Alij cacabum
aque plenū ad ignē cōponūt in quo phialā adiectā
imponūt vt seruēt aq oleū pariter intus ebulliat in
qua demū theriace optie ligulā addunt iterūqz faci
unt deservere demū eximūt ex eo inungui debent
arteriarū pulsus in manibus p cordia ipsa ac iuguli
lacus et cetera ptes que arterijs respōdēt circaqz de
niqz apostemata pōt horas sex iterū inungui debent
eadē corporis ptes. et statim eger haud dubio coua
lescet. Oleū aliud mirandi effectus. In vase enim
vitreo sambuci florum partes sex imponunt ebuli
partes duas hyperici pte vna olei peruerteris quan
tum satis sit. vt iusta infusione supermatet obturato
deinde ore estate vniuersa solibus continuis perfici
tur atqz ita insolato vbi opus est vtuntur. Carbu
culos enim et inflammationes omnes siue impetus

De pestilentia.

A 3

Galenus

Zopisa.

Gossipio
Cotton.

Citreū
malū et arā
cū

Paulus.

Cautum potinale

De observatione in pestilentia.

Georgi⁹
valla.

ter quaterue in die iunguntur alij totū corpus vnde ve-
bementi sudoris p̄flunio virus omne elicit. Claro
p̄sidio Potio quoq; salutaris sepe experta: nec va-
na vnq; inuenta: habet pulueris cordialis .s. ij. ramē
ti cornu ceruini drachmā seminis sancti ita vulg⁹ vo-
cat myrrhe singulorū sēqd̄rachmā ex aceto q̄ acer-
rimo ad ignē p̄tinus quom̄ inguina tentant: bibiē:
in p̄optu enim esse debet remediū: sudo: e enim p̄-
rūpente vndiq; virus elicit: atq; ita iuxta ignē calefa-
ctis linteolis mēbra sedo sudore dextergēda: mutan-
daq; sudariola sunt. donec sudoris graue olētia iter-
fricationes subsistat. Viro .n. p̄sidio: vt Georgius
valla. p̄sta. etate nostra doctissimus nobis affirma-
uit. a pestilētia tentates liberat: nemineq; qui eā op-
portune potionē ieiun⁹ biberit: ab hac violētia oppri-
mi cōstat manifestū. ac vulgato experimēto.

Exemplū obseruationis quam Marco Marcel-
lo p̄scripsimus. CAP. XXVI.

Empore: quo postrema pestis in hac vr-
be veneta inhnitos pene incescit (vt eu-
rationis exemplū nū pcurram⁹) Mar-
cus Marcellus ex patricia gente: etate
iuuenis sanguine ac bile crundās. Julio mēse febr̄i
adrapida. ac pestilēti corripit: et nocte ipsa p̄tinus in-
guen intumuit leuim: non sine magno capitis dolo-
re: et grauitate: nauſeaq; continua sepius vomitabat
qua nulla erat ad cibū auuiditas. Sed sitis incredibi-
lis hoīem excruciat. Pater egri atius hec nobis
nūciat. p̄uinctus sum et alia signa. que certissimā
pestilētiā indicant. Rogauitq; me vt filium omniū
charissimū viderē: non ingrato operā p̄stitur⁹. Cui
cū plures medicos ad hec idoneos inueniri nomi-
natim significauī. ille oblatos plures sibi fuisse parū
solertes. et q̄ deterius est coingnatos se medicū. et
non pestē querere lachrymando p̄elamant. ego for-
te ad fugā cū omni familia sarcinulas colligebā. la-
chrymis cōmotus. vt bene speraret de filio horat⁹
sum. nā de faciēda illi medela me saltē edocurū ita
q; vrinā poposci. Ille p̄tinus matulā extulit. vete-
rinalis .n. ferulēta. ac turbida qua hoīem nō sine ma-
gno vite piculo p̄mi adiudicauī. Maneretq; pau-
lulū iussi arreptog; calamo in hūc modū curationē
breuib⁹ p̄terq; verbis dīserui p̄ceptis ānotauī.
Secūdus enī erat morbi dies iussū. vt astrictē aluo
p̄tinus occurreret clystere: quē cōem vocāt: mor ex
talo sinistro sanguinis se librā mitteret: vicū ordine
p̄scripsi. In primisq; cubiculū calidū: non p̄flatilem
inimicū multaq; vestimēta corpori iniecta molesta
et linteā sepe mutāda. cubiculū aceto frigidisq; odo-
rib⁹ tenēdū. Estuāt egro acetū cū rosacearinoq; me-
raci addito dādū narib⁹ venaz pulſibus: palmis ini-
ciendū: atq; os colluendū. ad nauſeam et sitim reme-
dia edocuius: A sanguinis ruitiōe somniculosū
egri excitandū. Cordis iecorisq; epithemata: q̄lia su-
pra dixim⁹ ānotauim⁹: confectiones potioneq; va-
rias quos syropos vocam⁹: et vt i primis egrū ad cū-

bū cogeret: sepe p̄dixim⁹. Tercio die p̄trē subdūci
oportere diaprūno medicamētō vtntē. p̄radicio bar-
bare p̄trite. drachma addita ex tamarindoz p̄rūno-
rūq; decocto: vesp̄era vero vt cordialē mixturā assu-
meret. iussim⁹ qualē supra ānotauimus: et spinā quo-
q; vniuersam vnguētō siue vinctulo q̄ Sale ascribi-
tur refrigeratrici potentie: ac demū leniter cenare:
in cibo magis assa q̄ elixa cōuenire: noctis vero mo-
lestias superare modo potionib⁹ mō ozibulis: con-
fectionib⁹q; cor recreatib⁹ ac spūs. Quarta quo-
q; die si p̄stat p̄tenaciter feb̄is seuitia sanguis rur-
sus ex eadē pte mittēdus est leniorib⁹q; cibis qui
maxime tamē spūs alāt eger alēdus est: ac venter si
sponte nihil reddidisset. Clystere citandus potioni-
busq; matutinis vel vesp̄ertinis materia digerēda.
Hanc obseruationē vsq; ad septimū diē necessarias
assē. viij. vero catapotia. v. Rūsi summo mane de-
uozāda: totidēq; sequenti die. Cibū exinde augeri:
modo quo vires recolligētib⁹ p̄uenit. bis p̄sidij
egrū vsq; ad .xij. diē p̄rogari tutū esse dixim⁹. Ante-
rea tamē materie reliqas digerere: ac refrigerare p̄-
seueratē debem⁹: quas .xvj. diē p̄purigare necessa-
rium esse roxis syriaci sesquitiā. ac radicis barbare
drachma ex aceto se aq̄: si bibunt. aliāq; subitū:
q̄ ne idē sepi⁹ dicat. p̄ternitūm⁹. Sepatim itē Chi-
rurgici operā breuiter absolui⁹: q̄ sedā quoq; die:
cucurbitulā vesp̄era dūtaxat īguini tumētī appone-
ret scalpelloq; cutē circūcideret: atq; in summa tali
pte exulceratorij medicamētū ex ijs que nup̄ p̄scri-
psimus: ad vesicas excitādas: exinde emplastrū q̄ ex
nuce rāci da: arida fico: betonice ruteg; succo galba-
no fermētog; triticeo cōponit sup̄imponi deberet:
ad quintū vsq; diē deinceps aliud ex aristatece radi-
ce: arūgia: sicca fico: liliōz bulbis: ex melle scabiose:
q; succo cōponit: eoq; vsq; ad .x. diē vtret. Vel id
q̄ nup̄ diximus: ex narcissi radice fit. Si panus sp̄-
te non aperit expeditissimū esse vt ferro statim ape-
riat. si id timet ex vlceratozijs itē vtret. Reliqua
ad vlcus purgandū replēdūq; chirurgico nota est.
Quibus omnib⁹ rite obseruatis. Si diuina fauif-
sent auxilia: filium oīno ab ea labe euasurū: nisi qd
aliud sup̄enerit. La rge deuſiciuim⁹. Atq; ita dei
nutu: vt nobis significauit: ex periculoso morbo fili⁹
cōualuit: breuib⁹q; p̄ceptis ad vitā renouatus est.
Plurimū enī refert in arte medica p̄petuo versari
exerceri:q; omniū tamē efficacissimum est facta atq;
euēta firmiter (q̄ Sal. sepe p̄dixim⁹) meminisse. Nec
de pestilēti feb̄e dicta sint de feb̄i vero que varros
et boam vel similes affect⁹ affect quom̄ de feb̄e san-
guinea agemus suo dicemus loco.

Finis libri de febribus pestilentialibus.

Prologus

Dominicus Bassaria vicētinus Danieli Ray-
nerio senatori grauiſſimo itegerrimoq. S. P. B.

Ecce tanti mihi multos annos sapientissi-
me Daniel. Illustrū veterum medico-
rum monumenta que illi de medēdi ra-
tione p̄scripserent pauca ponderū mē-
surarumq. vocabula nostris non v̄sita t̄pibus fre-
quenter occurrēbāt: quorū expositionē apud mul-
tos diu q̄sitā: cū nusquam reperirem: ad id aliquan-
do veni: vt quidnā agere maxime dubius pene sta-
tuerem p̄ficis illis posthabitis sapientissimis medi-
cis: ad iuniores me totum conuētere legendos vi-
cit tū ardens mea quedam (ac vt ita dicā) pertinax
veritatis idagande cupiditas: qua firmato aīo: nul-
li parcēs labori: dies ac noctes summa cū diligentia
veterum voluminibus herens: tantum profecisse vi-
deor: vt eorū que inaccessibilia mihi quondāz vide-
bant: queq. sciri posse pene desperauerā: partēz nō
minimā: planā peruiam scitūq. facillimā fecis-
se me credam. Quorūz memoriā ne periret crebro
per te coram: ac pernuncios frequenter excitatus:
mandare ea litteris statui: non parum medicine stu-
diosis vt arbitror profutura. In quibus siquid of-
fenderis: quod a multorum scriptorū dictis dissen-
tire videat erant autē forte nō pauca: te rogatus ve-
lim: ne perinde ac perperam dictum statim damnes
sed rectissima ingenij prius trutina libratus probeas
postea vel improbes. Et quonā grecorum atq. ara-
bum medicorum in linguā nostrā versā cōmen-
taria barbaris plena dictionibus nōnulli nobis iter
pretes reliquere: peto si placet: licet p̄ te mihi: que
apud veteres preclaros medicos Galenum: Alexā-
drum: Dioscoridem: Paulum vtrūq. Serapionē
Balyabbatem Rasim Principem quoq. abboaly
collegi: non aliter scribere: qua librarij scriptita-
runt impressores impresserunt. Nec vertatur vicio
si nō recte scripsisse quandoq. deprehenderem: neq.
enī grece aut arabice grāmatices seruare precepta
suscepi sed de ponderibus ac mensuris medicinali-
bus pro virili pertractare. Quā in re qm̄ difficilli-
ma: maximeq. laboriosa siquid per me dictūz: fuerit
qđ veritati quadrare non omnīo videat dignūq. ca-
lignatione forte censuerim veniā spero dabis tu:
quem minime lateat: diuinum potiusq. humanum
esse imūne se ab omni prestare peccato. Tres hēbit
tractatulos libellus. **P**rimus ponderum ac mē-
surarū simul vocabula simpliciter explicabit alphabe-
ti ordine seruato quo singulorum que queruntur
promptior reddatur inuentio. **S**ecundus de pō-
deribus tantū erit latet satis explicans que in primo
strictim summaq. cū breuitate dicunt multaq. adij-
ciet qđ ad cōpletionē notitiā nō incongrua videri po-
terūt. **T**erij vero de mensuris s̄st̄ erit. Diuino
itaq. iuocato auxilio a quo bona cuncta procedunt
dictanti tibi opusculum iam iam aggredimur. Vale.

Trac. .i.

76

Dominici vincētini arcignanei libellus de pōde-
ribus ac mēsuris medicinalib. ex tribus p̄stas tractatulis.

Tractatus Primus

Ben est mensura que ob-
seruatione com-
muni h̄z olei quidem vngias vigi-
ti vini vel aque duas et viginti cū
scicillico paulo minus mellis tri-
ginta obseruatione vero attica olei
vncias sexdecim cū duab. tertijs: vini vñ aq. decē octo:
paulomin. obolo. s. mell. at quoz viginti. tra. iij. c. xliij.
Acetabulus mensura est drachmarum decem-
octo obseruatione cōi: scđm atticos quindecim tan-
tum: olei mensuram exprimimus solam: qm̄ si vinūz
vñ aquā aut mel metiri voluerim: maior: erit: s̄z p̄por-
tionē sup̄ dictā taben: et in trac. iij. lati. explicandā:
vide i verbo kassius: et oribassius. tra. iij. c. xx. et xxij.
Alcouanus: aureorum duorum pondus est: vn-
cie pars tertia. tra. iij. c. lv.
Alcubolus: aureus est obolos pēdēs octo scri-
pulos. s. quattuor cōes. **A**lud **N**icolaum vero pen-
dent scripulos eius quattuor semis obolos autem
semis septem. **A** cōmūnibus operibus **N**icolai pō-
dera plurimum differunt vt tractatu secundo plane
docebinus. tra. iij. c. liij.
Alcuatus mensura drachmarum duodecim di-
cta latine ciatus idest vncia et semis obseruatōe cōi.
Alud atticos vero drachmas decē t̄m pondere cō-
tinet in verbo ciatus. tra. iij. c. xliij.
Alcunestum idem qđ acetabulus vel oribassius
interdū ac suffi legit et est mēsurā apud cōes drach-
mas decē octo pondere capiens olei vini vel aq. vin-
ginti mellis septē et viginti. **A**lud atticos autē olei
quidē quindecim t̄m vini vel aq. sexdecim cū duobus
scripulis mellis duas et viginti semis. tra. iij. c. xxx. et
xxij. in verbo oribassius et kassius.
Alcisti idem quod restes grece aut sextarius
italicus latine et est mensura cotilarum duarum pon-
dere vncias decem octo capiens olei vini vel aque
viginti mellis septem et viginti obseruatione cōmū-
ni qm̄ apud atticos subsesquiquinta proportiōe mi-
nor est hanc arabes et kisti italicum vocant in verbo
de sextario licet. tra. iij. c. x.
Aldar vncia dicitur. tra. iij. c. lvij.
Alduruch vel aldozach italicū est amphora itali-
ca vel keramion italicum mensura. s. pedis quadra-
ti octo et quadraginta capiens sextarios h̄z autē olei
libras duas et septuaginta vini vel aque octoginta.
Mellis cepit et octo in verbo amphora. tra. iij. c. liij.
Alduruch vel aldozach absolute sine determina-
tione prolatum capit libras tres tantum. vbi supra.
Albeminon ē mina greca drachmas pēdēs cen-
ti vncias. s. duodecim semis. tra. iij. c. lxvj.
Alchilati est kirat pondus scilicet granorū quat-

tuor. trac.ij.c.x.
CAlbemen idem quod albemion.
CAlmunesi ciatus dicitur mensura. s. que ps est sexta
 rij duodecima: pōdere aut vnciā z mediaz capiens
 olei cōmuni obseruatione: aut drachmas duodeciz
 in verbo ciatus. trac.ij.c.xliij.
CAlcibi arabice idē quod olei grece latine olca vel
 drachma. trac.ij.c.xlv.
CArtaba mēsurā egiptia capiens modios tres itali
 cos z modij ptem tertiam. trac.ij.c.xlvij.
CAtthogochilos drachma est. trac.ij.c.xliij.
CAtstatis vncia. trac.ij.c.xlvij.
CAtsaltil ex principe similiter vncia. c.lxviij.
CArme scripulus. trac.ij.c.xlv.
CBuellana drachmam significat. trac.ij.c.xlvij.
CBureus multiplex cōmunis Nicolai Venetus
 z Atticus z est vncie pars sexta. trac.ij.c.l.
CButulul idēz qd kirat z pēdet ordeī grana quat
 tuor. trac.ij.c.lx.
CBuguen vncia est.
CBstaba idē qd nux: z est duplex magna z par
 ua. Magna quatuordecim capit obolos apud ara
 bes. Apud ignotū vero grecū semūciā: parua septē
 aut sex in verbo sextarius arabicus. trac.ij.c.lvj.
CAmphora duplex Italica z Attica: Italica men
 sura est vnciarū duarū tm capax: Attica trium que z
 cadus z metreta nōnūquā dicitur. trac.ij.c.iiij.
CBalanus est drachme medietas idem quod co
 clear minimum. trac.ij.c.xxvij.
CBachila idem quod balanus. trac.ij.c. xxv.
CBachileom idem ibidem. c.xxiiij.
CBissill: qua duplicata silliqua pondus est gra
 nor octo ordeinā silliqua granorū quattuor pōdus
 est. Quare bissilliqua idē quod danich. trac.ij.c.xv.
CBessis vel bisse vncie octo in verbo libre parti
 tiones. trac.ij.c.lxj.
CBondacate est drachma. trac.ij.c.xlix.
CBisala mensura que z ciatus dicitur cotile pars
 sexta. trac.ij.c.xxvj.
CBacchates parua mīstrū parū cōmune est mē
 sura. s. drachmas capiens sex pondere: sed fm atti
 cos quinqz tantum. trac.ij.c.xxix.
CBhaus vel chus grece mensura que amphore
 Italice pars est octaua: sex continens sextarios itali
 cos in verbo chus vel congius. trac.ij.c.vj.
CCadus est attica amphora tres capiens vncias:
 duos vero z septuaginta sextarios. s. italicos. in ver
 bo de sextario lz. trac.ij.c.x.
CCalcus est keratij vel sillique medietas quod
 idem est: grana scilicet duo tantum pendens.
 trac.ij.c.vj.
CCalix cotile medietas: vncie scilicet quattuor
 semis. trac.ij.c.xviiij.
CCassitium vel cappitium mensura est ciprica
 cotila vel emina quod idem est: sextarij scilicet me
 dietas apud aliquos vō videt libra. trac.ij.c.xliij.

CCheme vel chima obseruatione cōmuni ē mī
 strum paruum cōe drachmes. s. sex pondere capies
 apud atticos autem drachmas duas semis tantum.
 tractatu. iij. c. xxvij. in verbo Mīstrum commune
 paruum.
CCerates semiobolus ē. i. grana sex verins tamē
 idem quod silliqua grana scilicet quattuor vt scri
 psit Simon. trac.ij.c.xliij.
CChoenix ex Bioscoride cotile tres: ex ignoto
 greco z Palsciano cotile octo: sextarij scilicet quat
 tuor italicī. trac.ij.c.xliij.
CChinica idem quod choenix ex Bioscoride.
 trac.ij.c.xliij.
CCianes obseruatione cōmuni drachmam pon
 dere continet: apud atticos autem obolos quinqz tā
 tuz. tra. iij. c. xxiiij.
CChemerasis alexandrina drachma media.
 tra. ij. c. xx.
CCiatus cotile pars est sexta: habz autem pōdere
 drachmas duodecim apud cōmunes apud atticos
 vero decem tantū. tra. iij. c. xxiiij.
CChoa grece latine congius vel chus mensura se
 xtariozū sex italicorū pondere: libras habet nouem.
 tra. iij. c. vj. in chus.
CCoclear multiplex Magnum Maximū: Par
 uum Minimum.
CCoclear magnūz mensura est mīstri cōmunis
 parui pars quarta: pondere drachmaz semis capies
 vel duas. tra. iij. c. xxvij.
CCoclear maximum ciatis cōmunis pars ē ter
 tia pondere semiunciam capiens drachmas. s. quat
 tuor. trac.ij.c. xxvij.
CCoclear paruum mensura que mīstri cōmunis
 parui pars est sexta: drachmam capiens pondere.
 trac.ij.c. xxvj.
CCoclear minimum quod est mensura minimum
 duodecima pars est mīstri parui cōmunis semidra
 chmā pondere capiens. tra. iij. c. xxv.
CColananos coclear,
 trac.ij.c. xliij.
CCoatus ciatus in verbo ciatus, trac.ij.c. xliij.
CConcula drachmam z mediam pondere capies
 est mensura. tra. iij. c. iij. in verbo Be cocleari mī
 nimo omnium mensuraram prima.
CCongius mensura sextariozū sex emine scilicet
 duodecim. tra. iij. c. vj. in verbo chus.
CCorboni vel corbonus mensura dicta Cotila
 trac.ij.c. xj. in verbo cotila.
CCotila vel cotillum mensura vnciarum novem.
 idest ciatorū sex obseruatione cōmuni: z est medie
 tas sextarij. trac.ij.c. xj.
CCoanufum mensura ciatorum duorum pars ter
 tia Cotile: que z pugillus dicitur pondere capiens
 vncias tres: estqz idem quod z mīstrum magnum
 commune. tra. iij. c. xxvij.
CCuleus mensurarum maxima: amphoras itali
 cas viginti continet. trac.ij.c. iij.
CConos

Conos ciatus. trac. iij. c. xxij.
Cuabium similiter ciatus. trac. iij. c. xxv.
Cumulus vel Annulus obolus. trac. ij. c. xvij.
Dicalchon granorum quattuor pondus est duos
 capies calchos idem quod kirat vel keratiū.
 tra. ij. c. vj. in verbo calcus.
Darchimi arabice grece drachmi: latine drachma
 trac. ij. c. xxxvj.
Darchimie vel darchimet idem et ibidem.
 trac. ij. c. xlvj.
Denarius argenteus drachma siue numus.
 trac. ij. c. xli.
Drachma multiplex communis Antica Gene-
 ta et Nicolai.
Drachma cōis vncie cōis pars est octaua: duo
 et septuaginta capiens grana scripulos tres: obolos
 sex. tra. ij. c. xxxvj.
Drachma Nicolai vncie sue ps nona: scripulos
 eiusdem tres: obolos quinqz tantum capit. grana se-
 ptingenta. trac. ij. c. xxxvij.
Drachma Veneta vncie venete ps octaua obo-
 los sex quinqz et grana sexaginta capit. trac. ij. c. xl.
Drachma celsi maior duo et octoginta duasqz gra-
 ni septimas. trac. ij. c. xxxix.
Drachma attica: sex et quinquaginta grana cum
 duabz octauis capit: obolos vero quattuor et dua-
 bus tertijs oboli paulo plus qz duas octauas gra-
 ni. trac. ij. c. xl.
Danich granorum octo pondus: drachme cōis
 ps nona: qz et bisilliqua dicif. trac. ij. c. xliij.
Daguanich idem. trac. ij. c. xliij.
 Iuxta Danich.
Deuns vncie vndeciz. tra. ij. c. lxxj. in verbo
 libre partitiones.
Deuns vel dextans vncie decem. trac. ij. c.
 lxj. in verbo libre partitiones.
Denarius aureus: exagium vel stagiū. trac. ij.
 c. xliij. in verbo numus aureus.
Dodrans vncie nouem. trac. ij. c. lxj. in ver-
 bo vt supra libre partitiones.
Dorach italicum vel duruch amphora est italica
 vt in alдорach vel aldhuruc italicum. trac. iij. c.
 iij. in verbo amphora.
Buella vncie ps tertia: scripuli. f. octo vel aurei
 duo cōes grana cētū duo et nonaginta. tra. ij. c. lliij.
Emina cotila est sextarius. f. medietas pōdere vncie
 nouem olei: vini vel aque decem: mellis tres de-
 cim semis. tra. iij. c. xliij.
Enib mensura kist romanuz vocitata olei qdez
 vncias viginti capies: vini vel aq duas et viginti cum
 sicillo paulominus: mellis triginta. trac. iij. c. xliij.
Eberie idem qd enib. et ibidem.
Exagium aureus scripulos pendet quattuor.
 tra. ij. c. xliij. in verbo numus aureus et ca. lān ver-
 bo aureus.
Fabaliel coclear est minimum drachma scilicet

media. trac. iij. c. xl.
Faba sira oboli quattuor: scripuli. f. cōes duo:
 aut grana octo et quadraginta. trac. ij. c. xxxvj.
Faba greca oboli duo: scripulus. f. vn^o cōis hoc
 est grana quattuor et viginti. tra. ij. c. xxxvj.
Faba alexandrina drachma media cōis grana. f.
 sex et triginta aut oboli tres. trac. ij. c. xxxix.
Faba egiptia idem qd alexandrina. trac. ij. c. xxxij.
Falgerin coclear paruum: pondere drachmam
 capiens. tra. iij. c. xxxix.
Fiala mensura eadem que et cotila vncias nouē
 pondere cōtinet olei: vini vel aqua decē: mellis tres
 decim et semis obseruatiōe cōi tra. iij. c. xvj.
Faclanariū vel paclanarium: coclear parū idest
 drachma. trac. iij. c. xliij. in verbo paclanarium.
Gormia arabice scripulus est cōis oboli. f. duo:
 grana quattuor et viginti. tra. ij. c. xliij.
Grama grece idē qd gormia. tra. ij. c. xliij.
Guanchus scripulus. tra. ij. c. xliij.
Hobē arabice congius est: mensura. f. sextarius
 sex libras nouem capiens. trac. iij. c. vi. in ver-
 bo chus.
Kararit apud arabes pondus ē granorum quattuor
 idē qd kirat siliqua aut dicalchon. tra. ij. c. viij.
Kassus opibafus Elcetabulus idē: cotile pars
 quarta pondere drachme decem octo aliquādo kist
 suffigitur. tra. iij. c. xliij.
Kestus calculus est: granorum. f. duorum pondus.
 trac. ij. c. vi. in calculus.
Keratiū idē qd kirat aut dicalkon. tra. ij. c. xliij.
Keramion Italicū apud grecos est amphora ita-
 lica octo et quadraginta capiens sextarios. trac.
 iij. c. iij. in verbo amphora italica.
Kermes scripulus ē cōis. tra. ij. c. xxxvj.
Kieillati cotile medietas: vncie. f. quattuor semis.
 trac. iij. c. xv.
Kirat pondus granorum quattuor. tra. ij. c. vij. post
 verbum Bicalcos.
Kist italicū mēsurā dicta sextarius italicus vñ re-
 stes grece: cotilas duas continens: vide trac. iij.
 c. viij. et x. in sextarius italicus et de sextario licet.
Kist romanū vncias. xx. capit olei: vñ vbi supra.
Kist atticū mēsurā que olei quidem capit vñ-
 cias quindecim: vini vel aque sexdecim cum duabz
 tertijs: mellis aut duas et viginti semis. tra. iij. c. ix.
Libra multiplex cōis attica Nicolai et veneta:
 quaz diffictōez tract. ij. 3 libra agnosces. tra. ij. c. lix.
Lupin^o drachme ē medietas. tra. ij. c. xxxiij.
Manes vel manei mina. trac. ij. c. lxx.
Mena mina vbi supra. trac. ij. c. lxx. in fine.
Mina greca quam nostri minam vocant cōis. f.
 drachmas centum pendet. trac. ij. c. lxxij.
Mina attica drachmas quinqz et septuaginta: q
 et libra attica dicitur vbi supra.
Mina Italica vel egiptia libram cum triciente. i.
 vncias sexdecim. Ibidem.

Mina romana est vncie viginti. Ibidem in verbo Mina: multiplex.

Medimnus est mensura duas italicas cōtigens amphoras medios. s. sex hoc est sex et nonaginta sextarios.

Metreta duorum et septuaginta sextariorum mensura idē quod cadus et attica amphora tres capit urnas. trac. iij. c. x. in sextario licet.

Mistrum magnū commune mensura est: sextarii pars sexta: Cotile tertia: capit autem pondere olei vncias tres vini vel aq̄ vncias tres et scrupulos octo mellis vncias quattuor semis. trac. iij. c. xvij.

Mistrum magnum atticum: scrupuli decem oboli viginti.

Mistrum paruum commune est: ciati medietas: pondere vero drachmas habet sex. trac. iij. c. xxvij.

Mistrum atticum paruum oboli quindecim.

Missohaos est congi medietas pondere libre quattuor semis.

Mūmus argenteus drachma est.

Mummus aureus exagium: vel Aureus absolute.

Mur parua drachmas pendet scdm aliquos aut drachmam et sextam. i. obolos septem vt scripsit Serapio et princeps.

Mur magna apud ignotū grecum semuncia: est coclear maximum. s. verum apud arabes scrupuli septem: aut seminet quattuordecim: quod idem est: vt scripsit Serapio et princeps.

Mur pontica pensitat keratia decemocto drachmam. s. vnam communem aut coclear paruum quod idem est ibidem.

Mur regalis aureos tres aut drachmas quattuor communes semunciam. s. pendet vel coclear maximum ibidem.

Mabac drachma est aut drachmam pendet.

Obolus drachme communis pars est sexta scrupuli medietas grana. s. duodecim.

Olea drachma.

Ologinat videtur obolus.

Ominos est mina.

Onolosat obolus.

Orobos grana quattuor et est siliqua aut iurat: quod idem est.

Osinacti in secretis galeni exponitur vncie tres et est mistrum magnū commune.

Oribasus obseruatione attica est mensura pars quarta. s. cotile: habet autē pondere drachmas quidē sed obseruatione communi drachmas habet decemocto.

Onolos obolus. trac. iij. c. xix. i verbo onolosat.

Opaclanarium: Coclear est paruum pondere capiens drachmam.

Pugillus: mensura est eadem que et mistrum commune magnū.

Quadrans ad libram relatum est vncie tres et vnciam scilicet i. drachme due: ad drachmam grana decemocto. Ald aureū scrupulus.

Quincunus: vncie quinqz.

Quadrantal: amphora italica.

Rotulus: libra est.

Sacros vnciam significat.

Sacraia: est vncie tres et octaua: drachme. s. quidē et viginti.

Semuncia: est vncie medietas.

Sexcla vel sextula: aureus.

Semisexcla aurei medietas.

Seminen obolus.

Seminet idem.

Selibra: libre medietas: vncie. s. sex.

Sextarius: apud arabes: idē quod apud nostros stater: vncie scilicet medietas.

Sextari: italicus: mensura est cotilap duap capat pondere vero vnciap decemocto olei: vini vel aque viginti: mellis septē et viginti.

Sextas: ad libram relati duap vnciap pondus est ad vnciam aureus ad aureū grana sexdecim ad drachmā obolus.

Sexcus vel sexcuncia vncia et semis.

Sicillicus vncie pars quarta drachme. s. due.

Siliqua granorum quattuor est pondus.

Scrupulus multiplex est cōis. s. Atticus Cenet et Nicolai quoz ofam tractatu scdo de iunio et otu ponderum et capitulo proprio tactam reperies.

Solidus idē quod aureus.

Sextinus obolus qm̄ drachme pars est sexta et de auro quādoqz legi qm̄ sexies multiplicatus vnciam reddit.

Tremissis aurei pars est tertia grana. s. duo et triginta obseruatione cōi apud Nicolai vtro triginta tñ. Cenetis vero sex et viginti cum duabus tertijs tremissem faciunt.

Triens pars tertia ad libram relatum vnciarum quattuor pondus est ad vnciam aurei duo ad drachmā scrupulus erit in verbo libre partitiones.

Tusfigi cale est ordeī grana scilicet duo.

Tusfic idem quod tusfigi.

Triblia

Triblis vel triblion grece: cotila. trac. iij. c.

Una amphore Italice medietas est: pondere libras sex et triginta capit olei: vini vel aque quadraginta mellis quattuor et quinquaginta. trac. iij. c. v. et in verbo amphora italica.

Uncia multiplex cois Nicolai Veneta. et Attica. trac. ij. c. j. et ij.

Uncia cois pars est duodecima libe cois continet aut drachmas octo aureos sex: scripulos quattuor et viginti obolos octo et quadraginta: grana quingenta sex et septuaginta. Ibidem. tra. ij. c. j. et ij.

Uncia Nicolai: drachmas non et scripulos septem et viginti obolos quinqz et quadraginta capit: grana vero quingenta et quadraginta. Ibidem.

Uncia veneta drachmas octo obolos quadraginta: grana quadringenta octoginta. Ibidem.

Uncia attica obolos septem et triginta semis grana quadringenta quinquaginta. Ibidem.

Uncia denarij quo vocabulo vsi vti celsus: sexta pars est denarij vel drachme celsi grana scilicet tresdecim cum quinqz septimis celsi naqz drachma grana duo et octoginta duasqz grani septimas capit. simili ter Ibidem. f. trac. ij. c. j. et ij.

Uncies congij pars sexta idem qd sextarius italicus vel kist italicu. trac. iij. c. vj. in verbo chus et c. x. in verbo de sextario licet.

His que hactenus scripsimus si fide lector forte non adhibes: hos qui sequunt. rogam? legas tractulos. qm in illis diutius imorantes. qcuqz prius nuda sumaqz cu breuitate pstrinximus: teptabim? firmare. adductis non paucis illustrii medicor dictis. Buiuo itaqz fredi auxilio. a quo bona cuncta procedunt. de ponderibus primum. ac de mensuris postea. stillo prosequemur vberioze.

Tractatus secundi capitulum primum de initio et ortu ponder. CAP. I.

Icut apud

arithmeticos. numeroz osum principium est vnitas. non aliter apud medicos. ponderu osum initium est granum id autem ordeaceum dicimus

Cyt enim numerus ois diuisibilis est. ac nisi ad vnitatem redigatur. diuisionem semper recipit sic et podus oē secabile. atqz ita secabile vt eiusde sectio non antea cesset qm in granu tade de scenderit. vltra cuius non progreditur medicus. Adde preterea q quemadmodum ex pluribus simul iunctis vnitatibus varie infiniteqz numerorum species procreantur. non minus ex pluribus simul aggregatis granis. diuersas ac sine numero pene pon-

derum species. coaceruari videmus. vt igitur binarium numerum primum minimuqz. due simul iuncte vnitates efficiunt. non aliter calcum pondus primum minimumqz duo simul aggregata grana parturiunt. Sortitum est autem. pondus hoc primum nomina plura. Apud grecos quidem et nostrates calcus. apud arabes kestus. tussuc. vel tussugi nuncupatur. Nec minus que sequuntur podera varijs sunt appellata nominibus: quorum si meminermus. tedio ne afficiare lector rogamus. **U**na quattuor: Bicalchon faciunt alio nomine silliquam. keratium. kirat. Kararit. Autulum. Sunt autem nomina hec nomina granorum quattuor pondus importantia. **U**na sex. **U**thermum. paroxin. Semibolum. calcos. scilicet tres faciunt. **U**cto bis silliquam. danich. **U**duodecim obolum. Seminen vel Seminet. onolofat. vel onolofich. interdum onolos. **U**na tresdecim cum quinqz septimis vnciam denarij vel drachme. quod idem videtur apud celsum. **U**lticis grana decemnouem. Nicolao Venetisqz viginti communibus vero medicis. quattuor et viginti scripulum complent. communis drachme partes tertia. aurei quartam vocatam grece gramma: arabice gormiam: latine scripulum et sabam interdum grecam. **U**sex et viginti grana cum duabus tertijs. Tremissem faciunt Venetis. **U**triginta eisdem ac Nicolao semidrachma: apud illum namqz idem est aurei pars tertia tremissis scilicet et semidrachma: non autem apud Venetos: nec communes medicos. **U**duo et triginta grana communem tremissem faciunt: aurei communis partem tertia. **U**sex et triginta communes semidrachma: sabam egyptiam: sabam alexandrinam: Themerasm alexandrinam: et lupinum interdum vocatam. **U**quadraginta venetis aureu medium. **U**quinqz et quadraginta Nicolao. **U**sex communibus octo et quadraginta aureum medium complent: scripulos duos. f. obolos quattuor sabam ve firam. **U**sex et quinquaginta cum duabus octauis: drachmam atticam. **U**sexaginta Venetam et Nicolitam. **U**duo et septuaginta: communem perficiunt vocatam olcam. Auellanam. Barchimie: darchime: denarium argenteum: bondachate quoqz: communis vncie partem octauam: libe sextam et nonagesimam ex tribus constantem scripulis obolis sex. Danich bis silliquis nouem: Keratij. Kirat. Kararit. autulis: aut silliquis: decemocto. **U**na duo et octoginta et due septime: denarium siue drachmam cello faciunt: vncias denarij sex. **U**quinqz et septuaginta aureum atticum. **U**octoginta venetum. **U**nonaginta nicolitum. **U**sex et nonaginta communem faciunt: vocatum plerunqz sex clam: vel sextulam interdum et sextinum: quoniam fit vncie pars sexta. **U**centum quattuor et quadraginta sicillium communes drachmas duas pendentem. **U**centum duo et nonagin-

ta: vncie cōis ptem tertiā vocatam duellā. **C** Bu-
cēta quinq; z viginti: semūciā Atticā. **C** Bucenta
quadraginta Venetā. **C** Bucēta septuaginta nico-
litam. **C** Bucenta octo z octoginta cōmunem faci-
unt. **C** Quadringenta quinquaginta: vnciam atti-
cam. **C** Quadringenta octoginta venetā. **C** Qui-
genta quadraginta Nicolitam: drachmas eius no-
uem capientem: scripulos septem z viginti. obolos
quinq; z quadraginta. **C** Quingenta vero sex z se-
ptuaginta grana: cōmunē vnciam complēt: drach-
mas octo: scripulos quattuor z viginti: obolos octo
z quadraginta capientem. **C** Noningēta sextantē fa-
ciunt atticum. **C** Noningenta z sexaginta venetuz.
C Mille octoginta nicolitam. **C** Mille cētuz duo
z quinquaginta cōmunem: duas. s. cōmunes vncias
pendentem. **C** Mille tricenta quinquaginta Atti-
cum quadrantē. **C** Mille quadringenta quadra-
ginta venetum. **C** Mille sexcenta viginti nicolitu.
C Mille septingenta octo z viginti cōmunem fa-
ciunt: trium. s. vnciarum pondus. **C** Mille octingē-
ta trientem atticum. **C** Mille noningenta viginti ve-
netum. **C** Duo millia centum sexaginta nicolitam.
C Duo millia tricenta quattuor cōmunem trientē:
vncias capientem quattuor. **C** Atticis duo millia
ducenta quinquaginta quincicem. **C** Venetis duo
millia quadringenta. **C** Nicolao duo millia septin-
genta. **C** Cōmunibus duo millia octingenta octo-
ginta. **C** Duo millia septingenta Atticis. **C** Duo
millia octingenta octogenta venetis. **C** Tria millia
ducenta z quadraginta Nicolao. **C** Tria millia qua-
dringenta sex z quinquaginta cōmunibus. Semis-
sem faciunt. **C** Grana quinq; millia quadringenta
Atticam. **C** Quinq; millia septingenta sexaginta ve-
netam. **C** Sex millia quadringenta octoginta nico-
litam. **C** Sex millia noningenta duodecim cōmunē
libram perficiunt.

C Capitulum secundum ponderum di-
versorum inter se comparatio.

C Nec que prius diximus diligentius considerā-
tibus nobis facile apparebit que quātaq; sit iter cō-
munes. atticos. venetos. Nicolauum ac cellsum de
ponderibus dissonātia dictū est enī. Nicolitum Ve-
netūq; scripulum. ex viginti constare granis. Atticū
ex decē nouē fere. Cōm vero. ex quattuor z viginti.
Nicolai quoq; venetūq; drachmā ex sexaginta. At-
ticā ex sex z quinquaginta cū duab; octauis. Cōez ex
duobus z septuaginta. Cellso vero placuit denariū
suū sine drachmā. ex granis duob; octoginta dua-
busq; septimis facere vnciā aut ex denarijs septē tā-
tū: quoz tamē summa. ad quingenta sex z septuagi-
ta grana cōsecēdit vnciā vero nicolai cū ex drachmis
nouē itegref. drachmeq; singlē ex granis sexaginta:
nouies aut sexaginta. quingenta z quadraginta pducāt
quingētoz z quadraginta granorū numerū contine-
bit. Communes vero medici Galenus. s. Alerāder
Paulus. Arabesq; omnes eos secuti: cōmuniq; ob-

seruatione vtentes: qm̄ ex drachmis octo faciūt vnciā:
drachmas vero singulas: ex granis duobus z se-
ptuaginta: octiesq; duo z septuaginta: quingenta sex z se-
ptuaginta producunt ad quingentorum sex z se-
ptuaginta granorum numerum extenderunt vncias
Ex quo sequi videtur eorum vnciam nicolai vnciā
superare: in proportionē sesquiquintadecima. Con-
tinet enim illam totam: z amplius quintam decimas.
eius partem grana. s. sex z triginta. Et consequenter
Nicolai libram eadem in proportionē communis
libra superabit. Venetam vero in proportionē ses-
quiquinta: quoniam ex drachmis octo tantum vnci-
am. drachmas vero ex granis sexaginta faciunt. hoc
equidem. Celli ponderibus communibus compa-
ratis nullo pacto contingit. licet enim celli drachma
cōi maior aliquanto sit cōem tñ vnciam. Celli vnci-
a minime superat. imo illi ad vnguē penitus quae-
drat. Id cui vis patere facile potest diligētius spe-
culanti. quia cum drachmarū numerus ex quibus
vncie constant. nō vtrobiq; par sit: qm̄ celli septena-
rius tñ. Cōium vero medicorum octonarius sit. vt
cōmunis vnciā. additione drachme octane. recupe-
ret illud omne. qd ex granorum diminutione dra-
chmam cōstituentium videbatur amittere. Septes
quidem cōes drachme. Celli drachmis septem cō-
parate vincuntur ab eis per excessum granorū duo-
ruz z septuaginta duo: enim z octoginta grana cum
duabus septimis ex quibus Celli drachma compo-
nitur: si septies multiplicētur: quingēta sex z septu-
aginta reddunt: duo vero z septuaginta ex quibus cōis
drachma quingēta z quattuor tantū quibus si octa-
ue drachme numerus addatur: duo. s. z septuaginta
quingentorū sex z septuaginta granorum numerus
aggregabitur: quem etiam Celli drachme septem
congregauerant. Erunt ergo pares inter se vncie
cōmunes z Celli eundem precise granorum nume-
rum continentes libe quoq; similiter pares: qd de
Nicolai Venetorum ve vnciā: aut libra: verificari
nequaquā potest: inter quos maxima est de ponde-
ribus dissonantia minima vero ac pene nulla: inter
cōmunes z Cellsum quorū vncie libe q; eadē. Dra-
chme vero: vt diximus earumq; minutie: aliquanta-
lum dispares verum Drachmarum minutie si non
arithmetica: geometrica tñ proportionē concordant
vt enim oboli sex drachmam cōmunem: ita vt pe-
denarij vncie sex celli denarium integrant: ita vt pe-
ne idē videatur vnciā denarij Celli in denario: qd
obolus in cōmuni drachma: verū tamen: obolus ex-
ceditur ab vnciā denarij per grana quasi duo pau-
lo minus: qz duabus septimis q excessus adeo par-
uus est: vt Hermolaus Barbaro: etatis nostrae
gulare litterarū decus: in Plinianis castigatib;
scripserit vnciā denarij idē esse qd obolus qm̄
non omnino idē sit: si verum ex quib; in dāgari
volumus qd z Cellsum ipse testari vñ his verbis. Id
inquit ad pōdera nostra relatū paulo plus est dimi-
dio scripulo

dio scrupulo. i. obolo: duo. n. oboli scrupulū integrāt.

Capitulum tertium de causa et modo mutationis ponderum per Nicolaum.

Quid autem mouerit Nicolaum ut hanc de qua diximus ponderum mutationem faceret: hec causa forte fuisse potuit. Ardens. scilicet glorie cupiditas qua nominis immortalitati studens quod antici mensuris plurimis fecisse probant: hoc ipse ponderibus quibusdam fecisse videat. Illi namque ex cōibus mensuris: sexta subtracta parte ita proprietates effecere: ut cōes pene omnes ad atticās cōparate: sesquiquinta in proportionem maiores inueniatur: exempli causa. Latus cōmunis: drachmas duodecim pondere continet. Atticus decem. Sextarius cōis: vncias decem octo: atticus quindecim. Duodecim autem ad decem: et decem octo ad quindecim: proportio est sesquiquinta: imitatus igitur atticus Nicolaus: ex cōi scrupulo cōmuni quod drachma: sexte partis detractioe peculiarem scrupulum drachmamque cōfecit ad quos cōis scrupulus drachmaque cōis cōparati sesquiquinta proportionem obtinent quattuor. n. et viginti granorum numerus qui cōmuni est scrupulus et duorum et septuaginta que cōis est drachma ad viginti Nicolai scrupulū ad sexagintaque eiusdem drachmā sesquiquinta esse. proportionem neque est quod ambigat proportionū sciolorum sic ut dicimus in scrupulis drachmisque cōstituēdis pcessit Nicolaus sed non similiter circa vncias: subtrahendo. scilicet ex cōibus sed addēdo potius pcessisse videtur quippe quod drachmarum numerum auxerit ex quibus vncia cōstat. illā ex nouē instituit drachmis quā ex octo tū cōes effecerat. Et secutus est atque per additionem drachme non ut excessu longe minor. eius vnciam cōis vncia vnciatum: utpote inter quas sesquiquintadecima proportio cōstet: non sesquiquinta: qualē inter scrupulos drachmasque monstrauimus: differētia namque quingētorum sex et septuaginta granorum que cōis est vncia ad quingēta et quadraginta: qua nicolai est vncia: sex. scilicet et triginta pars est quintadecima numeri minoris cōis itaque vncia per drachmam mediam tū libra vero per semūciā cū scilicet nicolai vnciam libraq; seperant quā obre: scilicet cogimus Nicolai drachmas quod auxisse numerus granorum vero diminuisse ex quibus vncia cōstat diminutione tamen non tanta quantā in scrupulo drachmas fecerat quos sexta sui parte mutilos reddidit. Ceteri vero medicī: medium quodammodo inter Nicolaum et cōes tenentes quo ad scrupulos et drachmas Nicolaum secuti in constituēdis vncijs cōibus adhesere quas non ex nouē: ut Nicolaus: sed ex octo tū drachmis cōium more factitarunt ex quo sequitur communem vnciam. sesquiquinta proportionem maiorem veneta: constat enim veneta ex quadringentis octoginta granis: communis ex quingentis sex et septuaginta: quorum differētia est sex et nonaginta.

Capitulum. iiii. de his que sequuntur ex ponderum assignatione ab antiquis: de cuius.

Hic varius assignandorum ponderum modus non parui erroris causa videtur extitisse. quoniam cum in his que a veteribus probatissimis medicis sumuntur antidotis: non seruetur cōponentium interesse. proportio eadē que in primis eorum descriptionibus fuerat: nulla admiratione dignum videri debet: si que nunc componuntur medicamina ab antiquis tantis celebrata laudibus non admirandam illam ac pene diuinam ita dixerimus fortiantur in operando excellentiam: quas olim habuisse clarissimi medicine auctores memorie prodidere. Quod canōe quinto de tyriaca scribēs princeps abbo Ally cōsaluisse videtur. Et meus quod inquit cōsiliū est ut non remoueat aliquid quod expimentum iuuatuum inuenit fortasse enī illa cōpō cum illo pōdere est significans illud: cuius iuuamentum inuenit expimentum quod quoniam ipsa mouetur a suo pōdere. non consequitur illam proprietatem.

Capitulum. v. quod in arabum libris loco drachme aureus frequenter scribitur.

Adde quod ex arabico in linguam nostram versis cōmentarijs. Locis plurimis ubi drachma scribi debuerat aureus frequenter legitur. Idque apud principem: cum maxime canone quanto tyriacae descriptione deprehēditur apertissime non pauli solū testimonio ubi quod drachmā scribētis. ubi aureū principis scrupulus in terpres sed et gentilis et auctoris non spernēdi. illud idē affirmāns. Et quod his oibus maius putamus et magis vrget. Andromachi radicali descriptioe quo ad hoc a paulo nullatenus dissentiente. Possit autem et satis probabilis adduci ratio quodā. sumpta ex proportione mellis ad spēs ex quibus tyriaca cōponitur que quidem dupla esse debet: ut cap. eodē. descriptioe scdā princeps testatur est autem ratio talis. Si intelligamus aureos in descriptione prima a principe positos in propria significatione sumendos per sextā. scilicet vncie parte quā diximus mellis ad spēs proportio. dupla. scilicet seruari nullo pacto posse videtur. seruatur autem si aurei per drachmis exponantur. ergo aurei in tyriacae descriptione positi per drachmis exponendi videntur. Hoc autem quod ita sit ostenditur. quāntitas specierum in tyriacae descriptione prima descriptarum. est auri quadringenti duo et octoginta: qui in vnum collecti. vncias octoginta et aureos duos. hec autem libras sex vncias octo cum triente faciunt. Mellis ergo pōdus. cum duplex ad species debeat esse. ut principis sententia diximus: ad libras tres decem et eo amplius ascēderet. sed ex Serapione Rasi ad Almanzorē Balyabbate Cōstantino ac Gentili. Mel opponendū. est libe decem tū. ergo aureorum scriptura in propria significatione sumptorum saluari posse non videtur: quoniam specierum quāntitas maior esset quam tanto mellis ponderi puenire. auctores predicti testantur: quod duplum ad species. et libras decem esse cōfirmēt. Quod autem dicta proportio ad vnguentum seruetur. si aureorum loco drachme scribantur. aperte monstratur. Drachme quadringente. due et octoginta. vncias sexaginta cum quadrante faciunt. hec autem libras quinq; cum

De ponderibus.

Q

scilicet ad quas pōdus libraꝝ deces mellis. propo-
tionē duplā obtinet. Clarū itaq; apertūq; vñ eē. qđ
dicebamus. apud arabes medicos. aureū frequen-
ter scriptum inueniri. vbi drachma scribēda fuisset.
maxime apud principem ⁊ Rasiz in continentis vo-
lumine. De quo quīs innumera adducere exēpla
possem: ne principalis tamen ppositi inemor appa-
reā. pauca quedam adduxisse sat erit. Decima tertiū
capitulo de asmate in medicina de sinapi. quā a pau-
lo princeps accepit vbi paulus drachmā mediā au-
reū ille medium. Et qđ nō possumus nō vebemē-
tius admirari vbi paulus obolum mediū idest gra-
na sex. illius aureū mediū grana. octo ⁊ quadra-
ginta scripsit interpres: sed librarijs forte nō interpre-
ti. tantus error ascribendus erit. R. inquit Paulus
Sinapi drachmam vnam nitri affri obolos tres. el-
cterij quantū mediū obolus: Quicēne interpres.
R. Sinapi aureū vnum. salis cōis qui i pane poni-
tur aureū medium. succi cucumeris asinini aureū
medium. Rasiz quoq; continentis vigesimo secun-
do cap. ccj. Bioscoridis dicta testatur. Cum sumū-
tur inquit ex castoreo ⁊ mentastro siluestri: aū aurei
duo prouocant menstrua cuius tñ Bioscorides. c. de
castoreo dixerit castoros ovis mega glichonos pli-
thos dyen i greco exēplari i latino. Castoreo cuius pu-
legio bibitum drachmis duabus mēstruis imperat.
Rasiz aureos Bioscorides drachmas scripsit. Cui
Plinius lib. xxxij. ca. iij. consonat inquiens de casto-
reo dari binas drachmas satis est. Ex his ostensum
plane videt quare in nobilium medicinarum quā-
plurimis. a pīscis medicis laudibus innumeri ce-
lebratarū nō ille excellētes admirādeq; erate nostra
appareant operationes. que pīscis illis tpiibus ap-
paruisse produnt. qm̄ variatis ponderibus simpli-
cium. ex quibus componūtur. compositorū quoq;
complexiones ex miscibiliūz refractione resultant
nec nō ⁊ proprietates ad complexionum preparatio-
nem emergentes variantur. vt pīncipis attestatio-
ne paulo superius diximus.

Cap. vj. de calco.

Calculus granorū duorū est pōdus vñcie pars duce
tesima. octaua ⁊ octogesima. Testatur paulus practi-
ce septimo de ponderibus. Obolus inquit h3 kera-
tia tria keratium calcos duos. Hinc nōnulli nō recte
interpretātes paulū. qm̄ inquit keratium h3 calcos
duos. credētes keratium granorū sex pondus eē di-
xere calcum pondus esse granorū trium. non aduer-
tētes ad verba pauli dicētis obolus h3 keratia tria
qm̄ si keratiū pondus eēt granorū sex. tunc obolus
grana decem octo penderet. cum tria keratia pende-
at. quod falsum esse medicorum omnium bene sen-
tientium scola testatur. Ad quod illud quoq; seque-
ret drachmam cōmūnem nō habere keratia decem
octo. vt Bioscorides. Paulus ignotus grecus. Se-
rapio ⁊ Quicēna testantur: sed duodecim tantūz ke-
ratia enim decem octo producerēt grana centū octo

sesquidrachmam precise. Quod cum sit euidētissi-
me falsum. dicendum videtur keratium granorum
quattuor pondus esse. calcum eius dimidium duo-
rū. oboli partem sextam. Hinc apparet Plinii textū
li. xxi. ca. vlti. Videri mendosum vbi dicitur obolū
habere calcos decem cum sex habeat tantus. Quo-
lus enim vt diximus grana duodecim non amplius
pendet cuius pars tertia est keratium. i. grana quat-
tuor. duos cōtinentes calcon: quamuis Bardanus
dixerit. Obolum non distare a scripulo nisi nomine
qđ medicorū dictis ⁊ vero nō quadrat. quare cal-
cos granorum duorum pondus erit. Cui sententia gre-
cus Bioscoridis textus cap. de electario consonat
ide teleia posis obolos idela sebate imio volion pae-
dijs dedicalchon pleiende. i. eius perfecta portio
obolus. minima mediū obolus pueris dicalchos
plus. n. periculum affert. Bicalchos videtur pondus
minus semibolus: nec aliud eē pōt qđ keratiū. aut si-
liqua. qđ idem est granorum quattuor. scilicet pon-
dis. Illuz Bioscoridis textū referens Serapio de
elacterio. Bosis eius inquit completa onolofat vñ-
i. obolus ⁊ ad minus medietas eius. S3 pueris nō
detur nisi pōdus duorum kustus. est autem kustus.
ex concordia. Bioscoridis ⁊ Serapionis locis alle-
gatis calculus. Bialibbas. ij. practice. capi. iij. de cu-
cumeris siluestris succo. Hunc si propinat vis ho-
mini fac eius ab obolo vno potionem vsq; ad vñ-
⁊ mediū ⁊ minorem tribus calcis. i. mediū obo-
lum sed mediū obolus est grana sex que diuisa p-
tria reddunt duo ergo: calculus grana duo confirmat
ex cōcordia rasiz. iij. continentis capit. j. carta octo-
gesima tertia colūna. iij. circa principii d cura asma-
tis: cum paulo. iij. practice. c. xix. de cura cadē. De
dicina inquit Rasiz prouocans vomitum. R. Sinapi.
pi. 3. j. nitri kirat nouem succi cucumeris agrellis
kirat vñ- Paulus. R. Sinapi. 3. j. nitri triobolum
elacterij dicalcon Rasiz kirat vñ- paulus dical-
chon ergo dicalchon idem quod kirat siue kiratiū
s3 kirat ē grana quattuor ergo ⁊ dicalchos totides
quare calculus grana duo Idem Rasiz cōtinentis.
xxij. c. Bci. de cucumere asinino. De succo eius do-
sis inquit cōpleta. obolus. Sed infantibus detur in
quātitate danich medij. Danich autē ex Serapio-
nis ac principis descriptiōe. pendet grana octo: cuius
medietas est grana quattuor qđ idē ē qđ dicalcos. aut
kirat igit calculus pōdus est primū minimūq; duo
tñ vt diximus pēsitans grana. Nec huic sūte nēre
pugnat: qđ a cāpano dici vñ in octaua propositionis
comēto libri quartidecimi. Euclidis: q calculus. i. est
vñcie pars centesima secunda ⁊ nonagesima ⁊ pfe-
quenter esset granorū triū pōdus: non duorū qđ nos
asservimus. diuisis enīz gūgētis sex ⁊ septuaginta gra-
nis: ex qbus vñcia pstat p cētū duo ⁊ nonaginta tria
erūt nō duo. Aduertēdū q cāpani rō: q ab eodem
adducitur loco superius allegato: de additione pon-
deris calculus ostendit apertissime viciatū fuisse ce-
ntū suum

rtū suū scriptūq; centesimā secundā et nonagesimam: ubi scribēdū fuerat ducentesimā octauā et octogesima. Postq; inq; Lapanus maiores nostri diuisere vnciam in duodeci fractiōes. Semūciā. duellā. Si cillicū. Sextulā. Brachmā et c. his addidere calēz cā additionis fuit: vt vsq; ad minimū extremū diateseron et diapēdēteronoz semitoniozq; interuallis distinctarū harū fractiōnū denominatio cōscēderet. Sed hoc: nō fieret: si nō vltra cētesimā secundā et nonagesimā fractiōē vncie diuisio pgrederet. qm̄ vt inq; Boetius: musice lib. i. c. xviij. Diateserō: q; ē cōsonātia vocū quidē q̄ttuor: interualloz triū cōstat ex tonis qdē duobus: et vno non integro semitonio: et cōp̄plicat in his numerus. cxcij. cxcvi. cclxiiij. cclvj. Si igit. cclvj. numerus cōparet. numero. cxcij. sesq; tertia p̄portio fiet ac diateseron cōcinētiā resonabit in. c. vero sequēti. Rursus diapēthe cōsonantia. vocū qdē est quinq; interualloz quattuor triū tonoz et semitonij. Donat idem numerus. cxcij. et eius sesq; qualter qd cū diapēthe faciat cōsonantiā. Sit igit numerus. cclxxxviij. igit horū et supius deprehensio rū: ponant in medio numeri. cxcvi. cclxiiij. cclvj. Dū diateseron cōsonantia a. cxcij. numeris ad. cclvj. venerat. Hūc vero diapēthe ab eisdem numeris. ad. cclxxxviij. distendit. Nec Boetius. Itaq; diligentius considerantibus nobis appz: q; harū symphonia rū: extremū minimū ē numerus. cclxxxviij. nō. cxcij. Nec te moueat q; numerus. cclxxxviij. maior est numerus. cxcij. rei. n. diuisē partes quo maiori numero denominant eo minores sunt vncie nāq; ps du. cētesima octo et octogesima lōge minor est cētesima secundā et nonagesima q; in proportiōe sublesq; altera v̄puta duoz ad tria. Minimū ergo extremū dicendū. cclxxxviij. nō. cxcij. q; nō respiciendus numerus signatiuus fractiōis illā denominās: sed fractio signata p̄ numerū. Si igit vncie fractio nō trāscēderet cētesimā: secundā et nonagesimā fractiōē siue minutiā nō pingeret ad extremū minimū diateserō et diapēthe: fractiōnū vncie denominatio. Recte igit simul cū paulo Bioscoride. Rasi Serapione: ac p̄ncipe dicēdū v̄r Calcū vncie partem ducentesimam: octauā et octogesiā. i. grana duo censendam: qd et Campani rō sonare v̄r illam bene audientibus.

Cap. viij.

Tussuc vel tussugi primo continentis. c. vj. car. ta vndecima: colūna. iij. exponit calcū quīs Simon Januēsis auctore Rasi in diuisionibus: de sonitu auris exponant grana duo semis. Sed mendosus videtur textus diuisionis quoniam nonio almanzor. ca. eodem dicitur. De opio dissoluto in oleo immitendum est in aurem quantum duo grana ordeiponderant non igitur videtur vera expositio in diuisionibus posita quare dicendum q; tussuc vel tussugi calculus vel kestus quod idem est grana duo tantum pendeat.

Restus. calculus ex p̄cordia Bioscoridis cū Sera

pione de elacterio vt in verbo calculus.

Bicalcos granorum quattuor pōdus calcos duos continens.

Kirat similiter Serapione et p̄ncipe testibus.

Cap. viij.

Kararite: idē quod Kirat: ex p̄cordia Serapionis ij. p̄actice de tinitu cū Rasi cōtinētis. iij. cap. eodez. Et confert inquit Serapio iterū: medicamē hoc ad gravitatē auditus. R. ellebori albi aur. j. castorei danichos tres nitri: et est baurach rubeū. Kararite q̄ttuor. Rasis vbi supra: hoc est medicamen ad pōderosum auditū: Ellebori albi pōdus aurei vnius castorei scripulū vnum: nitri danich duo et grana duo. Sed danich duo et grana duo: decē octo cōgregāt grana: qbus equiualeat Kararite quattuor et mediū: et similiter Kirat q̄ttuor et mediū: ergo Kararite quattuor et mediū idē quod Kirat quattuor et mediū: et cōsequēter Kararite idē qd Kirat: q; quēcūq; sunt eadem vni tertio: sunt eadē inter p̄rio Euclidis: et est cōmunis animi conceptio.

Cap. ix.

Autulus: idem qd Kirat: testat p̄ncipes canone v. de pōderibus. de scriptiōe oboli. Obolus inquit p̄tinet danich vñ et mediū: aut autulos tres: igit tātūdem est autulus: quantum danich mediū: sed illud est grana quattuor. ergo et autulus erit grana quattuor: vel aliter autuli tres oboli faciūt: qui duodecim pēdet grana: sed diuisis duodecim p̄ tria exeūt quattuor: ergo autulus est grana quattuor: non nouem vt pandectarius et simon.

Cap. x.

Alkilat: ex p̄cordia Rasis ad almanzorē lib. iij. cū Auero. colligit septio: in descriptione pillularū contra pestē: est. Kirat: vterq; in descriptione earū p̄cordat de dosi autē. Rasis pōdus duodecim alkilat. Auerois duodecim Karatorum.

Cap. xi.

Silliqua itez: idem qd Kirat siue autulus et ē vncie pars cētesima quarta et quadragesima cāpano teste: vel pars quarta et vigesima solidi. i. aurei teste Isido. quod idē est.

Orabus idem ex Bioscoride.

Cap. xij.

Keratium idēz: grana. i. quattuor: Paulo et ignoto greco testibus.

Cap. xij.

Semiobolus dimidiū obolus grana sesz sex: est aut vncie pars sexta et nonagesima quam Campanus et Isidorus ceratem vocant: qui si ceratem p̄rateratio sumeret: admittēdi nō videntur.

Cerates dimidiū obolus vt supra.

Cap. xiiij.

Baguanich: ex cōcordia Serapionis secūdo p̄actice cap. vltimo. de passione cordis dicta cassacum cum Rasi. vij. Cōtinētis carta. clvj. col. ij. circa medium est Danich. Danich autem ex Serapione et De ponderibus.

D 3

principe granorum octo. est pōdus. Obolus inquit ambo est danich et mediū: sed obolus ut in verbo obolus et Anulus grana duodecim pēdet: ergo Danich octo pendebit.

Cap. xv.

¶ Bissilliqua duplicata silliqua idē q̄ danich: et est vncie pars secūda et septuagesima Capano teste.

Cap. xvj.

¶ Obolus granorū duodecim pondus. Paulo. Serapioni. principi. Campano. Psidiano: Psidoro et ignoto greco: et est vncie pars octava et quadragesima: vnciam drachmā aureū: solidū. librā absolute prolata cōmunes semper intelligo.

Cap. xvij.

¶ Semen vel seminet. et interdum sequimen obolus est. Testat. Serapio: descriptione fabae sive faba inquit sira: ē quattuor seminet et exponēs se addit et p: id est oboli quattuor. Idēq; Serapio et princeps exponentes fabā grecā inquit seminen duo aut oboli duo. Qd̄ vero apud principē legit. seminet ē mine decē et media. vñ mendo sum: qm̄ apud Serapio nē quē princeps sequit de pōderibus. nulla de minis fit mētiō: nisi ignoto greco adherentes exponeremus: semine est pars mine minoris quintadecima apud quē mina parua quindecim hz obolos: est ergo seminet sive obolus pars quādecima mine parue: non mine decem et media. Et fortasse hec fuit principis mens.

Cap. xvij.

¶ Cumulus aut Anulus. ut in antiquis exemplaribus principis. ca. de assa: ex cōcordia eius idē cū dio-scoride et Serapione est obolus. tetancie te ceopistotonicis ouolu olem periplasas diduca rapinin. Bios. in greco exemplari quis in latino legatur si accipiat crassa pondere olce. Serapio pondere onolofat princeps Anulus vel cumulus. et misceat cū cera: ppter qd̄ simō exponēs olcā: dicit eam significare drachmā ex Psido. sed ex cōcordia Anic. cū dio-scoride capit de assa: est obolus: qm̄ in greco exemplari legit obolus: nō olca talis expositio non videtur admittenda.

Cap. xix.

¶ Onolofat vel onolofich et interdū onolos ex cōcordia Dioscoridis. Plinij. Serapionis. et principis et Rasus. de cucumere asinino ē obolus. Hinc Bioscorides ē elacterio. teleia posis ouolos. i. pfecta posito obolus. Plin. libri. xij. c. j. Modus portione virum a dimidio obolo ad integrum. Serapio dosis eius completa onolofat vnum et ad minus eius medietas. Princeps similiter scripsit onolofat. Rasus vero primo continentis capi. v. anolofich tres. i. danich quattuor et medium de agarico dato in potum confert epilenzie. Danich autē quattuor et medius sunt grana sex et triginta que diuisa per tria redunt duodecim. i. obolum ergo anolofich est obolus. Serapio quoq; c. de agarico confert inquit pū-

ctionibus et humoribus viscosis crudis. et illi qui cecidit cum dant de eo duo onolofat cū vino. Bioscorides in greco exemplari pitin pro tes trophus ex omotitas rigmate ce promata ouolon dijn plitōs didemenon. in latino Be alto cadentibus vltiter adhibet bibitis obolis duobus cū vino. Apparet itaq; qd̄ onolofat vel onolofich obolus significat et vtrum principis cap. eodē de agarico videtur mendosum dicētem dandum de eo Kirat tria. i. obolus vnum tñm non duo: vt Serapio scripsit et Bioscorides capi. quoq; de bartheca bioscoride auctore. Radix eius inquit Serapio cum desiccatur et. et est sufficiens dosis vsq; ad duos onolofat. Bioscorides in greco exemplari arcesufin ouoli in latino idem facere possunt oboli duo. Rasus quoq; continentis. xij. capi. eodem et competenter vomer: qui sumet quantitatem trium danich. i. grana quattuor et viginti: qui sunt oboli duo: Ex his arguet aliquis viciatūz videri principis textū canēne. ij. cap. de absinthio in arco la mēbrozū nutriti: cū dicit. Reducit appetitum cū sumit decoctionis eius quātitas triū onolofat. i. oboli tres aut succi eius quāq; die. q. minima esset decoctionis quantitas onolofat. i. oboli tres q. semidrachma tantum. quod Serapionis dicta testantur dicentis. Quando bibitur ex aqua eius scilicet absinthij vel decoctione quāq; die quantitas trium onolofat. i. oboli tres. Conos autem ciatum significat ex cōcordia Dioscoridis cū Serapione capi. eodem de absinthio in greco exemplari legitur. plitos cyaton trion in latino et datus ad bibendum ciatis duobus vel tribus fastidium vbi lit: ex cōcordia quoq; eorūdem de ciclamine vbi enim a Serapione conos a Dioscoride ciatus scribitur in greco exemplari cyaton in latino semen eius drachmis duabus vini ciatis duobus bibitur per dies quadraginta per vrinam ventrem tumentē attenuat. Serapio auctore Bioscoride cum bibuntur ex semine eius drachme due cum duobus conos vini albi et. Ciatus autem est drachme duodecim. quamobrem apud principem loco superius adducto de absinthio nō onolofat tres sed ciati tres scribendum fuisse. videtur.

Cap. xx.

¶ Vncia denarij quo vocabulo vtitur Celsus denarij est minutia. sexta vñ eiusdem pars pendens grana quattuordecim fere quia minutus duabus granis septimis.

Cap. xxi.

¶ Scripulus multiplex est cōmunis. Nicolai. Celnus. et articus. Cōmunis granorum quattuor et viginti est pondus. drachme cōmunis pars tertia. aurei quarta vncie quarta et vigesima libre ducenteseptima octava et octogesima. testibus. Campano. Psidiano. Ignoto greco. Serapione. ac principe. Scripulus Nicolai granorum viginti pondus est. drachme similiter sive pars tertia. sed vncie septima et vigesima

et vigesima libbre tricetesima quarta et vigesima. Scripulus venetus granorum similiter viginti pōdus est. et drachme pars tertia. Ancie quarta et vigesima libbre. et venete ducetesima octava et octogesima. Atticus vero scripulus decenouem fere pendet grana.

Cap. xxiij.

Quāchus ex cōcordia Serapionis de simplicibus et Rasis. xxiij. Continētis: de semine Nasturtij. auctore Galeno videt scripulus. Quādo de eo ingit Serapio fumunt in potu duo guanchi expellit colerā p vomitū et fluxum ventris. Rasis scripuli duo sumpti ex eo. puocat vomitū et purgāt colerā. Auic. et qñ bibit ex eo cefunēfi facit vomere coleram rubrā et educit eā solutione. Et facit illud tres quarte drachme vnius. Quarte aut tres drachme vni sunt grana quattuor et quingenta: que obolo medio excedūt scripulos duos. Quare vt qñ dicit a principe quadret Serapion et Rasis: ita videt intelligēdū q quarte due et tertiae due vnius drachme. i. scripuli duo de semine nasturtij bibite cū cefunēfi. i. oribasso potōis alicuius supple faciūt vomere et. Ori bassus aut aque vel vini drachmas habet viginti pōdere: duas. i. vncias semis.

Cap. xxij.

Gozmia: scripulus est ex pcoridia pauli practice septimo: cū Auicēna canone qnto de ponderibus: tam parui q magni mīstri descriptionibus. Mīstram magnū ingit princeps habet olei vncias tres: vini vel aque vncias tres et gozmie octo. Paulus vncias tres olei vini vel aque vncias tres scripulos octo. Mīstrū vero parū ingit princeps est darchimie sex olei. vini vel aque gozmie viginti. Paulus mīstrū parū drachme sex olei: vini vel aque scripuli viginti. Arabes studeōs imitari grecos p grāma gozmia. p drachmi darchimie: aut darchimie et interdū darchimet scripserūt. non potētes. n. proferre dra sillabā: literarū trāspōitione dar pferūt sicut de ianuefibus dicit.

Cap. xxiiij.

Grāma grece: scripulus est: paulo teste: Pūsciano. Ignotoq; greco. semioboli duplus est obolus: quē pōdere duplo grāma vocāt. scripulū nostri dixerē priores hec Pūscianus.

Cap. xxv.

Harme quoq; scripulus est. Harme ingit Serapio est quarta pars drachme: aut danich duo autuli duo: sed danich duo et autuli duo: sunt grana quattuor et viginti. i. scripulus: q est pars qrtā aurei: non drachme: ideo subiūxit Serapio. quasi seipm corrigēs et in descriptione alia aurei: q littera videt melior. Ille lo co eodē paulo inferius septimo. i. practice de pōderibus: Semine est pōdus harme medicis: sed semine est obolus vt dixim. grana duodecim pēdens: ergo harme cuius medietas est seminet vel semine: grana quattuor et viginti pendet: est scripulus.

Cap. xxvj.

Kermet: item scripulus est. ex pcoridia Serapionis

et principis. ca. de colloquintida.

Bolis eius ingit princeps sit duo Kermet: et exponēs se dixit. i. kirat duodecim: sed kirat duodecim sunt grana octo et qdraginta: scripuli. i. duo Serapio. c. eodē cū accipiunt ex ea onolosat quattuor et cōficiunt et. Onolosat aut vt postēsum est: obolus est: cōstās ex granis duodecim igit onolosat quattuor et kermet duo: idē erit: sed onolosat quattuor sūt scripuli. duo ergo et Kermet duo erūt scripuli duo: qz qñq; sunt eadē vni tertio sunt eadē inter se Euclidis prius: cōfirmat. Princeps. iij. canone ca. de polipodio: et potio eius sit sex Kermet. Kermet. n. ē sex kirat imo sit vsq; ad drachmas duas. Itē ex concordia eius idē cū Plinio ca. de elleboro. Et potio eius ingit princeps sit tres Kermet. Plinio vero lib. xxv. c. v. Bas ad leuiter molliendū alui plurimū drachma: sed drachma tribus cōstat scripulis: ergo Kermet tria: scripulos tres importāt. Septio quoq; breuiarij Serapione. c. xij. de elleboro: oportet ingit vt def aureus vni exponēdus drachma qm apud arabes loco drachme: aureus frequēter scribit: vt abunde satis superius diximus.

Cap. xxvij.

Faba greca. scripulus est enim vt ingit Serapio practice septimo: seminet duo idest oboli duo.

Cap. xxviii.

Tremissis: aurei pars est tertia: vncie decima octa uia grana. i. duo et triginta obseruatōe cō: vep apud Nicolanm triginta tñ. apud venetos aut sex et viginti cum duobus tertijs.

Cap. xxix.

Faba alexandria. ex Serapione drachme medietas.

Cap. xxx.

Kermerasis alexandrina. ex eodē idē quod faba.

Cap. xxxi.

Faba egiptia. videt idē qd alexandrina. qm alexandria egipti ciuitas est: qñ in his que testat princeps ex Serapionis breuiario supsisse scripserit: faba egiptia oboli quattuor. q sunt paulo plus dimidia drachma: q obolo: Vep tñ de faba sub hoc nomie. egiptia. nō videt scripsisse Serapio. De faba vō sira scripsit: q est seminet quattuor: quare apud principē faba sira nō egiptia legēdū forte videt. est oboli quattuor. Et tūc nulla erit abignitas: nec iter Serapione et pncipe dissōnātia: Apud Dioscoridē legif. faba egiptia obolus cū dimidio. videt legēdū scripulus cū dimidio.

Cap. xxxij.

Balanus: ex Dioscoride drachma media.

Cap. xxxiiij.

Bachileō. iij. iij. de cura padifis vñ sif drachme medietas: ex pcoridia pauli tertio practice cū pncipe loco allato. ei qd potio. i. oppopōacis ingit pncips sit quātitas bachileō. paulus ad magnitudinē fabe.

Cap. xxxiiij.

Lupinus: est drachme medietas. Testatur paulus. i. Sera. et principis de tiriace in tussi exhibitōe con

cordia. Abi naq; Serapio. 7 princeps: detur inquit Lupinus. Paulus Bēf faba egiptia: que a Serapione vocatur alexandrina 7 ab eodē exponitur seminet tres aut oboli tres: qd est drachme medietas: Spuentibus quoq; sanguinē de recenti iubet dari paulus cum oricato: ex multo tpe spuentibus cum decoctione sinistū: vtrūq; mane 7 sero quantitas fabe egiptie. i. drachme medietas p vice ita q drachma vna in die. Alii. idē de oricato mane 7 sero vtrūq; ad aurū vnū. i. drachmam: qd ita exponēdum videt̃ vt paulo principis textus cōcordet: a quo sumplisse videt̃. Quinto quoq; breuiarij de scorpionū punctura antidotū scripsit Serapio. Detur ex eo in quicquid quantū est lupinus. Paulus vero practice quinto detur quantitas fabe egiptie. Quare lupin⁹ 7 faba egiptia nota sinonima sunt: importantia pondus idē drachme. i. dimidiū. Confirmat hoc Serapio breuiarij septimo de pbatōe tyriace. Detur ei inquit in potu ex tyriaca quantitas lupini 7 est quātitas medietas aurei. i. drachme.

Cap. xxxv.

Bachila ex cōcordia principis prima tertij de cura appopleisie. cum paulo. iij. practice. cap. eodē. fabā signat. Ingt Paulus Castorei drachma vna opponacis ad magnitudinē fabe in mellisrato. Princeps 7 de simplicibus: castorei drachma vna: cu; aq mellis 7 ex oximelle ē mellino cum bibitur bachila hic textus videtur diminutus q; deest opponacis de quo bachila bibēda est cū oximelle: vt Paulus scripsit: Rasis quoq; Cōtinē. j. c. j. carta scda colūna quarta circa principiu. De opponanaco sed pfecti iuuamēti erit si sumat quolibz die cū sirupo mellis ad modū fabe. Et scribunt hec de cura appopleisie.

Cap. xxxvj.

Faba siria ex Serapione oboli quattuor. i. scripuli duo vt in faba egiptia.

Cap. xxxvij.

Drachma cōis: grana duo 7 septuaginta pendens vncie pars est octaua: libe sexta 7 nonagesima: capis autem scripulos tres. Mirat decemocto calcos sex 7 triginta obolos sex.

Cap. xxxviii.

Drachma Nicolai 7 Veneta grana sexaginta tñ continet obolos quinq; Mirat qundecim 7 est vncie Nicolai pars nona Venete vō octaua libe Nicolai cētesima octaua venete sexta 7 nonagesima.

Cap. xxxix.

Drachma celli maior est oibus qm duo 7 octoginta cōtinet grana duasq; grani septimas 7 est cōis vncie pars septima sicut apud eundē legitur lib. v. c. vij. decimo libe cōis pars quarta 7 octogesima.

Cap. xl.

Antica drachma tanq; oilum minima sex 7 quinquaginta cōtinet grana cū duabus octauis.

Cap. xli.

Nummus argēte⁹ siue denari⁹ drachma ex Plinio.

Cap. xliij.

Nummus aureus siue denari⁹ vel stagiū aut eragiū obseruatione cōi hz scripulos quattuor cōis drachmā. i. integrā 7 eius partē tertiā nō dimidiā: vt ignoto greco imponit nō recte apud quē legitur drachma hz keratia decēocto. Stagiū quattuor 7 viginū quoz ad decēocto pportio ē sēstertia nō sēstaltera.

Cap. xliij.

Arthogochilos. ex cōcordia Dioscoridis 7 Serapionis de modo dealbādi litargiriū. drachmā significat. In vnaquaq; dminos. i. mina litargiriū scripsit Serapio pone quinq; arthogochilos salis ex minera. Dioscorides in greco exēplari tñ menan litargyru alon orycton 2 t. i. litargiriū minā salis exminera drachmas quinq; quare ominos minam arthogochilos drachmam importabit.

Cap. xliij.

Olca idē qd drachma keratia decēocto cōtinē ex paulo ignoto greco. 7 psciaō. Olca quoq; a drachma nō re sed nomie distat pscianus qm legat apud grecū ignotum. Olca duas hz vncias apud Hermolaū in plinianis castigationibus olca ē libra teste cleopatria. 7 apud Titū liuiū pauli interpretis olca ē scripuli lib. iij. practice. c. xxxvij. 7 apud Simone olca est obolus que non vident quadrare vitati.

Cap. xlv.

Ologinat apud Serapione de simplicibus ca. 9 exula auctore. Dioscoride quā pituifaz appellat: ei⁹ aut̃ interpretis pinas est drachma. nō obolus. vt scrip aut̃ interpretis folia ingt Serapio laxant si accipiat de eis tres ologinat dioscorides ton de phyllon olce. i. drachme tres interpretis oia facere possunt folia eius tribus obolis accepta. Dioscoridi magis adhibere q̃ interpretis qm dioscorides de lacte exule tanq; potiori iubet dari cocleariū. i. drachmā mediam. de fructu integrā de radice duas: de folijs tanq; debilioribus tres nec obstat qd a Simone adducit̃ et positione olce q obolū significat. ex cōcordia. Dioscoridis 7 Alii. cap. lastar. qm in dioscoridis greco exēplari legit̃ pōdus oboli: nō olce vt apd̃ interpretē.

Cap. xlvij.

Nabach ex cōcordia principis prima. iij. de cura quartane: cū Rasi ad Almanforē lib. decimo de cura eadē ē auellana siue drachma. est necessariū ingt princeps: vt des in potu oi mane quātū est nabach de eis: que sunt sicut medicamē de assa. Rasis post descriptionē cōfectiois de assa. Sumat ex hoc medicamine qm est auellana. Et cōfirmat ex p̃cipe canōe. v. trac. j. in fine descriptionis cōfectiois p̃dicte. Bosis eius sit pondus drachme vnius.

Cap. xlvij.

Auellana. drachmā. significat Auellana ingt p̃cip̃ cep̃ est drachme vnum. quod 7 Galenus. sentire videtur de tyriace comoditatibus libello. Mensuram quātū Tyriace alias alia vtens bene facies alias autem fabe egiptie Magnitudinem cum aqua assa-

mens: quando p acutū fuerit futurū tēpus vel spaciū ad digestionē. Alii autē auellane magnitudinem sic faciēs bibe: quando plus ad digestionē tēpus habes. Et ita sabam egiptiā drachmā mediā Galenus forte intelligit: auellana integrā.

Cap. xlix.

Bondacate: ex pcor dia principis prima tertij de cura appopleisie: et Rasis primo p tinentis. c. p rlo carta. ij. colūna. iij. circa principii. similiter de cura appopleisie: auctore Harō: a quo et princeps accepisse videt est auellana vbi enī princeps bondacate. Rasis auellana scriptis dandam de tiriaca aut febriana aut scelite. serapio vero loco p simili aureū tiriace dari iussit qui drachma exponet videt ex vilitato more arabū aure loco drachme frequenter scribētum.

Cap. l.

Aureus multiplex Lōis. Nicolai. Venetus et atticus. Lōis qui et sexela vel sextula dicit qm vncie pars est sexta. scripuli. s. quattuor libe pars est secunda et septuagesima. grana. s. sex et nonaginta qm ad grana sex millia noningēta duodecim qui est numerus granor cōis libe si comparent. secunda et septuagesimā cor partē tenent. Aureus Nicolai. grana nonaginta. Venetus octoginta. Atticus vero quing et septuaginta tñ capit. Quorū quilibet ad propriā relatus vnciā partē sextam ad librā secundam et septuagesimā possidet. Exagium a pluribus dicit ab ignoto greco flagiū a quibusdā solidus.

Cap. li.

Sextula a quibusdā vocitata sexela idē est quod aureus. sic dicta. q vncie pars sit sexta. Unde et sextinus aliqui dicūt. non q in sex vncias aut obolos dividat vt sentire videt Hermolaus. sed qm series multiplicatus vnciā reddat quāobrem et obolus dici sextinus merito pōt. qm drachme pars sexta cōputet. sex enim oboli drachmā integrāt. sicuti et aurei sex vnciam. Semisextula vel semisextula. aurei medietas.

Cap. lii.

Alcanbolus. ex Serapione aureus. qm est quattuor et viginti Kirat.

Cap. liii.

Sicillicus. vncie pars est. quarta. drachme. s. due grana centū quattuor et quadraginta. ex sexto cāpano et p rsciano sic dictus qm semūciā fecer. vt festus inqt Cāpanus. xiiij. Euclidis in octauae ppositionis comēto vnciā inqt rursus in alias duodecim fractiones maiores nostri diuisere. sed alia via. Nam medietatē vncie dixerūt semūciā. Tertiā uo duellā. Quartā sicilliciū. p rsciano. Drachmā si gemines aggerit quē dicier Andis Sicilliciū. Est itaq sicillicus vncie pō q rta nō semūciā vt scripisse v Hermolaus.

Cap. liiii.

Buella. vncie pars est tertia aurei. s. duo. scripuli octo. grana cetū duo et nonaginta ex Cāpano.

Cap. lv.

Alcouanus. idē qd duella apud Serapionē. Alcouani tres inquit idē. vnciā faciunt.

Cap. lvj.

Sextarius apud arabes pōderis nemē est. idē im portās. qd apd grecos statir. apud nros statir semūcia v3. Testat p rceps q minā romanā. q est vncie viginti. dicit eē sextarios qdragita. Testant sili Serapio et Cāpan. q vt scripsit Simō asserūt minā p tinerē grana ordeī vndecim millia quingēta viginti. et ipsa pstitucere sextarios quadragita. talis aut grano rū numerus ad vncias redactus. viginti p rce. pducit vncias. Igit sextarius est vncie medietas apud arabes vel arabicus. Vel aliter ex suppositōe. vndecim milia quingēta viginti grana. sextarios qdragita faciūt. ergo qdragesima illoz pars est sextarius. sed pars talis est ducēta octo et octoginta grana q vnciā mediā vel drachmas qtuor cōplēt. nā quater duo et septuaginta grana. ex qbus drachma cōstat ducenta octo et octoginta pducunt. ergo clarū apertūq vide tur sextariū arabiciū vncie medie pōdus nō āplius importare qui maxie distat a sextario italico vel re ste grecoz cōmētariis frequēter vilitato. cū ea nō pōdera sed mēsure videant existere vt īfra tractatu tertio deo dante mōstrabimus. Huic sentētie cōsonat Serapio breuiarij septimo et princeps canone quinto diamantis descriptione. Quoz vterq. R. inquit sinziberis costi et cassie añ. sextarios tres: et istaz medicinar in descriptōe alia drachmas duodecim: sed diuisis drachmis duodecim p tria exēūt qtuor: ergo sextarius est drachme qtuor. Cōfirmat. Sacra iati vt inqt simō est pōdus granor mille octingēto rū ordeī: q drachmas quing et vigiti pducūt. qm duo et septuaginta q est numer cōis drachme si p quing et viginti multiplicent. mille octingēta concrecent. Et idē sacra iati a Serapione et p rcepe describit q est sextarij sex et quarta. Sed diuisis quing et viginti drachmis p quattuor. pueniūt sex et quarta. Sequitur igit ex dictis Serapiōis et p ricipis. Sextariū eē pōdus drachmaz qtuor sacra iati vero quing et viginti. Nec obstat qd apud principes legūt. Al sacra iati magna est qtuordecim seminet. i. oboli. hūc enī textū mēdosuz eē serapiōis dcā septio breuiarij a quo princeps accepit apte demōstrāt. Cū. n. dixisset Serapio. Aur est qtuordecim seminet. subiūxit. Alia bafa parua est semine septē. Quicēna vero post nuncis expositionē statim subiūxit. Al sacra iati magna ē qtuordecis seminet. cū tñ serapio nō al sacra iati sed alia bafa scripserit. Ipse quoq Alui. text. seipm arguere v erroris. qm paulo īfra inqt. Al sacra iati est sextaria sex et q rta. S3 hoc ascedit ad drachmas quing et vigiti vt pōstēdīm qd ē pōd. lōge mai. q obo li qtuordecī. qm i decuplo mai. et āpl. vt bñ calculati facile apparet. Sunt enī seminet quattuor. due et tertia pars drachme. ad quos drachme quing et viginti proportionem habent decuplam super decupartientem quartadecimas. drachme enim

quinq; et viginti in seminet. i. obolos resolute: centū quinquaginta pducūt obolos: qui quatuordecim: decies cōtinent: et quatuordecimas decē: vel eoz quin q; septimas qd idē est. Quāvis dñus in eo qui illi inscribē de ponderib; libello videat scribere et ipse Sacraiat magnū est seminet quatuordecim. i. drachme quinq; et grana sex et triginta: qd non vñ posse stare: qm̄ seminet: vt superius exposuimus: est obolus q; harme medietas: vt Serapio testat. Si vero seminet quatuordecim drachmas quinq; facerent et grana sex et triginta nō esset seminet medietas harme. i. scrupuli imo excederet scrupulus. **C** Si q̄ dño at tribuit vera esset expositio: seminet contineret grana octo et viginti paulo plus et psequēter nō eēt obolus nec medietas harme. i. scrupuli imo excederet scrupulū p sextā eius partes gna. i. q̄tuor paulo plus qd p̄dicit serapioni. **P** De cetera sacraiat qd ex principis ac Serapionis descriptioe hz sextarios sex et q̄rtā. i. drachmas quinq; et viginti maius ē illo qd drachmas quinq; et mediā tm̄ et longe maius qm̄ quinq; paulominus ergo nō illud s; hoc magnum dici meret quāob̄e dicēdū vñ sextariū arabicū semiciā. **A**l sacraiat vncias tres et octauā significare vel sextaria sex arabica et quartā et in hac significatiōe vsus ē **R**asis libro diuisionū. cap. j. de alopicia dñi p̄cepit potandā scamonee quartā drachme vnius in sex sextarijs et quarta lactis acetosi acsi diceret in sacraiat vno lactis Bicedū quoq; **A**llabassā nucē significare et eā in magnā et parūā diuidi. **M**agnāq; quatuordecī parūā vero septē p̄dere obolos vt ex Serapionis dictis elicere quis diligētius cōsiderās in dubie pōt. **H**uic sententie n̄e ignotus qdā assentiri vñ paruo quodā suo de pōderib; tractatulo. **P**ri cepus nucis maioris pondus dari aliqñ iubet quam allabassā vocat. Serapio. **D**e nuce apud **I**gnōtū grecū aliter legi vt infra deo dante videbimus.

Cap. xlv.

Olchi apud Serapionē grecos imitantem p olci scribif qd est olca latine. i. drachma libro namq; de simplicibus ca. de pinu. **Q**u inqt bibif ex folio pini pondus alki cum aqua et melle olchi vñ legendum grece vel olce latine qm̄ apud dioscoridē quem testat. Serapio. c. eodem legitur. ipaticiston pbyllon olcemia. i. drachma vna. paulus quoq; ac ignotus olki drachmam interpretantur.

Cap. xlvj.

Darchimi. vel darchimie. vel darchimet apō arabes studētes imitari grecos qui drachmi drachmā dicūt p drachma. frequentissime legif qd ex cōcordia Serapionis et principis. cū paulo cū alibi locis q̄ plurimis tum maxie mistri parui deseriptione de phendie. **M**istri parui dixere Serapio et p̄iceps est darchimie sex. **P**aulus drachme sex ciatus olei est darchimie duodecim. **P**aulus drachme duodecim. **L**icet admirari Simonem ianuensem rerū nostrarum diligentissimum indagatorem. **D**archi-

mie inquit arabice pōdus est oboloz sex: obolus est tria kirat: kirat est grana quatuor: ergo darchimie p̄det kirat decēcto. i. grana duo et septuaginta: fm̄ Joannē serapionē. **I**demq; inquit simon dicit: q darchimie est aureus: ex Serapiois verbis duo Si mon facile poterat intelligere. primū apud arabes darchimie drachmā significare: scdm̄ apud eosdem p drachma aureū frequēter vsurpari: nec scribēdā fuerat darchimie drachmā et semis esse. et similiter auellanā in auri expositione: cū darchimie ad duo et septuaginta tm̄ grana cōscendar: nec vltra extendatur: vt ex oboloz. **K**irat: et granoz computatōe cōuincit. ita vt pacto nullo possit aureus esse. nō uicō lai: qui ad nonaginta grana tm̄ multoq; minus communis: qui ad sex et nonaginta p̄gredit. **I**taq; dicē dum videt. q darchimi vel darchimie q̄uis p̄re sit drachma a Serapione tm̄ vocari aureum arabū more vsitato. nōia hec aureū sex et drachmā septimē confundētū et vice drachme scribentū aureum non raro. sicuti superius tractatus huius scbi capi. quarto abūde satis ostēdim. et ex rasi. xxij. cōtinentis capi. de scamonea aptissime docemur. **S**umpta inqt scamonea pōdere auri medij aut danich quatuor et medij cū sirupo mellis et c. sed danich quatuor et medij sunt grana sex et triginta idest drachma media. ergo aureum loco drachme posuisse videtur Rasis.

Cap. lviij.

Sacros: ex cōcordia serapionis. ca. de licio et Rasis cōtinentis. xxij. ca. eodez. vnciā significat. **Q**u bitur inqt serapio ex fructu eius sacros laxat flegma Rasis et sumere de fructu eius ad pōdus vncie vni us: laxat flegma aquosum.

Augne ex serapione videtur vncia.

Cap. lvij.

Eldar apud eūdem et principem exponit vnciā.

Cap. lix.

Libra cōis: vncias hz duodeciz aureos duos et septuaginta drachmas sex et nonaginta obolos quinq; et sex et septuaginta. grana sex milia noningenta duodecim libra. **N**icolai vncias similiter duodecim drachmas centū octo obolos quingentos quadraginta. grana sex milia quadrigēta octoginta. vencia vncias sifz duodeciz: drachmas sex et nonaginta. obolos quadringentos octoginta: grana quinq; millia septingenta sexaginta. **A**ttica libra et pprias vncias duodecim drachmasq; sex et nonaginta. **O**bolos aut quadringētos quinquaginta grana aut quinq; milia quadrigēta. q tm̄ granoz numer? non ē tāū vncias cōis cū trib; octauis pficit. i. drachmas cōis quinq; et septuaginta. vñ **P**roscianus Ter quinq; hac deniq; drachmis: et ter vigenis tradit expletur illam.

Cap. libraz inter se pportiones.

Cap. lx.

Librar inter se pportiones tales existūt cōis libze ad Nicolai libzā pportio ē sesquingenta decima. **E**l vencia

venetā sesquiginta. Ad atticā sesquitertia super quadripartiens septimas. Nicolai ad Venetā sesqui octava. Ad atticā sesquiginta. Venete ad atticā sesqui quinta decima.

Capitulum libe partitiones.

Cap. lxi.

Libram multas parti possumus ptes in medietates. tertias. quartas. sextas. octavas. duodecimas. vigesimas. quartas. et ex quidem aliquote dicuntur ptes qm aliquoties sumpte librā reddūt adequate.

Libre vero medietas selibra vel semis dicitur. vncie. s. sex. Pars tertia Triens. Quarta quadrans. Sexta sextās. Octava scilicet vncia scilicet et media. Duodecima vncia. Quarta et vigesima semicia drachme. s. quattuor stater apud nostros: statim apud grecos: sextari? apud arabes dictus in Libre vero ptes nō aliquote. Beux. Becus vel Bertans. Bodrās: Bisse vel bes. Septimo vncuno. Est aut deince libe pars illa tota: que remanet de mpta vncia: vncie. s. vndecim. Becuno vel dextans qd de pto sextanee vncie. s. decē. Bodrans de pto quadrante vncie nouē. Bisse vel bes qd supst de pto triente. vncie octo. Septūx remoto quicūce. Aduertendū tñ q triens. quadrans. sextans: ex se cōfule tñ nō distīcte quātūta significatiōe hñt: sed ab his ad que referunt nūtuant: quadrans. n. qñs totius alicuius pte quartā semp significet: quantā tñ diarticulare sit apte nō explicat: toto nō p̄cognito cuius est quadrāns: a quo vsqz adeo distīcta quadrāns significatio pendet: vt eo variato et quadrāns significatio necio variet: Nā si ad librā referat quadrans: vnciaz tñ pōdus crit si ad vnciā sicillius si ad aureū scripulus si ad drachmā obolus et semis. Idē de triente et sextate p̄portionaliter dicendū. Quoz variū significatū: apud Celsum. Plinium. Halyabbatem. Atrunūqz nō raro reperire possumus.

Cap. lxiij.

Rotulus ex cōcordia Sale. lib. de flobotomia ca. viij. cū rasi. ij. cōtinētis. c. ij. est libra. Scribit de quodā iuvene Sale. flegminātes oclōs hñte ablatis sunt sibi primā ablatiōe sanguinis libe tres: deīde hora nona et. Rasis vbi supra et iuveni in lib. flobotomie erat qdaz iuuenis quē minui et extrahi quasi tres rotulos. Et in nona hora et. Itē ex cōcordia Serapionis. iij. breuiarij. cap. xv. de spēbus vomitus cū Rasis. v. p̄tinētis. c. ij. R. ingt Rasis granoz granatoz acetosoz. 3. xx. mastics. 3. j. Coquant in rotulo vno aq vsqz dū pueniat ad mediū. Serapio. R. granoz granatoz et. Coquant cū libra aque donec remaneat medietas. Similiter eiusdē. Rasis. xij. cōtinētis ca. i. descriptiōe emplri qd icipit. R. Staphisagrie rotulū vnu et. cū Ani. xij. tertij. ca. d epithimātibz et ēplris ad sciaticā: vbi rasis rotulū Ani. librā scripsit.

Cap. xliij.

Mina multiplex. Graia. Attica. Italica. Egiptia:

et Roana: Graia Plinio Paulo Prisciano et Ignoto greco centū drachmas pendet vncias. s. duodecim semis. Attica gñqz et septuaginta ex Prisciano que et attica est libra qñs apud ignotū grecū legat mina attica stasia tria. i. semicia. Itē mīa hz vncias nouē. Itē mina parua oboli qundeciz. In plinianis castigatōibus. Hermolai mina est libra. Mina vero ita lica et egiptia Paulo Serapioni et principi hz librā cū triēte. i. vncias sexdeciz. Ignoto vero greco librā semis. Mina vero romana paulo Serapioni et principi vncias viginti que apud Serapionē et principem diuidit in sextarios quadraginta libra vero i viginti. legendū videt nō viginti sed quattuor et viginti qm pductorum inter se et pducenū eadē dz esse p̄portio necio sed vnciaz viginti ad duodecim est supbipartiens tertias quadraginta ad viginti dupla ad quattuor vō et viginti sūt supbip̄tēs tertias qz et. Aduertendū quoqz diligēter Minā et emina nō idē esse vt sentire videt simon imo inter se maxie distare cū altera pondus altera mensura sit. Emina mēsurā est cōgij pars duodecima: sextarij medietas ciatos sex p̄tines mīstra magna tria oribassos quattuor de qua cū de mēsuris tractātes erimus: latius disse remus. Mina vero nō mēsurā: sed pondus existens multiplex est et ipsa vt in mina diximus. Graia drachmas pendēs centū: vt Priscian? testat. Accipe p̄terea paruo quā nomine graij minā vocitant nūqz minā dixere priores. Cēu fert hec drachmas Plin? similiter lib. xij. c. vltimo. Quā nī minā vocant pendet drachmas atticas centū. de emina. Cuz accetabuli mēsurā dr: significat emine quartā. i. drachmas qundeciz: hic emina qñs sit mēsurā notificat p pondus qd est drachmarum sexaginta: cuius emine pars quarta est oribassus aut accetabulus.

Cap. lxiij.

Ominos ex cōcordia Dioscoridis et Serapionis. de modo dealbadi litargiriū minā significat. Pone inquit Serapio in vnaquaqz ominos litargiri: quī qz athogochilos salis ex minera: Dioscorides minam litargirio alon oxeton olcas quīqz tñ minam litargy ron alon oxichtron et. quare ominos minaz athogochilos drachmam significat.

Cap. lrv.

Manes vel manei et interduz. manij: ex concordia Serapionis de simplicibus capitulo de squilla. et Serapionis. vij. breuiarij de modo conficiendi acetum squilliticum cum Dioscoride de aceto squillitico. Minam significat. Sumatur inquit Serapio capitulo de squilla quantitas vnius manes: et projiciantur super eam duodecim kist aceti. Septimo breuiarij. R. squille minam vnam. Dioscorides laon minam miande astis chatthesi is zestes ozus calu ia Serapio item capi. de mandagora accipiat de vino dulci amphora vna et projiciatur in ea tres manei de radice mandagore. Biofco. in latino exemplari conficitur et vinum cum cortice radices eius vt in

De ponderibus.

P

ynam amphoram vini tres minas radicum eius in-
fundas in greco minas y is metrityn mugliceos. De
lotura quoq; squame cris scribes Serapio cap. de
ere. B. ingt de squama optime purgata media ma-
ni Dioscorides in inymned. i. minam mediaz Ste-
phanus menam.

Cap. lxxj.

Albemion apud Serapione breuiarij septimo de
ponderib; sextaria hzyiginti gngz igit drachmas ce-
tu: qm sextarius apud arabes stater e siue semuntia
qd ide est. quare albemion e mina greca drachmas
centu pedes. vt paulus plinius priscianusq; testant.
corruptus igit videt principis textus cu dicit. Al-
hem. Est sextarij quinqz z drachme triginta z autu
li qtuor. ideoq; castigandus videt. vt quadret sera-
pioni a quo princeps accepit: vt ipsemet testat. albe-
me est sextarij quinqz z viginti. Albemion idem qd
albemion.

Cap. lxxij.

Alfatio ex Serapione vncia.

Cap. lxxij.

Alfatio ex principe similiter vncia.

Tractatus tertius.

De mensuris.

Cap. primum vniuersale.

In circa medicinales mensura

q; bis. n. fmo noster
futurus est pmitte dūm videt. q
mensuraz obseruatiōes crebriore
vsu a medicis vsurpate apud gre-
cos qdē fuere. cois z attica. apud
nostros itala z romana. apud ara-
bes egiptia sira z alexadrina. de qbus particulariter
suis dicem locis. Sic tñ pmonuisse plz qd ad om-
niū mensuraz noticiā apertiore spectare visū est. Qd
notificare mensuras. duplici possum via p mensuras
maiores z minores. s. aut p pōdera ad mensuras rela-
ta. exempli cā. Si querat qd sit cotila: z respondeat
mus sextarij ē medietas. aut mensura cui? sexta pars
est ciatus p maiorē z minorē mensurā cotilā declara-
bim? p pōdus aut. si dixerim? cotilā vncias esse no-
uē olei. via vō prior certior stabiliore ē nullius mu-
tabilitatis susceptiua: qd de scda verificari non pōt:
quis enim cotila nulla maior aut minor sit sextarij
medietate. nec ciatus plures aut pauciores sex cōti-
nere possit. nō tñ semp erit nouem vncie. imo z decē
z eo āplius aliqui reperit. vna enī eadēq; mensura in
se suisq; dimēsiōib; nullaten? imutata. rep. mensura-
taz cā pōdere nō equaliū. variari quo ad pōd? mul-
tipliciē pōt. cotila nāq; sigdē oleū mensuret. vncias
capiet nouē tñ. si vinū vel aquā decē si mel trefde-
cim semis. Binerfoz certe pōderū. oleū. vinū vīaq;
z mel. vna eadēq; mensurata mensura. ita vt sit vinū vel
aq; ad oleū pporio sesquona. Mellis ad idē sesalte

ra. ad vinū vō vel aquā sesquertia paulopulus. haruz
proportionum paulus practice septimo igno? gre-
cus z priscianus suis de ponderibus tractatulis
meminere. Serapio z princeps lz aperte non expi-
mant. intelligētē tamen exemplis multis ad carū
noticiā excitāt. Id id ita esse nos experti testamur.
Variant itē mensure in se regionū locorumq; va-
rietate. Atticas nāq; sere omnes italic atq; coēs selq;
gnta i pporiōe superāt. Italas vero ac coēs selqui
nona romane. vt suis locis deo dātē mōstrabimur.
Est z alia distinctio. cum siccis liquida comparant.
Nam si ad res siccas puta pulueres mel ipsūm co-
paraucris. eius ad illos quadrupla nascet pporiō
z hoc illud est qd canone quinto princeps z breui-
ari septimo Serapio his verbis admonent cocleariū
mellis est aurei quattuor medicinarum vnius.

Cap. de cocleari minimo mensurarum

oium minima z via compositionis prima.
Coclear minimum. mensurarum oium mensura
est minima: z via compositionis prima. via vero reso-
lutionis vltima pondere quidē drachmā mediā ca-
piens que mistri parui cois pars ē duodecima ciati
vero quarta z vigesima vñ priscianus coclear ex-
tremum est scripuliq; imitabitur instar extremū
qdē est qm est vltimum. in qd cū mensurā diui-
sio descenderit nō vltra pgreddi apud medicos imi-
tat vero scripulum qm vt quattuor z viginti sira
puli vnciam sic quattuor z viginti minima coclearia
ciatum complent. Coclearia duo minima simul
iuncta pariunt coclear paruum tria magnū a quibz
dam vocatam cōculā. Octo maximū. Apud medi-
cos idoneos quadruplex est coclear maximū mini-
mum magnum z parū pōdere vt dixim? z mensura
distincta. Minimum drachmam mediam paruum
integram. Magnum sesquidrachmam aut scdm aetia
didrachmam. maximum semunciam pondere capit.
Coclearia parua sex mistrum cōmune paruum
faciunt. Duodecim ciatum brialam. Ciatius
z semis oxibassum Acetabulum Acineth. Acineth.
Anethimen. Ciat duo mistrum cōmune magnū.
Pugillum. Vestrum. Muchitrum. Ciat tres
cotilā mediā calices integrū. Ciat sex mistra ma-
gna tria. oxibassos quattuor cotilā integrā hialā inte-
grā corboni emina calices duos. Catile due re-
stē. Sextariū rūt. Alati. Sextarij duo. duruch
vel Borach arabici. Sextarij sex congiū. chus.
chaus. choā iohem. Cōgij quattuor vñā. C
ne due āphorā italicā vocatā a nostris quadrātal.
greco Keramion italicū ab arabib; Duruch vñā
rach italicū. C Arne tres amphorā atticā siue cadū
C Amphore italicē viginti culeū faciūt mensurarum
omniū maximā pñētē coclearia minima ducenta.
sex z septuaginta millia quadringenta z octoginta.
Bec de mensuris cursis z quasi p trāsitū quodānō
scripsim? a minorib; orsi. quaz cōpositiōe maiores
pcrefciūt. Post hac circa vñāquāq; diuī? imoran-
tes maior

tes maiorum in minores sectionem faciemus ubi si quid occultum aut expositione dignum visum fuerit temptabimus quantum nobis diuina bonitas tribuerit explanare. i. lucēq; deduceret testibus adductis fidedignis Diosco. Galeno Alexandro. paulo ignotoq; greco. i. Principe aboaly Serapiōis vtriusq; Rasi. Balaabbate i. Plinio i. Pisciāno ac Simo ne nonnunquam ianueni.

Cap. iij.

Culeus est mensurarum maxima amphora italica viginti capiens. i. Plinio teste lib. xiiij. i. Pisciāno de ponderibus i. mensuris tractatulo.

Cap. iij.

Amphora italica mēsurā est pedis quadrati octo i. quadraginta cōtines sextarios: sexto i. Pisciāno i. Paulo quam nonnulli ex nostris quadrantal greci i. Keramio vt dixim i. italicū vocāt. Arabes duruch vt dorach italicū i. nōnūq; alduruch vel aldorach italicū qd idē est apud illos: hz aut pōdere: duas i. septuaginta libras olei: vini vel aque octoginta mellis vero centū octo. Cuius dimidiū vna dicim. Cuius par tē octauā cōgiū. Quartā i. vigesimā Dorach vel duruch arabicū. Octauā i. quadragesimā sextariū. Sextā i. nonagesimā i. distū magnum cōe. Tricētesimā quartā i. octogesiā oxibassuz vel accetabulū. Quingētesimā sextā i. septuagenaz ciatū. Millenā cētenam secūdā i. quinquagenam i. distū cōe parū. Millenā septingētenā octauā i. vigenā coclear maximū. Ter millenā quadringētenā. sextāq; i. quinquagenā coclear magnum. Sexties millenā nonigētena duodenamq; coclear parū. Tredecies millenā octingētenam quartāq; i. vigenā coclear minimū qd qdē vltimūz in diuisione drachmā mediā pōdere p̄inet. Amphora vō attica tres vnas p̄inet. Attica p̄terea discenda est amphora nobis. Seu cadus hanc facies nostre si adieceris vna. āphora italica duas capit vnas attica vō tres ex i. Pisciāno que i. cadus i. metreta dicif. Qd aut amphora italica keramion italicum duruch vel dorach italicum idē sintre hz nomine differāt grecoz atq; arabū medicorū cū nostris de mēsuris p̄cordia facile mōstrat. Septio qdē p̄terice paulus i. Keramio italicū hz choas octo: choa restes sex. restes aut idē qd sextarius italicus vt ostēdem: octies aut sex. octo i. quadraginta p̄ducit: ergo totides p̄inet sextarios apud grecos i. Keramion quōt apud nostros āphora p̄pter qd vna i. eādē mēsurā dicēdam amphora i. keramion: soloq; nomine inter se dissimilia. Eodē mō apud Serapionē breuiarij septio. Duruch italicum hz chaus octo: chaus vnum est sex acfati. Sed acfati idē qd sextarius: quare duruch italicum apud Serapionē octo i. quadraginta sextarios hz: i. p̄sequēter idē est. qd amphora re italica vel i. Keramion italicū: i. p̄similit deduci pōt dorach italicū apud principem eādē esse mēsurā que āphora vel keramion italicūz aut

quadratal. Aduertēdum tñ nō temere dictū dorach italicum. Dorach. n. vel duruch absolute platur nō amphorā italicā significat. sed libraz tuum pondus tñ: sicuti canone qnto princeps i. breuiarij septimo serapio exposuere in qua significatōe eoz vterq; pōsuit cum absinthiacū oleū describere: fundat ingt serapio ex oleo sissamino in pixidē dorach vna. herbe absinthij vncie due. princeps. R. olei sissamini daurach vnum absinthij vncias duas quis in quibusdā exēplaribus corrupte legat Banich vnum. Hoc autem ex haly abbatibz p̄cordia ostendit: qui mēas duas ex oleo sissamino sumēdas scripsit. i. libras tres i. absinthij vncias duas. eiusdem olei descriptione.

Cap. v.

Urna est medietas italice amphore: sed attice ps est tertia: excedit enim attica āphora que i. cadus vt scripsit i. Pisciāno i. metreta dī vt ignotus grecus amphorā nostram p̄ vnam vna: hāc facies nostre si adieceris vna scripsit i. Pisciānus in vbo amphora.

Cap. vj.

Chus vel cōgius amphore ps est octaua sextarios p̄tinentis sex: cotilas siue eminas duodecim. pondere vō libras hz nouē olei: vini vel aque decē. Mel lis tresdecim semis. Hanc mēsurā nostri cōgium p̄sciano teste. Sic cotilas quas si placeat dixisse libet eminas: geminas recepit sextarius vnum. qui quater assumptus sit graio noie choenix. Adde duos. chus sit vulgo q est p̄gius idē. A quo sextarij nomē fecisse p̄iores credideris: q eos capiat sex cōgi vna. Greci chus vel choa vocitāt testibus galeno ignoto greco: ac dioscoride Arabes interdū chaus vt serapio interdū iohē vt princeps hoc qd ita sit eoz de mēsuraz expositōe p̄cordia mōstrat. Choa ingt i. Paulus octaua ps keramij. hz restes sex: restes autē cotilas duas erit itaq; choa idem qd p̄gius: Restes idem qd sextarius: idemq; iudiciū de chaus i. iohē: cū chaus pars octaua sit duruch italicū apud serapionē. Iohē vō octaua dorach italicū apud principē: eoz vtrūq; acfati sex apud illos obtineat. apparet apud serapionē chaus: apud principē iohē eādē importare mēsurā illā. s. que a nostris cōgius. a grecis chus vel choa dicif: que libras nouē capit olei vt dixim. i. ex p̄cordia serapionis ac dioscoridis ca. de resina cōuincif vbi enī dioscorides choa serapio nouem scripsit libras.

Cap. vij.

Missobas ex p̄cordia Serapiōis i. dioscoridis de modo aromatizādi: adipē cap. de pinguedine i. adipe est mēsurā p̄giū medietatem capiēs. R. inquit Serapio ollā nouā terrēā. capientē circa libras triginta: i. pone in ea adipem: i. sup hoc vinum missobas. Dioscori. ce choos imistu inu. hoc est cōgium mediū: libras. s. quinq; est enī choa vini libe decem.

Cap. viij.

Sextarius italicus est mēsurā: que cōgi ps est de ponderibus.

serta, cotilas aut eminas duas p̄tinent. ciatos duo-
decim. unde *Isidorianus*. sextarij ciatus ps est: que
est vncia libe sicut enim libra duodecim p̄tinet vn-
cias: ita sextarius duodecim ciatos. sed si emina vt
scripsit *Simon* ciatos nouē habuerit: cū ipsa sit sex-
tarij medietas ciatos decē octo sextarius cōtinebit:
qđ veritati non videt quadrare. Habet aut sextari⁹
italicus pōdere. olei quidē vncias decem octo. vini
vel aque viginti. mellis septē z viginti. Roman⁹ vō
vt apud *Oribasium* legi. z paulus testat: olei vigin-
ti capit vncias: vini vel aque duas z viginti paulo
plus: mellis triginta. Sextariū romanū. *Scrapio* z
princeps *Kist* romanū vocat: z sextarium italicū
Kist similiter.

Cap. ix.

Sextarius *Atticus*: habet olei vncias quindecim
vini vel aque z mellis fm p̄portionem superius ex-
plicatā: huius tractatus capitulo primo.

Caplin de sextario varie sime nis expōne.

De Sextano licet multa *Simon* noster dixerit ni-
hil tamē determinatū dixisse videt: unde sciri certe
possit. p̄ qua mēsurā vel pōdere: medicorū comēta-
rijs accipiēdus sit. in emine nāqz expositione. emina
ingr dicta est eo qđ sextarij sit medietas. continet au-
tem ciatos nouē teste *Alexandro*: de lacte dissentericis
dādo. Est aut vt dixit fm *Isido*. mensura liqui-
dorū apprehendēs libram vnam. fm vero *Scrapio*
nem z *Alui*. z *Lapanū*: qui reduxit pōdera que po-
nūt bi duo ad granā: est vndecim millia quingenta vi-
ginti: z ipsa est sextaria qđraginta. Sed emina roma-
na. est vncias viginti. Italica z egiptia vncias sexde-
cim. Sextarius est vigesima ps libe: in expositōe ve-
ro sextarij. sextarius inquit pōdus est drachmas sex
habēs z semis. vt apud *Alui*. in fine de ponderibus.
fm vero libros antiquorū: est nomē mēsure: z habet
libras duas fm antiquos. z alibi duas z semis. alibi
duas z vncias octo: olei libā vñā mellis tres. Se-
cūdum *Isido*. sextarius libraz duapz est. in fine au-
ctore *Isidoria* sextarius est sextula pendens scripu-
los quattuor sic dictus. qđ sit sexta ps vncia: qđ idēz
est qđ aureus. Nec *Simon*: ex quib⁹ videt eūdem
maxime ambigūū fuisse: quid sextarius: quidue emi-
na apud medicos deberet intelligi. Nā si sextari⁹ est
mensura: cuius medietas est emina: z emina libram
pendet. vt auctore *Isido*. scripsit *Simon* quo pacto
sextarius est libe ps vigesima cū duas ipse capiat li-
bras. Itē si vndecim millia quingenta z viginti grana
in que resoluit emina teste *Lapano*: viginti pducūt
vncias: quō emina vñā tñi habebit libā: cum supra
libā duos addat ipsa trīetes: qđ vncias octo: quo ē
pacto sextarij medietas appellari merito poterit: qđ
eodē malo: esse videat. Sciendū sextariū aliē apud
arabes: aliter apud nostros accipiendū. Apud illos
enim pōderis nomē est semiciā deuotās vt i de pō-
deribus tractatu scđo diximus. Apud nostros mē-
surā significat: que congij ps est sexta: quā greci re-

stem: arabes acfati z kist vocāt: quo vocabulo hāc
significatione frequētissime vtunt. illo autē acfati. s.
p̄ quam rarissime. qđ ego legerim. Septima namqz
quarti de linimētis canitiē p̄hibentibus scripsit p̄i-
ceps: olei onfancini acfati tres. *Rasis*. xxv. continētis
olei onfancini rotulos quattuor descriptōe eadem:
videt legendum quattuor semis: acfati enī tres idēz
sextarij olei. vncias quattuor z quinquaginta capiunt.
rotuli vō quattuor: octo z quadraginta tantū. In de-
scriptione quoqz p̄fectionis anacardine. canone .v.
acfati legi tria q̄uis in q̄busdam exemplarib⁹ corru-
pte legat asclepi. *Sera*. vō acfati scripsit. *Salabbas*
cados tres z exposuit cadum p̄tinere vncias decem
octo. Rarissime itaqz legimus acfati frequētissime
vō kist. canone scđo de cucumer asinino in mēbro
rum nutrimentū arcola. Nī decoquit radicis eius li-
bra media cū duob⁹ kist vini scripsit princeps *Sera-
pio* similiter de simplicib⁹ ca. eodē accipiat de radi-
ce eius libra media z terat cum duobus kist vini.
Dioscorides in greco exemplari tis rizis laudā in
litro metadijn zeston malis ta libycō lijnin in latino
Selibra radicis eius in vini restis bullita duabus.
Ecce quod *Dioscori*. restē. arabes kist vocauerē.
Corruptus vō videt qui sequit tā *Scrapionis* qđ
principis textus locis allegatis. s. z dentur omni die
tres onolofiat in potu de decoctione eius radicis:
quoniā minima esset portiois quātitas tres onolof-
iat qđ drachma media tantum cum onolofiat obo-
lum significet. ser autem oboli faciunt drachmā vt
preostēdimus. tractatus secundi ca. j. z cap. obolus.
Dioscorides etiā vbi supra non obolos tres: s. cia-
tos tres dari de decoctione iussit. in exemplari gre-
co didone ecton tyn cyatis y. Ciatū autem tres semi-
cotilā faciunt vncias. s. quattuor z semis. *Seli-
bra* radicis eius inquit *dioscorides* in latino restis
bullita duabus trita z accepta ciatis tribus per tri-
duum ydropicis humores vcntris spargit. confir-
mat hoc *Rasis*. Continē. xxij. ca. *Dei*. de cucumer
re silrasinino: qđ decoctionis antedictę vncias quat-
tuor semis dādas scribit. Itaqz apud *Scrapionē*.
z principē castigāda est littera: vt non onolofiat tres
sed ciatū tres scribant. Qm̄ vero hec quasi digressi-
tes diximus redeamus vnde digressi sum⁹: vt offē-
damus apud arabes *Kist* frequētissime scribi: p̄ eo
qđ nos sextarium. greci restem scribūt. quāradecim-
ma tertij tractatu quarto de cura asclitis in medici-
na de squilla: quā paulo ad litterā princeps acce-
pit. Deccoquātū inquit squille libe due in *Kist* vi-
ni tribus. *Paulus* practice. iij. ca. xlvij. cura eadem.
Et hoc inquit est valde bonum. interioris squille li-
bre due: in vini austeri restis tribus. item. xxij. ter-
tij Tractu. ij. de epithimatis⁹ z emplastris ad scia-
ticā. R. picis humide zē. z paulopost itaphisagrie
Kist vñā: est cotile due inquit princeps *Galenus*
quoqz. vij. mēm̄ir: descriptiōe diacodion fm mē-
tē p̄p̄iā mihi autem inquit experientias habenti de
p̄dictis

predictis constructionibus: visa est esse melior illa in qua
p quolibet recte vno aque: ponitur cotidie decem:
sicut scripsit criton. *Alexander galeni verba:* quasi ad
litteram referens mitte inquit in sextario vno aque: pa
paueris capita decem. *Aluicena canone. v. tractatu. vi.*
in sirupi de papauere descriptione: opus inquit vt ac
cipiatur centum papauera viridia vel media et deinde
de piscianis super ea. *Risist* decem aque pluvialis. *Gal
lenus* restem. *Alexander. Sextarium. Aluic.* *Risist* scri
psit: paulus quoque. vii. practice descriptione dia
codion. Item lib. iiii. de nervorum vulneribus aceti re
stem vna: picis libra vna: oppositio vncias tres:
qua eandem scribens *Aluicena. vi. quartu. de cura mor
sus a cane rabido: Risist vnum. Serapio practice. vi.*
similiter de cane rabido. Aceti libra vna et media.
Item. vii. practice descriptione tiriace vini acuti.
Risist duo: et sunt libe tres. Ex his euidenter appa
ret: vt videri. mensura illam que a galeno: *Paulo
Bioscoride et Alexandro. vocat restes vel sextarius*
apud principem *Risist* appellatam. apparet etiam. *Risist*
non esse mensuram illam: que ordi vncias capiat de
cem octo. vini vel aque septuaginta: mellis centum octo
quod apud principem in pluribus exemplaribus cor
rupte legitur. Hoc etiam non omittendum videtur: quod
apud *Dalyabbari practice decimo tiriace descri
ptione* vbi *Paulus restem serapio et princeps Risist*
Stephanus cadum semper scripsit: vocabuli proprie
tatem minime seruans: quoniam cadus non sextarius vnu
tantum: sed duos et septuaginta capit est enim attica
amphora vt *piscianus*: vel metreta vt ignotus gre
cus: vinarum trium capax mensura: quod et *Plin.* sen
tire videtur lib. xiii. de cesaris liberalitate: quem trium
phi sui cena: vini phalerum amphoras centum: chii ca
dos centum distribuisse testatur. Idem scribit a *ianue
se* *Papia auctore. Abusus itaque vocabulo videtur ste
phanus qui restis vel sextarii loco: cadum scripsit.*
Decimo quoque practice olei nardini descriptione:
olei sistami cadus quinqz et est in cada libra et media
Quod peccati genus *Aluicena* quoque interpret. xx.
ij. capi. xxi. frequenter. et alijs aliquando locis incur
risse deprehendit. ex quibus omnibus colligimus.
restem sextarium. *Risist* ac lat vel ac lat nomina esse si
non minima. mensuram importantia. que sexta cogni pars
est. si *Risist* italicum aut sextarium italicum intelliga
mus non autem atticum aut romanum.

Cap. xj.

Cotila congi quid est pars est duodecima sextarii
medietas. multa magna tria. oxibassos quatuor. cia
tos vero sex capiens pondere autem olei vncias no
ue. vini vel aque decem mellis tresdecim semis. quaz
greci cotili triblim: *Triblions* Arabes corboni co
tilum et interdum cotila. *Hostri* emina. *Stephanus*
aut sepe mena appellat. *Simon* tri exponit eam aucto
re *Galeno* vncias nouem. id est duas et septuaginta
dra chmas auctore vero *Isidoro* drachmas sexagin
ta tri. quorum vtriusque verum est secundum diuersas tamen

observationes. quoniam *Galenus* coes. *Isidorus* atticos
sequitur quorum mensura ad coes relate. minores sunt
subseggnta in proportionem: vt sexaginta. ad duo et
septuaginta. Nec hoc a vero dissentire vt his quod co
munium mensurarum ad atticam habitudinem no
runt. Quod autem ab ignoto greco videtur dici. cotila est
oxibassi duo: non putamus verum quoniam contradicit pau
lo serapio principi ac *pisciano* et postremo ipsimet
dicenti cotila habet vncias nouem. Quare videtur illud
non ignoti greci dictum. sed superadditum aut scri
ptoris vicio deprauatum.

Cap. xij.

Coenix ex *Bioscoride* cotile tres ex ignoto greco
et *pisciano* octo sextarii l3 quatuor italicum.

Cap. xiiij.

Chinica ex *Bioscoride* idem.

Cap. xiiij.

Emina idem quod cotila *pisciano* teste. Et cotilas
quod si placeat dixisse licebit eminas geminas recipit
sextarius vnus. Habet autem emina vt in cotila di
ximus ciatos sex non noue vt scripsit *Simon*. Cum
enim sextarius ciatos duodecim tri continet: non
poterit eius medietas nouem continere quoniam si sic de
cem octo ciatos sextarius contineret. et tunc ciatus eet
pars sextarii decima octaua non duodecima sicut
piscianus testatur. Sextarii ciatus pars est quod est vn
cia libre. Quod si concederet cum ciatus sit vncia
et mediam capiens mensura tunc sextarius decem
octo continens ciatos libras duas cum quadrante cape
ret olei vncias septem. s. et viginti. Et consequenter
amphora que teste *Paulo. festo. pisciano* principe
ac *Serapione* octo et quadraginta capit sextarios duas.
s. et septuaginta libras olei tri centum et octo contineret
mellis vero centum duas et sexaginta: quod auctoribus
antedictis omnibus contradicere videtur. Non igitur
vt concedendum. quod emina ciatos non capiat: mul
toque minus: quod vncias viginti aut grana vnde cum mil
lia quingenta viginti. quod idem est. hoc enim dato cum
emina sit sextarii medietas. tunc pars equaret totis
imo maior esset emina scilicet sextario. quoniam sextarius
est vncie decem octo. vt i verbo sextarius italicus. Ca
stiganda vt igitur *Simonis* expositio: vt dicat emina
ex sextarii medietas ciatorum sex mensura. Vbi autem
dicitur quod emina romana est vncie viginti. aut grana vn
decim millia quingenta viginti prima abraha litera mina
romana non emina legendum videtur vt dicatur mi
na romana vncias viginti pendet aut grana vnde
cim millia quingenta viginti. et tunc inter *simonem* et
auctores antedictos nulla de hoc erit controuersia.
Et forte taliter scripsit *synon* sed scriptorum negligencia
fuit deprauatum. *Id alexandrum* vero de lacte dis
sintericis dando. que *simon* adducit. vt ostendat emi
na noue ciatorum ee mensuram temptemus et. vt tota
impleatur emina. Sciendum quod liquidorum mensu
rabilium apud medicos: lenissimum est oleum grauissi
mum mel: vt tractatus huius ca. primo diximus. mel

De ponderibus. p 3

ctis fuisse superaddita.

Cap. xvij.

Calix est fiale siue cotile medicatas. mēsurā. sciatōrum triū: pōdere vncias quattuor et semis habens. Testat concordia Rasio. iij. ptenentis carta. lxxiij. colūna prima descriptione. ij. pillarū ad asma cuz se ipso lib: o eodē carta. lxxv. col. j. circa si. descriptōie itēz pillarū ad asma q̄ sunt pene eedē cū primis cū Alii. x. iij. tractatu p̄so. c. xl. de cura asmatis descriptōie pillulaz earūde ralis post pillulas cart. lxxiij. descriptas iussit dari aquā mellis ad fialā mediam carta vero. lxxv. ad modū vnius calicis. Alii. vero cotilā mediā. Idē ergo ē p̄ hōz cōcordiā calix vnus qd̄ fiala mediā. S; nala mediā vel cotila mediā est vncie quattuor semis vt in vbo fiala igit̄ calix est mēsurā vnciaz quattuor semis. Quare mēdosa videt̄ vtraz expositio in rasi superaddita tam fiale medicē q̄ calicis vnius cū vtrūq; exponat vncie nouē: quare vtrōbiq; scribēdū vī vncie quattuor semis: et non nouē hoc enim dato pars equaret̄ toti qd̄ est ipole.

Cap. xix.

Cugillas. vt in verbo mīstrum commune magnum mensura est cotile pars tertia pondere vnciarum trium capax.

Cap. xx.

Coribassus ex principe Paulo et Serapione ciatus est cū dimidio. cotile pars quarta. pōdere autēz obseruatiōe cōi drachmas h̄z decē octo olei. vini vī aque viginti. mellis septē et viginti. obseruatiōe vero attica drachmas h̄z olei quindēz tñ vini vel aq̄ et mellis scdm̄ p̄portionē sepius dictā. Quod vero apud ignotū grecū legīt̄. coribassus h̄z ciatus tres. i. vncias quattuor semis nō vī vep̄ qd̄ ēt ab eodē dr. h̄z vncias duas et stagia duo si diceret̄ et drachmas duas: videret̄ vep̄. Hanc mensurā Plinius acetabulū Serapio et princeps Aclunessī vocitant Aep̄ princeps loco drachmarum decem octo: darchimet scripsit decem octo. Interdum acussī legitur vt apud Serapionem cap. de Titimalo: cuius tamen textus vī mēdosus dū dr. Alii accipit̄ ex semie et folio eius pondus duoz acussī et bibitur faciunt idē qd̄ ipsum lacrimū. et similiter textus ralis vī mēdosus cōtinētis. xxiij. ca. eodē cū dr vnciā vna et mediā vī legēdū ex Bioscoride coribassī medij q̄ritas drachme. s. nouē quez auctorē tā Rasis q̄ Serapio testant: folia inquit Bioscorides latinus multū collecta seruāt semē et folia eius coribassī dimidiati mēsurā potata virtutez lachrymī ipsi cōplēt in greco exēplari plitos imissis ozi vaphi potizomēna.

Cap. xxi.

Clunessin apud principē: Aclasse apud Serapione ex cōcordia vtriusq; cū Bioscoride de cucumere siluestri est coribassus: vbi enim Bioscorides: Coriz radicū eius quarta parte coribassī i latino exēplari in greco ton tertarton ozi uaphu. Serapio q̄rit Aclasse: Aliicēma. Clunessin scripsit. Nec pre-

reūdū vī q̄ Bioscorides et Serapio ex succo radicis et corio eiusdē simul medicamen compositus faciunt ad idropicos princeps ex vtroq; disiectis vnū simplex: vtens disunctiua aut que coniunctiue videtur intelligenda aut. s. pzo et.

Cap. xxii.

Cassus ex cōcordia serapionis cum Bioscoride et Plinio: capitulo de psillio est oribassus. Ad rami cem puerorum inquit Serapio: Accipiat de psillio quantitas duorum Kassus: iteratur et infundat i duabus sotilis aque bioscorides enterocelicos infantes et foras habentes ymbilicos in cataplasmate adhibi tum psillum maxime curat oribassū vno tritum: et in duab; digitis aque infusus in latino in greco vō ozi uaphu plitos en dijn cataplastomenō sin ozi. Pl. li. xvj. ca. ix. Acetabuli mensura sextario aque: densat et p̄trahit: terrere opz et. Quare videtur legēdū in Serapione quantitas Kassus vnius non duorum ex concordia Plinii et Bioscoridis: Item capit. de Ruta cum sumitur inquit Serapio ex semine eius quantitas Kassus cum vino Bioscorides oson ozi uaphuton spermatos en inopotentos in exemplari greco et in latino oribassus seminis ipsius bibitus capitulo similiter de origano scripsit Serapio si bibitur ex eo sicco quantitas Kassus scū aqua et mel: superfluuitates melancolicas et cetera Bioscorides oribassī quantitas ozi uaphu plitos legīt aliquādo Kassus: vt capitu. de origano apud Serapionem idē ex his et capitibus duobus superioribus inferri posse videtur oribassum Acetabulum Aclussī Aclunessī Aclunessin Aclasse Kassus vel Kassus nomina esse sinonima mensuram eandem importantia cotile sci licet partem quartam drachmarum decem octo pondus capientem obseruatione cōmuni Attica vero quindēz tantum.

Cap. xxiii.

Cassius vel Kassius ex cōcordia principis canonē. v. cum Balyabbate practice decimo et Serapione septimo breuiarij descriptione alkanzi mensura est cīpria et videtur eminam siue cotilam significare. B. inquit princeps loco antedicto granorum mirti cassitū semis. Balyabbas granorū mirti semis eminam et apud quosdam eminam: de quorum numero serapio forte fuit: qui granorum mirti libram vnam scripsit: atticam quidem intelligens libram quā et septuaginta constantem drachmis: vncijs. s. nouem cum tribus octauis: quam tribus drachmis tantum maiorem emina tractatu. ij. de ponderibus in libra ostēdimus: hec videtur cassitū significatio quāuis apud mundinum et ignotos quosdam exponatur mensura vnciarum quindēz: quod rationi cōsentaneum non videtur quoniam medicina quam descripsit Rasis. viij. cōtinētis de colica carta. cxcir. colūna. ij. infra mediū: quam dicit constare ex stercore columbino cassitio vno: aneti pugillo vno: et aque rotulis duobus decoquendis donec rotuli

medietas remaneat si vnciaz quidecim mensura castitius sit adeo spissa redderet vt potabilis fieri nullo modo posse videat. Aduertendū picipis textū sextadecima. iij. positū de colica cap. de cōpositione medicinaz solutiū flegma videri mēdosuz cuz dicie. Solutiū aliud forte. B. castitū vñū fimi colūbini: et manipulū vñū aneti et danich aque daurach videt legendū. i. libze tres. Nec audiendus pandectarius scribēs Castitū appellari Stercus colūbini deceptus ex mō scribēdi vnitatē. Totam. n. vtriqz punctis signatā nō numeri sed expositionis signū credidit: qd tñ erroris genus nō pādetario viro doctissimo tribuendū dixeris sed eoz alicui potius: qui priorū cōmentaria supplere volētes: ea sepiissime maculant et sua multa corrupte dicta aliorum benedictis sine pudore cōmifcent.

Cap. xxiij.

Ciatius mēfura que cotile vel emine pars est sex- ta mistri magni cōis dimidia pōdere obseruatione cōi capiens olei drachmas duodecim vini vel aque tresdecim et scripulū mellis vero decēcto testat paulus ignotus grecus et princeps hāc mēfurā arabes coatum interdū conos appellant aliquid almunesi alcantu vel alcantus vel alcoatus.

Cap. xxv.

Cuabii ex cōcordia rasis. v. cōtinētis. car. cxxij. colū. j. supra mediū cū galēo. viij. miemir auctore archigene apud vtrūqz est ciatius: qd si fuerit inflama- tio ingratas cū interiectione lamētabili absqz febre et. da in potū qdes ad modū triū cuabij cū aqua frigida bis aut ter. Gale. vbi supra alijs vero que circa sōm molestus his qdem gbus adurē sōus cū ex solutione et lipotomia vel in appetibilitate ex qua cūqz causa preter febrē ciatos tres vel quattuor aq frigide da forbere bis aut ter per intervalla.

Cap. xxvj.

Briala ex cōcordia principis. iij. primi de regimi- ne aque et vini cū Rasi. xxv. cōtinētis cap. j. de cano- ne cibi et potus: est ciat. Sup cibū tñ ingrat pīceps brialas duas aut tres biberi nō nocet ei qui pīueuit. Rasis qz in autūno debes potui sup cibū aut post in modica quantitate tribus ciatis.

Cap. xxvij.

Coanufuz decio septimo cōtinētis: de cura ethi- ce: pugillū significat mēfurā. s. ciatoz duoz ex cōcor- dia Rasis et galeni decio de ingenio sanitatis circa finē quē rasis adducit loco supius allegato.

Cap. xxviij.

Mistrū cōe parūū qd et chima parua dicie: ciatū medietas est: testibus paulo serapione et principe bz aut pondere drachmas sex olei: vini vel aque scripu- los viginti: mellis vero drachmas nouē verū Sera- pio muchitū parūū princeps mēstrā appellat. Se- rapio itē et princeps p. drachmis sex darchimet sex scribunt: p. scripulis vero viginti scripsit princeps goimie viginti ex quo facile scripi pōt Darchimet apō

arabes drachmā goimiā scripulū significare vt i. ver- bo gozmiā. trac. ij.

Cap. xxix.

Bachates parua ex cōcordia serapionis practice. iij. capi. quodecimo: cū Zui. canone. v. sūma. ij. trac. vi. et bimafui cōtinētis. v. carta cētesima quinta et vi- gesima: colū. ij. supra mediū: est drachme quinqz. In descriptione medicine de succo granatoz et mēte ad vomitū. B. ingt bimafui succi granoz granatoz dra- chmas triginta succi mente drachmas decē. Zui. suc- ci granoz granatoz drachmas triginta mente et sūm- brii añ. drachmas quinqz. Serapio succi granatoz sūm- drachmas triginta succi mēte sūmbrij añ. bachatem parua. Idē igitur videt drachme quinqz et bacha- tes parua. Cōfirmat ex Zindromatho octauo mie- mir vt scribit a galeno ex theo doro quoqz pīsciano practice. iij. cap. vi. paraso incidēte sōo et. ex paulo. itē practice sūm. iij. cap. xxxvij. ex rasi et. v. cōtinētis lo- cis pīplurimis auctore pīpue bimafui g oēs medi- cinā pīdictā describentes granatoz succū triplū po- nūt ad mente succū: Quare cū et apud Serapiones granatoz succus sit drachme triginta mēte et sūmbrij erit drachme decē bachates ergo due succi drach- me decē erunt. Et cōsequēter bachates parua vna drachme quinqz vt scripsit princeps.

Cap. xxx.

Mistrū atticū magnum ex dioscoride cotile atticē pars est decima octaua scripuli. s. decē. i. oboli viginti nō quattuor et viginti sicut apud Ignotum grecus legitur asserentē tāū stagioz. i. aureoz pondus.

Cap. xxxj.

Mistrū atticū minus ex eodem Dios et Ignoto greco et pīsciano oboli qdecim: est. n. pars quarta cia- ti: seragita capientis obolos obseruatōe qdem atticā cōi. n. obseruatōe: duos et septuaginta capit.

Cap. xxxij.

Conos ex cōcordia Serapionis et Dioscoridis cap. de absinthio et de ciclamine ciatius est: virebiqz. n. vbi a Serapione conos a dioscoride ciatius scribi- tur: Item ex concordia eorumdem de vrina cū rasi. viij. continentis capitulo de Zdropisi vbi enim Dio- scorides et Rasis dant vrine caprine ciatium vnum cum drachma vna spice Serapio conon quamuis apud gallenum nono miemir de cura ydropisii au- ctore archigene scribatur vrine caprine coctearium vnum cū spica qui locus videtur deprauatus, et scri- bendum ciatius.

Cap. xxxij.

Mistrum atticum iustissimum ex Dioscoride obo- li octo.

Cap. xxxij.

Cianes mēfura que obseruatōe cōmuni parūū cocteariuz dicitur: habet aut pondere obseruatōe cōmuni drachmam vnam siue obolos sex obserua- tione vero atticā obolos quinqz tantū atticā coctear- ria minima duo teste pīsciano.

Cap.

Cap. xxxiiij.

Cox duplex parua & magna. Parua quā igno-
tus grecus ponticā vocat h3 riteratia decē octo apb
ipsum scripulos. s. cōes tres aut drachmā cōez vnā
aut cocleariū paruum vñū. qđ & Serapionis cōcor-
dia primo practice. c. xxxij. descriptione medicine ad
epilepsiā cū Rasi. j. cōtinētis. c. j. & cū Alexā. de cu-
ra epilepsie vñ testari. Sed ex medicinis simplicib⁹
inquit Serapio. ēpiretrū terat & misceat cū melle
& def ex eo cocleariū vñū. Et Alexander similiter
de epilepsia. Et maxime ad istā facit pīretri radix tri-
ta cum melle vt electuarium composita dabis autēz
exinde cocleariū Rasis vero vbi supra. Medicina i
quit valde bona & expta. R. sissilecos ꝛc. Sumat ex
ea quantitas nucis & infra. Et medicinis facilibus
est pīretrū mixtū cū melle & exhibitū in quantitate nu-
cis: verū apud Serapionē & principē describit nux
parua habere seminet. i. obolos septē drachmam. s.
vñaz eius sextam: qđ & rasis ad almanforē lib. viij.
c. de opio videt semire. duz dixit def de tyriaca ab
auellane ad nucis magnitudinē: ac si diceret. a kera-
tīs decē octo. ad vñū & viginti. i. ab obolis sex ad se-
ptē. tra. iij. c. xxxiiij.

Cox magna vñ nux regalis vocata. ab ignoto gre-
co: tres h3 aureos: aut drachmas quattuor apud eū
dem. & est semuncia verū apud Serapionē & princi-
pē: nō drachmas quattuor: sed duas tri: & drachme
tertiā. i. obolos quattuordecim quos illi vocāt semi-
net quōtēs autē apud nros nux absolute scribit mi-
norē intelligendā arbitramur.

Cap. xxxv.

Coclear minimū obseruatiōe cōi: semidrachma
est pondere ex concordia principis dioscoridis. pau-
li & plinij. Sedo canone. c. de aloē in mēbroz nutri-
menti areola. Qñ inquit princeps bibunt ex eo co-
clearia duo cū aqua frigida & tepida infringit appe-
titū salum: Similiter Bios. coclearioz duozū pon-
dere in greco exemplari cochliariō plistos q̄uis in
latino legat ciatis duob⁹. Paulus practice septio
de purgantibus coleram. Aloe drachma vna cum
mellierato def. Si min⁹ def vt tres oboli: solū ster-
cus euacuat Plin. libro. xxvij. ca. xij. de Aloe. Con-
firmat stomachum bibitū drachma vna. Ad stoma-
ci vero dissolutionē duobus ciatis aq̄ frigide coclea-
ris mensura bis terne inde. Biosco. & princeps co-
clearia duo Plin. & Paulus drachmā scripserūt. tā-
tundē igitur est coclearia minima duo: quātū drach-
ma vna: ex horuz concordia. Minimū igitur coclear
semidrachma iure dicitur.

Cap. xxxvi.

Coclear paruum drachmā integrā pōdere capit.
Testat cōcordia dioscoridis ca. de castoreo: cū ga-
leno vñdecimo de simplici medicina cap. eodez. Plin-
io inquit dioscorides latinus q̄ ex plenitudine spa-
tū patiunt aut tremorē nervozū vñllimū castoreū
datū multa drachma vna aut cocleario vno. Gale-

nus vbi supra vt dicat aliquis tepidā febrē patiēti-
bus castoreū cum pipere albo quātitate coclearij d
vtroq; p mellieratū. Et galeni verba referens Rasis
continētis. xxj. simplici. ccj. Castoreū inquit ē maxi-
mū iuuamentū: cū patiens est absq; febre: aut eius fe-
bris est lenta: sicut illa que apparet in senibus & illa
q̄ est i litargia: qz plures ex his nos liberabimus cū
pipere albo & castoreo pōdere aurei vñius de quo-
libet cū idromelle: ecce vbi Gale. cocleariū rasis au-
reū scripsit: qui drachma exponēdus vñ ex arabum
vulgata cōsuetudine aureū p drachma frequētissi-
me scribētū vt multis in locis oñdimus: & adhuc ex
Bioscoridis & Plinij pcordia cū Rasi de castoreo
plane pūncit. Castoreū inquit Bioscorides in lati-
no exēplari bibitū cū pulegio drachmis duab⁹ men-
struis imperat in greco ēt potis garmeta gliconos
olcm plitos dyin Plinius dari drachmas binas sa-
tis eoz que adiciūtur singulas Rasis cū sumuntur
ex eo & mēastro siluestri añ. aurei duo. puocat men-
strua vbi illi drachmas: hic aureos scripsit.

Cap. xxxvij.

Coclear vero magnum: exactio medico illustri
greco: georgio valla interste est mēsurā que mistri
cōis parui ps est tertia duas quidē pondere capies
drachmas: sesquieragiū. s. i. aureū cuz dimidio: qđ
idē ē qđ drachme due vñ sicillicus. i. vñcie ps quar-
ta: verū ex cōcordia Alexandri pauli & principis de
apātib⁹ renuz vñ q coclear magnū sit sesq; drachma
i. drachma & media solū nō due. R. inquit Alexan-
der lini seminis pulueris drachmas duas amili dra-
chmam vñā: dabis in aqua coclearium vñū ad bi-
bedū. Paulus selini partes duas amili partē vnam
bibant cocleariū vñū: Et vero princeps ex potioni-
bus expertis inquit est illud qđ recipit seminis lini
pondus aureoz duozū amili aureū vñū: & est due do-
ses cū aureus p drachma hoc loco accipiendus sit
vt scripsit Alexander a quo & paulus & princeps ac-
cepere: qđ diximus medicamen & aggregatū ex tri-
bus drachmis diuidendū in doses duas equalēs:
vt scripsit princeps: quaz vtraz sit cocleariuz: vt ex
pressit alexāder sequi videt: coclear magnū dicēdū
mensuram: que mistri cōmunis parui pars ē quar-
ta non tertia drachma. s. & media: nō autēz due. Cui
sententie consonare videtur Serapio. v. practice. c.
xxxv. descriptione Biamargaritonis. Detur inquit
ex eo cocleariuz aut duo coclearia & sunt aurei tres
id est drachme tres.

Cap. xxxviij.

Coclear autem maximum est mensura: que cia-
ti pars est: tertia pondere semunciam capiens: quod
mellarium dici posset cuius serapio & princeps de
ponderibus tractantes & mensuris meminerunt.
De quo Serapio iterum practice. v. ca. xxxiiij. circa
finem butiri inquit vaccini & mellis añ. coclearium
vñū: & est drachme quattuor.

Cap. xxxix.

C Flagrim apud Serapionez ca. de squilla: ex cōcordia Bioscoridis cū eo. ca. eodē parū coclear significat: Accipiat inquit Serapio ex squilla assata ps vna ex sale assato et trito partes octo et def in ieiūno pondus vnius salgerim ad laxandū ventrē. Bioscorides squille pars vna. salis assī partes octo accepto cocleario vno vel duobus ventrem mollit. en merostis scillis alon opton meriocto didomen coclearion enidio. Rasis ē cōtinētis. xxi. Si sumeret pars vna ex squilla assata et octo pres salis similiter assati et simul terrent et darex ex eis pondus aurei vnius laxaret ventrem aureuz pro drachma scripsit rasis paruum inuens coclearium.

C Cap. xl.

C Sabaliel ex cōcordia serapionis cū bioscoride ca. de scamonea significat coclear minimum pondus. f. drachme medie et dosis eius inquit Serapio sit fm fortitudinem eius qui sumit et scda dosis sit sabaliel triū. Et media duoz sabaliel et parua vni Bioscorides in greco exemplari loco sabaliel cocleariuz scripsit dmamin tomen te lijn tria coclearia meson in latino nihil eorum legimus. in. viij. Almasore. c. liij. s. sca. of Minus qd de ea dat est sexta pars drachme vnius. i. obolus grana. f. duodeciz. Plus vero quātitas duarū tertiaz drachme vnius. i. scripuli duo. xxiij. Cōtinētis. c. de scamonea sumpta in pōdere aurei medij aut dāich quattuor et medij cū sirupo melis laxat colerā et flegma. Et sufficiens sumptio eius ad leniēdū vētrē in quāti tate danich triū tñ i portione et magna i quāti tate danich quattuor et medij sera. viij. practice. c. xij. et portio eius integra scdm snias antiquoz ē nouē Kirat s. fm sniam modernorum est duo danich. Nec quis dicta sunt pter intentum principale non inutilia forte videbunt.

C Cap. xli.

C Colananos apud Serapione. c. de sulphure exponit: Coclearium: ex cōcordia eiusdē cū Bioscoride ca. eodē recte exponit. Qñ accipit de eo inquit Serapio quantitas vnius colananos et sumit in potu cū aqua aut cū ouo forbilicurat icteritiā. Bioscorides cocleario in ouo forbili accepto prodest in latino exemplari in greco vō apocateride ce ton icteron cocleariu plitos.

C Cap. xliij.

C Paclanariū vel faclanariū ex cōcordia Bioscoridis et Serap. de conditō: qd struction Bioscor. nominat. idē ē et ipm q cocleariū Ab ytroqz dñ cū melle datū mouere vrinā a Serapiōe pōdere paclanarij. a bioscor. coclearij syn meliti coclearion plitos. Itē ex cōcordia eorūdem cuz principz pli. et paulo. c. de aloē.

C Cap. xliij.

C Aben mensura est eadē quod Rm romanū: que pōdere qdē hz olei vncias viginti vini vel aq duas et viginti pauloplus mellis triginta. Et ita castiganus videtur Serapionis textus cum dicitur. Aben mellis ē mine duc aben olei est minā et media: quo-

niā mendosus videt. Si enim intelligat vt sonat p portio mellis ad oleū seruari nullo pacto poterit: q est sesquialtera. Quare legendū videt. Aben mellis minā et media et romanam intelligo. Aben olei minā vna idest vncie viginti. Sicut de ciub mellis scripsit princeps: qd idem est qd aben: et tunc mellis ad oleum seruabitur proportio sesquialtera. f.

C Cap. xliij.

C Ciub mensura que et aben et est vt scripsit princeps mellis hñs libras duas semis. i. vncias triginta: olei vero minā vna tñ nō minā et mediā vt apud principē corruptis exemplaribz legis minā tñ romanā opz intel ligas aliter forte pateret instantiam.

C Cap. xlv.

C Eberie apud principē tertia quarti: de cura lepre. i. decoctione ad leprosos videt idē qd ciub. f. Rm romanū. Bartholomeus tñ montagnana in cōsilio ad leprosos. eandē describens decoctionem loco eberie libram scripsit.

C Cap. xlvj.

C Medimnus ex his que colligunt ex paulo Bioscoride. et Disciano videt mensura rez siccarū. sex capies modios cuius medietas est amphora italica modioz triū capax. octo. f. et quadraginta sextariū mensura quarta vero pars amphora itē vocata modij vnius et medij mensura: quattuor et viginti capiens sextarios. qz medimn⁹ modios sex capit italicos septē vero atticos ex Bioscoride et paulo et Disciano. Quibus assentiri videt plutarchus in Etico. quem donasse vniuersos athenienses frumēto pmet morat: ita vt singulis septē modij tritici darent q modus mēsure medimn⁹ athenis appellat. Modij aut septē attici faciunt cōes vel italicos sex paulo minus. Apud ignotū grecū medimnus modioz sex cū tribus octauis legis. dicit. n. medimnū cōstare ex sex centū duabus que diuise per sexdecim q est numerus zestium ex quibus constat modius dabitur sex cū tribus octauis

C Cap. xlvij.

C Artaba mēsurā egiptia. modios tres italicos et modij partē tertiā capiens. vt Discianus testat. Itaqz decē modijs explebit artaba triplex. Apud paulum habet modium vnum tātum.

C Cap. xlvij.

C Modius mēsurā est que hz apud bebreos duos et viginti sextarios pñneret: apud nostros tñ sexdecim tñ cōtinet testat. Discianus q dicit amphorā mensurā pedis qdrati tres capere modios. sed diuisis octo et qdraginta sextari⁹ ex qbus cōstat amphora per tria pueniūt sexdecis. ergo modius qui est amphore pars tertiā. sexdecim completur sextarijs.

S I N T S.

C Explicit libellus de ponderibus ac mēsuris medicinalibus Domini Vincentini Breignanci.

Tabula.

Tabula Libri primi Plinii De egritudinibus
membrorum animalium et spiritualium.

Tractatus primus De egritudinibus Capitis continens capita duodecim.

Ad dolorem capitis. cap. j.	car. ij.
Ad cephalalgiam. cap. ij.	car. ij.
Ad emigraneam et temporum dolorem. cap. iij. car. ij.	
Ad pyrias porriginis et pruritus. cap. iij. car. ij.	
Ad ulcera in capite manantia. cap. v.	car. ij.
Ad alopitiam. cap. vi.	car. iij.
Ad capillos denigrandos. cap. viij.	car. iij.
Ad morbum comitalem. cap. viij.	car. iij.
Ad litargicos. cap. ix.	car. iij.
Ad somnum puocandum. cap. x.	car. iij.
Ad freneticos. cap. xi.	car. iij.
Ad epilepticos. cap. xij.	car. iij.

Tractatus secundus De egritudinibus nervorum continens capita tria.

Ad hucros brachia manus et cubitos. cap. j. car. iij.	
Ad nervos scapulas et ad omnia. cap. ij. car. iij.	
Ad paraliticos. cap. iij. car. iij.	

Tractatus tertius De egritudinibus oculorum continens capita decem.

Ad dolorem oculorum. cap. j.	car. iij.
Ad oculos sanguine suffusos. cap. ij.	car. iij.
Ad lacrimas oculorum stringendas. cap. iij. car. v.	
Ad lippitudinem vel ad eos qui catos oculorum contritos habent. cap. iij.	car. v.
Ad caliginem oculorum. cap. v.	car. v.
Ad aciem oculorum. cap. vi.	car. v.
Ad leucomata vel cicatrices et maculas. c. viij. car. v.	
Ad pilos ad ulteros oculorum. cap. viij.	car. v.
Ad caligines cecitatis vel ut crassitudo abster- gatur. cap. ix.	car. v.
Ad maturandas egilopas. cap. x.	car. v.

Tractatus quartus De egritudinibus aurium continens capita quatuor.

Ad dolorem auricule vel aqua ingressus. cap. j. car. vi.	
Ad dolorem aurium. cap. ij.	car. vi.
Ad dolorem aurium antiquum fetorem et odo- rem. cap. iij.	car. vi.
Ad aurium imbecillitate vel surdos et eos qui mi- nus audiunt. cap. iij.	car. viij.

Tractatus quintus De egritudinibus nasi continens capita sex.

Ad catarrum. cap. j.	car. viij.
Ad ulcera narium et omnia vulnera vetusta. cap. ij.	car. viij.
Ad fetorem narium et polipum. cap. iij.	car. viij.
Ad profluvium narium. cap. iij.	car. viij.
Ad sanguinem de naribus effluentem. cap. v. car. viij.	
Ad stillationem narium ex humore. cap. vj.	

Tractatus sextus De egritudinibus oris et gingivarum continens capita septem.

Ad vitium oris. cap. j.	car. viij.
Ad vulnera oris. cap. ij.	car. viij.
Ad vulnera oris siue tumorem gingivarum. cap. iij. car. viij.	
Ad putredinem oris lingue siue palati et gingiva- rum. cap. iij.	car. viij.
Ad fetorem oris. cap. v.	car. viij.
Ad os saluosum et lippidum. cap. vj.	car. viij.
Ad os et labia. cap. vj.	car. viij.

Tractatus septimus De egritudinibus gutturis faucium et vix continens capita duodecim.

Ad vix distillate et fauces tumentes. cap. j. car. ix.	
Ad sanguinem ex presecisa vix nimium fluen- tem. cap. ij.	car. ix.
Ad tolles et tonsillas reprimendas. cap. iij. car. ix.	
Ad faucium dolorem. cap. iij.	car. ix.
Ad fauces limpidadas. cap. v.	car. ix.
Ad postura palati siue faucium. cap. vj.	car. ix.
Ad vulnera faucium aperta. cap. vj.	car. ix.
Ad sinagum vulnera et anginas. cap. viij.	car. ix.
Adfectio diamoron que facit ad tumorem faucium et oris vulnera et anginas. cap. ix.	car. ix.
Ad yngendum anginas. cap. x.	car. x.
Adfectio arteriaca ad raucedinem vocis. c. xj. car. x.	
Ad gule et cervicis dolorem. cap. xij.	car. x.

Tractatus octavus De egritudinibus dentium continens capita septem.

Ad dolorem dentium. cap. j.	car. x.
Ad dentes laxatos. cap. ij.	car. x.
Ad dentium molarium dolorem. cap. iij.	car. xj.
Ad dentes vitiosos vel cauos. cap. iij.	car. xj.
Ad dentifricium et dentes candidos faciendo- rum. cap. v.	car. xj.
Ad dentes molares vel ad omnes ut sunt incor-	

Tabula.

rupti. cap. vi.

¶ Ad dentitionē qñ infantes dentiūt. cap. vij. car. xj.

Tractatus nonus De

egritudinibus pectoris et pulmonis continens capita duodecim.

¶ Ad pectoris dolorem. cap. j.

¶ Ad tussim. cap. ij.

¶ Ad tussientium antiquas et diuturnas valitudines. cap. iij.

¶ Præimel ad slegmata incidenda. cap. iij. car. xij.

¶ Ad pñsicos. cap. v.

¶ Ad sñtbesim. i. extenuationem. cap. vj. car. xij.

¶ Ad sanguinem excreantes et pñsicos effectos. cap. vij.

¶ Ad sanguinem reiicientes. cap. viij. car. xij.

¶ Ad eos qui sanguinē de stomacho vel de vena satis emittunt. cap. ix.

¶ Ad pulmones. cap. x.

¶ Ad suspirium. cap. xj.

¶ Ad lateris dolorem. i. pleuresim. cap. xij. car. xij.

Tractatus decimus de

egritudinibus cordis continens capita quatuor.

¶ Ad cordis dolorem. cap. j.

¶ Ad cordis pulsum. cap. ij.

¶ Ad precordiorum dolorem. cap. iij.

¶ Ad cardiacos. cap. iij.

Libri secundi. De egritudinib⁹ mēbroꝝ nā- tū generatiuoz et mēbroꝝ extremoz.

Tractatus primus De

egritudinibus stomachi continens capita decem.

¶ Ad dolorem stomachi cum accidia et nausea et ad inflationem et defectionem. cap. j.

¶ Potio ad dolorem stomachi splenis et epatis. cap. ij.

¶ Ad calefaciendum stomachum et ad angustias eius. cap. iij.

¶ Ad confortandum stomachum. cap. iij.

¶ Ad digestionem stomachi. cap. v.

¶ Ad fastidium stōi et ad carbūculū. cap. vj.

¶ Pulvis ad tensuram stomachi vel ad defectionem siue ad vomitum. cap. vij.

¶ Ad singultum et vomitum. cap. viij.

¶ Ad ardorem stomachi et sitim. cap. ix.

¶ Ad ligulam et vomitum. cap. x.

Tractatus secundus

De egritudinibus epatis continens capita duo.

¶ Ad epar. cap. j.

¶ Ad hydropis initium. cap. ij.

Tractatus tertius de

egritudinibus splenis et fellis continens capita tria.

¶ Ad splenem. cap. j.

¶ Ad morbum regium. cap. ij.

¶ Ad yctericos. cap. iij.

Tractatus quartus de

egritudinib⁹ vē. et intestinorū ptinēs capita quoddecis.

¶ Ad os ventris stringendum. cap. j.

¶ Ad ven. dolorem et alia vitia. cap. ij.

¶ Ad lūbricos et tūcas necandas. cap. iij.

¶ Ad tormina. cap. iij.

¶ Ad ventrem temperandum. cap. v.

¶ Ad tenesinum. i. tenasmon. cap. vj.

¶ Ad coleram. cap. vij.

¶ Ad ciliacos. cap. viij.

¶ Ad fluxū ven. stringendum. cap. ix.

¶ Ad disintericos. cap. x.

¶ Ad disinteriam et lienteriam. cap. xj.

¶ Ad colicum dolorem. cap. xij.

¶ Ad intestini vulnera cōdilonata ysturas et raga-
das. cap. xij.

¶ Ad intestina rupta. cap. xij.

¶ Ad yleon. cap. xv.

Tractatus quintus de

egritudinibus renum et vesice ptinēs capita quatuor.

¶ Ad lumbos dolentes. cap. j.

¶ Ad renum dolorem. cap. ij.

¶ Ad vesice dolorem. cap. iij.

¶ Ad calculum. cap. iij.

¶ Ad incontinentiam vrine. cap. v.

Tractatus sextus de

egritudinibus virge et testiu ptinens capita quatuor.

¶ Ad vrendorum vitia si fornicatio sit vel veru-
ce. cap. j.

¶ Ad testes atq; ramices. cap. ij.

¶ Ad inguina. cap. iij.

¶ Ad intertrigines. cap. iij.

Tractatus septim⁹ de

Tabula.

egritudinibus apparētibus in extremis mēbrozum
continens capita tresdecim.

Ad sciam. cap. j.	car. xxv.
Ad core dolorem. cap. ij.	car. xxvj.
Ad geniculorū dolorem. cap. iij.	car. xxvj.
Ad tibiārum dolorem. cap. iij.	car. xxvj.
Ad tallozum dolorem. cap. v.	car. xxvj.
Ad tumorem pedum. cap. vj.	car. xxvj.
Ad pemiones. cap. vij.	car. xxvj.
Ad interdigiā. cap. viij.	car. xxvj.
Ad panariū dolorem. cap. ix.	car. xxvij.
Ad vngularum dolorem. cap. x.	car. xxvij.
Ad podagram. cap. xj.	car. xxvij.
Ad heruos 7 articulos tartidricos. c. xij.	car. xxvij.
Ad syderatos. cap. xij.	car. xxix.

Libri tertij De febribus : apostematibus. so.
cōti. 7 moribus animalū venenatorū.

Tractatus primus De
febribus continens capita sex.

Ad febres calidas intercidendas. cap. j.	car. xxix.
Ad emittitum. cap. ij.	car. xxix.
Ad febres periodicas. cap. iij.	car. xxix.
Ad quotidianas. cap. iij.	car. xxix.
Ad tertianas. cap. v.	car. xxix.
Ad quartanas. cap. vj.	car. xxix.

Tractatus secūdus De
apostematibus 7 solu. continuitatis continens capi
ta. xxxix.

Ad parotides. cap. j.	car. xxx.
Ad nucleum 7 cancerū māmille. cap. ij.	car. xxx.
Ad costarum fracturam. cap. iij.	car. xxx.
Ad lichenas. cap. iij.	car. xxx.
Ad elefantiasim. cap. v.	car. xxx.
Ad corporis salubritatē. cap. vj.	car. xxx.
Ad vulnera. cap. vij.	car. xxx.
Si quis ictu pugnum vel manum leserit. capi ta. viij.	car. xxxj.
Ad fracturam seu rupturā pellis. cap. ix.	car. xxxj.
Ad vulnera. cap. x.	car. xxxj.
Ad sanguinē ex vulnerib⁹ sistē. cap. xj.	car. xxxj.
Ad vlcera 7 vermes inatos vel ad nomas siue ad fistulas vlcerum. cap. xij.	car. xxxj.
Ad apostemata interiora. cap. xij.	car. xxxj.
Ad omnia apostemata exteriora vel tumores. cap. xiiij.	car. xxxij.
Ad collectiones vel tumores. cap. xv.	car. xxxij.
Ad scirosim ven. vel stomachi. cap. xvj.	car. xxxij.
Ad paniculas. cap. xvij.	car. xxxij.

Ad ciratas que sunt gladiole. cap. xvij.	car. xxxij.
Ad strumas. cap. xix.	car. xxxij.
Ad carbunculum. cap. xx.	car. xxxij.
Ad papulam noriam. cap. xxj.	car. xxxij.
Ad furiculos. cap. xxij.	car. xxxij.
Ad circinū q alij sonā vocāt. cap. xxij.	car. xxxij.
Ad ignem sacrum. cap. xxij.	car. xxxij.
Ad rubeam. cap. xxv.	car. xxxij.
Ad combusturam. cap. xxvj.	car. xxxij.
Ad exulturam frigoris. cap. xxvij.	car. xxxij.
Ad scabiem. cap. xxvij.	car. xxxij.
Ad papulas. cap. xxix.	car. xxxij.
Ad pustillas q vocant volatice. c. xxx.	car. xxxij.
Ad varos. cap. xxxj.	car. xxxij.
Ad verucas clauos 7 callos. ca. xxxij.	car. xxxij.
Ad pruritum corporis. cap. xxxij.	car. xxxij.
Ad impetiginem. cap. xxxij.	car. xxxij.
Ad maculas d corpe etimēdas. c. xxxv.	car. xxxij.
Ad colozē cicatricib⁹ redēdū. c. xxxvj.	car. xxxij.
Ad liuozes recētes 7 tūozes. c. xxxvj.	car. xxxij.
Ad ossium fracturam. cap. xxxvij.	car. xxxv.
Ad extrahenda ea que corpori infixa sunt. capi ta. xxxix.	car. xxxv.

Tractatus tertius De
venenatorum animalium moribus continens capi
ta nouem.

Ad morsum canis rabiosi. cap. j.	car. xxxvj.
Ad morsum canis non rabiosi. cap. ij.	car. xxxvj.
Ad Psilotrum. cap. iij.	car. xxxvj.
Ad Intidotum ptra venena. cap. iij.	car. xxxvj.
Contra leporē marinum 7 pastinacam. ca. pi. v.	car. xxxvj.
Contra murem 7 arancam. cap. vj.	car. xxxvj.
Contra phalangium. cap. vij.	car. xxxvj.
Contra serpentes 7 hois morsuz. c. viij.	car. xxxvj.
Contra aspidem. cap. ix.	car. xxxvj.

Tabula libri quarti De
simplicibus.

Cap. j. De rasano.	car. xxxvj.
Cap. ij. De apio.	car. xxxvj.
Cap. iij. De ruta.	car. xxxvj.
Cap. iij. De coriandro.	car. xxxvj.
Cap. v. De malua.	car. xxxvj.
Cap. vj. De cucurbita.	car. xxxvj.
Cap. vij. De atriplice.	car. xxxvj.
Cap. viij. De lapatio.	car. xxxvj.
Cap. ix. De blito.	car. xxxvj.
Cap. x. de Beta.	car. xxxvj.
Cap. xj. De intubo.	car. xxxvj.
Cap. xij. De nasturtio.	car. xxxvj.

Zabula.

C Cap. xiiij. Be eruca.
 C Cap. xiiij. Be pepone.
 C Cap. xv. Be cucumere.
 C Cap. xvj. Be carduo.
 C Cap. xvij. Be allio
 C Cap. xviii. Be papauere.
 C Cap. xix. Be satireia
 C Cap. xx. Be porro.
 C Cap. xxi. Be ozimo
 C Cap. xxij. Be nepeta.
 C Cap. xxiiij. Be feniculo.
 C Cap. xxiiij. Be holosatro.
 C Cap. xxv. Be cepis
 C Cap. xxvj. Be aneto
 C Cap. xxvij. Be sinapi
 C Cap. xxviii. Be cauliculo
 C Cap. xxix. Be asparago
 C Cap. xxx. Be armozatia.
 C Cap. xxxi. Be passinaca
 C Cap. xxxij. Be napo
 C Cap. xxxiiij. Be rapa
 C Cap. xxxiiij. Be thymo
 C Cap. xxxv. Be origano
 C Cap. xxxvj. Be cerisfolio
 C Cap. xxxvij. Be serpillio
 C Cap. xxxviij. Be fructib⁹ t⁹ p⁹
 C Cap. xxxix. Be malo granato
 C Cap. xl. Be malo
 C Cap. xli. Be citonio
 C Cap. xliij. Be persico.
 C Cap. xliij. Be citro
 C Cap. xliij. Be mespilla
 C Cap. xlv. Be sizisa
 C Cap. xlvj. Be fico
 C Cap. xlvij. Be sorbo.
 C Cap. xlvij. Be siliqua
 C Cap. xlix. Be cerasio
 C Cap. l. Be amigdalo
 C Cap. li. Be auelana
 C Cap. li. Be pistachio
 C Cap. liij. Be castanea
 C Cap. liij. Be nuce
 C Cap. lv. Be pinea
 C Cap. lvj. Be miris
 C Cap. lvij. Be spomelidibus

car. xxxvij. **C** Cap. viij. Bieta de epilepticis
car. xxxvij. **C** Cap. viij. Bieta de melancholicis
car. xxxvij. **C** Cap. ix. Bieta de oculorum passione
car. xxxvij. **C** Cap. x. Bieta de aurium passione
car. xxxvij. **C** Cap. xi. Bieta sinanticis
car. xxxvij. **C** Cap. xij. Bieta de catarro
car. xxxvij. **C** Cap. xiiij. Bieta de pleureticis.
car. xxxvij. **C** Cap. xiiij. Ad pleuresim.
car. xxxvij. **C** Cap. xv. Bieta de stomacho frigido
car. xxxvij. **C** Cap. xvj. Bieta si de calore nimio
um.
car. xxxvij. **C** Cap. xvij. Bieta si de glutinosis
fiat.
car. xxxvij. **C** Cap. xvij. Bieta si de calida distempera
at fastidium
car. xxxvij. **C** Cap. xix. Bieta ad cardiacos.
car. xxxvij. **C** Cap. xx. Bieta si melancholicus humor
eregrit.
car. xxxix. **C** Cap. xxj. Bieta si ex colerum plenitudo
si nimia vere vel vomitus sit
car. xxxix. **C** Cap. xxij. Bieta sorani. de pipneumonia
car. xxxix. **C** Cap. xxiiij. Bieta Tetanicis
car. xxxix. **C** Cap. xxiiij. Bieta de epaticis
car. xxxix. **C** Cap. xxv. Bieta calide distemperatice
car. xxxix. **C** Cap. xxvj. Bieta frigide distemperatice
seu ventris.
car. xxxix. **C** Cap. xxvij. Bieta disintericis.
car. xxxix. **C** Cap. xxviii. Bieta frigide distemperatice
car. xl. nis.
car. xl. **C** Cap. xxix. Bieta calide distemperatice
car. xl. nis.
car. xl. **C** Cap. xxx. Bieta hydropicis sine epato
car. xl. bus
car. xl. **C** Cap. xxxj. Bieta emoptoycis.
car. xl. **C** Cap. xxxij. Bieta nefreticis
car. xl. **C** Cap. xxxiiij. Bieta ad renu inflammatione
car. xl. **C** Cap. xxxiiij. Bieta de colica passione
car. xl. goze fit.
car. xlij. **C** Cap. xxxv. Bieta si de colico humor. colica
car. xlij. tur.
car. xlij. **C** Cap. xxxvj. Bieta pedagogicis ex colica
car. xlij. re.
car. xlij. **C** Cap. xxxvij. Bieta Gal. de febribus
car. xlij. rim.
car. xlij. **C** Cap. xxxviii. Bieta de quotidianis febribus

car.tij.
car.tij.
car.tij.
car.tij.
car.tij.
car.tij.
car.tij.
car.tij.
fastidi.
car.tij.
guitus
car.tij.
antia f
car.tij.
omicam
car.tij.
ne effu-
car.tij.
car.tij.
car.tij.
car.tij.
e patia
car.tij.
car.tij.
tie sple
car.tij.
tie sple
car.tij.
patientia
car.tij.
car.tij.
car.tij.
e ex fr
car.tij.
in parat
car.tij.
humor
car.tij.
effemine
car.tij.
car.tij.
car.tij.
car.tij.
car.tij.
la fene
car.tij.
habue
car.tij.
lanus
car.tij.

**Tabula libri quinti De
Dietis.**

Cap. i. Be capillis fluētibz.
 Cap. ij. Si de epate caput dolet
 Cap. iij. Si de vino caput dolet
 Cap. iiij. Si de pcussione caput dolet
 Cap. v. Be cibis freneticis
 Cap. vi. Dieta de litargiis

car.xlj. **C**ap.xliij. De cibis accipiendis.
 car.xlj. **C**ap.xliiij. Si quis syringiones
 car.xlj. rit,
 car.xlj. **C**ap.xlv. De obseruatione tonus
 car.xlj. custodiatur.
 car.xlj. **C** finis.

Finis.

Tabula.

Tabula Tractatus De

Morbo gallico Jo. almenar hyspani.

- Cap. i. De morbi origine et diffinitione. car. xliij.
 Cap. ii. De causis morbi gallici. car. xlv.
 Cap. iij. De signis morbi gallici. car. xlv.
 Cap. iij. De cura morbi gallici. car. xlv.
 Cap. v. De cautella in euittando morbum gallicum. car. xlvj.
 Cap. vj. De solutione difficultatum que moueri possunt circa hunc morbum. car. xlvj.
 Cap. vij. De explanatiōe arboris signoz. car. xlvij.
 Finis.

Tabula tractat⁹ de cu-

ra vlcera exteriorum Angeli Bolognini.

Tractatus primus et est

Pars theorica continens capita quattuor.

- Cap. i. De titiōe et diuisione libri. car. lvij.
 Cap. ij. Que et quot sunt impediētia vlcera cōsolidationem. car. lvij.
 Cap. iij. Quo p̄dicta cōsolidatiōes p̄pediāt. car. lvij.
 Cap. iij. De signis eorum que cōsolidationez impediunt. car. lix.

Tractatus secundus et est

Pars practice continens cap. xvij.

- Cap. i. De regulis et modis generalibus curationis vlcera. car. lix.
 Cap. ij. De cura forme vlcera fistulariū. car. lix.
 Cap. iij. De cura saniei subtilis. car. lx.
 Cap. iij. De cura saniei grosse et visco se. car. lx.
 Cap. v. De cura qualitatis saniei acute et corrodentis. car. lx.
 Cap. vj. De cura san. peccantis. car. lx.
 Cap. vij. De cura male complexionis partis vlcerate. car. lx.
 Cap. viij. De cura doloris. car. lxj.
 Cap. ix. De cura supflui flux⁹ sanguinis. car. lxj.
 Cap. x. De cura apostematis. car. lxj.
 Cap. xi. De cura ostracate carnis seu calose et dure. car. lxii.
 Cap. xii. De cura carnis mollis. car. lxii.
 Cap. xiiij. De cura carnis superaddite atq; superflue. car. lxij.
 Cap. xiiij. De cura serpiginis seu pruriginis i cunctis vlcera contingentis. car. lxij.
 Cap. xv. De cura corosionis. car. lxiiij.
 Cap. xvi. De cura putrefactionis. car. lxiiij.
 Cap. xvij. De cura corruptionis ossiū. car. lxiiij.

Tabula Tractatus De

vnguētis Angeli bolognini septē p̄tines capitula.

- Cap. i. De intētiōe libri. car. lxiiij.
 Cap. ij. Que et quot sunt vnguēta q̄ sunt in cōp̄ practiciū v̄su in vniuersali. car. lxiiij.
 Cap. iij. De vnguētis deffensiuis. car. lxiiij.
 Cap. iij. De vnguētis digestiuis. car. lxiiij.
 Cap. v. De vnguētis mūdificatiuis. car. lxiiij.
 Cap. vj. De vnguētis capitalibus. car. lxvj.
 Cap. vij. De vnguētis mercurialibus. car. lxvj.
 Finis.

Tabula Tractatus De

pestilenti febre Alexandri benedicti.

Cap. i. De diffinitione pestilētie ac vulgi metu. car. lxviij.

- Cap. ij. De pestilentie causis. car. lxviij.
 Cap. iij. Qua rōe hūana corpora efficiāt. car. lxix.
 Cap. iij. Qui magis pestilētie vir⁹ sentiūt. car. lxix.
 Cap. v. De pronosticis future pestis. car. lxix.
 Cap. vj. De obseruādis in pestilētia. car. lxix.
 Cap. vij. De victus ratione. car. lxx.
 Cap. viij. De somno et exercitatione. car. lxx.
 Cap. ix. Potiōes et alia auxilia in pestilētie tempore. car. lxxj.
 Cap. x. De natura pestilentis febris. car. lxxj.
 Cap. xj. De notis pestilentis febris. car. lxxj.
 Cap. xij. Qui p̄ter medicorū opinionē ignota pestilēti febre s̄bita ac iprouisa morte iterief. car. lxxij.
 Cap. xiiij. De malis pronosticis in febre pestilentiali. car. lxxij.
 Cap. xiiij. Qua vict⁹ rōe i febre vti d̄bēt. car. lxxij.
 Cap. xv. De potiōib⁹ q̄ i feb. pest. dari d̄nt. car. lxxij.
 Cap. xvj. De sāguis mūdificatiōe i pesti. feb. car. lxxij.
 Cap. xvij. De ducēda aluo i feb. pesti. car. lxxij.
 Cap. xvij. De sōno imodiciq; vigilijs. car. lxxij.
 Cap. xix. De somētis vel epistimatibus quib⁹ cor soneatur. car. lxxij.
 Cap. xx. fomenta que iecori iponunt. car. lxxiiij.
 Cap. xxi. De iterata sanguinis dimissione et alui deiectione. car. lxxiiij.
 Cap. xxij. De sāguis excreatōibus. car. lxxiiij.
 Cap. xxiiij. Simplicia ac cōposita pestilentie tempore experta. car. lxxiiij.
 Cap. xxiiij. De allay s̄guinūq; t̄morib⁹. car. lxxiiij.
 Cap. xxv. Que fieri d̄nt carbūcul⁹ enatis. car. lxxvj.
 Cap. xxvj. Exēplum obseruatōis quam Marco Marcello prescriptum. car. lxxvj.

Finis.

Aureum opus et sublimē ad medellā nō parum vtile Plinij philosophi et medici itegerrimi. nōnnullaq; opuscula: videlicet Joānis Almenar: Nicolai Leniceni iterp̄is fidelissimi ambobus: De morbo gallico vt vulgo dicūt: Angeli Bolognini de cura vlcera exteriorū: Alexandri b̄ndicti de peste: et B̄nci Arcignanei de pōderib⁹ feliciter exp̄ciūt. Imp̄ssa Papie p̄ Bernardinū de Baraldis Anno. i. s. i. 6.

